Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta. Sopimus ja siihen liittyvä päätösasiakirja allekirjoitettiin Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta 1997. Päätösasiakirjaan sisältyy 59 julistusta, jotka allekirjoittajavaltioiden konferenssi on hyväksynyt tai ottanut huomioon.

Amsterdamin sopimukseen sisältyy asiasisältönsä puolesta kuusi kokonaisuutta: vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, unionin ja kansalaisten lähentäminen, unionin ulkosuhteiden vahvistaminen, toimielimiin liittyvät muutokset, tiiviimpi yhteistyö sekä yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistaminen.

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue perustetaan vahvistamalla perusoikeuksia ja tehostamalla syrjinnän vastaisia toimia, lisäämällä Euroopan yhteisön perustamissopimukseen uusia määräyksiä turvapaikka-, viisumi- ja maahanmuuttopolitiikasta ja muusta henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvästä politiikasta, vahvistamalla hallitusten välistä yhteistyötä poliisi- ja rikosasioihin liittyvissä kysymyksissä sekä sisällyttämällä henkilöiden tarkastusten lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskevat Schengenin sopimukset unionin perussopimuksiin.

Kansalaisten ja unionin lähentämiseen pyritään työllisyyttä koskevilla uusilla määräyksillä, vahvistamalla sosiaalipolitiikkaa ja ympäristöpolitiikkaa, edistämällä kansanterveyden suojaa, lujittamalla kuluttajansuojaa, selkeyttämällä toissijaisuusperiaatteen soveltamista sekä määräämällä unionin toiminnan avoimuudesta.

Unionin ulkoista toimintaa kehitetään uudistamalla yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä turvallisuutta ja puolustusta koskevia määräyksiä sekä mahdollistamalla yhteisön toimivallan laajentaminen taloudellisten ulkosuhteiden alalla.

Unionin toimielimiä ja päätöksentekomenettelyjä koskevia määräyksiä muutetaan siten, että yhteispäätösmenettelyä yksinkertaistetaan ja menettelyn soveltamisalaa laajennetaan, neuvoston määräenemmistöpäätöksiä lisätään, komission puheenjohtajan asemaa vahvistetaan, yhteisöjen tuomioistuimen asemaa vahvistetaan sekä muiden toimielinten toimivaltaa selkeytetään. Lisäksi Amsterdamin sopimukseen sisältyy määräyksiä jäsenvaltioiden välisestä tiiviimmästä yhteistyöstä eli joustavuudesta sekä yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistamisesta. Sopimuksia yksinkertaistetaan poistamalla vanhoja ja merkityksensä menettäneitä määräyksiä siten, ettei artiklojen asiasisältöä muuteta.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo edellyttää, että kaikki jäsenvaltiot ratifioivat sen valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti. Sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen kun kaikki jäsenvaltiot ovat tallettaneet ratifioimiskirjansa Italian hallituksen huostaan.

Esitykseen liittyy ehdotus laiksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti Amsterdamin sopimuksen kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

YLEISPERUSTELUT 6

1. Johdanto 6

2. Nykytila ja asian valmistelu 6
2.1. Suomen jäsenyys Euroopan unionissa .. 6
2.2. Hallitustenvälisen konferenssin tausta ... 7
2.3. Konferenssin valmistelut 8
2.3.1. Valmistelut unionissa 8
2.3.2. Valmistelut Suomessa 8
2.4. Konferenssin tavoitteet 9
2.4.1. Konferenssin asialista 9
2.4.2. Suomen neuvottelutavoitteet 11
2.5. Konferenssin kulku 12
2.5.1. Neuvottelujen eteneminen 12
2.5.2. Suomen neuvottelukantojen valmisteleminen 13
2.6. Konferenssin lopputulokset 14
2.6.1. Amsterdamin sopimus pääpiirteittäin 14
2.6.2. Suomen neuvottelutavoitteiden toteutuminen 15

3. Amsterdamin sopimuksen keskeinen sisältö . 15
3.1. Vapaus, turvallisuus ja oikeudenmukaisuus 15
3.1.1. Perusoikeudet ja syrjimättömyys . 15
3.1.2. Oikeus- ja sisäasioita koskeva kokonaisratkaisu 16
3.1.3. Henkilöiden vapaa liikkuvuus, turvapaikka-asiat ja maahanmuutto .. 17
3.1.4. Poliisiyhteistyö ja yhteistyö rikosoikeuden alalla 19
3.1.5. Schengenin sopimukset 20
3.1.6. Turvapaikkaoikeus unionissa 20
3.2. Unioni ja kansalainen 21
3.2.1. Työllisyys 21
3.2.2. Sosiaalipolitiikka 22
3.2.3. Ympäristö 24
3.2.4. Kansanterveys 24
3.2.5. Kuluttajansuoja 25
3.2.6. Toissijaisuus 26
3.2.7. Avoimuus 26
3.2.8. Muut unioniin ja kansalaiseen liittyvät kysymykset 27
3.3. Unionin ulkoisen toiminnan tehostaminen 28
3.3.1. Unionin ulkoinen toiminta 28
3.3.2. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka 28
3.3.3. Turvallisuus ja puolustus 29
3.3.4. Taloudelliset ulkosuhteet 31
3.4. Unionin toimielimet 31
3.4.1. Toimielimiä koskeva kokonaisratkaisu 31
3.4.2. Euroopan parlamentti 32
3.4.3. Neuvosto 33
3.4.4. Komissio 34

Sivu

3.4.5. Eurooppa-neuvosto sekä valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla kokoontuva neuvosto 35
3.4.6. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin 36
3.4.7. Tilintarkastustuomioistuin 38
3.4.8. Alueiden komitea 38
3.4.9. Talous- ja sosiaalikomitea 39
3.4.10. Kansalliset kansanedustuslaitokset 39
3.4.11. Muut toimielimiin liittyvät kysymykset 39
3.5. Tiiviimpi yhteistyö 40
3.6. Perussopimusten yksinkertaistaminen ... 41

4. Taloudelliset vaikutukset 42
4.1. Vaikutukset kansallisella tasolla 42
4.2. Vaikutukset unionin tasolla 44

5. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset 45

6. Ympäristövaikutukset 46

7. Vaikutukset kansalaisten asemaan 46

8. Esityksen riippuvuus muista esityksistä ja kansainvälisistä sopimuksista 47

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 48

1. Hallitustenvälisessä konferenssissa hyväksytyt asiakirjat 48

1.1. Asiakirjojen rakenne ja suhde niihin sopimuksiin, joihin unioni perustuu .. 48

1.2. Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta 48

Amsterdamin sopimuksen ensimmäinen osa: Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen sisältöä koskevat muutokset 48

Amsterdamin sopimuksen 1 artikla: Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen tehdyt muutokset .....
Johdanto-osa 48
I osasto (uusi I osasto) — Yhteiset määräykset 49

Sivu

A artikla (uusi 1 artikla) 49
B artikla (uusi 2 artikla) 49
C artikla (uusi 3 artikla) 50
E artikla (uusi 5 artikla) 50
F artikla (uusi 6 artikla) 50
F.1 artikla (uusi 7 artikla) 51
V osasto (uusi V osasto) — Määräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. 53
J.1 artikla (uusi 11 artikla) 54
J.2 artikla (uusi 12 artikla) 55
J.3 artikla (uusi 13 artikla) 55
J.4 artikla (uusi 14 artikla) 55
J.5 artikla (uusi 15 artikla) 55
J.6 artikla (uusi 16 artikla) 55
J.7 artikla (uusi 17 artikla) 55
J.8 artikla (uusi 18 artikla) 57
J.9 artikla (uusi 19 artikla) 57
J.10 artikla (uusi 20 artikla) 57
J.11 artikla (uusi 21 artikla) 57
J.12 artikla (uusi 22 artikla) 57
J.13 artikla (uusi 23 artikla) 57
J.14 artikla (uusi 24 artikla) 58
J.15 artikla (uusi 25 artikla) 58
J.16 artikla (uusi 26 artikla) 58
J.17 artikla (uusi 27 artikla) 59
J.18 artikla (uusi 28 artikla) 59
VI osasto (uusi VI osasto) — Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa 60
K.1 artikla (uusi 29 artikla) 60
K.2 artikla (uusi 30 artikla) 61
K.3 artikla (uusi 31 artikla) 62
K.4 artikla (uusi 32 artikla) 65
K.5 artikla (uusi 33 artikla) 65
K.6 artikla (uusi 34 artikla) 65
K.7 artikla (uusi 35 artikla) 67
K.8 artikla (uusi 36 artikla) 69
K.9 artikla (uusi 37 artikla) 70
K.10 artikla (uusi 38 artikla) 70
K.11 artikla (uusi 39 artikla) 70
K.12 artikla (uusi 40 artikla) 71
K.13 artikla (uusi 41 artikla) 71
K.14 artikla (uusi 42 artikla) 72
VI a osasto (uusi VII osasto) — Määräykset tiiviimmästä yhteistyöstä 72
K.15 artikla (uusi 43 artikla) 72
K.16 artikla (uusi 44 artikla) 74
K.17 artikla (uusi 45 artikla) 74
VII osasto (uusi VIII osasto) — Loppumääräykset 75
L artikla (uusi 46 artikla) 75
N artikla (uusi 48 artikla) 75
O artikla (uusi 49 artikla) 75
S artikla (uusi 53 artikla) 76

Amsterdamin sopimuksen 2 artikla: Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen tehdyt muutokset 76
Johdanto-osa 76
Ensimmäinen osa — Periaatteet 76
2 artikla 76
3 artikla 76
3 c artikla (uusi 6 artikla) 77
5 a artikla (uusi 11 artikla) 77
6 artikla (uusi 12 artikla) 78
6 a artikla (uusi 13 artikla) 78

Sivu

7 d artikla (uusi 16 artikla) 79
Toinen osa — Unionin kansalaisuus ... 79
8 artikla (uusi 17 artikla) 79
8 a artikla (uusi 18 artikla) 79
8 d artikla (uusi 21 artikla) 80
Kolmas osa — Yhteisön politiikka 80
III osasto — Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus 80
1 luku — Työntekijät 80
51 artikla (uusi 42 artikla) 80
2 luku — Sijoittautumisoikeus 80
56 artikla (uusi 46 artikla) 80
57 artikla (uusi 47 artikla) 80
III a osasto (uusi IV osasto) — Viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka sekä muu henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä politiikka 81
73 i artikla (uusi 61 artikla) 81
73 j artikla (uusi 62 artikla) 82
73 k artikla (uusi 63 artikla) 83
73 l artikla (uusi 64 artikla) 85
73 m artikla (uusi 65 artikla) 85
73 n artikla (uusi 66 artikla) 88
73 o artikla (uusi 67 artikla) 88
73 p artikla (uusi 68 artikla) 88
73 q artikla (uusi 69 artikla) 89
IV osasto (uusi V osasto) — Liikenne . 90
75 artikla (uusi 71 artikla) 90
V osasto (uusi VI osasto) — Kilpailua, verotusta ja lainsäädännön lähentämistä koskevat yhteiset säännöt 90
3 luku — Lainsäädännön lähentäminen 90
100 a artikla (uusi 95 artikla) 90
100 c artikla — kumottu 91
100 d artikla — kumottu 91
VI a osasto (uusi VIII osasto) — Työllisyys 92
109 n artikla (uusi 125 artikla) 92
109 o artikla (uusi 126 artikla) 92
109 p artikla uusi 127 artikla) 92
109 q artikla (uusi 128 artikla) 92
109 r artikla (uusi 129 artikla) 93
109 s artikla (uusi 130 artikla) 93
VII osasto (uusi IX osasto) — Yhteinen kauppapolitiikka 94
113 artikla (uusi 133 artikla) 94
VII a osasto (uusi X osasto) — Tulliyhteistyö 94
116 artikla (uusi 135 artikla) 95
VIII osasto (uusi XI osasto) — Sosiaalipolitiikka, koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso 95
1 luku — Sosiaaliset määräykset 95
117 artikla (uusi 136 artikla) 95
118 artikla (uusi 137 artikla) 95
118 a artikla (uusi 138 artikla) 96
118 b artikla (uusi 139 artikla) 96
118 c artikla (uusi 140 artikla) 97
119 artikla (uusi 141 artikla) 97
119 a artikla (uusi 142 artikla) 98
120 artikla (uusi 143 artikla) 98
2 luku — Euroopan sosiaalirahasto 98
125 artikla (uusi 148 artikla) 98
3 luku — Koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso 98

Sivu

127 artikla (uusi 150 artikla) 98
IX osasto (uusi XII osasto) — Kulttuuri 98
128 artikla (uusi 151 artikla) 98
X osasto (uusi XIII osasto) — Kansanterveys 98
129 artikla (uusi 152 artikla) 98
XI osasto (uusi XIV osasto) — Kuluttajansuoja 100
129 a artikla (uusi 153 artikla) 100
XII osasto (uusi XV osasto) — Euroopan laajuiset verkot 101
129 c artikla (uusi 155 artikla) 101
129 d artikla (uusi 156 artikla) 101
XIV osasto (uusi XVII osasto) — Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus . 101
130 a artikla (uusi 158 artikla) 101
130 e artikla (uusi 162 artikla) 101
XV osasto (uusi XVIII osasto) — Tutkimus ja teknologinen kehittäminen 102
130 i artikla (uusi 166 artikla) 102
130 o artikla (uusi 172 artikla) 102
XVI osasto (uusi XIX osasto) — Ympäristö 102
130 r artikla (uusi 174 artikla) 102
130 s artikla (uusi 175 artikla) 102
XVII osasto (uusi XX osasto) — Kehitysyhteistyö 102
130 w artikla (uusi 179 artikla) 102
Viides osa — Yhteisön toimielimet 102
I osasto — Institutionaaliset määräykset . 102
1 luku — Toimielimet 102
1 jakso — Euroopan parlamentti 102
137 artikla (uusi 189 artikla) 102
138 artikla (uusi 190 artikla) 103
2 jakso — Neuvosto..... 103
151 artikla (uusi 207 artikla) 103
3 jakso — Komissio..... 105
158 artikla (uusi 214 artikla) 105
163 artikla (uusi 219 artikla) 105
4 jakso — Yhteisön tuomioistuin..... 105
173 artikla (uusi 230 artikla) 105
5 jakso — Tilintarkastustuomioistuin.... 106
188 c artikla (uusi 248 artikla) 106
2 luku — Toimielimiä käsittelevät yhteiset määräykset 107
189 b artikla (uusi 251 artikla) 107
191 a artikla (uusi 255 artikla) 109
3 luku — Talous- ja sosiaalikomitea ... 111
198 artikla (uusi 262 artikla) 111
4 luku — Alueiden komitea 111
198 a artikla (uusi 263 artikla) 111
198 b artikla (uusi 264 artikla) 111
198 c artikla (uusi 265 artikla) 111
II osasto — Varainhoitoa koskevat määräykset 111
205 artikla (uusi 274 artikla) 111
206 artikla (uusi 276 artikla) 112
209 a artikla (uusi 280 artikla) 112
Kuudes osa — Yleiset määräykset ja loppumääräykset 113
213 a artikla (uusi 285 artikla) 113
213 b artikla (uusi 286 artikla) 113
227 artikla (uusi 299 artikla) 114
228 artikla (uusi 300 artikla) 115
236 artikla (uusi 309 artikla) 116

Sivu

Amsterdamin sopimuksen 3 artikla: Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset 117
10 artikla 117
13 artikla 117
20 artikla 117
21 artikla 117
30 artikla 117
33 artikla 118
45 c artikla 118
78 c artikla 118
78 g artikla 118
96 artikla 118
Amsterdamin sopimuksen 4 artikla: Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset 118
107 artikla 118
108 artikla 118
121 artikla 118
127 artikla 118
132 artikla 118
146 artikla 118
160 c artikla 118
170 artikla 119
179 artikla 119
180 b artikla 119
204 artikla 119
Amsterdamin sopimuksen 5 artikla: Euroopan parlamentin vaalisäädökseen tehdyt muutokset 119
2 artikla 119
6 artikla 119
7 artikla 119
11 artikla 120
12 artikla 120

Amsterdamin sopimuksen toinen osa: Määräykset yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistamisesta 120

Amsterdamin sopimuksen 6 artikla: Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen tehdyt muutokset 120

Amsterdamin sopimuksen 7 artikla: Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset 128

Amsterdamin sopimuksen 8 artikla: Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset 131

Amsterdamin sopimuksen 9 artikla: Toimielinsopimukseen ja sulautussopimukseen sekä erioikeuksia ja vapauksia koskevaan pöytäkirjaan tehdyt muutokset 133

Amsterdamin sopimuksen 10 artikla 134

Amsterdamin sopimuksen 11 artikla 134

Amsterdamin sopimuksen kolmas osa: Yleiset määräykset ja loppumääräykset 134

Sivu

Amsterdamin sopimuksen 12 artikla 134

Amsterdamin sopimuksen 13 artikla 135

Amsterdamin sopimuksen 14 artikla 135

Amsterdamin sopimuksen 15 artikla 135

Pöytäkirjat 135
A. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitetty pöytäkirja 135
1. Pöytäkirja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklasta 135
B. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat 136
2. Pöytäkirja Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia . 136
3. Pöytäkirja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin 139
4. Pöytäkirja Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta 139
5. Pöytäkirja Tanskan asemasta 140
C. Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat 141
6. Pöytäkirja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta 141
7. Pöytäkirja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamisesta 144
8. Pöytäkirja jäsenvaltioiden ulkosuhteista silmällä pitäen ulkorajojen ylittämistä .. 146
9. Pöytäkirja jäsenvaltioiden julkisesta yleisradiotoiminnasta 146
10. Pöytäkirja eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista 146

Sivu

D. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetyt pöytäkirjat 147
11. Pöytäkirja toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista 147
12. Pöytäkirja Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista ... 148
13. Pöytäkirja kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa .. 148

1.3. Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirja 150
Julistukset 150

2. Lakiehdotuksen perustelut 164

3. Voimaantulo 164

4. Säätämisjärjestys 164

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus .. 171

LAKIEHDOTUS 173

Amsterdamin sopimuksen teksti 174
Päätösasiakirja 256

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto 282

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen konsolidoitu toisinto 303

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan unionin (EU) perustana olevien sopimusten muuttaminen edellyttää hallitustenvälisen konferenssin koollekutsumista ja jäsenvaltioiden hallitusten yksimielisyyttä sopimusmuutoksista. Euroopan yhdentymiskehitys on tapahtunut vaiheittain, useiden hallitustenvälisten konferenssien ja sopimusmuutosten kautta. Tärkeitä käännekohtia yhdentymiskehityksessä ovat olleet Luxemburgissa vuonna 1986 allekirjoitettu Euroopan yhtenäisasiakirja sekä Maastrichtissa vuonna 1992 allekirjoitettu sopimus Euroopan unionista (SEU) eli unionisopimus.

Viimeisin EU:n perussopimusten tarkistamismenettely, vuoden 1996 hallitustenvälinen konferenssi (HVK), käynnistyi Torinon epävirallisessa Eurooppa-neuvostossa 29 päivänä maaliskuuta 1996. Konferenssi tarjosi unionin jäsenvaltioille mahdollisuuden arvioida unionisopimuksella käyttöönotettuja yhteistyön muotoja ja politiikkoja, palata eräisiin Maastrichtin sopimusneuvotteluissa kesken jääneisiin kysymyksiin sekä vastata ajankohtaisiin unionin sisäisiin ja ulkoisiin haasteisiin. Konferenssin asialista rakentui kolmen asiakokonaisuuden ympärille: unionin ja sen kansalaisten lähentäminen, unionin toimintakyvyn parantaminen erityisesti laajentumista silmällä pitäen sekä unionin ulkoisen toimintakyvyn vahvistaminen.

Vuoden 1996 hallitustenvälinen konferenssi saatiin poliittiseen päätökseen Amsterdamin Eurooppa-neuvostossa 16 — 17 päivänä kesäkuuta 1997, jolloin valtion- ja hallitusten päämiehet hyväksyivät unionin perustana olevia sopimuksia muuttavan niin sanotun Amsterdamin sopimuksen. Amsterdamin sopimus jakautuu unionisopimuksen, EY:n perustamissopimuksen sekä eräiden niihin liittyvien asiakirjojen sisältöä koskeviin muutoksiin, perustamissopimusten yksinkertaistamista koskeviin määräyksiin, yleisiin määräyksiin ja loppumääräyksiin sekä pöytäkirjoihin ja liitteisiin. Sopimus voidaan jakaa sisältönsä puolesta kuuteen asiakokonaisuuteen: vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, unionin ja kansalaisten lähentäminen, unionin ulkosuhteiden vahvistaminen, toimielimiin liittyvät muutokset, joustavuus sekä perustamissopimusten yksinkertaistaminen. Sopimukseen kuuluu 13 pöytäkirjaa. Jäsenvaltioiden ulkoasiainministerit allekirjoittivat Amsterdamin sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta 1997. Lisäksi konferenssi hyväksyi tai otti tiedoksi 59 julistusta. Amsterdamin sopimus tulee voimaan kaikkien jäsenvaltioiden suoritettua valtiosääntöjensä mukaiset ratifioinnit. Eräissä jäsenvaltioissa järjestetään kansanäänestys.

Hallitustenvälisen konferenssin päättyminen oli tärkeää paitsi konferenssissa toteutettujen sopimusmuutosten myös muiden ajankohtaisten unionin kehittämiseen liittyvien kysymysten kannalta. Jäsenvaltiot voivat nyt keskittyä Euroopan talous- ja rahaliittoon (EMU) liittyviin kysymyksiin ja seuraavat laajentumisneuvottelut voivat käynnistyä. Neuvottelut tullaan käymään sillä olettamuksella, että Amsterdamin sopimus on voimassa laajentumisen toteutuessa. Muunlainen tilanne voisi johtaa laajentumisen vaikeutumiseen.

Amsterdamin sopimusta käsitellään hallituksen esityksen yleisperusteluosassa sopimusneuvotteluissa noudatetun jaottelun mukaan asiakokonaisuuksittain ja yksityiskohtaisissa perusteluissa artikla artiklalta. Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liitettyjä julistuksia, jotka eivät ole oikeudellisesti sitovia, selostetaan tarpeen mukaan. Päätösasiakirjaan ja tähän hallituksen esitykseen on myös liitetty niin sanotut konsolidoidut toisinnot unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta ymmärrettävyyden lisäämiseksi. Ne sisältävät sopimusartiklat siinä muodossa, missä ne ovat Amsterdamin sopimuksella tehtyjen muutosten jälkeen. Myöskään konsolidoidut versiot eivät ole oikeudellisesti sitovia.

Amsterdamin sopimuksella päätettiin unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen artiklojen, osastojen ja jaksojen uudelleen numeroimisesta. Artikloista käytetään tässä hallituksen esityksessä ennen uudelleennumeroimista voimassa olevia numeroita. Uudet artiklanumerot esitetään suluissa.

2. Nykytila ja asian valmistelu

2.1. Suomen jäsenyys Euroopan unionissa

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa tuli voimaan vuoden 1995 alusta. Unionista on muodostunut tärkeä vaikutuskanava Suomelle sekä sen omien että unionin jäsenvaltioiden yhteisten päämäärien edistämisessä. Unionin

jäsenyys on myös avannut Suomelle uusia mahdollisuuksia edistää yhteistyötä eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla. Suomi on unionin kautta pyrkinyt edistämään demokratian, oikeusvaltion, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen, markkinatalouden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

Suomi on pyrkinyt jäsenyytensä aikana toimimaan unionissa rakentavasti, määrätietoisesti ja johdonmukaisesti. Unionin toiminnan kehittämisen ja tehostamisen on katsottu olevan tarpeen, jotta unioni pystyy vastaamaan niin sisäisiin kuin ulkoisiin ja erityisesti laajentumisesta aiheutuviin haasteisiin. Suomi on antanut tukensa pyrkimyksille parantaa Euroopan unionin toimintakykyä vakaan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen, työllisyyden ja ympäristönsuojelun edistäjänä ja on tukenut unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä siten, että unioni voi tehokkaasti vastata vakautta ja turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin. Suomi on myös pyrkinyt edistämään jäsenvaltioiden kansalaisten oikeuksien ja suojan lujittamista, oikeus- ja sisäasioiden yhteistyön kehittämistä sekä avoimuutta Euroopan unionin päätöksenteossa.

Suomella on ollut mahdollisuus olla mukana kehittämässä unionia heti jäsenyytensä alussa vuoden 1996 hallitustenvälisessä konferenssissa. Suomi korosti konferenssissa tarvetta lähentää unionia ja kansalaisia, tehostaa unionin ulkoista ja sisäistä toimintaa sekä valmistaa unionia laajentumiseen. Nämä tavoitteet ovat tärkeitä Suomelle konferenssin päättymisen jälkeenkin. Hallitustenvälinen konferenssi antoi myös keskeisille valtioelimille tilaisuuden määritellä Suomen kannat unionin kehittämistä koskeviin suuriin linjakysymyksiin.

2.2. Hallitustenvälisen konferenssin tausta

Vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin järjestämisestä päätettiin vuosina 1990 — 1991 käydyissä Maastrichtin sopimusneuvotteluissa. Konferenssista määrätään unionisopimuksen N artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssi kutsutaan koolle vuonna 1996 tarkastelemaan yhteisiin määräyksiin sisältyvissä A ja B artiklassa määrättyjen tavoitteiden mukaisesti niitä unionisopimuksen määräyksiä, joiden tarkistamisesta sopimuksessa määrätään. Unionisopimuksen ja sen päätösasiakirjaan liitettyjen julistusten lisäksi hallitustenvälisestä konferenssista on yksittäisiä mainintoja muun muassa Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymissopimuksessa, yhteisön johdetussa oikeudessa sekä useiden Eurooppa-neuvostojen päätelmissä ja eräissä muissa asiakirjoissa, kuten niin sanotussa komiteamenettelyä koskevassa modus vivendissä sekä määrävähemmistökynnystä koskevassa Ioanninan välitysratkaisussa (29 päivänä maaliskuuta 1994 tehty neuvoston päätös, EYVL N:o C 105, 13.4.1994, s. 1).

Useat tekijät vaikuttivat siihen, että Maastrichtin sopimusneuvotteluita seuraava konferenssi päätettiin järjestää jo vuonna 1996. Konferenssissa haluttiin muun muassa palata eräisiin kysymyksiin, joista ei päästy yhteisymmärrykseen Maastrichtin sopimusneuvotteluissa tai joiden käsittelyn lykkäämistä pidettiin muista syistä tarpeellisena. Muun muassa Länsi-Euroopan unionia (WEU) koskevan alkuperäisen voimassaoloajan päättyminen vuonna 1998 vaikutti tarpeeseen tarkastella yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suuntaviivoja uudelleen. Jäsenvaltiot pitivät tarkoituksenmukaisena, että unionisopimuksesta saatuja kokemuksia ja mahdollisia parannusehdotuksia voitaisiin tarkastella muutaman vuoden kuluttua unionisopimuksen voimaantulosta. Useimpien jäsenvaltioiden odotettiin myös täyttävän talous- ja rahaliiton EMUn lähentymiskriteerit vuonna 1995, jolloin konferenssissa olisi voitu käsitellä EMUn kolmannen vaiheen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä.

Jo varsin varhaisessa vaiheessa selvisi, ettei tilanne uuden konferenssin alkaessa vastaisi täysin sitä, mitä unionisopimusta allekirjoitettaessa arvioitiin. Sopimus allekirjoitettiin helmikuussa 1992, mutta se tuli voimaan vasta 1 päivänä marraskuuta 1993. Unionisopimuksesta saadut kokemukset jäivät näin ollen varsin lyhyiksi ennen seuraavan konferenssin valmistelujen käynnistämistä. Myöskään EMUn lähentymiskriteereiden saavuttaminen ei edistynyt jäsenvaltioissa odotetulla tavalla. Konferenssin asialista ei kuitenkaan jäänyt sisällöttömäksi, sillä useat uudet ajankohtaiset ulkoiset ja sisäiset haasteet vaikuttivat sen muotoutumiseen.

Unionin sisäisistä haasteista tärkeimpiä olivat unionin toimielinrakenteen ja päätöksentekomenettelyiden tehostaminen sekä unionin ja sen kansalaisten lähentäminen. Unionin ulkopuolelta tulevia haasteita olivat muun muassa rauhan ja vakauden säilyttäminen

kansainvälispoliittisessa tilanteessa, maailmantalouden muuttuminen sekä sen vaikutukset työllisyyteen ja kilpailukykyyn, unionin ulkopuolelta tapahtuvan maahanmuuton hallitseminen sekä kansainvälisten ympäristöuhkien ja rikollisuuden torjuminen. Lisäksi konferenssilla ja unionin seuraavalla laajentumisella on selkeä yhteys. Euroopassa kylmän sodan jälkeen erityisesti tapahtuneet poliittiset muutokset, erityisesti Neuvostoliiton hajoaminen sekä Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehittyminen kohti demokratiaa ja markkinataloutta, pakottivat unionin arvioimaan asemaansa ja tavoitteitansa uudelleen. Hallitustenvälistä konferenssia pidettiin hyvänä mahdollisuutena mukauttaa unionin toimielinrakenteita ja päätöksentekomenettelyjä siten, että unioni kykenisi paremmin vastaanottamaan uudet jäsenvaltiot.

2.3. Konferenssin valmistelut

2.3.1. Valmistelut unionissa

Vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin valmistelut käynnistettiin Korfun Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 1994 ja ne jakautuivat kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa Euroopan unionin toimielimet ja pysyvät neuvoa-antavat elimet laativat kertomukset unionisopimuksen toimivuudesta. Neuvoston kertomuksessa (5082/95, 10.4.1995), komission kertomuksessa (SEC (95) 731 lopull., 10.5.1995) ja Euroopan parlamentin päätöslauselmassa (A4—0102/95, 17.5.1995) käsitellään unionisopimuksen soveltamisesta saatuja kokemuksia sekä esitetään eräitä ajatuksia unionin kehittämisestä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen, tilintarkastustuomioistuimen, alueiden komitean sekä talous- ja sosiaalikomitean esittämissä kertomuksissa ja lausunnoissa painotetaan erityisesti niiden omaan toimivaltaan vaikuttavia kysymyksiä.

Toinen vaihe käynnistyi Korfun Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti 2 päivänä kesäkuuta 1995, jolloin jäsenvaltioiden ulkoasiainministereiden henkilökohtaisista edustajista sekä komission ja Euroopan parlamentin edustajista kokoonpantu mietintäryhmä (reflection group) aloitti työskentelynsä tarpeellisten sopimusmuutosten alustavaksi kartoittamiseksi. Mietintäryhmän tehtävänasettelua täsmennettiin 26—27 päivänä kesäkuuta 1995 pidetyn Cannes'n Eurooppa-neuvoston päätelmissä. Päätelmien mukaan ryhmän tulisi tutkia ja kehittää ehdotuksia niiden sopimusmääräysten tarkistamiseksi, joiden muuttamista oli suunniteltu, sekä muita mahdollisia parannuksia demokratian ja avoimuuden hengessä ottaen huomioon uuden laajentumisen haasteet. Päätelmissä annetaan myös suuntaviivoja siitä, mihin tavoitteisiin tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Mietintäryhmä esitti loppuraporttinsa Madridissa 15—16 päivänä joulukuuta 1995 kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle. Raportti jakautuu yleiseen osaan sekä strategiaosaan, jossa konferenssin asialistaa hahmotellaan aiheiden ''kansalainen ja unioni'', ''unionin toiminnan tehokkuus ja demokraattisuus'' sekä ''unionin ulkoinen toiminta'' ympärille. Madridin Eurooppa-neuvosto piti kertomusta hyvänä pohjana konferenssille. Kaikkien jäsenvaltioiden hallitukset antoivat alkukesään 1996 mennessä selonteon tai vastaavan selvityksen lähtökohdistaan hallitustenvälisessä konferenssissa.

2.3.2. Valmistelut Suomessa

Suomessa vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin valmistelut käynnistettiin syksyllä 1994 pääministeri Esko Ahon hallituksen aikana, jolloin ulkoasiainministeriö asetti kolme konferenssiin liittyviä kysymyksiä selvittelevää työryhmää sekä niitä koordinoivan johtoryhmän. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi ulkoasiainministeriön valtiosihteeri.

Konferenssin valmisteluja jatkettiin pääministeri Paavo Lipposen hallituskaudella keväällä 1995 siten, että valtioneuvoston piirissä valmisteluja johti EU-ministerivaliokunta ja unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä käsitteli hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta. Konferenssia koskevia hallituksen kannanottoja valmistelemaan sekä ulkoasiainministerin henkilökohtaista edustajaa mietintäryhmässä tukemaan perustettiin HVK-johtoryhmä ja sen alaisuuteen kolme virkamiestyöryhmää. Työryhmät käsittelivät ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, institutionaalisia kysymyksiä sekä taloudellisia kysymyksiä. HVK-johtoryhmä julkisti 1 päivänä syyskuuta 1995 muistion ''HVK 1996 — Suomen lähtökohtia''. Johtoryhmän toimeksianto päättyi joulukuussa 1995 Madridin Eurooppa-neuvoston kokoukseen.

Pääministeri Lipposen hallituksen huhtikuussa 1995 julkistamassa ohjelmassa pidet-

tiin tärkeänä, että Suomen valmistautuminen vuoden 1996 hallitustenväliseen konferenssiin perustuu eduskunnan kannanottoon. Pääministeri antoi ennen mietintäryhmän järjestäytymistä 31 päivänä toukokuuta 1995 eduskunnan suurelle valiokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle valtiopäiväjärjestyksen 54 g §:n mukaisen selvityksen Suomen valmistautumisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitustenväliseen konferenssiin. Lisäksi konferenssiin liittyviä asioita esiteltiin eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:n mukaisesti kesäkuussa 1995 Cannes'n Eurooppa-neuvoston, syyskuussa 1995 Mallorcan epävirallisen Eurooppa-neuvoston ja joulukuussa 1995 Madridin Eurooppa-neuvoston kokousvalmistelujen sekä niiden tulosten esittämisen yhteydessä. HVK-johtoryhmän puheenjohtaja oli eduskunnan suuren valiokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan kuultavana 29 päivänä syyskuuta 1995 sekä 11 päivänä lokakuuta 1995.

Eduskunnan suuri valiokunta antoi valtioneuvostolle 22 päivänä marraskuuta 1995 lausunnon (SuVL 2/1995 vp) valmistautumisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitustenväliseen konferenssiin. Lausunnossa käsitellään laajasti eräitä konferenssissa käsiteltäviksi tulevia kysymyksiä. Valtioneuvosto esitteli Suomen tavoitteet ja lähtökohdat hallitustenvälisessä konferenssissa eduskunnalle 27 päivänä helmikuuta 1996 antamassaan HVK-selonteossa. Tätä ennen Ahvenanmaan maakuntahallitus toimitti omat kannanottonsa hallitukselle. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta vastasi hallituksen HVK-selontekoon 26 päivänä huhtikuuta 1996 antamassaan mietinnössä ''Suomi ja HVK'' (UaVM 7/1996 vp). Ennen mietinnön antamista valiokunta sai lausunnot eduskunnan suurelta valiokunnalta (SuVL 2/1996 vp) sekä perustuslakivaliokunnalta (PeVL 6/1996 vp). Valiokunnat yhtyivät kannanotoissaan pitkälti valtioneuvoston selonteossa esitettyihin lähtökohtiin ja tavoitteisiin, joskin eräissä painotuksissa oli vähäisiä eroja.

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelmassa korostetaan myös avoimen kansalaiskeskustelun merkitystä. Valtioneuvosto asetti 21 päivänä syyskuuta 1995 kansalaiskeskustelun edistämiseksi 60-jäsenisen HVK-neuvottelukunnan käsittelemään hallitustenväliseen konferenssiin liittyviä kysymyksiä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi pääministeri ja sen varapuheenjohtajina ulkoasiainministeri sekä Eurooppa-ministeri. Neuvottelukunnassa olivat edustettuina eri aatteelliset ja yhteiskunnalliset tahot, yliopistot, molemmat valtionkirkot sekä keskeiset ammatti- ja etujärjestöt. Sen tehtävänä oli toimia tiedotus- ja keskustelufoorumina konferenssia koskevissa sekä muissa Euroopan unionissa esillä olevissa merkittävissä kysymyksissä. Lisäksi valtioneuvoston kanslian yhteyteen asetettiin vuoden 1996 alusta työryhmä, jonka tehtävänä oli vastata HVK-tiedotuksesta sekä kansalaisjärjestöjen käyttöön tarkoitetun HVK-määrärahan jakamisesta. Ulkoasiainministeriön Eurooppa-tiedotus alkoi julkaista HVK-tiedotetta konferenssiin liittyvistä kysymyksistä.

Tasavallan presidentti Martti Ahtisaari nimitti Suomen neuvotteluvaltuuskunnan 8 päivänä maaliskuuta 1996. Valtuuskuntaa johti ulkoasiainministeri Tarja Halonen ja sen varapuheenjohtajana toimi Eurooppa-ministeri Ole Norrback. Neuvotteluvaltuuskuntaan kuului neljä virkamiesjäsentä, joista yksi toimi ulkoasiainministerin edustajana. Yhden jäsenen paikka kiersi siten, että valtuuskuntaan kutsuttiin kulloinkin käsiteltävänä olevan kysymyksen asiantuntija.

2.4. Konferenssin tavoitteet

2.4.1. Konferenssin asialista

Hallitustenvälisen konferenssin asialista hahmottui Maastrichtin sopimusneuvotteluiden loppuvaiheen ja maaliskuussa 1996 pidetyn Torinon epävirallisen Eurooppa-neuvoston välisenä aikana. Asialistan muotoutumiseen vaikuttivat muun muassa unionin toimielinten esittämät kertomukset, jäsenvaltioiden hallitusten antamat selonteot sekä ennen kaikkea mietintäryhmässä tehty valmisteleva työ. Eräistä konferenssin asialistalle otettavista kysymyksistä oli sovittu jo muissa yhteyksissä.

Välittömästi unionisopimuksen ja sen liitteiden nojalla konferenssin tarkasteltavaksi tulivat seuraavat kysymykset:

— Missä määrin unionisopimuksella käyttöön otettuja politiikkoja ja yhteistyön muotoja on tarkistettava yhteisön menetelmien ja yhteisön toimielinten tehokkuuden turvaamiseksi (unionisopimuksen B artikla);

— Onko yhteispäätösmenettelyn soveltamisalaa syytä laajentaa uusille aloille (EY:n perustamissopimuksen 189 b artikla);

— Miten yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia määräyksiä voidaan tarkis-

taa sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi ja ottaen huomioon Länsi-Euroopan unionia koskevassa sopimuksessa asetettu vuoden 1998 määräaika (unionisopimuksen J.4 ja J.10 artikla);

— Olisiko energiaa, matkailua ja pelastuspalvelua koskevat uudet osastot sisällytettävä EY:n perustamissopimukseen (unionisopimuksen päätösasiakirjaan liittyvä julistus n:o 1);

— Olisiko mahdollista aikaansaada säädöshierarkia erilaisten säädösryhmien välille (unionisopimuksen päätösasiakirjaan liittyvä julistus n:o 16).

Myös Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittymisneuvottelujen yhteydessä nousi esiin unionin toimielimiin liittyviä kysymyksiä, joiden käsittelemisestä hallitustenvälisessä konferenssissa sovittiin jäsenvaltioiden välillä eräissä Eurooppa-neuvoston kokouksissa. Näitä olivat unionin toimielinten toiminnan uudistaminen, mukaan lukien äänten painotus ja määräenemmistöön vaadittava äänimäärä neuvostossa, komission jäsenten lukumäärä sekä muut tarvittavat toimenpiteet, jotka helpottavat toimielinten työtä demokratian ja avoimuuden hengessä ja takaavat niiden tehokkaan toiminnan tulevaa laajentumista ajatellen. Lisäksi eräiden kysymysten käsittelemisestä hallitustenvälisessä konferenssissa oli sovittu toimielinten välisissä sopimuksissa (unionin talousarviomenettelyn kehittäminen ja talousarvion kurinalainen toteuttaminen sekä yhteisön säädösten täytäntöönpano komiteamenettelyllä).

Konferenssia valmistelleen mietintäryhmän työskentely vaikutti keskeisesti asialistan muotoutumiseen. Madridin Eurooppa-neuvosto katsoi joulukuussa 1995 mietintäryhmän työn muodostavan hyvän pohjan konferenssille ja vahvisti konferenssille myös Cannes'n huippukokouksessa kesäkuussa 1995 hyväksymänsä seuraavat painopistealueet:

— unionin periaatteiden, tavoitteiden ja välineiden analysointi Euroopan uusien haasteiden valossa;

— yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistaminen uusista kansainvälisistä haasteista selviytymiseksi;

— sisäistä turvallisuutta koskevien nykyajan tarpeiden parempi tyydyttäminen ja oikeus- ja sisäasiat yleisemminkin;

— toimielinten toiminnan tehostaminen ja niiden demokraattisuuden ja avoimuuden lisääminen siten, että toimielimet voivat sopeutua laajentuneen unionin tarpeisiin;

— Euroopan yhdentymisprosessin yleisen kannatuksen vahvistaminen vastaamalla työllisyydestä ja ympäristöasioista huolestuneiden Euroopan kansalaisten odotuksiin heitä lähempänä olevasta demokratiasta;

— läheisyysperiaatteen tehokkaampi soveltaminen käytännössä.

Jäsenvaltioiden valtion- ja hallitusten päämiesten Torinon epävirallisessa Eurooppaneuvostossa 29 päivänä maaliskuuta 1996 hyväksymä konferenssin asialista jakautuu kolmeen laajaan, jo mietintäryhmässä käsiteltyyn asiakokonaisuuteen: kansalaisiaan lähempänä oleva unioni, toimielimet tehokkaammassa ja demokraattisemmassa unionissa sekä unionin lujitettu ulkoinen toimintakyky. Euroopan talous- ja rahaliittoa EMUa koskevat kysymykset jätettiin konferenssin asialistan ulkopuolelle. Konferenssin asialista täsmentyi konferenssin kuluessa järjestetyissä Eurooppa-neuvoston kokouksissa. Jäsenvaltioiden hallitukset sekä komissio tekivät lukuisia ehdotuksia konferenssin aikana.

Unioni ja kansalainen. Hallitustenvälisen konferenssin asialistassa korostettiin tarvetta rakentaa unionia siten, että se voisi vastata paremmin kansalaisten tarpeisiin ja huolenaiheisiin. Lähtökohtana oli, että unionin ja Euroopan rakentamisen tulisi perustua demokratian, tehokkuuden, yhteisvastuullisuuden, yhtenäisyyden, avoimuuden ja läheisyyden periaatteisiin.

Eurooppalaisten arvojen vahvistamisen osalta hallitustenvälisen konferenssin keskeiseksi tehtäväksi annettiin tutkia, voidaanko ihmisoikeuksia, demokraattisia arvoja sekä tasa-arvoa ja syrjimättömyyden periaatetta lujittaa unionin tasolla. Oikeus- ja sisäasiain yhteistyön tehostamisen osalta konferenssille asetettiin tavoitteeksi tuottaa tuloksia erityisesti yhteistyömenetelmien ja instrumenttien kehittämisessä, kansainvälisen rikollisuuden, terrorismin ja laittoman huumausainekaupan torjumisessa sekä yhtenäisten ja tehokkaiden turvapaikka-, maahanmuutto- ja viisumipolitiikkojen kehittämisessä. Lisäksi konferenssin tuli selvittää, miten tuomioistuinvalvonta ja parlamentaarinen valvonta tulisi järjestää oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä. Muita keskeisiä konferenssin asialistalle nostettuja kysymyksiä olivat työllisyys, ympäristönsuojelun tehostaminen ja yhtenäistäminen kestävän kehityksen saavuttamiseksi sekä läheisyysperiaatteen parempi soveltaminen unionin saattamiseksi avoimeksi ja läpinäkyväksi. Lisäksi konferenssissa tuli käsitellä äärialueiden ja

merentakaisten maiden asemaa sekä unionin saarialueita ja harkita mahdollisuutta yksinkertaistaa ja konsolidoida unionin perussopimukset.

Toimielimet demokraattisemmassa ja tehokkaammassa unionissa. Hallitustenvälisen konferenssin asialistan lähtökohtana oli, että unionin toimielinjärjestelmän parantamisen tulee valmistaa unionia sen laajentumiseen sekä tähdätä siihen, että toimielimet toimisivat tehokkaammin, yhtenäisemmin ja legitiimimmin. Keskeisimpiä institutionaalisia kysymyksiä olivat lainsäädäntömenettelyjen yksinkertaistamien ja selkeyttäminen sekä avoimuuden lisääminen, yhteispäätösmenettelyn soveltamisalan laajentaminen, Euroopan parlamentin asema ja sen kokoonpano, kansallisten parlamenttien asema, neuvoston toiminnan ja sen päätöksentekomenettelyjen tehostaminen sekä äänten painottaminen neuvostossa, komission toiminnan tehostaminen ja sen kokoonpano sekä yhteisöjen tuomioistuimen ja tilintarkastustuomioistuimen aseman ja toiminnan parantaminen.

Unionin lujitettu ulkoinen toimintakyky. Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien määräysten tarkistamisen taustalla oli halu lujittaa unionin painoarvoa kansainvälisenä toimijana. Hallitustenvälisen konferenssin asialistan mukaan konferenssin tavoitteena oli saavuttaa parempi kyky yksilöidä yhteisen ulkopolitiikan periaatteet ja soveltamisala sekä määritellä toiminnat, joita tarvitaan unionin etujen edistämiseksi näillä aloilla. Tavoitteena oli tehokkaampi ja oikea-aikaisempi päätöksenteko sekä sopimus sopivista varainhoitoa koskevista määräyksistä. Lisäksi konferenssin tuli tarkastella, miten eurooppalaista identiteettiä turvallisuus- ja puolustusasioissa voidaan tehostaa. Tavoitteeksi asetettiin myös unionin toimintakyvyn parantaminen kriisinhallinnassa.

2.4.2. Suomen neuvottelutavoitteet

Suomen neuvottelutavoitteet määriteltiin valtioneuvoston eduskunnalle 27 päivänä helmikuuta 1996 antamassa selonteossa (nro 1/1996 vp) ja niitä täsmennettiin konferenssin kuluessa. Selonteossa otettiin huomioon suuren valiokunnan 22 päivänä marraskuuta 1995 antama lausunto (SuVL 2/1995 vp) valmistautumisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden väliseen vuoden 1996 konferenssiin sekä Ahvenanmaan maakuntahallituksen esittämät huomiot. Selonteossa esitettyihin tavoitteisiin ja lähtökohtiin otetaan kantaa ulkoasiainvaliokunnan 26 päivänä huhtikuuta 1996 antamassa mietinnössä (UaVM 7/1996 vp).

Valtioneuvoston selonteon lähtökohtana oli pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelman mukaisesti se, että Euroopan unionia kehitetään itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä. Selonteon mukaan Suomi antaa tukensa pyrkimyksille parantaa Euroopan unionin toimintakykyä vakaan taloudellisen kehityksen, työllisyyden ja ympäristönsuojelun edistäjänä sekä tukee unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä niin, että se voi tehokkaasti edistää tavoitteitaan ja vastata vakautta ja turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin. Selonteossa katsottiin, että on Suomen taloudellisen ja turvallisuuspoliittisen edun mukaista, että Euroopan unionia kehitetään vahvana valtioiden välisenä yhteenliittymänä, jonka jäsenvaltiot ovat jakaneet toimivaltaa käyttääkseen sitä yhdessä yhteisesti hyväksyttyjen päämäärien saavuttamiseksi. Ulkoasiainvaliokunta yhtyi näihin linjanvetoihin mietinnössään ja totesi samalla, että Euroopan unionin kehittämistä koskeva politiikka on syytä perustaa riittävän syvälliselle Euroopan integraation nykyvaiheen, Euroopan unionin oikeudellisen ja poliittisen rakenteen ja Suomen kansallisten intressien erittelylle.

Valtioneuvoston selonteossa painotettiin kansalaisia suoraan koskettavia kysymyksiä. Selonteossa korostettiin muun muassa tarvetta vahvistaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaa unionissa, edistää tasa-arvoa sekä torjua syrjintää. Niin ikään oikeus- ja sisäasiain yhteistyön tehostamista pidettiin tärkeänä. Erityistä huomiota kiinnitettiin unionin alueella oleskelevien henkilöiden turvallisuuteen sekä heidän oikeusasemansa säilymiseen heidän siirtyessään oleskelemaan toiseen jäsenvaltioon. Työllisyyden osalta selonteossa katsottiin, että unionin tulisi tavoitteissaan korostaa kilpailukyvyn ja mahdollisimman korkean unionin laajuisen työllisyyden merkitystä ja että työllisyysnäkökohdat tulisi ottaa huomioon horisontaalisesti. Lisäksi unionin tasolla tulisi edistää yleiseurooppalaisen työllisyysstrategian kehittämistä. Sosiaalisen ulottuvuuden osalta selonteossa todettiin, että EY:n perustamissopimukseen liitetty sosiaalipolitiikkaa koskeva pöytäkirja tulisi sisällyttää EY:n perustamissopimukseen, ja ympäristön osalta, että kestävän kehityksen periaate tulee kirjata unionisopimuksen tavoiteartiklaan ja läpäisyperiaatetta vahvistaa entisestään. Selonteossa määriteltiin Suomen

neuvottelutavoitteet myös muun muassa unionin toiminnan avoimuuden, toissijaisuusperiaatteen toteutumisen ja kuluttajansuojan osalta. Ulkoasiainvaliokunta yhtyi lausunnossaan pitkälti valtioneuvoston asettamiin tavoitteisiin. Valiokunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle yksityiskohtaisempia tietoja oikeus- ja sisäasioiden osalta esille tulevista vaihtoehdoista ja että valtioneuvosto toimii siten, että ympäristö- ja energiaverotuksen vähimmäistasoa koskevat ratkaisut voidaan tehdä määräenemmistöllä. Valiokunta korosti myös avoimuuden keskeistä merkitystä.

Valtioneuvoston selonteon mukaan toimielimiä koskevia kysymyksiä oli käsiteltävä kokonaisuutena, arvioiden toimielinten välistä tasapainoa. Tarkastelussa on otettava huomioon kansanvaltaisuuden ja tehokkuuden asettamat vaatimukset sekä Suomen kannalta erityisesti pienten jäsenvaltioiden edut. Selonteon mukaan hallitus suhtautuu myönteisesti muun muassa Euroopan parlamentin aseman vahvistamiseen lainsäädäntömenettelyssä, määräenemmistöpäätösten lisäämiseen neuvostossa sekä komission aloiteoikeuden laajentamiseen ja yhteisöjen tuomioistuimen aseman vahvistamiseen oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä. Valtioneuvosto kannatti neuvoston ääntenpainotuksen osalta nykyisiin perusteisiin pohjautuvaa järjestelmää ja katsoi, että kaikista jäsenvaltioista tulee olla jäsen komissiossa. Selonteossa otetaan myös kantaa niin sanottuun joustavuuteen eli tiiviimpään yhteistyöhön. Ulkoasiainvaliokunta yhtyi pitkälti valtioneuvoston esittämiin lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Valiokunta piti tärkeänä, että unionin laajentumiseen liittyviä institutionaalisia kysymyksiä tarkastellaan siten, ettei laajentuminen lykkäänny niiden valmistelemattomuuden vuoksi, ja katsoi, ettei toimielinten välistä tasapainoa tule muuttaa merkittävästi. Lisäksi valiokunta edellytti, että eduskuntaa kuullaan ennen kuin Suomen yksityiskohtaiset neuvottelukannat vahvistetaan sen suhteen, missä EY:n perustamissopimukseen kuuluvissa kysymyksissä voidaan siirtyä määräenemmistöpäätöksiin.

Valtioneuvoston selonteon mukaan hallituksen tavoitteena oli unionin ulkosuhteiden johdonmukaisuuden lisääminen. Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa oli pyrittävä tehostamaan hallitustenvälisenä yhteistyönä siten, että kaikkien jäsenvaltioiden edut otetaan tasavertaisesti huomioon. Suomen todettiin olevan valmis tutkimaan määräenemmistöpäätöksenteon käyttöä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä edellyttäen, että unionin tavoitteet ovat selkeät ja minkään jäsenvaltion elintärkeät edut eivät ole kyseessä. Yhteisen suunnittelu- ja analyysikyvyn luomista pidettiin tärkeänä ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rahoitukseen haluttiin löytää joustava ja nopea menettelytapa. Ulkoasiainvaliokunta piti valtioneuvoston selonteon peruslähtökohtia perusteltuina. Valiokunta kiinnitti mietinnössään huomiota muun muassa rakentavaan pidättäytymiseen liittyviin rahoituskysymyksiin sekä päätöksentekoon sotilaallista kriisinhallintaa koskevissa kysymyksissä.

Valtioneuvoston selonteon mukaan lähtökohtana tuli olla, ettei hallitustenvälisessä konferenssissa käsitellä muita lähivuosien haasteita, kuten Euroopan talous- ja rahaliittoa EMUa, vaan että konferenssissa keskitytään neuvottelemaan sellaisista muutoksista unionin perussopimuksiin, joilla parannetaan unionin toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia selviytyä näistä haasteista. Ulkoasiainvaliokunta tuki valtioneuvoston lähestymistapaa ja katsoi tämän tarkoittavan sitä, ettei hallitustenvälisessä konferenssissa neuvoteltaisi unionin toimivallan yleisestä laajentamisesta taikka unionin keskeisten politiikkojen kokonaisuudistuksista. Valiokunta katsoi, että Suomen tuli kuitenkin varautua eräiden EMUa koskevien kysymysten esilletuloon konferenssissa.

2.5. Konferenssin kulku

2.5.1. Neuvottelujen eteneminen

Hallitustenvälinen konferenssi avattiin 29 päivänä maaliskuuta 1996 Torinon epäviralisen Eurooppa-neuvoston yhteydessä. Ennen konferenssin käynnistämistä neuvosto kuuli unionisopimuksen N artiklan mukaisesti Euroopan parlamenttia ja komissiota konferenssin käynnistämisestä ja sai näiltä myönteiset lausunnot.

Torinon epävirallisessa Eurooppa-neuvostossa hyväksyttiin hallitustenvälisen konferenssin asialista, sovittiin konferenssin työskentelytavoista, vahvistettiin jäsenvaltioiden ulkoasiainministereiden 26 päivänä maaliskuuta 1996 aikaansaama sopimus Euroopan parlamentin osallistumisesta konferenssiin, sovittiin Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneiden maiden, Maltan, Kyproksen, Euroopan

talousalueeseen kuuluvien valtioiden ja Sveitsin informoimisesta sekä asetettiin tavoiteaikataulu. Tarkoituksena oli, että konferenssi saisi työnsä päätökseen noin vuoden kuluessa.

Hallitustenvälinen konferenssi kokoontui kuukausittain ulkoasiainministereiden tasolla ja viikottain ulkoasiainministereiden edustajien tasolla. Konferenssin ensimmäiset kolme kuukautta kuluivat jäsenvaltioiden kantojen ja tavoitteiden kartoittamisessa sekä konferenssin asialistalla olevien asiakokonaisuuksien täsmentämisessä. Puheenjohtajavaltio Italia antoi selvityksen konferenssin työskentelystä Firenzen Eurooppa-neuvostolle kesäkuussa 1996 (CONF 3860/96). Firenzen Eurooppa-neuvosto täsmensi useita konferenssin asialistalla olevia kysymyksiä sekä niiden osalta asetettuja tavoitteita.

Irlannin puheenjohtajakaudella syksyllä 1996 suurimmassa osassa kysymyksistä päästiin vaiheeseen, jossa voitiin alkaa luonnostella artikloita. Puheenjohtajavaltio Irlanti antoi perussopimusten tarkistusta koskevan kokonaisehdotuksen Dublinin Eurooppa-neuvostolle joulukuussa 1996 (CONF 2500/96). Asiakirja oli ensimmäinen kokonaisvaltainen tekstiehdotus, jossa ei kuitenkaan esitetty artiklaehdotuksia kaikkein vaikeimmista kysymyksistä, kuten toimielimistä ja joustavuudesta. Jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet vahvistivat Dublinin huippukokouksessa jo aikaisemmin asetetun tavoitteen, jonka mukaan konferenssi tuli saada päätökseen kesäkuussa 1997.

Alankomaiden puheenjohtajakauden aikana keväällä 1997 jäsenvaltiot täsmensivät vielä näkemyksiään. Puheenjohtajavaltio täydensi Irlannin sopimusehdotusta maaliskuussa ja esitti oman kokonaisvaltaisen ehdotuksensa toukokuussa (CONF 2500/96 add 1). Neuvottelutahti tiivistyi entisestään toukokuun lopussa, jolloin Noordwijkissä järjestettiin ylimääräinen Eurooppa-neuvoston kokous vauhdittamaan konferenssin loppuunsaattamista. Uudistettu unionin perussopimus syntyi jäsenvaltioiden kompromissina Amsterdamissa 16 — 17 päivänä kesäkuuta 1997. Varsinaisia neuvotteluja seurasi vielä sopimusten viimeistelyvaihe, jonka aikana sopimusteksti tarkistettiin teknisesti. Jäsenvaltioiden ulkoasiainministerit allekirjoittivat sopimuksen ja sitä koskevan päätösasiakirjan Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta 1997 (CONF 4007/97). Sopimus tulee voimaan kaikkien jäsenvaltioiden suoritettua valtiosääntöjensä mukaiset ratifioinnit. Ainakin Irlannissa ja Tanskassa järjestetään kansanäänestys sopimuksen hyväksymisestä.

2.5.2. Kantojen muodostaminen Suomessa

EU-ministerivaliokunnassa 2 päivänä helmikuuta 1996 sovitun mukaisesti hallitustenvälisen konferenssin poliittisen tason valmistelut tapahtuivat EU-ministerivaliokunnassa ja soveltuvin osin hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa. Poikkihallinnolliset virkamiesvalmistelut yhteensovitettiin EU-asioiden komiteassa. Esitykset Suomen kannoiksi laadittiin kahdessakymmenessä EU-asioiden komitean perustamassa ja ministeriöiden toimivaltajakonsa mukaisesti johtamassa HVK-valmistelutyöryhmässä. Ahvenanmaalla oli oma yhdyshenkilö. EU-ministerivaliokunnassa tapahtuvaa käsittelyä valmisteltiin lisäksi HVK-erityisavustajien seurantaryhmässä. Kansalais- ja etujärjestöille tarjottiin säännöllisin väliajoin mahdollisuus saada tietoa ja keskustella konferenssista pääministerin johtamassa HVK-neuvottelukunnassa.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle tietoja hallitustenvälisestä konferenssista yleisesti valtiopäiväjärjestyksen 54 g §:n nojalla. Ulkoasiainministeri ja Eurooppa-ministeri selostivat suurelle valiokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle hallitustenvälisen konferenssin etenemistä ennen kutakin HVK-ministeritason kokousta samassa yhteydessä kuin valiokunnille annettiin selvitys yleisten asiain neuvoston valmisteluista. Pääministeri Paavo Lipponen sopi järjestelystä antaessaan valiokunnille selvityksen Torinon Eurooppa-neuvoston tuloksista huhtikuussa 1996. Myös HVK-neuvotteluvaltuuskunnan virkamiesjäsenet kävivät valiokuntien kuultavana. Eduskunta sai tietoja hallitustenvälisen konferenssin etenemisestä niin ikään valtiopäiväjärjestyksen 54 a § nojalla pääministerin esitellessä Eurooppa-neuvostossa esille tulevien asioiden valmistelemista sekä Eurooppa-neuvostojen tuloksia. Lisäksi valtioneuvosto toimitti eduskunnalle konferenssin aikana esitetyt viralliset konferenssiasiakirjat.

Eduskunnalla oli mahdollisuus saada tietoja hallitustenvälisen konferenssin etenemisestä myös valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 2 momentin, 53 §:n 2 momentin sekä yleisten eduskunnan informoimista koskevien määräysten nojalla. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta edellytti 26 päivänä huhtikuuta 1996 antamassaan HVK-mietinnössä (UaVM

7/1996 vp), että valtioneuvosto antaa suurelle valiokunnalle ja/tai ulkoasiainvaliokunnalle selvitykset oikeus- ja sisäasioista, unionin oikeushenkilöllisyydestä sekä päätöksentekoja lainsäädäntömenettelyjen kehittämisestä. Lisäksi suuri valiokunta pyysi 6 päivänä syyskuuta 1996 pitämässään istunnossa valtioneuvostoa antamaan viipymättä selvityksen Suomen lähtökohdista taloudellisiin ulkosuhteisiin liittyvissä toimivallan jakoa ja päätöksentekoa koskevissa ehdotuksissa sekä 25 päivänä lokakuuta 1996 selvityksen eduskunnan kannanottoihin liittyvistä ympäristöverotusta koskevista linjanvedoista.

Valioneuvosto toimitti eduskunnalle yhteensä seitsemän selvitystä hallitustenvälisen konferenssin asialistalla olevista kysymyksistä. Eduskunta sai syksyn 1996 aikana selvitykset unionin oikeushenkilöllisyydestä, määräenemmistöpäätösten soveltamisalan laajentamisesta I ja III pilarissa sekä yhteispäätösmenettelyn soveltamisalan laajentamisesta I pilarissa, EU:n hallitustenvälisessä konferenssissa esille tulleista III pilarin vaihtoehdoista, taloudellisista ulkosuhteista sekä tavaroiden liikkuvuuden ja ympäristön välisestä suhteesta. Kevään 1997 aikana eduskunta sai täsmennetyn selvityksen määräenemmistöpäätösten laajentamisesta I pilarissa, lisäselvityksen unionin oikeushenkilöllisyydestä sekä selvityksen ympäristöverotuksesta. Eduskunta vastasi kaikkiin saamiinsa selvityksiin.

Suomi toimi hallitustenvälisessä konferenssissa monissa asioissa aloitteellisesti. Aloitteiden muoto ja esittämisajankohta ratkaistiin kussakin tapauksessa neuvottelutilanteen mukaan. Suomi teki konferenssin aikana viralliset aloitteet talousarviomenettelyn yksinkertaistamisesta (CONF 3963/96), ympäristön ja sisämarkkinoiden suhteesta (100 a artiklan 4 kohta ja 36 artikla) (CONF 3969/96), yksilön oikeusturvan parantamisesta oikeus- ja sisäasiainyhteistyössä (kansainvälisen yksityisoikeuden eräiden elementtien yhteisöllistäminen) (SN-asiakirja), kuluttajansuojan vahvistamisesta (CONF 3968/96), avoimuudesta (CONF 3865/97), sukupuolten välisestä tasaarvosta ja sosiaalipolitiikasta (CONF 3907/97) sekä pelastuspalvelusta (CONF 3923/97). Suomi teki Ruotsin kanssa yhteisen aloitteen (CONF 3946/96) unionin sotilaallisen kriisinhallintakyvyn kehittämisestä. Lisäksi Suomi antoi puheenjohtajavaltion käyttöön epävirallisia tekstiesityksiä muun muassa perusoikeuksen vahvistamisesta sekä oikeushenkilöllisyyden antamisesta unionille.

2.6. Konferenssin lopputulokset

2.6.1. Amsterdamin sopimuksen pääasiallinen sisältö

Vuoden 1996 hallitustenvälisessä konferenssissa hyväksyttiin Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta liitteineen ja pöytäkirjoineen sekä Amsterdamin sopimusta koskeva päätösasiakirja. Päätösasiakirjaan on liitetty 51 konferenssin antamaa, oikeudellisesti sitomatonta julistusta sekä 8 julistusta, jotka konferenssi on ottanut tiedoksi. Lisäksi siihen on liitetty niin sanotut konsolidoitut versiot unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta. Konsolidoidut versiot sisältävät sopimusartiklat siinä muodossa, missä ne ovat Amsterdamin sopimuksella tehtyjen muutosten ja yksinkertaistamisen jälkeen. Konsolidoidut versiot on laadittu ymmärrettävyyden lisäämiseksi, eivätkä ne ole oikeudellisesti sitovia.

Amsterdamin sopimus jakautuu sopimusmääräysten sisältöä koskeviin muutoksiin, perustamissopimusten yksinkertaistamista koskeviin määräyksiin, yleisiin määräyksiin ja loppumääräyksiin sekä pöytäkirjoihin ja liitteisiin. Sopimus voidaan sisältönsä puolesta jakaa kuuteen asiakokonaisuuteen: vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, unionin ja kansalaisten lähentäminen, unionin ulkosuhteiden vahvistaminen, toimielimiin liittyvät muutokset, tiiviimpi yhteistyö ja yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistaminen.

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue. Amsterdamin sopimuksen mukaan unionia kehitetään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueena. Uusien sopimusmääräysten myötä henkilöiden perusoikeuksiin, syrjimättömyyteen ja tasa-arvoon kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Samalla pyritään varmistamaan, että henkilöt voivat nauttia täysipainoisesti liikkumisvapaudesta unionin sisällä. Liikkumisvapautta tehostetaan sisällyttämällä EY:n perustamissopimukseen uusi turvapaikka-, viisumi- ja maahanmuuttoasioita sekä ulko- ja sisärajoilla suoritettavia tarkastuksia ja kansainvälistä yksityisoikeutta koskeva osasto. Jotta unionin sisäisten rajojen poistaminen ei johtaisi turvallisuusriskien kasvamiseen, jäsenvaltiot tiivistävät yhteistyötään myös turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Amsterdamin sopimuksella parannetaan unionin toimintamahdollisuuksia eri-

tyisesti järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa taistelussa. Henkilöiden vapaata liikkumista edistetään myös sisällyttämällä Schengenin sopimukset unionin perussopimusten osaksi.

Unionin ja kansalaisten lähentäminen. Amsterdamin sopimuksen keskeisenä ajatuksena on, että unionin kehitys on riippuvainen kansalaisten sille antamasta tuesta. Sopimus sisältää uusia määräyksiä kansalaisia suoraan koskettavista kysymyksistä, kuten työllisyydestä, sosiaalisesta ulottuvuudesta, ympäristöstä, kansanterveydestä, kuluttajansuojasta, toissijaisuusperiaatteen toteutumisesta sekä unionin toiminnan avoimuudesta.

Unionin ulkosuhteiden vahvistaminen. Amsterdamin sopimuksella pyritään vahvistamaan unionin asemaa rauhan ja vakauden edistäjänä. Eurooppa-neuvoston aseman vahvistaminen, neuvoston pääsihteerin asema yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana, erityisen suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustaminen sekä päätöksentekomenettelyiden tehostaminen parantavat unionin ulkoista toimintakykyä. Lisäksi unionin toimivaltaan sisällytetään sotilaallista kriisinhallintaa koskevat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä rauhanpalauttaminen. Taloudellisten ulkosuhteiden osalta Amsterdamin sopimuksessa määrätään, että jäsenvaltiot voivat yksimielisesti päättää toimivallan antamisesta yhteisölle palveluita ja henkistä omaisuutta koskevissa kysymyksissä.

Toimielimiin liittyvät muutokset. Amsterdamin sopimuksella tehdyillä muutoksilla tehostetaan unionin päätöksentekomenettelyitä sekä lisätään päätöksenteon hyväksyttävyyttä. Sopimuksella muun muassa lisätään määräenemmistöpäätöksiä neuvostossa, vahvistetaan Euroopan parlamentin toimivaltaa laajentamalla yhteispäätösmenettelyn soveltamisalaa, asetetaan Euroopan parlamentin jäsenmäärälle katto, vahvistetaan komission puheenjohtajan asemaa antamalla hänelle laajemmat valtuudet komission poliittisena johtajana sekä vahvistetaan yhteisöjen tuomioistuimen asemaa. Vaikeimmat institutionaaliset kysymykset eli komission kokoonpano ja äänten painottaminen neuvostossa lykättiin toteutettavaksi unionin laajentumisen edetessä. Unionin laajentuessa ensimmäisen kerran komissioon tulee kuulumaan jäsen kustakin jäsenvaltiosta edellyttäen, että samalla tarkistetaan ääntenpainotusjärjestelmää neuvostossa. Viimeistään jäsenvaltioiden määrän ylittäessä kaksikymmentä kutsutaan koolle uusi hallitustenvälinen konferenssi, jossa palataan institutionaalisiin kysymyksiin.

Tiiviimpi yhteistyö. Amsterdamin sopimuksessa institutionalisoidaan periaate, jonka mukaan ne jäsenvaltiot, jotka haluavat ja kykenevät, voivat edetä yhdentymisessä tietyissä asioissa pitemmälle kuin mihin kaikki jäsenvaltiot yhdessä olisivat valmiita. Tavoitteena on pitää niin sanottu tiiviimpi yhteistyö unionin rakenteiden sisäpuolella. Joustavat järjestelyt eivät saa kuitenkaan vaarantaa unionin yhtenäisyyttä.

Sopimustekstien yksinkertaistaminen. Yhteisöjen perustamissopimusten ja määräysten yksinkertaistaminen on merkinnyt lähinnä vanhentuneiden sopimusmääräysten poistamista ja tästä aiheutuvia teknisiä muutoksia.

2.6.2. Konferenssin lopputulos Suomen kannalta

Suomella oli hallitustenvälisessä konferenssissa ensimmäisen kerran mahdollisuus olla mukana kehittämässä EU:n perussopimuksia. Suomen neuvottelutavoitteet toteutuivat konferenssissa pääosin hyvin. Useissa kysymyksissä lopullinen sopimusteksti vastaa pitkälti Suomen tekemiä aloitteita tai on ainakin hyvin lähellä Suomen ajamaa linjaa. Esimerkkeinä voidaan mainita muun muassa puolustusulottuvuuden kehittämisen keskittäminen kriisinhallintakykyyn ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla, sukupuolten välinen tasa-arvo, avoimuus, kuluttajansuoja, työllisyys, ympäristö, perusoikeudet sekä oikeus- ja sisäasiain yhteistyön tehostaminen.

Toisaalta eräissä kysymyksissä jäsenvaltiot eivät päässeet yksimielisyyteen unionin kehittämisestä Suomen toivomalla tavalla. Suomi olisi ollut valmis vahvistamaan yhteisön toimivaltaa taloudellisissa ulkosuhteissa sekä lisäämään määräenemmistöpäätösten käyttöä enemmän kuin mihin päädyttiin. Niin ikään oikeus- ja sisäasiain yhteistyöhön liittyvät päätöksentekomenettelyt muodostuivat Suomen esittämää tehottomammiksi ja monimutkaisemmiksi.

3. Amsterdamin sopimuksen sisältö

3.1. Vapaus, turvallisuus ja oikeus

3.1.1. Perusoikeudet ja syrjimättömyys

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan

unionin perusoikeusulottuvuutta usealla tavalla. Unionisopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohtaan kirjataan periaate, jonka mukaan unioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa laajennetaan siten, että perusoikeuksien kunnioittamista yhteisön oikeuden yleisenä periaatteena koskeva unionisopimuksen F artiklan 2 kohta alistetaan tuomioistuimen toimivaltaan EY:n perustamissopimuksen ja unionisopimuksen VI osaston osalta. Amsterdamin sopimukseen sisältyy myös uusi sanktiomenettely, jonka mukaisesti jäsenvaltiolta voidaan pidättää väliaikaisesti unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta johtuvat oikeudet, mikäli se rikkoo vakavasti ja jatkuvasti ihmisoikeuksia ja perusvapauksia tai muita unionin perustana olevia F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita. Menettelyn yksityiskohdista määrätään unionisopimuksen F.1 artiklassa (uusi 7 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 236 artiklassa (uusi 309 artikla). Myös unionin jäsenyyttä hakevien valtioiden sitoutumista perusoikeuksiin korostetaan. Unionisopimuksen O artiklaan (uusi 49 artikla) sisällytetään määräys, jonka mukaan hakijavaltioiden on noudatettava F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita.

Lisäksi Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan syrjimättömyyttä koskevia määräyksiä. EY:n perustamissopimuksessa on tähän mennessä määrätty ainoastaan kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellosta. Perustamissopimuksen 6 a artiklaan (uusi 13 artikla) sisällytetään uusi syrjinnän torjumista koskeva lauseke, jossa mainitaan sukupuoli, ikä, rotu, etninen alkuperä, uskonto tai vakaumus, vammaisuus, ikä ja sukupuolinen suuntautuminen. Niin ikään sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevia määräyksiä vahvistetaan. Sukupuolten välinen tasa-arvo tulee EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan mukaan ottaa huomioon kaikessa yhteisön toiminnassa. Tasa-arvosta määrätään yksityiskohtaisemmin sosiaalipolitiikkaa koskevien määräysten yhteydessä EY:n perustamissopimuksen VIII osastossa (uusi XI osasto).

EY:n perustamissopimukseen sisällytetään Amsterdamin sopimuksella myös tietosuojaa koskevia määräyksiä, minkä lisäksi konferenssin päätösasiakirjaan on liitetty julistukset kuolemanrangaistuksen poistamisesta (nro 1) sekä kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta (nro 11).

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi korosti hallitustenvälisessä konferenssissa tarvetta vahvistaa perusoikeuksien suojaa unionissa. Suomi katsoi, että konferenssissa tulisi sopia tarvittavista muutoksista unionin perussopimuksiin, jotta Euroopan yhteisö voisi liittyä Euroopan neuvoston ihmisoikeusyleissopimukseen (SopS 18 — 19/1990). Toissijaisena vaihtoehtona Suomi ajoi ratkaisumallia, jonka mukaan perusoikeuksien valvontaa vahvistettaisiin laajentamalla yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa. Suomi kannatti myös sanktiomenettelyn käyttöönottamista sekä uusien jäsenten liittymistä koskevan O artiklan vahvistamista viittauksella kansanvaltaisuuteen, perusoikeuksiin ja muihin keskeisiin periaatteisiin.

Suomi suhtautui konferenssissa myönteisesti siihen, että EY:n perustamissopimukseen sisällytetään yleinen syrjinnän torjumista koskeva lauseke. Sukupuolten välisen tasa-arvon osalta Suomi katsoi, että perussopimuksiin tuli sisällyttää sukupuoleen perustuvan syrjinnän kielto sekä nimenomainen sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä koskeva määräys. Suomi korosti, ettei tämä saisi kuitenkaan estää jäsenvaltioita antamasta pitemmälle meneviä säädöksiä.

Sopimusmuutokset ovat Suomen kannalta myönteisiä. Suomi on sitoutunut uusia sopimusmääräyksiä vastaavien periaatteiden sekä perus- ja ihmisoikeuksien noudattamiseen perustuslaeissaan ja kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissaan.

3.1.2. Oikeus- ja sisäasioita koskeva kokonaisratkaisu

Oikeus- ja sisäasiain yhteistyön tehostaminen kuului hallitustenvälisen konferenssin keskeisimpiin tavoitteisiin. Amsterdamin sopimuksella täsmennetään oikeus- ja sisäasiain yhteistyötä koskevia tavoitteita sekä perustetaan asteittain uusi vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, jonka sisällä henkilöiden vapaa liikkuvuus sekä heidän turvallisuutensa pyritään varmistamaan entistä tehokkaammin.

Amsterdamin sopimus merkitsee periaatteellista muutosta nykyisin hallitustenvälisenä yhteistyönä toteutettavaan oikeus- ja sisäasioiden yhteistyöhön. Osa unionisopimuksen VI

osaston mukaisista yhteistyöaloista siirretään Euroopan yhteisöjen toimivaltaan lisäämällä EY:n perustamissopimukseen henkilöiden vapaata liikkuvuutta, turvapaikkaa ja maahanmuuttoa käsittelevä III a osasto (uusi IV osasto). Määräykset poliisiyhteistyöstä sekä oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa jäävät unionisopimuksen VI osastoon ja niitä vahvistetaan sekä täsmennetään.

Amsterdamin sopimus vaikuttaa myös oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä käytettäviin säädösinstrumentteihin ja päätöksentekomenettelyihin. Neuvosto on tähän mennessä toteuttanut yhteistyötä hyväksymällä yhteisiä kantoja ja yhteisiä toimia sekä tekemällä yleissopimuksia, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille. Neuvosto on tehnyt päätökset yksimielisesti, ja yhteisöjen tuomioistuimella sekä Euroopan parlamentilla on ollut varsin heikko asema. Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen EY:n perustamissopimukseen siirrettyihin kysymyksiin sovelletaan EY:n unionisopimuksen mukaisia instrumentteja viiden vuoden siirtymäaikaa koskevin poikkeuksin. Säädösinstrumentteja tehostetaan myös unionisopimuksen VI osastoon jäävän yhteistyön osalta, jossa otetaan käyttöön yleissopimusten ja yhteisten kantojen lisäksi puitepäätökset ja päätökset. Samalla vahvistetaan yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan parlamentin asemaa.

Lisäksi unionin rakenteiden ulkopuolella olevat valtioiden välisten rajatarkastusten poistamista koskevat Schengenin sopimukset sisällytetään unionin rakenteisiin erillisellä pöytäkirjalla.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi korosti konferenssissa, että unionia tulisi kehittää siten, että siitä muodostuisi todellinen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue. Tällöin tulisi painottaa erityisesti yksilön turvallisuutta ja oikeuksia. Suomi katsoi, että oikeus- ja sisäasiain yhteistyön tavoitteet, soveltamisala ja säädösinstrumentit tulisi määritellä riittävän selkeästi ja että tavoitteiden toteutumiselle tulisi asettaa tarvittaessa aikatauluja. Suomi arvioi, että oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä voidaan edistyä tehokkaimmin keskittämällä henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja oikeusasemaan suoranaisesti liittyvät kysymykset EY:n perustamissopimukseen sekä heidän turvallisuuteensa liittyvät kysymykset unionisopimuksen VI osastoon. Ensinmainituilla kysymyksillä on selkeä yhteys sisämarkkinoihin, kun sitä vastoin turvallisuusnäkökohdat ovat luonteeltaan lähinnä hallitustenvälistä yhteistyötä.

Oikeus- ja sisäasiain yhteistyötä koskevat määräykset ovat täsmentyneet huomattavasti verrattuna nykyisiin määräyksiin. Maahanmuutto- ja turvapaikkakysymysten siirtäminen Euroopan yhteisön toimivaltaan merkitsee näiden yhteistyöalojen osalta periaatteellista muutosta, koska kysymykset siirtyvät ylikansallisen päätöksenteon piiriin. Viiden vuoden siirtymäaikana noudatettavat järjestelyt, esimerkiksi komission ja jäsenvaltioiden rinnakkainen aloiteoikeus, sekä yksimielisyysvaatimus päätöksenteossa rajoittavat kuitenkin siirron vaikutuksia.

3.1.3. Henkilöiden vapaa liikkuvuus, turvapaikka-asiat ja maahanmuutto

EY:n perustamissopimukseen lisätyn III a osaston (uusi IV osasto) keskeisen sisällön muodostavat eräät nykyisin unionisopimuksen K.1 artiklaan sekä EY:n perustamissopimuksen 100 c ja 220 artiklaan (uusi 293 artikla) sisältyvät yhteistyöalat. Osastossa määrätään turvapaikka- ja maahanmuuttoasioista, viisumiasioista, sisärajatarkastusten poistamisesta, ulkorajoilla tehtävistä tarkastuksista sekä oikeudellisesta yhteistyöstä yksityisoikeuden alalla.

Uuden osaston keskeisenä tavoitteena on vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen asteittainen luominen. Neuvosto hyväksyy viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta toimet, joilla EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan (uusi 14 artikla) mukainen henkilöiden vapaa liikkuvuus toteutetaan. Olennainen osa toimia ovat niin sanotut rinnakkaistoimenpiteet, joiden avulla pyritään torjumaan henkilöiden vapaan liikkuvuuden aiheuttamat uhat unionin sisäiselle turvallisuudelle. Rinnakkaistoimenpiteet liittyvät ulkorajavalvontaan, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymyksiin sekä unionisopimuksen VI osaston nojalla toteutettavaan yhteistyöhön rikosoikeuden alalla. Henkilöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamisen ohella osastoon sisältyy määräyksiä muista toimista viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymyksissä sekä yksityisoikeuden alaa koskevasta yhteistyöstä sisämarkkinoiden toteuttamiseksi.

Neuvosto hyväksyy uuden osaston alalla jäsenvaltioita sitovaa lainsäädäntöä yhteisön

oikeuden periaatteiden mukaisesti. Osastossa käytetään EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan (uusi 249 artikla) mukaisia instrumentteja eli asetusta, direktiiviä sekä päätöstä. Lisäksi neuvosto voi antaa suosituksia ja lausuntoja, jotka eivät ole sitovia. Useilla uuteen osastoon kuuluvilla aloilla yhteisön säädökset tulevat todennäköisesti vastaamaan sisällöltään pitkälti tähänastisessa oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä Amsterdamin sopimuksen voimaantuloon mennessä hyväksyttyjä säädöksiä ja yleissopimuksia.

Uudessa osastossa sovelletaan viiden vuoden siirtymäkauden ajan eräitä tavanomaisesta yhteisön päätöksenteosta poikkeavia menettelyitä. Jäsenvaltioilla on tällöin rinnakkainen aloiteoikeus komission kanssa ja neuvosto tekee päätökset pääsääntöisesti yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa antaa ennakkoratkaisuja on myös mukautettu. Lisäksi tuomioistuin voi antaa uuden osaston soveltamisalalla uuden tyyppisiä tulkintaratkaisuja jäsenvaltion tai komission pyynnöstä. Viiden vuoden siirtymäkauden jälkeen neuvosto päättää siirtymisestä EY:n perustamissopimuksen 189 b (uusi 251 artikla) artiklan mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn ja määräenemmistöpäätöksiin koko osaston soveltamisalalla tai tietyissä kysymyksissä. Neuvosto voi myös mukauttaa osastoon sisältyviä tuomioistuimen toimivaltaa koskevia määräyksiä erillisellä päätöksellä.

Komissiolla on uuden osaston soveltamisalalla EY:n perustamissopimuksen 155 artiklan (uusi 211 artikla) mukainen valvontavalta, joten se voi käynnistää valvontamenettelyn jäsenvaltiota vastaan 169 artiklan (uusi 226 artikla) mukaisesti yhteisövelvoitteen täyttämättä jättämisen perusteella. Yhteisöllä on myös sopimustoimivaltaa yhteisön oikeuden periaatteiden mukaisesti. Suomi esitti neuvotteluissa ulkorajavalvontaa koskevan pöytäkirjan liittämistä sopimukseen. Pöytäkirja nro 8:n mukaisesti jäsenvaltioilla on rinnakkainen sopimustoimivalta ulkorajakysymyksissä.

Eräille jäsenvaltioille on varattu III a osastossa erityisasema. Unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetään Amsterdamin sopimuksella kaksi Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemaa koskevaa pöytäkirjaa. Pöytäkirja nro 3 koskee EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan (uusi 14 artikla) soveltamista Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin. Pöytäkirjan avulla ratkaistaan erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan ja muiden jäsenvaltioiden välinen EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklaa koskeva tulkintaerimielisyys. Yhdistynyt kuningaskunta on tulkinnut artiklan sisältämän henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen koskevan vain unionin kansalaisia ja heidän perheenjäseniään. Lisäksi Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä ei ole rajatarkastuksia tai rajavalvontaa (yhteinen matkustusalue eli ns. Common travel area). Valtioiden yhteinen matkustusalue otetaan huomioon pöytäkirjassa sallimalla Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin pitää voimassa ne nykyiset lakinsa ja asetuksensa, jotka koskevat ulkorajoilla suoritettavia henkilötarkastuksia. Pöytäkirjan nro 4 mukaan Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti eivät osallistu III a osaston nojalla tehtävien toimenpiteiden hyväksymiseen neuvostossa, elleivät ne erikseen ilmoita hyväksyvänsä niitä. Osaston soveltamisalalla tehtävillä päätöksillä ei ole myöskään oikeudellisia vaikutuksia näihin valtioihin nähden.

Niin ikään Tanskan valtiosääntöoikeudelliset ongelmat on otettu huomioon. Tanskan jo unionisopimuksen yhteydessä tekemät varaumat varmistettiin sisällyttämällä Amsterdamin sopimuksella unionisopimukseen pöytäkirja nro 5, jossa määritetään Tanskan asema. Tanskan valtiosäännön mukaan alojen siirtäminen hallitusten välisestä yhteistyöstä yhteisön toimivaltaan edellyttää joko hyväksymistä kansanäänestyksessä tai 5/6 enemmistöllä tehtävää päätöstä parlamentissa. Tämän vuoksi Tanska joutui tekemään varauman unionisopimukseen sisältyneeseen K.9 artiklaan, jonka mukaan sisä- ja oikeusasioiden aloja voidaan siirtää EY:n perustamisopimukseen perussopimuksia muuttamatta. Vastaavat määräykset sisältävät Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan K. 14 artiklan (uusi 42 artikla). Tanskalle on annettu sen asemaa koskevalla pöytäkirjalla mahdollisuus jättää osallistumatta unionisopimuksen VI osastosta EY:n perustamissopimukseen siirrettyihin määräyksiin. Tanska osallistuu uuden III a osaston soveltamiseen näin ollen vain jo nykyisin EY:n perustamissopimukseen sisältyvissä viisumikysymyksissä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti hallitustenvälisessä konferenssissa maahanmuutto-, turvapaikka-, ja vii-

sumipolitiikan sekä ulkorajojen ylittämistä koskevien vähimmäismääräysten siirtämistä EY:n perustamissopimukseen. Suomi korosti kuitenkin, että operatiivisen toimivallan tulisi säilyä ulkorajavalvonnan osalta kansallisena ja että jäsenvaltioille tulisi varata mahdollisuus sopia kahdenvälisesti kolmansien valtioiden kanssa ulkorajavalvonnan yksityiskohdista. Suomi piti myös tärkeänä, että osia unionisopimuksen VI osastoon kuuluvasta yksityisoikeudellisesta yhteistyöstä siirretään EY:n perustamissopimukseen, ja teki asiaa koskevan ehdotuksen.

Suomi korosti neuvotteluissa, että EY:n perustamissopimukseen siirrettävien asiakokonaisuuksien osalta tulisi soveltaa mahdollisimman täysipainoisesti EY:n perustamissopimuksen menettelytapoja.

Uudessa osastossa asetetaan konkreettiset tavoitteet ja määräajat yhteisön politiikan luomiselle osastoon kuuluvilla aloilla. Unionisopimuksen VI osaston nojalla on hyväksytty tähän mennessä verraten vähän oikeudellisesti sitovia instrumentteja, joten uudet määräykset merkitsevät Suomea sitovan yhteisön lainsäädännön lisääntymistä näissä kysymyksissä.

3.1.4. Poliisiyhteistyö ja yhteistyö rikosoikeuden alalla

Unionisopimuksen VI osaston poliisiyhteistyötä, tulliyhteistyötä rikosasioissa sekä rikosoikeuden alan yhteistyötä koskevia määräyksiä vahvistetaan Amsterdamin sopimuksella. Näiden alojen yhteistyölle asetetaan tavoitteet unionisopimuksen K.1 artiklassa (uusi 29 artikla). Yhteistyön tavoitteena on antaa kansalaisille korkeatasoinen suoja kehittämällä jäsenvaltioiden välistä yhteistä toimintaa rikollisuuden sekä rasismin ja muukalaisvihan torjunnassa. Uusissa määräyksissä kiinnitetään erityistä huomiota terrorismin, lapsiin kohdistuvien rikosten, laittoman huumausaine- ja asekaupan sekä petosten ja lahjonnan vastaiseen toimintaan.

Unionisopimukseen sisällytetään huomattavasti nykyisiä yksityiskohtaisempia määräyksiä poliisiyhteistyöstä. Lisäksi vuonna 1995 allekirjoitetulla yleissopimuksella (EYVL N:o C 186, 18.6.1997) perustetun Euroopan poliisiviraston (Europol) toimintaa kehitetään edelleen K.2 artiklaan (uusi 30 artikla) sisältyviin periaatteisiin pohjautuvilla neuvoston päätöksillä. Europol säilyy muutosten jälkeenkin jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia avustavana ja tukevana kansainvälisenä järjestönä, jolla ei ole itsenäistä toimivaltaa ryhtyä poliisitoimiin jäsenvaltioissa.

Unionisopimuksen VI osaston päätöksentekomenettelyjä uudistetaan merkittävästi sisällyttämällä päätöksentekoon eräitä Euroopan yhteisön päätöksentekomuotoja muistuttavia piirteitä. Uudet määräykset mahdollistavat EY:n perustamissopimuksen nojalla annettavia direktiivejä tietyiltä osin vastaavien puitepäätösten hyväksymisen unionisopimuksen K.6 artikla (uusi 34 artikla) mukaisesti VI osaston soveltamisalalla. Puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita lähentämään lainsäädäntöään, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodot ja keinot. Direktiiveistä poiketen puitepäätösten välittömien oikeusvaikutusten mahdollisuus on suljettu pois nimenomaisella määräyksellä. Lisäksi VI osastossa voidaan hyväksyä päätöksiä, yhteisiä kantoja sekä yleissopimuksia. Komission rinnakkainen aloiteoikeus jäsenvaltioiden kanssa ulotetaan kaikkiin VI osaston soveltamisalaan kuuluviin kysymyksiin. Myös yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa laajennetaan nykyiseen verrattuna, ja Euroopan parlamenttia on nykyisestä poiketen kuultava aina hyväksyttäessä puitepäätöksiä, päätöksiä tai yleissopimuksia.

Unionisopimuksen VI osastoon sisällytetään Amsterdamin sopimuksella tiivistettyä yhteistyötä koskevia määräyksiä. Lisäksi täsmennetään K.3 artiklassa (uusi 41 artikla) olevaa viittausta niihin EY:n perustamissopimuksen artikloihin, joita osastossa tarkoitettuihin aloihin sovelletaan. Viittaukseen lisätään muun muassa asiakirjajulkisuutta sekä oikeusasiamiehen toimivaltaa koskevat määräykset.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi katsoi hallitustenvälisessä konferenssissa, että unionisopimuksen VI osastoon jäävien asiakokonaisuuksien osalta tavoitteena tulisi olla kansalaisten turvallisuuden varmistaminen. Suomi korosti tarvetta taistella erityisesti kansainvälistä rikollisuutta, terrorismia, laitonta huumausainekauppaa, ihmiskauppaa ja lapsiin kohdistuvia rikoksia vastaan sekä torjua rasismia ja muukalaisvihaa. Lisäksi Suomi kannatti pelastuspalvelun sisällyttämistä VI osastoon, mistä konferenssissa ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen.

Suomi kannatti komission rinnakkaisen aloiteoikeuden ulottamista kaikkiin VI osaston kysymyksiin ja uuden direktiivin tyyppisen instrumentin käyttöönottamista VI osaston yhteistyön tehostamiseksi. Suomi piti myös yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan vahvistamista sekä kansainvälistä yhteistyötä tärkeinä.

Unionin poliisiyhteistyön periaatteet eivät muuttuneet konferenssissa. Tarkentuneet poliisiyhteistyötä ja Europolia koskevat määräykset sekä uudistetut päätöksentekomenettelyt tehostavat kuitenkin jäsenvaltioiden yhteistyötä esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa taistelussa.

3.1.5. Schengenin sopimukset

Alankomaat, Belgia, Luxemburg, Ranska ja Saksa sopivat vuonna 1985 allekirjoitetulla Schengenin sopimuksella ja sen täytäntöönpanoa koskevalla vuoden 1990 Schengenin yleissopimuksella (jäljempänä Schengenin sopimukset) keskinäisten sisärajatarkastusten asteittaisesta poistamisesta ja niihin liittyvistä rinnakkaistoimenpiteistä erityisesti poliisiyhteistyön alalla. Schengen-yhteistyötä on toteutettu unionin toimielinten ulkopuolella, mutta sopimuspuolten tavoitteena on ollut alusta lähtien yhteistyön siirtäminen Euroopan yhteisön ja sittemmin Euroopan unionin sisällä tapahtuvaksi.

Kaikki unionin jäsenvaltiot Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia lukuun ottamatta ovat liittyneet Schengenin sopimuksiin tai allekirjoittaneet liittymistä koskevan sopimuksen. Suomi ryhtyi yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa neuvottelemaan jäsenyydestä vuoden 1995 alussa. Sopimus Suomen, Ruotsin ja Tanskan liittymisestä Schengenin sopimuksiin allekirjoitettiin 19 päivänä joulukuuta 1996. Samassa yhteydessä allekirjoitettiin sopimus, jonka mukaisesti Norja ja Islanti osallistuvat Schengen-yhteistyöhön, vaikka ne eivät ole unionin jäsenvaltioita. Sopimuksella voitiin turvata pohjoismaisen passiunionin jatkuvuus.

Schengenin sopimukset sisällytetään unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimukseen liitetyllä pöytäkirjalla nro 2. Pöytäkirjalla Schengen-yhteistyössä mukana olevat kolmetoista unionin jäsenvaltiota valtuutetaan jatkamaan yhteistyötään unionin sisällä unionin toimielimiä ja päätöksentekojärjestelmiä hyväksi käyttäen. Koska Schengenin sopimusmääräyksillä on asiallisia yhteyksiä sekä niiden oikeus- ja sisäasioita koskevien unionisopimuksen määräysten kanssa, jotka jäävät unionisopimuksen VI osastoon että niiden kanssa, jotka siirretään EY:n perustamissopimukseen, Schengenin määräykset sijoitetaan osittain EY:n perustamissopimukseen ja osittain unionisopimuksen VI osastoon. Tällöin ne tulevat myös yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan piiriin.

Schengen-pöytäkirjan seurauksena Schengenin toimeenpaneva komitea korvautuu neuvostolla. Lisäksi neuvoston on ryhdyttävä toimenpiteisiin seuraavien kysymysten selvittämiseksi: uusien oikeusperustojen määritteleminen Schengenin säännöstölle, sopimusjärjestelyt Islannin ja Norjan aseman turvaamiseksi sekä käytännön järjestelyt Schengenin sihteeristön integroimiseksi neuvoston pääsihteeristöön.

Schengenin sopimusten ulkopuolella olevat Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti voivat myöhemmin ilmoittaa halustaan osallistua Schengen-yhteistyöhön ja sen kehittämiseen. Amsterdamin sopimukseen sisältyy kaksi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia koskevaa pöytäkirjaa. Schengeniin kuuluvat valtiot tekevät osallistumisesta erillisen päätöksen, jolloin on tarkoitus kuulla myös komissiota. Lisäksi Tanskan asemasta on tehty erillinen unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja nro 5. Tanska ei osallistu ilman eri päätöstä Schengen-yhteistyön kehittämiseen perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) soveltamisalalla.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti Schengenin sopimusten sisällyttämistä unionin perussopimuksiin ja kiinnitti Norjan ja Islannin aseman turvaamiseen erityistä huomiota. Schengen-pöytäkirjan määräyksillä turvataan pohjoismaisen passiunionin jatkuvuus. Pöytäkirjalla on eräitä taloudellisia vaikutuksia, joita selostetaan jäljempänä.

3.1.6. Turvapaikkaoikeus unionissa

Espanja teki kesällä 1996 aloitteen, jonka mukaan unionin kansalaisilla ei olisi oikeutta turvapaikkaan unionin sisällä, koska unioni muodostaa alueen, jonka sisällä ei ole rajoja. Dublinin Eurooppa-neuvosto kehotti joulukuussa 1996 hallitustenvälistä konferenssia

kehittämään edelleen ehdotusta perussopimusten muuttamiseksi siten, ettei unionin jäsenvaltion kansalainen voi hakea turvapaikkaa toisesta jäsenvaltiosta, ottaen kuitenkin huomioon kansainvälisen oikeuden säännökset.

Hallitustenvälisessä konferenssissa hyväksyttiin Espanjan aloitteeseen pohjautuva EY:n perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja nro 6, jolla rajoitetaan toisen jäsenvaltion kansalaisen turvapaikkahakemuksen käsiteltäväksi ottamista. Jäsenvaltio voi ottaa harkittavaksi tai hyväksyä käsiteltäväksi toisen jäsenvaltion kansalaisen jättämän turvapaikkahakemuksen ainoastaan pöytäkirjassa luetelluissa tilanteissa. Turvapaikkahakemus voidaan ottaa käsiteltäväksi, jos hakijan kotivaltio on päättänyt poiketa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 18—19/1990) määräyksistä sopimuksen 15 artiklan nojalla, jos unionisopimuksen F.1 artiklan (uusi 7 artikla) 1 kohdassa tarkoitettu sanktiomenettely on käynnistetty, mutta neuvosto ei ole tehnyt asiassa päätöstä tai jos neuvosto on todennut F.1 artiklan nojalla jäsenvaltion rikkovan vakavasti ja jatkuvasti vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteita. Jäsenvaltio voi myös yksipuolisesti päättää ottaa käsiteltäväksi toisen jäsenvaltion kansalaisen turvapaikkahakemuksen ja ilmoittaa tästä neuvostolle. Tällainen hakemus on käsiteltävä kuitenkin olettaen, että se on ilmeisen perusteeton. Pöytäkirjaan liittyy kolme julistusta.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi suhtautui hallitustenvälisessä konferenssissa Espanjan aloitteeseen varauksellisesti erityisesti periaatteellisista syistä. Pöytäkirjan määräysten yhteensopivuutta pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 77/1968) ja kansainvälisen oikeuden muiden määräysten kanssa pidettiin kyseenalaisena. Unionin jäsenvaltioiden välisellä pöytäkirjalla pelättiin olevan seurannaisvaikutuksia myös muilla maantieteellisillä alueilla, mikä vaikuttaisi yksilöiden oikeuksien turvaamiseen ja pakolaisvirtoihin. Suomi katsoi, että turvapaikan väärinkäyttöä voitaisiin estää paremmin soveltamalla pakolaisyleissopimuksen ja terrorisminvastaisten yleissopimusten poissulkemislausekkeita ja nopeutetulla turvapaikkahakemusten käsittelyllä. Pöytäkirjan tekstiä parannettiin muun muassa Suomen kannanottojen johdosta siten, että pöytäkirjaan lisättiin sen d alakohta, jonka mukaan jäsenvaltio voi päättää yksipuolisesti ottaa käsiteltäväkseen toisen jäsenvaltion kansalaisen tekemän hakemuksen siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetään tarkemmin. Tämä lisäys oli Suomen kannalta olennainen parannus alkuperäiseen ehdotukseen ja mahdollisti pöytäkirjan hyväksymisen.

Tapauksia, joissa unionin kansalainen olisi hakenut ja saanut turvapaikan toisesta jäsenvaltiosta on esiintynyt äärimmäisen harvoin. Sen vuoksi pöytäkirjan käytännön vaikutukset ovat vähäiset.

3.2. Unioni ja kansalainen

3.2.1. Työllisyys

Työllisyyteen liittyvät kysymykset ovat olleet keskeisesti esillä Euroopan unionissa erityisesti sen jälkeen, kun Essenin Eurooppaneuvosto hyväksyi joulukuussa 1994 työllisyyttä koskevat päätelmät. Työllisyyttä on käsitelty säännöllisesti muun muassa työ- ja sosiaaliasioiden neuvostossa ja ECOFIN-neuvostossa, jotka ovat yhdessä komission kanssa valmistelleet yhteisen työllisyysraportin jokaiseen Eurooppa-neuvoston kokoukseen. Työllisyys on ollut viime vuosina säännöllisesti esillä myös Eurooppa-neuvostojen päätelmissä, minkä lisäksi Luxemburgissa järjestettiin epävirallinen työllisyyshuippukokous 20—21 päivänä marraskuuta 1997.

Työllisyyden korkean tason edistäminen korotetaan Amsterdamin sopimuksella unionin tavoitteeksi, minkä lisäksi EY:n perustamissopimukseen lisätään työllisyyttä koskeva VI a osasto (uusi VIII osasto). Työllisyydestä määrätään myös sosiaalisia määräyksiä koskevassa luvussa, johon sisällytetään Amsterdamin sopimuksella ne työllisyyttä koskevat määräykset, jotka tällä hetkellä ovat sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan (Nro 14) liitesopimuksessa.

Unionin tavoitteita koskevaa unionisopimuksen B artiklaa (uusi 2 artikla) muutetaan siten, että artiklaan lisätään määräys, jonka mukaan unioni asettaa tavoitteekseen edistää muun muassa työllisyyden korkeaa tasoa. EY:n perustamissopimuksen 2 artiklaan sisältyy jo nykyisellään vastaava määräys yhteisön osalta. Työllisyys kirjataan myös EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan uuteen i ala-

kohtaan, jonka mukaan yhteisön tehtävänä on jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamisen edistäminen sen tehostamiseksi kehittämällä yhteensovitettu työllisyysstrategia.

EY:n perustamissopimukseen sisällytettävässä työllisyyttä koskevassa uudessa VI a osastossa työllisyyden edistäminen tunnustetaan jäsenvaltioiden yhteistä etua koskevaksi asiaksi, jossa yhteisö voi tukea ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa. Osastossa määrätään muun muassa yhteisen työllisyysstrategian kehittämisestä, kansallisten työllisyyspolitiikkojen yhteensovittamisesta sekä yhteisön tason työllisyyden seurantajärjestelmästä. Yhteensovittamista koskevat määräykset edellyttävät, että neuvosto hyväksyy vuosittain työllisyyttä koskevat suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Menettely vastaa käytännössä pitkälti vuonna 1994 annettujen Essenin Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaista työllisyysseurantaa, jonka jäsenvaltiot ovat jo panneet täytäntöön yksimielisin päätöksin. Neuvosto voi myös antaa jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkaa koskevia suosituksia. Lisäksi osastossa määrätään työllisyyden ottamisesta huomioon yhteisön eri politiikka- ja toimintalohkojen suunnittelussa ja toteuttamisessa, uuden työllisyyskomitean perustamisesta sekä työllisyyttä koskevista edistämistoimenpiteistä. Uusien sopimusmääräysten lähtökohtana on, että toimivalta ja vastuu työllisyyden hoidossa kuuluu edelleen ensisijaisesti kansalliselle tasolle sekä se, ettei yhteisön tasolla tulisi synnyttää uusia menoja. Määräykset voidaan panna täytäntöön jo ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, mikä on jo pitkälti tehty (Luxemburgin Eurooppa-neuvosto marraskuussa 1997).

EY:n perustamissopimukseen liittyvän sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan (nro 14) liitesopimuksen määräysten sisällyttäminen osaksi EY:n perustamissopimuksen sosiaalipolitiikkaa koskevaa osastoa merkitsee, että Yhdistynyt kuningaskunta luopuu järjestelystä, jonka mukaan pöytäkirja ei sido sitä. Uudet EY:n perustamissopimukseen kuuluvat määräykset sitovat näin ollen kaikkia jäsenvaltioita. EY:n perustamissopimuksen 117 artiklan (uusi 136 artikla) uuden sanamuodon mukaan yhteisön ja jäsenvaltioiden tavoitteena on muun muassa työllisyyden edistäminen sekä inhimillisten voimavarojen kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso. Vastaava määräys on tällä hetkellä sosiaalipolitiikan pöytäkirjan liitesopimuksen 1 artiklassa. Perustamissopimuksen 118 artiklassa (uusi 137 artikla) määrätään, että yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa muun muassa työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroimiseksi. Lisäksi artiklassa määrätään, että neuvosto voi päättää työllisyyden ja työpaikkojen luomisen edistämisen rahoitukseen osallistumisesta yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan. Erikseen todetaan, ettei määräys rajoita sosiaalirahastoon liittyvien määräysten soveltamista. Myös nämä perustamissopimuksen 118 artiklan määräykset sisältyvät tällä hetkellä sosiaalipöytäkirjan liitesopimukseen (2 artiklan 3 kohta).

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi katsoi, että unionin tavoitteissa tulisi korostaa aikaisempaa enemmän kilpailukyvyn ja mahdollisimman korkean unionin laajuisen työllisyyden merkitystä. Unionille tuli Suomen mukaan asettaa velvollisuus ottaa työllisyysnäkökohdat horisontaalisesti huomioon sen eri politiikkalohkoilla. Suomi kannatti yleiseurooppalaisen työllisyysstrategian kehittämistä rinnan Euroopan talous- ja rahaliiton toteuttamisen kanssa näiden välisten riippuvuussuhteiden vuoksi.

Uusien sopimusmääräysten lähtökohtana on, että toimivalta työllisyyden hoidossa kuuluu edelleen ensisijaisesti kansalliselle tasolle. On kuitenkin tärkeää, että yhteisön toiminnalla tuetaan kansallista toimintaa muun muassa hyvien käytäntöjen levittämisellä sekä luomalla edellytyksiä jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkojen yhteensovittamiselle.

Velvollisuus työllisyyden huomioon ottamisesta yhteisön eri toiminta-aloilla on merkittävä, koska yhteisön toimivaltaan kuuluu useita sektoreita, joiden toiminnalla on vaikutusta työllisyyteen. Sitä, että yhteisön tason päätöksillä ja toiminnalla pyritään osaltaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden työllisyyden edistämiseen, voidaan pitää tärkeänä.

3.2.2. Sosiaalipolitiikka

Amsterdamin sopimuksessa määrätään EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvun (sosiaaliset määräykset) 117 — 120 artiklan (uusi 136 — 143 artikla) korvaamisesta määräyksillä, jotka perustuvat pitkälti

Maastrichtin sopimusneuvotteluissa hyväksyttyyn, 14 jäsenvaltion välisen sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan (nro 14) liitesopimuksen artikloihin. Samalla Yhdistynyt kuningaskunta luopuu järjestelystä, jonka mukaan se on ollut pöytäkirjan ulkopuolella. Eräät nykyisen EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvun määräyksistä säilyvät muuttumattomina.

Sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan sisällyttäminen EY:n perustamissopimukseen merkitsee sitä, että nykyinen tilanne, jossa sosiaalipolitiikkaa koskevien direktiivien oikeusperustaksi voidaan valita joko sopiva EY:n perustamissopimuksen määräys tai vaihtoehtoisesti sosiaalipolitiikkaa koskevan liitesopimuksen määräys, jolloin direktiiviä sovelletaan vain 14 jäsenvaltioon, päättyy. Kaikkia jäsenvaltioita koskeva yhtenäinen sääntely sosiaalipolitiikan alalla on yksi hallitustenvälisen konferenssin merkittävimmistä saavutuksista. Lisäksi Yhdistynyt kuningaskunta on ilmaissut halunsa tulla sidotuksi myös niihin työoikeudellisiin ja muihin sosiaalialan direktiiveihin, jotka on hyväksytty 14 jäsenvaltion kesken ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa. Neuvosto hyväksyi 15 päivänä joulukuuta 1997 direktiivin vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta annetun neuvoston direktiivin (96/34/EY) ulottamisesta koskemaan Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyttä kuningaskuntaa (97/75/EY) sekä yritysneuvostodirektiivin (94/45/EY) ulottamisesta koskemaan Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyttä kuningaskuntaa. (97/74/EY).

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan ja täydennetään eräitä määräyksiä, jotka kuuluvat nykyisin joko sosiaalipolitiikkaa koskevaan liitesopimukseen tai EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 lukuun (sosiaaliset määräykset). Sukupuolten välisen tasa-arvon osalta yhteisölle annetaan EY:n perustamissopimuksen 119 artiklassa (uusi 141 artikla) toimivalta toteuttaa määräenemmistöllä toimenpiteet sukupuolten yhtäläisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisen varmistamiseksi, minkä lisäksi artiklassa määrätään niin sanotuista positiivisista toimenpiteistä, joita voidaan käyttää tietyin edellytyksin tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi työelämässä. EY:n perustamissopimukseen sisällytetään myös uusi määräys, jonka mukaan neuvosto voi toteuttaa määräenemmistöllä toimenpiteitä sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi (118 artiklan 2 kohta, uusi 137 artikla). Toimenpiteiden tulee keskittyä muun muassa tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon.

Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset merkitsevät, että määräenemmistöpäätösten soveltamisala EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvussa laajenee suhteessa nykyisiin perustamissopimuksen määräyksiin. Tämä johtuu erityisesti siitä, että sosiaalipöytäkirjan liitesopimukseen sisältyy enemmän määräenemmistöpäätöksiä edellyttäviä määräyksiä kuin EY:n perustamissopimuksen sosiaalisia määräyksiä koskevaan lukuun, jossa määräenemmistöpäätöksenteko on ollut mahdollista 118 a artiklan (uusi 138 artikla) nojalla lähinnä työsuojelua koskevissa asioissa. Useimmissa varsinaista tasa-arvoa koskevissa neuvoston säädöksissä oikeusperustana on ollut 235 artikla (uusi 308 artikla), jossa on yksimielisyysvaatimus. Amsterdamin sopimuksella siirrytään määräenemmistöpäätöksiin myös työ- ja sosiaalipolitiikkaa koskevan sääntelyn alalla sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaa koskevien toimien osalta.

Uusilla sopimusmääräyksillä vahvistetaan eräiltä osin Euroopan parlamentin asemaa. Neuvosto antaa 118 artiklan 2 kohdan mukaiset direktiivit Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisessa yhteispäätösmenettelyssä yhteistoimintamenettelyn sijaan. Toisaalta Euroopan parlamentilla ei ole juurikaan roolia niissä tapauksissa, joissa sääntely perustuu Euroopan tason työmarkkinajärjestöjen välisiin sopimuksiin.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan (nro 14) ja siihen kuuluvan liitesopimuksen sisällyttämistä kaikki jäsenvaltiot kattavasti perustamissopimukseen ja katsoi, että sosiaalipolitiikkaa koskeva päätöksenteon perusta tulee jatkossakin säilyttää kansallisella tasolla. Suomi korosti taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin yhteensovittamista ja piti tärkeänä, että komissio arvioi ehdotustensa sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Suomi suhtautui myönteisesti myös sosiaalista syrjäytymistä koskevan oikeusperustan vahvistamiseen.

Suomi katsoi, että perussopimuksiin tuli sisällyttää sukupuoleen perustuvan syrjinnän kielto sekä nimenomainen sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä koskeva määräys.

Tämän ei tullut Suomen mukaan estää jäsenvaltioita antamasta pitemmälle meneviä säädöksiä.

Sosiaalipolitiikan osalta Amsterdamin sopimuksella muutettu EY:n perustamissopimus sisältää vain vähäisessä määrin Suomen kannalta uusia määräyksiä, sillä Suomi on jo nyt sidottu sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen määräyksiin. Suomen kannalta merkittävää on se, että kaikki jäsenvaltiot ovat Amsterdamin sopimuksen määräysten seurauksena sidottuja samoihin työ- ja sosiaalilainsäädäntöä koskeviin perustamissopimuksen määräyksiin.

Sosiaalista syrjäytymistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevien määräysten vahvistaminen vastaa Suomen tavoitteita. Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot voivat päättää tietyin edellytyksin positiivisista toimenpiteistä tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi.

Uudet sosiaalipolitiikkaa koskevat artiklat korostavat Euroopan tason työmarkkinajärjestöjen roolia työlainsäädännön kehittämisessä. Työmarkkinajärjestöillä on Amsterdamin sopimuksen myötä mahdollisuus neuvotella Euroopan tasolla kaikki jäsenvaltiot kattavia sopimuksia sosiaalipolitiikan alalta. Järjestöt voivat tällä hetkellä neuvotella vain 14 jäsenvaltiota kattavia sopimuksia.

Sosiaalipolitiikkaa koskevien määräysten vahvistamisella on myönteisiä vaikutuksia myös unionin ulkopuolella olevien valtioiden kannalta, sillä unionin jäsenyyttä hakeneet valtiot joutuvat mukautumaan säännöksiin valmistautuessaan jäsenyyteen.

3.2.3. Ympäristö

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan aiempia ympäristöä koskevia määräyksiä unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen tavoiteartikloissa. Kestävän kehityksen periaate otetaan yhteisön toiminnan keskeiseksi tavoitteeksi. Kestävän kehityksen periaate tunnustetaan myös unionin tasolla. Periaate on tunnustettu jo kansainvälisesti Rion ympäristökonferenssissa vuonna 1992 hyväksytyissä päätöksissä ja allekirjoitetuissa sopimuksissa.

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan myös yhteisön velvoitetta ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon ympäristönsuojelun vaatimukset (niin sanottu läpäisyperiaate) sekä täsmennetään ympäristön ja sisämarkkinoiden suhdetta koskevaa EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklaa (uusi 95 artikla). Muutosten tarkoituksena on korostaa ympäristönsuojelun korkean tason huomioon ottamista toimielinten toiminnassa sekä selventää erityisesti niitä periaatteita, joiden mukaan jäsenvaltio voi poiketa sisämarkkinasäädöksistä muun muassa ympäristönsuojeluperusteella. Jäsenvaltiot voivat tietyin edellytyksin paitsi pitää voimassa tiukemmat säännöksensä, myös ottaa käyttöön uusia kansallisia säännöksiä ja määräyksiä.

Päätöksenteossa siirrytään noudattamaan 130 r artiklan (uusi 174 artikla) tarkoittamista ympäristöä koskevista toimenpiteistä päätettäessä 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaista yhteispäätösmenettelyä nykyisin noudatettavan yhteistoimintamenettelyn sijaan.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi pyrki siihen, että unionisopimuksen tavoiteartiklaan lisätään kestävän kehityksen periaate ja että läpäisyperiaatetta vahvistetaan. Suomi katsoi, että ympäristöä koskevaa päätöksentekojärjestelmää tuli yksinkertaistaa ja määräenemmistöpäätösten soveltamisalaa laajentaa. Samalla tuli vahvistaa jäsenvaltioiden mahdollisuutta harjoittaa tarvittaessa yhteisön tasoa pidemmälle menevää ympäristöpolitiikkaa.

Amsterdamin sopimuksella tehdyillä muutoksilla on pitkällä aikavälillä merkittäviä myönteisiä vaikutuksia Suomen ympäristön kehityksen kannalta. Se, että kestävä kehitys on keskeinen yhteisön ja unionin tavoite ja ympäristönäkökohdat otetaan huomioon kaikessa yhteisön toiminnassa, vaikuttaa myös esimerkiksi Suomessa toteutettavaan maatalous-, liikenne-, energia- ja ympäristöpolitiikkaan. Muutoksella on myös välillisiä myönteisiä vaikutuksia Suomen kannalta, sillä unionin jäsenyyttä hakeneet valtiot joutuvat mukautumaan säännöksiin valmistautuessaan jäsenyyteen.

3.2.4. Kansanterveys

EY:n perustamissopimuksen kansanterveysmääräyksiä täsmennetään ja vahvistetaan Amsterdamin sopimuksella. Yhteisön toiminnan tarkoitus laajenee EY:n perustamissopimuksen 129 artiklassa (uusi 152 artikla) kansansairauksien ehkäisystä kansanterveyden yleisempään parantamiseen, vaikka pää-

painotus säilyy edelleen kansansairauksien ehkäisyssä. Artiklassa kiinnitetään aikaisempaa selkeämmin huomiota muun muassa huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen. Yhteisön kansanterveyttä koskevaan toimivaltaan ei kuitenkaan tehdä periaatteellisia muutoksia, koska yhteisö ei jatkossakaan voi yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä kansanterveyttä koskevan artiklan perusteella.

Myös periaatetta, jonka mukaan terveydensuojelua koskevat vaatimukset kuuluvat osana yhteisön muuhun politiikkaan, vahvistetaan. Uusissa määräyksissä painotetaan ihmisten terveyden korkeatasoisen suojelun varmistamista kaikkien yhteisön politiikkojen ja toimintojen määrittelemisessä ja toteuttamisessa. Terveyden suojelulla tarkoitetaan suojaamistoimenpiteitä, joilla kansalaisia turvataan erilaisia ympäristöön, sosiaalisia ja taloudelliseen toimintaan liittyviltä vaaratekijöitä vastaan, sekä edistämistoimenpiteitä, joilla parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia terveeseen elämään.

Uusissa sopimusmääräyksissä luodaan aikaisempaa selkeämpi oikeusperusta eräiden kansanterveyteen liittyvien kysymysten osalta. Neuvosto voi ryhtyä EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisessa yhteispäätösmenettelyssä toimenpiteisiin seuraavilla aloilla: korkeiden laatu- ja turvallisuusvaatimusten asettaminen ihmisperäisille elimille, aineille, verelle ja verituotteille, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualan toimenpiteet, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen, sekä ihmisten terveyden suojelua ja parantamista koskevat edistämistoimet. Eläinlääkintä- ja kasvinsuojeluasioita koskevien toimenpiteiden oikeusperustana on ennen sopimusmuutosta ollut ainoastaan maataloutta koskeva EY:n perustamissopimuksen 43 artikla (uusi 37 artikla), jossa sovelletaan kuulemismenettelyä. Muutoksen taustalla on huoli ihmisten terveydestä, joka on noussut esiin erityisesti BSE-tautia (ns. hullun lehmän tauti) koskevan kriisin vuoksi.

Kansanterveyttä koskevia määräyksiä vahvistetaan myös sisämarkkinoita koskevassa EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklassa (uusi 95 artikla), jonka mukaan jäsenvaltiolla on mahdollisuus pitää voimassa, mutta ei ottaa käyttöön, uusia kansallisia määräyksiä, joiden perustana on terveyden suojelu. Jäsenvaltio voi uusien määräysten mukaan ilmoittaa komissiolle mahdollisista kansanterveyteen liittyvistä ongelmista, jolloin komissio ehdottaa tarpeen vaatiessa neuvostolle tarpeellisia toimenpiteitä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset vahvistavat kansanterveyden ja ehkäisevän terveyspolitiikan asemaa ilman lainsäädännön harmonisointia, mitä Suomi piti neuvotteluissa tärkeänä. Yhteisön kaikissa politiikoissa ja toiminnassa huomioon otettavien terveydensuojelua koskevien vaatimusten vahvistaminen voi pitkällä tähtäimellä osoittautua erittäin merkittäväksi terveyspolittiseksi toimenpiteeksi. Suomi vastusti määräyksiä terveyttä koskevien tilastotietojen tai ihmisperäisten tuotteiden harmonisoinnista ja niiden osalta saavutettiin myös tyydyttävä tulos. Eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualan mainitseminen artiklassa muuttaa ainoastaan niitä koskevaa päätöksentekoa, ei sisältöä.

3.2.5. Kuluttajansuoja

Amsterdamin sopimuksella täsmennetään kuluttajansuojaa koskevaa EY:n perustamissopimuksen 129 a artiklaa (uusi 153 artikla), jossa mainitaan ne alueet, joilla yhteisö myötävaikuttaa kuluttajansuojan parantamiseen. Yhteisön tehtäväksi asetetaan nimenomaisesti kuluttajien terveyteen, turvallisuuteen ja taloudellisiin etuihin myötävaikuttaminen sekä tiedonsaantioikeuden ja järjestäytymisoikeuden edistäminen. Merkittävin muutos on artiklan uusi 2 kohta, jonka mukaan kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset otetaan huomioon yhteisön muita poliitikkoja ja muuta toimintaa määriteltäessä ja toteutettaessa.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi teki hallitustenväliselle konferenssille vuonna 1996 virallisen ehdotuksen EY:n perustamissopimuksen muuttamisesta kuluttaja-asioiden osalta. Ehdotuksen mukaan perustamissopimuksen 2 artiklaan olisi tullut lisätä maininta kuluttajaetujen edistämisestä yhtenä yhteisön nimenomaisista tavoitteista. Samalla ehdotettiin perustamissopimuksen 129 a artiklan täydentämistä eräiltä osin. Amsterdamin sopimuksella 129 a artiklaan tehdyt sopimusmuutokset vastaavat pitkälti Suomen ehdotusta.

Kuluttajansuojassa on aikaisemman periaatteen mukaisesti lähtökohtana, että silloin kun kysymys ei ole sisämarkkinoiden toteuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä, yhteisön toimenpiteet tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa kuluttajaetujen edistämiseksi. Muutettu artikla antaa mahdollisuuden tehostaa yhteisön kuluttajalainsäädäntöä. Suomen kuluttajansuojalainsäädäntöön se ei vaikuta olennaisesti. Suomella on edelleenkin mahdollisuus antaa yhteisön säädöksiin nähden tiukempia kansallisia kuluttajansuojasäännöksiä niissä kysymyksissä, joissa tästä ei ole haittaa sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta.

3.2.6. Toissijaisuus

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatetta koskevat määräykset otettiin käyttöön unionisopimuksella. Periaatteista määrätään EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklassa (uusi 5 artikla). Toissijaisuusperiaatteen mukaan yhteisö toimii sellaisissa kysymyksissä, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen toimivaltaan, ainoastaan silloin kun toimintaa ei voida toteuttaa riittävän hyvin jäsenvaltioissa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tarvittavat toimet pyritään toteuttamaan yhteisön ja jäsenvaltioiden jaetun toimivallan alalla mahdollisimman lähellä kansalaisia. Ajatusta voidaan perustella myös tehokkuusnäkökohdin eli yhteisön tulee keskittyä niihin asioihin, joissa sen toiminta on todella tarpeen. Suhteellisuusperiaatteen mukaan yhteisön toiminnassa ei tule ylittää sitä, mikä on tarpeen perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

EY:n perustamissopimukseen liitetään Amsterdamin sopimuksella toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatetta koskeva pöytäkirja nro 7, joka perustuu lokakuussa 1992 kokoontuneen Birminghamin Eurooppa-neuvoston ja joulukuussa 1992 kokoontuneen Edinburghin Eurooppa-neuvoston päätelmiin. Pöytäkirjassa on myös otettu huomioon toissijaisuusperiaatteen soveltamista koskeva joulukuussa 1993 tehty toimielinten välinen sopimus. Pöytäkirjan tavoitteena on määritellä toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevat periaatteet aikaisempaa täsmällisemmin muun muassa sen varmistamiseksi, että kaikki toimielimet noudattavat niitä. Pöytäkirja on oikeudellisesti sitova ja yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tulkita sitä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti hallitustenvälisessä konferenssissa toissijaisuusperiaatteen selkeyttämistä siten, että unionin perussopimuksiin sisällytetään Edinburghin Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta laadittava pöytäkirja periaatteen soveltamisesta.

Toissijaisuusperiaatetta koskeva pöytäkirja korostaa toissijaisuusperiaatteen merkitystä ja selkeyttää periaatteen tulkitsemista ja soveltamista.

3.2.7. Avoimuus

Hallitustenvälisen konferenssin keskeisenä tavoitteena oli parantaa kansalaisten mahdollisuuksia ymmärtää ja seurata unionin toimintaa, mikä edellyttää, että kansalaiset voivat saada tietoa toimielinten asiakirjoista ja unionin toiminnasta. Ennen Amsterdamin sopimusta pääperiaatteena on ollut, etteivät asiakirjat ole julkisia, ellei toisin päätetä. Unionin toimielinten asiakirjajulkisuus on näin ollen ollut harkinnanvaraista eikä unionissa ole ollut yleisiä määräyksiä unionin kansalaisten tiedonsaantioikeudesta tai toimielinten tiedonantovelvollisuudesta. Käytäntöä muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että asiakirjajulkisuudesta tulee pääsääntö. Tiedonsaantioikeutta voidaan rajoittaa ainoastaan erikseen määriteltävien julkisten tai yksityisten etujen perusteella.

Kansalaisten tiedonsaantioikeuden merkitys unionissa on todettu useita kertoja unionin korkeimmalla poliittisella tasolla jo ennen Amsterdamin sopimusta. Unionisopimuksen päätösasiakirjaan liittyvässä kansalaisten tiedonsaantioikeutta koskevassa julistuksessa nro 17 todetaan, että päätöksentekomenettelyn avoimuus vahvistaa kansanvaltaisuutta sekä yleisön luottamusta hallintoa kohtaan. Birminghamin, Edinburghin ja Kööpenhaminan Eurooppa-neuvostot vahvistivat tämän vuosina 1992—1993 antamissaan päätelmissä eräänä keinona kansalaisten lähentämiseksi yhteisöön. Neuvosto ja komissio sopivat vuonna 1993 yhteisistä käytännesäännöistä, joita noudatetaan silloin, kun yleisölle annetaan mahdollisuus tutustua näiden toimielinten asiakirjoihin. Neuvosto pani käytännesäännöt omalta osaltaan täytäntöön 20 päivänä joulukuuta 1993 tekemällään päätöksellä (93/731/EY) ja komissio omalta osaltaan 8 päivänä helmikuuta 1994 tekemällään pää-

töksellä (94/90/EHTY, EY, Euratom). Neuvoston päätöksen laillisuus saatettiin pian sen hyväksymisen jälkeen yhteisöjen tuomioistuimen tutkittavaksi (C-58/94, Alankomaat v. neuvosto). Tuomioistuin katsoi, että kunnes yhteisön lainsäätäjä on antanut yleiset säännökset yleisön tiedonsaantioikeudesta, kunkin toimielimen on päätettävä kysymyksistä sisäisten asioidensa järjestämistä koskevan toimivaltansa puitteissa hyvän hallintotavan mukaisesti. Euroopan oikeusasiamies on tiedonsaantioikeutta koskevan tutkimuksensa johdosta antamassaan päätöksessä katsonut tammikuussa 1997, että unionin toimielimet toimivat hyvän hallintotavan vastaisesti, elleivät ne vahvista yleisön tiedonsaantioikeutta koskevia sisäisiä säännöksiä.

Unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen lisätään Amsterdamin sopimuksella hyväksytyt uudet avoimuutta koskevat määräykset. Unionin todetaan unionisopimuksen A artiklassa (uusi 1 artikla) kehittyvän kohti yhä tiiviimpää Euroopan kansojen välistä liittoa, jossa päätökset tehdään mahdollisimman lähellä kansalaisia. Määräystä täydennetään lisäämällä siihen maininta, jonka mukaan päätökset tehdään myös mahdollisimman avoimesti.

Avoimuutta kehitetään myös lisäämällä EY:n perustamissopimukseen avoimuutta koskeva 191 a artikla (uusi 255 artikla). Artiklassa tunnustetaan yleinen tiedonsaantioikeus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin. Oikeus koskee paitsi unionin kansalaisia myös kaikkia luonnollisia henkilöitä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa sekä oikeushenkilöitä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa. Lisäksi artiklassa luodaan oikeusperusta tarvittavien johdetun oikeuden säännösten antamiseksi. Neuvosto vahvistaa kahden vuoden määräajassa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaista yhteispäätösmenettelyä noudattaen uutta oikeutta koskevat yleiset periaatteet ja siihen kohdistuvat rajoitukset. Asiakirjoihin liittyvä tiedonsaantioikeus saa näin ollen asiallisen sisältönsä yhteisön lainsäädännössä. Lisäksi toimielimet täsmentävät työjärjestyksissään oikeutta koskevat erityismääräykset.

Asiakirjajulkisuutta koskevat määräykset ulotetaan unionisopimuksen J.18 artiklan (uusi 28 artikla) mukaisella viittaussäännöksellä koskemaan myös yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevaa unionisopimuksen V osastoa sekä K.13 artiklan (uusi 41 artikla) mukaisesti koskemaan poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosoikeuden alalla koskevaa unionisopimuksen VI osastoa. Lisäksi unionisopimuksen VI osaston K.6 artiklan (uusi 34 artikla) 2 kohtaa koskevassa julistuksessa nro 9 pyritään kiinnittämään huomiota ehdotusten ja päätösten julkaisemiseen Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

Uuteen 191 a artiklaan liittyy julistus nro 35, jonka mukaan jäsenvaltio voi pyytää, ettei sen tuottamaa asiakirjaa anneta kolmansille osapuolille luvatta.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi pyrki siihen, että unionin perussopimuksiin sisällytetään asiakirjojen julkisuutta koskeva artikla, joka mahdollistaa neuvoston asiaa koskevan asetuksen antamisen myöhemmin. Suomen panosta avoimuusperiaatteen läpisaamisessa voidaan pitää jopa ratkaisevana.

Yhteisön lainsäädännön sisällöstä riippuen asiakirjajulkisuutta koskevilla määräyksillä saattaa olla vaikutuksia myös Suomen julkisuuslainsäädännön sellaisiin säännöksiin, jotka koskevat suomalaisten viranomaisten hallussa olevia unionin toimielinten asiakirjoja tai suomalaisten viranomaisten unionin toimielimille toimittamia asiakirjoja.

3.2.8. Muut unioniin ja kansalaiseen liittyvät kysymykset

Hallitustenvälisessä konferenssissa käsiteltiin useita yksittäisten jäsenvaltioiden tai jäsenvaltioryhmien esille ottamia kysymyksiä. Esitysten tavoitteena oli toisaalta vahvistaa jo olemassa olevia sopimusmääräyksiä ja toisaalta ulottaa yhteisöjen toimivalta uusiin kysymyksiin.

EY:n perustamissopimukseen sisällytetään Amsterdamin sopimuksella uusia määräyksiä julkisista palveluista, kulttuurien monimuotoisuuden kunnioittamisesta, yhteisön taloudellisten etujen suojaamisesta, tulliyhteistyön vahvistamisesta, saaristoalueiden asemasta, unionin äärialueista sekä tilastoista. Lisäksi EY:n perustamissopimukseen liitetään Amsterdamin sopimuksella julkista yleisradiotoimintaa koskeva pöytäkirja nro 9 sekä eläinten suojelua ja hyvinvointia koskeva pöytäkirja nro 10.

Eräiden kysymysten osalta hallitustenväli-

sessä konferenssissa ei päästy yhteisymmärrykseen uusista sopimusmääräyksistä, mutta jäsenvaltiot olivat valmiita hyväksymään asiaa koskevan julistuksen. Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liittyy muun muassa julistus nro 29 urheilusta ja julistus nro 38 vapaaehtoistyöstä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti yhteisöpetosten torjumista, tulliyhteistyötä, saaristoalueiden asemaa, tilastoja, kulttuuria ja eläintensuojelun vahvistamista koskeneita uusia sopimusmääräyksiä. Suomi piti myös yleisradiopalvelua koskevaa pöytäkirjaa sekä urheilua koskevaa julistusta tarpeellisina.

3.3. Unionin ulkoisen toiminnan tehostaminen

3.3.1. Unionin ulkoinen toiminta

Hallitustenvälisen konferenssin keskeisenä tavoitteena oli lisätä unionin ulkoisen toiminnan yhdenmukaisuutta, tehokkuutta ja avoimuutta. Tähän pyrittiin kehittämällä yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP) sekä mahdollistamalla yhteisön toimivallan laajentaminen taloudellisten ulkosuhteiden alalla. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla keskustelua käytiin muun muassa tavoitteenasettelusta, päätöksenteon tehostamisesta, Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin (WEU) välisten suhteiden kehittämisestä ja sotilaallisten kriisinhallintatoimenpiteiden sisällyttämisestä unionin toimivaltaan sekä rahoituksesta. Unionin ulkosuhteet käsittävät myös kehityspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasiain yhteistyön alaan kuuluvat ulkosuhteet.

3.3.2. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Amsterdamin sopimuksella lujitetaan unionin toiminnan yhtenäisyyttä vahvistamalla Eurooppa-neuvoston asemaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Eurooppa-neuvosto määrittelee unionisopimuksen J.3 artiklan (uusi 13 artikla) mukaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat sekä päättää yhteisistä strategioista, joiden tavoitteena on luoda kattavampia unionin toimintaohjelmia aloilla, joilla jäsenvaltioilla on merkittäviä yhteisiä etuja. Eurooppa-neuvoston toimivalta koskee tätä kautta myös asioita, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.

Puheenjohtajavaltion ensisijainen asema yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanossa säilyy myös Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan. Puheenjohtajavaltiota avustavia rakenteita vahvistetaan määräämällä, että neuvoston pääsihteeri toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana ja avustaa puheenjohtajavaltiota yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvien kysymysten valmistelussa ja täytäntöönpanossa. Niin sanotun troikan kokoonpanoa uudistetaan siten, että siihen kuuluvat puheenjohtajavaltion lisäksi komissio, neuvoston pääsihteeri sekä tarvittaessa tuleva puheenjohtajavaltio. Edellinen puheenjohtajavaltio ei enää kuulu troikkaan. Puheenjohtajuuden velvoitteista vapautuneen jäsenvaltion panos troikan toimintaan on yleensä osoittautunut vähäiseksi ja jatkuvuuden kannalta on olennaisempaa, että seuraava puheenjohtaja valmistautuu tuleviin tehtäviinsä. Lisäksi hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa nro 6 päätetään perustaa erityinen suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö.

Amsterdamin sopimuksella kehitetään yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia päätöksentekomenettelyjä. Unionisopimuksen J.13 artiklan (uusi 23 artikla) mukaan yksimielisyys säilyy edelleen perustavaa laatua olevissa kysymyksissä. Päätöksenteon lukkiutumisen ehkäisemiseksi unionisopimukseen sisällytetään määräykset niin sanotusta rakentavasta pidättäytymisestä. Rakentavaa pidättäytymistä käytettäessä äänestämästä pidättyvän jäsenvaltion ei tarvitse soveltaa kyseistä päätöstä. Äänestämästä pidättäytyminen ei estä päätöksen tekemistä ja jäsenvaltio on velvollinen hyväksymään sen, että päätös sitoo unionia.

Päätöksentekomenettelyjä tehostetaan myös laajentamalla määräenemmistöpäätösten käyttäminen koskemaan eräin edellytyksin yhteisten strategioiden toteuttamista. Amsterdamin sopimuksen mukaan neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä hyväksyessään yhteisen strategian perusteella yhteisen toiminnan, yhteisen kannan tai muun päätöksen sekä tehdessään päätöksen yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan täytäntöönpanosta. Jäsenvaltioille varataan mahdollisuus vedota tärkeisiin kansalliseen politiikkaan liittyviin syihin, jolloin määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Kukin

jäsenvaltio määrittelee kansalliset intressinsä itse. Neuvosto voi kuitenkin päättää määräenemmistöllä viedä asian Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi. Kysymyksistä, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla, päätetään aina yksimielisesti.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi tuki hallitustenvälisessä konferenssissa unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä siten, että unioni voi tehokkaasti edistää tavoitteitaan ja vastata vakautta ja turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin.

Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanoa ja edustamista koskeviin unionisopimuksen määräyksiin ovat Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia. Suomi piti puheenjohtajavaltion ensisijaisen aseman säilyttämistä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanossa tärkeänä ja suhtautui itsenäiseen, suoraan Eurooppa-neuvoston alaisuudessa toimivaan YUTP-edushenkilöön varauksellisesti. Suomi tuki pääsihteerin roolin vahvistamista yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla, koska sen arvioitiin lisäävän unionin toiminnan johdonmukaisuutta. Troikan uudistaminen jättämällä edellinen puheenjohtajavaltio sen ulkopuolelle on myös Suomen arvion mukaan parannus. Suomi piti niin ikään yhteisen suunnittelu- ja analyysikyvyn luomista yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla tärkeänä.

Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset päätöksentekomenettelyihin vastaavat Suomen näkemyksiä. Määräenemmistöpäätöksiä ja rakentavaa pidättäytymistä koskevat määräykset lisäävät yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan joustavuutta erityisesti unionin toiminnan laajenemista ja jäsenmäärän kasvamista ajatellen. Suomi katsoi neuvotteluissa, että yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevaa päätöksentekoa tulisi tehostaa hallitustenvälisenä yhteistyönä siten, että kaikkien jäsenvaltioiden edut otetaan tasavertaisesti huomioon. Suomi oli valmis tutkimaan määräenemmistöpäätöksenteon käyttöä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä sellaisissa tapauksissa, joissa unionin tavoitteet ovat selkeät ja minkään jäsenvaltion elintärkeät edut eivät ole kyseessä.

Amsterdamin sopimuksella käyttöön otettavaan menettelyyn, jonka mukaan neuvosto voi tehdä tietyin edellytyksin määräenemmistöpäätöksiä, sisältyy Suomenkin edellyttämä määräys, jonka mukaan jäsenvaltio voi käyttää veto-oikeutta. Suomi katsoo, että veto-oikeuden käyttö tulisi rajata vain kansallisen edun kannalta merkittäviin kysymyksiin, jotta päätöksenteko yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla ei lamaantuisi. Määräys, jonka mukaan määräenemmistöpäätösten soveltaminen ei ole mahdollista päätöksissä, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla, oli Suomenkin neuvotteluissa asettama reunaehto päätöksentekomenettelyjen uudistamisessa.

Suomi ei ollut hallitustenvälisessä konferenssissa halukas muuttamaan Euroopan parlamentin asemaa koskevia määräyksiä. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rahoitukseen sovittiin Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission välisellä sopimuksella joustava ja nopea menettelytapa.

3.3.3. Turvallisuus ja puolustus

Amsterdamin sopimus laajentaa Suomen ja Ruotsin tekemän aloitteen pohjalta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan soveltamisalaa sisällyttämällä unionin toimivaltaan sotilaallisen kriisinhallinnan sekä osoittamalla sen toteuttamiseksi unionin käyttöön Länsi-Euroopan unionin (WEU) operatiivisen toimintakyvyn. Kriisinhallintatoimiin eli niin sanoittuihin Petersbergin tehtäviin kuuluvat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaamistehtävät ja taistelujoukkojen tehtävät, mukaan lukien rauhanpalauttaminen (rauhanturvalaki (1465/1995)). Unionin on määrä sopia WEU:n kanssa vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta unionin ja WEU:n välisten suhteiden lujittamisesta. Konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa nro 3 WEU vahvistaa valmistelevansa ja toteuttavansa puolustuksen alaan liittyvät unionin päätökset, kun unioni turvautuu sen palveluksiin.

Yhteistä puolustuspolitiikkaa koskevassa tavoitteenasettelussa hyväksyttiin jo Irlannin esittämään sopimusluonnokseen (CONF 2500/96) syksyllä 1996 sisältynyt ehdotus lisätä aikamääritelmä ”asteittain” (progressive), mikä osoittaa puolustuspolitiikan määrittelyn käynnistyneen unionin puitteissa. Yhteisen puolustuksen osalta unionisopimuksen tekstistä poistettiin ”aikanaan” (in time) ja muotoilu on nyt ”joka saattaa johtaa yhtei-

seen puolustukseen''. Yhteinen puolustus säilyy yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksen mahdollisena kaukotavoitteena. Sen toteuttamistapana esitetään WEU:n sulauttaminen unioniin. Yhteiseen puolustukseen siirtyminen ja WEU:n sulauttaminen edellyttävät Eurooppa-neuvoston yksimielistä päätöstä, johon liittyy suositus sen hyväksymisestä jäsenvaltioissa niiden valtiosääntöjen mukaisin menettelyin. Kansallista hyväksymismenettelyä koskeva lisäys perustui Suomen aloitteeseen. Puolustusulottuvuuden kehittämisessä saavutettu lopputulos perustuu kompromissiin WEU:n sulauttamispäätöksen kirjaamista ja nykytilanteen säilyttämistä kannattaneiden valtioiden välillä. Myös puolustusmateriaalialan yhteistyö otetaan Amsterdamin sopimuksessa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan piiriin.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Unionin jäseneksi liittyessään Suomi ei tehnyt turvallisuuspoliittisia varaumia unionisopimuksen tai EY:n perustamissopimuksen mukaisiin velvoitteisiin. Suomi totesi liittyvänsä unioniin sotilaallisesti liittoutumattomana maana, joka osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan luomiseen ja toteuttamiseen. Valtioneuvoston eduskunnalle 6 päivänä kesäkuuta 1995 antamassa turvallisuuspoliittisessa selonteossa todetaan, että jäsenyys Euroopan unionissa vahvistaa Suomen turvallisuuden perustaa ja tarjoaa Suomelle keskeisen vaikutuskanavan etujensa ajamiseen. Tämän selonteon ja eduskunnan siihen antaman vastauksen pohjalta valtioneuvosto totesi eduskunnalle 17 päivänä maaliskuuta 1997 antamassaan selonteossa ''Euroopan turvallisuus ja Suomen puolustus'' seuraavaa: ''Euroopan unionin jäsenyys on selkeyttänyt ja vahvistanut Suomen kansainvälistä asemaa. Vaikka jäsenyyteen ei sisälly sotilaallisia turvallisuustakuita, siihen kuuluu yhteisvastuuseen perustuva suoja. Suomi tukee EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintakyvyn vahvistamista ja osallistuu rakentavasti unionin turvallisuus- ja puolustusulottuvuuden kehittämiseen.''

Jäsenyytensä aikana Suomi on pyrkinyt kehittämään unionin roolia kansainvälisenä toimijana yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Suomen peruslähtökohtana on, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulee toteutua hallitusten välisen yhteistyön pohjalta eikä se saa johtaa sellaisiin velvoitteisiin, jotka olisivat ristiriidassa sotilaallisen liittoutumattomuuden kanssa. Suomi haluaa päättää itse kriisinhallintatehtäviin osallistumisesta.

Unionin puolustusulottuvuuden kehittämiseen vaikutti vallitseva turvallisuuspoliittinen tilanne. Vaikka unionin jäsenvaltioihin ei kohdistunut vallitsevissa oloissa sotilaallista uhkaa, Euroopassa ja sen lähialueilla on unionin turvallisuuteen vaikuttavia epävarmuustekijöitä, jotka edellyttävät uudenlaista varautumista. Turvallisuus- ja puolustuskysymyksissä hallitus piti hyödyllisenä sotilaallisen kriisinhallinnan sisällyttämistä osaksi yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa siten, että kaikki jäsenvaltiot voivat osallistua tasavertaisesti kriisinhallintaoperaatioita koskevaan päätöksentekoon ja päätösten täytäntöönpanoon. Hallitus katsoi, että WEU:n tulisi olla yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan väline, jonka avulla sotilaallista kriisinhallintaa koskevat päätökset toteutetaan. Unionin ja WEU:n välisten suhteiden määrittelemisessä hallitus piti tärkeänä, että unionin poliittinen johtorooli taataan. Suomi ei pitänyt WEU:n sulauttamista unioniin ajankohtaisena.

Eduskunta tuki valtioneuvoston HVK-selonteosta antamassaan mietinnössä (UaVM 7/1996 vp) valtioneuvoston keskeisiä kannanottoja. Määräenemmistöpäätöksenteon soveltamisalan laajentamista tuli ulkoasiainvaliokunnan mukaan arvioida siltä kannalta, että niitä jäsenvaltioita, jotka eivät katso voivansa osallistua päätösten tekemiseen, ei voida myöskään velvoittaa osallistumaan niiden täytäntöönpanoon tai kustannuksiin. Eduskunta edellytti, että hallitustenvälisessä konferenssissa tehtävät ratkaisut eivät ole ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Eduskunta yhtyi valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskeviin peruslähtökohtiin muun muassa sotilaallisen kriisinhallinnan käsittelemisestä osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset unionisopimuksen turvallisuutta ja puolustusta koskeviin määräyksiin ovat Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia ja sopusoinnussa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden kanssa. Yhteisen puolustuksen mahdollisuus säilyi Amsterdamin sopimuksen määräysten mukaan olennaisilta osilta sellaisena kuin unionisopimuksella päätettiin. Uu-

distettu sopimus tarjoaa unionisopimuksen tavoin näkymän ja mahdollisuuden yhteiseen puolustukseen, mikäli jäsenvaltiot niin yksimielisesti päättävät.

Yhteisen puolustuspolitiikan kehittely rajataan Suomen ja Ruotsin tekemän aloitteen mukaisesti sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin. Unionilla on poliittinen johtorooli, kun se käyttää WEU:ta kriisinhallintaan. Kriisinhallinnan käytännön valmiuksien luominen unionin ja WEU:n suhteita kehittämällä on unionin puolustusulottuvuudessa keskeisellä sijalla. Unionin jäsenvaltioiden tasavertaisuutta koskevat määräykset WEU:n täytäntöönpannessa unionin päättämiä operaatioita ovat Suomen tavoitteiden mukaiset. Lisäksi avataan mahdollisuus jäsenvaltioiden väliseen puolustusmateriaaliyhteistyöhön.

Suomen pyrkimyksenä oli varmistaa hallitustenvälisessä konferenssissa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan varojen irrottamisessa riittävä joustavuus ja nopeus, jotta unionilla olisi aikaisempaa parempi kyky reagoida kriisitilanteisiin. Rahoitusartiklan rakentavaa pidättäytymistä koskeva määräys oli Suomen mielestä tarpeellinen, jotta jäsenvaltion ei tarvitsisi osallistua sellaisten kriisinhallintatoimien taloudellisiin kustannuksiin, joita koskevan päätöksenteon ulkopuolelle se haluaa jättäytyä kuitenkaan estämättä unionin toimintaa.

3.3.4. Taloudelliset ulkosuhteet

Hallitustenvälisessä konferenssissa neuvoteltiin yhteisön yksinomaisen toimivallan laajentamisesta taloudellisten ulkosuhteiden alalla palveluihin, suoriin kansainvälisiin investointeihin sekä henkisen omaisuuden suojaan liittyviin kysymyksiin. Useat jäsenvaltiot pitivät uudistusta tarpeellisena, jotta yhteisö voisi toimia tehokkaammin kansainvälisissä järjestöissä, etenkin Maailman kauppajärjestössä (WTO). Yhteisöllä on vahva asema tavarakauppaa koskevissa kysymyksissä, mutta suurin osa maailmankaupasta koskee nykyään palveluita, kansainvälisiä investointeja sekä immateriaalioikeuksia, jotka kuuluvat kokonaan tai osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Hallitustenvälisessä konferenssissa ei päästy yksimielisyyteen uuden toimivallan siirtämisestä yhteisölle vaan päätöksen tekeminen lykättiin myöhäisempään ajankohtaan. Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimuksen 113 artiklaan (uusi 133 artikla) lisätyn 5 kohdan mukaan neuvosto voi päättää yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan 113 artiklan soveltamisalan laajentamisesta palveluja ja henkistä omaisuutta koskeviin kansainvälisiin neuvotteluihin ja sopimuksiin. Tällaisen toimivallan siirron jälkeen päätökset tehdään neuvostossa määräenemmistöllä. Lisäksi EY:n perustamissopimuksen 228 artiklaan (uusi 300 artikla) kirjattiin määräykset sopimusten väliaikaisesta soveltamisesta ennen niiden voimaantuloa sekä sopimusten soveltamisen keskeyttämisestä sopimusrikkomustilanteissa.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti yhteisön yksinomaisen toimivallan laajentamista taloudellisten ulkosuhteiden alalla sellaisiin palveluihin ja henkiseen omaisuuteen liittyviin kysymyksiin, jotka liittyvät suoranaisesti kansainväliseen kauppaan. Suomi korosti kuitenkin, ettei henkisen omaisuuden ydinsisältöön liittyvää toimivaltaa tulisi siirtää yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, sekä esitti eräitä muita alustavia rajauksia. Suomi suhtautui neuvotteluissa myönteisesti myös siihen, että yhteisö ja jäsenvaltiot esiintyisivät yhdellä äänellä suoranaisesti kansainväliseen kauppaan liittyvissä kysymyksissä erityisesti WTO:ssa käsiteltävissä asioissa.

Konferenssin lopputulos taloudellisissa ulkosuhteissa ei vastannut täysin Suomen neuvottelutavoitteita. Suomi olisi ollut valmis menemään pitemmälle parantaakseen yhteisön kykyä puolustaa jäsenvaltioiden etuja kansainvälisessä kaupassa sekä vastata laajentumisen asettamiin haasteisiin.

3.4. Unionin toimielimet

3.4.1. Toimielimiä koskeva kokonaisratkaisu

Unionin toimielinjärjestelmän uudistaminen tähtäsi unionin toiminnan tehostamiseen sekä unionin nykyisessä kokoonpanossa että unionin laajennuttua. Tavoitteena oli myös varmistaa unionin toiminnan hyväksyttävyys ja avoimuus.

Keskeisimpien toimielimiin liittyvien kysymysten eli komission kokoonpanon ja neuvoston ääntenpainotuksen osalta ratkaisujen tekemistä lykättiin. Kysymyksiin palataan unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetyn pöytäkirjan nro 11 mukaan

unionin laajentumisen edetessä. Pöytäkirjan 1 artiklassa todetaan, että unionin ensimmäisen laajentumisen toteutuessa komissiossa on yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta. Muutos edellyttää kuitenkin sitä, että samalla muutetaan ääntenpainotusta neuvostossa joko painottamalla äänet uudelleen tai siirtymällä käyttämään niin sanottua kaksoisenemmistöä, jossa paitsi jäsenvaltioiden äänimäärällä myös niiden väestömäärällä on merkitystä. Pöytäkirjan 2 artiklassa todetaan, että uusi hallitustenvälinen konferenssi kutsutaan koolle vähintään vuotta ennen kuin unionin jäsenmäärä ylittää 20. Tällöin tehdään toimielinten kokoonpanoa ja toimintaa koskeva perusteellinen tarkistus. Pöytäkirjaa on selostettu pöytäkirjoja koskevassa osassa.

Toimielimiä ja elimiä koskevia sopimusmuutoksia tarkastellaan seuraavassa kunkin instituution osalta erikseen. Lisäksi eräillä muilla sopimusmuutoksilla on merkitystä toimielinten ja elinten kannalta. Muun muassa tiivimpää yhteistyötä ja avoimuutta koskevien määräysten kirjaaminen unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen tulee vaikuttamaan niiden toimintaan.

3.4.2. Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentilla, joka on ainoa kansalaisten välittömästi valitsema unionin toimielin, on tärkeä merkitys kansanvallan välineenä unionissa. Parlamentissa on 626 jäsentä. Sen toimivaltaa on laajennettu asteittain. Parlamentti osallistuu lainsäädäntömenettelyyn, käyttää sille kuuluvaa budjettivaltaa sekä valvoo poliittisesti komissiota. Parlamentilla on myös kanneoikeus yhteisöjen tuomioistuimessa omien etujensa turvaamiseksi.

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan Euroopan parlamentin asemaa lainsäädäntömenettelyssä ja komission puheenjohtajan nimittämisessä, täydennetään määräyksiä Euroopan parlamentin vaaleja koskevasta yhteisestä vaalisäädöstä sekä määrätään, ettei Euroopan parlamentin jäsen voi olla samanaikaisesti alueiden komitean jäsen. Euroopan parlamentin kuulemiseen ja informoimiseen kiinnitetään erityistä huomiota hallitusten välisen yhteistyön alalla sekä tiivistettyä yhteistyötä koskevissa uusissa määräyksissä. Laajentumisen kannalta merkittävänä uudistuksena voidaan pitää sitä, että Euroopan parlamentin jäsenmäärälle asetetaan katto.

Euroopan parlamentin asemaa lainsäädäntömenettelyssä vahvistetaan laajentamalla 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisen niin sanotun yhteispäätösmenettelyn soveltamisalaa, minkä lisäksi sitä yksinkertaistetaan. Menettelyssä parlamentti voi paitsi vaikuttaa päätöksen sisältöön myös estää sen syntymisen. Se ulotetaan seuraaviin kokonaan uusiin tai Amsterdamin sopimuksella muutettuihin määräyksiin: työllisyyden edistämistoimet, sukupuolten välinen tasa-arvo, kansanterveys, avoimuus, yhteisön taloudellisten etujen suojaaminen, tulliyhteistyö, tilastot sekä tietosuojaviranomaisen perustaminen. Lisäksi menettelyyn siirrytään muun muassa seuraavissa määräyksissä: kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltäminen, unionin kansalaisen liikkumis- ja oleskeluoikeus, työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevat sosiaaliturva-alan toimenpiteet, ulkomaalaisten sijoittautumisoikeus, ammatinharjoittamista koskevien periaatteiden muuttaminen, liikennepolitiikka, sosiaalipolitiikka, Euroopan sosiaalirahastoa koskevat soveltamispäätökset, ammatillinen koulutus, Euroopan laajuisia verkkoja koskevat muut toimenpiteet, Euroopan aluekehitysrahastoa koskevat soveltamispäätökset, monivuotiset puiteohjelmat, yhteisyritysten perustamista koskevat säännöt, ympäristöpolitiikka ja kehitysyhteistyöpolitiikka. Yhteispäätösmenettelyyn on tarkoitus siirtyä niin ikään EY:n perustamissopimukseen unionisopimuksesta siirretyillä oikeus- ja sisäasiain yhteistyön aloilla viiden vuoden pituisen siirtymäkauden kuluttua.

Yhteispäätösmenettelyn soveltamisalan laajentaminen 189 b artiklan mukaan merkitsee luopumista yhteistoimintamenettelystä muiden kysymysten kuin Euroopan talous- ja rahaliiton EMUn osalta, jota ei käsitelty hallitustenvälisessä konferenssissa. Lainsäädäntömenettelyiden määrä vähenee näin ollen kolmeen eli hyväksyntä-, yhteispäätös- ja kuulemismenettelyyn EMUa koskevin poikkeuksin.

Euroopan parlamentin jäsenmäärä rajoitetaan Amsterdamin sopimuksella 700:aan. Muutos vastaa Euroopan parlamentin ajamaa kantaa. Jäsenmäärällä ei ole tähän mennessä ollut kattoa. Se on kasvanut Euroopan hiili- ja teräyhteisön perustamisen aikaisesta 78 jäsenestä 626 jäseneen useiden alueellisten laajentumisten sekä Saksojen yhdistymisen myötä. Katon asettamista on pidetty tarpeellisena unionin seuraavia laajentumisia silmällä pitäen, koska liian suuri jäsenmäärä voi heikentää parlamentin toimintakykyä. Sopi-

musmuutoksella ei haluta vaikuttaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksiin saada asianmukainen edustus Euroopan parlamenttiin, mikä on myös huomioitu uusissa määräyksissä.

Euroopan parlamentin yhteistä vaalimenettelyä koskevia määräyksiä muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että Euroopan parlamentti voi laatia esityksiä yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta paitsi yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa myös kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Euroopan parlamentin asemaa oikeus- ja sisäasioita koskevassa unionisopimuksen VI osastossa lujitetaan varmistamalla, että neuvosto kuulee Euroopan parlamenttia ennen päätöksentekoa. Euroopan parlamentin asema vahvistuu myös niiden määräysten osalta, jotka siirretään unionisopimuksesta EY:n perustamissopimukseen.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi suhtautui myönteisesti Euroopan parlamentin aseman vahvistamiseen lainsäädäntömenettelyssä. Suomi piti hyvänä lähtökohtana, että Euroopan parlamentti osallistuu yhteispäätösmenettelyn mukaisesti niiden hyväksyntä-, kuulemis-, tai yhteistoimintamenettelyssä olevien asioiden käsittelyyn, joissa neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä EMUa lukuunottamatta. Suomi korosti, että yhteispäätösmenettelyn laajentaminen kytkeytyy keskeisesti menettelyn yksinkertaistamiseen.

Suomi kannatti katon asettamista Euroopan parlamentin jäsenmäärälle edellyttäen, että jäsenvaltioiden asianmukainen edustus voidaan säilyttää.

3.4.3. Neuvosto

Jäsenvaltioiden ministereistä muodostuva neuvosto edustaa kansallisia hallituksia ja toimii unionin keskeisimpänä päätöksentekoelimenä. Se käyttää EY:n perustamissopimuksen mukaisesti päätöksentekovaltaansa muun muassa hyväksymällä säädöksiä, siirtämällä komissiolle toimivaltaa panna säädökset täytäntöön, päättämällä yhteisön puolesta sopimusneuvotteluiden käynnistämisestä, hyväksymällä lopulliset sopimustekstit sekä huolehtimalla jäsenvaltioiden yleisen talouspolitiikan yhteensovittamisesta. Neuvosto voi kokoontua myös valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla. Kokoonpanoa käsitellään Eurooppa-neuvoston yhteydessä.

Amsterdamin sopimuksella tehostetaan neuvoston työskentelytapoja, laajennetaan määräenemmistöpäätösten soveltamisalaa sekä luodaan neuvostolle jonkin asteista sopimustoimivaltaa unionisopimuksen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä oikeus- ja sisäasioita koskevissa V ja VI osastossa. Lisäksi neuvoston pääsihteerin asemaa korostetaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla ja niin sanottua troikkaa mukautetaan. Neuvotteluissa keskeisesti esillä ollut kysymys ääntenpainotuksen muuttamisesta neuvostossa kytkettiin Amsterdamin sopimukseen liitetyssä pöytäkirjassa nro 11 komission jäsenmäärään ja siirrettiin käsiteltäväksi laajentumisen yhteydessä.

Neuvoston työskentelyä muutetaan joustavammaksi määräämällä, että neuvoston työn valmistelusta vastaava jäsenvaltioiden pysyvien edustajien komitea (Comité des représentants permanents, Coreper) voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa. Pysyvien edustajien komitealla ei ole tähän mennessä ollut muodollista päätösvaltaa, vaikka se tekee asiallisesti suurimman osan neuvostolle kuuluvista päätöksistä.

Amsterdamin sopimuksella laajennetaan määräenemmistöpäätösten soveltamisalaa EY:n perustamissopimukseen kuuluvilla aloilla. Määräenemmistöpäätöksenteko ulotetaan useimpiin kokonaan uusiin määräyksiin sekä eräisiin Amsterdamin sopimuksella muutettuihin määräyksiin (työllisyyttä koskevat suuntaviivat ja edistämistoimet, sosiaalinen syrjäytyminen, sukupuolten välinen tasa-arvo, kansanterveys, avoimuus, yhteisön taloudellisten etujen suojaaminen, tulliyhteistyö, tilastot, tietosuojaviranomaisen perustaminen ja unionin äärialueet). EY:n perustamissopimukseen unionisopimuksen VI osastosta siirretyissä oikeus- ja sisäasiain kysymyksissä määräenemmistöpäätöksiin on tarkoitus siirtyä viiden vuoden pituisen siirtymäkauden päätyttyä. Myös eräissä määräyksissä, joiden asiasisältöä ei muuteta, siirrytään yksimielisyysvaatimuksesta määräenemmistöpäätöksiin (tutkimuksen puiteohjelmien hyväksyminen sekä tutkimusta ja teknologiaa koskevat yhteisyritykset). Lisäksi eräitä artikloita, joissa on yksimielisyysvaatimus, kumotaan merkityksensä menettäneinä (esimerkiksi raaka-aineiden tuonnintasausmaksut) tai niistä poistetaan siirtymäaikoihin liittyneet äänestys-

säännöt (ulkomaalaisten sijoittautumisoikeus).

Määräenemmistöpäätösten käyttömahdollisuuksia laajennetaan myös yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) alalla. Neuvosto voi Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan tehdä Eurooppa-neuvoston yksimielisesti päättämien yhteisten strategioiden toteuttamista koskevat päätökset määräenemmistöllä. Neuvoston jäsenellä on tällöin mahdollisuus ilmoittaa, ettei se voi tärkeistä kansallisista syistä hyväksyä määräenemmistöpäätöstä, jolloin päätöstä ei tehdä. Neuvostossa määräenemmistöä edustavat jäsenvaltiot voivat kuitenkin saattaa asian Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi. Kysymyksistä, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla, päätetään aina yksimielisesti.

Neuvosto päättää määräenemmistöllä myös tiivistetyn yhteistyön käynnistämisestä sekä perusoikeuksien rikkomista koskevista sanktioista. Tiivistetyn yhteistyön osalta jäsenvaltioilla on mahdollisuus vedota tärkeisiin kansallisiin intresseihin eli käyttää veto-oikeutta samaan tapaan kuin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta.

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan yhtenäisyyttä ja tehokkuutta pyritään lisäämään määräämällä, että neuvoston pääsihteeri toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana. Hän osallistuu yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon, minkä lisäksi hänet voidaan valtuuttaa käymään poliittista vuoropuhelua kolmansien maiden kanssa. Neuvoston käytännön toiminnasta vastaaminen annetaan varapääsihteerin tehtäväksi. Lisäksi puheenjohtajavaltiota avustavaa troikkaa mukautetaan jättämällä siitä pois edeltävä puheenjohtajavaltio. Uudessa kokoonpanossa neuvoston pääsihteeri ja tarvittaessa seuraavalla kaudella toimiva puheenjohtaja avustavat neuvoston puheenjohtajaa ja komissio on täysimääräisesti mukana.

Neuvostolle annetaan Amsterdamin sopimuksella tietynasteista sopimusvaltaa unionisopimuksen V ja VI osaston alalla. Neuvosto voi yksimielisesti valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, aloittamaan kolmansien osapuolten kanssa neuvottelut yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan soveltamisesta. Sopimuksiin voi sisältyä määräyksiä oikeus- ja sisäasioihin kuuluvista asioista. Neuvosto tekee sopimukset yksimielisesti puheenjohtajavaltion suosituksesta. Jäsenvaltioilla on mahdollisuus ilmoittaa, että se noudattaa valtiosääntönsä mukaisia menettelyjä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi katsoi, että neuvoston tulee säilyä keskeisimpänä päätöksentekoelimenä, jossa jäsenvaltioiden asema perustuu tasa-arvoisuuteen. Suomen kannan mukaan nykyisiin perusteisiin pohjautuvaa ääntenpainotusjärjestelmää ei ollut tarpeen muuttaa, ainakaan ennen laajentumisen toteutumista.

Suomi kannatti määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä useissa asioissa, kuten ympäristöpolitiikan ja sosiaalipolitiikan alalla, ja oli periaatteessa valmis niiden lisäämiseen kaikissa muissa kuin ''perustuslaillisissa'' kysymyksissä edellyttäen, että neuvotteluissa olisi ollut mahdollista saavuttaa Suomen kannalta tasapainoinen kokonaisratkaisu. Suomi kannatti myös määräenemmistöpäätösten lisäämistä eräillä tähän asti unionisopimuksen VI osastoon (oikeus- ja sisäasiat) kuuluneilla yhteisöalueilla. Lisäksi Suomi oli valmis lisäämään harkitusti määräenemmistöpäätöksiä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla.

3.4.4. Komissio

Jäsenvaltioista riippumattomalla komissiolla on keskeinen asema Euroopan yhteisöissä. Se toimii aloitteentekijänä, valvoo yhteisön oikeuden noudattamista, hoitaa hallinnollisia tehtäviä, toteuttaa talousarviota, neuvottelee yhteisön nimissä sekä käyttää sille delegoitua täytäntöönpanovaltaa. Komissiolla on myös rajoitettua toimivaltaa unionisopimuksen V ja VI osaston määräysten nojalla. Komissiossa on 20 jäsentä eli yksi jäsen kustakin jäsenvaltiosta, lukuun ottamatta Saksaa, Ranskaa, Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Italiaa ja Espanjaa, joista on kaksi jäsentä. Komissio on poliittisesti vastuunalainen Euroopan parlamentille.

Amsterdamin sopimuksella lujitetaan komission puheenjohtajan asemaa, laajennetaan komission aloiteoikeutta oikeus- ja sisäasioissa sekä vahvistetaan Euroopan parlamentin asemaa komission puheenjohtajan nimitysmenettelyssä. Uusissa määräyksissä korostetaan myös komission merkitystä unionin ulkosuhteiden johdonmukaisuuden varmistamisessa. Muutosten tavoitteena on, että komissio toimisi entistä tehokkaammin ja tuloksellisemmin. Konferenssissa keskeisesti esillä ollut

kysymys komission jäsenmäärästä kytkettiin neuvoston ääntenpainotuksen muuttamiseen ja lykättiin unionin laajentumisen toteutumiseen.

Komission puheenjohtajan asemaa vahvistetaan komission jäsenten nimittämisessä, kollegion sisäisessä työnjaossa sekä komission poliittisena johtajana. Jäsenvaltioiden hallitukset ovat tähän mennessä nimenneet komission muut jäsenet komission puheenjohtajaksi nimetyn kanssa neuvotellen. Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan nimeäminen tapahtuu puheenjohtajan ja jäsenvaltioiden yhteisellä sopimuksella. Puheenjohtajan asemaan komission sisäisessä tehtävänjaossa otetaan kantaa konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa nro 32, jonka mukaan konferenssi katsoo, että puheenjohtajalla on oltava laaja harkintavalta sekä komission sisäisestä työnjaosta päätettäessä että sitä muutettaessa. EY:n perustamissopimukseen kirjataan myös periaate, jonka mukaan komission puheenjohtaja huolehtii komission poliittisesta ohjauksesta.

Komissiolla ja jäsenvaltioilla on nykyisten määräysten mukaan rinnakkainen aloiteoikeus oikeus- ja sisäasioissa. Komission aloiteoikeus ei ole kuitenkaan koskenut oikeudellista yhteistyötä rikosoikeuden alalla, tulliasiain yhteistyötä eikä poliisiasiain yhteistyötä. Aloiteoikeus ulotetaan Amsterdamin sopimuksella koskemaan myös näitä aloja. Komissio saa myös entistä vahvemman aseman niissä oikeus- ja sisäasiain yhteistyöhön kuuluvissa kysymyksissä, jotka siirretään EY:n perustamissopimukseen jäsenvaltioiden rinnakkaisen aloiteoikeuden poistuessa viiden vuoden pituisen siirtymäkauden päätyttyä.

Amsterdamin sopimuksella pyritään selkeyttämään komission asemaa yhteisön ja unionin ulkosuhteissa ulkosuhteiden johdonmukaisuuden ja yhtenäisyyden lisäämiseksi. Neuvosto ja komissio vastaavat uusien sopimusmääräysten mukaan johdonmukaisuudesta yhteistyössä, kukin oman toimivaltansa puitteissa. Lisäksi komission organisaatiota ja rakennetta koskevassa julistuksessa nro 32 todetaan, että ulkosuhteista tulisi tehdä komission varapuheenjohtajan vastuualue. Nykyisessä komissiossa ulkosuhteet kuuluvat usean komission jäsenen tehtäväkenttään.

Konferenssissa keskeisesti esillä ollut kysymys komission jäsenmäärästä kytkettiin neuvoston ääntenpainotuksen muuttamiseen ja lykättiin laajentumisen toteutumiseen edellä selostetun toimielimiä koskevan pöytäkirjan mukaisesti. Kysymys komission jäsenistä ja heidän tehtävistään liittyy myös julistukseen nro 32, jonka mukaan komission tulisi valmistellessaan komission jäsenten tehtävien uudelleen organisointia varmistaa paras mahdollinen jako perinteisten salkkujen ja erityistehtävien välillä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi piti tärkeänä, että komission itsenäinen asema suhteessa jäsenvaltioihin ja sen keskeinen asema yhteisön toiminnassa säilyy. Suomi katsoi, että kaikista jäsenvaltioista tulee olla jäsen komissiossa ja suhtautui kielteisesti asemaltaan eritasoisten jäsenten nimittämiseen. Suomi piti komission puheenjohtajan aseman vahvistamista ja komission työskentelytapojen kehittämistä tarkoituksenmukaisena.

Suomi kannatti komission aloiteoikeuden laajentamista oikeus- ja sisäasioissa, mutta ei nähnyt tarvetta muuttaa komission asemaa merkittävästi yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevassa yhteistyössä.

3.4.5. Eurooppa-neuvosto sekä valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla kokoontuva neuvosto

Jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehistä sekä komission puheenjohtajasta muodostuva Eurooppa-neuvosto on tärkeä liikkeellepaneva voima unionissa. Se antaa unionille sen kehittämiseksi tarvittavat poliittiset virikkeet ja määrittelee kehittämisen poliittiset suuntaviivat, minkä lisäksi se määrittelee muun muassa talouspolitiikan ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suuntaviivat. Eurooppa-neuvosto ei ole varsinainen unionin toimielin, toisin kuin valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto.

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan Eurooppa-neuvoston asemaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja työllisyyttä koskevissa määräyksissä sekä päämiestasolla kokoontuvan neuvoston asemaa perusoikeuksia ja tiiviimpää yhteistyötä koskevassa päätöksenteossa. Muutokset heijastavat tarvetta päättää eräistä poliittisesti tärkeistä kysymyksistä korkeimmalla mahdollisella tasolla. Toisaalta niiden taustalla on tarve helpottaa eräiden pitkälti kansalliseen toimivaltaan kuuluvien kysymysten yhteensovittamista.

Amsterdamin sopimuksella institutionali-

soidaan Eurooppa-neuvoston rooli jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkojen yhteensovittamisessa ja työllisyysseurannassa. EY:n perustamissopimukseen sisällytettävän uuden työllisyysosaston määräysten mukaan Eurooppa-neuvosto tarkastelee vuosittain työllisyystilannetta unionissa ja antaa siitä päätelmät, minkä jälkeen neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä vuosittaiset työllisyyspolitiikan suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Jäsenvaltiot antavat neuvostolle ja komissiolle selvityksen tärkeimmistä työllisyystoimenpiteistä, minkä jälkeen neuvosto tarkastelee jäsenvaltioiden kertomuksia ja voi antaa jäsenvaltioille suosituksia. Neuvosto ja komissio laativat vuosittaisen selvityksen Eurooppa-neuvostolle, joka antaa jälleen työllisyystilannetta koskevat päätelmät. Työllisyyspolitiikkojen yhteensovittamisessa otetaan huomioon Eurooppa-neuvoston vahvistamat laajat talouspoliittiset suuntaviivat. Seurantajärjestelmä vastaa pitkälti vuonna 1994 kokoontuneen Essenin Eurooppa-neuvoston työllisyysjohtopäätelmien mukaista menettelyä.

Eurooppa-neuvostolle annetaan keskeinen asema myös yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevassa päätöksentekomenettelyssä sekä eräissä yhteiseen puolustuspolitiikkaan liittyvissä merkittävissä päätöksissä. Eurooppa-neuvosto määrittelee yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat. Tämä koskee myös niitä asioita, joilla on merkitystä puolustuksen alalla. Lisäksi Eurooppa-neuvosto vahvistaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat yhteiset strategiat, jotka neuvosto toteuttaa hyväksymällä määräenemmistöllä yhteisiä toimintoja ja yhteisiä kantoja. Jäsenvaltioille varataan kuitenkin mahdollisuus vedota tärkeisiin kansalliseen politiikkaan liittyviin syihin, jolloin määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Ne jäsenvaltiot, jotka edustavat määräenemmistöä, voivat halutessaan saattaa asian Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi, joka päättää asiasta yksimielisesti. Yhteisestä puolustuspolitiikasta määrätään unionisopimuksen J.7 artiklassa. Artiklan mukaan yhteinen puolustuspolitiikka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Sama menettely koskee päätöstä, jonka mukaan Länsi-Euroopan unioni WEU sulautettaisiin unioniin.

Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvalle neuvostolle on annettu keskeinen asema uudessa perusoikeusrikkomuksia koskevassa sanktiomenettelyssä. Se voi todeta yksimielisesti jäsenvaltioiden yhden kolmasosan tai komission ehdotuksesta, saatuaan Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon, että jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvalla tavalla vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen periaatetta tai oikeusvaltioperiaatetta. Rikkomisen tultua todettua korkealla poliittisella tasolla ministerien tasolla kokoontuva neuvosto voi päättää määräenemmistöllä jäsenvaltiolle määrättävästä sanktiosta.

Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvalla neuvostolla on tietty asema tiiviimmän yhteistyön käynnistämistä koskevassa päätöksentekomenettelyssä unionisopimuksen VI osastossa (uusi VII osasto) sekä EY:n perustamissopimuksen alalla. Neuvosto myöntää oikeuden yhteistyön käynnistämiseen määräenemmistöllä. Jos neuvoston jäsen kuitenkin ilmoittaa, että se aikoo vastustaa oikeuden myöntämistä kansalliseen politiikkaan liittyvien tärkeiden ja perusteltujen syiden vuoksi, määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Ne jäsenvaltiot, jotka edustavat neuvostossa määräenemmistöä, voivat tällöin pyytää, että asia saatetaan valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvan neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Eurooppa-neuvoston taikka valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvan neuvoston asemasta ei neuvoteltu hallitustenvälisessä konferenssissa edellä esitetyistä asiakokonaisuuksista erillisenä kysymyksenä. Suomi kannatti esitettyjä sopimusmuutoksia.

3.4.6. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että yhteisön oikeutta sovelletaan ja tulkitaan lainmukaisesti. Sillä on siten keskeinen asema yhteisön oikeuden noudattamisen valvonnan, sen yhdenmukaisen tulkinnan sekä kansalaisten oikeusturvan kannalta. Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan tuomioistuimen toimivaltaa perusoikeussuojan sekä oikeus- ja sisäasioiden osalta. Lisäksi toimivalta ulottuu eräisiin Amsterdamin sopimuksella käyttöön otettuihin uusiin

asiakokonaisuuksiin. Tuomioistuimella on unionisopimuksen L artiklan (uusi 46 artikla) nojalla toimivalta tulkita perusoikeuksia koskevaa unionisopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 2 kohtaa, tiiviimpää yhteistyötä koskevan unionisopimuksen VI a osaston (uusi VII osasto) määräyksiä sekä poliisiyhteistyötä ja rikosoikeudellista yhteistyötä koskevia määräyksiä erikseen määritellyin rajoituksin. Tuomioistuimen toimivalta laajenee myös sikäli kuin EY:n perustamissopimukseen sisällytetään uusia asiakokonaisuuksia. Tuomioistuimen aseman vahvistaminen kytkeytyy tavoitteeseen lisätä unionin toiminnan hyväksyttävyyttä sekä lähentää unionia ja sen kansalaisia.

Yhteisöjen tuomioistuimen asemaa vahvistetaan ja selkeytetään perusoikeuksien valvonnassa ulottamalla sen toimivalta nimenomaisesti perusoikeuksia koskevaan unionisopimuksen F artiklan 2 kohtaan. Käytännössä tuomioistuin on soveltanut perusoikeuksien kunnioittamisen periaatetta yleisenä oikeusperiaatteena jo lähes 30 vuotta. Tuomioistuimen toimivalta koskee unionisopimuksen L artiklan nojalla F artiklan 2 kohtaa toimielinten toiminnan osalta edellyttäen, että tuomioistuimella on toimivaltaa EY:n perustamissopimuksen ja unionisopimuksen mukaisesti. Toimivalta ulottuu siten käytännössä EY:n perustamissopimuksen ja unionisopimuksen VI osaston soveltamisalaan samassa laajuudessa kuin missä tuomioistuimella on näiden alalla toimivaltaa. Uusia sopimusmääräyksiä voidaan pitää korvaavana ratkaisuna suhteessa siihen, ettei Euroopan yhteisöjen tai Euroopan unionin liittyminen Euroopan neuvoston ihmisoikeusyleissopimukseen (SopS 18—19/1990) näytä toteutuvan lähitulevaisuudessa.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta muuttuu oikeus- ja sisäasioiden alalla kolmella tavalla. Turvapaikkoihin, maahanmuuttoon ja henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvät politiikat siirretään hallitusten välisestä VI osastosta ylikansalliseen EY:n perustamissopimukseen ja niihin sovelletaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevia EY:n perustamissopimuksen määräyksiä, kuitenkin siten että ennakkoratkaisumenettelyn käyttämistä rajoitetaan viiden vuoden pituisen siirtymäkauden ajan ja mahdollisesti sen jälkeenkin. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa vahvistetaan myös unionisopimuksen VI osastoon jäävissä kysymyksissä eli poliisiyhteistyössä ja rikosoikeuden alan yhteistyössä. Tuomioistuimella on Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan toimivalta ratkaista oikeudellisesti sitovien instrumenttien tulkintaja soveltamiserimielisyyksiä sekä arvioida niiden pätevyyttä. Jäsenvaltiot voivat myös halutessaan sitoutua tuomioistuimen ennakkoratkaisuvaltaan. Lisäksi sisärajatarkastusten poistamista koskeva Schengenin säännöstö siirretään unionin rakenteiden sisäpuolelle unionisopimuksen VI osastoon ja EY:n perustamissopimukseen, jolloin yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta määräytyy vastaavien määräysten mukaan.

Yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan myös toimivalta tulkita tiiviimpää yhteistyötä koskevan VI a osaston (uusi VII osasto) määräyksiä. Osastossa määrätään yhteistyötä koskevista yleisistä periaatteista ja edellytyksistä, eräistä päätöksenmenettelyä ja rahoitusta koskevista kysymyksistä sekä Euroopan parlamentin informoimisesta. Yksityiskohtaisemmat määräykset sisältyvät unionisopimuksen K.12 artiklaan (uusi 40 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklaan (uusi 11 artikla).

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan liittyvien kysymysten ohella hallitustenvälisessä konferenssissa käsiteltiin muun muassa yhteisöjen tuomioistuimen kokoonpanoa, tuomareiden toimikautta, presidentin vaalitapaa, tuomioistuimen perussäännön muuttamista sekä kanneoikeuden laajentamista. Myös ajatus eräiden oikeuskäytännössä syntyneiden periaatteiden kirjaamisesta EY:n perustamissopimukseen oli esillä. Konferenssissa päädyttiin nykyisten määräysten säilyttämisen kannalle kaikissa edellä mainituissa kysymyksissä kanneoikeuden laajentamista lukuunottamalla. Tilintarkastustuomioistuimelle annettiin oikeus nostaa EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (uusi 230 artikla) mukaisia kumoamiskanteita omien etujensa turvaamiseksi.

Edellä esitetty koskee kannevallan osalta soveltuvin osin myös yhteisöjen tuomioistuimen yhteydessä toimivaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi piti tärkeänä, että yhteisöjen tuomioistuimen asema ja suhde kansallisiin tuomioistuimiin säilyy nykyisellään. Suomi kannatti yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan laajentamista oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä sekä toimivallan ulottamista tiiviimpää yhteistyötä koskeviin määräyksiin. Perusoi-

keusvalvonnan osalta Suomi ajoi ensisijaisesti vaihtoehtoa, jonka mukaan Euroopan yhteisö tai Euroopan unioni olisi liittynyt Euroopan neuvoston ihmisoikeusyleissopimukseen (SopS 18—19/1990).

3.4.7. Tilintarkastustuomioistuin

Tilintarkastustuomioistuin valvoo varainkäyttöä ja talousarvion noudattamista unionissa. Sen tehtävänä on muun muassa tarkastaa yhteisön sekä yhteisön perustamien toimielinten kaikkia tuloja ja menoja koskevat tilit. Tuomioistuimen toimintaedellytyksiä parannetaan Amsterdamin sopimuksella usealla tavalla. Sen asema kirjataan unionisopimuksen E artiklaan (uusi 5 artikla), jossa luetellaan unionin toimielimet, ja sen toimivaltuuksia selvennetään ja laajennetaan. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastusvalta ulottuu Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan kaikkeen yhteisön tulojen ja menojen käyttöön riippumatta niitä hallinnoivasta elimestä. Tuomioistuimen oikeutta tarkastaa Euroopan investointipankki ja sen oikeutta tutustua pankin tietoihin selvennetään määräämällä tarkastusoikeus hallinnoitavaksi sen, Euroopan investointipankin sekä komission välisellä sopimuksella. Tilintarkastustuomioistuimen toimintaedellytyksiä parannetaan myös antamalla sille oikeus nostaa oikeuksiensa turvaamiseksi kumoamiskanteita yhteisöjen tuomioistuimessa. Uudistus antaa tilintarkastustuomioistuimelle keinon toimia esimerkiksi tilanteessa, jossa jokin unionin toimielin ei luovuta sille tarvittavia tietoja, mikä tehostaa unionin toiminnan valvontaa. Mikäli sitä vastoin kansallinen viranomainen kieltäytyy luovuttamasta tietoja, kanneoikeus on komissiolla.

Tilintarkastusmenettelyn avoimuutta korostetaan kirjaamalla EY:n perustamissopimukseen määräys tilien luotettavuutta koskevan lausuman (ns. DAS-lausuma) julkaisemisesta EY:n virallisessa lehdessä sekä määräys, jonka mukaan Euroopan parlamentin tulee tutkia lausuma myöntäessään komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden.

Muutokset liittyvät pitkälti unionisopimuksella toteutettuun suurempaan tilintarkastustuomioistuinta koskevaan uudistukseen. Niiden tavoitteena on tehostaa yhteisön varainkäytön valvontaa muun muassa yhteisö- ja tullipetosten torjumiseksi.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi katsoi, että tilintarkastustuomioistuimen asemaa tulisi kehittää ja vahvistaa yhteisön varainkäytön valvonnan tehostamiseksi. Suomi korosti tuomioistuimen merkitystä erityisesti petosten vastaisessa taistelussa ja katsoi, että sen toimivallan tulisi ulottua myös unionisopimuksen V ja VI osastoon. Suomi kannatti tilintarkastustuomioistuimen kuulemisvelvollisuuden perustamista tietyissä lainsäädäntöasioissa sekä kannevallan antamista sille tapauksissa, joissa sen toiminta estyy.

Tilintarkastustuomioistuimen aseman vahvistaminen tehostaa yhteisön ja jäsenvaltioiden mahdollisuuksia suojata yhteisön taloudellisia etuja.

3.4.8. Alueiden komitea

Neuvoa-antava alueiden komitea muodostuu alueellisten ja paikallisten yhteisöjen edustajista. Sen tehtävänä on avustaa komissiota ja neuvostoa. Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan alueiden komitean hallinnollista itsenäisyyttä, täsmennetään sen toimivaltaa sekä laajennetaan sen kuulemisvelvollisuutta.

Alueiden komitean hallinnollista itsenäisyyttä vahvistetaan kumoamalla unionisopimuksen yhteydessä hyväksytty pöytäkirja nro 16, jonka mukaan alueiden komitealla sekä talous- ja sosiaalikomitealla on yhteinen organisaatiorakenne. Komitealle annetaan myös oikeus vahvistaa itsenäisesti oma työjärjestyksensä ilman, että neuvoston tulisi hyväksyä se. Talous- ja sosiaalikomitealla on jo tämä oikeus. Lisäksi EY:n perustamissopimukseen lisätään määräys, jonka mukaan Euroopan parlamentin jäsen ei voi olla samalla alueiden komitean jäsen.

Alueiden komitean neuvoa-antavaa roolia vahvistetaan laajentamalla sen kuulemisvelvollisuutta seuraavissa kysymyksissä: työllisyyttä koskevat suuntaviivat ja edistämistoimet, eräät sosiaalialan lainsäädäntötoimet, sukupuolten välinen tasa-arvo, ammatillinen koulutus, liikennepolitiikka, kansanterveys, ympäristö sekä Euroopan sosiaalirahastoon liittyvät kysymykset. Osassa määräyksistä laajennusta on perusteltu toteamalla, että niissä kuullaan jo nykyisin talous- ja sosiaalikomiteaa. Lisäksi EY:n perustamissopimuksen määräykseen, jonka mukaan neuvosto ja komissio kuulevat alueiden komiteaa pe-

rustamissopimuksessa mainituissa tapauksissa sekä muissa aiheellisissa tapauksissa, lisätään määre, jonka mukaan kuuleminen koskee erityisesti rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä. Myös Euroopan parlamentille annetaan mahdollisuus kuulla alueiden komiteaa.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi kannatti alueiden komitean hallinnollisen itsenäisyyden vahvistamista sekä komitean kuulemisvelvollisuuden laajentamista. Suomi katsoi, että komiteaa tulisi kuulla niillä lainsäädännön aloilla, jotka kuuluvat Suomessa kuntien ja maakuntien toimialaan.

3.4.9. Talous- ja sosiaalikomitea

Talous- ja sosiaalikomitea muodostuu talous- ja yhteiskuntaelämän eri alojen edustajista. Sen tehtävänä on avustaa komissiota ja neuvostoa. Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan talous- ja sosiaalikomitean hallinnollista itsenäisyyttä, täsmennetään sen toimivaltaa sekä laajennetaan sen kuulemisvelvollisuutta.

Talous- ja sosiaalikomitean hallinnollista itsenäisyyttä vahvistetaan kumoamalla unionisopimuksen yhteydessä hyväksytty pöytäkirja nro 16, jonka mukaan alueiden komitealla sekä talous- ja sosiaalikomitealla on yhteinen organisaatiorakenne. Komitean neuvoa-antavaa roolia vahvistetaan laajentamalla sen kuulemisvelvollisuutta seuraavissa kysymyksissä: työllisyyttä koskevat suuntaviivat ja edistämistoimet, eräät sosiaalialan lainsäädäntötoimet, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä kansanterveys. Lisäksi Euroopan parlamentille annetaan mahdollisuus kuulla komiteaa.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi kannatti talous- ja sosiaalikomitean hallinnollisen itsenäisyyden vahvistamista sekä komitean kuulemisvelvollisuuden laajentamista.

3.4.10. Kansalliset kansanedustuslaitokset

Kansallisilla kansanedustuslaitoksilla on keskeinen asema Euroopan unionissa. Paitsi että ne panevat täytäntöön yhteisön johdettua oikeutta (erityisesti direktiivejä) sekä hyväksyvät ja ratifioivat kansainvälisiä sopimuksia, ne valvovat hallitusten toimintaa. Valvontatehtävä hoidetaan kunkin jäsenvaltion sisäisin järjestelyin.

Unionin perussopimuksiin liitetään Amsterdamin sopimuksella pöytäkirja nro 13, jolla pyritään parantamaan tiedonkulkua kansallisiin kansanedustuslaitoksiin nähden sekä lisäämään kansallisten parlamenttien EU-valiokuntien yhteistyöelimen COSACin (Conférence des organes spécialisés dans les affaires communautaires des parlements de la Communauté européenne) mahdollisuuksia vaikuttaa unionin toimintaan. Pöytäkirjan ensimmäisen osan avulla pyritään varmistamaan, että tausta-asiakirjat ja säädösehdotukset toimitetaan kansallisille kansanedustuslaitoksille hyvissä ajoin ja että kansanedustuslaitoksille varataan vähintään kuusi viikkoa aikaa säädösehdotuksiin tutustumista varten. Pöytäkirjan toisessa osassa määrätään niistä edellytyksistä, joilla COSAC voi osallistua unionin toimintaan. COSAC voi saattaa näkemyksiään yhteisön toimielinten tietoon sekä tarkastella erityisesti oikeus- ja sisäasioita, perusoikeuksia sekä toissijaisuusperiaatteen soveltamista koskevia säädösehdotuksia ja aloitteita. COSACin esittämät näkemykset eivät sido kansallisia kansanedustuslaitoksia.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi piti tärkeänä, että kansallisilla kansanedustuslaitoksilla on tehokkaat mahdollisuudet vaikuttaa unionin toimintaan ja siten vahvistaa unionin kansanvaltaisuutta. Suomi katsoi, että vaikutusmahdollisuudet kanavoituvat pitkälti jäsenvaltioiden hallitusten kautta ja että hallituksen ja kansallisten kansanedustuslaitosten välisistä suhteista tulee vastaisuudessakin päättää kansallisesti.

Suomi korosti, että unionin toimielinten tulisi toimia mahdollisimman avoimesti ja tehokkaasti, noudattaen menettelytapoja, jotka eivät vaaranna kansallisten kansanedustuslaitosten mahdollisuuksia vaikuttaa jäsenvaltioiden kannanmuodostukseen vaan pikemminkin helpottavat niitä.

3.4.11. Muut toimielimiin liittyvät kysymykset

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan varainhoitoa koskevaa EY:n perustamissopimuksen 205 artiklaa (uusi 274 artikla) lisäämällä siihen oikeusperusta jäsenvaltioiden ja komission väliselle yhteistyölle Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion määrärahojen

käytön osalta. Lisäksi unionin perussopimuksiin liitetyssä pöytäkirjassa nro 12 vahvistetaan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikka.

Konferenssin päätösasiakirjaan liitettiin julistus nro 31, jossa vedotaan komissioon, jotta se antaisi neuvoston käsiteltäväksi ehdotuksen komitologiaa koskevan neuvoston päätöksen tarkistamiseksi, sekä lainsäädännön laatua koskeva julistus nro 39.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet

Suomi kannatti varainhoitoa koskevien määräysten vahvistamista. Suomi suhtautui komiteamenettelyn käytön keventämiseen ja komission aseman vahvistamiseen täytäntöönpanossa myönteisesti ja piti lainsäädännön laadun parantamista tärkeänä.

3.5. Tiiviimpi yhteistyö

Euroopan unionin perusajatuksena on, että kaikki jäsenvaltiot etenevät yhdentymisessä yhtä nopeasti. Jäsenvaltioilla on kuitenkin ollut mahdollisuus edetä eräissä kysymyksissä eri vauhtia tai jättäytyä kokonaan yksittäisten yhteistyöalojen ulkopuolelle. Esimerkkinä unionin rakenteiden sisäpuolella toteutetusta joustavasta järjestelystä voidaan mainita Maastrichtin sopimusneuvotteluissa hyväksytty sosiaalipöytäkirja nro 14, jonka soveltamisalaan Yhdistynyt kuningaskunta ei ole tähän mennessä kuulunut, sekä Euroopan talous- ja rahaliitto EMU. Suurin osa jäsenvaltioista on harjoittanut tiiviimpää yhteistyötä myös unionin rakenteiden ulkopuolella muun muassa sisärajatarkastusten poistamista koskevan Schengenin yhteistyön puitteissa.

Unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen lisätään Amsterdamin sopimuksella määräykset tiiviimmästä yhteistyöstä eli niin sanotusta joustavuudesta. Uusien määräysten mukaan ne jäsenvaltiot, jotka haluavat ja kykenevät, voivat tiettyjen edellytysten täyttyessä harjoittaa tiiviimpää yhteistyötä unionin toiminta-aloilla käyttäen hyväkseen unionin toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä. Määräysten tavoitteena on pitää tiiviimpi yhteistyö unionin rakenteiden sisäpuolella sekä asettaa yhteistyön harjoittamiselle tietyt kriteerit, jotta se ei rikkoisi unionin yhtenäisyyttä. Määräysten taustalla on ajatus, jonka mukaan unionin ei tulisi edetä aina hitaimman jäsenvaltion mukaan, sekä se, että jäsenvaltioryhmien välinen tiiviimpi yhteistyö, jota syntyy joka tapauksessa, tulisi pitää mahdollisuuksien mukaan unionin sisällä, jolloin sitä voidaan harjoittaa valvotusti ja jolloin se on avointa kaikille ehdot täyttäville jäsenvaltioille. Yhteistyö tullee ajankohtaiseksi erityisesti unionin laajennuttua.

Tiivimpää yhteistyötä koskevista yleisistä periaatteista ja edellytyksistä sekä eräistä toimielimiä, päätöksentekomenettelyjä ja rahoitusta koskevista kysymyksistä määrätään unionisopimukseen sisällytettävässä VI a osastossa (uusi VII osasto). Yhteistyön käynnistämiselle asetetaan muun muassa seuraavat edellytykset: yhteistyö ei saa loukata unionin perusperiaatteita, sen tulee koskea suurinta osaa jäsenvaltioista, sen tulee olla avointa kaikille jäsenvaltioille, jotka täyttävät tietyt edellytykset, sen on turvattava yhteistyön ulkopuolelle jäävien jäsenvaltioiden edut ja se tulee ottaa käyttöön vasta viimeisenä keinona. Yhteistyöhön osallistuvat valtiot vastaavat päätöksenteosta sekä yhteistyöstä aiheutuvista kuluista hallintomenoja lukuun ottamatta. Yhteistyön ulkopuolelle jäävillä jäsenvaltioilla on oikeus olla tarkkailijoina yhteistyötä koskevassa päätöksenteossa. Määräykset kuuluvat yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan ja niitä voidaan pitää eräänlaisena tiiviimmän yhteistyön yleisenä oikeuttamislausekkeena.

Yhteistyöstä määrätään yksityiskohtaisemmin poliisiyhteistyön ja rikosoikeudellisen yhteistyön osalta unionisopimuksen K.12 artiklassa (uusi 40 artikla) ja EY:n perustamissopimukseen kuuluvien alojen osalta EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklassa (uusi 11 artikla). Artikloissa määritellään erityisehdot tiivistetyn yhteistyön käynnistämiselle sekä määrätään yhteistyön käynnistämisestä. Erityisehdot on määritelty osittain toteamalla, mihin yhteistyöllä ei saa vaikuttaa. Neuvosto tekee päätöksen tiiviimmän yhteistyön sallimisesta määräenemmistöllä kuitenkin siten, että jäsenvaltio voi vedota elintärkeään kansalliseen etuun, jolloin määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Ne jäsenvaltiot, jotka edustavat määräenemmistöä, voivat halutessaan saattaa asian Eurooppa-neuvoston yksimielisesti päätettäväksi. Komissiolla on aloiteoikeus EY:n perustamissopimuksen osalta ja lausuntovalta oikeus- ja sisäasioita koskevan unionisopimuksen VI osaston osalta.

Unionin perussopimuksissa on Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeenkin yksittäisiä joustavuuden alaan kuuluvia määräyksiä, vaikka järjestelystä, jonka mu-

kaan Yhdistynyt kuningaskunta on ollut sosiaalipöytäkirjan ulkopuolella, luovutaan. Joustavien järjestelyjen määrä lisääntyy aikaisempaan nähden, sillä Amsterdamin sopimuksella sovitaan eräistä erityisjärjestelyistä, jotka liittyvät siihen, että Schengenin yhteistyö siirretään unionin rakenteiden sisäpuolelle sekä siihen, että henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevat määräykset yhteisöllistetään. Erityisjärjestelyt koskevat Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia, jotka eivät ole liittyneet Schengenin sopimuksiin ja jotka haluavat varmistaa niiden välisen vapaan matkustusalueen säilymisen, sekä Tanskaa. Tanskan valtiosäännön mukaan yhteistyöalojen siirtäminen hallitusten välisestä yhteistyöstä yhteisön toimivaltaan edellyttää joko hyväksymistä kansanäänestyksessä tai 5/6 enemmistöllä tehtävää päätöstä parlamentissa.

Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevassa unionisopimuksen V osastossa ei ole määräyksiä tiiviimmästä yhteistyöstä. Eräissä yhteyksissä rakentavaa pidättäytymistä koskevia määräyksiä on kuitenkin pidetty esimerkkinä joustavuudesta. Rakentavaan pidättäytymiseen vetoavan jäsenvaltion ei tarvitse sitoutua kyseisen päätöksen soveltamiseen.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi kannatti tiivimpää yhteistyötä koskevien määräysten sisällyttämistä unionin perussopimuksiin. Suomen arvion mukaan mikään ei käytännössä estä jäsenvaltioryhmiä tiivistämästä keskinäistä yhteistyötään ja jollei yhteistyötä voida harjoittaa unionin rakenteiden sisäpuolella, se tapahtuu unionin ulkopuolella. Joustavassa yhdentymisessä ei tule kuitenkaan olla kysymys avoimesta valtakirjasta erilliseen toimintaan vaan mahdollisuudesta, jota voidaan käyttää tiettyjen edellytysten täyttyessä.

Suomi kannatti lähestymistapaa, jonka mukaan perussopimuksiin sisällytetään yleinen joustavuuslauseke, jota täydennetään pilarikohtaisilla erityislausekkeilla. Suomi korosti unionin yhtenäisyyden säilyttämisen tärkeyttä ja katsoi, että yhteistyön käynnistämiselle tulee asettaa selkeät edellytykset. Suomi tuki vaihtoehtoa, jonka mukaan neuvosto tekee päätöksen joustavuuden soveltamisesta unionisopimuksen VI osastoon ja EY:n perustamissopimukseen kuuluvilla aloilla määräenemmistöllä.

Suomen ja muiden pienten jäsenvaltioiden kannalta on hyvä, että tiivimpää yhteistyötä harjoitetaan valvotusti yhteisesti sovittujen sääntöjen puitteissa unionin sisäpuolella, jolloin se on myös avointa kaikille jäsenvaltioille, jotka täyttävät tietyt edellytykset.

3.6. Perussopimusten yksinkertaistaminen

Unionin perussopimuksiin tehtävien asiallisten muutosten lisäksi hallitustenvälisessä konferenssissa sovittiin yhteisöjen perustamissopimusten tekstien yksinkertaistamisesta. Yksinkertaistamisen tavoitteena on lisätä sopimusten luettavuutta ja ymmärrettävyyttä, mikä edistää unionin avoimuutta. Sen taustalla voidaan nähdä huoli siitä, että yhteisöjen perustamissopimukset sekä niitä muuttaneet ja täydentäneet sopimukset ovat vuosien kuluessa muuttuneet yhä monimutkaisemmiksi ja vaikeaselkoisemmiksi. Perussopimuksia ja niiden tasolla olevia säädöksiä on toistakymmentä, minkä lisäksi eri pöytäkirjat sisältävät lähes 800 artiklaa.

Yksinkertaistaminen tehdään poistamalla kaikki vanhentuneet tai muuten merkityksensä menettäneet määräykset sopimusten teksteistä, sellaisina kuin ne ovat voimassa ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa. Päässäännöstä poiketaan eräiden määräysten osalta poliittisista syistä. Sisämarkkinoiden luomista koskevaan EY:n perustamissopimukseen 7 a artiklaan (uusi 14 artikla) jätetään siihen sisältyvä historiallisesti tärkeä sisämarkkinoiden perustamispäivä 31 päivä joulukuuta 1992, koska päivämäärällä on symbolista arvoa. Vastaavasti yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamista koskevaan 43 artiklaan (uusi 37 artikla) jätetään kuvaus yhteisen maatalouspolitiikan suuntaviivojen laatimisesta vuonna 1958 niin sanotussa Stresan konferenssissa siihen mahdollisesti vielä liittyvien poliittisten vaikutusten vuoksi. Yksinkertaistamisen yhteydessä tehdään poistoista välttämättä aiheutuvia yksittäisiä kielellisiä mukautuksia eräiden artiklojen teksteihin.

Yksinkertaistamisella pyritään ainoastaan luettavuuden ja ymmärrettävyyden lisäämiseen. Sillä ei näin ollen muuteta perustamissopimusten määräysten asiasisältöä tai niiden oikeusvaikutuksia. Poistettaviin määräyksiin mahdollisesti vielä liittyvät oikeudet ja velvollisuudet pysyvät voimassa muuttumattomina. Esimerkiksi jo päättyneen määräajan poistaminen artiklatekstistä ei poista siihen sisältynyttä velvollisuutta toteuttaa jokin toi-

mi, mikäli tämä velvollisuus on edelleen täyttämättä. Samoin yksinkertaistamisen yhteydessä poistettujen vanhentuneiden määräysten nojalla annetut johdetun oikeuden säädökset jäävät voimaan muuttumattomina. Yksinkertaistettujen artiklojen oikeusvaikutusten pysyvyys varmistetaan Amsterdamin sopimuksen 10 artiklalla sekä konferenssin päätösasiakirjaan liitetyllä julistuksella numero 50.

Yksinkertaistaminen toteutetaan pääosin yksittäisinä muutoksina artiklateksteihin eikä kirjoittamalla artikloja uudestaan. Myös tällä pyritään varmistamaan se, ettei yksinkertaistamisella muuteta artiklojen nykyisiä oikeusvaikutuksia eikä synnytetä tulkintaongelmia. Yksinkertaistamisen kohteina olevia artikloja ei ole myöskään tarkoitus ratifioida kokonaan vaan ainoastaan muutetuilta osin.

Yksinkertaistaminen ei kohdistu jäsenvaltioiden liittymissopimuksiin. Niiden katsotaan sisältävän lähinnä määräyksiä siirtymäjärjestelyistä, joilla uudet jäsenvaltiot sopeutetaan jäsenyyteen, minkä vuoksi niiden yksinkertaistamisella olisi hyvin rajallinen vaikutus unionin avoimuuden kannalta. Liittymissopimuksissa olevia vanhentuneita tai muuten merkityksensä menettäneitä määräyksiä ei siten kumota eikä poisteta. Toisaalta niissä olevia siirtymä- ja poikkeusmääräyksiä ei myöskään siirretä perustamissopimuksiin.

Yhteisöjen toimielimiä koskevien määräysten ymmärrettävyyden lisäämiseksi vuoden 1957 yleissopimus tietyistä Euroopan yhteisöille yhteisistä toimielimistä (niin sanottu toimielinsopimus) ja vuoden 1965 sopimus Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta (niin sanottu sulautumissopimus) kumotaan ja sopimusten asialliset määräykset otetaan pääosin Amsterdamin sopimuksen 9 artiklaan. Tietyiltä osin ne sisällytetään perustamissopimusten asianomaisiin artikloihin. Sen sijaan sulautumissopimukseen liittyvä Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehty pöytäkirja jää tarvittavilta osin mukautettuna voimaan.

Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa määrätään unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen artiklojen, osastojen ja jaksojen numeroimisesta uudelleen. Uusi numerointi käy ilmi Amsterdamin sopimuksen liitteestä.

Konferenssin päätösasiakirjaan liitetään ymmärrettävyyden lisäämiseksi konsolidoidut ja uudelleen numeroidut toisinnot unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta. Toisinnoissa on otettu huomioon sopimuksiin Amsterdamin sopimuksella tehtävät asialliset muutokset ja yksinkertaistukset eli ne sisältävät sopimusartiklat siinä muodossa, missä ne ovat Amsterdamin sopimuksella tehtyjen muutosten jälkeen. Konsolidoidut versiot on laadittu ainoastaan ymmärrettävyyden lisäämiseksi eivätkä ne ole oikeudellisesti sitovia.

Yksinkertaistamisen rinnalla pyrittiin myös siihen, että perussopimukset olisi voitu yhdistää yhdeksi sopimukseksi muuttamatta itse sopimusmääräyksiä (kodifiointi). Kodifioinnista ei kuitenkaan päästy lopulliseen yhteisymmärrykseen. Konferenssin päätösasiakirjaan liitettiin julistus nro 42, jonka mukaan jo aloitettu tekninen kodifiointityö pyritään saattamaan loppuun mahdollisimman nopeasti. Työn lopputulos ei ole oikeudellisesti sitova ja se on tarkoitus julkaista neuvoston pääsihteerin nimissä.

Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja vaikutukset Suomen kannalta

Suomi katsoi, että konferenssissa tulee pyrkiä siihen, että perussopimukset saatetaan ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Suomi kannatti vanhentuneiden tai muuten merkityksensä menettäneiden määräysten poistamista unionin perussopimusten teksteistä sekä perussopimusten kodifioimista. Suomi korosti, että toimenpiteet tulee toteuttaa puhtaasti teknisinä toimenpiteinä vaikuttamatta määräysten oikeusvaikutuksiin. Tehdyt muutokset lisäävät perustamissopimusten ymmärrettävyyttä.

4. Taloudelliset vaikutukset

4.1. Vaikutukset kansallisella tasolla

Amsterdamin sopimus sisältää enimmäkseen määräyksiä, joiden välittömät taloudelliset vaikutukset kohdistuvat unionin tasolle. Sopimuksen hyväksymisestä ei näin ollen aiheudu merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomen julkistalouden, elinkeinoelämän tai kotitalouksien kannalta. Amsterdamin sopimuksen hyväksymisellä on kuitenkin eräitä vähäisiä välittömiä vaikutuksia kansallisella tasolla sekä välillisiä vaikutuksia. Lisäksi on huomattava, että sopimuksen täytäntöönpanemisesta sen voimaantulon jälkeen eli uusien päätöksentekomenettelyiden ja oikeusperustojen soveltamisesta aiheutuu ta-

loudellisia vaikutuksia. Vaikutukset riippuvat siitä, minkä luonteisia ja sisältöisiä säädösinstrumentteja yhteisön ja unionin tasolla hyväksytään Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan, minkä vuoksi vaikutusten suuruutta ei ole mahdollista arvioida.

Amsterdamin sopimuksella uudistetaan niitä edellytyksiä, joiden nojalla yhteisö voi tukea eräitä kansalliseen toimivaltaan kuuluvia hankkeita. Euroopan laajuisia verkkoja koskevaa EY:n perustamissopimuksen 129 c artiklaa (uusi 155 artikla) muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että yksityisrahoitteisten verkostohankkeiden tukeminen yhteisön varoin tulee mahdolliseksi aikaisempaa laajemmin. Muutoksen jälkeen yhteisö voi tukea nykyisten infrastruktuurihankkeiden lisäksi hankkeita, joissa jäsenvaltiot eivät ole mukana rahoittajina mutta joiden toteutusta ne tukevat muulla tavoin. Sopimusmuutoksella voidaan arvioida olevan myönteisiä taloudellisia vaikutuksia liikennettä, teletoimintaa ja energiaa koskevien yksityisrahoitteisten infrastruktuurihankkeiden kannalta.

Sopimuksella täsmennetään myös niitä edellytyksiä, joiden täyttyessä jäsenvaltiot voivat tukea tiettyä kansallista toimintaa. EY:n perustamissopimukseen liitetään Amsterdamin sopimuksella pöytäkirja nro 9 julkisten yleisradioyhtiöiden asemasta eli siitä, minkälainen kansallinen tuki yleisradioyhtiöille on hyväksyttävää. Pöytäkirjalla selvennetään kysymystä siitä, onko yhtiöiden lupamaksurahoitusta ja muuta julkista rahoitusta pidettävä valtion tukena, ja jos on, miten se vaikuttaa yhtiöiden toimintaan ja niille asetettuihin tehtäviin. Pöytäkirjan mukaan EY:n perustamissopimuksen määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa julkisen yleisradiotoiminnan rahoituksen järjestämisessä edellyttäen, että rahoituksella turvataan julkista yleisradiotoimintaa harjoittavien yhteisöjen toimintaedellytykset julkisen palvelun tehtävän hoitamiseksi. Rahoitus ei saa kuitenkaan vaikuttaa yhteisössä vallitseviin kilpailuolosuhteisiin siinä määrin, että se olisi yleisen edun vastaista. Sopimusmuutos selkeyttää yleisradiopalveluiden rahoittamista koskevia edellytyksiä muuttamatta varsinaisesti nykyisin vallitsevaa tilannetta. Rahoituskysymyksen selkeyttämistä voidaan pitää myönteisenä muutoksena.

Lisäksi sopimuksessa on muun muassa ympäristöä, työllisyyttä, kuluttajansuojaa, kansanterveyttä, sosiaalipolitiikkaa, yhteisöpetoksia, oikeus- ja sisäasioita sekä yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia määräyksiä, joiden taloudelliset vaikutukset ulottuvat ainakin välillisesti kansalliselle tasolla.

Ympäristöä koskevista määräyksistä ei aiheudu välittömiä kustannuksia Suomessa. Pitkällä aikavälillä määräykset edistävät luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua. Näin ollen määräyksillä on välillisiä myönteisiä taloudellisia vaikutuksia kansallisella tasolla.

Myöskään työllisyyttä koskevilla määräyksillä ei ole merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomessa. Työllisyyttä koskevat suuntaviivat sekä mahdolliset työllisyyspolitiikkaa koskevat suositukset otetaan kuitenkin huomioon työllisyyspolitiikan painotuksissa, mitä kautta ne vaikuttavat valtion määrärahojen kohdentamiseen. Suuntaviivat eivät kuitenkaan aiheuta paineita valtion menojen lisäämiseen, koska ne laaditaan laajojen talouspoliittisten suuntaviivojen mukaisesti. Integroituvassa talousjärjestelmässä yhteisen työllisyysstrategian harjoittaminen tukee jäsenvaltioiden kansallisia edellytyksiä työttömyyden alentamiseen. Näin ollen suuntaviivojen odotetaan alentavan työttömyyden aiheuttamia menoja myös Suomessa. Määräyksillä odotetaan olevan ainakin välillisiä myönteisiä taloudellisia vaikutuksia kansallisella tasolla.

Myös sosiaalipolitiikkaa, kuluttajansuojaa ja kansanterveyttä koskevilla uusilla sopimusmääräyksillä voidaan arvioida olevan välillisiä myönteisiä taloudellisia vaikutuksia.

Oikeus- ja sisäasioita koskevilla määräyksillä on välittömiä taloudellisia vaikutuksia Schengen-pöytäkirjan (nro 2) osalta. Pöytäkirja vähentää Suomelle aiheutuvia välittömiä kustannuksia, koska Schengenin hallinto ja sihteeristö yhdistetään unionin neuvoston pääsihteeristöön. Suomen vuotuinen jäsenmaksu olisi Schengenin talousarvioperiaatteiden mukaisesti noin neljä miljoonaa markkaa. Koska Suomi ei saa sihteeristöltä tällä hetkellä omakielisiä palveluita samalla tavalla kuin muut jäsenvaltiot, Suomen vuotuiseksi jäsenmaksuksi on sovittu tästä puolet eli noin kaksi miljoonaa markkaa. Yhteisön talousarviossa sovellettavien periaatteiden mukaisesti (arvonlisäveropohja) laskettuna Suomen jäsenmaksu olisi noin 800 000 markkaa vuodessa. Schengenin sopimusten sisällyttäminen unioniin vähentää myös jonkin verran tarvetta osallistua työryhmätyöskentelyyn, kun Schengen-yhteistyötä valmistelleet työryhmät

yhdistetään vastaaviin unionin neuvoston työryhmiin. Työryhmien yhdistäminen vähentää valtionhallinnon matkakuluja arviolta 1—2 miljoonaa markkaa vuodessa, koska kokousten tarve vähenee ja koska unioni korvaa työryhmäosallistujien matkakuluja. Schengen-työryhmien osalta jäsenvaltiot vastaavat työryhmäosallistujien matkakuluista.

Yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Amsterdamin sopimuksella luotuja uusia toimintamuotoja, joista aiheutuu tai voi aiheutua erikseen tehtävien päätösten jälkeen menoja, ovat sotilaalliset kriisinhallintatoimet. Sikäli kuin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä menoja ei oteta yhteisön talousarvioon, jäsenvaltiot vastaavat niistä bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti, ellei neuvosto yksimielisesti päätä toisin. Jäsenvaltioilla on mahdollisuus irtautua sellaisten menojen rahoituksesta, joilla on sotilaallisia tai puolustuspoliittisia vaikutuksia. Se tapahtuu antamalla virallinen lausuma unionisopimuksen J.13 artiklan (uusi 23 artikla) 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti. Jäsenvaltioilla ei siten ole Amsterdamin sopimuksesta suoraan seuraavaa velvollisuutta osallistua sotilaallisen kriisinhallinnan menoihin tai muihin sellaisesta toiminnasta johtuviin menoihin, joilla on sotilaallisia tai puolustuspoliittisia vaikutuksia. Amsterdamin sopimus ei siten tältä osin aiheuta jäsenvaltioille suoraan menoja, vaan niihin sitoudutaan niin päätettäessä tapauskohtaisesti erikseen.

Kriisinhallinnan luonteen vuoksi operaatioiden tarvetta ei voida ennakoida. Kussakin tapauksessa on päätettävä erikseen operaation toimeksiannosta, jonka pohjalta niin operaation henkilömäärä kuin kaluston tarvekin määritellään. Kunkin operaation kustannusrakenne on erilainen. Suomen osallistuminen tapahtuu aina Suomen oman lainsäädännön pohjalta. Suomen rauhanturvalakiin (1465/1995) sisältyy myös menojen kannalta olennainen henkilökunnan määrää koskeva määräys, jonka mukaan Suomi voi samanaikaisesti osallistua rauhanturvalain alaisiin operaatioihin korkeintaan 2000 hengellä.

4.2. Vaikutukset unionin tasolla

Amsterdamin sopimus sisältää useita määräyksiä, joilla tehostetaan unionin päätöksentekomenettelyitä, mistä aiheutuu lähinnä hallinnollisia kustannuksia yhteisölle. Toisaalta päätöksenteon tehostumisen voidaan katsoa aiheuttavan pitkällä aikavälillä kustannussäästöjä. Sikäli kuin Amsterdamin sopimuksella uudistetaan eräitä yhteisön politiikkoja ja toiminta-aloja koskevia määräyksiä, lisäkustannusten syntymistä on pyritty välttämään. Osa muutoksista merkitsee jo sovellettujen käytäntöjen kirjaamista unionin perussopimuksiin, mikä vähentää niistä käytännössä aiheutuvia kuluja.

Amsterdamin sopimuksesta aiheutuu unionin tasolla hallinnollisia kustannuksia muun muassa siltä osin kuin sopimuksessa määrätään alueiden komitean sekä talous- ja sosiaalikomitean laajemmasta kuulemisesta sekä näiden hallinnollisen itsenäisyyden lisäämisestä, yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan vahvistamisesta sekä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeudesta tutustua toimielinten asiakirjoihin. Sopimuksessa määrätään myös Schengenin sihteeristön yhdistämisestä neuvoston pääsihteeristöön, neuvoston pääsihteerin toimimisesta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana, tietosuojaviranomaisen perustamisesta, työllisyyskomitean perustamisesta sekä suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta. Amsterdamin sopimuksen edellyttämän työllisyyskomitean perustaminen ei aiheuttane juurikaan uusia menoja yhteisön talousarvioon, sillä perustettavan työllisyyskomitean on tarkoitus korvata työ- ja sosiaalineuvoston apuna tällä hetkellä toimiva työllisyys- ja työmarkkinakomitea. Suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö on jäsenmaiden tähänastisten keskustelujen perusteella kooltaan 20—25 henkeä.

Lisäksi Amsterdamin sopimukseen sisältyvistä uusista ympäristöä koskevista määräyksistä aiheutuu yhteisön tasolla lisätehtäviä ja kustannuksia komissiolle, joka sitoutuu selvittämään ehdotuksistaan aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Amsterdamin sopimuksesta aiheutuu unionin tasolla myös muita kuin lähinnä hallinnollisia kustannuksia. Kustannusten tarkkaa määrää ei ole mahdollista arvioida. Komission arvion mukaan sopimusmuutokset eivät vaikuta yhteisön talousarvion kokonaismäärään eikä jäsenvaltioiden maksuosuuksiin. Sikäli kuin muutoksia on tapahtunut, niissä liikutaan yhteisön budjetin kokonaismäärän sisällä. Kysymys tulee ajankohtaiseksi varsinaisesti vasta Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan, jolloin se kytkeytyy Agenda 2000-asiakirjan (KOM (97) 2000 lopull.) yhteydessä käytävään yleisempään keskusteluun budjettikehyksistä.

Työllisyyttä koskevan osaston 109 r artiklassa (uusi 129 artikla) ja sosiaalisia määräyksiä koskevan luvun 118 artiklassa (uusi 137 artikla) määrätään toisaalta työllisyyttä koskevan yhteistoiminnan edistämistoimien rahoittamisesta ja toisaalta työpaikkojen luomisen edistämisen rahoittamiseen osallistumisesta. Ei ole kuitenkaan odotettavissa, että yhteisö osallistuisi näiden määräysten perusteella merkittävissä määrin kansallisen työllisyyspolitiikan rahoittamiseen. Yhteisöltä merkittävin kansallisen työllisyyspolitiikan rahoitus tulee todennäköisesti vastaisuudessakin rakennerahastojen ja erityisesti Euroopan sosiaalirahaston kautta. Päävastuu työllisyystoimenpiteiden rahoituksesta säilyy edelleen kansallisella tasolla.

Yhteisön tasolla kustannuksia lisännee jossain määrin EY:n perustamissopimuksen sosiaaliasioita koskevaan lukuun sisältyvä 118 artiklan 2 kohta, jonka mukaan neuvostolla on mahdollisuus toteuttaa määräenemmistöllä toimenpiteitä sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Kustannukset eivät liene merkittäviä, sillä toimenpiteiden avulla voidaan toteuttaa lähinnä parhaisiin käytäntöihin liittyvää kokemusten vaihtoa, edistää innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioida kokemuksia. Sosiaalipolitiikkaa koskeviin rahoituskysymyksiin vaikuttaa osaltaan se, että Yhdistynyt kuningaskunta, joka on ollut sosiaalipöytäkirjan ulkopuolella, sitoutuu sosiaalipolitiikkaa koskeviin määräyksiin sekä niistä aiheutuviin kuluihin yhteisön talousarviossa. Tähän mennessä kysymys on ratkaistu eristyisjärjestelyin.

Yhteisön ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanosta aiheutuvat toimintamenot otetaan menoina yhteisön talousarvioon. Poikkeuksena ovat menot sellaisista toimista, joilla on sotilaallista tai puolustuspoliittisia vaikutuksia, sekä tapaukset, joista neuvosto yksimielisesti päättää toisin. Sotilaallisesta kriisinhallinnasta aiheutuvat menot eivät siten sisälly yhteisön talousarvioon. Myös oikeus- ja sisäasiain yhteistyöstä aiheutuvat toimintamenot katetaan yhteisön talousarviosta.

Eräillä Amsterdamin sopimuksen määräyksillä pyritään tehostamaan ja suojaamaan yhteisön varojen käyttöä. Petollisella menettelyllä aiheutetaan Euroopan yhteisöille ja Euroopan unionin jäsenvaltioille vuosittain huomattavia taloudellisia menetyksiä. Komission laatiman yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan petostentorjunnan vuosikertomuksen vuodelta 1996 mukaan komission ja jäsenvaltioiden havaitsemien väärinkäytösten kokonaismääräksi arvioidaan 1,3 miljardia ECUa yhteisön yleisen talousarvion loppusumman ollessa 82 miljardia ECUa. Yhteisön taloudellisten etujen suojaamista petolliselta menettelyltä koskevaa 209 a artiklaa (uusi 280 artikla) muutetaan siten, että petosten ja väärinkäytösten torjumiseksi sekä varainhoidon valvonnan alalla voitaisiin entistä tehokkaammin toteuttaa toimenpiteitä sekä yhteisön ja jäsenvaltioiden välillä että jäsenvaltioiden kesken. Sama tavoite on myös tulliyhteistyötä koskevalla 116 artiklalla (uusi 135 artikla). Tilintarkastustuomioistuinta koskevien artiklojen muutoksilla parannetaan tilintarkastustuomioistuimen toimintaedellytyksiä ja sitä kautta unionin taloudenhoidon tasoa. Artikloilla ei sinänsä ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia yhteisöjen tai jäsenvaltioiden kannalta, mutta niiden avulla pyritään tehostamaan ja suojaamaan Euroopan yhteisöjen varojen käyttöä.

Myös eräillä muilla sopimusmääräyksillä odotetaan olevan välillisiä myönteisiä vaikutuksia unionin tasolla. Pitkällä aikavälillä esimerkiksi ympäristöä koskevat määräykset edistävät luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua.

5. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Amsterdamin sopimuksen hyväksymisellä ei ole merkittäviä henkilöstövaikutuksia kansallisella tasolla. Sopimuksessa määrätään eräiden uusien elinten perustamisesta, millä on vaikutusta lähinnä Euroopan unionin tasolla.

EY:n perustamissopimukseen lisätään Amsterdamin sopimuksella 213 b artikla (uusi 286 artikla), jossa määrätään tietosuojaa koskevien säädösten soveltamista valvovan riippumattoman valvontaelimen perustamisesta, sekä 109 s artikla (uusi 130 artikla), jossa määrätään neuvoa-antavan työllisyyskomitean perustamisesta. Työllisyyskomitean on käytännössä tarkoitus korvata joulukuussa 1996 työ- ja sosiaalineuvoston avuksi perustettu työllisyys- ja työmarkkinakomitea. Jäsenvaltiot ja komissio nimeävät työllisyyskomiteaan kukin kaksi jäsentä, kuten työllisyys- ja työmarkkinakomiteankin osalta menetellään. Näin ollen komitean perustaminen ei aiheuttane juurikaan lisäkustannuksia tai resurssitarpeita. Konferenssin päätösasiakirjaan liite-

tyssä julistuksessa nro 6 sovitaan lisäksi yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta. Yksikön rekrytointilähteitä ovat neuvoston pääsihteeristö, jäsenvaltiot, komissio sekä Länsi-Euroopan unioni WEU. Yksikkö tulee olemaan kooltaan varsin pieni (noin 20—25 henkilöä), minkä vuoksi sen perustamisella ei ole käytännössä juurikaan henkilöstövaikutuksia.

6. Ympäristövaikutukset

Amsterdamin sopimus koskee pitkälti päätöksentekomenettelyiden tehostamista ja eräiden oikeusperustojen vahvistamista, millä ei sinänsä ole ympäristövaikutuksia. Vaikutukset riippuvat kulloinkin tehtävien päätösten sisällöstä ja luonteesta.

Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan ympäristöä koskevia määräyksiä unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen tavoiteartikloissa. Ympäristön suojelun korkean tason edistäminen ja ympäristön laadun parantaminen sekä kestävän kehityksen periaate otetaan toiminnan keskeisiksi tavoitteiksi.

Sopimuksella vahvistetaan myös yhteisön velvoitetta ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon ympäristönsuojelun vaatimukset (niin sanottu läpäisyperiaate) sekä täsmennetään ympäristön ja sisämarkkinoiden suhdetta koskevaa EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklaa (uusi 95 artikla). Muutosten tarkoituksena on korostaa ympäristön suojelun korkean tason huomioon ottamista toimielinten toiminnassa sekä selventää erityisesti niitä periaatteita, joiden mukaan jäsenvaltio voi poiketa sisämarkkinasäädöksistä muun muassa ympäristönsuojeluperustein. Jäsenvaltiot voivat tietyin edellytyksin paitsi pitää voimassa tiukemmat säännöksensä myös ottaa käyttöön uusia kansallisia säännöksiä ja määräyksiä. Muutoksen tarkoituksena on vaikuttaa pitkällä aikavälillä kaikkeen yhteisön ja unionin toimintaan siten, että haitalliset ympäristövaitukset vähenevät.

Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan on myös liitetty julistus nro 12 ympäristövaikutusten arvioinnista. Julistuksen tarkoituksena on lisätä tietoa komission ehdotusten ympäristövaikutuksista jo niitä käsiteltäessä.

Amsterdamin sopimukseen sisältyy myös eläinten suojelua ja hyvinvointia koskeva pöytäkirja nro 10, jonka mukaan eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset tulee ottaa huomioon laadittaessa ja pantaessa täytäntöön yhteisön maatalous- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita ja tutkimuspolitiikkaa. Pöytäkirjalla pyritään eläintensuojelun parantamiseen erityisesti niillä yhteisön toiminnan aloilla, joilla on välitöntä merkitystä eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Sopimusmuutoksilla on pitkällä aikavälillä merkittäviä myönteisiä vaikutuksia Suomen ympäristön kehityksen kannalta. Se, että kestävä kehitys on keskeinen yhteisön ja unionin tavoite ja ympäristönäkökohdat otetaan huomioon kaikessa yhteisön toiminnassa, vaikuttaa myös Suomessa esimerkiksi maatalous-, liikenne-, energia- ja ympäristöpolitiikkaan.

7. Vaikutukset kansalaisten asemaan

EU:n vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin keskeisenä tavoitteena oli unionin ja sen kansalaisten lähentäminen. Amsterdamin sopimus sisältää useita kansalaisten asemaan myönteisesti vaikuttavia määräyksiä. Määräyksistä neuvoteltiin sekä asiakokonaisuuden ''vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue'' että asiakokonaisuuden ''unioni ja kansalainen'' yhteydessä.

Amsterdamin sopimuksen mukaan unionia kehitetään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueena. Sopimus sisältää määräyksiä muun muassa henkilöiden perusoikeuksista, tietosuojasta, syrjinnän vastaisista toimista ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Myös oikeus- ja sisäasioita koskevia määräyksiä vahvistetaan henkilöiden liikkumisvapauden ja turvallisuuden parantamiseksi. EY:n perustamissopimukseen lisätään uusi turvapaikka-, viisumi- ja maahanmuuttoasioita sekä muuta henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvää politiikkaa koskeva osasto ja poliisiyhteistyötä sekä yhteistyötä rikosoikeuden alalla tehostetaan. Lisäksi henkilöiden vapaata liikkumista edistetään sisällyttämällä sisärajatarkastusten poistamista koskevat Schengenin sopimukset osaksi unionin perussopimuksia.

Amsterdamin sopimus sisältää uusia määräyksiä kansalaisia suoraan koskettavista kysymyksistä, kuten työllisyydestä, sosiaalisesta ulottuvuudesta, ympäristöstä, kansanterveydestä, kuluttajansuojasta, toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta sekä unionin toiminnan avoimuudesta.

Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liittyy kuolemanrangaistuksen poistamista koskeva julistus nro 1, kirkkojen ja ei-

tunnustuksellisten järjestöjen asemaa koskeva julistus nro 11 sekä vammaisia koskeva julistus nro 22.

8. Esityksen riippuvuus muista esityksistä ja kansainvälisistä sopimuksista

Eduskunnalle on tarkoitus antaa eräitä muita hallituksen esityksiä, jotka liittyvät Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamiseen.

EY:n perustamissopimuksen 198 a artiklan (uusi 263 artikla) Amsterdamin sopimuksella muutetun kolmannen kohdan mukaan alueiden komitean jäsen ei voi olla samanaikaisesti Euroopan parlamentin jäsen. Samoin muutetaan Euroopan parlamentin vaalisäädöstä lisäämällä sen 6 artiklan 1 kohdan viidennessä luetelmakohdassa olevaan Euroopan parlamentin jäsenyyden kanssa yhteensopimattomia toimia koskevaan luetteloon jäsenyys alueiden komiteassa. Määräysten johdosta Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain (272/1995) 3 §:n 2 momentin yhteensopimattomien toimien luetteloon tulee lisätä alueiden komitean jäsen. Hallitus antaa asiasta erillisen esityksen eduskunnalle keväällä 1998. Esitys on käsiteltävä eduskunnassa siten, että siihen liittyvä lakiesitys tulee voimaan viimeistään Amsterdamin sopimuksen tullessa voimaan.

Suomi allekirjoitti 19 päivänä joulukuuta 1996 pöytäkirjan liittymisestä Schengenin sopimukseen sekä yleissopimuksen liittymisestä Schengenin sopimukseen. Liittymissopimuksella ja -pöytäkirjalla Suomi tulee vuonna 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen ja vuonna 1990 tehdyn Schengenin yleissopimuksen (Schengenin sopimukset) sopimuspuoleksi. Schengenin sopimukset tulevat Suomen osalta voimaan sen jälkeen, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet tarvittavien voimaansaattamistoimenpiteiden suorittamisesta.

Schengenin sopimukset sisältävät lukuisia määräyksiä, jotka kuuluvat hallitusmuodon 33 §:n tarkoittamalla tavalla lainsäädännön alaan. Sopimukset sisältävät myös määräyksiä, joiden vuoksi sopimusten hyväksymistä koskeva lakiehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentin mukaisessa niin sanotussa supistetussa perustuslainsäätämisjärjestyksessä.

Amsterdamin sopimuksella unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetyllä Schengen-pöytäkirjalla nro 2 on sovittu Schengenin sopimuksiin perustuvan säännöstön sisällyttämisestä Euroopan unionin säännöstöön. Tarkoitus on kuitenkin, että Schengenin sopimuksiin sisältyvät lainsäädännön alaan kuuluvat tai muuten eduskunnan suostumusta vaativat määräykset käsiteltäisiin ja hyväksyttäisiin eduskunnassa Schengenin sopimusten hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen perusteella, jolloin niitä ei tarvitsisi käsitellä erikseen Amsterdamin sopimuksen hyväksymistä koskevan esityksen yhteydessä. Amsterdamin sopimuksen hyväksymistä koskevassa esityksessä käsiteltäisiin ja hyväksyttäisiin vain ne määräykset, joiden perusteella Schengenin säännöstö sisällytetään unionin rakenteisiin.

Schengenin sopimuksia koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle helmikuussa 1998. Esitykset olisi käsiteltävä siten, että eduskunta hyväksyisi Schengenin sopimuksia koskevan esityksen ennen Amsterdamin sopimusta koskevan esityksen hyväksymistä tai että eduskunta hyväksyisi esitykset samanaikaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Hallitustenvälisessä konferenssissa hyväksytyt asiakirjat

1.1. Asiakirjojen rakenne ja suhde niihin sopimuksiin, joihin unioni perustuu

Vuoden 1996 hallitustenvälisessä konferenssissa hyväksyttiin Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta liitteineen ja pöytäkirjoineen sekä Amsterdamin sopimukseen liittyvä päätösasiakirja, johon on liitetty hallitustenvälisen konferenssin hyväksymät ja huomioon ottamat julistukset.

Amsterdamin sopimuksessa on kolme osaa, jotka sisältävät unionin perussopimusten sisältöä koskevat muutokset, yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistamista koskevat määräykset sekä yleiset määräykset ja loppumääräykset.

Amsterdamin sopimuksen ensimmäinen osa (1—5 artikla) koskee muutoksia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksiin ja tiettyihin niihin liittyviin asiakirjoihin. Amsterdamin sopimuksen 1 artikla sisältää unionisopimuksen, 2 artikla EY:n perustamissopimuksen, 3 artikla Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen, 4 artikla Euratomin perustamissopimuksen ja 5 artikla Euroopan parlamentin niin sanotun vaalisäädöksen muuttamista koskevat määräykset. Kukin artikla muodostuu useasta numeroidusta kohdasta, joilla muutetaan mainittujen asiakirjojen artikloja.

Toinen osa (6—11 artikla) sisältää määräykset eräiden yhteisöjen perustamissopimusten määräysten yksinkertaistamisesta. Perustamissopimusten yksinkertaistaminen tehdään poistamalla vanhentuneet tai muuten merkityksensä menettäneet määräykset sopimusten teksteistä, sellaisina kuin ne ovat voimassa ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa. Samalla tehdään poistoista aiheutuvat yksittäiset kielelliset mukautukset eräiden artiklojen teksteihin.

Kolmas osa (12—15 artikla) sisältää sopimuksen loppumääräykset. Lisäksi siinä määrätään unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen artiklojen uudelleennumeroimisesta. Amsterdamin sopimukseen on liitetty vastaavuustaulukko, josta sopimuksen perusteella tehty unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen artiklojen, osastojen ja jaksojen uusi numerointi käy ilmi. Esityksen perusteluissa on käytetty voimassaolevaa unionin perussopimusten artiklanumerointia. Vastaavuustaulukon mukainen uusi numerointi on ilmoitettu kunkin artiklan kohdalla sen esiintyessä tekstikokonaisuudessa ensimmäisen kerran edellyttäen, että numerointi on muuttunut.

Päätösasiakirjassa luetellaan hallitustenvälisessä konferenssissa hyväksytyt asiakirjat, joita ovat Amsterdamin sopimus sekä sitä täydentävät kolmetoista oikeudellisesti sitovaa pöytäkirjaa. Päätösasiakirjassa luetellaan myös 51 konferenssin hyväksymää, oikeudellisesti ei-sitovaa julistusta sekä 8 julistusta, jotka konferenssi on ottanut huomioon. Julistuksia selostetaan tarpeen mukaan hallituksen esityksen yleisperustelujen ja yksityiskohtaisten perustelujen asianomaisissa kohdissa.

Päätösasiakirjaan liitettiin ymmärrettävyyden lisäämiseksi niin sanotut konsolidoidut versiot unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta. Konsolidoidut versiot sisältävät sopimusartiklat siinä muodossa, missä ne ovat Amsterdamin sopimuksella tehtyjen muutosten ja yksinkertaistamisen jälkeen. Konsolidoidut versiot eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta ne on selvyyden vuoksi liitetty tähän hallituksen esitykseen varsinaisen sopimustekstin sekä pöytäkirjojen ja julistusten jälkeen.

1.2. Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta

Amsterdamin sopimuksen ensimmäinen osa: Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen sisältöä koskevat muutokset

Amsterdamin sopimuksen 1 artikla: Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen tehdyt muutokset

Johdanto-osa

Unionisopimuksen johdanto-osaa muute-

taan lisäämällä sen kolmannen kappaleen jälkeen uusi kappale sekä muuttamalla seitsemättä, yhdeksättä ja kymmenettä kappaletta. Uudessa johdantokappaleessa viitataan Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan (Sops 43—44/1991) ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa määriteltyihin sosiaalisiin perusoikeuksiin. Seitsemänteen kappaleeseen lisätään maininta kestävän kehityksen periaatteen huomioonottamisesta. Yhdeksänteen kappaleeseen otetaan asteittain toteutettavaa yhteistä puolustuspolitiikkaa koskevan maininnan yhteyteen viittaus J.7 artiklaan (uusi 17 artikla) ja tehdään artiklan määräyksistä johtuvat terminologiset täsmennykset. Muutetussa kymmenennessä kappaleessa viittaus oikeus- ja sisäasioita koskeviin määräyksiin muutetaan viittaukseksi vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseen. Muutoksilla on asiallinen yhteys eräisiin Amsterdamin sopimuksella unionisopimukseen tehtyihin muutoksiin.

I osasto (uusi I osasto) — Yhteiset määräykset

A artikla (uusi 1 artikla). Unionisopimuksen A artikla koskee Euroopan unionin keskeisiä periaatteita. Artiklan mukaan unioni kehittyy kohti yhä tiiviimpää Euroopan kansojen välistä liittoa, jossa päätökset tehdään läheisyysperiaatteen mukaisesti mahdollisimman lähellä kansalaisia. Artiklaa täydennetään Amsterdamin sopimuksella lisäämällä siihen maininta, jonka mukaan päätökset tehdään myös mahdollisimman avoimesti. Avoimuusperiaate nostetaan näin ollen unionin uudeksi oikeudellisesti sitovaksi perusperiaatteeksi läheisyysperiaatteen rinnalle. Unionin on kehitettävä ja lisättävä yleisesti toimintansa avoimuutta sekä yksittäisissä toimissaan pyrittävä mahdollisimman suureen avoimuuteen.

B artikla (uusi 2 artikla). Unionisopimuksen B artiklassa määritellään Euroopan unionin yleiset tavoitteet. Tavoitteet on jaettu artiklan ensimmäisessä kohdassa viiteen luetelmakohtaan, joista ensimmäinen koskee sisämarkkinoiden luomista sekä Euroopan talous- ja rahaliiton perustamista, toinen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteuttamista, kolmas unionin kansalaisuuden käyttöönottamista, neljäs oikeus- ja sisäasiain yhteistyön kehittämistä ja viides yhteisön säännöstön voimassa pitämistä ja kehittämistä. Artiklaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella vastaamaan niitä tarkistuksia ja muutoksia, jotka tehdään unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen eri osastojen ja artiklojen tavoitteisiin.

Artiklan ensimmäisen luetelmakohdan uuden sanamuodon mukaan unioni asettaa tavoitteekseen edistää taloudellista ja sosiaalista edistystä sekä työllisyyden korkeaa tasoa ja saavuttaa tasapainoinen ja kestävä kehitys etenkin luomalla alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja, lujittamalla taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä perustamalla talous- ja rahaliiton, johon lopulta sisältyy yhtenäisvaluutta. Luetelmakohtaan on lisätty maininta työllisyyden korkean tason edistämisestä sekä kestävän kehityksen saavuttamisesta. Ennen Amsterdamin sopimusta artiklassa mainittiin ainoastaan kestävän taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen edistäminen. Kestävä kehitys ja työllisyys ovat näin ollen saaneet aikaisempaa vahvemman aseman. Amsterdamin sopimuksessa ei määritellä kestävän kehityksen periaatetta. Periaate hyväksyttiin Rio de Janeirossa vuonna 1992 pidetyssä Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ympäristö- ja kehityskonferenssissa. Se kattaa taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kehityksen. Työllisyyden korkea taso ja kestävä kehitys mainitaan Amsterdamin sopimuksella tehdyn muutoksen jälkeen myös yhteisön tavoitteina EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa.

Artiklan toisen luetelmakohdan uuden sanamuodon mukaan unioni asettaa tavoitteekseen korostaa ominaislaatuaan kansainväliselle tasolla erityisesti toteuttamalla yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen J.7 artiklan (uusi 17 artikla) mukaisesti. Luetelmakohtaa on mukautettu siten, että se vastaa uudessa J.7 artiklassa määriteltyä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteenasettelua. Artiklaan sisältynyt puolustuspolitiikan toteuttamista koskeva määre ”pitkällä aikavälillä” (eventual) korvataan määreellä ”asteittain” (progressive). Yhteisen puolustuksen osalta unionisopimuksen tekstistä poistetaan ”aikanaan” (in time) ja muotoilu on nyt ”joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen”. Yhteinen puolustus säilyy yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksen mahdollisena kaukotavoitteena. Sen toteuttaminen edellyttää J.7 artiklassa määritellyn mukaisesti Eurooppa-neuvoston yksimielistä päätöstä ja jäsenvaltioille suositellaan päätöksen hyväksymistä valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Artiklan kolmannen luetelmakohdan mukaan unioni asettaa tavoitteekseen lujittaa kansalaisten oikeuksien ja etujen suojaa ottamalla käyttöön unionin kansalaisuuden. Luetelmakohtaa ei ole muutettu.

Artiklan neljännen luetelmakohdan uuden sanamuodon mukaan unioni pitää yllä ja kehittää unionia vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvana alueena, jossa henkilöiden vapaa liikkuvuus taataan toteuttamalla samalla ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa, maahanmuuttoa sekä rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevat toimenpiteet. Luetelmakohtaa on muutettu siten, että se vastaa oikeus- ja sisäasiain yhteistyölle unionisopimuksen VI osastossa ja EY:n perustamissopimuksen III a osastossa (uusi IV osasto) asetettuja tavoitteita.

Artiklan viidennen luetelmakohdan mukaan unioni asettaa tavoitteekseen pitää kaikilta osin voimassa yhteisön säännöstön ja kehittää sitä tarkastelemalla, missä määrin unionisopimuksella käyttöönotettuja politiikkaa ja yhteistyön muotoja on tarkistettava yhteisön menetelmien ja yhteisön toimielinten tehokkuuden turvaamiseksi. Artiklaa on mukautettu poistamalla siitä viittaus vuoden 1996 hallitustenväliseen konferenssiin.

Artiklan toista kohtaa, jossa viitataan tavoitteiden toteuttamiseen sopimusmääräysten mukaisesti toissijaisuusperiaatetta noudattaen, ei ole muutettu.

C artikla (uusi 3 artikla). Artiklassa määrätään unionin yhteisestä toimielinjärjestelmästä ja unionin ulkoisen toiminnan johdonmukaisuudesta. Artiklan toisen kohdan mukaan unionin toiminnan tulee olla johdonmukaista ja kokonaisvaltaista kaikessa ulkoisessa toiminnassa erityisesti ulkosuhteiden, turvallisuuden sekä talous- ja kehityspolitiikan aloilla. Toiminnan johdonmukaisuudesta vastaavat neuvosto ja komissio toimivaltansa puitteissa. Kohtaa täsmennetään Amsterdamin sopimuksella lisäämällä siihen määräys, jonka mukaan neuvosto ja komissio toimivat tätä varten yhteistyössä. Muutoksen taustalla on tavoite kytkeä komissio selkeämmin unionin ulkoisen toiminnan kaikkien osa-alueiden hallinnoimiseen. Komissiolla on jo nykyisin merkittävä rooli taloudellisten ulkosuhteiden ja kehityspolitiikan hoitamisessa.

E artikla (uusi 5 artikla). Unionisopimuksen E artiklassa luetellaan Euroopan unionin toimielimet. Artikla koskee unionin toimielinten toimivaltuuksien käyttämistä toisaalta yhteisöjen perustamissopimuksissa ja niihin liittyvissä sopimuksissa ja asiakirjoissa sekä toisaalta unionisopimuksessa määrätyin edellytyksin ja niissä määrätyssä tarkoituksessa. Artiklan toimielinluetteloon lisätään Amsterdamin sopimuksella tilintarkastustuomioistuin. Lisäyksellä tunnustetaan tilintarkastustuomioistuin myös muodollisesti unionin viralliseksi toimielimeksi. Tilintarkastustuomioistuin mainitaan jo nykyisin EY:n perustamissopimuksen 4 artiklassa (uusi 7 artikla), jossa luetellaan yhteisön toimielimet.

F artikla (uusi 6 artikla). Artiklassa määrätään muun muassa unionin sitoutumisesta perusoikeuksien kunnioittamisen periaatteeseen. Artiklaa vahvistetaan lisäämällä siihen uusi 1 kohta, joka korvaa nykyisen 1 kohdan, joka puolestaan siirtyy osittain tarkistettuna uudeksi 3 kohdaksi. Uudessa 1 kohdassa todetaan unionin perustuvan jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin. Sopimuskohtaan sisältyvien periaatteiden ydinsisältöä voidaan pitää pitkälti vakiintuneena. Määräyksen asettamat vaatimukset kohdistuvat unionin toimielimiin ja jäsenvaltioihin. Määräyksen velvoittavuutta vahvistaa uuden F.1 artiklan (uusi 7 artikla) mukainen sanktiomenettely, jossa jäsenvaltiolta voidaan pidättää väliaikaisesti jäsenyyteen kuuluvat oikeudet sen rikottua vakavasti ja jatkuvasti F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita. Lisäksi unionin jäsenyyden hakemista koskevassa O artiklan (uusi 49 artikla) 1 kohdassa edellytetään, että jäsenyyttä hakevan valtion tulee noudattaa F artiklan 1 kohdassa määrättyjä periaatteita.

Artiklan 2 kohta säilyy voimassaolevassa muodossaan. Siinä vahvistetaan unionin sitoutuminen perusoikeuksien kunnioittamiseen sellaisina kuin ne taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (SopS 18—19/1990) ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä. Nykyistä perusoikeuksien suojaa unionissa on pidetty eräiltä osin puutteellisena. Unionilla ei ole omaa, yhtenäistä kirjoitettua perusoikeusluetteloa eikä se myöskään ole jäsenvaltioita sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten sopimuspuolena. Yhteisön oikeusjärjestyksen tarjoamaa perusoikeussuojan alaa ja tasoa ei ole siten voitu määritellä kattavasti. Myös valvontajärjestelmä on sisältänyt puutteita.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa laajennetaan nykyisestä siten, että tuomioistuin

saa L artiklan (uusi 46 artikla) d alakohdan mukaan oikeuden tulkita F artiklan 2 kohdan määräystä unionin toimielinten toiminnan osalta niissä asioissa, joissa tuomioistuimella on toimivaltaa. Perussopimusten mukaan tuomioistuimen toimivalta ulottuu lähinnä yhteisöjen perustamissopimuksiin ja unionisopimuksen VI osastoon. Muutos korostaa F artiklan 2 kohdan merkitystä, vaikkakin tuomioistuin on jo nykyisessä oikeuskäytännössään omaksunut tulkinnan, joka pitää arvossa perusoikeuksia osana yhteisön oikeusjärjestystä. Sopimuskohdan merkitystä vahvistaa osaltaan myös se, ettei oikeus- ja sisäasioita koskevaan unionisopimuksen VI osastoon enää sisälly nykyistä K.2 artiklan 1 kohtaa vastaavaa erityissäännöstä siitä, että oikeus- ja sisäasioiden yhteistyössä on noudatettava Euroopan ihmisoikeussopimusta ja pakolaisten oikeusasemaa koskevaa yleissopimusta (SopS 77/1968). Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen mainitaan edelleen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeviin määräyksiin sisältyvässä unionisopimuksen J.1 artiklassa (uusi 11 artikla).

Artiklan uusi 3 kohta vastaa asialliselta sisällöltään nykyistä 1 kohtaa, joskin sitä on hieman tarkistettu sanonnaltaan ja se on saatettu yhdenmukaiseksi uuden 1 kohdan kanssa. Uudessa 3 kohdassa säilytetään edelleen nykyinen periaate, jonka mukaan unioni pitää arvossa jäsenvaltioidensa kansallista ominaislaatua. Artiklan nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen alkuartikloissa määritellään unionin tavoitteet ja sen toiminnan yleiset kehykset. Suomi on sitoutunut F artiklan 1 kohdassa mainittujen periaatteiden ja 2 kohdan määräysten noudattamiseen perustuslaeissaan ja kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissaan. Alkuartikloihin tehdyt muutokset eivät edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista.

F.1 artikla (uusi 7 artikla). Artiklassa määrätään jäsenvaltioon kohdistuvasta sanktiomenettelystä, jossa jäsenvaltiolta voidaan pidättää väliaikaisesti unionisopimuksesta johtuvat oikeudet, kuten äänioikeus neuvoston päätöksenteossa, sen rikkoessa vakavasti ja jatkuvasti unionin perustana olevia F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohdassa mainittuja periaatteita eli vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteita. Perussopimuksissa ei ole aikaisemmin ollut menettelyä, jonka mukaan jäsenvaltiolta voitaisiin pidättää jäsenyydestä johtuvia oikeuksia. Sanktiomenettelyllä on tarkoitus vahvistaa jäsenvaltioiden velvoitetta noudattaa perusoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta sekä muita F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita.

Artiklan 1 kohdassa määrätään sanktiomenettelyn käynnistämisen edellytyksistä. Kohdan mukaan F artiklan 1 kohdassa mainittujen periaatteiden rikkomisen tulee olla vakavaa ja jatkuvaa. Kyse on näin ollen periaatteiden ydinsisällön vakavasta loukkaamisesta, joka ei ilmene vain yksittäisinä tapauksina vaan jatkuvasti toistuvana toimintana.

Artiklan 1 kohdassa määrätään myös loukkausten toteamisessa noudatettavasta menettelystä. Loukkausten toteamista koskevan päätöksen tekee valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto. Kyseessä on neuvoston erityiskokoonpano, johon viitataan myös EY:n perustamissopimuksen 109 j artiklan (uusi 121 artikla) 3 kohdassa, jonka mukaan valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto päättää siirtymisestä Euroopan talous- ja rahaliiton (EMU) kolmanteen vaiheeseen. Päätöksen tekeminen korkealla poliittisella tasolla on perusteltua asian merkittävyyden vuoksi. Neuvosto tekee päätöksensä valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa yksimielisesti ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion ääntä. Aloitteen päätöksen tekemisestä voivat tehdä komissio tai kolmasosa jäsenvaltioista, nykyisin siis vähintään viisi jäsenvaltiota. Ennen päätöksen tekemistä neuvoston tulee saada Euroopan parlamentin puoltava lausunto ja sen tulee kehottaa asianomaista jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa, jolloin valtio voi perustella menettelyään.

Rikkomisen toteamisen jälkeen ministerien tasolla kokoontuva neuvosto voi päättää jäsenvaltioon kohdistuvista sanktioista 2 kohdan mukaisesti ja päättää pidättää tietyksi ajaksi unionisopimuksesta johtuvat jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet. Neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä siten kuin artiklan 4 kohdassa tarkemmin määrätään. Artikla jättää neuvostolle harkintavaltaa sanktioiden määräämisessä. On mahdollista, ettei jäsenvaltiolle määrätä mitään seuraamuksia. Menettelyssä ei kuitenkaan voida esimerkiksi päättää erottaa asianomaista jäsenvaltiota

unionista, sillä kyseeseen tulevat ainoastaan väliaikaiset seuraamukset.

Jäsenyydestä johtuvien oikeuksien pidättämisestä määrätään unionisopimuksen osalta sen F.1 artiklan 2 kohdassa, EY:n perustamissopimuksen osalta sen 236 artiklassa (uusi 309 artikla) Euroopan hiili- ja teräsyhteisön osalta sen 96 artiklassa ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen osalta sen 204 artiklassa. Jäsenvaltiolta voidaan pidättää määräajaksi paitsi äänioikeus neuvostossa myös muut suoraan jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, esimerkiksi jäsenvaltiolle maksettavat taloudelliset tuet. Menettelyssä ei voitane pidättää niitä oikeuksia, joita asianomaisen jäsenvaltion kansalaiset nauttivat sen perusteella, että valtio on unionin jäsenvaltio. Tällaisiin oikeuksiin kuuluu esimerkiksi liikkumisvapaus unionin jäsenvaltioiden alueella. Lisäksi neuvoston tulee ottaa huomioon jäsenvaltion oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Jäsenyydestä johtuvien oikeuksien pidättämisestä huolimatta asianomaisen jäsenvaltion tulee edelleen täyttää sopimuksista johtuvat velvoitteensa, kuten velvollisuus noudattaa unionin oikeusjärjestystä ja erilaiset maksuvelvollisuudet. Jäsenvaltion äänioikeuden pidättäminen merkitsisi käytännössä, että jäsenvaltio tulisi sidotuksi päätöksiin, joita koskevaan päätöksentekoon se ei ole osallistunut ja joita se saattaa vastustaa.

Artiklan 3 kohdan mukaan neuvosto voi myöhemmin päättää määräenemmistöllä muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos. Kyse voi olla sanktioiden laajentamisesta tai tiukentamisesta jäsenvaltion jatkaessa sopimuksen vastaista toimintaansa taikka niiden lieventämisestä tai peruuttamisesta kokonaan silloin, kun jäsenvaltio on lopettanut F artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen periaatteiden rikkomisen.

Artiklan 4 kohdassa määrätään tarkemmin noudatettavasta päätöksentekomenettelystä. Sopimuskohdassa määrätään ensinnäkin, ettei päätöksenteossa oteta huomioon asianomaisen jäsenvaltion ääntä. Siten artiklan 1 kohdassa edellytetty yksimielisyys saavutetaan ilman asianomaisen jäsenvaltion ääntä. Myöskään jäsenten pidättäytyminen äänestämästä ei estä 1 kohdassa tarkoitetun yksimielisyyttä edellyttävän päätöksen tekemistä. Sopimuskohdan mukaan määräenemmistöllä puolestaan tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohdassa määrätty osuus. Nykyisen 148 artiklan 2 kohdan mukaan määräenemmistö on 62 ääntä painotetuista yhteensä 87 äänestä eli 71 %, jota vastaavaa osuutta siis edellytettäisiin myös F.1 artiklan mukaisessa määräenemmistöön perustuvassa päätöksenteossa. Näitä sopimusmääräyksiä sovellettaisiin neuvoston päätöksenteossa myös sen jälkeen, kun joltakin jäsenvaltiolta on pidätetty äänioikeus väliaikaisesti 2 kohdan nojalla.

Artiklan 5 kohdassa määrätään Euroopan parlamentin päätöksenteossa noudatettavasta määräenemmistöstä. Päättäessään F.1 artiklan 1 kohdan mukaisesta lausunnostaan parlamentti tekee ratkaisunsa 2/3 enemmistöllä annetuista äänistä. Annettujen äänten tulee edustaa parlamentin jäsenten enemmistöä. Parlamentin nykyinen jäsenmäärä on 626, joten annettuja ääniä tulee olla vähintään 314 ja sopimuskohdassa tarkoitetun määräenemmistön tulee siten olla vähintään 210 ääntä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Sanktiomenettelyjä sisältyy myös eräisiin muihin kansainvälisen yhteistoiminnan muotoihin, jotka sitovat Suomea. Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) peruskirjan (SopS 51/1956) 5 artiklan mukaan YK:n jäseneltä, jota vastaan turvallisuusneuvosto on ryhtynyt ehkäisy- tai pakotetoimenpiteisiin, voi yleiskokous turvallisuusneuvoston suosituksesta pidättää jäsenyyden mukaiset oikeudet ja edut. Euroopan neuvoston perussäännön (SopS 21/1989) 8 artiklan mukaan Euroopan neuvoston jäsenvaltiolta, joka on rikkonut velvoitetta noudattaa laillisuusperiaatetta sekä ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, voidaan pidättää oikeus olla edustettuna neuvostossa ja ministerikomitea voi päättää kyseisen valtion jäsenyyden lakkaamisesta.

Unionisopimuksen uusi F.1 artikla ei edellytä muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Artikla muodostaa kuitenkin EY:n perustamissopimuksen uuden 236 artiklan sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 96 artiklan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 204 artiklan kanssa kokonaisuuden, jonka vaikutuksia tulee arvioida Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamista koskevan lain säätämisjärjestyksen kannalta. Artiklojen vaikutusta hal-

lituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen on käsitelty jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä koskevassa osassa.

V osasto (uusi V osasto) — Määräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta

Amsterdamin sopimuksella muutettu unionisopimuksen V osasto sisältää määräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta (YUTP). Määräyksiä uudistettiin muun muassa tehostamalla päätöksentekoa ja muuttamalla rahoitusta koskevia määräyksiä sekä määräämällä puolustusulottuvuuden kehittämisestä.

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittyminen

Jäsenvaltioiden välisen ulkopoliittisen yhteistyön katsotaan saaneen alkunsa joulukuussa 1969 pidetyn Haagin huippukokouksen julistuksesta, jolla Euroopan talousyhteisön kuusi jäsenvaltiota sopivat poliittisen yhdistymisen mahdollisuuden selvittämisestä. Luxemburgissa lokakuussa 1970 pidettyä ulkoministerikokousta varten laaditussa ja kokouksessa hyväksytyssä niin sanotussa Davignonin raportissa hahmoteltiin jäsenvaltioiden välinen poliittinen yhteistyö (European Political Cooperation, EPC). Kööpenhaminassa heinäkuussa 1973 pidetyssä ulkoministerikokouksessa hyväksyttyyn raporttiin kirjattiin useita toimintaa tehostavia päätöksiä ja Euroopan parlamentin mahdollisuuksia seurata toimintaa parannettiin. Lontoossa lokakuussa 1981 pidetyssä ulkoministerikokouksessa hyväksytyssä raportissa vahvistettiin EPC:n sihteeristöä ja sovittiin, että komissio kytketään täysimittaisesti mukaan toimintaan. Lisäksi kirjattiin ajatus siitä, että EPC:ssä voidaan joustavassa ja käytännönläheisessä hengessä keskustella myös turvallisuuteen liittyvistä poliittisista näkökohdista. Jäsenvaltioiden välinen ulkopoliittinen yhteistyö vahvistettiin osaksi yhteisön sopimusperustaa vuonna 1986 allekirjoitetulla ja kesäkuussa 1987 voimaantulleella yhtenäisasiakirjalla (Single European Act).

Vuonna 1993 voimaantulleella unionisopimuksella jäsenvaltiot päättivät yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämisestä ja toteuttamisesta. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka säilyi edelleen yhteisön ulkopuolisena hallitustenvälisenä yhteistyönä, ja sitä toteutetaan pääsääntöisesti jäsenvaltioiden yksimielisin päätöksin unionisopimuksen V osaston mukaisesti. Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien sopimusmääräysten mukaan tavoitteena on muun muassa unionin yhteisten arvojen, perusetujen ja itsenäisyyden turvaaminen ja sen jäsenvaltioiden turvallisuuden lujittaminen. Tavoitteena on myös rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden lujittaminen Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) periaatteiden mukaisesti sekä demokratian ja oikeusvaltion periaatteiden vahvistaminen sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen.

Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on toteutettu unionisopimuksen J.2 ja J.3 artiklan pohjalta soveltamalla jäsenvaltioita sitovia päätöksiä, yhteisiä kantoja ja yhteisiä toimia. Yhteiset kannat ovat periaatteellisia kannanottoja johonkin kysymykseen, kokonaisvaltaisia toimintaa koskevia kehyksiä tai ne voivat liittyä esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston määräämien pakotteiden täytäntöönpanoon. Vaikka ero yhteisen kannan ja yhteisen toiminnan välillä ei ole täysin selkeä, on yhteinen toiminta yleensä ollut osallistumista avustustoimintaan tai muuhun vastaavaan konkreettiseen toimintaan, kuten Mostarin kaupungin hallinto Bosnia-Hertzegovinassa, vaalivalvonta, demokratian tukeminen, jalkaväkimiinojen vientikielto ja miinanraivaustoiminnan tukeminen sekä erityisedustajien nimittäminen. Yhteinen toiminta vaatii usein myös rahoitusta, mikä edellyttää Euroopan parlamentin myötävaikutusta, sillä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rahoitus kuuluu yhteisön talousarvion ei-pakollisiin menoihin.

Unionisopimuksen J.3 artiklan perusteella on vuodesta 1993 alkaen hyväksytty lähes 60 yhteistä toimintaa tai niitä täydentävää neuvoston päätöstä. Eniten on hyväksytty entiseen Jugoslaviaan liittyviä yhteisiä toimintoja ja neuvoston päätöksiä. Näiden aiheina ovat muun muassa olleet humanitaarisen avun antaminen, Mostarin kaupungin hallinto ja vaalivalvonnan tukeminen. Muita kohteita, joihin yhteistä toimintaa on sovellettu, ovat muun muassa Afrikan suurten järvien alue (erityisedustajan nimittäminen ja Zairen/Kongon demokraattisen tasavallan vaalien tukeminen), Lähi-idän rauhanprosessi (mm. vaalivalvonta, erityisedustajan nimittäminen ja tuki terrorismin vastaiselle toiminnalle), vientivalvonta (kaksoiskäyttötuotteiden vienti-

säännöt sekä ydinalan vientirajoitusten läpinäkyvyyden parantaminen), jalkaväkimiinat (vientikielto, pyrkimys täyskieltoon ja tuki miinanraivaustoiminnalle) sekä unionin osallistuminen Korean niemimaan energiakehitysjärjestöön (KEDO).

Unionisopimuksen J.3 artiklan perusteella on vuodesta 1993 lähtien hyväksytty runsaat 40 yhteistä kantaa tai niitä täydentävää neuvoston päätöstä. Eniten yhteisiä kantoja on hyväksytty entisen Jugoslavian osalta. Nämä ovat koskeneet muun muassa matkustusrajoituksia, asevientirajoituksia ja eräiden rajoitusten väliaikaista keskeyttämistä YK:n päätösten mukaisesti. Lisäksi on hyväksytty yksi tai useampia yhteisiä kantoja liittyen Ukrainaan, Haitiin, Nigeriaan, Ruandaan, Sudaniin, Libyaan, Burundiin, Angolaan, Itä-Timoriin, Myanmar/Burmaan, Kuubaan, Afganistaniin, Irakiin, Albaniaan, Afrikan kriisinhallintaan, KEDOon, sokeuttaviin laseraseisiin, biologisia aseita koskevaan sopimukseen ja diplomaattiedustustojen yhteisiin tiloihin sijoittamiseen.

Unioni on ottanut kantaa kansainvälisiin kysymyksiin myös julkilausumilla ja demarsheilla, joita on kumpiakin toteutettu vuosittain noin 100. Julkilausumista poiketen demarshit toteutetaan yleensä luottamuksellisina, jolloin troikka tai puheenjohtajavaltio tuo unionin näkemyksen suoraan kohteena olevan valtion edustajien tietoon. Julkilausumia ja demarsheja on tehty eniten edellä mainittuihin alueellisiin kriiseihin liittyen, mutta myös esimerkiksi Iraniin, Tshetseniaan, Tadzikistaniin, Kamputseaan, El Salvadoriin, Hongkongiin, Algeriaan, Kyprokseen ja Valko-Venäjään liittyen.

Unionilla on lisäksi käytössään muita diplomatiaan kuuluvia poliittisia ja taloudellisia keinoja, joissa painopiste on ennaltaehkäisevässä diplomatiassa, mukaan lukien erilaiset avustustoimet, joilla toivotaan olevan konflikteja ennaltatorjuva vaikutus. Viime vuosina unioni on sisällyttänyt kolmansien maiden kanssa tehtyihin yhteistyösopimuksiin suhteiden ehdollistamista koskevia lausekkeita, jotka ovat koskeneet ennen kaikkea ihmisoikeuksia ja kolmannen maan kansalaisten takaisinottoa. Lausekkeita ei ole toistaiseksi sovellettu käytännössä.

Säännöllistä, erilaisiin sopimuksiin perustuvaa vuoropuhelua käydään yli 40 maan tai maaryhmän kanssa valtion- ja hallitusten päämiestasosta työryhmä- ja asiantuntijatasolle. Vuoropuhelukumppaneita ovat joko monenkeskisesti tai kahdenvälisesti muun muassa Yhdysvallat, Venäjä, Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneet maat sekä useimmat Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Afrikan maat. Tapaamiset käydään yleensä troikkakokoonpanossa, mutta niitä järjestetään myös kaikkien unionin jäsenvaltioiden läsnäollessa.

Oman kokonaisuutensa muodostaa jäsenvaltioiden toiminnan yhteensovittaminen kansainvälisissä järjestöissä, joista huomattavimpia ovat Yhdistyneet Kansakunnat ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ). Puheenjohtajavaltion johdolla pyritään saamaan aikaan unionin yhteinen kanta mahdollisimman moniin kysymyksiin.

Lisäksi unioni käyttää yhtenäisesti erilaisia pakotteita joko omasta aloitteestaan tai YK:n turvallisuusneuvoston päätösten perusteella. Pakotteet pannaan täytäntöön hyväksymällä asiaa koskeva yhteinen kanta sekä taloudellisten pakotteiden osalta myös neuvoston asetuksella. Esimerkkejä käytetyistä pakotteista ovat muun muassa Myanmar/Burman osalta diplomaattiedustustojen yhteydessä toimineiden sotilashenkilöiden karkottaminen sekä asevientikielto ja maahantuloviisumien evääminen, Bosnia-Hertzegovinassa rauhansopimuksen vastaisesti toimivien henkilöiden pääsyn estäminen unionin jäsenvaltioihin, öljyn vientikielto ja lentoyhteyksien katkaiseminen Angolan UNITAn hallussa olevien alueiden osalta, tiettyjen taloussuhteiden katkaiseminen Sierra Leonen kanssa ja maan sotilashallituksen jäsenten pääsyn estäminen unionin jäsenvaltioihin sekä taloussuhteiden keskeyttäminen Irakin kanssa eräitä poikkeuksia lukuunottamatta.

J.1 artikla (uusi 11 artikla). Artiklassa määritellään yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ala ja tavoitteet. Jäsenvaltiot sitoutuvat tukemaan aktiivisesti ja varauksettomasti unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa uskollisuuden ja keskinäisen yhteisvastuullisuuden hengessä. Jäsenvaltiot pyrkivät lujittamaan keskinäistä poliittista solidaarisuutta ja pidättyvät kaikista toimista, jotka voisivat haitata unionin toimintaa kansainvälisissä suhteissa.

Uudessa sopimustekstissä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita on täydennetty ulkoisia rajoja koskevalla maininnalla. Tämän mukaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on säilyttää rauha ja lujittaa turvallisuutta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja Euroopan

turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Helsingin päätösasiakirjan sekä Pariisin peruskirjan tavoitteiden mukaisesti, mukaan lukien rauha ja turvallisuus ulkorajoilla. Täsmennys ei luo uusia velvoitteita unionille tai jäsenvaltioille.

Uuteen artiklatekstiin lisättyyn jäsenvaltioiden poliittista yhteisvastuullisuutta koskevaan mainintaan ei sisälly sotilaallista puolustusta koskevia sitoumuksia. Yhteisvastuun periaatteiden vahvistaminen vastaa Suomen näkemyksiä unionin laaja-alaisesta turvallisuusvaikutuksesta.

J.2 artikla (uusi 12 artikla). Artiklassa luetellaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinot, joita ovat periaatteiden ja yleisten suuntaviivojen määritteleminen, yhteisistä strategioista päättäminen, yhteisten toimintojen ja yhteisten kantojen hyväksyminen sekä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön lujittaminen. Uutena välineenä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteuttamisessa ovat yhteiset strategiat, joiden sisältö määritellään J.3 artiklassa (uusi 13 artikla).

J.3 artikla (uusi 13 artikla). Artikla korvaa unionisopimuksen nykyisen J.8 artiklan 1 ja 2 kohdan. Eurooppa-neuvoston roolia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteiden ja yleisten suuntaviivojen määrittelyssä on täydennetty lisäyksellä, jonka mukaisesti Eurooppa-neuvosto voi määritellä suuntaviivoja myös asioissa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla. Eurooppa-neuvoston tehtäviä lisätään myös siten, että se päättää yhteisistä strategioista. Yhteisten strategioiden tavoitteena on luoda kattavia unionin toimintaohjelmia aloilla, joilla jäsenvaltioilla on merkittäviä yhteisiä etuja. Yhteisissä strategioissa määritellään unionin toiminnan tavoitteet ja kesto sekä keinot, joita unioni ja jäsenvaltiot voivat käyttää niiden toteuttamiseksi. Neuvosto tekee päätöksiä Eurooppa-neuvoston määrittelemien yleisten suuntaviivojen perusteella ja täytäntöönpanee yhteisiä strategioita hyväksymällä erityisesti yhteisiä toimintoja ja yhteisiä kantoja. Eurooppa-neuvosto päättää yhteisistä strategioista yksimielisesti neuvoston suosituksen perusteella.

Yhteisiä strategioita koskevien päätösten tekemisen Eurooppa-neuvostossa, jossa komission puheenjohtaja on mukana täysivaltaisena jäsenenä, voidaan katsoa edistävän unionin toiminnan johdonmukaisuutta.

J.4 artikla (uusi 14 artikla). Artikla vastaa unionisopimuksen nykyistä J.3 artiklaa, ja siihen on tehty vain muotoiluja koskevia muutoksia. Artiklassa määritellään tarkemmin yhteisten toimintojen sisältö ja niitä koskevat menettelytavat. Yhteinen toiminta on yleensä ollut konkreettista osallistumista avustustoimintaan ja muuhun vastaavaan toimintaan. Artiklan suomenkieliseen tekstiin on tehty käännösteknisiä korjauksia.

J.5 artikla (uusi 15 artikla). Artiklassa selvitetään yhteisten kantojen sisältö tarkemmin kuin unionisopimuksen nykyisessä J.2 artiklan 2 kohdassa. Yhteiset kannat ovat periaatteellisia kannanottoja johonkin kysymykseen, toimintaa koskevia kehyksiä tai käytännön linjauksia, jotka liittyvät esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston määräämien pakotteiden täytäntöönpanoon. Artiklan mukaan yhteisissä kannoissa määritellään unionin lähestymistapa maantieteelliseen tai aihekohtaiseen kysymykseen.

J.6 artikla (uusi 16 artikla). Artikla perustuu unionisopimuksen nykyisen J.2 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot antavat toisilleen tietoja ja neuvottelevat keskenään yleisesti kiinnostavista yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksistä. Artiklan suomenkieliseen tekstiin on tehty käännösteknisiä korjauksia.

J.7 artikla (uusi 17 artikla). Uudessa turvallisuutta ja puolustusta koskevassa artiklassa keskeistä on unionin yhteistä puolustuspolitiikkaa ja yhteistä puolustusta koskevien määräysten muuttuminen siten, että yhteisen puolustuspolitiikan määritteleminen luonnehditaan meneillään olevaksi toiminnaksi ja sille annetaan käytännön sisältöä sotilaallisen kriisinhallinnan muodossa. Unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevaan toimivaltaan lisätään Amsterdamin sopimuksella sotilaallinen kriisinhallinta. Kriisinhallinta käsittää humanitaariset tehtävät ja pelastustehtävät, rauhanturvaamisen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen mukaan lukien. Unionin käyttöön annetaan myös mekanismi kriisinhallintaa koskevien päätösten toteuttamiseksi Länsi-Euroopan unionin (WEU) avulla. Unionisopimuksen aikaisemmissa määräyksissä puolustusulottuvuudelle ei ole annettu käytännön sisältöä.

Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan yhteisen puolustuspolitiikan muotoutumista kuvaava aikaisempi määrittely ”pitkällä aikavälillä” (eventual) korvataan käsitteellä ”asteittaisella” (progressive), mikä osoittaa yhteistyön käynnistyneen unionin puitteissa. Tässä yhteydessä viitataan unionin ja WEU:n yhteistyösuhteisiin liittyvään toi-

seen alakohtaan, jossa määrätään uudet tehtävät samalla tavalla kuin WEU:n Petersbergin julistuksessa. Yhteisen puolustuksen toteutumisen yhteyteen liitetty aikamääre ''aikanaan'' (in time) poistetaan. Unionisopimukseen sisällytetty tavoite säilyy ennallaan. Yhteisen puolustuksen toteutuminen vaatii Eurooppa-neuvoston yksimielisen päätöksen, jota se suosittelee kunkin jäsenvaltion hyväksyttäväksi valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

Toisessa alakohdassa todetaan voimassa olevan unionisopimuksen tavoin WEU:n olevan unionin kehityksen erottamaton osa. Määräystä on täsmennetty lisäyksellä, jonka mukaan WEU tarjoaa unionille toimintakyvyn erityisesti sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävien toteuttamiseen. Tavoitteeksi asetetaan kiinteämpien institutionaalisten suhteiden luominen WEU:hun. Suhteiden tiivistämiseen sisältyy myös WEU:n sulauttamisen mahdollisuus unioniin, mikäli Eurooppa-neuvosto yksimielisesti niin päättää. Tuolloin Eurooppa-neuvosto suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Kolmanneksi alakohdaksi ja keskeiseksi puolustusulottuvuuden kehittämistä koskevaksi ehdoksi on siirretty unionisopimuksen nykyisen J.4 artiklan määräys, jossa todetaan, että artiklassa tarkoitettu unionin politiikka ei vaikuta eräiden jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityislaatuun. Unionisopimuksessa erikseen mainittuja NATO-maiden sitoumuksia on korostettu toteamalla, että unionin politiikassa pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa.

Nykyiseen unionisopimukseen verrattuna uutta on neljännessä alakohdassa mainittu puolustusmateriaaliyhteistyön sisällyttäminen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan. Puolustusmateriaaleja koskevaa yhteistyötä harjoitetaan, mikäli jäsenvaltiot pitävät sitä aiheellisena yhteisen puolustuspolitiikan asteittaisen määrittelemisen tukemiseksi.

Hallitustenväliseen konferenssiin valmistauduttaessa eri jäsenvaltioiden välillä vallitsi laaja yksimielisyys siitä, että unionin ulkoista toimintaa tulee tehostaa ja sovittaa paremmin yhteen. Puolustusulottuvuuden kehittämisestä unionin jäsenvaltioilla oli erilaisia näkemyksiä. Osa jäsenvaltioista, muun muassa Saksa ja Ranska, kannatti periaatteessa Länsi-Euroopan unionin WEU:n sulauttamista unioniin. Yhdistynyt kuningaskunta kannatti vallitsevan tilanteen säilyttämistä ja korosti WEU:n asemaa itsenäisenä järjestönä.

Hallitustenvälisen konferenssin tulos lähentää unionia ja WEU:ta institutionaalisesti, mutta se ei muuta olennaisesti niiden toimivaltasuhteita. Aikaisempien määräysten mukaan unioni saattoi pyytää WEU:ta valmistelemaan ja toteuttamaan ne unionin päätökset, joilla on merkitystä puolustuksen alalla. Uuden tekstin mukaan asia todetaan määräämällä, että unioni käyttää WEU:ta näihin tehtäviin omien aloitteidensa pohjalta. WEU on puolestaan valmis toteuttamaan unionin päättämiä kriisinhallintatoimia säilyttäen samalla asemansa itsenäisenä järjestönä. Kriisinhallintatehtäviä koskeva Eurooppa-neuvoston toimivalta suuntaviivojen antamisessa koskee myös WEU:ta.

Unionin jäsenvaltioiden yhdenvertaisuutta kriisinhallintapäätöksen toteuttamisessa koskeva ehto toteutui Suomen ja Ruotsin esityksen perusteella muotoillulla artiklan 3 kohdalla, jonka mukaan kullakin kyseisiin tehtäviin osallistuvalla unionin jäsenvaltiolla on mahdollisuus osallistua täysimääräisesti ja tasavertaisesti suunnitteluun ja päätöksentekoon WEU:ssa näiden tehtävien osalta. Käytännön toteutus sotilaallisella alalla jää riippumaan unionin ja WEU:n välisestä järjestelystä. Unionisopimuksen J.7 artiklaan on Amsterdamin sopimuksella liitetty pöytäkirja nro 1, jossa unioni sitoutuu suunnittelemaan yhdessä WEU:n kanssa järjestöjen välisen yhteistyön lujittamista koskevat järjestelyt vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta. Sopimus ei sisällä velvoitetta osallistua kriisinhallintatoimintaan, vaan päätös pysyy jäsenvaltion omana ratkaisuna sen oman lainsäädännön pohjalta (rauhanturvalaki 1465/1995).

Artiklan 4 kohdan mukaan artiklan määräykset eivät estä kiinteämmän yhteistyön kehittämistä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä kahdenvälisesti WEU:n tai NATOn yhteydessä, ellei tällainen yhteistyö ole ristiriidassa unionisopimuksen V osastossa määrätyn yhteistyön kanssa tai estä sitä.

Artiklaan sisältyy myös sen tavoitteiden edistämistä ja seurantaa koskeva 5 kohta, jonka mukaan J.7 artiklan määräyksiä tarkastellaan unionisopimuksen N artiklan (uusi 48 artikla) mukaisesti, jossa määrätään jäsenvaltioiden oikeudesta tehdä ehdotuksia unionisopimuksen tarkistamiseksi hallitustenvälises-

sä konferenssissa. Päätökset tehdään konferenssissa yksimielisesti ja ne on ratifioitava kaikissa jäsenvaltioissa. Yhteistä puolustusta tai WEU:n sulauttamista koskevat päätökset voidaan siis tehdä paitsi J.7 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisessa menettelyssä myös N artiklan mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat käsitellä kummankin menettelyn kautta syntyneet päätökset valtiosääntönsä vaatimusten mukaisesti.

WEU hyväksyi ministerikokouksessa 22 päivänä heinäkuuta 1997 hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyn WEU:n roolia ja sen suhteita unioniin ja NATOon koskevan julistuksen (julistus nro 3). Samoin meneteltiin Maastrichtin huippukokouksen yhteydessä. Julistuksessa määritellään WEU:n perustehtäväksi todellisen Euroopan turvallisuus- ja puolustusidentiteetin (ESDI) kehittäminen ja Euroopan vastuun lisääminen puolustusasioissa. Julistuksessa WEU sitoutuu valmistelemaan ja panemaan täytäntöön unionin puolustuksen alaan kuuluvat päätökset ja toimet ja tunnustaa Eurooppa-neuvoston toimivallan suuntaviivojen antajana tilanteissa, joissa unioni käyttää sitä päätöstensä ja toimiensa toteuttamiseen. WEU vahvistaa unionin jäsenvaltioiden oikeuden täysimittaiseen osallistumiseen näiden tehtävien toteuttamisessa.

Julistuksessa WEU sitoutuu niin ikään kehittämään tarkkailijoiden asemaa ja hyväksymään käytännön järjestelyt, jotka mahdollistavat kaikkien jäsenvaltioiden täysimittaisen ja yhdenvertaisen osallistumisen WEU:ssa tapahtuvaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. WEU tutkii myös keinoja, joiden avulla liitännäisjäsenet ja tarkkailijat voisivat osallistua täysimittaisesti asemansa mukaisesti kaikkiin, siis muihinkin kuin unionin päätöksestä käynnistyviin WEU:n operaatioihin.

Artiklan suomenkieliseen tekstiin on tehty eräitä käännösteknisiä korjauksia verrattuna aikaisempaan J.4 artiklaan.

J.8 artikla (uusi 18 artikla). Artikla korvaa unionisopimuksen nykyisen J.5 artiklan, jonka mukaan puheenjohtajavaltio edustaa unionia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Uutta on määräys, jonka mukaan neuvoston pääsihteeri toimii puheenjohtajavaltion ja neuvoston apuna yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvien kysymysten valmistelussa ja täytäntöönpanossa. Pääsihteeri on yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja. Hänen tehtävistään on tarkempia määräyksiä J.16 artiklassa (uusi 26 artikla). Lisäksi neuvostoon nimitetään varapääsihteeri, joka vastaa pääsihteeristön toiminnan johtamisesta. Nämä muutokset on kirjattu EY:n perustamissopimuksen muutettuun 151 artiklaan (uusi 207 artikla).

Puheenjohtajaa avustavasta ''troikasta'' jätetään pois edeltävä puheenjohtajavaltio. Komissio osallistuu täysimääräisesti unionin edustamis- ja täytäntöönpanotoimiin. Näin ollen troikka korvautuu kokoonpanolla, jossa puheenjohtajaa avustavat neuvoston pääsihteeri ja tarvittaessa seuraavalla kaudella toimiva puheenjohtaja ja jossa komissio on täysimääräisesti mukana. Neuvosto voi nimittää myös erityisedustajia hoitamaan tiettyjä poliittisia erityistehtäviä

J.9 artikla (uusi 19 artikla). Artiklaan on koottu unionisopimuksen nykyisissä J.2 ja J.5 artiklassa olevat määräykset toiminnan yhteensovittamista kansainvälisissä järjestöissä ja konferensseissa.

J.10 artikla (uusi 20 artikla). Artikla vastaa unionisopimuksen nykyistä J.6 artiklaa. Se sisältää kolmansissa maissa olevien edustustojen välistä yhteistyötä koskevat määräykset muun muassa konsuliasioissa. Artiklan suomenkieliseen tekstiin on tehty eräitä käännösteknisiä korjauksia.

J.11 artikla (uusi 21 artikla). Artikla vastaa unionisopimuksen nykyistä J.7 artiklaa, joka koskee Euroopan parlamentin roolia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Tekstiin ei ole tehty muutoksia.

J.12 artikla (uusi 22 artikla). Artikla vastaa unionisopimuksen nykyisen J.8 artiklan 3 ja 4 kohtaa. Artiklan mukaan kaikilla jäsenvaltioilla ja komissiolla on aloiteoikeus yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Lisäksi siinä määritellään menettelytavat nopeaa toimintaa vaativien tilanteiden varalta. Puheenjohtajavaltio voi omasta aloitteestaan taikka komission tai jäsenvaltion pyynnöstä kutsua koolle neuvoston ylimääräisen kokouksen 48 tunnin kuluessa ja ehdottoman välttämättömissä tapauksissa lyhyemmänkin ajan kuluessa.

J.13 artikla (uusi 23 artikla). Artikla sisältää määräykset uusista päätöksentekomenettelyistä. Periaatteena on edelleen kaikkien perustavaa laatua olevien päätösten tekeminen yksimielisesti. Uutta on rakentavaa pidättäytymistä koskevan määräyksen kirjaaminen artiklan 1 kohtaan. Jäsenvaltiot voivat artiklan nojalla turvautua rakentavaan pidättäytymiseen, jolloin ne eivät estä yksimielisyyttä vaativan päätöksen tekoa. Jäsenvaltio antaa

näissä tapauksissa pidättäytymistä perustelevan lausuman. Päätös ei tällöin velvoita kyseistä jäsenvaltiota muutoin kuin olemaan estämättä muiden toimintaa. Jäsenvaltion on pidättäytyvä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa mainittuun päätökseen perustuvan unionin toiminnan kanssa. Jos pidättäytymisensä perustelleet neuvoston jäsenet edustavat yli kolmasosaa EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohdassa määrätyllä tavalla painotetuista äänistä, päätöstä ei tehdä. Rakentavaan pidättäytymiseen liittyvistä rahoituskysymyksistä määrätään unionisopimuksen J.18 artiklassa (uusi 28 artikla).

Artiklan 2 kohdassa määrätään edellytyksistä, joiden täyttyessä neuvosto voi tehdä määräenemmistöpäätöksiä. Artiklan mukaan neuvosto voi tehdä määräenemmistöllä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla päätöksiä, mikäli ne perustuvat Eurooppa-neuvostossa J.3 artiklan (uusi 13 artikla) perusteella yksimielisesti hyväksyttyyn yhteiseen strategiaan tai jos kyseessä on neuvoston yksimielisesti päättämän yhteisen kannan tai yhteisen toiminnan täytäntöönpano. Jo voimassa olevan unionisopimuksen J.3 artiklan 2 kohdan nojalla neuvosto on hyväksyessään yhteistä toimintaa sekä tämän toiminnan kaikissa vaiheissa voinut määritellä kysymykset, joissa päätökset on tehtävä määräenemmistöllä. Tällaisia päätöksiä määräenemmistön käyttämisestä ei ole kuitenkaan toistaiseksi tehty.

Yhteisten strategioiden toteuttamista koskevien määräenemmistöpäätösten käyttöön on liitetty määräys, jonka mukaan jäsenvaltiolla on mahdollisuus tärkeiden kansallisten syiden nojalla estää päätöksenteko määräenemmistöllä, jolloin päätöstä ei tehdä. Neuvoston jäsenten määräenemmistön pyytäessä asia viedään Eurooppa-neuvostoon, jossa päätös tehdään yksimielisesti. Neuvosto ei myöskään voi tehdä päätöstä määräenemmistöllä siinä tapauksessa, että jäsenvaltio vastustaa tätä todeten, ettei päätös liity yhteisen strategian toteuttamiseen.

Artiklan 2 kohdassa on erikseen todettu, ettei määräenemmistöpäätösten tekemistä koskevaa menettelyä sovelleta päätöksiin, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

Artiklan 3 kohdan mukaan neuvosto tekee ratkaisunsa menettelytapakysymyksissä jäsentensä yksinkertaisella enemmistöllä.

J.14 artikla (uusi 24 artikla). Unionisopimuksen uuden J.14 artiklan mukaan neuvosto voi yksimielisesti valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, aloittamaan kolmansien osapuolten kanssa neuvottelut unionisopimuksen V osaston soveltamista koskevasta sopimuksesta. Neuvosto tekee sopimukset yksimielisesti puheenjohtajavaltion suosituksesta. Näihin sopimuksiin voi K.10 artiklan (uusi 38 artikla) mukaan sisältyä määräyksiä myös unionisopimuksen VI osastoon kuuluvista oikeus- ja sisäasioista. Tehtävä sopimus ei sido sellaista jäsenvaltiota, joka ilmoittaa neuvostossa, että sen on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä. Muut neuvoston jäsenet voivat tällöin sopia, että sopimusta sovelletaan niihin väliaikaisesti.

Hallitustenvälisessä konferenssissa ei päästy yhteisymmärrykseen unionin täydestä oikeushenkilöllisyydestä. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan samoin kuin oikeus- ja sisäasian alalla sopimuksentekoa kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa katsottiin kuitenkin tarpeelliseksi tehostaa. Artiklaan liittyy hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 4, jonka mukaan unionisopimuksen J.14 ja K.10 artikla tai niiden perusteella tehtyjen sopimusten määräykset eivät merkitse toimivallan siirtoa unionille.

J.15 artikla (uusi 25 artikla). Artiklassa toistetaan unionisopimuksen nykyisen J.8 artiklan 5 kohdan poliittista komiteaa koskevat määräykset. Uudesta tekstistä on poistettu maininta, jonka mukaan komitea kokoontuu poliittisten osastojen päälliköiden tasolla. Tällä haluttiin varata mahdollisuus siihen, että poliittinen komitea voi itse organisoida työskentelynsä ja kokoontua tarvittaessa alemmalla tasolla. Artiklaan liittyy julistus poliittisen komitean kokoontumisesta lyhyellä varoitusajalla kansainvälisen kriisin tai muiden kiireellisten asioiden vuoksi.

J.16 artikla (uusi 26 artikla). Artiklassa määritellään tarkemmin neuvoston pääsihteerin tehtävät yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Hän toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana ja osallistuu sitä koskevien päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon. Puheenjohtajavaltio voi valtuuttaa korkean edustajan käymään poliittista vuoropuhelua kolmansien maiden kanssa. Korkean edustajan asemasta määrätään myös unionisopimuksen J.8 artiklassa (uusi 18 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa (uusi 207 artikla).

Amsterdamin sopimukseen liittyy myös hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan julistus nro 6 suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta. Suunnitteluyksikkö perustetaan neuvoston pääsihteeristöön. Se toimii komission kanssa yhteistyössä toiminnan johdonmukaisuuden varmistamiseksi ulkosuhteiden eri osa-alueilla. Yksikön perustamisella pyritään toisaalta parantamaan unionin kykyä ennakoida kriisitilanteita ja toisaalta vahvistamaan yhteisen toiminnan perustaa. Suunnitteluyksikkö avustaa neuvoston pääsihteeriä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan tehtävässä.

J.17 artikla (uusi 27 artikla). Artikla vastaa unionisopimuksen nykyistä J.9 artiklaa. Siinä todetaan komission osallistuvan täysimääräisesti työhön yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Komission tiiviimpää osallistumista yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan valmisteluun pidettiin konferenssissa tarpeellisena unionin ulkoisen toiminnan johdonmukaisuuden lisäämiseksi. Myös edellä selostetussa J.8 artiklassa (uusi 18 artikla) on määräyksiä komission osallistumisesta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvien tehtävien hoitamiseen. Lisäksi komission asemaan unionin ulkosuhteissa kiinnitetään huomiota unionisopimuksen C artiklassa (uusi 3 artikla).

J.18 artikla (uusi 28 artikla). Artiklan 1 kohdassa on viittaus niihin perustamissopimuksen määräyksiin, joita sovelletaan V osastossa tarkoitettuihin yhteistyön aloihin. Viittaukset vastaavat pääosin unionisopimuksen nykyistä J.11 artiklan 1 kohtaa. Artiklaan on kuitenkin lisätty viittaus EY:n perustamissopimuksen uuteen avoimuutta koskevaan 191 a artiklaan (uusi 255 artikla). Avoimuutta koskevat säännöt ulotetaan näin ollen koskemaan myös unionisopimuksen V osastoon kuuluvaa toimintaa.

Artiklan 2—4 kohdassa määrätään V osaston mukaisen yhteistyön rahoituksesta. Määräyksellä muutetaan unionisopimuksen nykyistä J.11 artiklan 2 kohtaa. Artiklan 2 kohdan mukaan yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä määräyksistä toimielimille aiheutuvat hallintomenot otetaan menoina yhteisön talousarvioon. Artiklan 3 kohdan mukaan myös määräysten täytäntöönpanoon liittyvät menot eli niin sanotut toimintamenot otetaan yhteisön talousarvioon. Tästä muodostavat kuitenkin poikkeuksen sellaisista toimista johtuvat menot, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen kannalta, sekä tapaukset, joissa neuvosto yksimielisesti päättää toisin. Näissä tapauksissa jäsenvaltiot vastaavat menoista pääsääntöisesti bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti. Määräykset vastaavat pääosin oikeus- ja sisäasioiden yhteistyön rahoitusta koskevan K.13 artiklan (uusi 41 artikla) määräyksiä.

Artiklan 3 kohdassa määrätään rahoituksesta myös niissä tapauksissa, joissa jäsenvaltio turvautuu niin sanottuun rakentavaan pidättäytymiseen J.13 artiklan (uusi 23 artikla) 1 kohdan mukaisesti. Virallisen lausuman antaneiden jäsenvaltioiden ei tarvitse osallistua sellaisten menojen rahoitukseen, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

Uusiin määräyksiin liittyy toimielinten välinen sopimus, jossa sovitaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission kesken yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rahoitusjärjestelyjen menettelytavoista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Sekä voimassaolevan että Amsterdamin sopimuksella muutetun unionisopimuksen mukaan yksimielisyys on pääsääntönä kaikissa perustavaa laatua olevissa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevissa päätöksissä. Päätökset, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla, tehdään aina yksimielisesti. Yhteiseen puolustukseen siirtymistä ja WEU:n sulauttamista koskevat päätökset hyväksytään jäsenvaltioissa valtiosäännön mukaisesti. Uudet määräykset eivät anna aihetta muuttaa Suomen lainsäädäntöä.

Unionisopimuksen J.7 artiklan mukaan yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittää kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, mukaan lukien asteittain määriteltävä puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, mikäli Eurooppa-neuvosto niin päättää. Samoin mahdollisuus sulauttaa WEU unioniin toteutuu, mikäli Eurooppa-neuvosto niin päättää. Kummassakin tapauksessa Eurooppa-neuvosto suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Kansallisen hyväksymismenettelyn johdosta Eurooppa-neuvoston asemaa J.7 artiklassa koskevat määräykset eivät vaikuta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen.

Unionisopimuksen uusi J.3 ja J.13 artikla muodostavat kokonaisuuden, jonka mukaises-

ti neuvosto voi tietyin edellytyksin tehdä määräenemmistöpäätöksiä Eurooppa-neuvoston yksimielisesti päättämien yhteisten strategioiden perusteella. Artiklat muodostavat yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla uuden päätöksentekokokonaisuuden, jonka valtiosääntövaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksen säätämisjärjestystä käsittelevässä kohdassa.

Unionin J.14 artiklan mukainen sopimustoimivalta unionisopimuksen V ja VI osaston aloilla vaikuttaa hallitusmuodon 33 ja 33 a §:n mukaisesti määräytyviin eduskunnan ja tasavallan presidentin toimivaltuuksiin. Määräys ei kuitenkaan vaikuttane hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Määräykseen liittyviä valtiosääntöoikeudellisia näkökohtia on selostettu jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä käsittelevässä kohdassa.

VI osasto (uusi VI osasto) — Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa

Amsterdamin sopimuksella muutettu unionisopimuksen VI osasto sisältää määräykset poliisiasiain sekä rikosoikeuden alan yhteistyöstä. Voimassaolevan unionisopimuksen VI osastosta poiketen määräykset maahanmuutto- ja turvapaikka-asioista sekä ulkorajavalvonnasta ja oikeudellisesta yhteistyöstä yksityisoikeuden alalla on siirretty EY:n perustamissopimukseen lisättyyn III a osastoon (uusi IV osasto). Myös huumausaineiden osalta Amsterdamin sopimuksella muutetun VI osaston määräykset ovat voimassa olevan unionisopimuksen VI osaston määräyksiä rajoitetumpia. Toimenpiteitä huumausaineiden väärinkäytön torjumiseksi ei enää mainita erikseen, vaan VI osaston yhteistyö koskee ainoastaan laittoman huumausainekaupan torjuntaa. Huumausaineisiin liittyvä kansanterveydellinen sääntely on kokonaisuudessaan EY:n perustamissopimuksessa.

Schengenin säännöstö on Amsterdamin sopimuksella unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetyllä Schengen-pöytäkirjalla sovittu siirrettäväksi osaksi unionin säännöstöä. Neuvosto tekee työryhmäselvityksen pohjalta aikanaan päätöksen siitä, miten Schengenin säännöstön määräykset jaetaan unionisopimuksen VI osaston ja EY:n perustamissopimuksen välillä.

VI osastossa tarkoitettu yhteistyö on unionisopimuksen nykyisessä VI osastossa säännellyn yhteistyön tavoin perusluonteeltaan hallitusten välistä yhteistyötä. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että päätökset osastossa tarkoitetuista asioista tehdään pääsääntöisesti yksimielisesti. Osastoon sisältyy kuitenkin nykyistä enemmän ylikansallisia piirteitä. Tämä ilmenee erityisesti siten, että Euroopan yhteisöjen toimielinten asemaa VI osastossa on vahvistettu jäljempänä selostettavin tavoin.

K.1 artikla (uusi 29 artikla). Artiklassa määritellään VI osastossa säännellyn yhteistyön alat. Uutta voimassa olevaan unionisopimukseen verrattuna on se, että artiklassa mainitaan yhteistyön tavoitteet. Artiklan ensimmäisen kohdan mukaan unionin tavoitteena on antaa kansalaisille korkeatasoinen suoja vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella siten, että jäsenvaltioiden välistä yhteistä toimintaa poliisiyhteistyössä sekä oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa kehitetään. Määräyksessä mainitaan erikseen rasismin ja muukalaisvihan ehkäiseminen yhteisön toimivaltaa rajoittamatta.

Artiklan toisen kohdan mukaan ensimmäisessä kohdassa mainittu tavoite saavutetaan ehkäisemällä ja torjumalla järjestäytynyttä tai muuta rikollisuutta, erityisesti terrorismia, ihmiskauppaa ja lapsiin kohdistuvia rikoksia, laitonta huumausainekauppaa, laitonta asekauppaa ja lahjontaa sekä petoksia. Artiklan soveltamisala on unionisopimuksen nykyistä K.1 artiklaa laajempi sikäli, että yhteistyö käsittää järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan lisäksi myös muun rikollisuuden ehkäisyn ja torjunnan. Nykyisessä unionisopimuksessa sitä vastoin määräykset poliisiasiain yhteistyöstä rajoittuvat kansainvälisen rikollisuuden torjuntaan.

Jäljempänä selostettavissa K.2, K.3 ja K.4 artiklassa (uusi 30, 31 ja 32 artikla) määritellään K.1 artiklassa tarkoitetun oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön menettelymuodot ja muut yksityiskohdat.

Unionisopimuksen nykyisistä määräyksistä poiketen artiklan toisessa kohdassa mainitaan ne viranomaiset, joiden välistä yhteistyötä VI osaston määräykset koskevat. Artiklan mukaan yhteistyö käsittää jäsenvaltioiden poliisi- ja tulliviranomaisten välisen yhteistyön sekä suoraan että Euroopan poliisiviraston (Europol) kautta K.2 ja K.4 artiklan määräysten mukaisesti. Oikeudellinen yhteistyö puolestaan sisältää oikeusviranomaisten ja muiden viranomaisten välisen yhteistyön K.3 artiklan

a—d alakohdan ja K.4 artiklan mukaisesti ja tarvittaessa jäsenvaltioiden rikosoikeudellisia määräyksiä lähentämällä K.3 artiklan e alakohdan määräysten mukaisesti.

K.1 artiklaan liittyvä jäsenvaltioiden välinen oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa

Jäsenvaltioiden välinen yhteistyö K.1 artiklassa mainituilla aloilla tapahtui ennen unionisopimuksen voimaantuloa pääasiallisesti Euroopan neuvostossa ja Yhdistyneissä Kansakunnissa. Keskeisimpiä näistä sopimuksista on käsitelty Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskevassa hallituksen esityksessä (HE 135/1994 vp) unionisopimuksen K.1 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Jäsenvaltiot ovat toimineet unionisopimuksen voimassaoloaikana aktiivisesti oikeus- ja sisäasiain yhteistyön alalla. Yhteistyö on painottunut järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan. Amsterdamin Eurooppa-neuvosto on kesäkuussa 1997 hyväksynyt toimintaohjelman järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi (EYVL N:o C 251, 15.8.1997). Toimintaohjelma on valmisteltu joulukuussa 1996 Dublinissa pidetyn Eurooppa-neuvoston asettamassa korkean tason virkamiesten työryhmässä. Ohjelma sisältää poliittiset suuntaviivat sekä yksityiskohtaisen toimintaohjelman järjestäytyneen rikollisuuden eri ilmenemismuotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Toimintaohjelmassa painotettuja seikkoja selostetaan tarkemmin jäljempänä. Yhteistyön painopistealueet on lisäksi määritelty joulukuussa 1997 hyväksytyssä monivuotisessa työohjelmassa (12746/97 JAI 29), jota sovelletaan Amsterdamin sopimuksen voimaantuloon asti. Ohjelmassa korostetaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan toimintaohjelman mukaisia suosituksia.

Rasismin ja muukalaisvihan osalta jäsenvaltiot ovat hyväksyneet VI osaston määräyksiin perustuvan yhteisen toiminnan rasismin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta (EYVL N:o L 185/5, 24.7.1996). Jäsenvaltiot ovat myös hyväksyneet EY:n perustamissopimuksen määräyksiin perustuvan asetuksen Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen perustamisesta (EYVL N:o L 151/1, 10.6.1997).

Ihmiskaupan ja lapsiin kohdistuneiden rikosten osalta jäsenvaltiot ovat hyväksyneet yhteisen toiminnan ihmiskaupan ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnasta (hyväksytty 24 päivänä helmikuuta 1997, EYVL N:o L 63/2, 4.3.1997).

Laittoman huumausainekaupan osalta jäsenvaltiot ovat hyväksyneet päätöslauselman törkeästä huumausainekaupasta tuomittavista rangaistuksista (annettu 20 päivänä joulukuuta 1996, EYVL N:o C 10/3, 11.1.1997) sekä yhteisen toiminnan laitonta huumausainekauppaa koskevien lainsäädäntöjen ja käytäntöjen lähentämisestä (hyväksytty 17 päivänä joulukuuta 1996, EYVL N:o L 342/6, 31.12.1996). Jäsenvaltiot ovat lisäksi 16 päivänä kesäkuuta 1997 hyväksyneet erillisen synteettisiä huumausaineita koskevan yhteisen toiminnan (EYVL N:o L 167, 25.6.1997).

Petosten torjunnan osalta jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta (niin sanottu yhteisöpetossopimus, tehty 26 päivänä heinäkuuta 1995, EYVL N:o C 316/48, 27.11.1995) sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ensimmäinen pöytäkirja koskee yhteisön varojen väärinkäyttöön liittyvän lahjonnan torjuntaa (niin sanottu korruptiopöytäkirja, tehty 27 päivänä syyskuuta 1996, EYVL N:o C 313/2, 23.11.1996). Yhteisöpetossopimukseen liittyvä toinen pöytäkirja koskee oikeushenkilön rangaistusvastuuta (tehty 19 päivänä kesäkuuta 1997, EYVL N:o C 221/12, 19.7.1997). Jäsenvaltiot ovat myös allekirjoittaneet pöytäkirjan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta antaa ennakkoratkaisuja yhteisöpetossopimuksen määräysten tulkinnasta (tehty 26 päivänä marraskuuta 1996, EYVL C N:o 151, 20.5.1997).

Lahjonnan osalta jäsenvaltiot ovat lisäksi allekirjoittaneet korruptiopöytäkirjaa laajaalaisemman yleissopimuksen jäsenvaltioiden ja Euroopan yhteisöjen virkamiesten lahjonnan torjunnasta (niin sanottu korruptiosopimus, tehty 26 päivänä toukokuuta 1997, EYVL N:o C 195, 25.6.1997).

Edellä mainitut yleissopimukset eivät vielä ole tulleet voimaan. Aikaisemmin mainitussa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevassa toimintaohjelmassa sopimusten ratifioinnille on asetettu määräaika. Toimintaohjelman mukaan pääosa VI osaston sopimuksista tulisi ratifioida vuoden 1998 loppuun mennessä. Ohjelmassa jäsenvaltioita kehotetaan myös ratifioimaan Euroopan neuvostossa tehdyt järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvät sopimukset.

K.2 artikla (uusi 30 artikla). Poliisiyhteistyön ja Europolin toiminnan kehittämistä

koskeva K.2 artikla sisältää yhteistyöalat, joilla jäsenvaltioiden poliisi- ja tulliviranomaisten välistä yhteistyötä ja Europolin toimintaa kehitetään edelleen. Määräykset eivät ole suoraan sovellettavia, vaan ne edellyttävät neuvostolta erillisiä lainsäädäntötoimia eli unionisopimuksen K.6 artiklan (uusi 34 artikla) mukaisten lainsäädäntöinstrumenttien valmistelemista ja hyväksymistä.

Artiklan 1 kohta koskee poliisiyhteistyötä. Poliisiyhteistyön yhteistä toimintaa on a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, kuten poliisi- ja tulliviranomaisten sekä muiden lain noudattamista valvovien viranomaisten operatiivinen yhteistyö rikosten ehkäisemisessä, paljastamisessa ja tutkinnassa. Suomessa toimivaltaisia viranomaisia ovat poliisin ja tulliviranomaisten ohella esimerkiksi rajavartiolaitos ja tietyissä tapauksissa puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosasto. Yhteistyön kohteena oleva rikollisuus on määritelty tarkemmin unionisopimuksen K.1 artiklassa (uusi 29 artikla). Artiklassa mainitaan rikollisuuden aloista erityisesti järjestäytynyt rikollisuus yleisesti sekä yksittäisinä rikollisuuden aloina terrorismi, ihmiskauppa ja lapsiin kohdistuvat rikokset, laiton huumausaine- ja asekauppa sekä lahjonta ja petokset.

Kohdan b alakohdan mukaan poliisiyhteistyöhön sisältyy tietojen kerääminen, tallettaminen, analysointi ja vaihto. Artiklassa mainitaan erikseen Europolin toiminta epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten käsittelyssä. Mainittu yksityiskohta, kuten jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välinen tietojenvaihto yleisemminkin, sisältyy Eurooppa-neuvoston Amsterdamin kokouksessa kesäkuussa 1997 hyväksymään järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaan toimintasuunnitelmaan (EYVL C 251, 15.8.1997).

Kohdan c alakohta koskee yhteistyötä koulutuksessa, välineistön käytössä ja rikostutkinnassa. Siihen sisältyy myös yhteyshenkilöiden vaihto sekä henkilöstövaihto. Kohdan d alakohdassa mainitaan erikseen yhteistyö järjestäytyneen rikollisuuden vakavien muotojen paljastamiseen liittyvien erityisten tutkintatekniikoiden yhteisessä arvioinnissa.

Artiklan 2 kohta sisältää 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyllä yleissopimuksella perustetun Euroopan poliisiviraston Europolin (EYVL N:o C 186, 18.6.1997) toiminnan kehittämistä koskevia määräyksiä. Artiklan johdantokappaleen mukaan neuvosto edistää Europolin kautta tapahtuvaa yhteistyötä ja tässä tarkoituksessa se hyväksyy viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta kohdassa yksilöityjen tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavat säädökset tai päätökset. Europolin kehittämistä koskevat määräykset vastaavat Eurooppa-neuvoston Amsterdamin huippukokouksessa hyväksymään järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyviä Europolin toiminnan kehittämistä koskevia suosituksia.

Kohdan a alakohdan mukaan Europolin tehtäväksi annetaan helpottaa ja tukea jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tutkintatoimien valmistelua ja edistää niiden yhteensovittamista ja toteuttamista. Tähän sisältyvät sellaiset yhteisten työryhmien operatiiviset toimet, joihin myös Europolin edustajat voivat osallistua.

Neuvoston tulee b alakohdan mukaan toteuttaa toimenpiteet sen mahdollistamiseksi, että Europol voi pyytää jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia suorittamaan ja sovittamaan yhteen tutkimuksia yksittäistapauksissa. Europol voi tähän liittyen kehittää erityisasiantuntemusta jäsenvaltioiden käyttöön niiden avustamiseksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien tapausten tutkinnassa.

Neuvosto kehittää c alakohdan mukaan läheisessä yhteistyössä Europolin kanssa yhteysjärjestelyjä, joiden avulla jäsenvaltioiden järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan erikoistuneet syyttäjä- ja tutkintaviranomaiset voivat kehittää yhteistyötään. Neuvosto perustaa d alakohdan mukaan Europolin yhteyteen valtioiden rajat ylittävää rikollisuutta koskevan tutkimus-, dokumentointi- ja tilastoverkoston.

Artiklaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 7.

K.3 artikla (uusi 31 artikla). Artikla sisältää K.1 artiklaa (uusi 29 artikla) täsmentävät määräykset oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa. Määräykset ovat unionisopimuksen nykyisen K.1 artiklan määräyksiä yksityiskohtaisempia ja koskevat erityisesti yhteistyömenettelyjen muotoja. Unionisopimuksen nykyisen K.1 artiklan 3 kohdan 7 alakohdassa unionin tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavana yhteistä etua koskevana alana mainitaan oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla. Tätä yleisluontoista määräystä on tulkittu laajasti. Sen on katsottu sisältävän paitsi menettelylliset yhteistyön muodot, myös aineellisen rikoslainsäädännön lähentämisen.

Uuden K.3 artiklan mukaan rikosoikeuden

alan yhteistyötä koskevia yhteisiä toimia ovat viranomaisten yhteistyön helpottaminen ja nopeuttaminen rikosasioiden käsittelyn ja tuomioiden täytäntöönpanon osalta (a alakohta), rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen yksinkertaistaminen jäsenvaltioiden välillä (b alakohta), yhteistyön mahdollisesti edellyttämä, jäsenvaltioissa sovellettavien sääntöjen yhteensopivuuden varmistaminen (c alakohta), jäsenvaltioiden välisten tuomioistuimen toimivaltaa koskevien erimielisyyksien ehkäiseminen (d alakohta) sekä toimenpiteiden toteuttaminen asteittain järjestäytynyttä rikollisuutta, terrorismia ja laitonta huumausainekauppaa koskevien rikostunnusmerkistöjen ja rangaistuksia koskevien vähimmäissääntöjen vahvistamiseksi (e alakohta).

Artiklan a alakohdassa mainitulla viranomaisten välisen yhteistyön helpottamisella ja nopeuttamisella tarkoitetaan lähinnä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa sekä rikosoikeudenkäynnin siirtämistä toiseen jäsenvaltioon. Tuomioiden täytäntöönpano käsittää tuomittujen siirtämistä koskevat toimenpiteet sekä muiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvän yhteistyön. Toimenpiteet rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen aineellisten ja menettelyllisten esteiden poistamiseksi unionin jäsenvaltioiden väliltä sisältyvät puolestaan b alakohdassa mainitun yhteistyön piiriin. Artiklan c alakohdan määräyksestä ei tarkemmin ilmene, mitä yhteensopivuudella tarkoitetaan. Sillä voidaan tarkoittaa joko menettelytapasääntöjen tai aineellisen rikoslainsäädännön lähentämistä. Toisaalta yhteensopivuudella voidaan käsittää joustavia säännöksiä, jotka mahdollistavat yhteistyön riippumatta jäsenvaltioiden järjestelmien eroista.

Tuomioistuinten toimivaltaa koskevien erimielisyyksien ehkäiseminen (d alakohta) merkitsee rikosoikeuden soveltamisalaa koskevaan sääntelyyn liittyvää yhteistyötä. Toimenpiteet tuomioistuinten toimivaltaa koskevien ristiriitojen välttämiseksi perustuisivat siten d alakohdan määräykseen. Tällaisten toimenpiteiden tarkoituksena on estää lainvoimaisesti yhdessä jäsenvaltiossa ratkaistun rikosasian käsittely uudelleen toisessa jäsenvaltiossa (ns. *ne bis in idem* -sääntö). Artiklan e alakohta muodostaa oikeusperustan järjestäytyneeseen rikollisuuteen, terrorismiin ja laittomaan huumausainekauppaan liittyvän aineellisen rikoslainsäädännön lähentämiselle. Artiklalla on yhteys K.1 artiklan määräykseen, jonka mukaan e alakohdan mukaisen lähentämisen on oltava tarpeellista K.1 artiklassa määritellyn yhteistyön tavoitteen ja sen saavuttamiseksi tarvittavien keinojen kannalta.

Artiklaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 8, jonka mukaan artikla ei velvoita jäsenvaltioita ottamaan käyttöön vähimmäisseuraamuksia, jos niiden oikeusjärjestelmissä ei sellaisia ole.

K.3 artiklaan liittyvä jäsenvaltioiden välinen oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa

Jäsenvaltiot ovat harjoittaneet K.3 artiklassa tarkoitettua oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa ennen unionisopimuksen voimaantuloa Euroopan neuvostossa, jonka piirissä on tehty useita alaa koskevia yleissopimuksia. Näistä keskeisimpiä on käsitelty Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskevassa hallituksen esityksessä (HE 135/1994 vp) unionisopimuksen K.1 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet niin sanotun poliittisen yhteistyön (EPC) piirissä Euroopan neuvoston sopimuksia muistuttavat yleissopimukset tuomittujen henkilöiden siirtämisestä (tehty Brysselissä 25 päivänä toukokuuta 1987), rikosoikeudenkäynnin siirtämisestä (tehty Roomassa 6 päivänä marraskuuta 1990) sekä ulkomaisten rikosasioita koskevien tuomioiden täytäntöönpanosta (tehty Haagissa 13 päivänä marraskuuta 1991). Poliittisen yhteistyön alalla on lisäksi hyväksytty luovuttamismenettelyn yksinkertaistamista koskeva yleissopimus (tehty San Sebastianissa 26 päivänä toukokuuta 1989). Lisäksi jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet ulkomaisen tuomion vaikutusta koskevan sopimuksen (tehty Brysselissä 25 päivänä toukokuuta 1987). Myös vuonna 1990 tehtyyn Schengenin sopimuksen täytäntöönpanoa koskevaan yleissopimukseen sisältyy oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevia määräyksiä. Sopimusta selostetaan jäljempänä unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetyn Schengen-pöytäkirjan yhteydessä (pöytäkirja nro 2).

Schengenin täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta lukuunottamatta yksikään edellä mainituista sopimuksista ei vielä ole tullut kaikkien allekirjoittajavaltioiden osalta voimaan, joskin niitä sovelletaan eräiden jäsenvaltioiden välisissä kahdenvälisissä suhteissa. Viime aikoina sopimuksiin on kiinnitetty oikeus- ja sisäasiainneuvostossa erityistä

huomiota ja kaikkia jäsenvaltioita on kehotettu kiirehtimään sopimusten ratifiointia.

Unionisopimuksen voimassaoloaikana jäsenvaltiot ovat harjoittaneet yhteistyötä muun muassa rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen sekä rikosasioita koskevan keskinäisen oikeusavun alalla.

Jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet kaksi rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa yleissopimusta. Sopimukset täydentävät jäsenvaltioiden välisiä voimassa olevia luovuttamissopimuksia, joista tärkein on rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalanen yleissopimus (SopS 32—33/1971). Sopimuksista ensimmäinen on yleissopimus rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevasta yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (tehty 10 päivänä maaliskuuta 1995, EYVL N:o C 78/1, 30.3.1995). Toinen sopimus on aineellisia säännöksiä sisältävä yleissopimus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (ns. unionin luovuttamissopimus, tehty 27 päivänä syyskuuta 1996, EYVL N:o C 313/11, 23.10.1996).

Oikeusavun osalta oikeus- ja sisäasiain neuvoston alaisessa keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevassa työryhmässä on valmisteltavana yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (niin sanottu unionin oikeusapusopimus). Sopimus täydentäisi eurooppalaista yleissopimusta keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa (SopS 29—30/1981). Tavoitteena on, että oikeusapusopimus valmistuisi vuoden 1998 puoleenväliin mennessä.

Määräyksiä K.3 artiklan c alakohdassa tarkoitetusta tuomioistuinten toimivaltaa koskevien erimielisyyksien ehkäisemisestä sisältyy aikaisemmin K.1 artiklaa käsittelevässä jaksossa mainittuihin yhteisöpetossopimukseen ja siihen liittyviin pöytäkirjoihin sekä korruptiosopimukseen. Määräykset vastaavat pääpiirteissään Euroopan neuvostossa tehtyjen sopimusten sekä poliittisen yhteistyön alalla tehdyn ulkomaisen tuomion vaikutusta koskevan sopimuksen määräyksiä. Määräyksiä K.3 artiklan e alakohdassa tarkoitetusta jäsenvaltioiden aineellisen lainsäädännön lähentämisestä taas sisältyy edellä K.1 artiklaa käsittelevän jakson yhteydessä mainittuihin säädöksiin.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Määräyksiä K.1—K.3 artiklassa tarkoitetusta oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa ja sen muodoista sisältyy Suomen ratifioimiin kansainvälisiin sopimuksiin sekä erilliseen lainsäädäntöön.

Suomi on liittynyt keskeisimpiin oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin. Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston piirissä tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa (SopS 29—30/1981) ja sen lisäpöytäkirjan (SopS 13—14/1985). Suomi on lisäksi liittynyt yleissopimukseen tuomittujen siirtämisestä (SopS 13/1987). Säännökset rangaistusten täytäntöönpanon siirtämisestä perustuvat lakiin kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa (21/1987) sekä lakiin Suomen ja muiden Pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa (326/1963).

Lisäksi Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston terrorismisopimuksen (SopS 16/1990) ja rahanpesusopimuksen (SopS 53/1994) sekä Wienin huumausaineyleissopimuksen (SopS 44/1994). Suomen lainsäädäntö on saatettu vastaamaan viimeksi mainittujen sopimusten määräyksiä erillisellä oikeusapulainsäädännöllä, jonka säätämisen yhteydessä kansalliset oikeusapusäännökset on muutenkin uudistettu ja tarkistettu Suomen eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen (SopS 29—30/1981) tekemät varaumat. Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa (ns. rikosoikeusapulaki, 4/1994) sisältää laajaalaiset säännökset keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa.

Suomi on myös liittynyt eurooppalaiseen yleissopimukseen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (SopS 32/1971). Lisäksi Suomessa on voimassa laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (456/1970). Säännökset Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä tapahtuvasta luovuttamisesta sisältyvät lakiin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (270/1960).

Kansalliset säännökset tuomioistuinten toimivaltaa koskevien ristiriitojen välttämiseksi sisältyvät rikoslain 1 luvun 13 §:ään (626/1996). Säännös vastaa pääpiirteissään eurooppalaisiin sopimuksiin sisältyviä määräyksiä vieraassa valtiossa annetun tuo-

mion vaikutuksesta uuden oikeudenkäynnin esteenä.

Suomen lainsäädäntö vastaa pääosin aikaisemmin mainituissa unionisopimuksen VI osaston alalla tehdyissä yleissopimuksissa asetettuja velvoitteita. Sopimukset edellyttävät eräitä lainsäädäntömuutoksia, jotka on tarkoitus tehdä kunkin sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä.

Unionisopimuksen K.1 ja K.2 artiklassa mainitun Europolin toiminnan kehittämiseen liittyy jäsenvaltioiden 26 päivänä heinäkuuta 1995 tekemä Euroopan poliisiviraston perustamista koskeva yleissopimus (Europol-yleissopimus), jonka Suomi on hyväksynyt 30 päivänä joulukuuta 1997 (HE 136/1997 vp). Sopimuksen on vuoden 1997 loppuun mennessä ratifioinut 6 jäsenvaltiota, ja sen arvioidaan tulevan voimaan vuoden 1998 loppuun mennessä. Artiklan 2 kohdan määräysten täytäntöönpano edellyttää Europol-yleissopimuksen muuttamista siltä osin kuin määräyksiä ei voida panna täytäntöön unionisopimuksen K.6 artiklan (uusi 34 artikla) mukaisilla muilla säädöksillä.

K.4 artikla (uusi 32 artikla). Artiklan mukaan neuvosto vahvistaa edellytykset ja rajoitukset K.2 ja K.3 artiklassa (uusi 30 ja 31 artikla) tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten toiminnalle toisen jäsenvaltion alueella siten, että ne ovat yhteydessä kyseisen valtion viranomaisiin ja toimivat niiden suostumuksella.

Poliisi- ja tulliviranomaisten osalta määräys tarkoittaa muun muassa säännöksiä rajat ylittävistä tutkintamenetelmistä. Niitä sisältyy vuonna 1990 tehtyyn Schengenin sopimuksen täytäntöönpanoa koskevaan yleissopimukseen sekä 18 päivänä joulukuuta 1997 allekirjoitettuun jäsenvaltioiden tulliviranomaisten välistä yhteistyötä koskevaan yleissopimukseen (ns. Napoli II yleissopimus). Artikla käsittää toisaalta myös yhteyshenkilöverkoston kehittämistä koskevat hankkeet. Niistä keskeisin nykyisen unionisopimuksen voimassaoloaikana hyväksytty hanke on yhteystuomareiden vaihtamista oikeudellisen yhteistyön kehittämiseksi jäsenvaltioiden välillä koskeva yhteinen toiminta (EYVL N:o L 105/1, 27.4.1997).

Päätökset artiklassa tarkoitetuista rajat ylittävän toiminnan muodoista tehdään muun VI osaston yhteistyön tavoin neuvostossa yksimielisesti. Toisen jäsenvaltion alueella toimivien viranomaisten on myös aina oltava yhteydessä sen jäsenvaltion viranomaisiin, jonka alueella ne toimivat sekä saatava toimilleen kyseisen jäsenvaltion suostumus. Artiklan vaikutuksia hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen selostetaan jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä käsittelevässä kohdassa.

K.5 artikla (uusi 33 artikla). Artiklassa on yleistä järjestystä ja sisäistä turvallisuutta koskeva määräys, jonka mukaan osaston määräyksillä ei rajoiteta yleisen järjestyksen ylläpitämistä sekä sisäisen turvallisuuden varmistamista koskevia jäsenvaltioiden velvollisuuksia. Määräys vastaa sanatarkasti EY:n perustamissopimuksen uuden 73 l artiklan (uusi 64 artikla) 1 kohtaa. Vastaavanlainen määräys sisältyy myös unionisopimuksen nykyisen K.2 artiklan 2 kohtaan. Sen mukaan unionisopimuksen VI osaston määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi. Myös yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan K.7 artiklan (uusi 35 artikla) 5 kohdan määräykseen sisältyy jäljempänä selostettavin tavoin K.5 artiklaa vastaava rajoitus.

K.6 artikla (uusi 34 artikla). Artikla sisältää määräykset VI osaston yhteistyössä noudatettavista menettelytavoista. Voimassaolevassa unionisopimuksessa vastaavat määräykset ovat K.3 artiklassa. Amsterdamin sopimuksella menettelytapoja koskevia määräyksiä muutetaan monilta osin. Yksimielinen päätöksenteko säilyy edelleenkin pääsääntönä, mutta esimerkiksi äänestyssääntöihin tehdään muutoksia ja täsmennyksiä. Sopimuksella otetaan myös käyttöön uusia yhteistyömuotoja, minkä lisäksi se sisältää aiempaa täsmällisemmät määräykset toimenpiteiden oikeusvaikutuksista.

Artiklan 1 kohdassa asetetaan yleinen yhteistyövelvoite. Jäsenvaltioiden on annettava toisilleen tietoja ja neuvoteltava keskenään toimintansa yhteensovittamiseksi VI osastossa tarkoitetuilla aloilla. Tätä varten jäsenvaltioiden tulee järjestää hallintoyksikköjensä välinen yhteistoiminta. Määräys vastaa unionisopimuksen nykyisen K.3 artiklan 1 kohdassa olevaa määräystä.

Artiklan 2 kohta sisältää määräykset neuvoston käytössä olevista yhteistyömuodoista ja eräitä menettelymääräyksiä. Neuvosto tekee toimenpiteiden toteuttamista koskevat päätökset yksimielisesti. Aloitteen voi tehdä joko jäsenvaltio tai komissio. Komission

aloiteoikeutta on laajennettu, sillä komissiolla ei aikaisemmin ole ollut oikeutta tehdä aloitteita kaikkia osastossa tarkoitettuja yhteistyöaloja koskevista kysymyksistä. Komissiolla ei ole ollut unionisopimuksen nykyisen K.9 artiklan nojalla aloiteoikeutta oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla, tulliasiain yhteistyössä eikä poliisiasiain yhteistyössä. Neuvoston käytössä on neljä erityyppistä toimenpidettä aikaisemman kolmen sijasta. Nykyisistä toimenpiteistä yhteinen toiminta ei sisälly Amsterdamin sopimuksella muutettuihin yhteistyömuotoihin. Puitepäätökset ja päätökset ovat sitävastoin uusia toimenpiteitä.

Neuvosto voi 2 kohdan a alakohdan mukaan hyväksyä yhteisiä kantoja. Kantojen tarkoituksena on määrittää unionin suhtautuminen johonkin erityiseen kysymykseen, joka liittyy poliisiyhteistyöhön tai oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa. Unionisopimuksen K.9 artiklan (uusi 37 artikla) mukaan jäsenvaltioiden tulee ilmaista tällaiset yhteiset kannat niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joihin ne osallistuvat. Yhteistä kantaa koskeva määräys vastaa pääosin nykyisen K.3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa olevaa määräystä, mutta toimenpiteen luonne on määritelty tarkemmin.

Artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan neuvosto voi tehdä puitepäätöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä eli harmonisoimisesta. Puitepäätökset ovat uusi yhteistyömuoto. Määräyksen mukaan puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot. Määräyksen sanamuoto on sanatarkka toisinto EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan (uusi 249 artikla) direktiiviä koskevasta 3 kohdasta. Puitepäätökset ovat siis direktiivejä muistuttavia instrumentteja. Puitepäätöksistä todetaan kuitenkin nimenomaisesti, että niillä ei voi olla välitöntä oikeusvaikutusta. Tällä määräyksellä halutaan estää tulkinta, jonka mukaan yksityiset voisivat tietyissä tilanteissa vedota kansallisissa viranomaisissa suoraan puitepäätöksiin, mikä on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan direktiivien osalta mahdollista (esim. asia 41/74 Van Duyn, ECR 1974, s. 1337).

Edelleen c alakohdan mukaan neuvosto voi tehdä muita VI osaston tavoitteiden mukaisia päätöksiä, ei kuitenkaan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, joka on tarkoitus toteuttaa puitepäätöksin. Kysymyksessä on uusi yhteistyömuoto, joka korvaa unionisopimuksen mukaisen yhteisen toiminnan. Päätöksistä määrätään, että ne ovat velvoittavia, mutta niilläkään ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. Neuvosto voi toteuttaa täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet unionin tasolla määräenemmistöllä tehtävillä päätöksillä.

Artiklan 2 kohdan d alakohta koskee yleissopimusten tekemistä. Neuvosto voi tehdä yleissopimuksia, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Voimassa olevassa unionisopimuksessa vastaava määräys on K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa. Uusi määräys poikkeaa voimassaolevasta unionisopimuksesta siten, että siinä annetaan neuvostolle mahdollisuus asettaa määräaika, jonka kuluessa jäsenvaltioiden on ryhdyttävä aiheellisiin menettelyihin yleissopimuksen hyväksymiseksi. Määräyksen tarkoituksena on nopeuttaa yleissopimusten voimaantuloa.

Yleissopimusten voimaantulon edellytyksiä on myös helpotettu. Pääsääntönä on, että yleissopimus tulee voimaan niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat sen hyväksyneet, kun vähintään puolet jäsenvaltioista on hyväksynyt yleissopimuksen. Yleissopimuksissa itsessään voidaan kuitenkin poiketa pääsäännöstä. Lopuksi alakohdassa on määräys, jonka mukaan yleissopimusten soveltamista koskevat toimenpiteet vahvistetaan neuvostossa jäsenvaltioiden kahden kolmasosan enemmistöllä. Tältä osin määräys on sama kuin voimassa olevassa unionisopimuksessa.

Artiklan 3 kohdassa on määräykset määräenemmistön laskentatavasta. Tapauksissa, joissa neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenvaltioiden äänet painotetaan EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohdassa määrätyllä tavalla. Voimassa olevassa unionisopimuksessa määräenemmistön laskentatapa on määritelty K.4 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa.

Artiklan 4 kohdassa on erityinen äänestyssääntö menettelyä koskevien päätösten tekemistä varten. Sen mukaan neuvosto päättää menettelytapakysymyksistä jäsentensä enemmistöllä. Tämä määräys on uusi ja se vastaa käytäntöä EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla.

Artiklan 2 kohtaan liittyy hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan julistus nro 9.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Artikla koskee neuvoston ja jäsenvaltioiden välistä toimivaltaa sekä päätöksentekomenettelyä, ja se ei aiheuta tarvetta muuttaa Suomen lainsäädäntöä. Ehdotukset artiklan mukaisiksi puitepäätöksiksi ja päätöksiksi ovat ehdotuksia, joiden käsittelyjärjestys eduskunnassa määräytyy valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvun säännösten mukaisesti. Puitepäätösten vaikutusta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen on käsitelty jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä käsittelevässä kohdassa.

K.7 artikla (uusi 35 artikla). Artikla sisältää määräykset Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta unionisopimuksen VI osaston alalla. Voimassa olevassa unionisopimuksessa tuomioistuimen toimivallasta määrätään K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa, jonka mukaan tuomioistuimella on toimivaltaa VI osaston alalla vain yleissopimusten osalta ja silloinkin toimivalta perustetaan kunkin sopimuksen osalta erikseen. Uusi K.7 artikla merkitsee yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan laajentumista.

Yhteisöjen tuomioistuimen K.7 artiklan mukainen toimivalta voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: toimivalta antaa ennakkoratkaisuja, toimivalta tutkia päätösten laillisuus sekä toimivalta ratkaista jäsenvaltioiden väliset sekä jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat. Ennakkoratkaisumenettelyn ja laillisuuskanteiden esikuvina ovat olleet EY:n perustamissopimuksen vastaavat menettelyt. Artiklassa olevalla riitojenratkaisumenettelyllä ei ole suoranaista esikuvaa EY:n perustamissopimuksessa.

Uuden K.7 artiklan määräykset tuomioistuimen toimivallan muodoista perustuvat pitkälti niihin tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin määräyksiin, jotka sisältyvät unionisopimuksen nykyisen K.3 artiklan nojalla laadittuihin yleissopimuksiin. Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva kysymys oli hyvin pitkään kiistanalainen jäsenvaltioiden välillä. Toimivaltaa koskevaa kysymystä käsiteltiin valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla Eurooppa-neuvoston kokouksissa kesäkuussa 1995 ja 1996. Eurooppa-neuvostossa saavutetun yhteisymmärryksen perusteella allekirjoitettiin 23 päivänä heinäkuuta 1996 pöytäkirja, jossa määrättiin tuomioistuimen toimivallasta Europol-yleissopimuksen osalta (EYVL N:o C 299, 9.10.1996, s. 1). Edelleen 29 päivänä marraskuuta 1996 allekirjoitettiin pöytäkirjat tuomioistuimen toimivallasta tietotekniikan käyttöä tullialalla koskevan yleissopimuksen (EYVL N:o C 151, 20.5.1997, s. 15) osalta sekä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen (EYVL N:o C 151, 20.5.1997, s. 1) osalta. Näissä pöytäkirjoissa tuomioistuimen toimivalta on järjestetty sen mallin mukaisesti, joka nyt on otettu unionisopimuksen uuteen K.7 artiklaan. Jäsenvaltio voi K.7 artiklan mukaan päättää, koskeeko oikeus pyytää ennakkoratkaisuja kaikkia kansallisia tuomioistuimia vai vain asiallisesti viimeisen oikeusasteen tuomioistuimia.

Artiklan 1 kohdassa vahvistetaan, että yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta antaa artiklassa määrätyin edellytyksin ennakkoratkaisuja puitepäätösten ja päätösten pätevyydestä ja tulkinnasta, K.6 artiklassa (uusi 34 artikla) tarkoitettujen yleissopimusten tulkinnasta sekä näitä yleissopimuksia koskevien täytäntöönpanotoimenpiteiden pätevyydestä ja tulkinnasta. Toimivaltaan kuuluu siten kaikkia muita instrumentteja paitsi yhteisiä kantoja koskeva tulkintatoimivalta sekä toimivalta arvioida kaikkien muiden instrumenttien paitsi yhteisten kantojen ja yleissopimusten pätevyyttä.

Artiklan 2 kohdasta käy ilmi, että jäsenvaltioille on jätetty harkintavaltaa sen suhteen, millaisen ennakkoratkaisumenettelyn käyttöön ne sitoutuvat. Määräyksen mukaan jäsenvaltio voi sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä tai milloin hyvänsä sen jälkeen tehdyllä ilmoituksella hyväksyä yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa ennakkoratkaisuja 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Vastaavaa harkintavaltaa ei jäsenvaltioilla ole EY:n perustamissopimuksen mukaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltio voi valita kahdesta erilaisesta vaihtoehdosta, jos se hyväksyy tuomioistuimen ennakkoratkaisuvallan VI osaston tarkoittamilla aloilla. Jäsenvaltio voi antaa oikeuden ennakkoratkaisun pyytämiseen vain asiallisesti viimeisen oikeusasteen tuomioistuimille taikka kaikille asiaa käsitteleville tuomioistuimille. Kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltio voi ilmoittaa, että ennakkoratkaisua voi pyytää sellainen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta. Ennakkoratkaisua voitaisiin pyytää kysymyksestä, joka tulee esille kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa

ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa asiassa päätöksen. Ennakkoratkaisun pyytäminen on kuitenkin vapaaehtoista, toisin kuin EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (uusi 234 artikla) 3 kohdan mukaisessa menettelyssä, jossa viimeisen asteen tuomioistuimen velvollisuutena on esittää ennakkoratkaisupyyntö. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltio voi ilmoittaa b alakohdan mukaisesti, että ennakkoratkaisua voi pyytää mikä tahansa jäsenvaltion tuomioistuin. Pyytäminen on tässäkin tapauksessa vapaaehtoista. Kummassakin tapauksessa ennakkoratkaisupyynnön johdosta annettu tuomio sitoo sitä pyytänyttä tuomioistuinta aivan kuten EY:n perustamissopimuksen 177 artiklankin mukaisessa menettelyssä.

Yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisuvaltaan liittyy hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 10, jonka mukaan jäsenvaltio voi edellä mainittua julistusta antaessaan varata itselleen oikeuden antaa kansallisessa lainsäädännössään säännöksiä, joiden mukaan ennakkoratkaisupyynnöistä tehdään viimeisen oikeusasteen tuomioistuinten velvollisuus.

Artiklan 4 kohdassa vahvistetaan, että jäsenvaltiolla on oikeus antaa yhteisöjen tuomioistuimelle 1 kohdassa tarkoitetuissa ennakkoratkaisuprosesseissa lausuntoja tai esittää kirjallisia huomioita riippumatta siitä, onko se itse hyväksynyt tuomioistuimen toimivallan. Jäsenvaltion mahdollisuudesta esittää EY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa tarkoitetuissa ennakkoratkaisumenettelyissä kirjallisia huomautuksia ja lausuntoja määrätään yksityiskohtaisemmin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa sekä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksessä.

Artiklan 5 kohdassa on ennakkoratkaisumenettelyyn liittyvä toimivallan rajoitus. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa arvioida jäsenvaltion poliisiviranomaisen tai muun lain noudattamista valvovan viranomaisen toteuttamien toimien oikeellisuutta tai suhteellisuutta taikka niiden velvollisuuksien täyttämistä, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi. Nämä kysymykset on jätetty jo K.5 artiklassa (uusi 33 artikla) jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan. Tässä kohdassa rajauksen tarkoituksena on ilmeisesti pyrkiä siihen, ettei yhteisöjen tuomioistuin käsitellessään osastossa tarkoitettuja ennakkoratkaisuasioita edes välillisesti lausuisi niistä.

Artiklan 6 kohta sisältää määräyksen yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tutkia kanteita, jotka koskevat puitepäätöksen ja päätöksen laillisuutta. Kanteen voi nostaa jäsenvaltio tai komissio. Kanneperusteet ovat toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, unionisopimuksen tai sen soveltamiseen liittyvän lainsäädännön rikkominen tai toimivallan väärinkäyttö. Kanne on nostettava kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta. Kanneperusteet ja kanneaika ovat vastaavat kuin EY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa (uusi 230 artikla). Sen sijaan Euroopan parlamentti, Euroopan keskuspankki tai neuvosto itse eivät voi artiklan sanamuodon mukaan missään olosuhteissa nostaa tällaista kannetta, eivätkä myöskään luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt. Tältä osin määräys eroaa EY:n perustamissopimuksen 173 artiklasta.

Artiklan 7 kohdassa ovat määräykset jäsenvaltioiden välisten sekä komission ja jäsenvaltioiden välisten riitojen ratkaisemisesta. Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettujen säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat, jos riitaa ei sovita neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun jokin jäsenvaltioista on saattanut asian neuvoston käsiteltäväksi. Aivan vastaavaa määräystä ei ole EY:n perustamissopimuksessa. Perustamissopimuksen 170 artiklan (uusi 227 artikla) mukaan jäsenvaltio voi tosin nostaa laiminlyöntikanteen yhteisöjen tuomioistuimessa toista jäsenvaltiota vastaan, jos se katsoo tämän syyllistyneen sopimusrikkomukseen. Toisaalta EY:n perustamissopimuksen 219 artiklassa (uusi 292 artikla) on ilmaistu periaate jäsenvaltioiden välisten riitaisuuksien ratkaisemisesta sopimuksessa määrättyjä menettelyjä noudattaen. Kohdan toisen virkkeen mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on lisäksi toimivalta ratkaista jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat, jotka koskevat K.6 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkintaa tai soveltamista. Komissiolla ei VI osaston alalla ole vastaavaa valvontatoimivaltaa kuin EY:n perustamissopimuksen järjestelmässä, vaan ainoastaan komission ja jäsenvaltion väliset yleissopimuksia koskevat erimielisyydet voidaan ratkaista yhteisöjen tuomioistuimessa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Ennakkoratkaisuvallan antamista yhteisöjen tuomioistuimelle oikeus- ja sisäasioissa voidaan perustella oikeusturvan ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden varmistamisella. Tilanne, jossa yhteisöjen tuomioistuimelle ei anneta ennakkoratkaisuvaltaa voi johtaa siihen, että tulkintakäytännöt eri jäsenvaltioissa muodostuvat epäyhtenäisiksi. Tätä korostaa omalta osaltaan se, että monet VI osaston nojalla annetuista säädösinstrumenteista ovat sisällöltään vaikeaselkoisia ja edellyttävät kansallisia täytäntöönpanotoimia. Myös jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten noudattamat tulkintalinjat saattavat muodostua keskenään ristiriitaisiksi. Tämä on vaarana erityisesti tilanteissa, joissa VI osastoon kuuluvan instrumentin ja EY:n perustamissopimukseen kuuluvan säädöksen välillä vallitsee läheinen yhteys. Lisäksi on muistettava, että oikeus- ja sisäasiat koskettavat läheisesti kansalaisia, minkä vuoksi heidän oikeusturvaansa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Suomi on edellä mainittuja jäsenvaltioiden välisiä yleissopimuksia koskevien pöytäkirjojen osalta hyväksynyt tuomioistuimen toimivallan laajemman vaihtoehdon mukaisesti, toisin sanoen siten, että kaikilla kansallisilla tuomioistuimilla on oikeus pyytää ennakkoratkaisua käsiteltävänään olevassa asiassa. Suomen kanta on perustunut muun muassa prosessiekonomisiin näkökohtiin. Suomen käsityksen mukaan ei ole ollut aiheellista pidättää ennakkoratkaisun pyytämistä koskevaa oikeutta vain ylimmille tuomioistuimille, jolloin yhteisöoikeudellisen kysymyksen ratkaiseminen edellyttäisi päätökseen tyytymättömältä koko valitustien käyttämistä.

Hallituksen tarkoituksena on tehdä Amsterdamin sopimuksen ratifioimisen yhteydessä unionisopimuksen K.7 artiklassa tarkoitettu julistus, jossa Suomi ilmoittaa hyväksyvänsä yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisuvallan siten, että kaikki kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää ennakkoratkaisuja VI osaston säädösten pätevyydestä ja tulkinnasta. Ennakkoratkaisu sitoisi sitä pyytänyttä tuomioistuinta kyseisen säädösinstrumentin tulkintakysymyksen suhteen, mutta ratkaisu itse vireillä olevassa asiassa jäisi kansalliselle tuomioistuimelle.

Tuomioistuinten oikeuksista ja velvollisuuksista on hallitusmuodon mukaan säädettävä lain tasolla. Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa vastaavaan järjestelyyn Europol-yleissopimusta koskevasta hallituksen esityksestä (HE 136/1997 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 28/1997 vp), jossa se toteaa, että tuomioistuimen omaan harkintavaltaan tässä suhteessa jätetty menettelytapavalinta on sopusoinnussa perustuslakiin pohjautuvan tuomioistuinten riippumattomuusperiaatteen kanssa. Ennakkoratkaisuvaltaa koskevan julistuksen määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan, mutta sen antamisella ei ole vaikutusta sopimuksen voimaansaattamislain säätämisjärjestykseen.

Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan julistuksen nro 10 mukaisesti jäsenvaltio voi ilmoittaa tekevänsä ennakkoratkaisujen pyytämisestä viimeisen oikeusasteen tuomioistuinten velvollisuuden. Mikäli Suomi myöhemmin tehtävällä ilmoituksella velvoittautuisi tähän menettelyyn, tultaisiin tämän ilmoituksen tekeminen saattamaan eduskunnan hyväksyttäväksi.

Unionisopimuksen K.7 artiklan 7 kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan mukaan annettujen säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat. Samoin yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat. Uudet määräykset eivät edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista. Määräysten vaikutusta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen on käsitelty jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä koskevassa osassa.

K.8 artikla (uusi 36 artikla). Artiklan 1 kohdassa ovat määräykset, jotka koskevat osaston kysymyksiä käsittelevää koordinointikomiteaa. Nykyisessä unionisopimuksessa määräys koordinointikomiteasta sisältyy K.4 artiklaan, mistä syystä komiteasta käytetään nimitystä K.4-komitea.

Koordinointikomitea koostuu jäsenvaltioiden oikeus- ja sisäasioista vastaavien ministeriöiden johtavista virkamiehistä. Yhteensovittavan tehtävänsä lisäksi komitean tehtävänä on antaa neuvostolle lausuntoja sen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan. Lisäksi komitea osallistuu neuvoston työn valmisteluun K.1 artiklassa (uusi 29 artikla) tarkoitetuilla aloilla, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan (uusi 207 artikla) soveltamista. Mainitussa artiklassa on

määräykset pysyvien edustajien komiteasta (Coreper), joka huolehtii neuvoston työn valmistelusta sekä suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Määräys tarkoittaa käytännössä, että unionisopimuksen uudessa K.8 artiklassa tarkoitettu komitea ei voi viedä asioita suoraan neuvoston käsiteltäväksi, vaan ne on käsiteltävä pysyvien edustajien komiteassa. Aikaisempaan tilanteeseen verrattuna artiklassa tarkoitetun komitean toimiala on merkittävästi supistunut, koska voimassaolevan VI osaston yhteistyöaloista maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka, ulkorajojen ylittämistä koskeva yhteistyö sekä oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeuden alalla on edellä selostetun mukaisesti siirretty EY:n perustamissopimuksen määräyksiksi. Näillä aloilla komitealla ei uusien määräysten mukaan ole toimivaltaa.

Artiklan 2 kohdan määräyksen mukaan komissio osallistuu täysimääräisesti työhön VI osastossa tarkoitetuilla aloilla. Määräys vastaa sanatarkasti unionisopimuksen nykyistä K.4 artiklan 2 kohtaa.

K.9 artikla (uusi 37 artikla). Artiklassa määrätään jäsenvaltioiden kannanottojen yhteensovittamisesta osaston tarkoittamilla aloilla tapahtuvassa kansainvälisessä toiminnassa. Artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot ilmaisevat tämän osaston määräysten mukaisesti määritellyt yhteiset kannat niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joihin ne osallistuvat. Määräys vastaa unionisopimuksen nykyistä K.5 artiklaa.

Artiklan toisen kohdan mukaan osastoon kuuluviin asioihin sovelletaan tarvittaessa J.8 ja J.9 artiklan (uusi 18 ja 19 artikla) määräyksiä. Viittauksella tarkoitetaan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan V osaston määräyksiä. Osaston J.8 artiklassa on määräyksiä muun muassa siitä, että puheenjohtajavaltio edustaa unionia ja vastaa osaston päätösten toteuttamisesta. Määräyksen mukaan neuvoston puheenjohtajaa avustaa neuvoston pääsihteeri, joka toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan tehtävissä. Neuvosto voi tarvittaessa nimittää erityisedustajan hoitamaan tiettyä poliittista erityistehtävää. Kysymyksessä on periaatteellisesti merkittävä mahdollisuus laajentaa tarpeen vaatiessa neuvoston puheenjohtajan toimivaltuuksia unionisopimuksen VI osaston alalla.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan V osaston J.9 artiklassa mainitaan, että niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joissa kaikki jäsenvaltiot eivät ole edustettuina, edustettuina olevat jäsenvaltiot antavat muille jäsenvaltioille tietoja kaikista yhteistä etua koskevista asioista. Samoin ne jäsenvaltiot, jotka ovat myös Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston jäseniä, neuvottelevat keskenään ja pitävät muut jäsenvaltiot selvillä asioista. Määräyksen tarkoituksena on edistää yhteistyötä ja tiedonkulkua sekä tehostaa unionin toiminnan yhteensovittamista.

K.10 artikla (uusi 38 artikla). Artiklassa määrätään, että J.14 artiklassa (uusi 24 artikla) tarkoitettuihin sopimuksiin voi sisältyä tähän osastoon kuuluvia asioita. Määräyksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla tehtyihin sopimuksiin voidaan tarpeen mukaan sisällyttää myös poliisiasioiden ja rikosoikeuden alan yhteistyötä koskevia määräyksiä. Unionisopimuksen J.14 artiklan vaikutusta hallituksen esitykseen liittyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen käsitellään jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä käsittelevässä kohdassa.

K.11 artikla (uusi 39 artikla). Artikla sisältää Euroopan parlamentin asemaa koskevat määräykset. Parlamentin asemaa koskevat määräykset sisältyvät unionisopimuksen nykyiseen K.6 artiklaan. Artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto kuulee Euroopan parlamenttia ennen K.6 artiklan 2 kohdan b, c ja d alakohdassa tarkoitettujen puitepäätösten, päätösten ja yleissopimusten toteuttamista. Euroopan parlamentti antaa lausuntonsa määräajassa, jonka neuvosto voi asettaa ja joka on vähintään kolme kuukautta. Jos lausuntoa ei ole annettu määräajan kuluessa, neuvosto voi tehdä ratkaisunsa ilman sitä. Nyt käyttöönotettava kuulemismenettely puitepäätösten, päätösten ja yleissopimusten osalta lisää Euroopan parlamentin mahdollisuuksia osallistua oikeus- ja sisäasioita koskevaan lainsäädäntömenettelyyn.

Euroopan parlamenttia ei kuulla ennen yhteisten kantojen vahvistamista. Poliittisluonteisten ja yleensä pikaista reagointia edellyttävien tilanteiden ja niihin liittyvien yhteisten kantojen sulkemista parlamentin kuulemisen ulkopuolelle voidaan perustella tarkoituksenmukaisuussyillä.

Artiklan 2 kohdan mukaan neuvoston puheenjohtajavaltio ja komissio antavat Euroopan parlamentille säännöllisesti tietoja työskentelystä VI osastossa tarkoitetuilla aloilla.

Artiklan 3 kohdassa todetaan, että Euroopan parlamentti voi tehdä kysymyksiä neuvostolle tai antaa sille suosituksia. Euroopan parlamentissa käydään vuosittain keskustelu VI osastossa tarkoitetuilla aloilla tapahtuneesta edistymisestä. Artiklan 2 ja 3 kohdan määräykset vastaavat voimassaolevia unionisopimuksen määräyksiä.

K.12 artikla (uusi 40 artikla). Artiklassa on määräykset tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta VI osastossa tarkoitetuilla aloilla. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioille, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä voidaan, ottaen huomioon K.15 ja K.16 artiklan (uusi 43 ja 44 artikla) määräykset, myöntää oikeus käyttää unionin perussopimuksissa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä. Yhteistyön toteuttamisen edellytyksenä on, että yhteistyössä otetaan huomioon Euroopan yhteisöjen toimivalta sekä VI osastossa määrätyt tavoitteet. Unionisopimuksen M artiklaan (uusi 47 artikla) sisältyy vastaava yleisempi määräys yhteisöjen toimivallan huomioonottamisesta. Edellytyksenä on myös se, että yhteistyön tavoitteena on mahdollistaa unionin kehittyminen nopeammin vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi. Sama ajatus, jonka mukaan tiiviimmän yhteistyön tulee edistää unionin tavoitteita, ilmenee yleisemmällä tasolla unionisopimuksen K.15 artiklan 1 kohdan a alakohdasta.

Artiklan 2 kohdassa on määräykset tiiviimmän yhteistyön käynnistämisestä. Neuvosto päättää edellä 1 kohdassa tarkoitetusta oikeudesta määräenemmistöllä asianomaisten jäsenvaltioiden pyynnöstä sen jälkeen, kun komissiota on pyydetty esittämään näkemyksensä. Myös Euroopan parlamenttia pyydetään esittämään näkemyksensä. Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että se kansallisesta politiikasta johtuvista tärkeistä ja perustelluista syistä aikoo vastustaa oikeuden myöntämistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi tällöin määräenemmistöllä pyytää, että asia annetaan Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi. Neuvoston jäsenten äänet painotetaan EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdan (uusi 205 artiklan 2 kohta) mukaisesti. Neuvoston ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä päätöksen puolesta, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

Artiklan 3 kohdassa on määräykset siitä, miten jäsenvaltio voi myöhemmin liittyä yhteistyöhön mukaan. Artiklan mukaan tällaisen jäsenvaltion on ilmoitettava aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle. Komissio antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta sekä mahdollisen suosituksen erityisjärjestelyistä, joita se katsoo tarvittavan, jotta kyseinen jäsenvaltio voi osallistua yhteistyöhön. Liittymistä koskevalle menettelylle on asetettu määräaika. Neuvosto tekee asiasta päätöksen neljän kuukauden kuluessa ilmoituksen päivämäärästä ja päättää samalla mahdollisista tarpeellisiksi katsomistaan erityisjärjestelyistä. Päätös katsotaan tehdyksi, jollei neuvosto määräenemmistöllä päätä lykätä sen tekemistä. Tällöin neuvosto perustelee päätöksensä ja asettaa määräajan sen käsittelemiseksi uudelleen. Tätä kohtaa sovellettaessa neuvosto toimii K.16 artiklassa määrätyin edellytyksin.

Artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan artiklan mukaiseen tiiviimpään yhteistyöhön sovelletaan K.1—K.13 artiklan (uusi 29 — 41 artikla) määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai K.15 ja K.16 artiklassa toisin määrätä. Artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaan artiklan 1, 2 ja 3 kohtaan sovelletaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta ja sen käyttämisestä EY:n perustamissopimuksessa annettuja määräyksiä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että päätöstä, joka tarkoittaa oikeutta tiiviimpään yhteistyöhön, voidaan vaatia kumottavaksi EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (uusi 230 artikla) nojalla, esimerkiksi vetoamalla olennaisen menettelymääräyksen rikkomiseen.

Artiklan 5 kohdassa todetaan, että artiklalla ei rajoiteta Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi unionin säännöstöä tehdyn pöytäkirjan (nro 2) määräysten soveltamista. Vastaava määräys sisältyy EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklaan (uusi 11 artikla).

K.13 artikla (uusi 41 artikla). Artiklan 1 kohdassa on viittaus niihin EY:n perustamissopimuksen määräyksiin, joita sovelletaan VI osastossa tarkoitettuihin yhteistyön aloihin. Viittaukset vastaavat pääosin unionisopimuksen nykyistä K.8 artiklan 1 kohtaa. Artiklaan on kuitenkin lisätty viittaukset kolmeen artiklaan. EY:n perustamissopimuksen 138 e artiklassa (uusi 195 artikla) on Euroopan parlamentin oikeusasiamiestä ja hänen toimivaltaansa koskevat määräykset. Viittaus ulottaa oikeusasiamiehen toimivallan koskemaan myös poliisiasiain ja rikosoikeuden alan yhteistyötä. Perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 3 kohta puolestaan sisältää määräyksen, jonka mukaan henkilökohtaisesti

tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättyminen äänestämästä ei estä neuvostoa tekemästä ratkaisua, jonka edellytyksenä on yksimielisyys. Viittaus perustamissopimuksen 191 a artiklaan (uusi 255 artikla) merkitsee, että mainitussa artiklassa asetetut avoimuutta koskevat säännöt ulotetaan koskemaan myös unionisopimuksen VI osastoon kuuluvaa toimintaa.

Artiklan 2 kohdassa määrätään VI osastossa tarkoitettuihin aloihin liittyvistä määräyksistä toimielimille aiheutuvien hallintomenojen kirjaamisesta. Määräyksen mukaan menot otetaan menoina yhteisön talousarvioon.

Vastaavasti artiklan 3 kohdan mukaan määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot otetaan myös menoina yhteisön talousarvioon, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin. Jos menoja ei sisällytetä yhteisöjen talousarvioon, jäsenvaltiot vastaavat niistä bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin.

Artiklan 4 kohdan mukaan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyä talousarviomenettelyä sovelletaan yhteisön talousarvioon otettaviin menoihin. Tämä sisältää periaatteellisen muutoksen nykyiseen käytäntöön. Sen voidaan katsoa merkitsevän sitä, että kaikki VI osaston kulut katettaisiin jatkossa yhteisön talousarviosta, koska operatiivisten kulujen kattaminen jäsenvaltioiden toimesta edellyttäisi neuvoston yksimielistä päätöstä. Myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla on siirrytty J.18 artiklan (uusi 28 artikla) mukaisesti vastaavaan käytäntöön.

K.14 artikla (uusi 42 artikla). Artiklan mukaan neuvosto voi yksimielisesti komission tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää, että toiminta K.1 artiklassa (uusi 29 artikla) tarkoitetuilla aloilla siirtyy EY:n perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) alaan, ja samalla määrittää siihen liittyvät asiaankuuluvat äänestysehdot. Käytännössä tämä tarkoittaa asioiden siirtoa pois VI osastosta. Artiklan mukaan neuvosto suosittaa jäsenvaltioille tällaisen päätöksen hyväksymistä kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

Määräys vastaa pääosin nykyistä K.9 artiklaa. Merkittävä muutos on kuitenkin se, että artiklan soveltaminen edellyttää nyt myös Euroopan parlamentin kuulemista. Lisäksi on huomattava, että aiemmin poliisiasiain ja rikosoikeuden alan yhteistyö oli nimenomaisesti suljettu pois siirrettävien alojen luettelosta. Määräyksen merkitys on kuitenkin vähäisempi siinä mielessä, että määräykset maahanmuutto- ja turvapaikka-asioista sekä ulkorajavalvonnasta ja oikeudellisesta yhteistyöstä yksityisoikeuden alalla siirretään Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimukseen.

VI a osasto (uusi VII osasto)

Määräykset tiiviimmästä yhteistyöstä

Unionisopimukseen lisätään Amsterdamin sopimuksella VI a osasto (uusi VII osasto), joka sisältää yleiset määräykset jäsenvaltioiden välisestä tiiviimmästä yhteistyöstä eli niin sanotusta joustavuudesta. Uusien määräysten mukaan ne jäsenvaltiot, jotka haluavat ja kykenevät, voivat harjoittaa tiiviimpää yhteistyötä unionin toiminta-aloilla käyttäen hyväkseen unionin toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä. Uuden VI a osaston tavoitteena on pitää joustava yhteistyö, jota jäsenvaltioiden välille uskotaan syntyvän joka tapauksessa, unionin rakenteiden sisäpuolella sekä asettaa yhteistyölle tietyt kriteerit, jotta se ei rikkoisi unionin yhtenäisyyttä.

Unionisopimuksen VI a osastossa määrätään tiiviimpää yhteistyötä koskevista yleisistä periaatteista ja edellytyksistä, eräistä päätöksenmenettelyä ja rahoitusta koskevista kysymyksistä sekä Euroopan parlamentin informoimisesta. Määräykset kuuluvat unionisopimuksen L artiklan (uusi 46 artikla) c kohdan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan. Tiiviimmästä yhteistyöstä määrätään yksityiskohtaisemmin unionisopimuksen VI osaston osalta unionisopimuksen K.12 artiklassa (uusi 40 artikla) ja yhteisön osalta EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklassa (uusi 11 artikla).

K.15 artikla (uusi 43 artikla). Unionisopimuksen K.15 artiklassa määritellään tiiviimpää yhteistyötä koskevat yleiset edellytykset ja periaatteet. Ne koskevat sekä unionisopimuksen VI osaston K.12 artiklan (uusi 40 artikla) että EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklan (uusi 11 artikla) mukaan käynnistettävää tiiviimpää yhteistyötä.

Artiklan 1 kohdassa luetellaan kahdeksan kumulatiivista edellytystä, joiden täyttyessä jäsenvaltiot, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, saavat käyttää unionisopimuksessa ja EY:n perustamissopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja

järjestelyjä. Edellytysten täyttymistä arvioidaan tiiviimmän yhteistyön käynnistämistä koskevassa päätöksentekomenettelyssä, jota käsitellään yksityiskohtaisemmin unionisopimuksen K.12 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklan yhteydessä. Kysymys edellytysten tulkitsemisesta ja niiden täyttymisestä voidaan saattaa yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tiiviimmällä yhteistyöllä tulee pyrkiä edistämään unionin tavoitteiden saavuttamista sekä suojelemaan sen etuja ja toimimaan niiden mukaisesti. Unionin tavoitteet määritellään yleisellä tasolla unionisopimuksen B artiklassa (uusi 2 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa. Lisäksi unionin tavoitteita voidaan johtaa unionin perussopimusten yksittäisistä artikloista ja osastoista sekä tietyissä tapauksissa jopa perussopimuksista kokonaisuutena. Artiklan 1 kohdan a alakohdan määräyksen tavoitteena on varmistaa, ettei unionia kehitetä unionin tavoitteiden vastaisella tavalla ja ettei unionin perussopimusten muuttamista koskevaa unionisopimuksen N artiklaa (uusi 48 artikla) kierretä. Yhteistyöllä tulee pyrkiä lujittamaan unionia ja viemään sen kehitystä eteenpäin. Vastaava ajatus ilmenee myös unionisopimuksen K.12 artiklan 1 kohdan b alakohdasta.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan yhteistyössä otetaan huomioon unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen periaatteet sekä unionin yhteinen toimielinjärjestelmä. Määräyksellä korostetaan unionin perusperiaatteiden, rakenteen ja toimielinjärjestelmän turvaamisen merkitystä. Perusperiaatteilla viitataan muun muassa unionisopimuksen II osastossa ja EY:n perustamissopimuksen ensimmäisessä osassa esitettyihin periaatteisiin. Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut ja kehittänyt eräitä perusperiaatteita oikeuskäytännössään. Unionin toimielinjärjestelmällä tarkoitetaan varsinaisten toimielinten ja elinten yhdessä muodostamaa hallintokoneistoa. Unionin yhteisestä toimielinjärjestelmästä ja toimielimistä määrätään unionisopimuksen C ja E artiklassa (uusi 3 ja 5 artikla) ja toimielinjärjestelmän perusteet esitetään EY:n perustamissopimuksen osalta sen 4 artiklassa (uusi 7 artikla). Lisäksi unionin perussopimuksissa mainitaan muun muassa Eurooppa-neuvosto, Euroopan investointipankki, oikeusasiamies sekä eräitä talous- ja rahaliittoon liittyviä elimiä.

Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan yhteistyö otetaan käyttöön ainoastaan viimeisenä keinona, jos unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen tavoitteita ei voida saavuttaa soveltamalla niissä määrättyjä asiaa koskevia menettelyjä. Määräyksellä korostetaan sitä, että jäsenvaltioiden tulisi toimia ensijaisesti yhdessä. Samaan tavoitteeseen pyrittiin tuomalla neuvotteluiden aikana esiin periaate, jonka mukaan tiiviimmän yhteistyön tulisi olla, mikäli mahdollista, tilapäistä. Tiiviimmän yhteistyön tulee näin olla pikemminkin poikkeus kuin sääntö.

Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan yhteistyön tulee koskea ainakin suurinta osaa jäsenvaltioista eli yli puolta niistä. Määräyksen tarkoituksena on varmistaa, että mahdollisimman moni jäsenvaltio osallistuu tiiviimpään yhteistyöhön. Tämä ehkäisee sen, että unionin sisälle muodostuisi useita pieniä ydinryhmiä, mikä vaarantaisi unionin yhtenäisyyden. Edellytystä voidaan perustella myös sillä, ettei olisi tarkoituksenmukaista, että kovin pieni jäsenvaltioryhmä voisi käyttää tiiviimmän yhteistyön toteuttamiseen unionisopimuksessa ja EY:n perustamissopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä.

Artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan yhteistyö ei saa vaikuttaa yhteisön säännöstöön ja unionin perussopimusten muiden määräysten nojalla hyväksyttyihin toimiin. Tiiviimpää yhteistyötä sovellettaessa on tärkeää, että unionin toiminnan perustavoitteet säilyvät ja ettei yhteistyö vaaranna voimassaolevaa yhteisön säännöstöä (acquis communautaire). Joustavuus ei saa aiheuttaa vääristymiä unionin toiminnassa eikä häiritä sitä muuten. Tähän tavoitteeseen pyritään myös EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklan 1 kohdassa luetelluilla edellytyksillä.

Artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan yhteistyö ei saa vaikuttaa niiden jäsenvaltioiden toimivaltaan, oikeuksiin, velvoitteisiin ja etuihin, jotka eivät osallistu siihen. Määräys korostaa sitä, ettei yhteistyön tule vaarantaa sen ulkopuolelle jäävien jäsenvaltioiden etuja eikä haitata niiden toimintaa unionissa. Samaan tavoitteeseen pyritään sillä, että yhteistyön ulkopuolelle jääville jäsenvaltioille varataan oikeus osallistua tiiviimpää yhteistyötä koskeviin keskusteluihin unionin toimielimissä. Tiiviimpi yhteistyö ei myöskään vapauta yhteistyön ulkopuolelle jääviä jäsenvaltioita niille kuuluvista velvoitteista. Tiiviimmän yhteistyön ulkopuolisille jäsenvaltioille on asetettu K.15 artiklan (uusi 43 artikla) 2 kohdassa

erityinen velvollisuus olla olematta esteenä yhteistyön toteuttamiselle.

Artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaan tiiviimpi yhteistyö on avoinna kaikille jäsenvaltioille ja ne voivat liittyä yhteistyöhön milloin tahansa edellyttäen, että ne noudattavat peruspäätöstä ja yhteistyön yhteydessä jo tehtyjä päätöksiä. Tällä periaatteella halutaan varmistaa se, että kaikki jäsenvaltiot, jotka kykenevät ja haluavat, voivat osallistua tiiviimpään yhteistyöhön. Osallistuminen edellyttää, että jäsenvaltio täyttää ne edellytykset, jotka neuvosto asetti yhteistyötä käynnistettäessä, ja että jäsenvaltio hyväksyy myös yhteistyön piirissä toteutetut säädökset ja päätökset sekä sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. Yhteistyöhön liittymisestä määrätään yksityiskohtaisemmin EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklan 3 kohdassa ja unionisopimuksen K.12 artiklan 3 kohdassa. Komissio voi näiden määräysten mukaan päättää tarpeellisista erityisjärjestelyistä. Yhteistyöhön liittymisen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltio voi osallistua tiiviimpää yhteistyötä koskeviin keskusteluihin unionin toimielimissä ennen liittymistään. Mahdollistamalla se, että kaikki kykenevät jäsenvaltiot voivat osallistua yhteistyöhön tasavertaisesti, vältetään suljetun ydinryhmän muodostuminen.

Artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan yhteistyössä noudatetaan kyseessä olevan alan mukaan joko EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklassa ja unionisopimuksen K.12 artiklassa määrättyjä erityisiä lisäedellytyksiä. Neuvoston on tullut hyväksyä yhteistyö kyseisissä artikloissa määrättyjen menettelyjen mukaisesti. Määräyksiä on selostettu lähemmin mainittujen artiklojen yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot soveltavat niitä koskevin osin sen yhteistyön toteuttamiseksi hyväksyttyjä säädöksiä ja päätöksiä, johon ne osallistuvat. Jäsenvaltiot, jotka eivät osallistu kyseiseen yhteistyöhön, eivät saa olla esteenä sille, että yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot toteuttavat sitä. Tällä niin sanotulla puuttumattomuusperiaatteella pyritään välttämään tilanne, jossa tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvien ja sen ulkopuolelle jäävien jäsenvaltioiden harjoittama toiminta olisivat ristiriidassa keskenään. Vastaavasti tiiviimpi yhteistyö ei saa f alakohdan mukaan vaikuttaa yhteistyön ulkopuolelle jäävien jäsenvaltioiden oikeuksiin ja velvoitteisiin. Määräystä voidaan verrata unionisopimuksen J.13 artiklan (uusi 23 artikla) mukaisiin rakentavaa pidättäytymistä koskeviin määräyksiin, joiden mukaan tietyn toimenpiteen ulkopuolelle jäävän jäsenvaltion on pidättäydyttävä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa unionin toiminnan kanssa.

K.16 artikla (uusi 44 artikla). K.16 artiklassa määrätään päätöksentekomenettelystä tiiviimmän yhteistyön toteuttamisessa sekä yhteistyön rahoittamisesta. Päätöksentekomenettelystä tiiviimmän yhteistyön käynnistämisessä määrätään unionisopimuksen K.12 artiklassa (uusi 40 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklassa (uusi 11 artikla).

Artiklan 1 kohdan mukaan yhteistyön toteuttamisen edellyttämät säädökset ja päätökset hyväksytään ja tehdään unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen toimielimiä koskevien määräysten mukaisesti. Neuvoston kaikki jäsenet voivat osallistua keskusteluihin, mutta vain yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden edustajat osallistuvat päätöksentekoon. Yhteistyön ulkopuolelle jääville jäsenvaltioille on toisin sanoen annettu eräänlainen aktiivisen tarkkailijan asema. Tämä on tärkeää paitsi yhteistyön kehittymisen seuraamisen ja valvomisen kannalta myös siksi, että se helpottaa yhteistyön ulkopuolelle jääneiden jäsenvaltioiden liittymistä yhteistyöhön myöhemmin, mikäli ne haluavat ja kykenevät.

Artiklan 1 kohdassa määrätään ääntenpainotusta koskevista kysymyksistä. Artiklan mukaan määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, mistä määrätään EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohdassa. Yksimielisyyteen vaaditaan ainoastaan kyseisten neuvoston jäsenten äänet. Näin ollen määräenemmistö- ja yksimielisyysvaatimuksen täyttymistä arvioitaessa otetaan huomioon ainoastaan yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden äänet.

Artiklan 2 kohdan mukaan yhteistyön toteuttamisesta aiheutuvista muista kuin toimielinten hallintomenoista huolehtivat yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot, jollei neuvosto päätä yksimielisesti toisin. Mahdollisuus, jonka mukaan myös yhteistyön toimintamenot voidaan tarvittaessa maksaa yhteisön talousarviosta, on tarkoituksenmukainen erityisesti tilanteissa, joissa jäsenvaltiot katsovat tiiviimmästä yhteistyöstä olevan hyötyä niille kaikille.

K.17 artikla (uusi 45 artikla). Unionisopimuksen K.17 artiklassa määrätään tiiviimpää yhteistyötä koskevien tietojen antamisesta

Euroopan parlamentille. Artiklan mukaan neuvosto ja komissio ilmoittavat säännöllisesti Euroopan parlamentille VI a osaston (uusi VII osasto) nojalla toteutetun tiiviimmän yhteistyön edistymisestä. Paitsi että Euroopan parlamentille annetaan yleisellä tasolla tietoja tiiviimmästä yhteistyöstä, parlamentilla on sille normaalisti kuuluva asema niissä päätöksentekomenettelyissä, joita noudatetaan tiiviimmän yhteistyön toteuttamisessa.

VII osasto (uusi VIII osasto) — Loppumääräykset

L artikla (uusi 46 artikla). Artiklassa määrätään yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta unionisopimuksen osalta. Artiklaa on tarkistettu eräiltä osin. Uudet sopimusmääräykset merkitsevät tuomioistuimen toimivallan laajentumista erityisesti VI osastoon kuuluvien oikeus- ja sisäasioiden sekä tiiviimmän yhteistyön ja perusoikeuksien osalta. Siltä osin kuin on kysymys Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten muuttamisesta annetuista määräyksistä ja unionisopimuksen loppumääräyksistä (artiklan a ja e alakohta), artiklan teksti säilyy muuttumattomana.

Voimassa olevan L artiklan b alakohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivaltaa K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden välisten yleissopimusten osalta. Alakohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella ottamalla siihen viittaus uuteen K.7 artiklaan (uusi 35 artikla), jossa määrätään tuomioistuimen toimivallasta unionisopimuksen oikeus- ja sisäasioita koskevan VI osaston osalta. Yhteisöjen tuomioistuimella on K.7 artiklan mukaisesti toimivaltaa ratkaista artiklassa määrätyin edellytyksin osaston perusteella annettujen säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden riidat sekä antaa mainittuja säädöksiä koskevia ennakkoratkaisuja. Tuomioistuimen toimivaltaa on selostettu tarkemmin K.7 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Artiklan muutetun c alakohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivaltaa jäsenvaltioiden tiiviimmän yhteistyön suhteen EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklassa (uusi 11 artikla) ja unionisopimuksen K.12 artiklassa (uusi 40 artikla) määrätyin edellytyksin. Mainituissa artikloissa määrätään tiiviimmän yhteistyön edellytyksistä, käynnistämisestä sekä siitä, miten jäsenvaltio voi myöhemmin osallistua yhteistyöhön.

Artiklaan on lisätty uusi d alakohta, jonka nojalla yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta soveltaa F artiklan 2 kohtaa unionin toimielinten toiminnan osalta edellyttäen, että tuomioistuimella on toimivalta yhteisöjen perustamissopimusten ja unionisopimuksen mukaisesti. Uudella sopimuskohdalla vahvistetaan tuomioistuimen muodollinen oikeus valvoa, että unionin toimielimet noudattavat toiminnassaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 18—19/1990) ja jäsenvaltioiden yhteisen valtiosääntöperinteen mukaisia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia. Tätä toimivaltaa tuomioistuin voi kuitenkin käyttää vain silloin, kun sillä on toimivalta yhteisöjen perustamissopimusten tai unionisopimuksen mukaisesti. Tuomioistuimen toimivalta perusoikeuksien valvonnassa kohdentuu siten unionisopimuksen VI osaston ja yhteisöjen perustamissopimusten määräyksiin tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sopimusmääräysten mukaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuin on jo nykyisessä oikeuskäytännössään soveltanut perusoikeuksia yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina. Tuomioistuin on viitannut ratkaisuissaan sekä jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen että Euroopan ihmisoikeussopimukseen arvioidessaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien asemaa yhteisön oikeudessa (ks. mm. asia 29/69, Stauder, ECR 1969, s. 419, asia 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, ECR 1970, s. 1125 sekä asia 4/73, Nold II, ECR 1974, s. 491). Tuomioistuin on ottanut Euroopan ihmisoikeussopimuksen ohella huomioon myös muita sellaisia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, joihin jäsenvaltiot ovat liittyneet.

L artiklan uudella d alakohdalla luodaan nimenomainen toimivaltaperusta perusoikeuksien noudattamisen oikeudelliselle valvonnalle unionin toiminnassa sekä vahvistetaan perusoikeuksien asemaa aikaisempaa itsenäisempinä kanneperusteina unionin toimielinten toimintaa koskevissa kysymyksissä.

N artikla (uusi 48 artikla). Artikla sisältää määräykset unionin perussopimusten muuttamisesta. Perussopimusten muuttamisesta päätetään yksimielisesti jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssissa, ja muutokset ratifioidaan jäsenvaltioissa. Artiklaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että siitä poistetaan viittaus vuoden 1996 hallitustenväliseen konferenssiin.

O artikla (uusi 49 artikla). Artikla koskee Euroopan unionin jäsenyyden hakemista ja siinä noudatettavaa menettelyä. Artiklan ny-

kyisen 1 kohdan mukaan jokainen Euroopan valtio voi hakea unionin jäsenyyttä. Kohtaa on tarkistettu lisäyksellä, jonka mukaan jäsenyyttä hakevan valtion tulee noudattaa F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohdassa määrättyjä periaatteita eli kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteita. Muilta osin artiklan teksti vastaa voimassaolevaa O artiklaa.

Ilman nimenomaista viittaustakin on selvää, että unionin jäsenyyden edellytyksiin kuuluu F artiklan 1 kohdan periaatteiden noudattaminen. Mainittujen periaatteiden noudattamista on käytännössä pidetty jo ennen unionisopimustakin jäseneksi tulon ehtona (ks. Kööpenhaminan Eurooppa-neuvoston päätelmät kesäkuussa 1993). Artiklan täydentämisen tarkoituksena on lähinnä korostaa mainittujen periaatteiden asemaa unionin ja jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksessä.

S artikla (uusi 53 artikla). Artikla koskee unionisopimuksen todistusvoimaisia kieliä. Se saatetaan ajan tasalle toteamalla, että unionisopimus on Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittymistä koskevan vuonna 1994 tehdyn sopimuksen nojalla todistusvoimainen myös ruotsin ja suomen kielellä. Vastaava muutos on tehty yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistamisen yhteydessä (ks. Amsterdamin sopimuksen 6 ja 8 artikla) EY:n perustamissopimuksen 248 artiklaan (uusi 314 artikla) ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 225 artiklaan.

Amsterdamin sopimuksen 2 artikla: Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen tehdyt muutokset

Johdanto-osa

EY:n perustamissopimuksen johdanto-osan kahdeksannen kappaleen jälkeen lisätään uusi kappale, jonka mukaan sopimuspuolet ovat vakaasti päättäneet edistää kansojen mahdollisimman korkeaa tiedontasoa luomalla laajat mahdollisuudet koulutuksen saantiin sekä jatkuvan koulutuksen avulla. Lisäyksellä vahvistetaan koulutuksen merkitystä yhteisön toiminnassa ja asetetaan koulutuksen kehittämisen päämääräksi elinikäisen oppimisen periaatteen toteuttaminen.

Ensimmäinen osa — Periaatteet

2 artikla. Amsterdamin sopimuksella muutetaan EY:n perustamissopimuksen tavoitteita koskevaa 2 artiklaa eräiltä osin. Uuden tekstin mukaan yhteisön päämääränä on yhteismarkkinoiden toteuttamisella ja talous- ja rahaliiton perustamisella sekä 3 ja 3 a artiklassa (uusi 4 artikla) tarkoitetun yhteisen politiikan tai yhteisen toiminnan toteuttamisella edistää koko yhteisössä taloudellisen toiminnan sopusointuista, tasapainoista ja kestävää kehitystä, työllisyyden ja sosiaalisen suojelemisen korkeaa tasoa, miesten ja naisten tasa-arvoa, kestävää kasvua, joka ei edistä rahan arvon alenemista, edistää hyvää kilpailukykyä ja talouden suorituskyvyn korkeaa lähentymisastetta, ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja ympäristön laadun parantamista, elintason ja elämänlaadun nousua sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja yhteisvastuullisuutta jäsenvaltioiden välillä.

EY:n perustamissopimuksen nykyisessä 2 artiklassa oleva ympäristöä arvossa pitävän kestävän kasvun tavoite korvataan kestävän kehityksen periaatteella. Uudeksi tavoitteeksi on myös otettu ympäristönsuojelun korkea taso ja ympäristön laadun parantamisen edistäminen. Myös sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen nostetaan määräyksellä yhdeksi yhteisön päämääristä. Työllisyyden ja sosiaalisen suojelemisen korkean tason merkitystä yhteisön tavoitteena korostetaan mainitsemalla ne tavoiteluettelossa aikaisemmin kuin voimassa olevassa 2 artiklassa. Muutokset liittyvät pitkälti EY:n perustamissopimuksen muihin määräyksiin tehtyihin muutoksiin.

3 artikla. Artiklassa yksilöidään 2 artiklassa todettujen tavoitteiden toteuttamiseen liittyvät yhteisön politiikat ja yhteistyömuodot. Nämä toiminnot liittyvät sekä yhteismarkkinoiden toteuttamiseen että talous- ja rahaliiton perustamiseen. Artiklan rakennetta muutetaan siten, että siihen lisätään uusi 2 kohta, jolloin nykyisestä artiklan tekstistä tulee 1 kohta. Lisäksi 1 kohtaan tehdään eräitä teknisiä alakohtien numeroinnista johtuvia muutoksia ja otetaan uudeksi i alakohdaksi yhteensovitettua työllisyysstrategiaa koskeva määräys. Uuden i alakohdan mukaan 2 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisön toimintaan voi sisältyä jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamisen edistäminen kehittämällä yhteensovitettu työllisyysstrategia.

Artiklan uudessa 2 kohdassa määrätään, että toteuttaessaan 3 artiklassa tarkoitettua toimintaa yhteisö pyrkii poistamaan eriarvoisuutta ja edistämään miesten ja naisten välistä

tasa-arvoa. Määräyksen tarkoituksena on pyrkiä siihen, että sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen otetaan huomioon EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa mainittuja tavoitteita toteutettaessa yhteisön toiminta-aloilla. Määräyksen tarkoituksena on velvoittaa yhteisö arvioimaan toimintansa vaikutuksia miesten ja naisten ja heidän välisensä tasa-arvon kannalta, ja tällä tavalla pyrkiä poistamaan eriarvoisuutta ja edistämään sukupuolten tasa-arvoa.

3 c artikla (uusi 6 artikla). EY:n perustamissopimukseen lisätään uusi 3 c artikla, jonka mukaan ympäristönsuojelun vaatimukset on sisällytettävä 3 artiklassa tarkoitetun yhteisön politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen erityisesti kestävän kehityksen edistämiseksi (ns. läpäisyperiaate). Lisäyksen johdosta EY:n perustamissopimuksen 130 r artiklan (uusi 174 artikla) 2 kohdan ensimmäisen kappaleen viimeinen virke, jossa on vastaava määräys, poistetaan. Periaatteen siirtäminen ympäristönsuojelua koskevasta osasta EY:n perustamissopimuksen tavoitteita määrittelevään osaan vahvistaa pyrkimystä kestävän kehityksen huomioimiseen yhteisön kaikessa toiminnassa.

5 a artikla (uusi 11 artikla). Artiklassa määrätään tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta EY:n perustamissopimuksessa tarkoitetuilla aloilla. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioille, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, voidaan, ottaen huomioon unionisopimuksen K.15 ja K.16 artiklan (uusi 43 ja 44 artikla) määräykset, myöntää oikeus käyttää EY:n perustamissopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä. Edellytyksenä on, että artiklan 1 kohdassa luetellut viisi kumulatiivista erityisehtoa täyttyvät. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan yhteistyö ei saa koskea aloja, jotka kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Tämä on perusteltua, koska jäsenvaltiot ovat luovuttaneet kyseisillä aloilla toimivallan yhteisöille eivätkä ne enää voi käyttää sitä. Esimerkkinä voidaan mainita EY:n perustamissopimuksen 113 artiklaan (uusi 133 artikla) kuuluvat taloudellisiin ulkosuhteisiin liittyvät kysymykset, joiden osalta toimivalta on siirtynyt yhteisölle. Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan yhteistyö ei saa vaikuttaa yhteisön politiikkaan, toimiin ja ohjelmiin. Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan yhteistyö ei saa koskea unionin kansalaisuutta tai saattaa jäsenvaltioiden kansalaisia keskenään eriarvoiseen asemaan. Unionin kansalaisuudesta määrätään EY:n perustamissopimuksen 8—8 e artiklassa (uusi 17—22 artikla). Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan yhteistyö ei saa ylittää yhteisölle EY:n perustamissopimuksella annetun toimivallan rajoja. Artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan se ei myöskään saa olla keino syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoittamiseen eikä se saa vääristää niiden välisen kilpailun edellytyksiä. Vastaavanlainen ehto sisältyy eräisiin voimassaoleviin EY:n perustamissopimuksen artikloihin.

Artiklan 2 kohdassa määrätään tiiviimmän yhteistyön käynnistämisestä. Kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan neuvosto päättää edellä 1 kohdassa tarkoitetusta oikeudesta määräenemmistöllä komission aloitteesta Euroopan parlamenttia kuultuaan. Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että se aikoo kansallisesta politiikasta johtuvista tärkeistä ja perusteluista syistä vastustaa oikeuden myöntämistä, määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Neuvosto voi tällöin pyytää määräenemmistöllä, että asia annetaan valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvan neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi. Vastaava vetooikeusmenettely otetaan käyttöön myös VI osastossa toteutettavaa tiiviimpää yhteistyötä koskevassa K.12 artiklassa (uusi 40 artikla) sekä yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvän J.13 artiklan (uusi 23 artikla) mukaisessa päätöksentekomenettelyssä. Neuvoston jäsenten äänet painotetaan EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohdan mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka aikovat toteuttaa tiiviimpää yhteistyötä, voivat esittää pyynnön komissiolle, joka tekee asiasta ehdotuksen neuvostolle. Vähintään puolen jäsenvaltioista on osallistuttava yhteistyöhön. Jos komissio ei tee ehdotusta, se antaa asianomaisille jäsenvaltioille tiedon päätöksensä perusteluista. Määräyksen taustalla on ajatus, jonka mukaan on luontevaa, että pyyntö tiiviimmän yhteistyön käynnistämisestä tulee niiltä jäsenvaltioilta, jotka aikovat ryhtyä toteuttamaan sitä. Se, ettei jäsenvaltioilla ole suoraa aloiteoikeutta selittyy sillä, että komissiolla on yksinomainen aloiteoikeus EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla III a osastoon (uusi IV osasto) liittyvää siirtymäaikaa koskevin poikkeuksin. Komissio voi päättäessään aloitteen tekemisestä tarkistaa, ettei yhteistyöhanke ole ristiriidassa toiminnan käynnistämiselle esitettyjen edellytysten kanssa, minkä lisäksi

sillä on jäsenvaltioita paremmat voimavarat aloitteiden tekemiseen. Vastaavasta menettelystä, jossa jäsenvaltiot voivat pyytää komissiota tekemään aloitteen, määrätään EY:n perustamissopimuksen 73 o artiklan (uusi 67 artikla) 2 kohdassa.

Artiklan 3 kohdassa määrätään siitä, kuinka jäsenvaltio voi myöhemmin liittyä yhteistyöhön. Artiklan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle. Komissio antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ja tekee sitä koskevan päätöksen. Lausunnossaan komissio voi muun muassa arvioida jäsenvaltion kykyä noudattaa tiiviimpää yhteistyötä koskevaa peruspäätöstä sekä yhteistyön yhteydessä jo tehtyjä päätöksiä. Päätöksen tekemiselle on asetettu neljän kuukauden pituinen määräaika, joka lasketaan ilmoituksen tekemisen päivämäärästä. Komissio päättää samalla tarpeellisiksi katsomistaan erityisjärjestelyistä.

Artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan yhteistyötoimien toteuttamiseksi vaadittaviin säädöksiin ja päätöksiin sovelletaan kaikkia EY:n perustamissopimuksen asiaa koskevia määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai unionisopimuksen K.15 ja K.16 artiklassa (uusi 43 ja 44 artikla) toisin määrätä.

Artiklan 5 kohdassa todetaan, että artiklalla ei rajoiteta Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi unionin säännöstöä tehdyn pöytäkirjan (nro 2) määräysten soveltamista. Unionisopimuksen K.12 artiklassa (uusi 40 artikla) on vastaava määräys unionisopimuksen VI osaston osalta.

6 artikla (uusi 12 artikla). EY:n perustamissopimuksen voimassa olevan 6 artiklan ensimmäinen kohta sisältää perustamissopimuksen koko asiallista soveltamisalaa koskevan yleisen kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää koskevan kiellon. Artiklan toisen kohdan mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin lausunnon saatuaan toteuttaa sääntelyn tällaisen syrjinnän kieltämiseksi. Artiklan 2 kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siirtymällä EY:n perustamissopimuksen 189 c artiklan (uusi 252 artikla) mukaisesta yhteistoimintamenettelystä 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn.

6 a artikla (uusi 13 artikla). EY:n perustamissopimuksessa on ollut määräyksiä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellosta. Perustamissopimukseen lisätään Amsterdamin sopimuksella 6 a artikla, jossa määrätään neuvoston oikeudesta ryhtyä toimivaltansa rajoissa asianmukaisiin toimiin sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon, vakaumukseen, ikään, vammaisuuteen tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi. Uusien sopimusmääräysten lähtökohdaksi on otettu se, että eri kansalaisryhmien syrjimistä pyritään torjumaan yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä. Syrjinnän vastaiset toimet ovat tärkeä osa perusoikeusulottuvuutta. Määräyksellä on haluttu korostaa sitä, että Euroopan unioni ja sen toimielimet kunnioittavat perusoikeuksia. Jäsenvaltiot ovat jo sitoutuneet perusoikeuksien suojaan kansallisten perustuslakien ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten myötä.

Neuvosto voi päättää syrjinnän vastaisista toimista yksimielisesti komission aloitteesta ja kuultuaan Euroopan parlamenttia. Uuden 6 a artiklan tarkoituksena ei ole synnyttää välittömiä oikeusvaikutuksia. Tämä käy ilmi sanavalinnasta ”torjua”, joka on käsitettä ”kieltää” heikompi. Kieltää sanaa käytetään esimerkiksi kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää koskevassa 6 artiklassa.

Määräyksellä on tietty yhteys niihin unionisopimuksen VI osaston määräyksiin, joilla pyritään ehkäisemään ja torjumaan rasismia ja muukalaisvihaa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Syrjintäkiellosta säädetään hallitusmuodon 5 §:ssä, jota muutettiin perusoikeusuudistuksen (969/1995) yhteydessä. Hallitusmuodon 5 §:n luettelo syrjintäkielloista ei ole tyhjentävä. Kiellettyjä erotteluperusteita ovat sukupuoli, ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus ja muut henkilöön liittyvät syyt. Viimeksi mainittuja ovat esimerkiksi sukupuolinen suuntautuminen. Toisin kuin kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, ei hallitusmuodon kiellettyjen erotteluperusteiden luettelossa mainita erikseen rotua, koska luetteloon sisältyvän alkuperän käsitteen on katsottava kattavan sen.

Suomi on ratifioinut useita syrjinnän vastaisia kansainvälisiä sopimuksia. Näistä voidaan mainita kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 37/1970), kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (SopS 68/1986) ja lasten oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 59—60/1991).

Amsterdamin sopimuksella lisätty 6 a artikla ei edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista. Artiklassa annetaan kuitenkin neuvostolle toimivalta antaa säädöksiä syrjinnän torjumiseksi tapauksissa, joissa se ei ole nykyisten määräysten mukaan mahdollista. Määräyksen vaikutusta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen käsitellään jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä koskevassa kohdassa.

7 d artikla (uusi 16 artikla). EY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella lisätty 7 d artikla sisältää yleistä taloudellista etua koskevien palveluiden erityisasemaa koskevan määräyksen. Artiklassa todetaan yleistä taloudellista etua koskevien palveluiden tärkeä asema unionin yhteisten arvojen joukossa ja niiden merkitys sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä. Artiklan mukaan yhteisö ja sen jäsenvaltiot huolehtivat kukin toimialansa mukaisesti ja EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla siitä, että tällaiset palvelut toimivat sellaisin perustein ja edellytyksin, että ne voivat täyttää tehtävänsä. Artikla ei kuitenkaan rajoita EY:n perustamissopimuksen 77, 90 ja 92 artiklan (uusi 73, 86 ja 87 artikla) soveltamista.

Yleistä taloudellista etua koskevilla palveluilla tarkoitetaan EY:n perustamissopimuksen 90 artiklassa tarkoitettuja palveluita, joilla on yleishyödyllisiä tehtäviä ja joille jäsenvaltiot ovat sen vuoksi asettaneet erityisiä julkisen palvelun velvoitteita. Tällaisia palveluita voivat olla esimerkiksi kuljetusverkot sekä energia- ja viestintäpalvelut.

EY:n perustamissopimuksen 90 artiklan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita, sovelletaan perustamissopimuksen määräyksiä ja etenkin kilpailusääntöjä, siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Palvelut eivät kuitenkaan saa vaikuttaa kaupan kehitykseen tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklassa määrätään valtion tukien ja 77 artiklassa liikenteelle annettavan tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Komissio valvoo artiklojen määräysten noudattamista.

Artiklassa lähinnä todetaan vallitseva oikeustila, joka koskee yleistä taloudellista etua koskevia palveluita. Artiklan tarkoituksena on tällaisten palveluiden merkityksen korostaminen ja niitä koskevan oikeusperustan luominen. Artikla ei kuitenkaan rajoita Euroopan yhteisön kilpailusääntöjen soveltamista yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin.

Uutta 7 d artiklaa täydentää hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 13. Julistuksen mukaan julkisia palveluja koskevien Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 d artiklan määräysten täytäntöönpanossa noudatetaan täysimääräisesti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, muun muassa tasa-arvoisen kohtelun sekä palvelujen laadun ja jatkuvuuden periaatteita (esim. C-179/90, Porto di Genova, ECR 1991, s. I-5889; C-18/88, RTT, ECR 1991, s. I-5941; C-393/92, Almelo, ECR 1994, s. I-1477; C- 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen, ECR 1989, s. 803; C-320/91, Corbeau, ECR 1993, s. I-2533).

Toinen osa — Unionin kansalaisuus

8 artikla (uusi 17 artikla). EY:n perustamissopimukseen lisättiin unionisopimuksella unionin kansalaisuutta koskevat määräykset. Voimassa olevan 8 artiklan 1 kappaleen mukaan jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus, on unionin kansalainen. Unionin kansalaisuuden saaminen ei edellytä mitään toimenpiteitä kansalaisen tai jäsenvaltion toimesta, vaan unionin kansalaisuus tulee jäsenvaltion kansalaiselle automaattisesti sopimusmääräyksen perusteella.

Artiklan 1 kappaletta selvennetään Amsterdamin sopimuksella toteamalla, että unionisopimuksella käyttöön otettu unionin kansalaisuus täydentää, mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta. Erityisesti Tanska, joka on antanut unionin kansalaisuuden ja jäsenvaltion kansalaisuuden välistä suhdetta koskevan julistuksen Edinburghin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1992, piti periaatteen kirjaamista 8 artiklaan tärkeänä.

8 a artikla (uusi 18 artikla). EY:n perustamissopimukseen unionisopimuksella lisätyn 8 a artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin lausunnon saatuaan antaa säännöksiä unionin kansalaisten vapaan liikkumis- ja oleskeluoikeuden käyttämisen helpottamiseksi. Artiklan 2 kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siirtymällä EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn. Poiketen siitä, mitä 189 b artiklassa määrätään, neuvoston ratkaisu tässä tarkoitetuissa menettelyissä on kuitenkin tehtävä aina yksimielisesti.

8 d artikla (uusi 21 artikla). Artiklaan sisältyy määräys unionin kansalaisen oikeudesta kirjoittaa artiklassa tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle eli Euroopan parlamentille ja Euroopan oikeusasiamiehelle ja näiden ohella 4 artiklassa (uusi 7 artikla) tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle, eli neuvostolle, komissiolle, yhteisöjen tuomioistuimelle, tilintarkastustuomioistuimelle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle jollakin 248 artiklassa (uusi 314 artikla) mainitulla kielellä ja saada vastauksensa samalla kielellä. Viimeksi mainitussa artiklassa mainittuja kieliä ovat EY:n perustamissopimuksen alkuperäiset kielet hollanti, italia, ranska ja saksa sekä liittymissopimusten nojalla myös englanti, espanja, iiri, kreikka, portugali, ruotsi, suomi ja tanska. Viimeksi mainitut kielet on lisätty artiklaan EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistamisen yhteydessä teknisenä toimenpiteenä (ks. Amsterdamin sopimuksen 6 artikla). Yhteisössä käytettäviä kieliä koskevan asetuksen N:o 1 1958 (EYVL N:o 17, 6.10.1958) 1 artiklassa mainitut kielet, iiriä lukuun ottamatta, ovat unionin toimielinten virallisia kieliä. Asetuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvilla henkilöillä on oikeus laatia yhteisön toimielimille osoittamansa asiakirjat valintansa mukaan millä tahansa virallisella kielellä. Vastaus laaditaan samalla kielellä.

Määräyksen tarkoituksena on kirjata sopimukseen unionin kansalaisen oikeus kirjoittaa unionin toimielimille tai muulle elimelle unionin virallisilla kielillä ja iirillä sekä saada mahdollinen vastaus käyttämällään kielellä. Vastauksen osalta on syytä korostaa kahta seikkaa. Ensinnäkään tarkoituksena ei ole ollut antaa unionin kansalaiselle ehdotonta oikeutta vastauksen saamiseen, vaan ainoastaan se, että jos vastaus annetaan, vastauksessa on käytettävä sitä sopimusmääräyksessä tarkoitettua kieltä, jolla toimielimelle on kirjoitettu. Toiseksi sanontaa ''voi ... saada vastauksen samalla kielellä'' ei pidä ymmärtää siten, että vastaavalla toimielimellä olisi vastatessaan harkintavaltaa sen suhteen, annetaanko vastaus unionin kansalaisen käyttämällä kielellä vai ei.

Kolmas osa — Yhteisön politiikka

III osasto — Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus

1 luku — Työntekijät

51 artikla (uusi 42 artikla). Artiklaan sisältyvät määräykset sosiaaliturvan alasta. Artiklan nykyisen tekstin mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin lausunnon saatuaan toteuttaa sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi. Erityisesti on toteutettava järjestelmä, joka turvaa siirtotyöläisille ja heidän huollettavilleen sen, että kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen, ja että etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville. Artiklaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siirtymällä EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn. Neuvosto tekee kuitenkin ratkaisunsa 51 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa yksimielisesti.

2 luku — Sijoittautumisoikeus

56 artikla (uusi 46 artikla). Artiklan 1 kohdan määräyksen mukaan sijoittautumisoikeutta koskevat määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita niiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joiden mukaan ulkomaalaisiin sovelletaan erityissääntelyä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden tai kansanterveyden perusteella. Neuvosto antaa direktiivejä EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa määrätyn yhteispäätösmenettelyn mukaisesti sellaisen sääntelyn yhteensovittamisesta, joka on jäsenvaltioissa asetuksen tai hallinnollisen säädöksen tasolla.

Artiklan 2 kohta korvataan Amsterdamin sopimuksella siten, että neuvosto antaa direktiivit edellä mainittujen säännösten yhteensovittamisesta 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrätyn yhteispäätösmenettelyn mukaisesti riippumatta säännösten tasosta. Kohdasta poistetaan myös viittaus vanhentuneisiin siirtymäkausiin.

57 artikla (uusi 47 artikla). EY:n perustamissopimuksen 57 artiklan 1 kohdassa on määräykset ammatinharjoittajana toimimista helpottavien direktiivien antamisesta. Artiklan voimassa olevan 2 kohdan mukaan neuvosto antaa Euroopan parlamenttia kuultuaan direktiivit itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta. Päätökset tehdään yksi-

mielisesti, jos niiden täytäntöönpanemiseksi on ainakin yhdessä jäsenvaltiossa muutettava niitä ammatin harjoittamisesta lailla säädettyjä periaatteita, jotka koskevat luonnollisen henkilön koulutusta ja ammattiin pääsyn edellytyksiä. Muissa tapauksissa noudatetaan 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä menettelyä.

Artiklan 2 kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan mukaisesta yhteispäätösmenettelystä tulee pääsääntö. Poiketen siitä, mitä 189 b artiklassa määrätään, neuvosto tekee ratkaisunsa direktiiveistä yksimielisesti, jos niiden täytäntöönpanemiseksi ainakin yhdessä jäsenvaltiossa on muutettava niitä ammatin harjoittamisesta lailla säädettyjä periaatteita, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden koulutusta ja ammattiin pääsyn edellytyksiä. Muissa tapauksissa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä.

III a osasto (uusi IV osasto)

Viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka sekä muu henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä politiikka

EY:n perustamissopimuksen kolmanteen osaan on Amsterdamin sopimuksella lisätty III a osasto (uusi IV osasto). Se sisältää määräykset niistä yhteistyön aloista, jotka siirretään voimassaolevan unionisopimuksen oikeus- ja sisäasioita koskevasta VI osastosta EY:n perustamissopimuksen osaksi. Siirron jälkeen mainituilla aloilla annettavaan sääntelyyn tulevat sovellettaviksi yhteisön oikeuteen liittyvät erityispiirteet, kuten välittömien oikeusvaikutusten periaate. Siirron jälkeen nämä asiat kuuluvat sopimuksen 73 o artiklassa (uusi 67 artikla) määrätyn siirtymäajan jälkeen komission yksinomaisen aloiteoikeuden piiriin ja niiden sääntelyssä tulee mahdolliseksi käyttää yhteisön säädösinstrumentteja. Myös yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta tulee osastossa määrätyssä laajuudessa ulottumaan näihin asiaryhmiin.

Komissiolla on uuden osaston soveltamisalalla EY:n perustamissopimuksen 155 artiklan (uusi 211 artikla) mukainen valvontavalta, joten se voi käynnistää valvontamenettelyn jäsenvaltiota vastaan 169 artiklan (uusi 226 artikla) mukaisesti yhteisövelvoitteen täyttämättä jättämisen perusteella. Yhteisöllä on myös tavanomainen ulkosuhdetoimivalta eli yhteisö voi tehdä osastoon kuuluvilla aloilla yhteisön oikeuden periaatteet huomioon ottaen sopimuksia kolmansien valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Komissio neuvottelee sopimukset jäsenvaltioiden avustamana. Suomi esitti neuvotteluissa sopimustoimivaltaa ulkorajavalvonnan osalta täsmentävän pöytäkirjan liittämistä EY:n perustamissopimukseen. EY:n perustamissopimukseen liitettiin pöytäkirja nro 8, jonka mukaan jäsenvaltioilla on rinnakkainen sopimustoimivalta eli oikeus neuvotella ja tehdä ulkorajoilla henkilötarkastuksissa noudatettavia menettelyjä koskevia valtiosopimuksia edellyttäen, että sopimukset vastaavat sisällöltään yhteisön piirissä hyväksyttyjä sääntöjä. Muutoin jäsenvaltioiden toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia määräytyy yhteisön oikeuden asiaa koskevien periaatteiden mukaisesti.

73 i artikla (uusi 61 artikla). Artikla sisältää määräykset niistä yhteistyön aloista, joita perustamissopimuksen III a osasto (uusi IV osasto) koskee. Artiklan mukaan neuvosto toteuttaa toimenpiteet osastossa tarkoitetuilla aloilla vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen asteittaiseksi toteuttamiseksi.

Artiklan a alakohta sisältää jäsenvaltioiden sisärajatarkastusten poistamista ja tähän liittyviä toimenpiteitä koskevat määräykset. Viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta toteutetaan toimenpiteet EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklassa (uusi 14 artikla) tarkoitetun henkilöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi eli käytännössä poistetaan henkilöihin kohdistuvat rajatarkastukset jäsenvaltioiden välisillä rajoilla. Vapaan liikkuvuuden toteuttamiseen on kytketty Schengenin sopimusten mallin mukaisesti niin sanottujen rinnakkaistoimenpiteiden hyväksyminen.

Alakohdassa tarpeellisiksi rinnakkaistoimenpiteiksi yksilöidään 73 j artiklan (uusi 62 artikla) 2 ja 3 alakohdan mukaiset toimenpiteet, jotka koskevat jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä. Näihin sisältyvät vaatimukset ja menettelyt ulkorajoilla tapahtuvissa henkilötarkastuksissa, enintään kolmeksi kuukaudeksi suunniteltua oleskelua koskevat viisumisäännöt sekä kolmansien maiden kansalaisten lyhytaikaista matkustusoikeutta jäsenvaltiossa koskevat säännöt. Rinnakkaistoimenpiteiden hyväksymistä edellytetään myös turvapaikkahakemusten käsittelystä vastaavan maan määrittelyssä (73 k artiklan 1 alakohdan a alakohta) sekä tilapäisen suojelun antami-

sessa kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille (73 k artiklan 2 alakohdan a alakohta). Tarpeellisiksi rinnakkaistoimenpiteiksi katsotaan myös unionisopimuksen K.3 artiklan (uusi 31 artikla) e alakohdan mukaiset toimenpiteet rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Artiklan b alakohdassa viitataan 73 k artiklan (uusi 63 artikla) mukaisiin muihin kuin a alakohdassa mainittuihin maahanmuutto- ja turvapaikkakysymyksiä koskeviin toimiin sekä c alakohdassa yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskeviin toimiin. Artiklan d ja e alakohdassa mainitaan myös 73 n artiklan (uusi 66 artikla) mukaiset toimet hallinnollisen yhteistyön edistämiseksi sekä unionisopimuksen VI osaston nojalla toteutettavat poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat toimenpiteet.

Artiklan c alakohdan mukaan III a osastossa tarkoitettu yhteistyö käsittää oikeudellisen yhteistyön yksityisoikeuden alalla. Unionisopimuksen voimassaoloaikana oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeuden alalla on ollut oikeus- ja sisäasiain yhteistyötä koskevan VI osaston määräyksiin perustuvaa hallitusten välistä yhteistyötä. Amsterdamin sopimuksen tullessa voimaan yhteistyö yksityisoikeuden alalla siirtyy asteittain 73 o artiklassa (uusi 67 artikla) määrättyjen päätöksentekosääntöjen mukaisesti yhteisön toimivaltaan. Sisällöllisesti uuden osaston määräykset yksityisoikeudellisesta yhteistyöstä ovat nykyistä rajoitetumpia.

Artiklan e alakohdan mukaan neuvosto toteuttaa unionisopimuksen määräysten mukaisesti poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat toimenpiteet, joilla pyritään saavuttamaan korkea turvallisuustaso ehkäisemällä ja torjumalla rikollisuutta unionissa. Muista 73 i artiklassa (uusi 61 artikla) luetelluista aloista poiketen kyse ei ole III a osastossa säännellyistä yhteisön toimivaltaan siirrettävistä aloista. Säännökset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa sisältyvät edellä selostettuun unionisopimuksen VI osastoon. Artiklan e alakohdan voidaankin katsoa merkitsevän sitä, että siltä osin kuin yhteistyö III a osastossa tarkoitetun vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseksi edellyttää poliisiyhteistyötä tai oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa, yhteistyö toteutetaan hallitusten välisenä yhteistyönä unionisopimuksen VI osaston määräysten mukaisesti.

73 j artikla (uusi 62 artikla). Artikla sisältää sisärajatarkastusten poistamista, jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä koskevia toimenpiteitä sekä kolmansien maiden kansalaisten lyhytaikaista matkustusoikeutta koskevat määräykset.

Artiklan 1 alakohdan mukaan neuvosto toteuttaa viiden vuoden kuluessa toimenpiteet, joilla varmistetaan perustamissopimuksen 7 a artiklan (uusi 14 artikla) mukaisesti, ettei unionin sisärajojen ylittämisen yhteydessä unionin tai kolmansien maiden kansalaisiin kohdisteta henkilötarkastuksia. Määräys täydentää 73 i artiklan (61 artikla) a alakohdassa mainittua tavoitetta henkilöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi.

Artiklan 2 alakohta sisältää määräykset jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä koskevista toimenpiteistä. Alakohdan a alakohdan nojalla neuvosto hyväksyy viiden vuoden kuluessa toimenpiteet, jotka koskevat vaatimuksia ja menettelyjä, joita jäsenvaltioiden on noudatettava ulkorajoilla tapahtuvissa henkilötarkastuksissa. Alakohtaa vastaavia määräyksiä on valmisteltu unionisopimuksen VI osaston mukaisessa hallitusten välisessä yhteistyössä. Komissio teki tammikuussa 1994 aloitteen henkilöiden liikkumista Euroopan unionin jäsenvaltioiden ulkorajojen yli koskevan yleissopimuksen tekemisestä (EYVL N:o C 11, 15.1.1994). Sopimusneuvotteluja ei ole kuitenkaan toistaiseksi saatettu päätökseen. Alakohtaan liittyy Suomen hallitustenvälisessä konferenssissa esittämä EY:n perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja nro 8, jolla pidätetään jäsenvaltiolle toimivalta neuvotella ja tehdä ulkorajatarkastuksia koskevia sopimuksia kolmansien valtioiden kanssa. Sopimusten on oltava yhteisön oikeuden ja kansainvälisten sopimusten mukaisia. EY:n perustamissopimuksen ympäristöä koskevassa 130 r artiklan (uusi 174 artikla) 4 kohdassa sekä kehitysyhteistyötä koskevassa130 y artiklassa (uusi 181 artikla) on vastaavat määräykset jäsenvaltioiden rinnakkaisesta toimivallasta neuvotella ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

Artiklan 2 alakohdan b alakohta sisältää enintään kolme kuukautta kestävää oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevat määräykset. Osa määräyksistä vastaa nykyisen EY:n perustamissopimuksen 100 c artiklan määräyksiä, jotka kumotaan. Nykyisiä määräyksiä vastaavat i alakohdassa mainittu luettelo kolmansista maista, joiden kansalaisilta edellytetään viisumia (ns. negatiivilista)

sekä iii alakohdassa mainittu yhtenäinen viisumin kaava. Yhtenäisestä viisumin kaavasta on annettu vuonna 1995 neuvoston asetus (EY) N:o 1683/95. Maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi heidän ylittäessään jäsenvaltioiden ulkorajat, annettiin vuonna 1995 neuvoston asetus (EY) N:o 2317/95. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin kumosi viimeksi mainitun asetuksen heinäkuussa 1997 antamallaan päätöksellä (C-392/95), koska asetusta hyväksyttäessä ei ollut noudatettu EY:n perustamissopimuksen parlamentin kuulemista koskevia määräyksiä. Yhteisöjen tuomioistuimen päätöksen mukaan asetuksen vaikutukset pidetään kuitenkin voimassa, kunnes neuvosto antaa uuden säädöksen asiasta.

Yhteisön toimivaltaan kuuluvia uusia asiaryhmiä viisumikysymyksissä ovat i alakohdassa mainittu luettelo maista, joiden kansalaisilta ei edellytetä viisumia, ii alakohdassa mainitut jäsenvaltioissa noudatettavat menettelyt viisumia myönnettäessä sekä iv alakohdassa mainitut yhtenäistä viisumia koskevat säännöt. Päätöksentekomenettelyä koskevat määräykset ovat 73 o artiklassa (uusi 67 artikla).

Päätökset jo nykyisin yhteisön toimivaltaan kuuluvista asioista (yhtenäinen viisumin kaava ja niin sanottu negatiivilista) tekee neuvosto Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta lähtien määräenemmistöllä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin kuulemisen jälkeen. Viisumia myönnettäessä noudatettavia menettelyjä ja yhtenäistä viisumia koskevat päätökset tehdään viiden vuoden ajan yksimielisesti ja sen jälkeen määräenemmistöllä neuvostossa yhteispäätösmenettelyä soveltaen. Muissa viisumikysymyksissä päätökset tehdään viiden vuoden ajan yksimielisesti joko komission tai jäsenvaltion aloitteesta.

Neuvosto päättää artiklan 3 alakohdan mukaisesti edellytyksistä, joilla kolmansien maiden kansalaiset voivat vapaasti matkustaa jäsenvaltioiden alueella enintään kolmen kuukauden ajan.

Artiklan 2 kohdan b alakohtaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 16.

73 k artikla (uusi 63 artikla.). Artikla sisältää turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaa sekä kolmansien maiden kansalaisten oleskeluoikeutta jäsenvaltioissa koskevat määräykset. Neuvosto hyväksyy 1 alakohdan mukaisesti viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta turvapaikkaa koskevat säännökset Geneven pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen (SopS 77/1968) sekä siihen liittyvän vuonna 1967 tehdyn pöytäkirjan (SopS 78/1968) ja muiden asiaan liittyvien sopimusten mukaisesti toimenpiteitä eri alakohdissa yksilöidyillä alueilla.

Artiklan 1 kohdan a alakohta sisältää kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevan määräyksen. Määräys vastaa Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden vuonna 1990 tekemää niin sanottua Dublinin yleissopimusta, joka tuli voimaan syyskuun 1997 alusta lukien. Suomi on hyväksynyt sopimuksen 31 päivänä lokakuuta 1997, ja yleissopimus tuli Suomen osalta voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998 (SopS 83/1997).

Artiklan 1 kohdan b alakohta sisältää oikeusperustan turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevien vähimmäisvaatimusten määrittelemiseksi. Turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteista on keskusteltu tähänastisessa oikeus- ja sisäasioiden yhteistyössä, mutta tämä ei ole johtanut voimassa olevan unionisopimuksen K.3 artiklan (uusi 31 artikla) mukaisen säädöksen hyväksymiseen. Neuvosto hyväksyi kuitenkin kesäkuussa 1995 päätöslauselman (julkaistu EYVL N:o C 274, 19.9.1996) turvapaikkamenettelyissä edellytettävistä vähimmäisvaatimuksista.

Artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla yhteisön puitteissa hyväksytään pakolaisaseman myöntämistä kolmansien maiden kansalaisille koskevat vähimmäisvaatimukset. Koska yhteisön toimivaltaan kuuluu vain määritellä vähimmäisvaatimukset, jäsenvaltioilla säilyy jatkossakin toimivalta hyväksyä tai säilyttää kansallisesti voimassa yhteisön piirissä hyväksyttävää laajempi pakolaisen määritelmä.

Neuvosto hyväksyi 4 päivänä maaliskuuta 1996 unionisopimuksen K.3 artiklan mukaisen yhteisen toiminnan pakolaiskäsitteen käytöstä. Yhteisellä toiminnalla yhtenäistetään Geneven pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 1 artiklan sisältämää pakolaisen määritelmää koskeva tulkinta (EYVL N:o L 63, 13.3.1996). Suomessa pakolaiseksi katsotaan ulkomaalaislain (378/1991) 35 §:n nojalla turvapaikan Suomesta saanut ulkomaalainen tai ulkomaalainen, joka on otettu Suomeen Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun hyväksymänä pakolaisena.

Artiklan 1 kohdan d alakohta sisältää oikeusperustan säätää vähimmäisvaatimuksia menettelystä, joita jäsenvaltioiden tulee noudattaa pakolaisasemaa myönnettäessä tai peruutettaessa. Yhteisön toimivalta rajoittuu näin ollen myös tässä kysymyksessä vähimmäisvaatimusten antamiseen. Suomessa pakolaisaseman lakkaamisesta säädetään ulkomaalaislain 36 §:ssä. Pakolaisaseman lakkaamista koskevan päätöksen tekee ulkomaalaisvirasto.

Artiklan 2 alakohta koskee suojelun tarpeessa olevia henkilöitä. Sen a alakohdan nojalla neuvosto hyväksyy viiden vuoden kuluessa tilapäistä suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset kolmansista maista siirtymään joutuneille tai muutoin kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille (displaced persons), joita ei voida palauttaa kotimaahansa. Oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä ei toistaiseksi ole hyväksytty tilapäistä suojelua koskevia säännöksiä. Komissio on tehnyt unionisopimuksen nykyiseen K.3 artiklaan perustuvan aloitteen siirtymään joutuneiden henkilöiden tilapäistä suojelua koskevaksi yhteiseksi toiminnaksi (KOM (97) 93 lopull.). Ehdotuksen käsittely neuvostossa on kesken.

Tilapäinen suojelu on noussut Euroopan unionissa esiin erityisesti entisen Jugoslavian alueen konfliktin myötä. Suomessa annettiin vuonna 1993 erityislaki (14/1993), jonka nojalla noin 1 600 entisen Jugoslavian alueelta tullutta turvapaikanhakijaa sai oleskeluluvan painavasta humanitaarisesta syystä samalla kun heidän turvapaikkahakemuksensa jätettiin tutkimatta.

Artiklan 2 alakohdan b alakohta sisältää vastuunjakoa koskevan määräyksen. Sen nojalla yhteisön piirissä voidaan toteuttaa toimenpiteitä pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden vastaanottamiseen ja näiden henkilöiden vastaanottamisesta johtuvien seurausten kantamiseen liittyvien jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakaantumisen edistämisessä. Artiklan johdantolauseessa mainittu viiden vuoden määräaika toimenpiteiden hyväksymiselle ei koske b alakohdassa tarkoitettuja vastuunjakoa koskevia päätöksiä. Neuvosto on hyväksynyt unionisopimuksen nykyisen K.3 artiklan nojalla vastuunjakoon liittyen syyskuussa 1995 päätöslauselman siirtymään joutuneiden henkilöiden vastaanotosta ja väliaikaisesta oleskelusta aiheutuvien kustannusten jakamisesta (EYVL N:o C 262, 7.10.1995) sekä siihen liittyvän päätöksen menettelyistä kiireellisissä tapauksissa (EYVL N:o L 63, 13.3.1996).

Maahanmuuttopolitiikkaa koskevat määräykset sisältyvät artiklan 3 alakohtaan, jonka a alakohdan nojalla yhteisö voi hyväksyä toimenpiteitä maahantuloa ja oleskelua koskevista edellytyksistä pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämiseksi, mukaan lukien perheiden yhdistämiseksi jäsenvaltioissa noudatettavat menettelyt ja määräykset. Uuden osaston nojalla voidaan myös ryhtyä toimiin laittoman maahantulon ja laittoman oleskelun estämiseksi. Yhteisön toimivaltaan kuuluu lisäksi määritellä laittomasti maassa oleskelevien palauttamiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

Unionisopimuksen nykyisen K.3 artiklan nojalla on tähän mennessä hyväksytty eräitä maahanmuuttopolitiikkaa koskevia toimenpiteitä. Neuvosto on hyväksynyt vuonna 1994 päätöslauselmat jäsenvaltioiden alueelle työskentelyä varten saapuvien kolmansien maiden kansalaisten maahantulon sallimisen rajoittamisesta (julkaistu EYVL N:o C 274, 19.9.1996), päätöslauselman itsenäisinä ammatinharjoittajina toimimista varten tapahtuvan maahantulon sallimisen rajoittamisesta (julkaistu EYVL N:o C 274, 19.9.1996) sekä päätöslauselman kolmansien maiden kansalaisten pääsystä jäsenvaltioiden alueelle opiskelua varten (julkaistu EYVL N:o C 274, 19.9.1996).

Laittomaan maahantuloon liittyen neuvosto on hyväksynyt joulukuussa 1995 suosituksen yhteistoiminnasta ja yhteistyöstä karkotuspäätösten täytäntöönpanossa (EYVL N:o C 5, 10.1.1996). Lisäksi neuvosto on hyväksynyt marraskuussa 1994 suosituksen jäsenvaltion ja kolmannen valtion välisen kahdenvälisen takaisinottoa koskevan sopimuksen mallista (julkaistu EYVL N:o C 274, 19.9.1996) sekä heinäkuussa 1995 suosituksen takaisinottoa koskevien sopimusten täytäntöönpanoa varten laadittavien pöytäkirjojen laatimisen pääperiaatteista (julkaistu EYVL N:o C 274, 19.9.1996).

Neuvosto hyväksyy 4 alakohdan mukaisesti säännökset niiden oikeuksien ja edellytysten määrittelemiseksi, joiden mukaisesti jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevat kolmansien maiden kansalaiset voivat oleskella muissa jäsenvaltioissa. Neuvosto hyväksyi maaliskuussa 1996 päätöslauselman jäsenvaltioissa pit-

käaikaisesti oleskelevien kolmansien valtioiden kansalaisten asemasta (EYVL N:o C 80, 18.3.1996).

Neuvoston toteuttamat maahanmuuttopolitiikkaa ja jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten oleskelua muissa jäsenvaltioissa koskevat toimenpiteet eivät 4 alakohdan toisen alakohdan mukaan estä jäsenvaltiota säilyttämästä tai ottamasta käyttöön näillä aloilla kansallisia määräyksiä, jotka ovat EY:n perustamissopimuksen ja kansainvälisten sopimusten mukaisia. Artiklan johdannossa mainittu viiden vuoden määräaika toimenpiteiden hyväksymiselle ei artiklan 4 alakohdan kolmannen alakohdan mukaan koske pitkäaikaisviisumeja ja -oleskelulupia eikä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten oleskeluoikeutta muissa jäsenvaltioissa koskevia toimenpiteitä.

Artiklaan liittyvät päätösasiakirjan julistukset nro 17 ja 18.

Komissio on esittänyt 29 päivänä syyskuuta 1997 unionisopimuksen voimassa olevan K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla ehdotuksen neuvoston säädökseksi kolmansien valtioiden kansalaisten jäsenvaltioihin pääsyn sääntöjä koskevan yleissopimuksen tekemisestä (KOM(97)387 lopull.). Yleissopimuksen tarkoituksena on luoda yhteinen strategia ja maahanmuuttopolitiikka unionissa sekä koota kolmansien valtioiden kansalaisten maahantulosäännökset yhteen oikeudellisesti sitovaan asiakirjaan. Valtioneuvosto on 20 päivänä marraskuuta 1997 lähettänyt komission ehdotuksesta kirjelmän eduskunnalle (U53/1997 vp).

73 l artikla (uusi 64 artikla). Artikla sisältää sisäisen järjestyksen ylläpitämistä koskevan määräyksen sekä määräykset yhteen tai useampaan jäsenvaltioon kohdistuvasta kolmansien maiden kansalaisten äkillisestä ja joukottaisesta maahantulosta aiheutuvan hätätilanteen varalta. Uuden osaston määräyksillä ei artiklan 1 kohdan mukaan rajoiteta yleisen järjestyksen ylläpitämistä sekä sisäisen turvallisuuden varmistamista koskevia jäsenvaltioiden velvollisuuksia (*ordre public*).

Jos kolmannen maan kansalaisten äkillinen joukkomaahanmuutto aiheuttaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa hätätilanteen, neuvosto voi 2 kohdan mukaan määräenemmistöllä komission ehdotuksesta hyväksyä enintään kuusi kuukautta kestäviä väliaikaisia toimenpiteitä niiden jäsenvaltioiden auttamiseksi, joita asia koskee. Tämä ei kuitenkaan rajoita artiklan 1 kohdan soveltamista. Määräys kattaa osittain saman kysymyksen kuin 73 k artiklan (uusi 63 artikla) 2 alakohdan a alakohdan tilapäistä suojelua koskeva määräys, mutta 73 l artiklan 2 alakohdan määräys on tarkoitettu vain hätätilanteita varten. Lisäksi päätöksentekomenettely on yksinkertaisempi, koska neuvosto voi tehdä päätöksen tukitoimenpiteistä määräenemmistöllä. Muista EY:n perustamissopimuksen III a osaston nojalla tehtävistä päätöksistä poiketen komissiolla on yksinomainen aloiteoikeus tehdä ehdotuksia tällaisiksi päätöksiksi heti Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta lähtien.

Artiklan 1 kohtaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 19.

73 m artikla (uusi 65 artikla). Artikla sisältää yksityiskohtaiset määräykset oikeudellisesta yhteistyöstä yksityisoikeuden alalla. Artiklan a alakohdan mukaan yhteistyön tarkoituksena on helpottaa ja yksinkertaistaa rajojen yli tapahtuvaa oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen toimittamista, yhteistyötä todisteiden vastaanottamiseksi ja yksityis- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen ratkaisujen ja päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Artiklan b alakohdan mukaan yhteistyö käsittää myös lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien sääntöjen yhteensopivuuden edistämisen. Lisäksi c alakohdan mukaan yhteistyön tarkoituksena on poistaa riita-asiain oikeudenkäyntien moitteettoman sujumisen esteitä edistämällä tarvittaessa jäsenvaltioissa sovellettavien riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien säännösten yhteensopivuutta.

Kaikkiin artiklassa lueteltuihin yhteistyön aloihin liittyy vaatimus, jonka mukaan toimenpiteen tulee koskea kysymystä, jonka vaikutukset ulottuvat yli rajojen. Lisäksi toimenpiteen on oltava tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

Yksityisoikeudellista yhteistyötä koskevat uudet määräykset ovat rajoitetumpia kuin unionisopimuksen nykyiset määräykset. Unionisopimuksen voimassa olevan K.1 artiklan määräys yksityisoikeudellisesta yhteistyöstä on väljä. Ainoa rajoitus on se, että yhteistyön tulee edistää unionin tavoitteiden saavuttamista. Uuteen perustamissopimuksen 73 m artiklaan sitä vastoin sisältyy edellä selostetun mukaisesti useita yhteistyötä rajoittavia määräyksiä.

Merkittävä rajaus on myös tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan

yhteistyön rajoittaminen yksityis- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettuihin tuomioihin. Uuden osaston soveltamisalan ulkopuolelle on siten suljettu perheoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanoon liittyvä yhteistyö, joka on unionisopimuksen voimassaoloaikana perustunut unionisopimuksen VI osaston määräyksiin. Yhteistyötä perheoikeuden alalla ei kuitenkaan ole kokonaan suljettu EY:n perustamissopimuksen ulkopuolelle, vaan Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan perheoikeudellisten tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva yhteistyö voi perustua perustamissopimuksen 220 artiklaan (uusi 293 artikla), jonka sisältöä ei muutettu Amsterdamin sopimuksella. Sen mukaan jäsenvaltiot ryhtyvät tarvittaessa neuvotteluihin taatakseen kansalaistensa hyväksi muun muassa tuomioistuinten päätösten ja välitystuomioiden vastavuoroiseen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovellettujen menettelyjen yksinkertaistamisen.

Unionin perussopimuksiin ei sisälly nimenomaista määräystä riita-asiain oikeudenkäyntisäännöistä. Perussäännös laillisen oikeudenkäynnin vaatimuksista sisältyy ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 18—19/1990) 6 artiklaan. Sen mukaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutumisen takeena pidetään sitä, että jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa tuomioistuimessa silloin, kun hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä päätetään. Nämä periaatteet ilmenevät myös unionin jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä, ja ne ovat oikeusvaltion keskeisiä tunnusmerkkejä.

Oikeussuojan merkitys yhteismarkkinoilla on otettu huomioon myös edellä mainitussa EY:n perustamissopimuksen 220 artiklassa (uusi 293 artikla), jossa edellytetään, että jäsenvaltiot ryhtyvät keskenään tarvittaessa neuvotteluihin taatakseen, ettei toisten jäsenvaltioiden kansalaisia syrjitä oikeuksien nauttimista ja oikeussuojaa koskevissa kysymyksissä.

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien takaaminen on luonnollinen osa oikeudenkäytön ja hallinnon päämääriä. Tavaroiden, henkilöiden, pääomien ja palvelujen vapaan liikkuvuuden myötä yksilöiden välille muodostuu yhä enemmän jäsenvaltioiden rajat ylittäviä sopimussuhteita ja perhesuhteita. Oikeudenkäyttö on kansallista, mutta jäsenvaltioiden tulee huolehtia siitä, että yksilöiden oikeudet saavat riittävää oikeussuojaa tuomioistuimissa (courts or tribunals) eri jäsenvaltioiden alueella.

Artiklaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 20.

Jäsenvaltioiden välinen yhteistyö yksityisoikeuden alalla

Ennen unionisopimuksen voimaantuloa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä yksityisoikeuden alalla toteutettiin yhteisöjen toimielinten ulkopuolella. Keskeisimmät yksityisoikeudellisia asioita koskevat unionin jäsenvaltioiden väliset sopimukset ovat Brysselissä 27 päivänä syyskuuta 1968 tehty yleissopimus tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla (jäljempänä Brysselin yleissopimus, EYVL N:o C 15, 15.1.1997, s. 30) ja Roomassa 19 päivänä kesäkuuta 1980 tehty yleissopimus sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (jäljempänä Rooman yleissopimus EYVL N:o C 15, 15.1.1997, s. 70).

Brysselin yleissopimuksen tarkoituksena on helpottaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa Euroopan yhteisöihin kuuluvissa valtioissa. Brysselin yleissopimukseen liittyy Luxemburgissa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehty pöytäkirja (EYVL N:o C 15, 15.1.1997, s. 10), jossa yhteisöjen tuomioistuimelle on myönnetty toimivalta antaa sopimuksen tulkintaa koskevia ennakkoratkaisuja kansallisten tuomioistuinten pyynnöstä pöytäkirjan mukaisesti.

Itävaltaa, Ruotsia ja Suomea lukuunottamatta kaikki unionin jäsenvaltiot ovat ratifioineet edellä mainitun Brysselin yleissopimuksen sekä siihen liittyvän pöytäkirjan. Yleissopimus Itävallan, Ruotsin ja Suomen liittymisestä Brysselin yleissopimukseen ja pöytäkirjaan allekirjoitettiin 29 päivänä marraskuuta 1996 (EYVL N:o C 15, 15.1.1997, s. 1).

Rooman yleissopimus jatkaa Brysselin yleissopimuksella aloitettua kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvan lainsäädännön yhdenmukaistamista. Yleissopimuksella vahvistetaan sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevat säännöt. Rooman yleissopimukseen liittyy 19 päivänä joulukuuta 1988 allekirjoitetut kaksi pöytäkirjaa (EYVL N:o C 15, 15.1.1997, s. 60), joilla annetaan

yhteisöjen tuomioistuimelle tietty toimivalta tulkita Rooman yleissopimusta sekä muita vuoden 1988 ensimmäisessä pöytäkirjassa mainittuja asiakirjoja.

Rooman yleissopimuksen ovat Itävaltaa, Ruotsia ja Suomea lukuunottamatta ratifioineet kaikki jäsenvaltiot, ja se on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1991. Pöytäkirjat sitä vastoin eivät vielä ole tulleet voimaan. Itävalta, Ruotsi ja Suomi allekirjoittivat 29 päivänä marraskuuta 1996 yleissopimuksen liittymisestään Rooman yleissopimukseen ja siihen liittyviin pöytäkirjoihin (EYVL N:o C 15, 15.1.1997, s. 53).

Myös Euroopan unionin ulkopuolella on tehty merkittäviä yksityisoikeudellista yhteistyötä koskevia kansainvälisiä sopimuksia, joita on tarkemmin selostettu Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskevassa hallituksen esityksessä (HE 135/1994 vp) unionisopimuksen K.1 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa. Keskeisimmät sopimukset on valmisteltu Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa: yleissopimus oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskeva yleissopimus (Haagin yleissopimus, SopS 51/1969), yleissopimus todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (SopS 37/1976) sekä kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskeva yleissopimus (SopS 47/1988).

Unionisopimuksen voimassaoloaikana jäsenvaltioiden välinen yhteistyö yksityisoikeuden alalla on perustunut unionisopimuksen VI osaston määräyksiin. Jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta Euroopan unionin jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (tehty 26 päivänä toukokuuta 1997, EYVL C 261, 27.8.1997). Sopimus täydentää edellä mainittua Haagin yleissopimusta (SopS 51/1969).

Lisäksi jäsenvaltiot valmistelevat yleissopimusta tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa koskevissa asioissa (jäljempänä Bryssel II). Tarkoituksena on, että laadittava yleissopimus tulisi rakenteeltaan ja pääperiaatteiltaan vastaamaan soveltuvin osin edellä mainittua Brysselin yleissopimusta. Sopimus on tarkoitus hyväksyä toukokuussa 1998.

Marraskuussa 1997 on myös perustettu erillinen *ad hoc* -työryhmä, jonka tehtävänä on tarkistaa Brysselin yleissopimuksen sekä Luganossa 16 päivänä syyskuuta 1988 tehdyn yleissopimuksen (SopS 43—44/1993) määräyksiä. Luganon yleissopimuksen sopimuspuolina on myös unionin ulkopuolisia valtioita, ja se on suurelta osin samansisältöinen kuin Brysselin yleissopimus. Mainittuun *ad hoc* -työryhmään on sopimusvaltioiden lisäksi kutsuttu yksi unionin ulkopuolinen valtio tarkkailijajäseneksi.

Unionisopimuksen VI osaston alalla on lisäksi keväällä 1997 perustettu eurooppalainen täytäntöönpanoperuste-niminen työryhmä (European Enforcement Order). Hankkeen tavoitteena on tehostaa ja yksinkertaistaa yksityisoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanoa. Työryhmä tutkii mahdollisuuksia nopeuttaa yhdessä jäsenvaltiossa annetun rahasaatavaa koskevan tuomion täytäntöönpanoa muissa jäsenvaltioissa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskevat tärkeimmät kansainvälisen oikeusavun alaan kuuluvat määräykset sisältyvät osittain Suomen sisäiseen lainsäädäntöön (laki Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa, 171/1921), osittain Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin piirissä tehtyihin aikaisemmin mainittuun kolmeen yleissopimukseen (SopS 51/1969, 37/1976 ja 47/1988). Lisäksi Suomessa on voimassa laki kansainvälisluonteisiin sopimuksiin sovellettavasta laista (466/1988).

Suomi on edellä selostetun mukaisesti allekirjoittanut unionin jäsenvaltioiden välisiin Brysselin ja Rooman yleissopimuksiin liittymistä koskevat yleissopimukset. Yleissopimuksia koskevat hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle helmikuussa 1998. Niiden valtionsisäisestä voimaansaattamisesta ei aiheudu merkittäviä sisällöllisiä muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

Suomi soveltaa nykyisin suhteessa unionin jäsenvaltioihin edellä mainittua tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehtyä Luganon yleissopimusta, joka on suurelta osin samansisältöinen kuin Brysselin yleissopimus.

Oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskevat uudet perustamissopimuksen III a osaston määräykset eivät sinällään edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista.

Osaston 73 m artiklassa luetellut yksityisoikeudellista yhteistyötä sekä riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien säännösten lähentämistä koskevat yhteistyön muodot saattavat kuitenkin tulevaisuudessa johtaa toimenpiteisiin, jotka edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

73 n artikla (uusi 66 artikla). Artiklan mukaan neuvosto toteuttaa toimenpiteet, joilla varmistetaan yhteistyö osastoon kuuluvilla aloilla jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä näiden viranomaisten ja komission välillä. Toimenpiteet toteutetaan 73 o artiklassa (uusi 67 artikla) tarkoitettua menettelyä noudattaen.

73 o artikla (uusi 67 artikla). Artikla sisältää uudessa osastossa sovellettavia päätöksentekomenettelyjä koskevat määräykset.

Artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto tekee osaston määräyksiin perustuvat päätöksensä viiden vuoden ajan yksimielisellä päätöksellä. Komission ehdotusten lisäksi päätökset voivat tänä aikana perustua myös jäsenvaltioiden aloitteisiin. Lisäksi Euroopan parlamenttia on kuultava päätöksiä tehtäessä. Parlamentin kuulematta jättäminen on muotovirhe, joka voi johtaa säädöksen kumoamiseen (vrt. asia 138/79, ECR 1980, s. 3333). Parlamenttia on kuultava uudelleen, jos säädökseen tehdään parlamentin ensimmäisen kuulemisen jälkeen merkittäviä muutoksia (vrt. asia C-388/92, Kok. 1994, s. I — 2067). Neuvosto ei ole toimenpiteitä hyväksyessään sidottu parlamentin lausuntoon.

Artiklan 2 kohta sisältää päätöksentekoa viiden vuoden siirtymäajan jälkeen koskevat määräykset. Siirtymäajan jälkeen neuvosto tekee ratkaisunsa yksinomaan komission ehdotuksen pohjalta. Komissiolla on velvollisuus käsitellä jäsenvaltioiden sille esittämät pyynnöt, jotka koskevat ehdotuksen tekemistä neuvostolle. Komissiolla ei kuitenkaan ole velvollisuutta antaa ehdotusta. Määräys vastaa voimassa olevaa EY:n perustamissopimuksen viisumeja koskevaa 100 c artiklan 4 kohtaa, joka kumotaan Amsterdamin sopimuksella.

Neuvosto tekee yksimielisesti viiden vuoden kuluttua Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta päätöksen siitä, siirrytäänkö kaikilla osastossa tarkoitetuilla aloilla tai osassa niistä perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisen yhteispäätösmenettelyn käyttöön. Samalla siirryttäisiin määräenemmistöpäätösten käyttöön. Lisäksi neuvosto voi halutessaan mukauttaa yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevia 73 p artiklaan (uusi 68 artikla) sisältyviä määräyksiä. Neuvosto tekee päätöksen yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan. Siirtyminen yhteispäätösmenettelyyn merkitsisi Euroopan parlamentin aseman huomattavaa vahvistumista.

Artiklan 3 kohta sisältää päätöksentekomenettelyä koskevat poikkeukset, jotka koskevat menettelyjä jo nykyisin EY:n perustamissopimuksen 100 c artiklan soveltamisalaan kuuluvissa kysymyksissä. Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen neuvosto hyväksyy 73 j artiklan (uusi 62 artikla) 2 alakohdan b alakohdan ii ja iv alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet eli päätökset maista, joiden kansalaisilta edellytetään viisumia (ns. negatiivilista), sekä yhtenäisestä viisumin kaavasta määräenemmistöllä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin kuulemisen jälkeen.

Muissa viisumeihin liittyvissä asioissa, viisumia myönnettäessä noudatettavissa menettelyissä sekä yhtenäistä viisumia koskevia sääntöjä koskevissa asioissa (73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdan ii ja iv alakohta) neuvosto tekee päätökset viiden vuoden ajan 1 kohdan pääsäännön mukaan eli yksimielisellä päätöksellä Euroopan parlamentin kuulemisen jälkeen. Näissä kysymyksissä siirrytään tämän jälkeen ilman eri päätöstä 189 b artiklan mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn.

Artiklaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 21.

73 p artikla (uusi 68 artikla). Artiklassa on määräykset yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta III a osastossa (uusi IV osasto) säänneltyjä aloja koskevissa kysymyksissä.

Osastoon sovelletaan artiklassa määrätyin edellytyksin 177 artiklan (uusi 234 artikla) määräyksiä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion viimeisenä oikeusasteena toimivan tuomioistuimen on pyydettävä yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua osastoon perustuvien säädösten pätevyyteen tai tulkintaan liittyvästä kysymyksestä, jos tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta asiassa voidaan antaa päätös.

Ennakkoratkaisutoimivaltaa koskeva artikla vastaa laajuudeltaan edellä 73 m artiklan (uusi 65 artikla) perusteluissa mainittua Brysselin yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa yleissopimuksen tulkinnasta yhteisöjen tuomioistuimessa. Pöytäkirjan mukaan jäsenvaltioiden ylimmillä tuomioistuimilla on velvollisuus pyytää ennakkoratkaisu sellaisesta Brysselin

sopimuksen tulkintaa koskevasta kysymyksestä, jonka ratkaisemista päätöksen antaminen käsillä olevassa asiassa edellyttää.

Myös unionisopimuksen VI osaston alalla valmisteltuun yleissopimukseen asiakirjojen tiedoksiantomenettelystä unionin jäsenvaltioiden välillä liittyy 26 päivänä toukokuuta 1997 allekirjoitettu pöytäkirja yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita sopimusta (EYVL N:o C 261 27.8.1997). Pöytäkirja vastaa edellä selostettua Brysselin yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa on rajoitettu artiklan 2 kohdassa määrätyssä tapauksessa. Tuomioistuimella ei ole toimivaltaa antaa ratkaisua 73 j artiklan (uusi 62 artikla) 1 kohdan nojalla toteutetusta toimenpiteestä tai tehdystä päätöksestä, joka liittyy yleisen järjestyksen ylläpitämiseen *(ordre public)* ja sisäisen turvallisuuden varmistamiseen. Sopimuksen mainittu kohta liittyy sisärajojen ylittämisen yhteydessä unionin tai kolmansien maiden kansalaisiin kohdistettaviin henkilötarkastuksiin. Vastaavanlainen säännös sisältyy myös edellä selostettuun unionisopimuksen VI osaston K.5 artiklaan (uusi 33 artikla) ja K.7 artiklan (uusi 35 artikla) 5 kohtaan.

Artiklan 3 kohdassa otetaan käyttöön uusi tulkintamenettely. Kohdan mukaan neuvosto, komissio tai jokin jäsenvaltio voi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ratkaisua III a osastoon tai johonkin siihen perustuvaan yhteisön toimielimen säädökseen liittyvästä kysymyksestä. Menettelyssä ei siten perustamissopimuksen 177 artiklasta poiketen edellytetä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaa konkreettista asiaa. Menettely muistuttaa perustamissopimuksen 228 artiklan (uusi 300 artikla) 6 kohdassa määrättyä lausuntomenettelyä yhteisön ja kolmansien valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen välillä neuvoteltavien sopimusten osalta. Määräyksen mukaan neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta lausunnon siitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa EY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa. Erityispiirteenä uudessa 73 p artiklan mukaisessa menettelyssä on se, että tulkintamenettelyssä annettavan ratkaisun oikeusvaikutuksiin liittyy ajallinen rajaus. Ratkaisua ei nimittäin sovelleta jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamiin lainvoimaisiin tuomioihin. Rajaus tarkoittaa muun muassa sitä, ettei yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisua voida käyttää esimerkiksi purkuperusteena.

73 q artikla (uusi 69 artikla). Artikla sisältää määräykset unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitettyjen Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta sekä Tanskan asemasta tehtyjen pöytäkirjojen huomioon ottamisesta EY:n perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) soveltamisessa. Pääperiaatteena on, että uuden III a osaston määräyksillä ei ole vaikutusta mainittujen maiden asemaan, ja Yhdistynyt kuningaskunta, Irlanti ja Tanska osallistuvat vain niihin uuden osaston nojalla hyväksyttyihin toimenpiteisiin, joiden hyväksymisestä ne ovat ilmoittaneet erikseen mainittujen pöytäkirjan sisältämien määräysten mukaisesti. Tanskaan sovelletaan kuitenkin sitä koskevan pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti eräitä 73 j artiklan (uusi 62 artikla) mukaisia viisumeja koskevia määräyksiä eli toimenpiteitä, joilla määritellään ne kolmannet maat, joiden kansalaisilla on oltava viisumi heidän ylittäessään jäsenvaltioiden ulkorajat sekä toimenpiteitä, joilla määritellään yhtenäinen viisumin kaava. Nämä määräykset sisältyvät voimassa olevan EY:n perustamissopimuksen 100 c artiklan 1 ja 3 kohtaan. Vastaavaa poikkeusta ei sisälly Ison-Britannian ja Irlannin asemaa koskevaan pöytäkirjaan.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Yhteisöllä on III a osaston määräysten nojalla toimivalta antaa sekä suoraan sovellettavia säädöksiä sekä säädöksiä, jotka velvoittavat suomalaista lainsäätäjää antamaan yhteisön säädöksessä määriteltyjä tavoitteita toteuttavia säädöksiä. Yhteisön piirissä hyväksyttävät säädökset rajoittavat Suomen toimivaltaa antaa säädöksiä osaston soveltamisalalla. Yhteisön lainsäädäntövaltaa rajoittavat kunkin asiaryhmän osalta artiklojen yksityiskohtaiset rajaukset. Useissa kysymyksissä (esim. pakolaisten vastaanottokysymykset, pakolaisaseman myöntämismenettely) yhteisön toimivalta rajoittuu vähimmäissäädösten antamiseen.

Osaston määräyksistä on säännöksiä ainakin ulkomaalaislaissa (378/1991).

Osaston määräykset kuuluvat näillä perusteilla lainsäädännön alaan. Osaston määräysten vaikutusta hallituksen esitykseen liittyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen on käsitelty jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä käsittelevässä kohdassa.

IV osasto (uusi V osasto) — Liikenne

75 artikla (uusi 71 artikla). Artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto antaa EY:n perustamissopimuksen 189 c artiklassa (uusi 252 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen, talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan ja liikenteen erityispiirteet huomioon ottaen, liikennettä koskevia säännöksiä. Amsterdamin sopimuksella artiklan 1 kohtaa on muutettu siirtymällä EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn. Kohtaan on myös otettu velvollisuus kuulla talous- ja sosiaalikomitean lisäksi alueiden komiteaa.

V osasto (uusi VI osasto) — Kilpailua, verotusta ja lainsäädännön lähentämistä koskevat yhteiset säännöt

3 luku — Lainsäädännön lähentäminen

100 a artikla (uusi 95 artikla) Amsterdamin sopimuksella korvataan EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklan 3, 4 ja 5 kohta uusilla 3—10 kohdalla. Sopimuksen 100 a artiklan nojalla annetaan sellaiset yhteisön säädökset, jotka ovat tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamiseksi. Esimerkiksi noin viidesosa ympäristösäädöksistä annetaan 100 a artiklan nojalla. Myös kansanterveyden alalla on annettu lukuisia säädöksiä kemikaaleista, lääkkeistä, lääkintälaitteista, koneista ja muista laitteista. Lisäksi tupakkamainonnan kieltävä direktiiviehdotus on ehdotettu annettavaksi 100 a artiklan nojalla.

Artiklan nykyisen 3 kohdan mukaan komission on perustettava terveyttä, turvallisuutta, ympäristönsuojelua ja kuluttajansuojaa koskevat ehdotuksensa korkeaan suojelun tasoon. Sopimukseen tehtävän lisäyksen mukaan ehdotuksia tehtäessä on otettava huomioon erityisesti tieteelliseen tietoon perustuva uusi kehitys. Lisäys merkitsee sitä, että komission on valmisteltava ehdotuksia yhteisön tasolla ilmenevien uusien ongelmien ratkaisemiseksi, kun niistä on olemassa tieteellistä tietoa. Sopimuksen 100 a artiklan 3 kohtaan tehdään myös lisäys, jonka mukaan komission lisäksi Euroopan parlamentti ja neuvosto perustavat toimivaltansa rajoissa toimintansa edellä mainittuun tavoitteeseen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että Euroopan parlamentin ja neuvoston tulee ottaa toimintansa lähtökohdaksi suojelun korkea taso päätöksiä tehdessään.

Voimassa olevan EY:n perustamissopimuksen niin sanottua ympäristötakuuta koskevan 100 a artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltio voi 36 artiklassa (uusi 30 artikla) lueteltujen perusteiden tai ympäristön taikka työympäristön suojeluun liittyvistä syistä poiketa neuvoston määräenemmistöllä toteuttamista sisämarkkinasäädöksistä ja pitää yllä tiukempaa suojatasoa. Tällaiset kansalliset säännökset on ilmoitettava komissiolle, joka vahvistaa, että kyseessä ei ole keino mielivaltaiseen syrjintään tai kaupan peiteltyyn rajoittamiseen. Komissio tai toinen jäsenvaltio voi saattaa asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikäli se katsoo, että jäsenvaltio käyttää väärin mahdollisuuttaan tiukempaan sääntelyyn. Tällöin ei noudateta EY:n perustamissopimuksen 169 ja 170 artiklan (uusi 226 ja 227 artikla) mukaista tavanomaista menettelyä.

Edellä kuvattu 100 a artiklan 4 kohta on käytännössä osoittautunut hyvin tulkinnanvaraiseksi. Sopimusmuutoksilla pyritään täsmentämään 100 a artiklan soveltamisedellytyksiä.

Uuden 4 kohdan mukaan jäsenvaltion oikeus pitää voimassa tiukempia säännöksiä ja määräyksiä voi koskea paitsi neuvoston myös komission hyväksymää sisämarkkinasäännöstä. Jäsenvaltion on myös ilmoitettava komissiolle tiukempien säännöstensä ja määräystensä lisäksi ne perusteet, joiden vuoksi jäsenvaltio haluaa pitää ne voimassa. Sopimukseen kirjataan periaate, jonka mukaan 100 a artiklan 4 kohdan ollessa poikkeus järjestelmän perusperiaatteisiin, todistustaakka poikkeuksen yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa on toimenpiteisiin ryhtyneellä jäsenvaltiolla. Lisäksi 4 kohdasta poistetaan määräys, jonka mukaan jäsenvaltio voi poiketa ainoastaan määräenemmistöpäätöksellä hyväksytystä sisämarkkinasäännöksestä.

Käytännössä on ollut epäselvää, onko ainoastaan yhdenmukaistamistoimenpidettä vastaan äänestäneellä jäsenvaltiolla oikeus pitää voimassa tiukempi sääntelynsä. Niin sanottujen korkean suojelutason maiden näkökulmasta ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista äänestää uusia direktiivejä vastaan, jos niiden avulla voidaan parantaa keskimääräistä suojelutasoa yhteisön alueella. Tällaiset tilanteet saattavat lisääntyä yhteisön laajentumisen myötä. Muutos selventää sitä, että jäsenvaltiolla on oikeus vedota 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuihin poikkeuksiin riippumatta siitä, onko jäsenvaltio äänestänyt yhdenmukaistamistoimenpidettä vastaan.

Uuden 5 kohdan mukaan jäsenvaltiolla on sen lisäksi mitä 4 kohdassa määrätään, oikeus ottaa käyttöön sen jälkeen kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, ympäristönsuojelua tai työympäristön suojelua koskevista syistä uuteen tieteelliseen tietoon perustuvia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä kyseiselle jäsenvaltiolle aiheutuvien erityisongelmien vuoksi. Jäsenvaltion on annettava myös nämä säännökset ja määräykset sekä perusteet niiden käyttöönotolle tiedoksi komissiolle. Uusien kansallisten säännösten ja määräysten antaminen rajataan selkeästi sellaisten haittojen torjumiseen, jotka ovat ilmenneet yhdenmukaistamistoimenpiteen antamisen jälkeen. Niiden on perustuttava sellaiseen tieteelliseen tietoon, jota ei ole voitu ottaa huomioon yhteisön säädöstä valmisteltaessa. Tiukemmat määräykset rajataan myös luonteeltaan alueellisiksi, toisin sanoen ne koskevat sellaisia ongelmia, jotka eivät vaadi yhteisötason sääntelyä.

Muutoksen taustalla on se, etteivät ympäristöongelmat välttämättä ilmene heti säännöksen antamishetkellä. Myös tieteen ja teknologian nopea kehitys voi johtaa siihen, että yhteisön teknisiä määräyksiä koskevat säädökset havaitaan joiltain osin epäonnistuneiksi ja niiden soveltaminen voi osoittautua epätoivottavaksi. Tällöin voi syntyä tarve antaa kansallisia säännöksiä, etenkin siksi, että yhteisön säädösten muuttaminen voi olla hidasta. Jos jäsenvaltiolla ei olisi mahdollisuutta antaa tiukempia kansallisia säännöksiä sen jälkeen, kun lainsäädännön lähentämistoimet on toteutettu, sellaiset jäsenvaltiot, jotka ovat keskeyttäneet kansallisten säännösten valmistelun odottaessaan yhteisön säädöksen hyväksymistä, joutuisivat epäedulliseen asemaan.

Uuden 6 kohdan mukaan komissio hyväksyy tai hylkää kyseiset kansalliset säännökset tai määräykset kuuden kuukauden kuluessa 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tiedoksi antamisista varmistuttuaan ensin, etteivät ne ole keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen eivätkä ne muodosta estettä sisämarkkinoiden toiminnalle.

Jollei komissio tee päätöstä määräajassa, pidetään 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säännöksiä ja määräyksiä hyväksyttyinä. Komissio voi ilmoittaa jäsenvaltiolle, että kuuden kuukauden määräaikaa voidaan pidentää edelleen kuudella kuukaudella, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi eikä määräajan pidentäminen vaaranna ihmisten terveyttä.

Voimassa olevassa 100 a artiklassa ei aseteta määräaikaa komission päätökselle. Määräajan asettaminen on perusteltua, sillä yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 41/93, Ranska vastaan komissio (Kok. 1994, s. I—1829) katsonut, että jäsenvaltio voi soveltaa tiukempaa sääntelyään vasta sen jälkeen, kun komissio on vahvistanut sen yhteensopivaksi 100 a artiklan 4 kohdan kanssa.

Yhteisön säännöksestä poikkeamisen edellytyksiin lisätään Amsterdamin sopimuksella määräys, jonka mukaan kansallinen sääntely ei saa muodostaa estettä sisämarkkinoiden toiminnalle.

Uuden 7 kohdan mukaan, jos jäsenvaltio on 6 kohdan mukaisesti oikeutettu pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön yhdenmukaistamistoimenpiteestä poikkeavia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä, komissio tutkii viipymättä, onko sillä syytä ehdottaa kyseisen toimenpiteen mukauttamista. Käytännössä tämä merkitsee komissiolle asetettavaa velvollisuutta tutkia, olisiko myös yhteisön lainsäädäntöä muutettava.

Kohdassa 8 on uutena määräyksenä jäsenvaltion mahdollisuus ottaa esille kansanterveyttä koskeva ongelma sellaisella alalla, jolla on toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä. Komission saatua asiasta ilmoituksen se tutkii välittömästi, olisiko neuvostolle ehdotettava aiheellisia toimenpiteitä.

Uusi 9 kohta vastaa EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklan nykyisen 4 kohdan kolmatta alakohtaa. Komissio tai jäsenvaltio voi saattaa asian suoraan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin artiklan mukaisia oikeuksiaan.

Uusi 10 kohta vastaa EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklan nykyistä 5 kohtaa, jossa määrätään tarpeellisista suojalausekkeista.

100 c artikla. Artiklassa määrätään yhteisön viisumipolitiikasta. Koska viisumipolitiikkaa koskevat määräykset siirretään Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimukseen lisättävään III a osastoon (uusi IV osasto), artikla kumotaan merkityksensä menettäneenä. EY:n perustamissopimuksen III a osasto koskee viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaa sekä muuta henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvää politiikkaa.

100 d artikla. Artiklassa määrätään unioni-

sopimuksen voimassa olevan K.4 artiklan mukaisen koordinaatiokomitean osallistumisesta yhteisön viisumipolitiikkaan. Artikla kumotaan merkityksensä menettäneenä, koska viisumipolitiikkaa koskevat määräykset siirretään Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimukseen lisättävään III a osastoon (uusi IV osasto) ja koska K.4 komitealla ei ole toimivaltaa mainitun osaston alalla.

VI a osasto (uusi VIII osasto) — Työllisyys

109 n artikla (uusi 125 artikla). Artiklan mukaan jäsenvaltiot ja yhteisö pyrkivät kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa sekä edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä työllisyyden korkean tason saavuttamiseksi. Artiklassa ei määritellä yhteensovitetun työllisyysstrategian sisältöä, vaan se jää määriteltäväksi myöhemmin käytännön työssä. Yhteensovitettu työllisyysstrategia edellyttää kuitenkin pyrkimystä sovittaa yhteen kansallisia työllisyyspolitiikkoja.

109 o artikla (uusi 126 artikla). Artiklan 1 kohta edellyttää jäsenvaltioiden pyrkivän omalla työllisyyspolitiikallaan edistämään 109 n artiklan (uusi 125 artikla) mukaisesti työllisyyden korkean tason sekä työvoiman ja työmarkkinoiden kehittymistä 103 artiklan (uusi 99 artikla) 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisesti.

EY:n perustamissopimuksen 109 o artikla ja 109 q artikla (uusi 128 artikla) kytkevät noudatettavan talouspolitiikan ja työllisyyspolitiikan toisiinsa. EY:n perustamissopimuksen 109 q artikla edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat talouspolitiikkaa muotoillessaan huomioon työllisyysnäkökohdat läpäisyperiaatteella sekä työllisyyspolitiikkaa muotoillessaan talouspolitiikan laajat suuntaviivat. Hyvä talouspolitiikka on peruslähtökohta työllisyyden korkean tason turvaamiseksi. Määräys edellyttää lisäksi jäsenvaltioiden nimenomaisesti pyrkivän korkean työllisyyden tason saavuttamiseen.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot pitävät työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat neuvostossa yhteen sitä koskevan toimintansa. Yhteensovittaminen tapahtuu 109 q artiklan määräysten mukaisesti ja siinä tulee ottaa huomioon työnantajien ja työntekijöiden velvollisuuksiin liittyvät kansalliset käytännöt.

Tämän määräyksen taustalla on tietoisuus siitä, että jäsenvaltioiden talouden ja markkinoiden yhdentyessä ja erityisesti Euroopan talous- ja rahaliiton toteutuessa jäsenvaltiot ovat myös työllisyyden alalla yhä enemmän riippuvaisia toistensa toiminnasta talouden ja markkinoiden yhdentymisen vuoksi. Yhdessä jäsenvaltiossa suoritettavat työllisyyden edistämistä koskevat toimenpiteet vaikuttavatkin yhä enemmän myös muihin jäsenvaltioihin. Sillä, harjoittaako jäsenvaltio aktiivista työvoimapolitiikkaa vai ei, on vaikutuksia myös muiden jäsenvaltioiden työmarkkinoihin. Jäsenvaltioiden välillä saattaa esiintyä myös julkisen tuen avulla harjoitettavaa keskinäistä kilpailua työpaikoista.

109 p artikla (uusi 127 artikla). Artiklan 1 kohdassa edellytetään Euroopan yhteisön myötävaikuttavan työllisyyden korkean tason saavuttamiseen. Yhteisön tulee edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa täydentää niiden toimintaa. Tällöin tulee kuitenkin ottaa huomioon jäsenvaltioiden toimivalta. Artiklan 2 kohdassa määrätään, että työllisyyden korkeaa tasoa koskeva tavoite otetaan huomioon läpäisyperiaatteen mukaisesti yhteisön politiikkojen ja toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vaikka päävastuu työllisyyden hoidosta säilyy jäsenvaltioilla, on tärkeää, että yhteisön toiminnassa otetaan huomioon työllisyysnäkökohdat ja että jäsenvaltioita tuetaan niiden työllisyyspolitiikkojen toteuttamisessa.

109 q artikla (uusi 128 artikla). Artiklassa määrätään yhteisen työllisyysstrategian toimintamuodoista. Artiklan 1 kohdassa todetaan, että Eurooppa-neuvosto arvioi vuosittain yhteisön työllisyystilannetta neuvoston ja komission yhteisten vuosittaisten selvitysten perusteella. Eurooppa-neuvosto antaa asiasta päätelmät.

Artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto vahvistaa vuosittain Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Näiden suuntaviivojen tulee olla yhdenmukaisia 103 artiklan (uusi 99 artikla) 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa. Neuvosto hyväksyy työllisyyttä koskevat suuntaviivat määräenemmistöllä komission ehdotuksesta kuultuaan Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa, alueiden komiteaa sekä 109 s artiklassa (uusi 130 artikla) tarkoitettua työllisyyskomiteaa.

Artiklan 3 kohdassa edellytetään jokaisen

jäsenvaltion antavan neuvostolle ja komissiolle vuosittaisen selvityksen työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti toteuttamistaan työllisyyspolitiikan toimenpiteistä. Artiklan 4 kohdan mukaan neuvosto tarkastelee vuosittain jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikastaan antamien selvitysten perusteella jäsenvaltioiden toteuttamaa työllisyyspolitiikkaa. Työllisyyskomitea antaa neuvostolle lausunnon asiasta. Neuvoston käsittelyssä otetaan huomioon työllisyyttä koskevat suuntaviivat. Neuvosto voi antaa työllisyyspolitiikkaa koskevia suosituksia jäsenvaltioille. Edellytyksenä suosituksen antamiselle on se, että komissio on suositellut neuvoston suosituksen antamista ja että neuvosto pitää sitä aiheellisena. Neuvosto voi päättää suosituksen antamisesta määräenemmistöllä.

Artiklan 5 kohdassa määrätään, että neuvoston ja komission tulee tehdä vuosittain Eurooppa-neuvostolle yhteinen selvitys yhteisön työllisyystilanteesta ja työllisyyttä koskevien suuntaviivojen toteuttamisesta.

Artiklassa kuvattu työllisyysseuranta perustuu osittain jo nykyisin noudatettavaan menettelyyn, jonka mukaan neuvosto (käytännössä työ- ja sosiaaliasioiden neuvosto ja ECOFIN-neuvosto eli talous- ja valtiovarainministerien neuvosto) ja komissio antavat vuosittain raportin työllisyydestä Eurooppa-neuvostolle. Raportin laatimisessa käytetään hyväksi muun muassa jäsenvaltioiden vuosittaisia työllisyysraportteja.

Olennaisin muutos nykyiseen menettelyyn verrattuna on se, että Amsterdamin sopimuksella toteutetuilla muutoksilla neuvoston edellytetään hyväksyvän työllisyyttä koskevat suuntaviivat sekä se, että neuvosto voi antaa jäsenvaltioille niiden työllisyyspolitiikkaa koskevia suosituksia.

Artikla vakiinnuttaa Essenin huippukokouksessa joulukuussa 1994 päätetyn ja jo käytössä olevan työllisyysseurannan, jonka tuloksena työllisyys on pysyvästi näkyvästi esillä unionin toiminnassa. Amsterdamin Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 1997 tekemien päätösten nojalla työllisyyspolitiikkaa koskevia määräyksiä on alettu soveltaa niiltä osin kuin se on mahdollista jo ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa. Tämän mukaisesti neuvosto hyväksyi 15 päivänä joulukuuta 1997 jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkaa koskevat suuntaviivat vuodelle 1998. Päätös asiasta tehtiin yksimielisesti eikä määräenemmistöllä, koska Amsterdamin sopimus ei ole vielä tullut voimaan. Lisäksi 109 q artikla syventää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä pakottaa jäsenvaltioita arvioimaan nykyistä tarkemmin työllisyystoimenpiteittensä vaikutuksia.

109 r artikla (uusi 129 artikla). Neuvosto voi toteuttaa artiklan nojalla toimenpiteitä edistääkseen jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukeakseen niiden toimintaa työllisyyden alalla. Kyseeseen voivat tulla aloitteet, joilla pyritään kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, tarjoamaan vertailevaa analyysia ja neuvontaa sekä edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia etenkin kokeiluhankkeiden avulla. Artiklassa todetaan erikseen, että sen mukaisiin toimenpiteisiin ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistaminen.

Artiklassa tarkoitettavat toimet tukevat kansallisten työllistämistoimien ja harjoitetun työllisyyspolitiikan vaikuttavuuden analysointia sekä edistävät innovatiivisuutta. Käytännössä artiklan mukaisilla edistämistoimilla tarkoitetaan lähinnä erilaisia toimintaohjelmia. Neuvosto päättää kannustavista toimenpiteistä määräenemmistöllä 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaista yhteispäätösmenettelyä noudattaen sekä kuultuaan talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa.

Amsterdamin sopimukseen liittyy kaksi 109 r artiklassa tarkoitettuja kannustavia toimenpiteitä koskevaa julistusta, joista toinen (nro 23) koskee toimenpiteiden toteuttamisen perustelemista, toimenpiteiden enimmäiskeston määrittelemistä sekä rahoitukseen annettavan enimmäismäärän ilmoittamista. Toinen julistus (nro 24) koskee rahoituksesta johtuvien menojen sijoittamista rahoitusnäkymien puitteissa.

109 s artikla (uusi 130 artikla). Artiklassa määrätään neuvoa-antavan työllisyyskomitean perustamisesta. Sen tehtävänä on edistää jäsenvaltioiden työllisyys- ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamista. Sen tulee seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön työllisyystilannetta ja -politiikkaa. Sen tulee myös laatia joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja sekä myötävaikuttaa neuvostossa tapahtuvan 109 q artiklassa (uusi 128 artikla) tarkoitetun käsittelyn valmisteluun. Tehtäväänsä toteuttaessaan komitea kuulee työmarkkinaosapuolia.

Asioiden valmistelu komiteassa ei kuitenkaan rajoita pysyvien edustajien komitean (Coreper) tehtäviä koskevan 151 artiklan (uusi 207 artikla) soveltamista. Siten myös

työllisyysasiat käsitellään pysyvien edustajien komiteassa ennen niiden käsittelyä neuvostossa.

Perustettavan työllisyyskomitean on käytännössä tarkoitus korvata joulukuussa 1996 työ- ja sosiaalineuvoston avuksi perustettu työllisyys- ja työmarkkinakomitea. Kuten työllisyys- ja työmarkkinakomiteaan, jäsenvaltiot ja komissio nimeävät myös työllisyyskomiteaan kukin kaksi jäsentä. Näin ollen komitean perustaminen ei aiheuttane juurikaan lisäkustannuksia.

Työllisyyskomitean aseman korostaminen on eräs syy siihen, että komitea kirjattiin EY:n perustamissopimukseen, vaikka työllisyys- ja työmarkkinakomitea perustettiin jo ennen hallitustenvälisen konferenssin päättymistä. Toisaalta perustettavan työllisyyskomitean tehtävät poikkeavat jossakin määrin työllisyys- ja työmarkkinakomitean tehtävistä. Työllisyyskomitealla on työllisyysasioissa myös yleinen neuvoa-antava rooli eikä vain työ- ja sosiaalineuvostolle työllisyyttä koskevia asioita valmisteleva rooli.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomessa työllisyyspolitiikasta ja työllisyyden hoidosta on säädetty lähinnä työllisyyslaissa (275/1987) sekä työllisyysasetuksessa (130/1993). Työvoimapalveluista on säädetty työvoimapalvelulaissa (1005/1993) ja työvoimapalveluasetuksessa (1251/1993). EY:n perustamissopimuksen uusi työllisyyttä koskeva osasto ei edellytä Suomessa lainsäädännön muutoksia. Suomi voi osallistua yhteisen työllisyysstrategian toteuttamiseen nykyisen lainsäädäntönsä puitteissa.

VII osasto (uusi IX osasto) — Yhteinen kauppapolitiikka

113 artikla (uusi 133 artikla). Yhteistä kauppapolitiikkaa koskevaa 113 artiklaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella lisäämällä siihen uusi 5 kohta, jolla tehdään mahdolliseksi yhteisön sopimustoimivallan tapauskohtainen laajentaminen neuvoston yksimielisellä päätöksellä koskemaan palveluita sekä tekijän- ja teollisoikeuksia. Yhteisön toimivalta voidaan laajentaa koskemaan sopimuksia ja niitä koskevia kansainvälisiä neuvotteluja siltä osin kuin ne eivät jo kuulu artiklan soveltamisalaan. Neuvoston päätös edellyttää komission ehdotusta ja Euroopan parlamentin kuulemista. Jäsenvaltioille ei ole jätetty mahdollisuutta hyväksyä neuvoston päätöstä valtiosääntönsä asettamien menettelyjen mukaisesti. Nykyisin 113 artikla koskee lähinnä tavarakauppaa.

Yhteisöllä ja jäsenvaltioilla on yhteisöjen tuomioistuimen Maailman kauppajärjestön perustamissopimusta koskeneen lausunnon 1/94 (ns. WTO-lausunto) mukaisesti sopimustoimivaltaa palvelujen ja henkisen omaisuuden alalla kullakin oman toimivaltansa osalta. Palveluiden ja henkisen omaisuuden osalta toimivallan kuuluminen osin jäsenvaltioille ja osin yhteisölle ja jaetun toimivallan edellyttämä yksimielinen päätöksenteko on nähty hidasteena yhteisen kauppapolitiikan toteuttamiselle. Yhteisölle 113 artiklan perusteella muutoin kuuluva toimivalta on yksinomaista. Uusi 5 kohta ei merkitse suoraa toimivallan siirtoa yhteisölle vaan neuvostolle annettavaa valtuutusta tulevaisuudessa yksimielisellä päätöksellä muuttaa yhteisön ja jäsenvaltioiden välistä sopimustoimivallan jakoa kauppapolitiikan alalla. Yksimielisesti tehdyn toimivallan siirron jälkeen päätökset tehdään neuvostossa määräenemmistöllä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

EY:n perustamissopimuksen 113 artiklan mukainen sopimustoimivallan siirtäminen laajentaisi yhteisön sopimustoimivaltaa verrattuna siihen järjestelyyn, joka hyväksyttiin saatettaessa voimaan Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehty sopimus. Artiklan vaikutusta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen on käsitelty jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä koskevassa kohdassa.

VII a osasto (uusi X osasto) — Tulliyhteistyö

Yhteistyö tulliasioissa jakautuu unionissa toisaalta yhteisön ja toisaalta jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvaan yhteistyöhön. EY:n perustamissopimuksen VII osastossa (uusi X osasto) määrätyn yhteisön toimivaltaan kuuluvan yhteistyön tarkoituksena on yhteisön säätämän tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistaminen ja sitä koskevien rikkomusten paljastaminen. Jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvasta tulliasiainyhteistyöstä määrätään unionisopimuksen VI osastossa. Yhteistyön tarkoituksena on jäsenvaltioiden kansallisen tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistaminen ja sitä koskevien rikkomusten paljastaminen sekä yhteistyö syy-

tetoimiin ryhtymiseksi sekä kansallisen että yhteisön tullilainsäädännön rikkomistapauksissa.

116 artikla (uusi 135 artikla). Artiklalla selvennetään yhteisön toimivaltaa jäsenvaltioiden välisen sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen tulliyhteistyön lujittamisessa EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla. Tämä tarkoittaa edellytysten luomista käytännön yhteistyölle yhteisön tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistamiseksi. Toimenpiteille ei ole nykyisin nimenomaista oikeusperustaa EY:n perustamissopimuksessa. Artiklassa tarkoitetusta yhteistyöstä on kuitenkin jo olemassa yhteisön lainsäädäntöä, joka on annettu EY:n perustamissopimuksen 235 artiklan (uusi 308 artikla) nojalla yksimielisyyttä edellyttäneillä neuvoston asetuksilla. Uuden 116 artiklan perusteella päätöksenteko tapahtuu 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrätyn yhteispäätösmenettelyn mukaisesti määräenemmistöllä. Artiklan perusteella päätetyt toimenpiteet eivät saa koskea kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa. Vastaava yhteisön toimivaltaa rajoittava määräys sisältyy yhteisön taloudellisten etujen suojaamista koskevaan uuteen 209 a artiklaan (uusi 280 artikla). Näiden yhteisön etujen suojaamisesta on kysymys myös 116 artiklan mukaisessa tulliyhteistyössä.

VIII osasto (uusi XI osasto) — Sosiaalipolitiikka, koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso

1 luku — Sosiaaliset määräykset

Amsterdamin sopimuksella korvataan EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvun 117—120 artikla uusilla määräyksillä, jotka perustuvat EY:n perustamissopimukseen liitettyyn sosiaalipolitiikkaa koskevaan pöytäkirjaan (nro 14) sisältyvään sosiaalipolitiikkaa koskevaan sopimukseen. Samalla Yhdistynyt kuningaskunta luopuu järjestelystä, jonka mukaan se on ollut pöytäkirjan ulkopuolella. Eräät nykyisen EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvun määräyksistä säilyvät luvussa muuttumattomina.

Sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan sisällyttäminen EY:n perustamissopimukseen merkitsee sitä, että nykyinen tilanne, jossa sosiaalipolitiikkaa koskevien direktiivien oikeusperustaksi voidaan valita joko soveltuva EY:n perustamissopimuksen määräys tai vaihtoehtoisesti sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen määräys, jolloin direktiiviä sovelletaan vain 14 jäsenvaltioon, päättyy.

117 artikla (uusi 136 artikla). EY:n perustamissopimuksen 117 artikla perustuu sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 1 artiklaan. Siinä määrätään, että yhteisön ja jäsenvaltioiden tavoitteena on työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen, riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu ja inhimillisten voimavarojen kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso ja torjua syrjäytymistä työmarkkinoilta. Yhteisön ja jäsenvaltioiden toimenpiteissä otetaan huomioon kansallisten käytäntöjen erot sekä tarve säilyttää yhteisön taloudellinen kilpailukyky.

118 artikla (uusi 137 artikla). Artikla vastaa pääosin sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 2 artiklaa. Sen 1 kohdan mukaan yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa seuraavilla aloilla: työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi, työehdot, tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen, työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen sekä miesten ja naisten tasa-arvo asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä.

Artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto voi antaa direktiivein säännökset mainittuja asioita koskevista vähimmäisvaatimuksista. Kohdassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa sopimuksen 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) tarkoitettua yhteispäätösmenettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan. Nykyisin tätä artiklaa vastaava sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 2 artikla edellyttää yhteistoimintamenettelyn (189 c artiklan) noudattamista päätöksenteossa.

Sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi neuvosto voi samaa menettelyä noudattaen toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi aloittein, joilla pyritään parantamaan tiedon saantia, kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia. Käytännössä 2 kohdan mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen tarkoittanee lähinnä erilaisten toimintaohjelmien hyväksymistä ja täytäntöönpanoa. Kohtaa vastaava määräys puuttuu kokonaan nykyisin voimassa olevasta EY:n

perustamissopimuksesta sekä sosiaalipolitiikkaa koskevasta sopimuksesta. Alaan liittyviä yhteisön toimia on kuitenkin tähän mennessä toteutettu EY:n perustamissopimuksen 235 artiklan (uusi 308 artikla) nojalla. Kohtaan liittyy päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 26.

Artiklan 3 kohdassa luetellaan ne asiat, joista neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti. Yksimielisyyttä vaaditaan silloin, kun on kyse sosiaaliturvasta ja työntekijöiden sosiaalisesta suojelemisesta, työntekijöiden suojelusta työsopimuksen päättymisen yhteydessä, työntekijöiden ja työnantajien edustamisesta ja heidän etujensa kollektiivisesta turvaamisesta, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdoista, jotka oleskelevat laillisesti yhteisön alueella, sekä työllisyyden ja työpaikkojen luomisen edistämisen rahoitukseen osallistumisesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sosiaalirahastoon liittyvien määräysten soveltamista.

Artiklan 4 kohdan nojalla jäsenvaltio voi antaa 2 ja 3 kohdan soveltamiseksi annettujen direktiivien täytäntöönpanon työmarkkinaosapuolten tehtäväksi niiden yhteisestä pyynnöstä. Tällöin jäsenvaltion tulee varmistaa, että työmarkkinaosapuolet ovat toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet sopimuksin, ja jäsenvaltio, jota asia koskee, on toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta se voi milloin tahansa varmistaa kyseisessä direktiivissä asetettujen tulosten saavuttamisen.

Artiklan 5 kohdassa todetaan, että 118 artiklan nojalla annetut määräykset eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, jos ne ovat sopusoinnussa EY:n perustamissopimuksen kanssa. Artiklan 6 kohdassa määrätään, että artiklan määräyksiä ei sovelleta palkkoihin, järjestäytymisoikeuteen, lakko-oikeuteen eikä oikeuteen määrätä työsulusta. Artiklaan liittyy julistus nro 25.

118 a artikla (uusi 138 artikla). Artikla vastaa sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 3 artiklaa. Sen 1 kohdassa määrätään, että komission tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön tasolla ja toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden osapuolten vuoropuhelun helpottamiseksi varmistamalla molemmille osapuolille tasapuolinen tuki. Artiklan 2 kohdassa määrätään, että komission tulee kuulla työmarkkinaosapuolia ennen kuin se tekee ehdotuksia sosiaalipolitiikan alalla. Artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos komissio kuultuaan työmarkkinaosapuolia pitää yhteisön toimintaa suotavana, se kuulee työmarkkinaosapuolia suunnitellun ehdotuksen sisällöstä. Työmarkkinaosapuolet antavat komissiolle lausunnon ehdotuksesta tai tarvittaessa sitä koskevan suosituksen. Artiklan 4 kohdan mukaan tällaisen kuulemisen yhteydessä työmarkkinaosapuolet voivat ilmoittaa komissiolle halustaan aloittaa 118 b artiklassa (uusi 139 artikla) tarkoitettu menettely. Menettely ei saa kestää pitempään kuin yhdeksän kuukautta, jollei pidentämisestä sovita yhteisesti kyseisten työmarkkinaosapuolten ja komission kanssa.

118 b artikla (uusi 139 artikla). Artikla vastaa sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 4 artiklaa. Artiklan 1 kohdan mukaan työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu yhteisön tasolla voi johtaa osapuolten niin halutessa sopimussuhteisiin, mukaan lukien sopimusten tekeminen. Tähän mennessä Euroopan tason työmarkkinajärjestöt ovat tehneet sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen nojalla kaksi sopimusta. Toinen 14 päivänä joulukuuta 1995 tehty sopimus koskee vanhempainlomaa ja toinen 6 päivänä kesäkuuta 1997 tehty sopimus osa-aikatyötä.

Artiklan 2 kohdassa määrätään, että yhteisön tasolla tehdyt sopimukset pannaan täytäntöön joko työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyjen ja käytäntöjen mukaisesti tai, 118 artiklassa (uusi 137 artikla) tarkoitettujen kysymysten osalta allekirjoittajaosapuolten yhteisestä pyynnöstä, neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä päätöksellä. Tähän mennessä Euroopan tason työmarkkinajärjestöt eivät ole halunneet jättää tekemiensä sopimusten täytäntöönpanoa toteutettavaksi omien menettelyjensä kautta. Sen sijaan ne ovat pyytäneet komissiota tekemään neuvostolle ehdotuksen vanhempainlomaa ja osa-aikatyötä koskevien sopimustensa saattamisesta osaksi yhteisön oikeutta neuvoston päätöksellä. Neuvosto hyväksyi 3 päivänä kesäkuuta 1996 direktiivin 96/34/EY EY:n teollisuuden ja työnantajajärjestöjen liiton (UNICE), julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) ja Euroopan ammattiyhdistysten liiton (EAY) tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta. Vastaavalla tavalla neuvosto hyväksyi 15 päivänä joulukuuta 1997 direktiivin (ei vielä julkaistu EYVL:ssä) järjestöjen tekemästä osa-aikatyötä koskevasta puitesopimuksesta. Yhdistynyt kuningaskunta ei ole vielä mukana tässä direktiivissä. Direktiivin sovel-

tamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan on tarkoitus antaa erillinen direktiivi.

Neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, paitsi silloin kun sopimuksessa on yksi tai useampi määräys, joka liittyy joihinkin 118 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista aloista, jolloin se tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

Käytännössä yhteisön tason työmarkkinajärjestöjen sopimismahdollisuutta rajoittaa se, että useat alat, joiden osalta ne voisivat Amsterdamin sopimuksen nojalla tehdä Euroopan tason sopimuksia, kuuluvat useissa jäsenvaltioissa lainsäädännön alaan. Tällöin järjestöiltä puuttuu mahdollisuus saattaa sopimuksia täytäntöön ilman jäsenvaltioiden hallitusten ja kansanedustuslaitosten myötävaikutusta. Muun muassa suuri osa työlainsäädännöstä sekä työsuojelulainsäädäntö kuuluvat yleensä jäsenvaltioissa lainsäädännöllä säänneltyihin asioihin. Tämä rajoittaa myös jäsenvaltioiden mahdollisuutta jättää työmarkkinaosapuolten tehtäväksi niiden pyynnöstä direktiivin kansallinen täytäntöönpano. Artiklan 2 kohtaan liittyykin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 27, jonka mukaan 2 kohdassa tarkoitettu järjestely ei velvoita jäsenvaltioita soveltamaan sopimuksia sellaisenaan tai laatimaan sääntöjä niiden saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä taikka velvoita jäsenvaltioita muuttamaan voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä sopimusten täytäntöönpanon helpottamiseksi.

118 c artikla (uusi 140 artikla). Artikla vastaa olennaisilta osiltaan voimassa olevaa EY:n perustamissopimuksen 118 artiklaa (uusi 137 artikla). Sen mukaan komissio edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja helpottaa niiden toiminnan yhteensovittamista, erityisesti asioissa, jotka koskevat työllisyyttä, työoikeutta ja työehtoja, ammatillista perus- ja jatkokoulutusta, sosiaaliturvaa, työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä, työterveyttä sekä järjestäytymisoikeutta sekä työnantajien ja työntekijöiden välisiä kollektiivisia neuvotteluja.

119 artikla (uusi 141 artikla). Artiklan 1 ja 2 kohta vastaa olennaisilta osiltaan sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä EY:n perustamissopimuksen voimassa olevaa 119 artiklaa. Näissä kohdissa määrätään miesten ja naisten samapalkkaisuusperiaatteen noudattamisesta sekä samapalkkaisuuden ja palkan käsitteistä. Samapalkkaisuusperiaate ulotetaan Amsterdamin sopimuksella koskemaan saman työn lisäksi myös samanarvoista työtä, mikä noudattaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vakiintunutta samapalkkaisuusperiaatteen tulkintakäytäntöä (mm. asia 61/81, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, ECR 1982, s. 2601).

Artiklan 3 kohdassa annetaan neuvostolle toimivalta toteuttaa määräenemmistöllä 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisessa yhteispäätösmenettelyssä toimenpiteitä, joilla varmistetaan yhtäläisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltaminen työtä ja ammattia koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien artiklan 1 ja 2 kohdissa tarkoitettu samapalkkaisuuden periaate. Vaikka määräenemmistöpäätöksenteko on ollut sosiaalipolitiikkaa koskevissa asioissa mahdollinen sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan, tätä päätöksentekomenettelyä on käytetty varsinaisessa sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevassa lainsäädännössä ainoastaan direktiivissä, joka koskee todistustaakkaa sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää koskevissa tapauksissa (hyväksytty 15.12.1997, ei vielä julkaistu EYVL:ssä, direktiiviehdotus (KOM (340) 96 lopull.). Useimmissa sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevissa direktiiveissä, suosituksissa ja päätöksissä toimivaltaperusteena on ollut 235 artikla (uusi 308 artikla), jossa neuvostolta vaaditaan yksimielisyyttä.

Artiklan 4 kohdan uusi määräys koskee mahdollisuutta pitää voimassa tai toteuttaa sellaisia erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa vähemmän edustettuna olevan sukupuolen ammatillisen toiminnan harjoittamista taikka estää tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja. Toimien tarkoituksena tulee olla tosiasiallisen tasa-arvon toteuttaminen. Säännös vastaa tarkoitukseltaan sosiaalipolitiikkaa koskevaa sopimuksen 6 artiklan 3 kohdassa olevaa määräystä lukuun ottamatta sitä, että Amsterdamin sopimuksella määräys ulotetaan koskemaan työelämän tasa-arvoa laajemmin kuin vain palkkauksen osalta.

Määräys selventää niin sanottujen positiivisten erityistoimien sallittavuutta yhteisön lainsäädännön puitteissa. Ennen Amsterdamin sopimusta mainituista toimista on säädetty palkkauksen osalta sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 6 artiklan 3 kohdassa sekä neuvoston direktiivissä 76/207/ETY miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa. Direktiivin 2 artiklan

4 kohdassa sallitaan direktiivissä säädetyn syrjintäkiellon estämättä tietyin edellytyksin miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia edistävät toimenpiteet.

Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut mainittua direktiivin säännöstä muun muassa tapauksissa 450/93 (Kok. 1995, s. 3051), Eckhard Kalanke v. Freie Hansestadt Bremen, ja 409/95, Hellmut Marschall v. Land Nordrhein-Westfalen (tuomio annettu 11.11.1997, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Kalanke-päätöksessä tuomioistuin tulkitsi säännöstä siten, että kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan ylennystilanteessa eri sukupuolta olevista yhtä ansioituneista hakijoista etusija annetaan automaattisesti naispuoliselle hakijalle niillä aloilla, joilla naiset ovat aliedustettuja, on ristiriidassa yhteisön lainsäädännön kanssa. Marschall-päätöksessä tuomioistuin katsoi, että kansallinen lainsäädäntö, joka määrää antamaan yhtä ansioituneista eri sukupuolta olevista hakijoista etusijan naishakijalle ylennystilanteessa, silloin kuin naiset ovat aliedustettuina kyseisissä viroissa, estämättä kuitenkaan mieshakijan henkilöön liittyvien syiden huomioon ottamista, ei ollut ristiriidassa yhteisön lainsäädännön kanssa.

Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan on liitetty 119 artiklan 4 kohtaa täsmentävä julistus nro 28, jonka mukaan mainitussa kohdassa tarkoitettuja erityistoimia toteuttaessaan jäsenvaltioiden olisi ensisijaisesti pyrittävä parantamaan naisten asemaa työelämässä.

119 a artikla (uusi 142 artikla). Artikla vastaa EY:n perustamissopimuksen 120 artiklaa (uusi 143 artikla) joka koskee palkallisia lomia koskevien järjestelmien tasapainoa.

120 artikla (uusi 143 artikla). Artikla vastaa sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 7 artiklaa. Siinä määrätään komission vuosittaisista kertomuksista, jotka koskevat 117 artiklassa (uusi 136 artikla) tarkoitettujen tavoitteiden toteutumista, mukaan lukien väestötilanne yhteisössä. Euroopan parlamentti voi pyytää komissiota laatimaan kertomuksen sosiaalisista erityisongelmista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

EY:n perustamissopimuksen uudet sosiaalipolitiikkaa koskevat määräykset eivät edellytä Suomessa lainsäädännön muutoksia. Suomi voi osallistua määräysten toteuttamiseen nykyisen työ- ja sosiaalilainsäädäntönsä puitteissa.

2 luku — Euroopan sosiaalirahasto

125 artikla (uusi 148 artikla). EY:n perustamissopimuksen 125 artiklaa muutetaan siten, että neuvosto tekee Euroopan sosiaalirahastoa koskevat soveltamispäätökset EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaista yhteispäätösmenettelyä noudattaen aikaisemman 189 c artiklan (uusi 252 artikla) mukaisen yhteistoimintamenettelyn sijaan. Päätöksentekomenettelyyn lisätään velvoite kuulla talous- ja sosiaalikomitean ohella myös alueiden komiteaa.

3 luku — Koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso

127 artikla (uusi 150 artikla). EY:n perustamissopimuksen 127 artiklan 4 kohtaa muutetaan siten, että ammatillisen koulutuksen politiikkaa koskevassa päätöksenteossa noudatetaan perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaista yhteispäätösmenettelyä aikaisemman 189 c artiklan (uusi 252 artikla) mukaisen yhteistoimintamenettelyn asemesta. Päätöksentekomenettelyyn lisätään velvoite kuulla talous- ja sosiaalikomitean ohella myös alueiden komiteaa. Määräys, jonka mukaan toimenpiteet eivät saa merkitä jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamista, säilyy ennallaan.

IX osasto (uusi XII osasto) — Kulttuuri

128 artikla (uusi 151 artikla). Artiklassa määrätään unionin ja jäsenvaltioiden kulttuurin alaan kuuluvista tehtävistä. Artiklan 4 kohta velvoittaa yhteisön ottamaan kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon myös muussa EY:n perustamissopimuksen määräyksiin perustuvassa toiminnassaan. Kohtaa tarkistetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että kulttuurinäkökohtien huomioon ottamisessa muilla toimintalohkoilla tulee erityistavoitteena olla yhteisön kulttuurien monimuotoisuuden vaaliminen ja edistäminen. Tarkistus vahvistaa ja täsmentää artiklan 1 kohtaan sisältyvää yhteisön kulttuuritoiminnan yleistä päämäärää, jollaiseksi on määrätty jäsenvaltioiden kulttuurien kansallisen ja alueellisen monimuotoisuuden vaaliminen.

X osasto (uusi XIII osasto) — Kansanterveys

129 artikla (uusi 152 artikla). Artikla koskee kansanterveyttä. Sen ensimmäiseksi

kohdaksi nostetaan Amsterdamin sopimuksella vaatimus varmistaa ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu kaikkien yhteisön politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa. Paitsi että vaatimus nostetaan artiklan ensimmäiseksi kohdaksi, sen velvoittavuutta lisätään sen täsmällisemmällä muotoilulla. Terveyden suojelu on otettava huomioon sekä yhteisön politiikkojen ja toiminnan suunnittelu- ja päätösvaiheessa että varsinaisessa täytäntöönpanossa. Tämä merkitsee aiempaa suurempia vaatimuksia arvioida toimenpiteiden terveydellisiä vaikutuksia yhteisön päätöksenteon ja toiminnan kaikissa vaiheissa. Terveyden suojelua koskeva vaatimus muistuttaa EY:n perustamissopimuksen uudessa 3 c artiklassa (uusi 6 artikla) määriteltyä ympäristönsuojelun läpäisyperiaatetta. Ympäristönsuojelun alalla voidaan kuitenkin antaa yhdenmukaistavaa lainsäädäntöä.

Yhteisön kansanterveyden parantamiseen suuntautuva toiminta täydentää kansallista politiikkaa. Toiminnan ala laajenee Amsterdamin sopimuksen myötä selvästi, koska siihen otetaan mukaan laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien ehkäisemisen lisäksi yleisempi määräys kansanterveyden parantamisesta. Tämä käy ilmi sekä artiklan 1 kohdassa että 4 kohdan c alakohdassa. Määrittely laajenee myös sekä sairauksien ja tautien torjuntaan että ihmisen terveyttä vaarantavien tekijöiden torjuntaan. Näiden ei välttämättä tarvitse olla laajalle levinneitä ja vaarallisia, vaikka sellaiset ovatkin toiminnassa etusijalla.

Yhteisön keinovalikoimaan lisätään sairauksien syiden ja leviämisen tutkimuksen lisäksi niiden ehkäisytoimenpiteiden tutkimus. Tätä voidaan pitää erittäin tärkeänä lisäyksenä, koska se korostaa biologisten torjuntakeinojen (esim. rokotukset) tutkimuksen lisäksi tautien ehkäisyn ja terveyden edistämisen muiden keinojen (esim. terveysvalistus) tutkimuksen merkitystä, josta Suomessa on laaja kokemus. Määräys velvoittaa yhteisöä sen toiminnan monilla aloilla, kuten yhteisön tukemassa tutkimustoiminnassa.

Huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen torjunnan merkitystä korostaa se, että määräys on otettu omaksi alakohdakseen. Määräyksen sanamuodossa painotetaan huumeiden terveyshaittojen torjunnan tärkeyttä niiden käytön yleisen vähentämisen osana. Yhteisön toteuttamat tiedotustoimet ja muut ehkäisemistoimet huumeiden terveyshaittojen vähentämisessä täydentävät jäsenvaltioiden omaa toimintaa.

Määräykset yhteisön asemasta jäsenvaltioiden yhteistoiminnassa on koottu artiklan 2 kohtaan. Kohdan ensimmäinen alakohta velvoittaa yhteisöä edistämään jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tarvittaessa tukemaan niiden toimintaa. Määräys on aiempaa vahvemmassa muodossa, koska siihen EY:n perustamissopimuksessa liitetty varaus toiminnan tavoitteesta on poistettu. Lisäksi yhteisön toiminnan luonne muuttuu myötävaikuttamisesta edistämiseksi.

Kohdan 2 alakohta säilyy ennallaan ja siinä velvoitetaan jäsenvaltioita sovittamaan yhteen politiikkansa ja toimintaohjelmansa artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla aloilla. Komissio voi tehdä aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

Artiklan 3 kohdan määräys yhteistyöstä kolmansien valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa säilyy ennallaan.

Artiklan 4 kohta sisältää määräykset päätöksentekomenettelystä sekä uusista kansanterveyttä koskevista oikeusperustoista. Neuvoston päätöksentekomenettely kansanterveysartiklan alaisissa asioissa säilyy ennallaan EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisena yhteispäätösmenettelynä, jonka toimivuudesta kansanterveyden alalla on jo kokemusta. Neuvosto myötävaikuttaa yhteispäätösmenettelyä noudattaen talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan 129 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseen artiklan 4 kohdassa luetelluin tavoin.

Neuvoston päätösvaltaan on lisätty artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaisesti laatu- ja turvallisuusvaatimukset, jotka koskevat ihmisestä peräisin olevia elimiä ja aineita sekä verta ja verituotteita. Kansallista päätösvaltaa on Suomen kannan mukaisesti korostettu antamalla jäsenvaltioille mahdollisuus pitää voimassa ja toteuttaa tiukempia suojatoimenpiteitä. Määräyksen perusteella tultaneen asettamaan entistä sitovampia yhteisöä koskevia ohjeita ja vaatimuksia elinten ja veren osalta. Aiemmin verta ja verituotteita koskevia suosituksia on antanut Euroopan neuvosto, jossa tehtyä työtä voitaneen laajentaa ja edistää uudella EY:n perustamissopimuksen määräyksellä.

Artiklan 4 kohdan b alakohdassa määrätään kansanterveyteen liittyvistä eläinlääkintä- ja kasvinsuojelutoimenpiteistä. Eläinlääkintä-

alaan luetaan yhteisössä kuuluvaksi varsinaisen eläinlääkinnän eli eläintautien, eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienian ja eläinsuojelun lisäksi myös eläinjalostus ja rehut. Kasvinsuojeluala jaetaan kasvinterveyteen ja torjunta-aineisiin. EY:n perustamissopimuksen voimassaolevien määräysten mukaan kaikki näitä aloja koskeva lainsäädäntö annetaan sopimuksen 43 artiklan (uusi 37 artikla) perusteella, jonka mukaan neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä kuultuaan Euroopan parlamenttia (ns. kuulemismenettely). Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimusta muutetaan kuitenkin siten, että 43 artiklan mukaisen päätöksentekomenettelyn sijasta eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualoilla oikeusperustana on 129 artiklan 4 kohdan b alakohta silloin, kun säädöksellä pyritään välittömästi suojelemaan ihmisten terveyttä, mikä merkitsee Euroopan parlamenttiin nähden 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisen yhteispäätösmenettelyn soveltamista.

Yhteispäätösmenettelyä noudattaen annettaisiin lähinnä eläimistä ihmisiin mahdollisesti tarttuvia eläintauteja eli zoonooseja sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniaa ja turvallisuutta sekä kasvien terveyttä koskevia säädöksiä. Se, kumpaa päätöksentekomenettelytapaa noudatetaan, joudutaan ratkaisemaan jokaisen säädösehdotuksen osalta erikseen.

Artiklan 4 kohdan c alakohdassa määrätään kansanterveyteen liittyvistä edistämistoimenpiteistä. Neuvostolla on ollut jo aiemmin mahdollisuus toteuttaa erilaisia artiklan alaan liittyviä edistämistoimia, mutta nyt niiden kohteeksi on erityisesti määritelty ihmisten terveyden suojelu ja parantaminen. Edistämistoimet eivät nykyisten määräysten mukaan saa merkitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista. Rajoitus säilyy myös Amsterdamin sopimuksella uudistetussa 129 artiklan 4 kohdassa.

Voimassaolevan määräyksen nojalla on käynnistetty useita kansanterveyden alan toimintaohjelmia, jotka käsittelevät terveyden edistämistä ja terveysvalistusta, huumeiden terveyshaittojen torjuntaa, syövän ja aidsin torjuntaa sekä terveystilanteen seurantaa.

Neuvoston oikeus antaa määräenemmistöllä suosituksia ei ole muuttunut. Neuvosto ei ole Suomen jäsenyysaikana käyttänyt tätä mahdollisuutta. Sen sijaan neuvosto on tehnyt lukuisia päätöslauselmia terveyspolitiikan eri alueilla.

Artiklan uudessa 5 kohdassa on kaksi määräystä, jotka tarkentavat aiempien määräysten sisältöä. Ensimmäinen tarkennus rajaa yhteisön toimintaa terveyspalveluihin ja sairaanhoitoon liittyen. Yhteisön toiminnassa kansanterveyden alalla on otettava täysimääräisesti huomioon jäsenvaltioiden velvollisuudet terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen. Määräys ei sulje pois yhteisön toimia näillä aloilla, mutta rajaa sen tarkasti. Määräys täydentää osaltaan 4 kohdan 1 alakohdan c alakohdan lakien ja asetusten yhdenmukaistamisen kieltoa.

Toinen tarkennus vahvistaa 4 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan määräystä jäsenvaltioiden toimivallasta elinten ja veren luovuttamisen ja lääketieteellisen käytön osalta, joten edellä mainitun c alakohdan toimenpiteiden soveltamisala jäänee kohdassa tarkoitettujen tuotteiden valmistamiseen ja käsittelemiseen.

XI osasto (uusi XIV osasto) — Kuluttajansuoja

129 a artikla (uusi 153 artikla). Kuluttajansuojaa koskevaa 129 a artiklaa muutetaan Suomen hallitustenväliselle konferenssille 1996 tekemän virallisen ehdotuksen pohjalta. Muutokset ovat suurimmalta osalta Suomen ehdotuksen mukaisia.

Artiklan 1 kohdassa luetellaan ne alueet, joilla yhteisö erityisesti myötävaikuttaa kuluttajansuojan toteuttamiseen. Näitä olevat kuluttajien terveys, turvallisuus ja taloudelliset edut sekä kuluttajan oikeus tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeus järjestäytyä etujensa valvomiseksi. Suomi ehdotti, että kohdassa mainittaisiin lisäksi kuluttajien oikeudellisten etujen suojaaminen. Niin ikään Suomen aloitteessa haluttiin korostaa kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien turvaamista kuluttajien järjestäytymismahdollisuuksien asemesta.

Artiklan uuden 2 kohdan mukaan kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset otetaan huomioon yhteisön muita politiikkoja ja muuta toimintaa määriteltäessä ja toteutettaessa. Tämä on merkittävä parannus. Kuluttajansuojan korkean tason vaatimus on sisältynyt jo aikaisemmin sisämarkkinoiden toteuttamista koskevaan perustamissopimuksen 100 a artiklaan (uusi 95 artikla). Kuitenkin 129 a artiklan uudessa 2 kohdassa korostetaan nykyistä selvemmin, että kuluttajansuojan toteutuminen on otettava huomioon kaikkia

yhteisön toimenpiteitä valmisteltaessa ja toteutettaessa. Muutoksen tavoitteena on lisätä kuluttajien luottamusta siihen, ettei yhteisön toiminnassa sivuuteta heidän etujaan.

Artiklan 3 kohdan a alakohta vastaa nykyisen artiklan 1 kohdan a alakohtaa. Artiklan 3 kohdan b alakohdan sanamuotoa muutetaan siten, että nykyisin käytetty ilmaisu erityistoimet korvataan sanalla toimenpiteet. Perusteena on se, että erityistoimet saatetaan käsittää poikkeuksellisiksi toimiksi, jolloin kynnys yhteisön toimiin voi muodostua tarpeettoman korkeaksi.

Artiklan 4 ja 5 kohta vastaavat nykyistä 2 ja 3 kohtaa, kuitenkin niin, että ilmaisut eritystoimet ja toimet korvataan näissäkin kohdissa sanalla toimenpiteet.

XII osasto (uusi XV osasto) — Euroopan laajuiset verkot

129 c artikla (uusi 155 artikla). Euroopan laajuisista verkoista määrätään EY:n perustamissopimuksen XII osastossa (uusi XV osasto). Näitä verkkoja on 129 b artiklan (uusi 154 artikla) 1 kohdan mukaan liikenteen, teletoiminnan ja energian infrastruktuurin aloilla. Yhteisö voi nykyisen 129 c artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen luetelmakohdan ensimmäisen osan mukaan tukea jäsenvaltioiden rahoituksellisia ponnisteluja sellaisiksi yhteistä etua koskeviksi hankkeiksi, jotka jäsenvaltiot rahoittavat ja jotka yksilöidään yhteisön vahvistamissa suuntaviivoissa.

Jäsenvaltioiden rahoitusta koskeva mainin-ta korvataan jäsenvaltioiden tukea koskevalla maininnalla. Muutoksen jälkeenkin yhteisön tukea voidaan myöntää samoille infrastruktuurihankkeille kuin tähän saakka. Lisäksi yhteisö voi myöntää rahoitustukea hankkeille, joissa jäsenvaltiot eivät ole mukana rahoittajina mutta joiden toteutusta ne tukevat muulla tavoin. Tämä antaa yhteisölle mahdollisuuden tukea aikaisempaa laajemmin yksityisellä rahoituksella toteutettavia infrastruktuurihankkeita. Uusi muotoilu poistaa myös eron, joka unionisopimuksen 129 c artiklassa oli suhtautumisessa infrastruktuuritoimintojen yksityistäneiden ja infrastruktuurin rakentamis- ja hoitovastuun julkisen toiminnan piirissä pitäneiden jäsenvaltioiden hankkeisiin eli yhteistä etua palvelevat infrastruktuurihankkeet voivat nyt saada unionin rahoitustukea riippumatta siitä, kuuluvatko kyseiset toiminnot jäsenvaltiossa julkiseen vai yksityiseen sektoriin.

129 d artikla (uusi 156 artikla). Artiklan 1 kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että neuvosto vahvistaa 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen sekä suuntaviivat että muut toimenpiteet, joista määrätään 129 c artiklan (uusi 155 artikla) 1 kohdassa. Artiklan 3 kohta, jonka mukaan neuvosto vahvistaa muut toimenpiteet 189 c artiklan (uusi 252 artikla) mukaista yhteistoimintamenettelyä noudattaen, poistetaan tarpeettomana.

XIV osasto (uusi XVII osasto) — Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus

130 a artikla (uusi 158 artikla). Artiklassa määrätään taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamisesta sekä eri alueiden välisten kehityserojen vähentämisestä.

Artiklan 2 kohdan mukaan yhteisö pyrkii erityisesti vähentämään eri alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden, maaseutu mukaan luettuna, jälkeenjääneisyyttä. Kohtaa täydennetään saaria koskevalla maininnalla. Saarialueiden tukeminen on ollut mahdollista osana yhteisön rakennepolitiikkaa jo ennen sopimusmuutosta.

Saarialueiden asemaan kiinnitetään huomiota myös hallitusten välisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa nro 30. Julistuksen mukaan saaristoalueiden kärsimät rakenteelliset puutteet tulee ottaa huomioon yhteisön lainsäädännössä, minkä lisäksi perustelluissa tapauksissa voidaan toteuttaa erityistoimenpiteitä näiden alueiden hyväksi.

Ahvenanmaan maakuntahallitus on kiinnittänyt valtioneuvoston huomiota siihen, ettei käsitteestä ''saarialue'' ilmene täysin, että eri saarialueiden välillä on maantieteellisiä eroja. Erot voivat johtua muun muassa saarialueiden pirstoutuneisuudesta. Tämän vuoksi maakuntahallitus katsoo, että saarialue käsitteen rinnalla tulisi käyttää käsitettä saaristo.

130 e artikla (uusi 162 artikla). Artiklan voimassaolevan ensimmäisen kohdan mukaan neuvosto tekee komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin lausunnon saatuaan Euroopan aluekehitysrahastoa koskevat soveltamispäätökset EY:n perustamissopimuksen 189 c artiklassa (uusi 252 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen. Amsterdamin sopimuksella artiklan ensimmäistä kohtaa on muutettu siirtymällä 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn.

XV osasto (uusi XVIII osasto) — Tutkimus ja teknologinen kehittäminen

130 i artikla (uusi 166 artikla). Artikla koskee yhteisön toimintaa koskevien monivuotisten puiteohjelmien hyväksymistä. Artiklan voimassa olevan ensimmäisen kohdan mukaan neuvosto hyväksyy puiteohjelmat yksimielisesti 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä yhteispäätösmenettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan. Yksimielisyysvaatimus poistetaan Amsterdamin sopimuksella.

130 o artikla (uusi 172 artikla). Artiklan voimassa olevan ensimmäisen kohdan mukaan neuvosto antaa 130 n artiklassa (uusi 171 artikla) tarkoitetut säädökset tutkimusta ja teknologiaa koskevien yhteisyritysten perustamisesta yksimielisesti. Amsterdamin sopimuksen voimaantulon myötä neuvosto siirtyy 1 kohdassa soveltamaan määräenemmistöpäätöstä.

Artiklan toista kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että neuvoston antaessa 130 j, 130 k ja 130 l artiklassa (uusi 167, 168 ja 169 artikla) tarkoitettuja säännöksiä noudatetaan 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä yhteispäätösmenettelyä nykyisin noudatettavan yhteistoimintamenettelyn sijaan.

XVI osasto (uusi XIX osasto) — Ympäristö

130 r artikla (uusi 174 artikla). Artiklassa määritellään yhteisön ympäristöpoliittiset tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi. Artiklan 2 kohdasta poistetaan ensimmäisen alakohdan viimeinen virke, jonka mukaan ympäristönsuojelun vaatimukset on sisällytettävä yhteisön muun politiikan määrittelyyn ja toteuttamiseen (ns. läpäisyperiaate). Muutos johtuu siitä, että EY:n perustamissopimuksen tavoitteita koskeviin alkuartikloihin lisätään 3 c artikla (uusi 6 artikla), jossa on vastaava määräys. Siirto vahvistaa läpäisyperiaatteen merkitystä. Muilta osin 2 kohta säilyy muuttumattomana toisen alakohdan teknistä muutosta lukuunottamatta.

130 s artikla (uusi 175 artikla). Amsterdamin sopimuksella muutetun 1 kohdan mukaan neuvosto päättää 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yhteisön toimista 130 r artiklassa (uusi 174 artikla) tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. EY:n perustamissopimuksen 130 r artiklassa määrätään yhteisön ympäristöpolitiikan tavoitteista. Muutoksen jälkeen ympäristöpolitiikkaa koskevista toimista päätettäessä noudatetaan yhteispäätösmenettelyä nykyisin noudatettavan yhteistoimintamenettelyn sijaan. Artiklaan on myös lisätty velvollisuus kuulla alueiden komiteaa. Vastaava muutos on tehty 2 kohdan johdantokappaleeseen ja 3 kohdan ensimmäiseen alakohtaan.

XVII osasto (uusi XX osasto) — Kehitysyhteistyö

130 w artikla (uusi 179 artikla). Ensimmäisen kohdan mukaan neuvosto toteuttaa 189 c artiklassa (uusi 252 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 130 u artiklassa (uusi 177 artikla) määriteltyjen yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi. Amsterdamin sopimuksella artiklan 1 kohtaa on muutettu siirtymällä yhteistoimintamenettelystä 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn.

Viides osa — Yhteisön toimielimet

I osasto — Institutionaaliset määräykset

1 luku — Toimielimet

1 jakso — Euroopan parlamentti

137 artikla (uusi 189 artikla). Euroopan parlamenttia koskevaan 137 artiklaan lisätään Amsterdamin sopimuksella uusi kohta, jonka mukaan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään seitsemänsataa. Parlamentin jäsenmäärällä ei ole tähän mennessä ollut kattoa. Se on kasvanut Euroopan hiili- ja teräyhteisön perustamisen aikaisesta 78 jäsenestä 626 jäseneen useiden alueellisten laajentumisten sekä Saksojen yhdistymisen myötä. Katon asettamista pidettiin hallitustenvälisessä konferenssissa tarpeellisena unionin seuraavia laajentumisia silmällä pitäen.

Sopimusmuutoksella ei haluta vaikuttaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksiin saada asianmukainen edustus Euroopan parlamenttiin. Tämän vuoksi Euroopan parlamentin vaalisäädöksen 2 artiklaan, jossa on määrätty kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät, lisätään Amsterdamin sopimuksen 5 artiklalla määräys siitä, että jos kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien

edustajien määrän on varmistettava jäsenvaltioiden kansojen asianmukainen edustus. Lisäyksellä turvataan se, että vaikka kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien lukumääriä joudutaan pienentämään seuraavien laajentumisten myötä, edustajien lukumäärien keskinäinen suhde parlamentissa pysyy oikeudenmukaisena. Vastaava lisäys tehdään EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan (uusi 190 artikla) EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistamisen yhteydessä (ks. Amsterdamin sopimuksen 6 artikla).

138 artikla (uusi 190 artikla). Amsterdamin sopimuksella muutetaan 138 artiklan 3 kohtaa ja artiklaan lisätään uusi 4 kohta.

Voimassa olevan 138 artiklan 3 kohdan mukaan Euroopan parlamentti laatii esityksiä yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa. Kohtaa täydennetään siten, että esitykset laaditaan vaihtoehtoisesti kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Euroopan parlamentin vaalit ovat olleet vuodesta 1976 alkaen yleiset ja välittömät. EY:n perustamissopimuksen voimassa olevan 138 artiklan 3 kohdan mukaan Euroopan parlamentin tehtävänä on laatia esitys yhdenmukaisesta menettelystä vaalien toimittamiseksi. Neuvoston on hyväksyttävä esitys. Yhdenmukaiseen menettelyyn siirtymisestä ei toistaiseksi kuitenkaan ole sovittu. Joitakin sitovia säännöksiä sisältyy edustajien valitsemisesta edustajankokoukseen yleisillä, välittömillä vaaleilla vuonna 1976 annettuun neuvoston säädöksen (76/787/EHTY, ETY, Euratom). Lisäksi unionisopimuksella on toteutettu unionin kansalaisten äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa asuinvaltiossaan ja yksityiskohtaisempia sääntöjä asiasta on annettu edellä mainitulla direktiivillä (93/109/ETY). Lisäksi eräitä vaalimenettelyn suuntaviivoja on määritelty Euroopan parlamentin päätöslauselmin. Amsterdamin sopimuksella tehty muutos tekee yhteisymmärrykseen pääsemisen helpommaksi, koska Euroopan parlamentin ei tarvitse enää tehdä esitystä yhdenmukaisesta vaalimenettelystä vaan se voi esittää vaihtoehtoisesti vaalimenettelyä, joka toteutetaan kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti. Esityksen valmisteleminen on käynnistetty Euroopan parlamentissa.

Lisäksi on huomattava, että EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan lisätään EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistamisen yhteydessä osia Euroopan parlamentin vaalisäädöksestä ymmärrettävyyden lisäämiseksi. Vaalisäädöksen 1 artikla sellaisenaan ja 2 artikla, sellaisena kuin se on Amsterdamin sopimuksen 5 artiklalla täydennettynä, kirjoitetaan nyt 138 artiklan 1 ja 2 kohdaksi. Vaalisäädöksen 3 artiklan 1 kohdan teksti, jonka mukaan edustajat valitaan viideksi vuodeksi, lisätään EY:n perustamissopimuksen 138 artiklan uudeksi 3 kohdaksi. Tämän seurauksena nykyisen 3 ja 4 kohdan numerointi muutetaan vastaavasti. Muutoksia on käsitelty yksityiskohtaisemmin EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistamisen tuloksia koskevassa osuudessa.

Artiklan uuden 4 kohdan mukaan Euroopan parlamentti vahvistaa saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisesti antaman suostumuksen jäsentensä tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot. Ajatuksena on, että säännöt ja ehdot vastaisivat ainakin osittain yhteisön virkamiehiä koskevia säännöksiä. Euroopan parlamentti toivoo, että säännökset tulisivat voimaan seuraavan lainsäädäntökauden alusta eli kesäkuussa 1999.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Euroopan parlamenttia koskevat uudet määräykset eivät edellytä Suomessa lainsäädännön muuttamista. Määräys, jonka mukaan Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään 700, tullee ajankohtaiseksi viimeistään unionin seuraavaa laajentumista seuraavassa laajentumisessa. Tällöin Suomesta valittavien edustajien lukumäärä saattaa muuttua, jolloin Suomen lainsäädäntöä tulee muuttaa. Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain (272/1995) 1 §:n mukaan Euroopan parlamenttiin valitaan Suomesta 16 edustajaa. Vaalilakien yhtenäistämistoimikunnan ehdotukseen uudeksi vaalilaiksi (komiteanmietintö 1997:15) sisältyy vastaava säännös (163 §:n 1 momentti).

2 jakso — Neuvosto

151 artikla (uusi 207 artikla). EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa määrätään neuvoston työn järjestämisestä. Artiklan 1 kohta koskee neuvoston työn valmistelusta vastaavaa jäsenvaltioiden pysyvistä edustajista muodostuvaa komiteaa, artiklan 2 kohta neuvoston pääsihteeristöä ja artiklan 3 kohta

neuvoston työjärjestyksen vahvistamista. Neuvostossa on voimassa vuonna 1993 annettu työjärjestys (EYVL L 304, 10.12.1993, s. 1).

Artiklan 1 kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että siihen lisätään virke, jonka mukaan pysyvien edustajien komitea (Comité des représentants permanents, Coreper) voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa. Pysyvien edustajien komitealla ei ole tähän mennessä ollut muodollista päätösvaltaa, vaikka se tekee asiallisesti suurimman osan neuvostolle kuuluvista päätöksistä. Tällöin mainitut asiat tulevat neuvoston kokouksissa käsiteltäviksi niin sanottuina A-kohtina, joiden osalta ei käydä keskustelua. Uuden määräyksen tavoitteena on tehdä neuvoston päätöksenteosta joustavampaa.

Artiklan 2 kohtaa muutetaan lisäämällä siihen maininta, jonka mukaan neuvoston pääsihteeristöä johtaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva pääsihteeri ja häntä avustaa varapääsihteeri, joka vastaa pääsihteeristön toiminnasta. Muutos johtuu neuvoston pääsihteerille unionisopimuksen J.8 ja J.16 artiklan (uusi 18 ja 26 artikla) nojalla annetusta uudesta asemasta. Mainittujen määräysten mukaan pääsihteeri toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana ja osallistuu sitä koskevien päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon, minkä lisäksi puheenjohtajavaltio voi valtuuttaa hänet käymään poliittista vuoropuhelua kolmansien maiden kanssa. Jotta pääsihteeri pystyisi keskittymään tehtäväänsä täysipainoisesti, neuvoston käytännön toiminnasta vastaaminen annetaan uuden varapääsihteerin tehtäväksi. Artiklan 2 kohtaan lisätään myös maininta, jonka mukaan neuvosto nimittää neuvoston varapääsihteerin yksimielisesti.

Artiklan 3 kohtaan lisätään uusi toinen alakohta, jonka mukaan neuvosto täsmentää 191 a artiklan (uusi 255 artikla) 3 kohdan soveltamiseksi työjärjestyksessään ne edellytykset, joilla yleisö voi tutustua neuvoston asiakirjoihin. Kyseessä on unionin toimielinten asiakirjojen avoimuutta koskevan 191 a artiklan 3 kohdan täytäntöönpanoa neuvostossa tarkoittava määräys.

Alakohdassa käytetty käsite ''täsmentää'' ja se, että kyseessä on avoimuusartiklan täytäntöönpanoa neuvostossa tarkoittava määräys, merkitsevät, että neuvosto voi työjärjestyksessään tämän alakohdan nojalla ainoastaan tarkentaa 191 a artiklan mukaisesti säädetyssä yleisessä yhteisön asiakirjoihin tutustumisoikeutta koskevassa lainsäädännössä jo määriteltyjä avoimuuden yleisperiaatteita ja rajoituksia, mutta ei luoda uusia. Neuvosto ei voi näin ollen ylittää lainsäädännössä määriteltyjen normien asettamia rajoja, eikä lainsäädännössä määriteltyjä tutustumisoikeuden rajoituksia voida siten lisätä neuvoston työjärjestyksellä tai niiden sovellettavuutta muuten laajentaa.

Alakohdassa määrätään lisäksi, että neuvoston on työjärjestyksessään määriteltävä, missä tilanteissa sen katsotaan toimivan lainsäätäjänä, jotta näissä tapauksissa voitaisiin sallia laajemmin yleisön oikeus tutustua asiakirjoihin. Tutustumisoikeuden on siten oltava normaalia laajempi silloin, kun neuvosto toimii lainsäätäjänä.

Se, milloin neuvosto toimii lainsäätäjänä, on nyt määritelty neuvoston voimassa olevan työjärjestyksen liitteessä. Sen mukaan neuvosto toimii lainsäätäjänä päättäessään jäsenvaltioissa oikeudellisesti sitovasta tai jäsenvaltioita oikeudellisesti velvoittavasta lainsäädännöstä joko asetuksin, direktiivein tai päätöksin perustamissopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisesti. Lainsäätäjänä neuvosto ei kuitenkaan toimi tehdessään sisäisiä, hallinnollisia, talousarviota, toimielinten välisiä suhteita tai kansainvälisiä suhteita koskevia toimia.

Uusi alakohta asettaa kuitenkin yhden ehdon yleisön laajemmalle tutustumisoikeudelle. Oikeus on toteutettava siten, että neuvoston päätöksenteon tehokkuus säilytetään. Sitä, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan päätöksenteon tehokkuudella, ei ole tarkemmin määritelty.

Lopuksi alakohdassa määrätään, että neuvoston toimiessa edellä määritellyllä tavalla lainsäätäjänä, äänestystulos ja äänestysselitykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan aina. Tämä merkitsee poikkeusta päätöksenteon tehokkuusedellytykseen. Päätöksenteon tehokkuuden vaatimus ei voi koskaan estää lainsäätäjänä toimivan neuvoston äänestystuloksen ja äänestysselitysten sekä pöytäkirjalausumien julkisuutta. Julkistamisvelvollisuus on automaattinen eikä yleisön tarvitse erikseen pyytää näitä tietoja.

Neuvosto on jo muutaman vuoden ajan toiminut käytännössä siten, että se on aktiivisesti aina julkistanut äänestystulokset, äänestysselitykset ja pöytäkirjalausumat lainsäädäntöpäätöksiä tehdessään, mutta käytäntö on

perustunut neuvoston sisäisiin oikeudellisesti sitomattomiin päätöksiin. Näin ollen neuvostolla on nykyisin aina ollut mahdollisuus poiketa tästä käytännöstään. Amsterdamin sopimuksella nykyinen käytäntö muutetaan oikeudellisesti sitovaksi ilman poikkeamismahdollisuutta.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Uuden avoimuusartiklan täytäntöönpanoa neuvostossa koskeva määräys ei aiheuta suoranaisia muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön. Sen sijaan uuden määräyksen nojalla annettavat neuvoston työjärjestyksen täsmentävät määräykset saattavat niiden sisällöstä riippuen myöhemmin aiheuttaa myös joitain täsmennyksiä Suomen julkisuuslainsäädännön sellaisiin säännöksiin, jotka koskevat suomalaisten viranomaisten hallussa olevia neuvoston asiakirjoja tai neuvostolle toimitettuja suomalaisten viranomaisten asiakirjoja.

3 jakso — Komissio

158 artikla (uusi 214 artikla). EY:n perustamissopimuksen 158 artiklassa määrätään komission puheenjohtajan ja muiden komission jäsenten toimikauden pituudesta sekä heidän valintamenettelystään. Amsterdamin sopimuksella vahvistetaan Euroopan parlamentin ja komission puheenjohtajan asemaa nimitysmenettelyssä muuttamalla artiklan 2 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa. Menettely säilyy edelleen nelivaiheisena. Tavoitteena on, että uusia määräyksiä voitaisiin soveltaa vuonna 2000 toimintansa aloittavaan komissioon.

Artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella henkilön, jonka ne aikovat nimittää komission puheenjohtajaksi. Kohtaan lisätään Amsterdamin sopimuksella määräys, jonka mukaan Euroopan parlamentin on hyväksyttävä tämä nimeäminen. Euroopan parlamentin nimenomaisesta hyväksynnästä tulee näin ollen ehdoton menettelymääräys. Euroopan parlamenttia on tähän mennessä ainoastaan kuultu ennen komission puheenjohtajan valintaa.

Artiklan 2 kohdan toisen alakohdan uuden sanamuodon mukaan jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella puheenjohtajaksi nimetyn kanssa muut henkilöt, jotka ne aikovat nimittää komission jäseniksi. Ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa komission muiden jäsenten nimeäminen tapahtui puheenjohtajaksi nimetyn kanssa neuvotellen. Sopimusmuutoksen tavoitteena on vahvistaa komission puheenjohtajan asemaa. Samaan tavoitteeseen pyritään konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa nro 32, jonka mukaan konferenssi katsoo, että komission puheenjohtajalla on oltava laaja harkintavalta kollegion sisäisessä tehtävänjaossa. Komissio puheenjohtajan asemaa vahvistetaan myös EY:n perustamissopimuksen 163 artiklassa (uusi 219 artikla), jonka mukaan komission poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja.

Valintamenettelyn kaksi viimeistä vaihetta säilyvät ennallaan eli kolmannessa vaiheessa Euroopan parlamentti päättää komission hyväksymisestä yhtenä kokoonpanona ja neljännessä vaiheessa puheenjohtaja ja muut jäsenet nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella.

163 artikla (uusi 219 artikla). EY:n perustamissopimuksen 163 artiklassa määrätään päätöksenteosta komissiossa. Komissio tekee päätöksensä jäsentensä enemmistöllä, ja se on päätösvaltainen vain, kun sen työjärjestyksessä määrätty määrä jäseniä on paikalla. Komission puheenjohtajan asemaa vahvistetaan Amsterdamin sopimuksella lisäämällä artiklan alkuun uusi ensimmäinen kohta, jonka mukaan komission toiminnan poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja. Puheenjohtajan asemaa vahvistetaan myös muuttamalla EY:n perustamissopimuksen 158 artiklaa (uusi 214 artikla) sekä liittämällä konferenssin päätösasiakirjaan julistus nro 32, jonka mukaan konferenssi katsoo, että komission puheenjohtajalla on oltava laaja harkintavalta kollegion sisäisessä tehtävänjaossa. Vaikka komission puheenjohtajan asema vahvistuu uusien sopimusmääräysten johdosta, perusperiaate, jonka mukaan komissio tekee päätöksensä kollegiona, ei muutu.

4 jakso — Yhteisön tuomioistuin

173 artikla (uusi 230 artikla). EY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätään unionin toimielinten ja eräiden muiden unionin elinten oikeudesta nostaa kumoamiskanteita yhteisöjen tuomioistuimessa.

Artiklan kolmatta kohtaa muutetaan siten, että yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan oikeus ratkaista tilintarkastustuomioistuimen tekemä kanne oikeuksiensa turvaamiseksi, jos sen tehtävän asianmukaista hoitamista haita-

taan. Tarkoituksena on suojella tilintarkastustuomioistuimen oikeutta tehdä tarkastuksia ja sen oikeutta pakolliseen konsultaatioon muiden toimielinten kanssa. Muutoksella pyritään poistamaan tietojen saannissa ilmenneitä ongelmia.

Tilintarkastustuomioistuin ei voi kohdistaa kanneoikeuttaan suoraan jäsenvaltioon. EY:n perustamissopimuksen 205 artiklan (uusi 274 artikla) mukaan komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen puitteissa. EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (uusi 226 artikla) mukaan, jos komissio katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, komissio antaa asiasta lausunnon perusteluineen varattuaan ensin sille valtiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa. Jos valtio, jota asia koskee, ei noudata lausuntoa komission asettamassa määräajassa, komissio voi saattaa asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

EY:n perustamissopimuksen 180 artiklassa (uusi 237 artikla) määrätään yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta ratkaista tietyin artiklassa määrätyin rajoituksin Euroopan investointipankkiin liittyviä kanteita.

Yhdessä 188 c artiklan (uusi 248 artikla) 3 kohdan muutosten kanssa kanneoikeuden antaminen parantaa tilintarkastustuomioistuimen toimintaedellytyksiä merkittävästi. Kanneoikeudella on todennäköisesti myös ennaltaehkäisevä vaikutus.

5 jakso — Tilintarkastustuomioistuin

188 c artikla (uusi 248 artikla). Artiklassa määrätään tilintarkastustuomioistuimen tehtävistä ja toimivallasta. Amsterdamin sopimuksella muutetaan artiklan 1 kohdan toista alakohtaa, 2 kohdan ensimmäistä alakohtaa ja 3 kohtaa.

Artiklan 1 kohdan toinen alakohta koskee tilintarkastustuomioistuimen lausumaa (DAS, ''déclaration d'assurance'') tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Maininta lausumasta lisättiin EY:n perustamissopimukseen unionisopimuksella. Artiklan 1 kohdan muutoksella on tarkoitus korostaa lausuman merkitystä lisäämällä kohtaan määräys lausuman julkaisemisesta. Muutos vakiinnuttaa nykyisen käytännön. Lausuma on julkaistu vuosittain Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

Julkaisemisedellytyksen nostaminen EY:n perustamissopimuksen tasolle saattaa vaikuttaa siihen, että lausuma ja siihen liittyvä erityiskertomus ovat saatavilla nykyistä aikaisemmassa vaiheessa kaikilla unionin kielillä. Lausuma julkaistaan vuosittain marraskuussa, mutta se on käytännössä ollut saatavissa unionin eri kielillä vasta vuodenvaihteessa. EY:n perustamissopimuksen 206 artiklan (uusi 276 artikla) mukainen vastuuvapausmenettely alkaa neuvostossa vuosittain tammikuun alussa. Käytännössä lausuma on vastuuvapausmenettelyn yksi keskeisempiä asiakirjoja.

Artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan loppuun lisätään uusi virke. Muutoksella tilintarkastustuomioistuin velvoitetaan kertomaan kaikista havaitsemistaan epäkohdista. Tilintarkastustuomioistuimen raportointivelvollisuuden painottamisella on tarkoitus tehostaa unionin varainkäytön valvontaa. Väärinkäytöksistä ja muista epäkohdista raportointia ei kuitenkaan varsinaisesti koroteta muita tärkeämmäksi tarkastuksen osa-alueeksi. Tilintarkastustuomioistuimen toiminnan päätehtävänä ei ole väärinkäytösten etsiminen ja niistä raportoiminen, vaan sen varmistaminen, että laillisesti hyväksytyt järjestelmät toimivat laillisesti ja asianmukaisesti ja että taloushallinto hoidetaan järkevällä ja terveellä tavalla tuhlaamatta varoja. Väärinkäytösten vastustamistehtävä kuuluu ensisijaisesti komissiolle ja jäsenvaltioille. Nämä hyödyntävät tässä tilintarkastustuomioistuimen tuottamaa aineistoa.

Artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään tilintarkastustuomioistuimen tekemien tarkastusten toimittamisesta. Kohdassa mainitaan unionin toimielimet ja jäsenvaltiot tarkastuksen kohteena. Kohdassa ei mainita tarkastuksen toimittamista niissä elimissä, jotka hoitavat varoja yhteisön nimissä, mutta jotka eivät toimi jäsenvaltioiden alaisuudessa tai ole yhteisön perustamia. EY:n perustamissopimuksessa ei myöskään anneta tilintarkastustuomioistuimelle mahdollisuutta tarkastaa niitä yhteisöjen nimiin toimivia varainhoitoelimiä, jotka yhteisöt ovat itse perustaneet.

Alakohtaa muutetaan lisäämällä siihen määräys tarkastusten toimittamisesta yhteisön puolesta sen tuloja ja menoja hoitavissa elimissä sekä talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöi-

den toimitiloissa. Tarkoituksena on parantaa ja selventää tilintarkastustuomioistuimen toimivaltuuksia.

Kansallisten tarkastuselinten ja tilintarkastustuomioistuimen keskinäisen suhteen osalta 3 kohdan ensimmäiseen alakohtaan lisätään uusi virke, jossa täsmennetään, että tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tarkastuselimet toimivat yhteistyössä luottamuksellisesti mutta säilyttävät samalla riippumattomuutensa. Tarkoituksena on selventää ja painottaa näiden elinten tasa-arvoista suhdetta ja keskinäistä riippumattomuutta.

Artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määrätään tilintarkastustuomioistuimen tietojensaantioikeudesta. Tilintarkastustuomioistuimen osalta ongelmaksi on muodostunut tarkastustoiminnassa välttämättömän tiedon saaminen. Kohdassa ei mainita tietojen saamista niiltä elimiltä, jotka hoitavat varoja yhteisön nimissä, mutta jotka eivät toimi jäsenvaltioiden alaisuudessa ja ole yhteisön perustamia.

Artiklan 3 kohdan toista alakohtaa muutetaan siten, että muiden toimielinten ja jäsenvaltioiden lisäksi myös yhteisön puolesta sen tuloja ja menoja hoitavilla elimillä, talousarviosta tuloja saavilla luonnollisilla henkilöillä tai oikeushenkilöillä on velvollisuus antaa tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi. Lisäyksellä on tarkoitus selventää tilintarkastustuomioistuimen edellytyksiä saada tietoja julkisilta ja yksityisiltä yhteisön varoja hallinnoivilta elimiltä sekä päästä ykstyisten edunsaajien luokse. Tiedon saanti pyritään näin turvaamaan yksiselitteisesti EY:n perustamissopimuksessa.

Kohdan uudeksi kolmanneksi alakohdaksi lisätään määräykset tilintarkastustuomioistuimen, Euroopan investointipankin ja komission suhteita sääntelevästä sopimuksesta. Tilintarkastustuomioistuin saa tietoja Euroopan investointipankin hallussa olevista tiedoista pääasiallisesti tämän sopimuksen mukaisesti. Vaikka sopimusta ei olisikaan, tilintarkastustuomioistuimella on oikeus saada tieto jo EY:n perustamissopimuksen sanamuodon perusteella. Tilintarkastustuomioistuimella on pääsääntöisesti oikeus päättää, mikä tieto on tarkastuksen edellyttämää tietoa tarkastettaessa yhteisön varojen käyttöä. Muutoksen tarkoituksena on selventää Euroopan investointipankin ja tilintarkastustuomioistuimen välistä oikeudellista suhdetta.

Tilintarkastustuomioistuimen, Euroopan investointipankin ja komission välillä on voimassa 12 päivänä marraskuuta 1992 tehty sopimus yhteistyömuodosta tilintarkastustuomioistuimen valvonnan harjoittamisessa. Euroopan investointipankki toimittaa jo nykyisin tilintarkastustuomioistuimelle tietoja toiminnastaan. Tilintarkastustuomioistuin ei ole pitänyt tietomäärää riittävänä. Euroopan investointipankki on pelännyt pankkitoiminnan luonteeseen kuuluvan salassapitovelvollisuuden olevan vaarassa häiriintyä tilintarkastustuomioistuimen kasvavan tarkastustoiminnan seurauksena.

Artiklan 3 kohdan kolmanteen alakohtaan liittyy hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 33, joka koskee tilintarkastustuomioistuimen oikeutta tarkastaa Euroopan investointipankkia. Julistuksessa kehotetaan osapuolia, tilintarkastustuomioistuinta ja Euroopan investointipankkia sekä myös komissiota yhteistyöhön.

2 luku — Toimielimiä käsittelevät yhteiset määräykset

189 b artikla (uusi 251 artikla). Artiklassa tarkoitetussa niin sanotussa yhteispäätösmenettelyssä Euroopan parlamentti osallistuu neuvoston päätöksentekoon siten, että sillä on mahdollisuus paitsi vaikuttaa säädöksen sisältöön myös estää neuvoston päätöksenteko eli parlamentilla on veto-oikeus.

Yhteispäätösmenettelyssä neuvosto tekee normaalisti päätöksensä määräenemmistöllä. Euroopan parlamentti sen sijaan tekee ratkaisunsa joko yksinkertaisella enemmistöllä tai jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä menettelyn vaiheesta riippuen. Koska menettelyä on pidetty varsin monimutkaisena, sitä muutetaan yksinkertaisemmaksi muuttamatta merkittävästi sen asiasisältöä.

Artiklan 1 kohdan mukaan yhteispäätösmenettelyä sovelletaan aina, kun EY:n perustamissopimuksessa viitataan tähän artiklaan. Kohtaa ei muuteta Amsterdamin sopimuksella.

Artiklan nykyisen 2 kohdan mukaan menettely alkaa komission ehdotuksesta, josta parlamentti antaa niin sanotussa ensimmäisessä lukemisessa lausuntonsa. Komission ehdotuksen ja parlamentin siitä antaman lausunnon perusteella neuvosto vahvistaa yhteisen kannan. Yhteinen kanta palaa parlamenttiin niin sanottuun toiseen lukemiseen, jossa parlamentti voi kolmen kuukauden määrä-

ajassa joko hyväksyä sen, esittää sen hylättäväksi tai ehdottaa siihen muutoksia.

Mikäli parlamentti hyväksyy yhteisen kannan tai ei tee päätöstä lainkaan, neuvosto voi antaa lopullisesti säädöksen. Mikäli parlamentti esittää yhteisen kannan hylättäväksi, voidaan aloittaa niin sanottu pieni sovittelu neuvoston ja parlamentin välillä neuvoston kannan täsmentämiseksi. Sovittelun jälkeen, tai mikäli sitä ei aloitettu lainkaan, parlamentti voi niin halutessaan uudella erillisellä päätöksellään lopullisesti hylätä yhteisen kannan, jolloin asia raukeaa. Parlamentti voi myös hylkäämisen sijasta ehdottaa uudella päätöksellään yhteiseen kantaan muutoksia, jolloin asia palaa neuvostoon.

Artiklan 2 kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että säädös voi tulla lopullisesti hyväksytyksi jo Euroopan parlamentin ensimmäisen lukemisen jälkeen, jos neuvosto hyväksyy kaikki parlamentin lausuntoon sisältyvät muutosehdotukset, tai jos parlamentti ei ehdota lausunnossaan mitään muutoksia. Tällä tavoin yksinkertaistetaan ja nopeutetaan päätöksentekoa silloin, kun neuvosto ja parlamentti ovat asiasta yhtä mieltä. Nykyisessä menettelyssä neuvoston on aina parlamentin ensimmäisen lukemisen jälkeen vahvistettava yhteinen kanta, joka palaa vielä parlamentin toiseen lukemiseen, jonka jälkeen säädös vasta voidaan hyväksyä lopullisesti. Lisäksi mahdollisuus pieneen sovitteluun poistetaan. Tämä tarkoittaa sitä, että säädös tulee lopullisesti hylätyksi suoraan jo Euroopan parlamentin toisen lukemisen päätteeksi, jos parlamentti jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä päättää hylätä yhteisen kannan.

Artiklan nykyisen 3 kohdan mukaan Euroopan parlamentin toisessa lukemisessa tai mahdollisesti pienen sovittelun jälkeen ehdottamat muutokset palaavat neuvostoon, joka voi kolmen kuukauden määräajassa joko hyväksyä muutokset tai hylätä ne. Mikäli neuvosto hyväksyy muutokset, säädös tulee lopullisesti hyväksytyksi. Mikäli neuvosto puolestaan torjuu muutokset, on aloitettava viipymättä niin sanottu varsinainen sovittelu. Amsterdamin sopimuksella tätä kohtaa muutetaan siten, että varsinaisen sovittelun aloittamiselle asetetaan kuuden viikon määräaika. Muilta osin kohdan sanontoja tarkennetaan asiasisältöä muuttamatta.

Artiklan nykyisen 4 kohdan mukaan sovittelu tapahtuu sovittelukomiteassa, jossa kokoontuvat neuvoston jäsenet tai heidän edustajansa ja yhtä monta parlamentin keskuudestaan valitsemaa edustajaa. Sovittelukomiteassa pyritään kuuden viikon määräajassa sopimaan yhteisestä tekstistä. Neuvoston ratkaisut sovittelukomiteassa tehdään määräenemmistöllä ja parlamentin ratkaisut sitä komiteassa edustavien jäsenten yksinkertaisella enemmistöllä. Komissio osallistuu sovitteluun ainoastaan välittäjänä, eikä sillä ole äänioikeutta komiteassa. Tätä kohtaa täydennetään Amsterdamin sopimuksella siten, että sovittelukomiteassa voidaan käsitellä vain neuvoston vahvistamaa yhteistä kantaa ja Euroopan parlamentin täysistunnon siihen ehdottamia muutoksia. Tällä halutaan estää se, että parlamentin edustajat esittäisivät sovittelukomiteassa sellaisia muutoksia, joita ei ole hyväksytty parlamentin täysistunnossa. Näin pyritään selkeyttämään sovittelua ja sen valmistelua.

Artiklan 5 kohta säilyy muuttumattomana. Mikäli asiassa päästään sopimukseen, on säädös vielä hyväksyttävä lopullisesti sekä neuvostossa että parlamentissa.

Mikäli sovittelussa ei päästä sopimukseen, asia palaa artiklan 6 kohdan mukaan neuvostolle, joka voi vahvistaa yhteisen kantansa. Säädös tulee tuolloin lopullisesti hyväksytyksi, jollei Euroopan parlamentti kuuden viikon määräajassa niin sanotussa kolmannessa lukemisessaan päätä jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä hylätä sitä, jolloin asia raukeaa. Tätä kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että parlamentin kolmas lukeminen poistetaan kokonaan. Tämä tarkoittaa sitä, että jos sovittelussa ei päästä sovintoon, asiaa raukeaa heti epäonnistuneen sovittelun päätteeksi ilman parlamentin erillistä uutta hylkäyspäätöstä. Tämä muutos yksinkertaistaa menettelyä. Toisaalta se samalla vahvistaa jonkin verran Euroopan parlamentin asemaa. Nykyisessä menettelyssä parlamentti voi hylätä lopullisesti säädöksen vain jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä eli 314 äänellä, kun muutetussa menettelyssä parlamentti voi hylätä säädöksen lopullisesti vain kahdeksan edustajansa äänellä sovittelukomiteassa.

Artiklan nykyisen 7 kohdan mukaan menettelyssä asetettua kolmen kuukauden määräaikaa voidaan pidentää enintään kuukaudella ja kuuden viikon määräaikaa enintään kahdella viikolla Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisellä sopimuksella. Kohtaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella siten, että asetettuja määräaikoja pidennetään joko parlamentin tai neuvoston aloitteesta. Tämä

tarkoittaa sitä, että pidennyksestä ei tarvitse enää sopia osapuolten kesken, vaan pidennys tapahtuu pelkästään jomman kumman aloitteesta.

Jäsenvaltiot katsoivat hallitustenvälisessä konferenssissa, että 7 kohdan mukaiseen mahdollisuuteen pidentää määräaikoja olisi turvauduttava vain, jos se on ehdottoman tarpeellista, minkä vuoksi konferenssin päätösasiakirjaan liitettiin julistus nro 34. Julistuksessa Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja komissiota kehotetaan pyrkimään kaikin mahdollisin tavoin siihen, että yhteispäätösmenettely toimii mahdollisimman joutuisasti. Lisäksi julistuksessa todetaan, ettei parlamentin toisen käsittelyn ja sovittelun päättymisen välinen aika saisi olla pidempi kuin yhdeksän kuukautta.

Artiklan 8 kohdassa määrätään, että yhteispäätösmenettelyn soveltamisalaa laajennetaan vuoden 1996 hallitustenvälisessä konferenssissa. Koska soveltamisalaa laajennetaan Amsterdamin sopimuksella, kohta poistetaan tarpeettomana.

191 a artikla (uusi 255 artikla). EY:n perustamissopimuksen viidennessä osassa määrätään toimielimiin liittyvistä kysymyksistä. Osan 2 lukuun, jossa ovat toimielimiä koskevat yhteiset määräykset, lisätään uusi 191 a artikla tiedonsaantioikeudesta. Artiklan mukaan kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, ja kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus saada tieto Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoista yhteisön lainsäädännössä erikseen määriteltyjen periaatteiden ja edellytysten mukaisesti.

Artiklalla luodaan uusi yhteisön oikeuteen perustuva oikeus. Kansalaisten oikeus saada tietoja unionin toimielinten toiminnasta on ollut tähän saakka ainoastaan poliittisella tasolla lausuttu yleinen tavoite. Se, että oikeus kirjataan EY:n perustamissopimukseen, korostaa sen merkitystä. Toisaalta se, että uusi artikla on sijoitettu EY:n perustamissopimuksen toimielimiä koskeviin yhteisiin määräyksiin, viittaa siihen, että kyseessä on pikemminkin toimielimiä koskeva velvollisuus kuin kansalaisten perusoikeus.

Artiklalla perustetaan oikeus saada tieto toimielinten asiakirjoista, mutta ei yleistä oikeutta saada tietoa viranomaisten toiminnasta. Oikeus saada tieto asiakirjasta ei ole yleinen, vaan se rajoittuu sellaisiin henkilöihin, joilla on artiklan 1 kohdan määräämällä tavalla liittymä unionin jäsenvaltioihin.

Tiedonsaantioikeus annetaan niille luonnollisille henkilöille, jotka ovat unionin kansalaisia, sekä muille luonnollisille henkilöille, jotka asuvat jossain unionin jäsenvaltiossa. Unionin kansalaisia ovat EY:n perustamissopimuksen 8 artiklan (uusi 17 artikla) mukaan kaikki, joilla on jonkin unionin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisten lisäksi tiedonsaantioikeus on myös niillä kolmansien maiden kansalaisilla, jotka eivät ole jäsenvaltion kansalaisia, mutta asuvat jossain jäsenvaltiossa. Asuminen tarkoittaa jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön säännösten mukaisesti määräytyvää laillista asumista jäsenvaltiossa. Edelleen tiedonsaantioikeus on niillä oikeushenkilöillä, joiden sääntömääräinen kotipaikka on jossain unionin jäsenvaltiossa. Oikeushenkilön sääntömääräinen kotipaikka määräytyy kyseessä olevan jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan.

Artiklan 1 kohdan mukaan tiedonsaantioikeuden kohteena ei ole kaikki unionissa oleva tieto, vaan se kohdistuu vain Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin. Tiedonsaantioikeus rajoittuu ensinnäkin vain asiakirjoihin eikä siis kata yleisesti kaikkea toimielinten toimintaa. Yleisöllä ei ole edelleenkään oikeutta esimerkiksi olla läsnä ja seurata toimielinten kokouksia. Toiseksi tiedonsaantioikeus rajoittuu vain mainittuun kolmeen toimielimeen. Näin ollen lukuisten muiden unionin toimielinten ja laitosten asiakirjat jäävät uuden tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle tai siitä määrätään erikseen.

Tiedonsaantioikeuden periaatteet ja edellytykset määritellään artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti. Uuden oikeuden asiallinen sisältö määritellään siten johdetussa oikeudessa. Artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto vahvistaa tiedonsaantioikeutta koskevat yleisperiaatteet ja rajoitukset julkisen ja yksityisen edun huomioon ottamiseksi kahden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisessa yhteispäätösmenettelyssä. Kohdassa ei rajoiteta sitä säädöstyyppiä, jota neuvoston on käytettävä tiedonsaantioikeuden sisältöä määritellessään. Näin ollen käytettävissä ovat kaikki 189 artiklassa (uusi 249 artikla) luetellut säädöstyypit eli asetus, direktiivi ja päätös.

Uuden tiedonsaantioikeuden sisällön kehittymiseen vaikuttaa oikeuden yleiset periaat-

teet ja rajoitukset sisältävä yhteisön lainsäädäntö. Sillä luodaan unioniin ensimmäistä kertaa yleiset useampaa toimielintä koskevat yhteiset normistot avoimuudesta nykyisten toimielinkohtaisten eritasoisten ja -sisältöisten periaatteiden sijaan. Siinä rajattaneen tiedonsaantioikeuden kattavuus määrittelemällä muun muassa ''asiakirja''. Samoin määriteltäneen erilaisten tallennustapojen vaikutus (esim. atk-tallenteet, videotallenteet, CD-tallenteet jne.) ja ajankohta, jolloin asiakirja tulee tämän uuden oikeuden kohteeksi. Tässä yhteydessä tulee pohdittavaksi myös erilaisten luonnosten ja sisäisten valmisteluasiakirjojen asema.

Jäsenvaltioiden toimivallan kannalta merkittävä kysymys on toimielinten itse tuottamien asiakirjojen ja niille toimitettujen asiakirjojen erottelu. Ei ole täysin selvää, kattaako käsite toimielimen asiakirja ainoastaan toimielimessä laaditut asiakirjat vai kattaako se myös toimielimen hallussa olevat asiakirjat. Erottelun vaikeutta ennakoi hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 35, jossa jäsenvaltiot toteavat olevansa yhtä mieltä siitä, että tiedonsaantioikeuden periaatteiden ja edellytysten mukaan jäsenvaltio voi vaatia, ettei komissio tai neuvosto toimita kolmansille osapuolille kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa, ellei kyseinen jäsenvaltio ole etukäteen antanut siihen suostumusta. Tällä julistuksella jäsenvaltiot sitoutuvat jo etukäteen kirjoittamaan tiedonsaantioikeutta koskevaan yhteisön lainsäädäntöön säännöksen, jonka mukaan jäsenvaltio voi halutessaan yksin päättää kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevien asiakirjojen julkisuudesta.

Toinen jäsenvaltioiden toimivallan kannalta merkittävä kysymys on tiedonsaantioikeutta koskevan yhteisön lainsäädännön vaikutus jäsenvaltioiden viranomaisten hallussa oleviin toimielinten asiakirjoihin.

Tiedonsaantioikeuden toteutumiseen liittyy myös merkittävä kysymys tiedonsaantioikeuden rajoituksista, jotka on määriteltävä tiedonsaantioikeutta koskevassa yhteisön lainsäädännössä. Artiklan 2 kohdan mukaan tiedonsaantioikeutta voidaan rajoittaa julkisen tai yksityisen edun huomioon ottamiseksi. Kohtaa on tulkittava siten, että tiedonsaantioikeuden rajoitukset on aina pystyttävä perustelemaan julkisen tai yksityisen edun suojaamisen tarpeella. Hallitustenvälisessä konferenssissa ei haluttu tarkemmin määritellä sitä, mitä julkinen tai yksityinen etu tässä yhteydessä tarkoittaa, vaan se jätettiin yhteisön tulevan lainsäädännön tehtäväksi.

Tiedonsaantioikeutta koskevassa yhteisön lainsäädännössä on myös säädettävä tiedonsaantioikeuden käyttämistä koskevien menettelyjen pääpiirteistä, sitä koskevista yksittäisistä toimielinten päätöksistä ja niiden perustelemisesta, tarvittavista oikaisu- ja muutoksenhakuteistä sekä lainsäädännön suhteesta muihin tätä oikeutta sivuaviin yhteisön erityissäädöksiin. Erikseen on myös osoitettava ne kysymykset, joita kukin toimielin voi edelleen täsmentää omassa työjärjestyksessään annettavilla erityismääräyksillä artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Artiklan 3 kohdan mukaan kukin edellä mainittu toimielin täsmentää omassa työjärjestyksessään omia asiakirjojaan koskevat erityismääräykset. Termiä ''täsmentää'' on tulkittava siten, että toimielin voi ainoastaan tarkentaa yleisessä yhteisön tiedonsaantioikeutta koskevassa lainsäädännössä jo määriteltyjä yleisperiaatteita ja rajoituksia, mutta ei luoda uusia. Toimielin ei siis voi ylittää yhteisön lainsäädännössä määriteltyjen normien asettamia rajoja. Näin esimerkiksi tiedonsaantioikeuden rajoituksia ei voida toimielimen työjärjestyksen erityismääräyksillä lisätä tai niiden sovellettavuutta muuten laajentaa.

Unionisopimuksen K.13 artiklan (uusi 41 artikla) mukaan EY:n perustamissopimuksen 191 a artiklaa sovelletaan myös unionisopimuksen VI osastossa. Vastaavasti unionisopimuksen J.18 artiklaan (uusi 28 artikla) sisältyy viittaus, jonka perusteella 191 a artikla tulee sovellettavaksi myös unionisopimuksen V osastossa. Päätösasiakirjan julistuksessa nro 41 konferenssi katsoo, että unionin toimielinten on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön puitteissa tapahtuvassa toiminnassaan pidettävä lähtökohtanaan muun muassa EY:n perustamissopimuksen oikeutta tutustua asiakirjoihin koskevia määräyksiä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Oikeutta saada tieto asiakirjoista koskevasta artiklasta ei aiheudu välittömiä muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön. Sen sijaan artiklan nojalla annettava yhteisön lainsäädäntö saattaa sen sisällöstä riippuen myöhemmin aiheuttaa muutostarpeita Suomen julkisuuslainsäädännön sellaisiin säännöksiin, jotka koskevat suomalaisten viranomaisten

hallussa olevia unionin toimielinten asiakirjoja tai suomalaisten viranomaisten unionin toimielimille toimittamia asiakirjoja.

3 luku — Talous- ja sosiaalikomitea

198 artikla (uusi 262 artikla). Artikla koskee talous- ja sosiaalikomitean kuulemista sekä sen lausunnoille asetettavaa määräaikaa. Artiklaan lisätään Amsterdamin sopimuksella uusi kohta, jonka mukaan Euroopan parlamentti voi kuulla komiteaa. Määräyksen taustalla on ajatus, jonka mukaan sekä Euroopan parlamentilla että talous- ja sosiaalikomitealla on tärkeä asema kansalaisia lähellä olevissa kysymyksissä, mikä vuoksi niiden välistä yhteydenpitoa on syytä vahvistaa. Vastaava muutos on tehty alueiden komiteaa koskevaan EY:n perustamissopimuksen 198 c artiklaan (uusi 265 artikla).

4 luku — Alueiden komitea

198 a artikla (uusi 263 artikla). EY:n perustamissopimuksen 198 a artiklalla perustetaan neuvoa-antava alueiden komitea. Artiklassa määrätään alueiden komitean jäsenmäärästä, sen jäsenten nimeämisestä sekä jäsenten riippumattomuudesta. Artiklaa muutetaan Amsterdamin sopimuksella lisäämällä sen kolmanteen alakohtaan määräys, jonka mukaan alueiden komitean jäsen ei voi olla samanaikaisesti Euroopan parlamentin jäsen.

Euroopan parlamentin vaalisäädöstä joudutaan muuttamaan uuden määräyksen vuoksi lisäämällä sen 6 artiklan 1 kohdan viidennessä luetelmakohdassa olevaan luetteloon Euroopan parlamentin jäsenyyden kanssa yhteensopimattomista toimista jäsenyys alueiden komiteassa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Lisäyksestä aiheutuu tarve lisätä Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain (272/1995) 3 §:n *2* momentin yhteensopimattomien toimien luetteloon alueiden komitean jäsenyys. Vaalilakien yhtenäistämistoimikunta on ehdottanut vaalilakien yhtenäistämistä ja vaalisäännösten kokoamista yhteen lakiin (komiteanmietintö 1997:15). Sen ehdottaman vaalilain 164 §:n 2 momentissa olisi vastaava säännös yhteensopimattomista toimista. Hallituksen esitystä vaalilaiksi toimikunnan ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta valmisteltaessa alueiden komitean jäsenyys lisätään yhteensopimattomien toimien joukkoon. Esitys annetaan eduskunnalle keväällä 1998.

198 b artikla (uusi 264 artikla). EY:n perustamissopimuksen 198 b artiklassa määrätään alueiden komitean toiminnan järjestämisestä. Alueiden komitean hallinnollista itsenäisyyttä vahvistetaan poistamalla artiklan toisesta kohdasta määräys, jonka mukaan neuvosto hyväksyy yksimielisesti alueiden komitean itselleen vahvistaman työjärjestyksen. Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan alueiden komitea vahvistaa työjärjestyksensä ilman neuvoston hyväksyntää.

198 c artikla (uusi 265 artikla). EY:n perustamissopimuksen 198 c artiklassa määrätään alueiden komitean kuulemisesta. Artiklan ensimmäisen kohdan mukaan neuvosto tai komissio kuulevat komiteaa EY:n perustamissopimuksessa määrätyissä tapauksissa sekä muissa aiheellisiksi katsomissaan tapauksissa. Kohtaan lisätään Amsterdamin sopimuksella täsmennys, jonka mukaan neuvosto ja komissio kuulevat alueiden komiteaa erityisesti rajojen yli ulottuvan yhteistyön osalta.

Lisäksi artiklaan lisätään kolmannen kohdan jälkeen uusi kohta, jonka mukaan Euroopan parlamentti voi kuulla alueiden komiteaa. Määräyksen taustalla on ajatus, jonka mukaan sekä Euroopan parlamentilla että alueiden komitealla on tärkeä asema kansalaisia lähellä olevissa kysymyksissä, mikä vuoksi niiden välistä yhteydenpitoa on syytä vahvistaa. Vastaava muutos on tehty talous- ja sosiaalikomiteaa koskevaan EY:n perustamissopimuksen 198 artiklaan (uusi 262 artikla).

Lopuksi on huomattava, että alueiden komitean kuulemista laajennetaan muuttamalla useita yksittäisiä EY:n perustamissopimuksen artikloja. Tavoitteena on, että alueiden komiteaa kuultaisiin samoissa kysymyksissä kuin talous- ja sosiaalikomiteaa.

II osasto — Varainhoitoa koskevat määräykset

205 artikla (uusi 274 artikla) EY:n perustamissopimuksen nykyisen 205 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 209 artiklan (uusi 279 artikla) nojalla annetun asetuksen säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon

periaatteiden mukaisesti. Kohtaa muutetaan lisäämällä siihen uusi virke, jonka mukaan jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistaakseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.

Lisäyksen tavoitteena on tehostaa komission ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion määrärahojen käytössä. Jäsenvaltiot hallinnoivat merkittäviä eriä Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion määrärahoista. Sen varmistamiseksi, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaan, on tarpeen, että jäsenvaltiot ja komissio toimivat yhteistyössä. Lisäyksellä luodaan myös oikeusperusta jäsenvaltioiden ja komission väliselle yhteistyölle Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion määrärahojen käytön osalta.

206 artikla (uusi 276 artikla). Artiklassa määrätään vastuuvapauden myöntämisestä komissiolle. Euroopan parlamentti myöntää neuvoston suosituksesta vastuuvapauden komissiolle.

Artiklan nykyisessä 1 kohdassa luetellaan vastuuvapausmenettelyssä tutkittavat asiat ja asiakirjat. Kohtaa muutetaan siten, että tutkittaviin asiakirjoihin lisätään unionisopimuksella käyttöönotettu tilintarkastustuomioistuimen 188 c artiklan (uusi 248 artikla) 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu lausuma tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (DAS). Käytännössä lausuma on ollut yksi keskeisimmistä asiakirjoista vastuuvapausmenettelyssä eli neuvoston ja Euroopan parlamentin vastuuvapauskäsittelyssä. Tarkoitus on näin saattaa käytäntö ja EY:n perustamissopimus vastaamaan toisiaan. Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavan varainhoitoasetuksen (EYVL N:o L 356, 31.12.1977, sellaisena kuin se on muutettuna 18 päivänä syyskuuta 1995 annetulla neuvoston asetuksella (EY, Euratom, EHTY) N:o 2333/95) 89 artiklan 2 kohdan mukaan lausuma on yksi vastuuvapausmenettelyssä käsiteltävistä asiakirjoista.

209 a artikla (uusi 280 artikla). EY:n perustamissopimuksen nykyisen 209 a artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä. Artiklan toisen kohdan mukaan jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa, jonka tarkoituksena on suojata yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Tätä varten ne järjestävät komission avulla toimivaltaisten hallintoyksikköjensä kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.

Artiklan ensimmäistä kohtaa ei muuteta asiasisällöltään, mutta sen sijaintia artiklassa muutetaan siten, että siitä tulee artiklan 2 kohta.

Vastaavasti toinen kohta siirretään artiklan 3 kohdaksi. Samalla sen sanamuotoa tarkistetaan toisen virkkeen osalta siten, että jäsenvaltiot järjestävät yhdessä komission kanssa toimivaltaisten viranomaisten kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.

Artiklaan lisätään 1, 4 ja 5 kohta. Näistä kohdista 1 ja 4 kohta, jotka liittyvät kiinteästi toisiinsa, merkitsevät muutosta voimassa olevaan EY:n perustamissopimukseen. Artiklassa luodaan nyt selkeä oikeusperusta neuvoston toimenpiteille yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi.

Artiklan 1 kohdan mukaan yhteisö ja jäsenvaltiot suojaavat yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa. Toimenpiteiden oikeudellista luonnetta ei lähemmin yksilöidä artiklassa. Yhteisön taloudellisten etujen suojan alaa laajennetaan käsittämään petollisen menettelyn ohella myös muu laiton menettely.

Artiklan 4 kohdan mukaan neuvosto toteuttaa EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan tarvittavat toimenpiteet yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi petolliselta menettelyltä ja tällaisen menettelyn torjumiseksi tarkoituksena tehokkaan ja yhteisen suojelun tarjoaminen jäsenvaltioissa. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.

Artiklan 1 kohdasta poiketen 4 kohdalla ei luoda nimenomaista oikeusperustaa sellaisille neuvoston toimenpiteille, joiden tarkoituksena on suojata yhteisön taloudellisia etuja muulta kuin laittomalta menettelyltä.

Keskeisin muutos on 4 kohta, jonka mukaan 209 a artikla on oikeusperusta neuvoston toimenpiteille yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi. Unionisopimuksen voimassa-

oloaikana vallitseva tulkinta on ollut se, että 209 a artiklaa ei voida käyttää ainakaan yksinomaisena oikeusperustana, vaan yhteisön taloudellisten etujen suojaamista koskevat säädökset ovat perustuneet joko 235 artiklaan tai sektorikohtaisiin toimivaltaperusteisiin. Yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi on annettu kaksi yleisellä tasolla olevaa neuvoston asetusta: neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 2988/95 Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta sekä neuvoston asetus (Euratom, EY) 2185/96 komission paikan päällä suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi. Neuvosto on antanut nämä asetukset 235 artiklan (uusi 308 artikla) nojalla yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan. EY:n perustamissopimuksen 209 a artiklan muutoksella päätöksentekomenettelyä muutetaan yksimielisestä päätöksentekomenettelystä määräenemmistöpäätöksenteoksi ja yhteispäätösmenettelyksi sekä samalla tulee kuulla tilintarkastustuomioistuinta. Päätöksentekomenettelytavan muutos merkitsee Euroopan parlamentin toimivallan lisäämistä yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisessa.

Artiklan 5 kohdan mukaan komissio antaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa vuosittain Euroopan parlamentille ja neuvostolle selvityksen tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Artiklan 5 kohdan sisällön voidaan nähdä vastaavan pitkälle jo voimassa olevaa käytäntöä. Euroopan komissio laatii vuosittain yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseen liittyvän petosten torjuntaa koskevan vuosikertomuksen edelliseltä vuodelta. Vuosikertomuksessa esitetään kokonaiskuva petosten ja väärinkäytösten torjumiseen liittyvistä toimista sekä yhteisön tasolla että yhteisön ja jäsenvaltioiden välillä. Vuosikertomus on annettu tiedoksi ECOFIN-neuvostolle (talous- ja valtiovarainministerien neuvosto).

Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa nro 41 katsotaan muun muassa, että Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusten puitteissa toimiessaan pidettävä lähtökohtanaan EY:n perustamissopimuksen petosten torjuntaa koskevia määräyksiä.

Kuudes osa — Yleiset määräykset ja loppumääräykset

213 a artikla (uusi 285 artikla). Tilastoja koskeva 213 a artikla on uusi määräys EY:n perustamissopimuksessa. Sen tarkoituksena on luoda selkeä oikeusperusta yhteisön tilastojen tuottamiselle.

Artiklan mukaan neuvosto päättää määräenemmistöllä ja 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaisessa yhteispäätösmenettelyssä parlamentin kanssa yhteisön toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottamisen edellyttämistä toimenpiteistä. Artiklassa luetellaan myös tilastojen laatimisessa sovellettavat keskeiset periaatteet, joita ovat puolueettomuus, luotettavuus, objektiivisuus, tieteellinen riippumattomuus, kustannustehokkuus ja tilastosalaisuus. Tilastojen laatimisesta ei saa myöskään aiheutua kohtuutonta rasitusta taloudellisille toimijoille.

Tilastoja koskevan artiklan puuttuessa yhteisön tilastosäädösten perustana on ollut useimmiten EY:n perustamissopimuksen 213 artikla (uusi 284 artikla), jonka mukaan komissio voi neuvoston perustamissopimuksen määräysten mukaisesti vahvistamin rajoituksin hankkia kaikki sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeen komissiolle uskottujen tehtävien hoitamiseksi. Tähän artiklaan perustuvien säädösten hyväksymiseen riittää toisin kuin uudessa artiklassa yksinkertainen enemmistö. Tilastoja koskevien säädösten perustana on joissakin tapauksissa myös asianomaisen politiikka-alueen artiklat (kuten maatalous- ja ulkomaankauppatilastot), jolloin päätöksenteko voi edellyttää määräenemmistöä tai joissakin tapauksissa yksimielisyyttä. Tilastoalan säädöksiin liittyy yleensä parlamentin kuuleminen. Joissakin tapauksissa uudessa 213 a artiklassa ehdotettu yhteispäätösmenettely voi tulla sovellettavaksi nykyisinkin.

213 b artikla (uusi 286 artikla). Uusi 213 b artikla sisältää määräykset yhteisön antamien tietosuojaa koskevien säädösten soveltamisesta yhteisön toimielimiin sekä säädösten soveltamista valvovan riippumattoman valvontaelimen perustamisesta.

Artiklan 1 kohdan mukaan yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuja yhteisön säädöksiä sovelletaan EY:n perustamissopimuksella tai sen nojalla perustettuihin toimielimiin ja elimiin 1 päivästä tammikuuta 1999. Artiklan 2 kohta sisältää määräyksen siitä, että neuvosto perustaa näiden yhteisön

säädösten soveltamista yhteisön toimielimiin valvovan riippumattoman valvontaelimen. Valvontaelin perustetaan EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä yhteispäätösmenettelyä noudattaen 1 päivään tammikuuta 1999 mennessä. Neuvosto voi tarvittaessa antaa asiasta myös muita aiheellisia säännöksiä.

Artiklan 1 kohdassa mainituilla tietosuojaa koskevilla yhteisön säädöksillä viitataan erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston 24 päivänä lokakuuta 1995 antamaan direktiiviin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (95/46/EY, jäljempänä tietosuojadirektiivi). Tietosuojadirektiivissa asetetaan henkilötietojen käsittelyn sääntelyn yleispuitteet. Yhteisössä on lisäksi annettu joulukuussa 1997 direktiivi henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla (97/66/EY).

Tietosuojadirektiivin tavoitteena on turvata yksilöiden perusoikeudet ja -vapaudet, erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä sekä henkilötietojen vapaa liikkuminen unionin jäsenvaltioiden välillä. Jäsenvaltio ei saa estää henkilötietojen siirtämistä toiseen jäsenvaltioon yksityisyyden suojaan liittyvistä syistä. Jäsenvaltioiden on myös huolehdittava siitä, että sen lainsäädäntöä sovelletaan direktiivin osoittamalla tavalla jäsenvaltiossa tapahtuvaan tai jäsenvaltioon muutoin liittyvään henkilötietojen käsittelyyn, sekä valvottava henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin. Tietosuojadirektiivi sisältää säännökset käsiteltävien henkilötietojen laatua koskevista periaatteista, käsittelyn laillisista edellytyksistä, arkaluonteisten tietojen käsittelystä, rekisteröidyn oikeuksista, käsittelyn luottamuksellisuudesta ja tietoturvasta, henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin sekä valvontakeinoista. Tietosuojadirektiivin mukaisena valvontamekanismina kansallisella tasolla on ilmoitusmenettely rekisteröidylle ja kansalliselle tietosuojaviranomaiselle. Direktiivi edellyttää, että jäsenvaltioiden sen mukaisesti toteuttamien toimenpiteiden soveltamista valvoo julkinen viranomainen, joka hoitaa tehtäviään itsenäisesti. Direktiivi sisältää myös säännökset seurantajärjestelmästä, jolla unionin puitteissa seurataan direktiivin täytäntöönpanoa ja toteutumista jäsenvaltioissa. Tietosuojadirektiivin pohjana on Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 35—36/1992), jota sen on tarkoitus täsmentää.

Jäsenvaltioiden on toteutettava tietosuojadirektiivin edellyttämät kansalliset lainsäädäntötoimet ja muut toimet viimeistään kolmen vuoden kuluttua direktiivin hyväksymisestä eli 24 päivään lokakuuta 1998 mennessä. Suomessa on vireillä tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvä tietosuojan yleislain, henkilörekisterilain (471/1987) kokonaistarkistus ja henkilörekistereitä koskevien erityissäännösten tarkistaminen.

Tietosuojadirektiivin jäsenvaltioille asettamat tietosuojavelvoitteet ulotetaan sopimuksen 213 b artiklan nojalla koskemaan myös yhteisön toimielimiä. Tätä on pidettävä hyvänä uudistuksena tietosuojan tason turvaamiseksi myös sellaisessa henkilötietojen käsittelyssä, joka toteutetaan yhteisön toimielimissä. Yhteisön on saatettava tietosuojadirektiivin soveltamiseksi yhteisön toimielimissä tarvittavat säädökset voimaan 1 päivään tammikuuta 1999 mennessä ja perustettava samaan päivämäärään mennessä näiden säädösten soveltamista valvova riippumaton valvontaelin.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Artikla ei aiheuta muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön. Kuten edellä on todettu, Suomen henkilörekisterilainsäädännön tarkistaminen tietosuojadirektiivin täytäntöönpanemiseksi on vireillä.

227 artikla (uusi 299 artikla). Artiklassa määrätään EY:n perustamissopimuksen alueellisesta soveltamisalasta. Sen 1 kohta sisältää pääsäännön, jonka mukaan sopimusta sovelletaan unionin jäsenvaltioihin, jolloin käsite jäsenvaltio määräytyy sen mukaan, mitä jäsenvaltiot itse pitävät alueeseensa kuuluvana.

Amsterdamin sopimuksella korvataan artiklan 2 kohta, joka sisältää määräykset EY:n perustamissopimuksen soveltamisesta Ranskan merentakaisiin departementteihin. Uudessa 2 kohdassa määrätään EY:n perustamissopimuksen soveltamisesta paitsi Ranskan merentakaisiin departementteihin myös Azoreihin, Madeiraan ja Kanarian saariin. Artiklan mukaan neuvosto hyväksyy määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan erityistoimenpiteitä sopimuksen tarkempien soveltamisedellytys-

ten määrittelemiseksi mainittujen alueiden osalta.

Tarvetta erityisedellytysten määrittelemiseen perustellaan uudessa määräyksessä viittaamalla mainittujen alueiden rakenteelliseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen tilanteeseen, jota vaikeuttaa niiden syrjäinen sijainti, saaristoluonne, pieni koko, vaikea pinnanmuodostus ja ilmasto sekä taloudellinen riippuvuus muutamista harvoista tuotteista. Näiden tekijöiden todetaan olevan pysyviä ja niillä todetaan olevan yhteisvaikutuksia, jotka haittaavat suuresti alueiden kehitystä. Tarkoituksena on, että neuvosto ottaa erityistoimenpiteitä hyväksyessään huomioon muun muassa tulli- ja kauppapolitiikan, veropolitiikan, tullittomat alueet, maatalous- ja kalastuspolitiikan, raaka-aineiden ja välttämättömien kulutustavaroiden toimittamisehdot, valtion tuet sekä edellytykset rakennerahastoihin ja laaja-alaisiin yhteisön ohjelmiin pääsemiselle. Luettelo sisältää aloja, jotka edellyttävät normaalisti yksimielistä päätöksentekoa neuvostossa.

Azorien ja Madeiran saariryhmät ovat Portugalin perustuslain mukaan autonomisia alueita, joilla on omat poliittiset järjestelmät ja hallinto. Portugalin liittymissopimuksen mukaan Azorit ja Madeira kuuluvat Euroopan yhteisön alueeseen. Liittymissopimuksessa on kuitenkin määrätty eräistä poikkeuksista lähinnä maatalouspolitiikan alalla, minkä lisäksi siihen on liitetty julistus, jossa yhteisöjen toimielimiä kehotetaan ryhtymään erityisiin toimenpiteisiin saariryhmien kehittämiseksi.

Kanarian saaret muodostavat yhden Espanjan seitsemästätoista itsehallintoalueesta ja niillä on varsin laajat valtaoikeudet. Espanjan liittymissopimuksen mukaan yhteisön oikeus koskee Kanarian saaria eräin maatalous- ja kalastuspolitiikkaa sekä arvonlisäverojärjestelmää koskevin poikkeuksin. Kanarian saaret eivät kuulu myöskään yhteiseen tullialueeseen. Poikkeuksista on ollut tarkoitus luopua asteittain, jotta saaret voitaisiin integroida paremmin unioniin.

Ranskan merentakaisten departementtien eli Guadeloupen, Martiniquen, Réunionin ja Ranskan Guyanan asema määräytyy Amsterdamin sopimuksen voimaantuloon saakka EY:n perustamissopimuksen 227 artiklan 2 kohdan nojalla siten, että osaa perustamissopimuksen määräyksistä sovelletaan niihin suoraan ja osaa neuvoston erikseen yksimielisesti tekemien päätösten perusteella. Suoraan perustamissopimuksen nojalla sovellettavia määräyksiä ovat määräykset, jotka koskevat tavaroiden vapaata liikkuvuutta, maataloutta tietyin poikkeuksin, palvelujen vapauttamista, kilpailua, eräitä suojatoimenpiteitä sekä toimielimiä. Neuvoston tekemistä päätöksistä voidaan mainita vuonna 1964 tehty päätös sijoittautumisoikeuden osalta (neuvoston päätös 64/350/ETY) sekä vuonna 1968 tehty päätös työntekijöiden vapaan liikkuvuuden osalta (neuvoston päätös 68/359/ETY).

Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset antavat neuvostolle mahdollisuuden päättää Azoreita, Madeiraa, Kanarian saaria ja Ranskan merentakaisia departementteja koskevista erityistoimenpiteistä määräenemmistöllä, mikä vahvistaa osaltaan mainittujen alueiden erityisasemaa.

228 artikla (uusi 300 artikla). Artikla sisältää määräykset menettelystä, jota Euroopan yhteisö noudattaa tehdessään kansainvälisiä sopimuksia kolmansien valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa. Artiklaa sovelletaan pääsääntöisesti sekä sopimuksiin, joiden osalta yhteisöllä on yksinomainen toimivalta, että niin sanottuihin jaetun toimivallan sopimuksiin, joissa sopimuspuolina ovat yhteisön lisäksi jäsenvaltiot. Menettelymääräyksiä sisältävässä 228 artiklassa ei määritellä yhteisön sopimustoimivaltaa ulkosuhteissa, vaan tätä koskevat muut EY:n perustamissopimuksen määräykset. Neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä komission ehdotuksesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti, jos sopimus koskee alaa, jolla sisäisten sääntöjen antamisen edellytyksenä on yksimielisyys, tai jos kysymys on 238 artiklassa tarkoitetuista assosiaatiosopimuksista.

Amsterdamin sopimuksella muutetaan artiklan 1 ja 2 kohtaa. Artiklan 1 kohdan muutos on tekninen, ja se johtuu 2 kohdan rakenteeseen tehtävästä muutoksesta. Artiklan 2 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa täydennetään siten, että neuvosto voi tarvittaessa päättää soveltaa väliaikaisesti kansainvälistä sopimusta ennen sen lopullista voimaantuloa tai keskeyttää sopimuksen soveltamisen, jollei komission toimivallasta muuta johdu. Käytännössä on havaittu, että monimutkaisten ratifiointimenettelyjen ja tästä johtuvan sopimusten voimaantulon viivästymisen vuoksi kansainvälisiä sopimuksia tai osia niistä on tarpeen soveltaa väliaikaisesti. Edelleen on katsottu, että tarvitaan nimenomainen menettelymääräys niitä tapauksia varten, joissa sopimuksen soveltaminen on tarpeen keskeyttää unionin ulkopuolisen osapuolen so-

pimusrikkomuksen vuoksi. Esimerkiksi vakavien ihmisoikeusrikkomusten voidaan katsoa olevan peruste keskeyttää sopimuksen soveltaminen.

Neuvosto on käytännössä tehnyt väliaikaista soveltamista koskevia päätöksiä, vaikka EY:n perustamissopimuksessa ei ole ollut siitä määräyksiä. Amsterdamin sopimuksella tehdyllä muutoksella selkeytetään noudatettavia päätöksentekomenettelyjä. Väliaikaista soveltamista koskevissa päätöksissä noudatetaan samaa menettelyä kuin sopimuksen tekemisessä eli määräenemmistöpäätöstä, ellei sopimus koske alaa, jolla yhteisön sisäisten sääntöjen antamisen edellytyksenä on yksimielisyys, tai jos kysymys on 238 artiklassa (uusi 300 artikla) tarkoitetuista assosiaatiosopimuksista. Sen sijaan neuvosto ei ole toistaiseksi turvautunut sopimusten soveltamisen keskeyttämiseen sopimuspuolen sopimusrikkomuksen johdosta.

Artiklan uuden 2 kohdan toisen alakohdan mukaan edellä kuvattua menettelyä noudatetaan määriteltäessä yhteisiä kantoja 238 artiklan nojalla tehdyllä assosiaatiosopimuksella perustetussa elimessä, kun kyseisen elimen on tehtävä päätöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia. Näitä niin sanottuja assosiaationeuvostoja on muun muassa Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa tehdyissä Eurooppa-sopimuksissa. Menettelyä ei sovelleta päätöksiin, jotka koskevat kyseisten sopimusten institutionaalisten rakenteiden täydentämistä tai muuttamista.

Artiklan 2 kohdan uusi kolmas alakohta sisältää määräykset Euroopan parlamentin aseman turvaamisesta. Parlamentille on viipymättä annettava täydelliset tiedot 2 kohdan mukaisesta päätöksestä, joka koskee sopimuksen väliaikaista soveltamista tai soveltamisen keskeyttämistä tai yhteisön kannan määrittelyä 238 artiklan nojalla tehdyllä sopimuksella perustetussa elimessä.

236 artikla (uusi 309 artikla). Artiklassa määrätään uuden, F.1 artiklaan (uusi 7 artikla) sisältyvän jäsenvaltioihin kohdistuvan sanktiomenettelyn edellyttämistä tarkistuksista EY:n perustamissopimukseen. Unionisopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan nojalla neuvosto, joka kokoontuu valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa, voi todeta yksimielisesti annetulla päätöksellä jäsenvaltion rikkoneen vakavasti ja jatkuvasti unionin perustana olevia F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohdan periaatteita. Tämän jälkeen neuvosto voi päättää F.1 artiklan 2 kohdan mukaisesti unionisopimuksesta johtuvien asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvien oikeuksien, kuten neuvoston päätöksenteossa käytettävän äänioikeuden, väliaikaisesta pidättämisestä. EY:n perustamissopimuksen 236 artiklassa määrätään sanktiomenettelystä EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiolta pidätetään äänioikeus neuvostossa myös EY:n perustamissopimuksen osalta, jos äänioikeus on pidätetty unionisopimuksen F.1 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tältä osin neuvostolla ei ole harkintavaltaa, vaan sanktio on ehdoton. Artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto voi harkintansa mukaan pidättää edellä mainitun lisäksi myös muita EY:n perustamissopimuksesta johtuvia jäsenvaltiolle kuuluvia oikeuksia väliaikaisesti, jos neuvosto, joka kokoontuu valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa, on ensin unionisopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan mukaisesti todennut periaatteiden noudattamista rikotun. Päätös tehdään määräenemmistöllä ja neuvoston tulee ottaa huomioon päätöksen vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Sanktioista huolimatta jäsenvaltiota sitovat edelleen EY:n perustamissopimuksesta johtuvat velvoitteet. Sopimuskohta vastaa siten unionisopimuksen F.1 artiklan 2 kohtaa, jota koskevissa perusteluissa on selvitetty tarkemmin kyseeseen tulevia sanktioita.

Artiklan 3 kohta vastaa sanamuodoltaan F.1 artiklan 3 kohtaa. Sopimuskohta mahdollistaa sanktioiden muuttamisen tai peruuttamisen määräenemmistöllä EY:n perustamissopimuksen osalta, jos sanktioihin johtaneessa tilanteessa on tapahtunut muutos.

Artiklan 4 kohta sisältää tarkempia määräyksiä päätöksenteosta ja se vastaa sisällöltään pääosin F.1 artiklan 4 kohtaa. Päätettäessä EY:n perustamissopimuksen osalta sanktioista 236 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion ääntä. Sopimuskohdan mukaan määräenemmistöllä puolestaan tarkoitetaan tässä artiklassa yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohdassa määrätty osuus.

Nykyisen 148 artiklan 2 kohdan mukaan määräenemmistö on 62 ääntä painotetuista yhteensä 87 äänestä eli 71 %, jota vastaavaa osuutta siis edellytettäisiin myös 236 artiklan mukaisessa määräenemmistöön perustuvassa päätöksenteossa. Sopimuskohtaa sovellettaisiin neuvoston päätöksenteossa myös sen

jälkeen, kun joltakin jäsenvaltiolta on pidätetty äänioikeus väliaikaisesti 1 kohdan nojalla. Tällöin myös yksimielisyyttä edellyttävä päätös tehtäisiin ilman asianomaisen jäsenvaltion ääntä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Vastaavanlaisia sanktiomenettelyjä sisältyy myös eräisiin muihin kansainvälisen yhteistoiminnan muotoihin, jotka sitovat Suomea. Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) peruskirjan (SopS 51/1956) 5 artiklan mukaan YK:n jäseneltä, jota vastaan turvallisuusneuvosto on ryhtynyt ehkäisy- tai pakotetoimenpiteisiin, voi yleiskokous turvallisuusneuvoston suosituksesta pidättää jäsenyyden mukaiset oikeudet ja edut. Euroopan neuvoston perussäännön (SopS 21/1989) 8 artiklan mukaan Euroopan neuvoston jäsenvaltiolta, joka on rikkonut velvoitetta noudattaa laillisuusperiaatetta sekä ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, voidaan pidättää oikeus olla edustettuna neuvostossa ja ministerikomitea voi päättää kyseisen valtion jäsenyyden lakkaamisesta.

EY:n perustamissopimuksen uusi 236 artikla ei edellytä muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Artikla muodostaa kuitenkin unionisopimuksen uuden F.1 artiklan sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 96 artiklan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 204 artiklan kanssa kokonaisuuden, jonka vaikutuksia tulee arvioida esityksen säätämisjärjestyksen kannalta. Artiklojen vaikutusta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen on käsitelty jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä koskevassa kohdassa.

Pöytäkirja sosiaalipolitiikasta ja siihen liitetty sopimus sosiaalipolitiikasta.

EY:n perustamissopimukseen liitettyyn sosiaalipolitiikkaa koskevaan pöytäkirjaan (nro 14) sisältyvän sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen määräykset on korvattu EY:n perustamissopimuksen 117—120 artiklan (uusi 136—143 artikla) määräyksillä, minkä vuoksi pöytäkirja kumotaan tarpeettomana.

Pöytäkirja talous- ja sosiaalikomiteasta ja alueiden komiteasta.

Pöytäkirjan nro 16 mukaan talous- ja sosiaalikomitealla sekä alueiden komitealla on yhteinen organisaatiorakenne. Pöytäkirja kumotaan talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean hallinnollisen itsenäisyyden vahvistamiseksi.

Amsterdamin sopimuksen 3 artikla: Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset

Amsterdamin sopimuksella on muutettu EY:n perustamissopimuksen toimielimiä ja varainhoitoa koskevia määräyksiä, minkä lisäksi sopimukseen on otettu määräykset ihmisoikeusrikkomuksia koskevasta sanktiomenettelystä. Amsterdamin sopimuksen 3 artiklalla muutetaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) perustamissopimuksen vastaavat määräykset. Muutosten asiasisältöä on selostettu tarkemmin EY:n perustamissopimuksen muutosten yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Hallitustenvälisessä konferenssissa ei syntynyt yhteisymmärrystä EHTY:n ja Euratomin perustamissopimusten mukauttamisesta sisällyttämällä niihin yhteisöpetoksia ja asiakirjajulkisuutta koskevat määräykset, joten asiasta tehtiin julistus. Konferenssin päätösasiakirjaan liitetyn julistuksen nro 41 mukaan konferenssi katsoo, että Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission on EHTY:n ja Euratomin perustamissopimusten puitteissa tapahtuvassa toiminnassaan pidettävä lähtökohtanaan EY:n perustamissopimuksen voimassaolevia määräyksiä avoimuudesta, oikeudesta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjunnasta.

10 ja 13 artikla. Artikloissa määrätään komission jäsenten nimittämisestä ja komission päätösvaltaisuudesta. Artikloihin on tehty vastaavat muutokset kuin EY:n perustamissopimuksen 158 artiklan (uusi 214 artikla) 2 kohtaan sekä 163 artiklan (uusi 219 artikla) ensimmäiseen kohtaan.

20 artikla. Artiklaan lisätään Euroopan parlamentin jäsenmäärää koskeva uusi kohta, joka vastaa EY:n perustamissopimuksen 137 artiklaan (uusi 189 artikla) lisättyä uutta kohtaa.

21 artikla. Artiklassa määrätään Euroopan parlamentin vaaleista. Tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan (uusi 190 artikla) tehtyjä muutoksia.

30 artikla. Artiklassa on määräykset pysyvien edustajien komiteasta (Coreper) ja pääsihteeristöstä, jotka avustavat neuvostoa. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan (uusi 207

artikla) 1 ja 2 kohtaan sekä 3 kohdan ensimmäiseen alakohtaan tehtyjä muutoksia.

EHTY:n perustamissopimukseen ei otettu EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan 3 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvää määräystä asiakirjajulkisuudesta. Asiakirjajulkisuuteen liittyy hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan edellä mainittu julistus nro 41.

33 artikla. Artiklassa määrätään neuvoston ja komission säädösten laillisuutta koskevista kanteista. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (uusi 230 artikla) kolmanteen kohtaan tehtyjä muutoksia.

45 c artikla. Artikla sisältää määräykset tilintarkastustuomioistuimen toimivallasta, tehtävistä, tarkastusten toimittamisesta sekä tuomioistuimen laatimista kertomuksista ja sen antamista lausunnoista. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 188 c artiklaan (uusi 248 artikla) tehtyjä muutoksia.

78 c artikla. Artiklassa on määräykset komission vastuusta ja varainhoidon periaatteista hallinnollisen talousarvion toteuttamisessa. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 205 artiklan (uusi 275 artikla) ensimmäiseen kohtaan tehtyjä muutoksia.

78 g artikla. Artiklassa määrätään komission vastuuvapaudesta talousarvion toteuttamisessa. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 206 artiklan (uusi 276 artikla) 1 kohtaan tehtyjä muutoksia.

96 artikla. EHTY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella lisätty 96 artikla vastaa sisällöltään EY:n perustamissopimukseen lisättyä 236 artiklaa (uusi 309 artikla). Artiklassa on määräykset sanktiomenettelystä, mikäli jäsenvaltion on todettu rikkoneen unionisopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohdan periaatteita.

Amsterdamin sopimuksen 4 artikla: Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset

Amsterdamin sopimuksella on muutettu EY:n perustamissopimuksen toimielimiä ja varainhoitoa koskevia määräyksiä, minkä lisäksi sopimukseen on otettu määräykset ihmisoikeusrikkomuksia koskevasta sanktiomenettelystä. Amsterdamin sopimuksen 4 artiklalla muutetaan Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen vastaavat määräykset. Muutosten asiasisältöä on selostettu tarkemmin EY:n perustamissopimuksen muutosten yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Hallitustenvälisessä konferenssissa ei syntynyt yhteisymmärrystä EHTY:n ja Euratomin perustamissopimusten mukauttamisesta sisällyttämällä niihin yhteisöpetoksia ja asiakirjajulkisuutta koskevat määräykset, joten asiasta tehtiin julistus. Konferenssin päätösasiakirjaan liitetyn julistuksen nro 41 mukaan konferenssi katsoo, että Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission on EHTY:n ja Euratomin perustamissopimusten puitteissa tapahtuvassa toiminnassaan pidettävä lähtökohtanaan EY:n perustamissopimuksen voimassaolevia määräyksiä avoimuudesta, oikeudesta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjunnasta.

107 artikla. Artiklaan lisätään Euroopan parlamentin jäsenmäärää koskeva uusi kohta, joka vastaa EY:n perustamissopimuksen 137 artiklaan (uusi 189 artikla) lisättyä uutta kohtaa.

108 artikla. Artiklassa määrätään Euroopan parlamentin vaaleista. Tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan (uusi 190 artikla) tehtyjä muutoksia.

121 artikla. Artiklassa on määräykset pysyvien edustajien komiteasta (Coreper) ja pääsihteeristöstä, jotka avustavat neuvostoa. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan (uusi 207 artikla) 1 ja 2 kohtaan sekä 3 kohdan ensimmäiseen alakohtaan tehtyjä muutoksia.

Euratomin perustamissopimukseen ei otettu EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan 3 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvää määräystä asiakirjajulkisuudesta. Asiakirjajulkisuuteen liittyy hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan edellä mainittu julistus nro 41.

127 ja 132 artikla. Artikloissa määrätään komission jäsenten nimittämisestä ja komission päätösvaltaisuudesta. Artikloihin on tehty vastaavat muutokset kuin EY:n perustamissopimuksen 158 artiklan (uusi 214 artikla) 2 kohtaan sekä 163 artiklan artiklan (uusi 219 artikla) ensimmäiseen kohtaan.

146 artikla. Artiklassa määrätään neuvoston ja komission säädösten laillisuutta koskevista kanteista. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (uusi 230 artikla) kolmanteen kohtaan tehtyjä muutoksia.

160 c artikla. Artikla sisältää määräykset

tilintarkastustuomioistuimen toimivallasta, tehtävistä, tarkastusten toimittamisesta sekä tuomioistuimen laatimista kertomuksista ja sen antamista lausunnoista. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 188 c artiklaan (uusi 248 artikla) tehtyjä muutoksia.

170 artikla. Artiklaan lisätyn uuden kohdan mukaan Euroopan parlamentti voi kuulla talous- ja sosiaalikomiteaa. Vastaava määräys on lisätty EY:n perustamissopimuksen 198 artiklaan artiklaan (uusi 262 artikla).

179 artikla. Artiklassa on määräykset komission vastuusta ja varainhoidon periaatteista hallinnollisen talousarvion toteuttamisessa. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 205 artiklan (uusi 274 artikla) ensimmäiseen kohtaan tehtyjä muutoksia.

180 b artikla. Artiklassa määrätään komission vastuuvapaudesta talousarvion toteuttamisessa. Artiklaan tehdyt muutokset vastaavat EY:n perustamissopimuksen 206 artiklan (uusi 276 artikla) 1 kohtaan tehtyjä muutoksia.

204 artikla. Euratomin perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella lisätty 204 artikla vastaa sisällöltään EY:n perustamissopimukseen lisättyä 236 artiklaa (uusi 309 artikla). Artiklassa on määräykset sanktiomenettelystä, mikäli jäsenvaltion on todettu rikkoneen unionisopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohdan periaatteita.

Amsterdamin sopimuksen 5 artikla: Euroopan parlamentin vaalisäädökseen tehdyt muutokset

Amsterdamin sopimuksen 5 artikla koskee 20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn neuvoston päätöksen liitteenä olevaa säädöstä edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä ja välittömillä vaaleilla. Ennen tätä Euroopan parlamentin jäsenet valittiin kansallisten kansanedustuslaitosten jäsenistä. Vaalisäädöksen mukaiset yleiset ja välittömät vaalit on toimitettu vuosina 1979, 1984, 1989 sekä 1994. Säädöstä on viimeksi muutettu neuvoston 1 päivänä helmikuuta 1993 tekemällä päätöksellä (93/81/EHTY, ETY, Euratom).

Amsterdamin sopimuksella muutetaan vaalisäädöksen 2, 6, 7, 11 ja 12 artiklaa. Muutokset johtuvat yhteisöjen perustamissopimuksiin Amsterdamin sopimuksella tehdyistä sisällöllisistä muutoksista sekä yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistamisesta.

2 artikla. Artiklassa vahvistetaan Euroopan parlamenttiin kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrä. Artiklaan lisätään Amsterdamin sopimuksella määräys, jossa todetaan, että jos artiklaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava jäsenvaltioiden kansojen asianmukainen edustus. Lisäys johtuu EY:n perustamissopimuksen 137 artiklaan (uusi 189 artikla) tehdystä muutoksesta, jonka mukaan Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään 700. Lisäyksen tarkoituksena on turvata se, että vaikka kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien lukumääriä joudutaan pienentämään unionin laajentuessa, edustajien lukumäärien keskinäinen suhde parlamentissa pysyy oikeudenmukaisena. Lisäys viedään myös EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan (uusi 190 artikla) EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistamisen yhteydessä (ks. Amsterdamin sopimuksen 6 artikla).

6 artikla. Artiklan mukaan Euroopan parlamentin jäseneksi ei voida valita jäsenvaltion hallituksen jäsentä taikka yhteisön toimielimen tai muun elimen korkeaa virkamiestä tai henkilöstöön kuuluvaa. Artiklaan lisätään Amsterdamin sopimuksella 1 kohdan viidennen luetelmakohdan jälkeen uusi luetelmakohta, jossa mainitaan jäsenyys alueiden komiteassa. Näin ollen myöskään alueiden komitean jäsen ei voi olla Euroopan parlamentin jäsen. Vastaava muutos on tehty EY:n perustamissopimuksen 198 a artiklan (uusi 263 artikla) kolmanteen kohtaan.

7 artikla. Artikla koskee yhdenmukaista vaalimenettelyä Euroopan parlamentin vaaleissa. EY:n perustamissopimuksen voimassa olevan 138 artiklan (uusi 190 artikla) 3 kohdan mukaan Euroopan parlamentin tehtävänä on laatia esitys yhdenmukaisesta menettelystä vaalien toimittamiseksi. Neuvoston on hyväksyttävä esitys. Yhdenmukaiseen menettelyyn siirtymisestä ei toistaiseksi kuitenkaan ole sovittu, minkä vuoksi vaalit on toimitettu kansallisten määräysten mukaan. Vaalisäädöksen 7 artiklan 2 kohta korvataan Amsterdamin sopimuksen mukaan seuraavasti: ”Kunnes yhdenmukainen vaalimenettely tai yhteisille periaatteille perustuva menettely tulee voimaan ja jollei tämän säädöksen muista määräyksistä muuta johdu, vaalit toimitetaan jäsenvaltioissa kansallisten määräysten mukaan”. Näin ollen Euroopan parlamentti voi laatia esityksen joko yhdenmukaisesta vaalimenettelystä tai menettelystä, jossa sovelletaan kaikille jäsenvaltioille yh-

teisiä periaatteita. Muutos johtuu EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan tehdystä muutoksesta.

11 artikla. Artikla koskee Euroopan parlamentin edustajien valtuuksien tarkastamista kunnes yhdenmukainen vaalimenettely tulee voimaan. Artikla korvataan Amsterdamin sopimuksella seuraavasti: ''Kunnes 7 artiklan 1 kohdassa määrätty yhdenmukainen vaalimenettely tai 7 artiklassa tarkoitettu yhteisille periaatteille perustuva menettely tulee voimaan, Euroopan parlamentti tarkastaa edustajien valtuudet. Tätä varten se merkitsee tiedoksi jäsenvaltioiden virallisesti julkistamat tulokset ja ratkaisee tämän säädöksen määräyksistä mahdollisesti johtuvat riidat, lukuunottamatta niitä kansallisia määräyksiä, joihin säädöksessä viitataan.'' Muutos johtuu edellä selostetusta EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan (uusi 190 artikla) ja vaalisäädöksen 7 artiklaan tehdystä muutoksesta.

12 artikla. Artiklassa määrätään yhdenmukaisen vaalimenettelyn voimaantulosta sekä kesken vaalikauden eroavan jäsenen paikan täyttämisestä. Artiklan 1 kohta korvataan Amsterdamin sopimuksella seuraavasti: ''Kunnes 7 artiklan 1 kohdassa määrätty yhdenmukainen vaalimenettely tai 7 artiklassa tarkoitettu yhteisille periaatteille perustuva menettely tulee voimaan, ja jollei tämän säädöksen muista määräyksistä muuta johdu, jokainen jäsenvaltio laatii asianmukaiset menettelytavat 3 artiklassa tarkoitetun viisivuotiskauden aikana mahdollisesti vapautuvan edustajanpaikan täyttämiseksi loppukaudeksi''. Muutos johtuu edellä selostetusta EY:n perustamissopimuksen 138 artiklaan ja vaalisäädöksen 7 artiklaan tehdystä muutoksesta.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Kun vaalisäädöksen 2 artiklaa muutetaan siten, että Suomesta valittavien edustajien määrä muuttuu, Suomen vaalilainsäädäntöä on muutettava. Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain (272/1995) 1 §:n mukaan Euroopan parlamenttiin valitaan Suomesta 16 edustajaa. Vaalilakien yhtenäistämistoimikunnan ehdotukseen uudeksi vaalilaiksi (komiteanmietintö 1997:15) sisältyy vastaava säännös (163 §:n 1 momentti). Kysymys tullee ajankohtaiseksi vasta unionin seuraavaa laajentumista seuraavan laajentumisen yhteydessä.

Vaalisäädöksen 6 artiklaan tehdystä lisäyksestä aiheutuu tarve lisätä Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain 3 §:n 2 momentin yhteensopimattomien toimien luetteloon alueiden komitean jäsenyys. Vaalilakien yhtenäistämistoimikunta on ehdottanut vaalilakien yhtenäistämistä ja vaalisäännösten kokoamista yhteen lakiin. Sen ehdottaman vaalilain 164 §:n 2 momentissa olisi vastaava säännös yhteensopimattomista toimista. Hallituksen esitystä vaalilaiksi toimikunnan ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta valmisteltaessa lisätään alueiden komitean jäsenyys yhteensopimattomien toimien joukkoon. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 1998.

Amsterdamin sopimuksen toinen osa: Määräykset yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistamisesta

Amsterdamin sopimuksen 6 artikla: Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen tehdyt muutokset

Euroopan yhteisön perustamissopimuksella, joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1958, toteutettiin asteittain 12 vuoden siirtymäkauden aikana yhteismarkkinat. Siirtymäkausi oli jaettu kolmeen neljän vuoden pituiseen vaiheeseen siten, että ensimmäinen vaihe päättyi 31 päivänä joulukuuta 1961, toinen vaihe päättyi 31 päivänä joulukuuta 1965 ja kolmas vaihe päättyi 31 päivänä joulukuuta 1969. Kukin vaihe käsitti useita toimia, joihin joko yhteisön tai sen jäsenvaltioiden oli ryhdyttävä ja jotka niiden oli toteutettava.

Kaikki siirtymäkauteen viittaavat määräykset ovat jo vanhentuneita ja menettäneet merkityksensä. Suurin osa perussopimusten yksinkertaistamista koskevista määräyksistä kohdistuukin juuri EY:n perustamissopimuksen siirtymäkauden määräyksiin.

3 artikla. Artiklan a alakohdassa mainittu tullien, rajoitusten ja muiden vastaavien toimien ''poistaminen'' jäsenvaltioiden väliltä ei enää vastaa todellista tilannetta, koska poistaminen toteutettiin jo siirtymäkauden aikana eli 31 päivään joulukuuta 1969 mennessä. Selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi sana ''poistaminen'' korvataan sanalla ''kieltäminen''.

7 artikla. Artikla sisältää määräykset edellä mainitusta 12 vuoden siirtymäkaudesta ja sen kolmesta vaiheesta. Koska kaikki nämä määräykset ovat jo vanhentuneita, artikla kumotaan.

7 a artikla (uusi 14 artikla). Sisämarkkinoiden perustamista koskevaan 7 a artiklaan sisältyvä historiallisesti ja vanhoille jäsenvaltiolle symbolisesti tärkeä päivämäärä 31 päivä joulukuuta 1992 on poikkeuksellisesti päätetty jättää artiklaan siitä huolimatta, että määräaika on jo kulunut umpeen. Artiklasta poistetaan kuitenkin viittaukset 7 b, 70 ja 100 b artikloihin, jotka jäljempänä selostettavalla tavalla kumotaan vanhentuneina. Artiklaan liitetään uudeksi 3 kohdaksi nykyisen 7 b artiklan toinen kohta, jossa määrätään sisämarkkinoiden tasapainoisen kehityksen suuntaviivojen ja edellytysten määrittelemisestä neuvostossa.

7 b artikla. Artikla kumotaan, koska sen ensimmäisessä kohdassa tarkoitetut komission kertomukset sisämarkkinoiden toteuttamisen edistymisestä on jo annettu. Sisämarkkinoiden kehitystä koskeva toinen kohta liitetään 7 a artiklaan.

8 b artikla (uusi 19 artikla). Artiklan mukaan neuvosto antaa vuoden 1993 ja 1994 loppuun mennessä yksityiskohtaiset säännöt jokaisen unionin kansalaisen äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin vaaleissa sellaisessa jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole. Määräajat poistetaan koska neuvosto on jo antanut tällaiset säännöt ja artiklassa olevat määräajat ovat kuluneet umpeen. Vetoaminen artiklaan sillä perusteella, että neuvosto ei ole antanut sääntöjä artiklan mukaisesti, on kuitenkin edelleen mahdollista, koska Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan mukaan vanhentuneiden määräaikojen poistaminen ei muuta määräysten oikeusvaikutuksia.

Artiklan 2 kohtaan tehdään määräaikojen poistamisesta johtuva tekninen muutos.

8 c artikla (uusi 20 artikla). Artiklan mukaan jäsenvaltiot vahvistavat vuoden 1993 loppuun mennessä tarpeelliset säännöt jokaisen unionin kansalaisen oikeudesta saada konsuliapua kolmannen maan alueella. Määräaika poistetaan, koska neuvosto on jo vahvistanut tällaiset säännöt ja määräaika on kulunut umpeen. Vetoaminen artiklaan sillä perusteella, että neuvosto ei ole antanut sääntöjä artiklan mukaisesti, on kuitenkin edelleen mahdollista, koska Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan mukaan vanhentuneiden määräaikojen poistaminen ei muuta määräysten oikeusvaikutuksia.

8 e artikla (uusi 22 artikla). Artiklan mukaan komissio antaa vuoden 1993 loppuun mennessä ensimmäisen kertomuksen unionin kansalaisuutta koskevien määräysten soveltamisesta. Määräaika poistetaan, koska komissio on jo antanut kertomuksen, ja määräaika on kulunut umpeen.

9 artikla (uusi 23 artikla). Koska artiklan 2 kohdassa mainittu tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevan I osaston 1 luvun 1 jakso jäljempänä selostetulla tavalla poistetaan, maininta korvataan pelkästään viittauksella 12 artiklaan.

10 artikla (uusi 24 artikla). Artiklan 2 kohdan mukaan komissio toteuttaa vuoden 1958 kuluessa tietyt jäsenvaltioiden väliset tullihallinnolliset toimet. Koska komissio on toteuttanut nuo toimet lähes neljäkymmentä vuotta sitten, määräys on tullut merkityksettömäksi ja se poistetaan.

11 artikla. Artikla koskee yhteismarkkinoiden toteuttamiseen liittyvää siirtymäkautta jäsenvaltioiden välisten tullien osalta. Koska artikla on kokonaisuudessaan vanhentunut, se kumotaan.

I osasto, 1 luku. Alaotsikko ''1 jakso — Jäsenvaltioiden välisten tullien poistaminen'' poistetaan luettavuuden lisäämiseksi, koska suurin osa jakson artikloista kumotaan vanhentuneina tai merkityksettöminä,

12 artikla (uusi 25 artikla). Artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa ottaa ''välillään käyttöön uusia'' tulleja tai korottaa ''jo sovellettavia'' tulleja. Koska tullit jäsenvaltioiden väliltä on poistettu ja yhteisön tulliliitto toteutettu jo 1960-luvulla, artiklan sanamuoto ei vastaa enää todellisuutta. Artiklan sanamuoto muutetaan vastaamaan nykyistä asiaintilaa määräämällä, että kaikki tullit ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä.

Samalla artiklaan lisätään jäljempänä selostetulla tavalla kumottavan 17 artiklan ainoa voimaan jäävä määräys, jonka mukaan myös fiskaaliset tullit jäsenvaltioiden välillä ovat kiellettyjä.

13—27 artikla ja alaotsikko ''2 jakso — Yhteisen tullitariffin toteuttaminen''. Artikloissa ovat siirtymämääräykset olemassa olevien tullien poistamisesta jäsenvaltioiden väliltä ja tulliliiton asteittaisesta toteuttamisesta. Kaikki tämä on toteutettu jo 1960-luvulla, joten kyseiset artiklat kumotaan vanhentuneina tai merkityksettöminä. Ainoastaan 17 artiklan 1 kohta, joka koskee fiskaalisia tulleja, lisätään edellä olevaan 12 artiklaan.

28 artikla (uusi 26 artikla). Artikla on yhteisen tullitariffin oikeusperusta. Sen sanamuotoa selvennetään ja yksinkertaistetaan lu-

ettavuuden lisäämiseksi.

29 artikla (uusi 27 artikla). Artiklan sanamuoto mukautetaan, koska siinä tarkoitettu jakso on edellä esitetyllä tavalla poistettu.

I osasto, 2 luku. Otsikossa ''jäsenvaltioiden välisten määrällisten rajoitusten poistaminen'' mainitaan jäsenvaltioiden välisen kaupan määrällisten rajoitusten poistaminen. Koska kyseiset rajoitukset on poistettu jo 1960-luvulla, poistaminen korvataan sanalla kieltäminen. Tämä vastaa myös otsikon alla olevan 30 artiklan alkuperäistä sanamuotoa, jossa todetaan, että kyseiset ''rajoitukset ... ovat kiellettyjä''.

30 artikla (uusi 28 artikla). Artiklassa viitataan jäljempänä sopimuksessa oleviin määräyksiin, mutta koska ne kumotaan, viittaus poistetaan. Artiklan pääsisältö, tuonnin määrällisten rajoitusten ja vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden kielto, pysyy muuttumattomana.

31—33 artikla. Artiklat koskevat jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoituksia ja kiintiöitä, jotka poistettiin jo 1960-luvulla, minkä vuoksi artiklat kumotaan vanhentuneina.

34 artikla (uusi 29 artikla). Artiklan 2 kohta liittyy yhteismarkkinoiden toteuttamisen siirtymäkauteen jäsenvaltioiden välisten vientirajoitusten osalta. Kohta kumotaan vanhentuneena. Artiklan pääsisältö, viennin määrällisten rajoitusten ja vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden kielto, pysyy muuttumattomana.

35 artikla. Artikla koskee jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoituksia, jotka poistettiin jo 1960-luvulla, minkä vuoksi artikla kumotaan vanhentuneena.

36 artikla (uusi 30 artikla). Artiklan viittaus 30—34 artiklaan muutetaan viittaukseksi 30 ja 34 artiklaan, koska 31—33 artikla kumotaan.

37 artikla (uusi 31 artikla). Artiklan 1 kohdan viittaukset asteittaisuuteen ja siirtymäkauteen poistetaan merkityksettöminä. Artiklan 2 kohdan määräys jäsenvaltioiden välisten tullien ja määrällisten rajoitusten poistamisesta mukautetaan tullien ja määrällisten rajoitusten kieltämiseksi, koska kaikki tullit jäsenvaltioiden väliltä poistettiin jo 1960-luvulla. Artiklan 3, 5 ja 6 kohta sekä 4 kohdan viimeiset aikatauluun viittaavat sanat liittyvät siirtymäkauteen, minkä vuoksi ne poistetaan vanhentuneina.

38 artikla (uusi 32 artikla). Artiklan 3 kohdan toisen virkkeen mukaan neuvosto saattoi vuoden 1959 loppuun mennessä vielä laajentaa EY:n perustamissopimuksen II liitteessä olevaa luetteloa niistä tuotteista, joihin yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevia määräyksiä sovelletaan. Koska luettelon muuttaminen pelkästään neuvoston päätöksellä ei enää ole mahdollista, määräys poistetaan vanhentuneena. Samalla viittaus II liitteeseen muutetaan viittaukseksi I liitteeseen, koska vanhentuneiden liitteiden kumoamisen vuoksi liitteiden numerointi uusitaan.

Artiklan 4 kohdassa käytetään harhaanjohtavasti käsitettä jäsenvaltioiden yhteinen maatalouspolitiikka. Koska kysymys on kuitenkin yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta eikä jäsenvaltioiden yhteensovitetuista erillisistä maatalouspolitiikoista, sana ''jäsenvaltioiden'' poistetaan selvyyden vuoksi.

40 artikla (uusi 34 artikla). Artiklan 1 kohdassa määrätään yhteisen maatalouspolitiikan kehittämisestä ja toteuttamisesta asteittain viimeistään siirtymäkauden loppuun eli vuoden 1969 loppuun mennessä. Koska kohdassa viitataan päättyneeseen siirtymäkauteen ja koska yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamisesta määrätään myös 38 artiklan 4 kohdassa, kohta poistetaan merkityksettömänä. Muilta osin artiklan tekstiin tehdään 1 kohdan poistamisesta seuraavat mukautukset.

43 artikla (uusi 37 artikla). Artiklassa määrätään siitä, miten neuvosto antaa yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevia säädöksiä. Artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaan neuvosto antaa säädöksiä yksimielisesti kahden ensimmäisen vaiheen aikana ja sen jälkeen määräenemmistöllä. Koska neuvoston yksimielisyysvaatimus koski vain siirtymäkautta, määräys poistetaan vanhentuneena. Artiklaan tehdään myös 40 artiklan muuttamisesta johtuva tekninen muutos.

44 artikla. Artiklassa määrätään yhteisessä maatalouspolitiikassa sallituista vähimmäishintajärjestelmistä siirtymäkauden aikana. Koska tässä viitataan jo päättyneeseen siirtymäkauteen ja koska vähimmäishintajärjestelmät eivät enää ole sallittuja, artikla kumotaan.

Artiklan 2 kohta sisältää viittauksen jäsenvaltioiden välisen luonnollisen suosituimmuuden kehitykseen maataloudessa. Yhteisöjen tuomioistuin on kehittänyt oikeuskäytännössään maatalouden alalla käsitteen yhteisön suosituimmuus, joka on luonnollisesta suosituimmuudesta erillinen käsite. Jotta 44 artiklan kumoamisella ei vaikutettaisi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä kehitty-

neeseen yhteisön suosituimmuuden käsitteeseen ja sen tulkintaan, jäsenvaltiot liittivät hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan tätä tarkoittavan julistuksen nro 14.

45 artikla. Artiklassa määrätään yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvästä siirtymäkaudesta. Artikla kumotaan vanhentuneena.

47 artikla. Artiklassa määrätään talous- ja sosiaalikomitean maatalousjaoston eräästä tehtävästä. Artikla kumotaan, koska määräys talous- ja sosiaalikomiteassa olevasta maatalousjaostosta poistetaan 197 artiklasta.

48 artikla (uusi 39 artikla). Artiklan 1 kohdan viittaus siirtymäkauden päättymiseen poistetaan merkityksettömänä.

49 artikla (uusi 40 artikla). Artiklan viittaukset EY:n perustamissopimuksen voimaantuloon ja asteittain etenevään suunnitelmaan poistetaan merkityksettöminä.

52 artikla (uusi 43 artikla). Artiklan viittaus siirtymäkauteen poistetaan merkityksettömänä. Lisäksi artiklassa mainittu jäsenvaltioiden kansalaisten sijoittautumisoikeuden rajoitusten asteittainen poistaminen ei enää vastaa todellisuutta, koska mainitut rajoitukset poistettiin siirtymäkauden aikana eli vuoden 1969 loppuun mennessä. Selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi sanat ''asteittain poistetaan myös'' korvataan sanoilla ''Myös kielletään''.

53 artikla. Artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot eivät toteuta uusia rajoituksia jäsenvaltioiden kansalaisten sijoittautumisoikeudelle (ns. standstill-lause). Koska rajoitukset on jo poistettu ja ne on sittemmin kielletty kokonaan, artikla kumotaan.

54 artikla (uusi 44 artikla). Artiklan 1 ja 2 kohdassa mainittu toimintaohjelma sijoittautumisvapauden rajoitusten poistamiseksi on laadittu jo 1960-luvulla, joten määräykset siitä ovat vanhentuneita. Maininnat ohjelmasta poistetaan ja artiklan sanamuoto mukautetaan tätä vastaavalla tavalla.

59 artikla (uusi 49 artikla). Artiklan viittaus siirtymäkauteen poistetaan merkityksettömänä. Lisäksi artiklassa mainittu palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien rajoitusten asteittainen poistaminen ei enää vastaa todellisuutta, koska rajoitukset poistettiin siirtymäkauden aikana eli vuoden 1969 loppuun mennessä. Selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi sanat ''siirtymäkauden aikana poistetaan asteittain'' korvataan sanalla ''kielletään''.

61 artikla (uusi 51 artikla). Pankki- ja vakuutuspalvelujen vapauttamiseen liittyvä sana ''asteittain'' poistetaan selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi, koska sana viittaa siirtymäkauteen.

62 artikla. Artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot eivät kohdista uusia rajoituksia palvelujen tarjoamisen vapaudelle (ns. standstill-lause). Koska rajoitukset on jo poistettu ja ne on sittemmin kielletty kokonaan, artikla kumotaan.

63 artikla (uusi 52 artikla). Artiklan 1 ja 2 kohdassa mainittu toimintaohjelma palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien rajoitusten poistamiseksi on laadittu jo 1960-luvulla, joten määräykset siitä ovat vanhentuneita. Tämän vuoksi maininnat ohjelmasta poistetaan ja artiklan sanamuoto mukautetaan tätä vastaavalla tavalla.

Lisäksi artiklan nykyisen 2 kohdan maininta siitä, että neuvosto antaa tämän artiklan mukaiset direktiivit yksimielisesti siirtymäkauden ensimmäisen vaiheen päättymiseen asti, poistetaan merkityksettömänä.

64 artikla (uusi 53 artikla). Artiklan ensimmäisen kohdan viittaus 63 artiklan 2 kohtaan korvataan viittauksella 63 artiklan 1 kohtaan, koska 63 artiklan yksinkertaistamisen vuoksi sen 2 kohta muuttuu 1 kohdaksi.

67—73 a artikla. EY:n perustamissopimuksen 73 a artiklassa määrätään, että pääomien liikkumista koskeva 67—73 artikla korvataan vuoden 1994 alusta alkaen 73 b — 73 g artiklalla. Perustamissopimuksen 67—73 artikla ovat siten tulleet merkityksettömiksi, joten ne kumotaan. Samoin kumotaan 73 a artikla selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi.

73 e artikla. Artiklassa määrätään jäsenvaltioille korkeintaan vuoden 1995 loppuun saakka myönnetyistä siirtymäkauden poikkeuksista pääomien vapaaseen liikkuvuuteen. Koska määräys on jo vanhentunut, artikla kumotaan.

73 h artikla. Artiklassa määrätään vuoden 1994 alkuun asti sovelletuista siirtymäjärjestelyistä pääomien vapaassa liikkuvuudessa. Koska määräykset ovat vanhentuneita, artikla kumotaan.

75 artikla (uusi 71 artikla). Artiklan 2 kohta liittyy siirtymäkauteen, joka päättyi vuoden 1969 lopussa. Koska määräys on vanhentunut, se poistetaan. Vetoaminen artiklaan sillä perusteella, että neuvosto ei ole antanut sääntöjä tai muuten toiminut artiklan mukaisesti, on kuitenkin edelleen mahdollista, koska vanhentuneiden määräysten poistaminen ei Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan

mukaan muuta näiden EY:n perustamissopimuksen määräysten oikeusvaikutuksia.

76 artikla (uusi 72 artikla). Artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa ilman neuvoston yksimielisesti antamaa suostumusta muuttaa liikennelainsäädäntöään muille jäsenvaltioille epäedullisemmaksi kuin mitä se oli EY:n perustamissopimuksen voimaan tullessa (liikennepolitiikan ns. standstill-lause). Selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi aikamäärе muutetaan siten, että siinä viitataan päivämäärään ''1 päivänä tammikuuta 1958'' ja myöhemmin jäseneksi liittyneiden jäsenvaltioiden osalta viitataan liittymispäivään.

79 artikla (uusi 75 artikla). Artiklan 1 ja 3 kohdan viittaukset jo päättyneisiin siirtymäaikoihin poistetaan vanhentuneina. Vetoaminen artiklaan sillä perusteella, että neuvosto ei ole toiminut artiklan mukaisesti, on kuitenkin edelleen mahdollista, koska vanhentuneiden määräysten poistaminen ei Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan mukaan muuta näiden EY:n perustamissopimuksen määräysten oikeusvaikutuksia.

80 artikla (uusi 76 artikla). Artiklan 1 kohdan viittaus siirtymäkauteen poistetaan vanhentuneena. Vetoaminen artiklaan sillä perusteella, että jäsenvaltio ei ole toiminut artiklan mukaisesti, on kuitenkin edelleen mahdollista, koska vanhentuneiden määräysten poistaminen ei Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan mukaan muuta näiden EY:n perustamissopimuksen määräysten oikeusvaikutuksia.

83 artikla (uusi 79 artikla). Koska määräys talous- ja sosiaalikomitean liikennejaostosta poistetaan 197 artiklasta, myös 83 artiklassa oleva viittaus jaostoon poistetaan.

84 artikla (uusi 80 artikla). Artiklan viittaus 75 artiklan 1 ja 3 kohdan määräyksiin muutetaan viittaukseksi pelkkään 75 artiklaan, koska artiklasta poistetaan sen 2 kohta.

87 artikla (uusi 83 artikla). Artiklan 1 kohdan kahdessa alakohdassa määrätään siitä, kuinka neuvoston oli siirtymäkauden aikana annettava aluksi yksimielisesti ja myöhemmin määräenemmistöllä aiheelliset asetukset ja direktiivit kilpailusäännöistä. Koska siirtymäkautta koskevien viittausten poistaminen tekisi artiklan 1 kohdan epäselväksi ja koska artikla on yhteisön kilpailulainsäädännön oikeusperusta, kohdan alakohdat sulautetaan yhdeksi alakohdaksi, joka kirjoitetaan kokonaan uudelleen selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi.

89 artikla (uusi 85 artikla). Artiklan alussa määrätään, että komissio huolehtii kilpailusääntöjen soveltamisesta heti tehtävänsä aloitettuaan. Koska artikla on tärkeä oikeusperusta komission toimivallalle kilpailupolitiikassa ja koska komissio on toiminut jo lähes neljäkymmentä vuotta, selvyyden ja ymmärrettävyyden vuoksi viittaus tehtävien aloittamiseen poistetaan.

V osasto, 1 luku. Alaotsikko ''2 jakso — Polkumyynti'' poistetaan, koska jakson ainoa artikla eli 91 artikla kumotaan.

91 artikla. Artiklassa määrätään polkumyyntitilanteista yhteismarkkinoilla vuoden 1969 lopussa päättyneen siirtymäkauden aikana. Artikla kumotaan vanhentuneena.

V osasto, 1 luku. Alaotsikossa ''3 jakso — Valtion tuki'' 3 jakso numeroidaan uudelleen 2 jaksoksi.

92 artikla (uusi 87 artikla). Artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrätään telakkatukien asteittaisesta vähentämisestä yhteismarkkinoiden siirtymäkauden aikana. Koska määräys on vanhentuneena menettänyt merkityksensä, se poistetaan.

95 artikla (uusi 90 artikla). Koska artiklan kolmas alakohta viittaa siirtymäkauden toimiin verotuksen alalla, se poistetaan merkityksettömänä.

97 artikla. Artiklassa määrätään monivaiheisena maksuna kasautuvasta liikevaihtoverosta, jota aiemmin sovellettiin joissain jäsenvaltioissa. Yhteisön direktiiveillä toteutettu yhtenäinen arvonlisävero on sittemmin korvannut kaikkien jäsenvaltioiden erilaiset liikevaihtoverojärjestelmät. Artikla kumotaan merkityksettömänä.

100 b artikla. Artiklassa tarkoitettu jäsenvaltioiden sisämarkkinalainsäädännön tarkastelu on suoritettu jo vuoden 1992 aikana. Artikla kumotaan merkityksettömänä.

101 artikla (uusi 96 artikla). Artiklan toisessa alakohdassa määrätään siirtymäkauden aikana noudatettavasta yksimielisyysvaatimuksesta. Koska siirtymäkausi päättyi jo vuoden 1969 lopussa, määräys yksimielisyydestä poistetaan vanhentuneena.

109 e artikla (uusi 116 artikla). Artikla koskee talous- ja rahaliiton toteuttamisen vaiheita. Artiklan 2 kohdan a alakohdan ensimmäisestä luetelmakohdasta poistetaan viittaus 73 e artiklaan, joka kumotaan.

109 f artikla (uusi 117 artikla). Artiklassa mainittu keskuspankkien pääjohtajien komitea on lakkautettu vuoden 1994 alusta alkaen, minkä vuoksi maininnat pääjohtajien komiteasta poistetaan vanhentuneina.

112 artikla (uusi 132 artikla). Artiklassa määrätään siirtymäkauden aikana noudatettavasta yksimielisyysvaatimuksesta silloin, kun neuvosto antaa direktiivejä kilpailua vääristävien vientitukien estämiseksi. Koska siirtymäkausi päättyi vuoden 1969 lopussa, määräys yksimielisyydestä poistetaan vanhentuneena.

129 c artikla (uusi 155 artikla). Artiklan 1 kohdassa mainitaan koheesiorahasto, joka perustetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993. Koheesiorahasto on perustettu, joten viittaus vanhentuneeseen päivämäärään poistetaan ja kohdan sanamuoto mukautetaan muilta osin.

130 d artikla (uusi 161 artikla). Artiklan toisessa kohdassa määrätään koheesiorahaston perustamisesta 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä. Koheesiorahasto perustettiin määräpäivään mennessä, joten viittaus vanhentuneeseen päivämäärään poistetaan ja kohdan sanamuoto mukautetaan muilta osin.

130 s artikla (uusi 175 artikla). Artiklan 5 kohdassa mainitaan koheesiorahasto, joka perustetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993. Koheesiorahasto on perustettu, joten viittaus vanhentuneeseen päivämäärään poistetaan ja kohdan sanamuoto mukautetaan muilta osin.

130 w artikla (uusi 179 artikla). Artiklassa viitataan yhteisön ja Afrikan, Karibian sekä Tyynenmeren alueen maiden välillä tehtyyn niin sanottuun Lomén sopimukseen termillä ''AKT-ETY-yleissopimus''. Koska yhteisöstä käytettävä lyhennys on sittemmin muutettu EY:ksi, sopimukseen viittaava termi mukautetaan vastaavasti kuulumaan ''AKT-EY-yleissopimus''.

131 artikla (uusi 182 artikla). Artiklassa määrätään sellaisten Euroopan ulkopuolisten maiden ja alueiden assosioinnista yhteisöön, joilla on erityiset suhteet tiettyihin jäsenvaltioihin. Artiklan ensimmäisestä kohdasta poistetaan maininnat Belgiasta ja Italiasta, koska näillä valtioilla ei ole enää artiklan tarkoittamia erityisiä suhteita Euroopan ulkopuolisiin maihin ja alueisiin.

Samalla artiklan ensimmäisessä kohdassa oleva viittaus IV liitteeseen, jossa artiklan tarkoittamat maat ja alueet on lueteltu, muutetaan viittaukseksi II liitteeseen, koska vanhentuneiden liitteiden kumoamisen takia liitteiden numerointi uusitaan.

133 artikla (uusi 184 artikla). Artiklan 1—3 kohdassa on määräykset siitä, kuinka 131 artiklassa tarkoitetuista Euroopan ulkopuolisista maista ja alueilta tuotavien tavaroiden tullit poistetaan asteittain. Koska tullit on poistettu, sanamuodot muutetaan määräämällä, että tullit ovat kiellettyjä, ja poistamalla määräykset tullien poistamisen aikataulusta. Samalla artiklan 2 kohdan viittaukset 13, 14, 15 ja 17 artiklaan poistetaan, koska mainitut artiklat kumotaan. Artiklan 4 kohdan viittaus EY:n perustamissopimuksen voimaantuloon poistetaan, koska viittaus on epäselvä.

136 artikla (uusi 187 artikla). Artiklan ensimmäisessä kohdassa viitataan viiden vuoden siirtymäkauteen, joka päättyi vuoden 1962 lopussa. Tämän vuoksi kohdan määräys poistetaan vanhentuneena ja toiseen kohtaan sisältyvä oikeusperusta antaa assosiaatiota koskevia säännöksiä kirjoitetaan artiklaan jäävään ainoaan kohtaan.

138 artikla (uusi 190 artikla). Tämän Euroopan parlamentin vaaleja koskevan artiklan 1 ja 2 kohta kumoutui vuonna 1979 ja tilalle tuli 20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn Euroopan parlamentin yleisiä ja välittömiä vaaleja koskevan neuvoston päätöksen liitteenä olevan säädöksen (jäljempänä vaalisäädös) 1 ja 2 artikla. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi vaalisäädöksen 1 artikla sellaisenaan ja 2 artikla, sellaisena kuin se on Amsterdamin sopimuksen 5 artiklalla täydennettynä, kirjoitetaan nyt 138 artiklan 1 ja 2 kohdaksi.

Artiklan 1 kohdan mukaan yhteisön jäsenvaltioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä ja välittömillä vaaleilla. Artiklan 2 kohdassa määrätään kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien lukumäärä. Lisäksi 2 kohdassa määrätään, että jos kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava jäsenvaltioiden kansojen asianmukainen edustus.

Lisäksi määrätään, että vaalisäädöksen Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevaa II liitettä sovelletaan edelleen. Liitteessä määrätään, että vaalisäädöksen määräykset ovat voimassa vain varsinaisen Yhdistyneen kuningaskunnan alueella eikä sen saarien ulkopuolella olevilla erityisalueilla.

Vaalisäädöksen 3 artiklan 1 kohdan teksti, jonka mukaan edustajat valitaan viideksi vuodeksi, lisätään EY:n perustamissopimuksen 138 artiklan uudeksi 3 kohdaksi ymmärrettävyyden lisäämiseksi. Tämän seurauksena nykyisen 3 ja 4 kohdan numerointi muutetaan vastaavasti.

Vaalisäädöksen 2 artiklaan, jossa on mää-

rätty kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät, lisätään Amsterdamin sopimuksen 5 artiklalla määräys siitä, että jos kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava jäsenvaltioiden kansojen asianmukainen edustus. Tällä lisäyksellä valmistaudutaan unionin laajentumiseen ja siihen, että Euroopan parlamentin edustajien lukumäärälle EY:n perustamissopimuksen 137 artiklassa asetettu 700 edustajan yläraja saavutetaan. Tuolloin joudutaan pienentämään kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien lukumääriä. Nyt tehdyllä lisäyksellä turvataan se, että muutoksen jälkeen jäsenvaltioista valittavien edustajien lukumäärien keskinäinen suhde parlamentissa pysyy oikeudenmukaisena.

158 artikla (uusi 214 artikla). Artiklan 3 kohta, jossa määrätään komission nykyisen valintamenettelyn käyttöönotosta vuonna 1995, poistetaan vanhentuneena.

166 artikla (uusi 222 artikla). Artiklan ensimmäisessä kohdassa viitataan viimeksi liittyneiden uusien jäsenvaltioiden liittymispäivään. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi viittaus korvataan tarkalla liittymispäivämäärällä (1 päivä tammikuuta 1995).

188 b artikla (uusi 247 artikla). Artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määrätään menettelystä tilintarkastustuomioistuimen jäseniä ensimmäisen kerran nimitettäessä. Alakohta poistetaan vanhentuneena.

197 artikla (uusi 261 artikla). Talous- ja sosiaalikomitean sisäisen työskentelyn järjestämiselle halutaan antaa enemmän jousto- ja liikkumavaraa. Tämän vuoksi poistetaan artiklan toinen kohta, jossa ovat määräykset komitean pakollisista maatalous- ja liikennejaostoista.

207 artikla (uusi 277 artikla). Artiklan toisessa, kolmannessa, neljännessä ja viidennessä kohdassa on määräyksiä, jotka liittyvät 200 artiklassa aiemmin olleisiin määräyksiin jäsenvaltioiden rahoitusosuuksista. Artikla 200 kumottiin unionisopimuksella vuonna 1992. Perustamissopimuksen 207 artiklan vastaavat kohdat jäivät tuolloin erehdyksessä kumoamatta, minkä vuoksi ne poistetaan nyt.

212 artikla (uusi 283 artikla). Tämä Euroopan yhteisöjen virkamiehiä koskeva artikla kumottiin ja korvattiin vuonna 1965 sulautumissopimuksen 24 artiklalla (8 päivänä huhtikuuta 1965 tehty sopimus Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta). Ymmärrettävyyden lisäämiseksi sulautumissopimuksen 24 artiklan 1 kohdan toinen alakohta sisällytetään nyt tähän artiklaan. Kyseessä on oikeusperusta, jonka mukaan neuvosto voi määräenemmistöllä vahvistaa yhteisöjen virkamiesten henkilöstösäännöt.

218 artikla (uusi 291 artikla). Tämä Euroopan yhteisön erioikeuksia ja vapauksia koskeva artikla kumottiin ja korvattiin vuonna 1965 sulautumissopimuksen 28 artiklalla. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi sulautumissopimuksen 28 artiklan ensimmäinen kohta sisällytetään nyt tähän artiklaan. Samalla artiklan teksti mukautetaan siten, että erioikeuksista ja vapauksista nauttivien toimielinten joukkoon lisätään myös Euroopan keskuspankki ja Euroopan rahapoliittinen instituutti.

221 artikla (uusi 294 artikla). Tiettyjen pääomien liikkumisen vapautta koskevassa artiklassa viitataan kolmen vuoden siirtymäaikaan, joka päättyi vuoden 1960 lopussa. Viittaus poistetaan vanhentuneena.

223 artikla (uusi 296 artikla). Artikla sisältää erityismääräykset sotatarvikkeista ja niin sanotuista kaksoiskäyttötuotteista. Artiklan viittaus ensimmäiseen vuoteen EY:n perustamissopimuksen voimaantulosta eli vuoteen 1958 poistetaan vanhentuneena. Samalla selvyyden vuoksi artiklan 2 ja 3 kohdat yhdistetään.

226 artikla. Artiklassa on määräykset siirtymäkauden suojatoimista. Koska siirtymäkausi päättyi vuoden 1969 lopussa, artikla kumotaan vanhentuneena.

227 artikla (uusi 299 artikla). Artiklassa määrätään EY:n perustamissopimuksen maantieteellisestä soveltamisalueesta. Artiklan 3 kohdassa oleva assosioituja merentakaisia maita ja alueita tarkoittava viittaus IV liitteeseen muutetaan viittaukseksi II liitteeseen, koska vanhentuneiden liitteiden kumoamisen vuoksi liitteiden numerointi uusitaan.

Koska Suomi on antanut artiklan 5 kohdan d alakohdassa tarkoitetun Ahvenanmaata koskevan julistuksen, alakohta poistetaan harhaanjohtavana. Samalla artiklaan lisätään uusi kohta, jonka mukaan EY:n perustamissopimusta sovelletaan Ahvenanmaahan Suomen liittymissopimuksen pöytäkirjan nro 2 määräysten mukaisesti. Artiklaan tehdään myös näistä muutoksista johtuvat tekniset muutokset.

229 artikla (uusi 302 artikla). Artiklassa määrätään yhteisön ja Yhdistyneiden Kansakuntien välisistä suhteista. Artiklassa oleva

viittaus tullitariffeja ja kauppaa koskevaan yleissopimukseen (GATT-sopimus) poistetaan, koska yhteisö on liittynyt jäseneksi Maailman kauppajärjestöön (WTO), ja tämän artiklan mukaisista yhteyksistä huolehtiminen on siten tullut tarpeettomaksi.

234 artikla (uusi 307 artikla). Artiklassa määrätään jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten kahdenvälisten sopimusten oikeusvaikutuksista. Artiklassa oleva viittaus EY:n perustamissopimuksen voimaantuloon muutetaan ymmärrettävyyden lisäämiseksi viittaukseksi 1 päivään tammikuuta 1958 vanhojen jäsenvaltioiden osalta ja viittaukseksi liittymispäivään myöhemmin jäseneksi liittyneiden jäsenvaltioiden osalta. Samalla vältetään tarve tulevaisuudessa mukauttaa artikla uudelleen unionin seuraavan laajentumisen yhteydessä.

241 — 246 artikla. Artikloissa määrätään yhteisön toimielinten järjestäytymisestä ensimmäisen vuoden aikana EY:n perustamissopimuksen voimaantulosta eli vuonna 1958. Artiklat kumotaan merkityksettöminä. Lisäksi 241 artiklan edellä oleva otsikko ''Toimielinten järjestäytyminen'' poistetaan.

248 artikla (uusi 314 artikla). Artiklan mukaan EY:n perustamissopimus on todistusvoimainen neljällä alkuperäisellä kielellä. Artiklaa täydennetään ymmärrettävyyden lisäämiseksi kirjaamalla siihen, että myös myöhemmin liittyneiden jäsenvaltioiden kielillä laaditut EY:n perustamissopimuksen tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia.

EY:n perustamissopimuksen liitteet

I liite sisältää EY:n perustamissopimuksen 19 ja 20 artiklassa tarkoitetut tuoteluettelot, jotka liittyivät tulliliiton asteittaiseen perustamiseen siirtymäkauden aikana 1960-luvulla. Tulliliitto on toteutettu, 19 ja 20 artikla kumotaan ja kyseiset luettelot on korvattu vuonna 1968 annetulla asetuksella yhteisestä tullitariffista. Liite poistetaan tämän vuoksi vanhentuneena.

II liite sisältää EY:n perustamissopimuksen 38 artiklassa tarkoitetun maataloustuotteiden luettelon. Liitteen sisältö pysyy muuttumattomana, mutta edellisen liitteen poistamisen vuoksi se numeroidaan uudelleen I liitteeksi.

III liite sisältää EY:n perustamissopimuksen 73 h artiklassa tarkoitetun pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien tiettyjen toimien luettelon. Artikla oli voimassa ainoastaan vuoden 1994 loppuun, ja se kumotaan. Liite poistetaan tämän vuoksi vanhentuneena.

IV liite sisältää EY:n perustamissopimuksen 131 artiklassa tarkoitetun luettelon niistä merentakaisista maista ja alueista, joihin sovelletaan perustamissopimuksen neljännen osan assosiointia koskevia määräyksiä. Koska liitteen sisältöön on vuosien aikana tehty lukuisia muutoksia, muutokset kodifioidaan ja liite uusitaan kokonaan liitteen saattamiseksi ajan tasalle ja ymmärrettävämmäksi. Samalla edellisten liitteiden kumoamisten vuoksi liite numeroidaan uudelleen II liitteeksi.

EY:n perustamissopimukseen liittyvät pöytäkirjat ja muut asiakirjat

Pöytäkirja (N:o 7) Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan muuttamisesta, pöytäkirja Saksan sisäisestä kaupasta ja siihen liittyvistä kysymyksistä, pöytäkirja eräistä Ranskaa koskevista määräyksistä, pöytäkirja Luxemburgin suurherttuakunnasta, pöytäkirja järjestelystä, jota sovelletaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuotteisiin Algerian sekä Ranskan tasavallan merentakaisten departementtien suhteen, pöytäkirja kivennäisöljyistä ja eräistä niiden johdannaisista ja pöytäkirja Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen soveltamisesta muualla kuin Euroopassa sijaitseviin Alankomaiden kuningaskunnan osiin sekä yleissopimus merentakaisten maiden ja alueiden assosioimisesta yhteisöön (ml. pöytäkirja banaanien tuontia koskevasta tariffikiintiöstä ja pöytäkirja raakakahvin tuontia koskevasta tariffikiintiöstä) kumotaan.

EY:n erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan muuttamista koskevalla pöytäkirjalla lisättiin erioikeuksista ja vapauksista nauttivien yhteisöjen toimielinten joukkoon Euroopan keskuspankki ja Euroopan rahapoliittinen instituutti. Koska tämä lisäys tehdään alkuperäiseen 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehtyyn pöytäkirjaan Amsterdamin sopimuksen 9 artiklalla, pöytäkirja kumotaan merkityksettömänä. Kuusi muuta edellä mainittua pöytäkirjaa, jotka liittyivät tiettyjen jäsenvaltioiden erityisiin olosuhteisiin EY:n perustamissopimuksen tullessa voimaan vuonna 1958, kumotaan vanhentuneina. Edellä mainittu yleissopimus ja siihen liittyvät tuontikiintiöitä koskevat kaksi pöytäkirjaa olivat voimassa vain vuoden 1962 loppuun asti. Tämän vuoksi ne kumotaan vanhentuneina.

Euroopan investointipankin perussäännöstä tehty pöytäkirja (N:o A)

Pöytäkirjan lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajista vanhan sanamuodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

Euroopan yhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehty pöytäkirja (N:o B)

Pöytäkirjan alusta ja lopusta poistetaan viittaukset valtionpäämiehiin ja heidän täysivaltaisiin edustajiinsa vanhan sanamuodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon. Samasta syystä pöytäkirjan lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajista.

Pöytäkirjan 3 artiklaan lisätään neljäs kohta, jossa määrätään, että tuomareihin, julkisasiamiehiin, kirjaajaan sekä avustaviin esittelijöihin sovelletaan samoja erioikeuksia ja vapauksia kuin yhteisöjen virkamiehiin. Tästä on määrätty jo vuonna 1965 erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 21 artiklassa, ja ymmärrettävyyden lisäämiseksi määräys lisätään nyt myös yhteisöjen tuomioistuimen perussääntöön.

Pöytäkirjan 57 artikla, jossa on määräykset ensimmäisten erovuorossa olevien tuomareiden ja julkisasiamiesten valitsemisesta tuomioistuimen järjestäytyessä vuonna 1958, kumotaan vanhentuneena.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehty pöytäkirja (N:o 3) ja Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä tehty pöytäkirja (N:o 4)

Pöytäkirjoista poistetaan viittaukset Euroopan yhteisöjen yhteisestä neuvostosta ja yhteisestä komissiosta 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehtyyn sopimukseen, koska sopimus kumotaan Amsterdamin sopimuksen 9 artiklalla.

Italiasta tehty pöytäkirja

Pöytäkirjan vanhentuneet viittaukset EY:n perustamissopimuksen 108 ja 109 artiklaan muutetaan viittauksiksi 109 h ja 109 i artiklaan, koska kyseisten artiklojen numerointia on muutettu unionisopimuksella vuonna 1992. Pöytäkirjan lopusta poistetaan lisäksi luettelo allekirjoittajista vanhan sanamuodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

Pöytäkirja tietyistä maista peräisin olevista ja sieltä tulevista tavaroista, jotka saavat jossakin jäsenvaltiossa erityisen tuontikohtelun

Pöytäkirjan 1 kohdan sanat ''tämän sopimuksen voimaantullessa'' muutetaan ymmärrettävyyden lisäämiseksi viittaukseksi tarkkaan päivämäärään eli 1 päivään tammikuuta 1958. Lisäksi pöytäkirjan 1 kohdan b ja c alakohdan määräykset maista ja alueista, joilla on ollut erityissuhteet Ranskaan tai Italiaan poistetaan, koska maat ovat itsenäistyneet tai kyseinen erityissuhde on lakannut. Pöytäkirjan 1 kohdan a alakohdan määräys Surinamista ja Alankomaiden Antilleista jää voimaan 1 kohdan tekstiä mukauttamalla. Pöytäkirjassa oleva viittaus ensimmäiseen vuoteen tämän sopimuksen voimaantulosta eli vuoteen 1958 poistetaan vanhentuneena ja pöytäkirjan lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajista vanhan sanamuodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

Pöytäkirja Alankomaiden Antilleilla jalostettujen maaöljyjen tuonnista Euroopan yhteisöön

Pöytäkirjan lopusta poistetaan viittaus täysivaltaisiin edustajiin sekä luettelo allekirjoittajista vanhan sanamuodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä tehty pöytäkirja

Pöytäkirjan 3 artiklalla lisätään Grönlanti niihin maihin ja alueisiin, joihin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen neljännen osan määräyksiä assosioinnista. Kyseiset maat ja alueet on lueteltu edellä uudelleennumeroidussa perustamissopimuksen II liitteessä. Artikla kumotaan, koska Grönlanti mainitaan kodifioidussa ja uudelleen kirjoitetussa II liitteessä.

Amsterdamin sopimuksen 7 artikla: Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset

Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) perustamissopimuksen vanhentuneiden määräysten poistamiseksi sekä sen tiettyjen määräysten mukauttamiseksi muutetaan Amsterdamin sopimuksen 7 artiklan mukaisesti

EHTY:n perustamissopimusta, mukaan lukien sen liitteet, pöytäkirjat ja muut asiakirjat.

2 artikla. Artiklassa asetetaan yhteisön tehtäväksi toteuttaa asteittain edellytykset hiili- ja terästuotannon järkevälle jakautumiselle. Maininta asteittaisuudesta poistetaan, koska se viittaa jo vuonna 1957 päättyneeseen siirtymäkauteen.

4 artikla. Artiklassa määrätään tullien, määrällisten rajoitusten ja muiden syrjivien toimien poistamisesta ja kieltämisestä. Maininta poistamisesta poistetaan, koska mainitut toimet on kielletty jo vuonna 1957 päättyneen siirtymäkauden aikana.

7 artikla. Artiklassa luetellaan EHTY:n toimielimet. Koska kaikilla kolmella Euroopan yhteisöllä on vuosina 1957 ja 1965 tehtyihin sopimuksiin perustuen yhteiset ja samannimiset toimielimet, artiklassa mainittujen EHTY:n toimielinten vanhentuneet nimet muutetaan ymmärrettävyyden lisäämiseksi vastaamaan mainittujen sopimusten mukaisia nimityksiä.

10 artikla. Artiklan 3 kohta poistetaan vanhentuneena. Kohdassa määrätään komission uuden valintamenettelyn käyttöönottamisesta vuonna 1995.

16 artikla. Artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa määrätään komission sisäisen työskentelyn järjestämisestä. Koska komissiolle halutaan antaa sisäisen työskentelynsä järjestämisessä mahdollisimman suuri joustoja liikkumavara, artiklan ensimmäinen ja toinen kohta poistetaan.

21 artikla. Tämän Euroopan parlamentin vaaleja koskevan artiklan 1 ja 2 kohta kumoutui vuonna 1979 ja tilalle tuli niin sanotun vaalisäädöksen 1 ja 2 artikla (20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn Euroopan parlamentin yleisiä ja välittömiä vaaleja koskevan neuvoston päätöksen liitteenä oleva säädös). Ymmärrettävyyden lisäämiseksi vaalisäädöksen 1 artikla sellaisenaan ja 2 artikla, sellaisena kuin se on Amsterdamin sopimuksen 5 artiklalla täydennettynä, kirjoitetaan nyt 21 artiklan 1 ja 2 kohdaksi.

Artiklan 1 kohdan mukaan yhteisön jäsenvaltioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä ja välittömillä vaaleilla. Artiklan 2 kohdassa vahvistetaan kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien lukumäärät. Lisäksi 2 kohdassa määrätään, että jos kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava jäsenvaltioiden kansojen asianmukainen edustus.

Tämä EHTY:n perustamissopimuksen muutos liittyy siihen EY:n perustamissopimuksen 137 artiklan muutokseen, jolla Euroopan parlamentin jäsenmäärälle asetetaan 700 jäsenen katto.

Edelleen määrätään, että vaalisäädöksen Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevaa II liitettä sovelletaan edelleen. Liitteessä määrätään, että vaalisäädöksen määräykset ovat voimassa vain varsinaisen Yhdistyneen kuningaskunnan alueella eivätkä sen saarien ulkopuolella olevilla erityisalueilla.

Vaalisäädöksen 3 artiklan 1 kohdan teksti, jonka mukaan edustajat valitaan viideksi vuodeksi, lisätään EY:n perustamissopimuksen 21 artiklan uudeksi 3 kohdaksi ymmärrettävyyden lisäämiseksi. Tämän seurauksena nykyisen 3 ja 4 kohdan numerointi muutetaan vastaavasti.

32 a artikla. Artiklan ensimmäisen kohdan viittaus viimeksi liittyneiden uusien jäsenvaltioiden liittymispäivään korvataan tarkalla liittymispäivämäärällä (1 päivä tammikuuta 1995) ymmärrettävyyden lisäämiseksi.

45 b artikla. Artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määrätään menettelystä tilintarkastustuomioistuimen jäseniä ensimmäisen kerran nimitettäessä. Alakohta poistetaan vanhentuneena.

50 artikla. Artiklaan lisätään määräykset yhteisön talousarvion menojen siitä osasta, joka katetaan EHTY:n perustamissopimuksen 49 artiklan nojalla hiilen ja teräksen tuotannosta mahdollisesti perittävillä maksuilla. Nämä määräykset ovat nyt sulautumissopimuksen 20 artiklassa.

52 artikla. Artiklassa määrätään varojen siirroista jäsenvaltioiden välillä sekä eräistä komission rahoitustoimista jäsenvaltioiden välillä ja kolmansiin maihin. Koska pääomien vapaa liikkuvuus on toteutettu EY:n perustamissopimuksen 73 b artiklan mukaisesti vuoden 1994 alusta alkaen, artikla kumotaan vanhentuneena.

76 artikla. Tämä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön erioikeuksia ja vapauksia koskeva artikla kumottiin ja korvattiin vuonna 1965 sulautumissopimuksen 28 artiklalla. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi sulautumissopimuksen 28 artiklan ensimmäinen kohta sisällytetään nyt 76 artiklaan asianmukaisesti mukautettuna.

79 artikla. Artiklassa määrätään EHTY:n perustamissopimuksen maantieteellisestä soveltamisalueesta. Artiklan ensimmäisessä kohdassa oleva viittaus Saarlandia koskevaan

Saksan ja Ranskan väliseen kirjeenvaihtoon poistetaan vanhentuneena, koska kirjeenvaihto kumotaan.

Koska Suomi on antanut artiklan toisen kohdan d alakohdassa tarkoitetun Ahvenanmaata koskevan julistuksen, alakohta poistetaan harhaanjohtavana. Samalla artiklaan lisätään uusi toinen kohta, jonka mukaan EHTY:n perustamissopimusta sovelletaan Ahvenanmaahan Suomen liittymissopimuksen pöytäkirjan nro 2 määräysten mukaisesti.

84 artikla. Koska EHTY:n perustamiseen liittyviä siirtymämääräyksiä sisältävä yleissopimus kumotaan vanhentuneena, artiklasta poistetaan viittaus yleissopimukseen.

85 artikla. Artiklalla siirtymämääräykset sisältävä yleissopimus liitetään EHTY:n perustamissopimukseen. Koska yleissopimus jäljempänä selostettavalla tavalla kumotaan, artikla kumotaan merkityksettömänä.

93 artikla. Artiklassa viitataan Euroopan taloudelliseen yhteistyöjärjestöön, jonka nimi on sittemmin muutettu taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöksi (OECD). Tämän vuoksi artiklan viittaus mukautetaan vastaavasti.

95 artikla. Artiklan kolmannessa kohdassa viitataan siirtymämääräyksistä tehdyssä yleissopimuksessa määrättyyn siirtymäkauteen. Koska yleissopimus kumotaan ja siirtymäkausi päättyi 23 päivänä heinäkuuta 1957, viittaus siirtymäkauteen poistetaan vanhentuneena.

97 artikla. Artiklan mukaan EHTY:n perustamissopimus on tehty viidenkymmenen vuoden ajaksi sen voimaantulosta. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi artiklan sanamuoto muutetaan siten, että siinä määrätään tarkasti sopimuksen voimassaolon päättyvän ''23 päivänä heinäkuuta 2002''.

EHTY:n perustamissopimuksen liitteet

III liite sisältää määräyksiä erikoisteräksistä. Liitteen lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajien nimikirjaimista liitteen vanhan muodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

EHTY:n perustamissopimukseen liittyvät pöytäkirjat ja muut asiakirjat

Saksan liittotasavallan hallituksen ja Ranskan tasavallan hallituksen välinen Saarlandia koskeva kirjeenvaihto

Kirjeenvaihto koskee Saarlandin alueen aseman tunnustamista rauhansopimuksella. Kirjeenvaihto kumotaan vanhentuneena.

Yleissopimus siirtymämääräyksistä

Yleissopimuksella määrättiin EHTY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesti yhteisön perustamiseen liittyneestä viiden vuoden siirtymäkaudesta, joka päättyi 23 päivänä heinäkuuta 1957. Yleissopimus kumotaan vanhentuneena.

Yleissopimuksen 14 artiklassa määrätään EHTY:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtävien kansainvälisten sopimusten tekemisessä noudatettavasta menettelystä siirtymäkauden aikana. Koska EHTY:n perustamissopimuksessa ei ole lainkaan määräyksiä kansainvälisten sopimusten tekemisestä, käytännössä EHTY:n neuvotteluissa kolmansien maiden kanssa on noudatettu yleissopimuksen 14 artiklan mukaista menettelyä, jossa komissio edustaa jäsenvaltioita neuvoston yksimielisesti antamien ohjeiden mukaisesti. Jäsenvaltioiden edustajat voivat osallistua näihin neuvotteluihin. Tätä käytäntöä ei haluta muuttaa yleissopimuksen kumoamisella, minkä vuoksi jäsenvaltiot liittävät konferenssin päätösasiakirjaan tätä tarkoittavan julistuksen nro 40.

Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehty pöytäkirja

Tietyistä Euroopan yhteisöille yhteisistä toimielimistä 25 päivänä maaliskuuta 1957 tehdyn yleissopimuksen (toimielinsopimus) 4 artiklan 2 kohdan b alakohdalla kumotaan pöytäkirjan tuomareita, julkisasiamiehiä ja tuomioistuimen organisaatiota koskevat määräykset. Kumottuja määräyksiä ei yleissopimuksessa kuitenkaan selvästi yksilöidä. Ymmärrettävyyden ja selkeyden lisäämiseksi pöytäkirjan tuomareita, julkisasiamiehiä ja tuomioistuimen organisaatiota koskevat I ja II osastot korvataan Euroopan yhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan I ja II osastoilla.

Pöytäkirjan 56 artikla, jossa on määräykset ensimmäisten erovuoroisten tuomareiden ja julkisasiamiesten valitsemisesta tuomioistuimen järjestäytyessä vuonna 1952, kumotaan vanhentuneena. Samalla poistetaan artiklaa edeltävä otsikko ''siirtymämääräys''. Pöytäkirjan lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajista vanhan muodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

Pöytäkirja suhteista Euroopan neuvostoon

Pöytäkirjan 1 artikla koskee jäsenten nimittämistä Euroopan parlamenttiin. Koska edustajat Euroopan parlamenttiin on valittu vuoden 1976 vaalisäädöksen jälkeen suorilla vaaleilla, artikla kumotaan vanhentuneena. Pöytäkirjan lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajista vanhan muodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon.

Amsterdamin sopimuksen 8 artikla: Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen tehdyt muutokset

Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen vanhentuneiden määräysten poistamiseksi sekä sen tiettyjen määräysten mukauttamiseksi muutetaan Amsterdamin sopimuksen 8 artiklan mukaisesti Euratomin perustamissopimusta, mukaan lukien sen liitteet ja pöytäkirjat.

76 artikla. Artiklan mukaan neuvosto voi yksimielisesti muuttaa malmien ja ydinpolttoaineen hankintaa koskevia Euratomin perustamissopimuksen VI luvun määräyksiä. Artiklan toisen kohdan mukaan neuvosto voi seitsemän vuoden kuluttua Euratomin perustamissopimuksen voimaantulosta vahvistaa VI luvun määräykset kokonaisuudessaan. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi viittaus sopimuksen voimaantuloon korvataan Euratomin perustamissopimuksen tarkalla voimaantulopäivällä (1 päivä tammikuuta 1958).

93 artikla. Artiklan mukaan jäsenvaltiot poistavat vuoden kuluttua Euratomin perustamissopimuksen voimaantulosta väliltään kaikki tullit ja vastaavat maksut sekä kaikki kaupan määrälliset rajoitukset. Koska tällaiset tullit, maksut ja rajoitukset on poistettu jo vuoden 1958 loppuun mennessä, määräys mukautetaan nykyiseen tilanteeseen määräämällä, että jäsenvaltiot kieltävät ne.

94 ja 95 artikla. Artikloissa määrätään yhteisen tullitariffin toteuttamisen edellytyksistä. Koska yhteinen tullitariffi on kokonaan toteutettu, artiklat kumotaan vanhentuneina.

98 artikla. Artiklan toisen kohdan mukaan neuvosto antaa kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta tarvittavat direktiivit helpottaakseen vakuutussopimusten tekemistä atomiriskien varalta. Viittaus kahden vuoden määräaikaan poistetaan vanhentuneena. Vetoaminen artiklaan sillä perusteella, ettei neuvosto ole antanut direktiivejä artiklan mukaisesti on kuitenkin edelleen mahdollista, koska vanhentuneiden määräaikojen poistaminen ei muuta määräysten oikeusvaikutuksia Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan mukaan.

100 artikla. Artiklan mukaan jokainen jäsenvaltio sitoutuu antamaan luvan suorittaa tiettyjä maksuja siinä määrin kuin sisämarkkinoiden neljä vapautta (tavaroiden, palvelujen, pääomien ja henkilöiden vapaa liikkuvuus) on toteutettu. Koska pääomien vapaa liikkuvuus on toteutettu vuoden 1994 alusta alkaen, artikla kumotaan merkityksettömänä.

104, 105 ja 106 artikla. Artikloissa olevat viittaukset Euratomin perustamissopimuksen voimaantuloon muutetaan ymmärrettävyyden lisäämiseksi viittauksiksi 1 päivään tammikuuta 1958 vanhojen jäsenvaltioiden osalta ja viittauksiksi liittymispäivään myöhemmin jäseneksi liittyneiden jäsenvaltioiden osalta. Samoin 105 artiklassa oleva viittaus Euratomin perustamissopimuksen allekirjoittamiseen muutetaan viittaukseksi 25 päivään maaliskuuta 1957 vanhojen jäsenvaltioiden osalta ja viittaukseksi liittymissopimuksen allekirjoittamispäivään myöhemmin jäseneksi liittyneiden jäsenvaltioiden osalta. Samalla vältetään tarve tulevaisuudessa mukauttaa artiklat uudelleen unionin seuraavan laajentumisen yhteydessä.

108 artikla. Tämän Euroopan parlamentin vaaleja koskevan artiklan 1 ja 2 kohta kumoutui vuonna 1979 ja tilalle tuli niin sanotun vaalisäädöksen 1 ja 2 artikla (20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn Euroopan parlamentin yleisiä ja välittömiä vaaleja koskevan neuvoston päätöksen liitteenä oleva säädös). Ymmärrettävyyden lisäämiseksi vaalisäädöksen 1 artikla sellaisenaan ja 2 artikla, sellaisena kuin se on Amsterdamin sopimuksen 5 artiklalla täydennettynä, kirjoitetaan nyt 108 artiklan 1 ja 2 kohdaksi.

Artiklan 1 kohdan mukaan yhteisön jäsenvaltioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä ja välittömillä vaaleilla. Artiklan 2 kohdassa määrätään kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien lukumäärät. Lisäksi 2 kohdassa määrätään, että jos kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava jäsenvaltioiden kansojen asianmukainen edustus.

Tämä Euratomin perustamissopimuksen muutos liittyy siihen EY:n perustamissopi-

muksen 137 artiklan muutokseen, jolla Euroopan parlamentin jäsenmäärälle asetetaan 700 jäsenen katto.

Samalla määrätään, että vaalisäädöksen Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevaa II liitettä sovelletaan edelleen. Liitteessä määrätään, että vaalisäädöksen määräykset ovat voimassa vain varsinaisen Yhdistyneen kuningaskunnan alueella eivätkä sen saarien ulkopuolella olevilla erityisalueilla.

Vaalisäädöksen 3 artiklan 1 kohdan teksti, jonka mukaan edustajat valitaan viideksi vuodeksi, lisätään Euratomin perustamissopimuksen 108 artiklan uudeksi 3 kohdaksi ymmärrettävyyden lisäämiseksi. Tämän seurauksena nykyisen 3 ja 4 kohdan numerointi muutetaan vastaavasti.

127 artikla. Artiklan 3 kohta, jossa määrätään komission nykyisen valintamenettelyn käyttöönotosta vuonna 1995, poistetaan vanhentuneena.

138 artikla. Artiklan ensimmäisessä kohdassa viitataan viimeksi liittyneiden uusien jäsenvaltioiden liittymispäivään. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi viittaus korvataan tarkalla liittymispäivämäärällä (1 päivä tammikuuta 1995).

160 b artikla. Artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määrätään menettelystä tilintarkastustuomioistuimen jäseniä ensimmäisen kerran nimitettäessä. Alakohta poistetaan vanhentuneena.

181 artikla. Artiklan toisessa, kolmannessa ja neljännessä kohdassa on määräyksiä, jotka liittyvät 172 artiklan 1, 2 ja 3 kohdassa aiemmin olleisiin määräyksiin jäsenvaltioiden rahoitusosuuksista. Artiklan 172 kyseiset kohdat kumottiin unionisopimuksella vuonna 1992. Artiklan 181 vastaavat kohdat jäivät tuolloin erehdyksessä kumoamatta, minkä vuoksi ne poistetaan nyt.

191 artikla. Euroopan atomienergiayhteisön erioikeuksia ja vapauksia koskeva 191 artikla kumottiin ja korvattiin vuonna 1965 sulautumissopimuksen 28 artiklalla. Ymmärrettävyyden lisäämiseksi sulautumissopimuksen 28 artiklan ensimmäinen kohta sisällytetään nyt 191 artiklaan asianmukaisesti mukautettuna.

198 artikla. Artiklassa määrätään Euratomin perustamissopimuksen maantieteellisestä soveltamisalueesta. Koska Suomi on antanut artiklan viimeisen kohdan e alakohdassa tarkoitetun Ahvenanmaata koskevan julistuksen, alakohta poistetaan harhaanjohtavana. Samalla artiklaan lisätään uusi kolmas kohta, jonka mukaan Euratomin perustamissopimusta sovelletaan Ahvenanmaahan Suomen liittymissopimuksen pöytäkirjan nro 2 määräysten mukaisesti.

199 artikla. Artiklassa määrätään yhteisön ja Yhdistyneiden Kansakuntien välisistä suhteista. Artiklassa oleva vanhentunut viittaus tullitariffeja ja kauppaa koskevaan yleissopimukseen (GATT-sopimus) korvataan viittauksella Maailman kauppajärjestöön (WTO), koska GATT-sopimuksella luotu järjestelmä on korvattu Maailmankauppajärjestön perustamissopimuksella (WTO-sopimus).

Kuudes osasto. Osasto sisältää määräykset toimielinten järjestäytymisestä ja Euratomin perustamissopimuksen alustavasta soveltamisesta sekä siirtymäsäännökset yhteisön toiminnan ensimmäisille vuosille. Osasto kumotaan vanhentuneena.

225 artikla. Artiklassa määrätään, että Euratomin perustamissopimus on todistusvoimainen neljällä alkuperäisellä kielellä. Artiklaa täydennetään ymmärrettävyyden lisäämiseksi kirjaamalla siihen, että myös myöhemmin liittyneiden jäsenvaltioiden kielillä laaditut Euratomin perustamissopimuksen tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia.

Euratomin perustamissopimuksen liitteet

V liite sisältää määräykset yhteisön ensimmäisestä tutkimus- ja koulutusohjelmasta sen toiminnan alkuvuosilta. Liite poistetaan vanhentuneena.

Euratomin perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat ja muut asiakirjat

Pöytäkirja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen soveltamisesta Alankomaiden kuningaskunnan Euroopan ulkopuolella sijaitseviin osiin.

Alankomaiden erityiseen perustuslailliseen tilanteeseen vuonna 1958 liittyvä pöytäkirja kumotaan vanhentuneena.

Pöytäkirja Euroopan atomienergiayhteisön tuomioistuimen perussäännöstä

Pöytäkirjan alusta ja lopusta poistetaan viittaukset valtionpäämiehiin ja heidän täysivaltaisiin edustajiinsa vanhan sanamuodon saattamiseksi nykyaikaiseen muotoon. Samasta syystä pöytäkirjan lopusta poistetaan luettelo allekirjoittajista.

Pöytäkirjan 3 artiklaan lisätään neljäs kohta, jossa määrätään, että tuomareihin, julkisasiamiehiin, kirjaajaan sekä avustaviin esittelijöihin sovelletaan samoja erioikeuksia ja vapauksia kuin yhteisöjen virkamiehiin. Tästä on määrätty jo vuonna 1965 erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 21 artiklassa. Määräys lisätään nyt ymmärrettävyyden lisäämiseksi myös yhteisön tuomioistuimen perussääntöön.

Pöytäkirjan 58 artikla, jossa on määräykset ensimmäisten erovuoroisten tuomareiden ja julkisasiamiesten valitsemisesta tuomioistuimen järjestäytyessä vuonna 1958, kumotaan vanhentuneena.

Amsterdamin sopimuksen 9 artikla: Toimielinsopimukseen ja sulautussopimukseen sekä erioikeuksia ja vapauksia koskevaan pöytäkirjaan tehdyt muutokset

Artiklan *1 kohdalla* kumotaan Euroopan yhteisöille yhteisistä toimielimistä 25 päivänä maaliskuuta 1957 tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä toimielinsopimus) sekä Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn sopimuksen (jäljempänä sulautumissopimus). Sopimusten olennainen sisältö säilytetään kuitenkin 9 artiklan muissa kohdissa. Samalla kumotaan sulautumissopimuksen päätösasiakirja. Sen sijaan sulautumissopimukseen liittyvä Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehty pöytäkirja jää voimaan.

Toimielinsopimuksella yhdistettiin EHTY:n, EY:n ja Euratomin perustamissopimuksilla perustetut erilliset kolme parlamenttia, tuomioistuinta ja talous- ja sosiaalikomiteaa vuodesta 1958 alkaen Euroopan yhteisöjen yhteisiksi toimielimiksi.

Sulautumissopimuksella sovitettiin yhteen kolmen yhteisön toiminnot yhdistämällä niiden siihen saakka erillään toimineet neuvostot yhdeksi yhteiseksi Euroopan yhteisöjen neuvostoksi. Vastaavasti sulautumissopimuksella yhdistettiin EHTY:n korkea viranomainen sekä EY:n ja Euratomin komissiot yhdeksi yhteiseksi Euroopan yhteisöjen komissioksi. Sulautumissopimuksella yhdistettiin myös yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimet yhdeksi toimielimeksi.

Koska näitä sopimuksia on useasti osittain kumottu ja osittain muutettu, ymmärrettävyyden lisäämiseksi ne kumotaan kokonaan ja niiden olennainen sisältö sisällytetään 9 artiklaan.

Artiklan *2 kohdan* mukaan kolmen yhteisön perustamissopimuksissa Euroopan parlamentille, neuvostolle, komissiolle, tuomioistuimelle ja tilintarkastustuomioistuimelle uskottuja valtuuksia ja toimivaltaa käyttävät yhteiset toimielimet sen mukaan kuin perustamissopimuksissa kyseisistä toimielimistä määrätään. Kohdan mukaan toimielinten nykyinen toiminta ja nykyinen tilanne jatkuvat muuttumattomana.

Artiklan 2 kohta sisältää yksinkertaistetussa muodossa toimielinsopimuksen 1 ja 2 artiklan Euroopan parlamenttia koskevat määräykset, sulautumissopimuksen 1 artiklan neuvostoa koskevat määräykset, sulautumissopimuksen 9 artiklan komissiota koskevat määräykset, toimielinsopimuksen 3 ja 4 artiklan tuomioistuinta koskevat määräykset, sulautumissopimuksen 22 artiklan tilintarkastustuomioistuinta koskevat määräykset sekä toimielinsopimuksen 5 artiklan talous- ja sosiaalikomiteaa koskevat määräykset. Toimielinsopimuksen 5 artiklan talous- ja sosiaalikomitean atomienergiayhteisön alaan kuuluvia erityisjaostoja koskevia määräyksiä ei kuitenkaan sisällytetä tähän kohtaan, koska vastaavia erityisjaostoja koskevat määräykset poistetaan myös EY:n perustamissopimuksen 197 artiklasta.

Artiklan *3 kohdan* mukaan yhteisöillä on yhteinen hallinto ja yhteiset virkamiehet ja muut työntekijät. Tämä kohta sisältää yksinkertaistetussa muodossa sulautumissopimuksen 24 artiklan määräykset. Kohdassa viitataan EY:n perustamissopimuksen 212 artiklaan, jonka mukaan neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä yhteisöjen henkilöstösäännöt.

Artiklan *4 kohdan* mukaan yhteisöt nauttivat jäsenvaltioissa niistä erioikeuksista ja vapauksista, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi. Tämä kohta sisältää yksinkertaistetussa muodossa sulautumissopimuksen 28 artiklan määräykset mukautettuna siten, että erioikeuksista ja vapauksista nauttivien toimielinten joukkoon lisätään myös Euroopan keskuspankki (EKP) ja Euroopan rahapoliittinen instituutti (ERI). Tarkemmat määräykset erioikeuksista ja vapauksista ovat sulautumissopimukseen liittyvässä pöytäkirjassa, joka jää 1 kohdan mukaan voimaan.

Artikla *5 kohdan* mukaan Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehtyä pöytäkirjaa täydennetään lisäämällä siihen uusi 23 artikla, jonka mukaan pöytäkirjaa sovelletaan myös EKP:hen ja ERI:iin. Uusi artikla sisältää EY:n perustamissopimukseen

liittyvän pöytäkirjan nro 7 määräykset. Uusi artikla lisätään ymmärrettävyyden vuoksi, koska pöytäkirja nro 7 kumotaan EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistuksen yhteydessä.

Artiklan *6 kohdan* mukaan yhteisöillä on yksi yhteinen talousarvio, johon otetaan kaikkien kolmen yhteisön tulot ja menot lukuun ottamatta Euratomin perustamissopimuksessa tarkoitettuja ydinteknisen teollisuuden kehitykselle tärkeitä yhteisyrityksiä sekä malmien ja ydinpolttoaineiden hankintakeskusta. Kohta sisältää yksinkertaistetussa muodossa sulautumissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan määräykset. Sulautumissopimuksen 20 artiklan 2 ja 3 kohdan määräykset sisällytetään EHTY:n perustamissopimuksen 50 artiklaan.

Artiklan *7 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden hallitusten edustajat voivat yhteisellä sopimuksella vahvistaa tarvittavat määräykset niiden Luxemburgin erityiskysymysten sääntelemiseksi, jotka aiheutuivat EHTY:n toimintojen osittaisesta siirtämisestä Luxemburgista Brysseliin sulautumissopimuksen seurauksena. EHTY:n neuvosto kokoontui ennen sulautumissopimusta Luxemburgissa. Neuvosto kokoontuu nykyisin Luxemburgissa huhti-, kesä- ja lokakuussa. Kohta sisältää sulautumissopimuksen 37 artiklan määräykset sellaisenaan.

Amsterdamin sopimuksen 10 artikla

Artiklan *1 kohdan* mukaan yksinkertaistamisen yhteydessä tehdyillä vanhentuneiden määräysten poistoilla tai mukautuksilla ei muuteta näiden määräysten oikeusvaikutuksia. Poistoista tai mukautuksista huolimatta yksinkertaistamisen kohteina olevista määräyksistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä määräyksiin sisältyvät määräajat säilyvät ennallaan.

Erityisesti korostetaan sitä, että määräyksissä olevien vanhentuneiden määräaikojen poistaminen ei muuta määräajoista johtuvia oikeuksia tai velvollisuuksia. Vanhentuneen määräajan poistaminen ei siten estä vetoamasta määräykseen yhteisöjen tuomioistuimessa sillä perusteella, että neuvosto tai jäsenvaltio ei ole toiminut määräyksen mukaisesti asetettuun määräaikaan mennessä.

Lisäksi määrätään, että yksinkertaistamisella ei muuteta liittymissopimusten oikeusvaikutuksia.

Artiklan *2 kohdassa* määrätään, että yksinkertaistamisella ei muuteta perustamissopimusten nojalla annettujen voimassa olevien säädösten oikeusvaikutuksia. Yksinkertaistaminen ei siten muuta sellaisten johdetun oikeuden säädösten oikeusvaikutuksia, joiden oikeusperusta perustamissopimuksissa on poistojen tai mukautusten kohteena.

Artiklan *3 kohdan* mukaan myöskään toimielinsopimuksen ja sulautumissopimuksen kumoamisella ei muuteta niiden oikeusvaikutuksia.

Artiklalla varmistetaan siten horisontaalisesti se, että yksinkertaistamisella ei muuteta yhteisön säännöstöä (''acquis communautaire''). Artikla estää yksinkertaistamisen tulosten tulkitsemisen siten, että niillä olisi joitain muita vaikutuksia kuin ne mitä niille on tarkoitettu antaa. Tätä tarkoitusta vahvistaa vielä hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 50.

Amsterdamin sopimuksen 11 artikla

Artiklan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on samanlainen toimivalta tulkita Amsterdamin sopimuksen yksinkertaistamista koskevia määräyksiä kuin sillä on perustamissopimusten tulkintaan. Tuomioistuimen toimivalta kattaa siten myös Amsterdamin sopimuksen 10 artiklan.

Amsterdamin sopimuksen kolmas osa: Yleiset määräykset ja loppumääräykset

Amsterdamin sopimuksen 12 artikla

Artiklan 1 kohta sisältää määräykset unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen uudelleennumeroimisesta. Amsterdamin sopimuksen liitteenä on unionisopimusta ja EY:n perustamissopimusta koskevat vastaavuustaulukot, joista ilmenee mainittujen sopimusten artiklojen, osastojen ja jaksojen uudet numerot sellaisina kuin ne ovat Amsterdamin sopimuksella muutettuina. Vastaavuustaulukot muodostavat erottamattoman osan Amsterdamin sopimusta.

Artiklan 2 kohdan mukaan unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen määräyksissä olevat viittaukset mukautetaan toisiinsa. Samoin mukautetaan muihin unionin perussopimuksiin sisältyvät viittaukset mainittujen sopimusten määräyksiin.

Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitettiin havainnollisuuden vuoksi unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen tekstit sellaisina kuin ne ovat kon-

ferenssin tuloksena syntyneiden muutosten jälkeen. Näissä niin sanotuissa konsolidoiduissa toisinnoissa on otettu huomioon myös edellä mainittujen vastaavuustaulukoiden mukaiset uudet numerot sekä 2 kohdassa mainitut mukautukset. Konsolidoituja versioita ei ratifioida, mutta ne on tehtyjen muutosten havainnollistamiseksi liitetty myös tähän hallituksen esitykseen Amsterdamin sopimuksen tekstin sekä pöytäkirjojen ja julistuksien tekstien jälkeen.

Artiklan 3 kohdan mukaan yhteisön muissa asiakirjoissa tai säädöksissä olevia viittauksia 2 kohdassa tarkoitettujen sopimusten artikloihin, osastoihin ja jaksoihin pidetään viittauksina 1 kohdan nojalla uudelleennumeroituihin artikloihin, osastoihin ja jaksoihin sekä Amsterdamin sopimuksen 6 artiklalla uudelleen numeroituihin EY:n perustamissopimuksen määräyksiin.

Artiklan 4 kohdassa määrätään vastaavasti, että viittauksia EHTY:n perustamissopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen määräyksiin pidetään viittauksina näihin määräyksiin sellaisina kuin ne ovat uudelleen numeroituina Amsterdamin sopimuksen 7 ja 8 artiklan perusteella.

Amsterdamin sopimuksen 13 artikla

Artiklan mukaan Amsterdamin sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi. Artikla vastaa sanamuodoltaan unionisopimuksen Q artiklan (uusi 51 artikla), EY:n perustamissopimuksen 240 artiklan (uusi 312 artikla) ja Euratomin perustamissopimuksen 208 artiklan määräyksiä. EHTY:n perustamissopimus eroaa mainituista sopimuksista siten, että se on 97 artiklansa mukaisesti tehty 50 vuodeksi. EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyy 23 päivänä heinäkuuta 2002.

Wienin valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen (SopS 32—33/1980) V osan 3 osasto sisältää määräykset kansainvälisen sopimuksen voimassaolon päättymisestä. Rajoittamattomaksi ajaksi tehdyn kansainvälisen sopimuksen voimassaolo voi päättyä kaikkien sopimuspuolten suostumuksella. Amsterdamin sopimuksen osalta tämä merkitsisi unionisopimuksen N artiklan (uusi 48 artikla) eli unionin perussopimusten muuttamista koskevan menettelyn soveltamista.

Amsterdamin sopimuksen 14 artikla

Artikla sisältää Amsterdamin sopimuksen ratifiointia ja voimaantuloa koskevat määräykset. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet ratifioivat sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kaikki allekirjoittajavaltiot ovat tallettaneet ratifioimiskirjansa.

Amsterdamin sopimuksen 15 artikla

Artikla sisältää Amsterdamin sopimuksen eri kielitoisintoja ja tallettajaa koskevat määräykset. Sopimus on tehty 12 kielellä, jotka kaikki ovat yhtä todistusvoimaisia. Unionin perussopimukset ja niiden muutokset tehdään unionin 11 virallisen kielen lisäksi iirin kielellä. Sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan. Tallettaja toimittaa sopimuksesta oikeaksi todistetun jäljennöksen allekirjoittajavaltioiden hallituksille. Wienin valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen mukaan tallettaja myös vastaanottaa kaikki sopimusta koskevat asiakirjat, tiedotukset ja ilmoitukset sekä ilmoittaa niistä allekirjoittajavaltioille.

Pöytäkirjat

A. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitetyt pöytäkirjat

1. Pöytäkirja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklasta

Unionisopimukseen on Amsterdamin sopimuksella liitetty pöytäkirja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklasta (uusi 17 artikla). Pöytäkirjan mukaan Euroopan unioni laatii yhdessä Länsi-Euroopan unionin (WEU) kanssa niiden välistä lujitettua yhteistyötä koskevat järjestelyt vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta.

Unionisopimuksen J.7 artiklaan liittyvän pöytäkirjan edellyttämät toimet unionin ja WEU:n yhteistyön lujittamiseksi on käynnistetty syksyllä 1997. WEU:n ministerineuvoston kokous hyväksyi Erfurtissa marraskuussa 1997 päätöksen tarkkailijavaltioiden osallistumisesta J.7 artiklan kolmannen kohdan mukaisesti toteutettaviin toimiin. Päätöstä sovelletaan väliaikaisesti Amsterdamin sopi-

muksen voimaantuloon saakka, mukaan lukien WEU:n Euroopan unionin pyynnöstä toteuttamat toimet.

WEU:n ministerikokous hyväksyi myös päätöksen unionin ja WEU:n puheenjohtajuuskausien yhdenmukaistamisesta. Lisäksi unionin ja WEU:n välisten konsultaatio- ja päätöksentekomekanismien yhteensovittamista erityisesti kriisitilanteissa on käsitelty järjestöjen välisissä epävirallisissa kokouksissa. Myös selvitystyö unionin ja WEU:n eri toimielinten yhteiskokousten virallistamisesta on aloitettu. Edelleen järjestön sihteeristöjen yhteistyötä ja koordinaatiota, mukaan lukien henkilöstön ja asiakirjojen vaihto, on tarkoitus kehittää ottaen huomioon myös unionin tulevan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön rooli. WEU:n ja Euroopan yhteisöjen komission käytännön yhteistyön muotojen kehittäminen on aloitettu niillä aloilla, joissa komissiolla on omaa toimivaltaa.

WEU:hun liittyy myös hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan julistus nro 3, jossa käsitellään muun muassa edellä mainittuja unionin ja WEU:n yhteistyön lujittamista koskevia toimenpiteitä. Julistusta on käsitelty tarkemmin hallituksen esityksen julistuksia koskevassa osassa.

B. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat

2. Pöytäkirja Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia

Eräät EY:n jäsenvaltiot ovat sopineet vuonna 1985 allekirjoitetulla Schengenin sopimuksella ja sen täytäntöönpanoa koskevalla vuoden 1990 Schengenin yleissopimuksella (jäljempänä Schengenin sopimukset) välistensä sisärajatarkastusten asteittaisesta poistamisesta ja niihin liittyvistä rinnakkaistoimenpiteistä erityisesti poliisiyhteistyön alalla. Schengen-yhteistyötä on toteutettu unionin toimielinten ulkopuolella, mutta sopimuspuolten tavoitteena on alusta lähtien ollut yhteistyön siirtäminen Euroopan yhteisön (ja sittemmin unionin) sisällä tapahtuvaksi.

Alkuperäisten sopimuspuolten (Alankomaat, Belgia, Luxemburg, Ranska ja Saksa) lisäksi ovat kaikki unionin jäsenvaltiot Isoa-Britanniaa ja Irlantia lukuunottamatta sittemmin allekirjoittaneet Schengenin sopimukset. Sopimukset tulivat voimaan 26 päivänä maaliskuuta 1995, ja niitä soveltaa tällä hetkellä täysimääräisesti seitsemän valtiota (Alankomaat, Belgia, Espanja, Luxemburg, Portugal, Ranska ja Saksa). Täysimääräisen soveltamisen edellytyksenä on paitsi sopimusten allekirjoittaminen ja ratifiointi lisäksi toimeenpanevan komitean erillinen päätös soveltamisen aloittamisesta. Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti voivat ilmoittaa halustaan osallistua Schengen-yhteistyöhön ja sen kehittämiseen. Schengen-valtiot tekevät osallistumisesta erillisen päätöksen. Tanskan asemaa koskevan unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitetyn pöytäkirjan nro 5 mukaan Tanska ei osallistu ilman eri päätöstä Schengen-yhteistyön kehittämiseen EY:n perustamissopimuksen uuden III a osaston (uusi IV osasto) soveltamisalalla.

Suomi ryhtyi muiden Pohjoismaiden kanssa neuvottelemaan jäsenyydestä Schengenin sopimuksissa alkuvuodesta 1995. Neuvotteluiden päätteeksi allekirjoitettiin 19 päivänä joulukuuta 1996 sopimus Suomen, Ruotsin ja Tanskan liittymisestä Schengenin sopimuksiin. Samassa yhteydessä allekirjoitettiin yhteistyösopimus, jolla Norja ja Islanti osallistuvat Schengen-yhteistyöhön. Sopimuksen tarkoituksena on turvata pohjoismaisen passiunionin jatkuvuus.

Keskeinen muutos jäsenvaltioiden harjoittaman oikeus- ja sisäasiain yhteistyön kannalta on tähän asti unionin ulkopuolella harjoitetun Schengenin sopimuksiin perustuvan yhteistyön siirtäminen unionin rakenteiden sisällä tapahtuvaksi. Asiasta on määräykset unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen liitettävässä pöytäkirjassa nro 2.

Pöytäkirjan *1 artiklalla* oikeutetaan 13 Schengenin sopimukset allekirjoittanutta jäsenvaltiota harjoittamaan läheisempää yhteistyötä Schengenin sopimusten ja niihin liittyvien sopimusten ja määräysten (ns. Schengenin säännöstö) mukaisesti. Yhteistyö toteutetaan unionin toimielinten ja oikeuden puitteissa noudattaen unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen määräyksiä.

Pöytäkirjan *2 artiklan* 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan Schengenin säännöstöä sovelletaan Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä lukien 1 artiklassa lueteltuihin 13 jäsenvaltioon. Schengenin sopimusjärjestelmässä unionin neuvostoa vastaneen toimeenpanevan komitean sijalle tulee tuolloin neuvosto. Neuvostossa valmistaudutaan jo tulevaan muutokseen käymällä keskusteluja käytännön järjestelyistä.

Schengenin säännöstö sijoitetaan unionin oikeusjärjestelmässä joko EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan tai unionin oikeus- ja sisäasiain yhteistyön piiriin. Neuvosto vahvistaa artiklan 2 kohdan mukaan perussopimusten asiaankuuluvien määräysten mukaisesti Schengenin säännöstön piiriin kuuluvien määräysten ja päätösten oikeudellisen perustan. Artiklaan liittyvässä julistuksessa (julistus nro 44) todetaan, että neuvosto toteuttaa kaikki 2 artiklassa mainitut toimet Amsterdamin sopimuksen tullessa voimaan ja että tarvittava valmistelu pyritään saamaan päätökseen ennen tätä päivämäärää. Neuvoston alaisessa työryhmässä käydään läpi Schengenin säännöstöä oikeudellisen perustan selvittämiseksi.

Artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan mukaisesti Schengenin määräysten ja toimenpiteiden katsotaan perustuvan unionisopimuksen VI osastoon, jollei toisen alakohdan mukaista päätöstä ole tehty. Mainitun toisen alakohdan mukaisten päätösten puuttuminen ei myöskään vaikuta uusien Schengenin säännöstöön perustuvien ehdotusten ja aloitteiden oikeudelliseen perustaan, vaan ne tehdään pöytäkirjan 5 artiklan nojalla asiasisällön mukaan joko EY:n perustamissopimuksen tai unionisopimuksen nojalla.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta Schengenin säännöstön suhteen määräytyy artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan nojalla kunkin asiakirjan oikeudellisen perustan mukaisesti, jonka neuvosto määrittelee edellä esitetyllä tavalla. Tuomioistuimen toimivalta on Schengenin säännöstöä koskevissa päätöksissä ja määräyksissä sama kuin muutoin asianomaisissa kohdissa unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla. Merkittävä osa Schengenin säännöstöstä kuuluu asiallisesti uuteen EY:n perustamissopimuksen III a osastoon, jolloin tuomioistuimen toimivalta esimerkiksi ennakkoratkaisutoimivallan osalta määräytyy EY:n perustamissopimuksen yleisten tuomioistuinta koskevien määräysten lisäksi 73 p artiklan (uusi 68 artikla) mukaisesti.

Tuomioistuimella ei Schengen-pöytäkirjan soveltamisalalla ole toimivaltaa yleisen järjestyksen ylläpitoa ja sisäisen turvallisuuden suojelemista koskevissa toimenpiteissä tai päätöksissä. Vastaava rajoitus sisältyy EY:n perustamissopimuksen 73 p artiklaan. Unionisopimuksen K.7 artiklaan (uusi 35 artikla) sisältyy tarkemmin määritelty tuomioistuimen toimivallan rajaus.

Pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto päättää 13 jäsenensä yksimielisellä päätöksellä siitä, koska Schengenin säännöstöä ryhdytään soveltamaan niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat liittyneet Schengenin sopimuksiin mutta joita koskien ei pöytäkirjan voimaantullessa ole tehty Schengenin toimeenpanevan komitean päätöstä soveltamisen aloittamisesta. Tällaisia maita ovat tällä hetkellä Kreikka ja kolme Pohjoismaata. Italian ja Itävallan osalta päätökset sopimusten soveltamisen aloittamisesta tehtiin lokakuussa 1997, ja ne ryhtyvät soveltamaan sopimuksia täysimääräisesti maaliskuun 1998 loppuun mennessä.

Pohjoismaiden liittymissopimusten ratifiointi on tarpeen pöytäkirjasta huolimatta, koska se on Schengenin järjestelmän ja samalla Schengenin säännöstön edellyttämä menettely, jonka kuluessa muut jäsenvaltiot tutkivat liittymisedellytykset. Ilman ratifiointia Pohjoismaiden ei voida katsoa täyttävän liittymisen edellytyksiä, eikä Pohjoismaiden liittymisestä Schengenin sopimuksia soveltaviin valtioihin voitaisi tehdä 2 artiklan 2 kohdan mukaista päätöstä.

Pöytäkirjan *3 artikla* sisältää erityisesti Tanskaa koskevia määräyksiä, jotka ovat tarpeen Tanskan unionisopimukseen vuonna 1992 tekemien varaumien (Edinburghin Eurooppa-neuvoston 12 päivänä joulukuuta 1992 antamat päätelmät) sekä unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimuksen Amsterdamin sopimuksella liitetyn Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan vuoksi. Tanskan oikeudet ja velvollisuudet suhteessa niihin Schengenin säännöstön osiin, joiden oikeudelliseksi perustaksi päätetään 2 artiklan mukaisesti EY:n perustamissopimuksen uusi osasto, määräytyvät sen mukaan, mitkä ne olivat ennen tätä päätöstä. Niiden Schengenin säännöstön määräysten ja päätösten osalta, joiden oikeudelliseksi perustaksi määrätään unionisopimuksen VI osasto (III pilari), Tanskalla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin sopimuspuolilla.

Pöytäkirjan *4 artiklan* mukaan Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti voi milloin tahansa pyytää saada osallistua Schengenin säännöstön soveltamiseen joko kokonaan tai osittain. Neuvosto päättää pyyntöön suostumisesta 1 artiklassa mainittujen 13 jäsenvaltion ja pyynnön esittäneen valtion yksimielisellä päätöksellä. Artiklaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 45.

Pöytäkirjan *5 artikla* sisältää Schengen-

yhteistyön edelleen kehittämistä koskevat määräykset. Artiklan mukaan Schengenin säännöstöön perustuvien ehdotusten tai aloitteiden on oltava perussopimusten asiaa koskevien määräysten mukaisia. Kehitettäessä Schengenin säännöstöä edelleen aloitteiden on pöytäkirjan 5 artiklan mukaan perustuttava unionin perussopimusten asianomaisiin artikloihin. Schengenin säännöstöä kehittävien ehdotusten osalta katsotaan perustamissopimuksen 5 a artiklan (uusi 11 artikla) sekä unionisopimuksen K.15 artiklan (uusi 43 artikla) mukainen oikeus tiiviimpään yhteistyöhön myönnetyksi. Artiklaan liittyy päätösasiakirjan julistus nro 46.

Artiklan 2 alakohdan mukaan ensimmäisen alakohdan määräyksiä sovelletaan uusiin ehdotuksiin tai aloitteisiin, vaikka neuvosto ei olisi hyväksynyt 2 artiklan mukaisesti niihin sovellettavaa oikeudellista perustaa. Uudet ehdotukset tehdään tässäkin tapauksessa asiasisältönsä mukaan joko EY:n perustamissopimuksen tai unionisopimuksen nojalla.

Pöytäkirjan *6 artikla* sisältää Islantiin ja Norjaan sovellettavat Schengenin säännöstön täytäntöönpanoa ja edelleen kehittämistä koskevat määräykset. Islannin ja Norjan osallistuminen Schengenin säännöstön soveltamiseen ja edelleen kehittämiseen tapahtuu 19 päivänä joulukuuta 1996 allekirjoitetun yhteistyösopimuksen perusteella. Mainittu yhteistyösopimus ei ole vielä tullut voimaan.

Islantia ja Norjaa koskevista menettelyistä tehdään erillinen sopimus Norjan ja Islannin kanssa. Unionin puolesta sopimuksen tekee neuvosto 13 jäsenvaltion yksimielisellä päätöksellä, joten sopimusta ei ole tarkoitus erikseen hyväksyä jäsenvaltioissa: Sopimukseen sisällytetään määräykset Norjan ja Islannin osallistumisesta pöytäkirjan soveltamisesta aiheutuviin taloudellisiin seuraamuksiin.

Siltä varalta, että Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti päättävät osallistua 4 artiklan mukaisesti Schengen-yhteistyöhön artiklan toinen kohta sisältää määräykset Islannin ja Norjan ja toisaalta Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin välisten oikeuksien määräytymisestä. Neuvosto tekee tarvittaessa asiasta 15 jäsenvaltion yksimielisellä päätöksellä erillisen sopimuksen. Pöytäkirjan 6 artiklaa koskevassa hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyssä julistuksessa (julistus nro 47) todetaan, että sopimuspuolet pyrkivät siihen, että 6 artiklassa tarkoitetut sopimukset tulisivat voimaan samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

Pöytäkirjan *7 artiklan* mukaan neuvosto päättää normaalilla määräenemmistöpäätöksellä menettelyistä, joilla Schengenin sihteeristö yhdistetään neuvoston pääsihteeristöön. Neuvoston alaisessa työryhmässä on jo alettu käsitellä yhdistämiseen liittyviä käytännön kysymyksiä.

Pöytäkirjan *8 artiklan* mukaan unionin laajentuessa tulevaisuudessa Schengenin säännöstöä pidetään osana unionin säännöstöä, joka hakijavaltioiden on hyväksyttävä kokonaisuudessaan edellytyksenä jäseneksi pääsylle.

Pöytäkirjan liitteessä määritellään Schengenin säännöstö. Säännöstö koostuu alkuperäisestä vuoden 1985 Schengenin sopimuksesta ja sen soveltamisesta vuonna 1990 tehdystä sopimuksesta. Säännöstöön katsotaan kuuluvaksi myös mainittujen sopimusten päätösasiakirjat sekä niihin liittyvät yhteiset julistukset. Edelleen säännöstöön kuuluvat vuosien 1985 ja 1990 sopimuksiin liittymistä koskevat pöytäkirjat (27 päivänä marraskuuta 1990 tehty Italian liittymispöytäkirja, 25 päivänä kesäkuuta 1991 tehty Espanjan ja Portugalin liittymispöytäkirja, 6 päivänä marraskuuta 1992 tehty Kreikan liittymispöytäkirja sekä 19 päivänä joulukuuta 1996 tehty Tanskan, Suomen ja Ruotsin liittymispöytäkirja). Myös liittymispöytäkirjoja koskevien päätösasiakirjojen ja julistusten katsotaan olevan osa Schengenin säännöstöä.

Keskeisen osan säännöstöä muodostaa vuoden 1990 soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen mukaisesti perustetun toimeenpanevan komitean päätökset ja julistukset. Näihin kuuluvat myös päätökset, jotka on tehnyt muu elin toimeenpanevan komitean niille Schengenin sopimusten nojalla siirtämän päätösvallan mukaisesti.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Hallituksen on tarkoitus antaa Suomen liittymistä Schengenin sopimuksiin koskeva esitys eduskunnalle helmi-maaliskuussa 1998. Hyväksyttäviin sopimuksiin kuuluu myös Norjan ja Islannin kanssa vuonna 1996 allekirjoitettu yhteistyösopimus. Esityksessä yksilöidään Schengenin sopimusten hyväksymisen edellyttämät muutostarpeet Suomen lainsäädäntöön sekä Schengenin sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Unionisopimukseen ja EY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella liitetyn Schengen-pöytäkirjan hyväksymisestä ei ai-

heudu erillisiä lainsäädännön muutostarpeita. Esityksen yleisperustelujen kohdassa 8 ''Riippuvuus muista esityksistä ja kansainvälisistä sopimuksista'' on selostettu Schengenin sopimuksia koskevan hallituksen esityksen suhdetta tähän esitykseen.

Eräiden Schengen-pöytäkirjan määräysten vaikutusta hallituksen esitykseen liittyvän lakiehdotuksen säätämisjärjestykseen käsitellään jäljempänä esityksen säätämisjärjestystä käsiteltävässä kohdassa.

3. Pöytäkirja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin

Ensimmäinen Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia koskeva pöytäkirja koskee EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan (uusi 14 artikla) soveltamista Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin. Pöytäkirjalla ratkaistaan erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan ja muiden jäsenvaltioiden välinen EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklaa koskeva tulkintaerimielisyys. Artiklassa todetaan, että sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääoman vapaa liikkuvuus taataan sopimuksen mukaisesti (2 kohta). Yhdistynyt kuningaskunta on tulkinnut 7 a artiklan sisältämän henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen koskevan vain unionin kansalaisia ja heidän perheenjäseniään. Muut jäsenvaltiot tulkitsevat määräyksen kattavan kaikki yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluvat henkilöt.

Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä ei ole rajatarkastuksia tai rajavalvontaa (yhteinen matkustusalue eli ns. Common travel area). Tämän asiaintilan säilyttäminen on Irlannille poliittisesti ja taloudellisesti erittäin tärkeää, joten Irlanti on yhtynyt Yhdistyneen kuningaskunnan tulkintaan ja pöytäkirjaa sovelletaan myös siihen.

Pöytäkirjan *1 artiklan* mukaan Yhdistyneellä kuningaskunnalla on oikeus, EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklasta tai muista unionin perussopimusten määräyksistä tai niihin liittyvästä kansainvälisestä sopimuksesta riippumatta, suorittaa yhteisillä rajoilla toisten jäsenvaltioiden kanssa tarpeelliseksi katsomiaan henkilöiden tarkastuksia. Artiklan a alakohdan nojalla Yhdistynyt kuningaskunta voi tarkistaa yhteisön säännöstön nojalla tietyistä oikeuksista nauttivien ETA-valtioiden kansalaisten oikeuden päästä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Sama tarkistusoikeus koskee muiden valtioiden kansalaisia, joilla on Yhdistynyttä kuningaskuntaa sitovan kansainvälisen sopimuksen nojalla oikeus päästä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Artiklan b alakohdan nojalla Yhdistyneellä kuningaskunnalla on oikeus päättää muiden kuin a alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Pöytäkirjan 1 artiklassa todetaan edelleen, että Yhdistyneellä kuningaskunnalla on sopimuksen 7 a artiklasta tai muista unionin säännöksistä huolimatta oikeus suorittaa rajoillaan henkilötarkastuksia, joita se pitää tarpeellisina ETA-kansalaisten maahantulooikeuden toteamiseksi ja sen päättämiseksi päästääkö se muut henkilöt maahan. Artikla koskee myös alueita, joiden ulkosuhteista Yhdistynyt kuningaskunta vastaa.

Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti saavat pöytäkirjan *2 artiklan* mukaan jatkaa järjestelyjä, jotka liittyvät henkilöiden liikkumiseen näiden kahden maan välillä. Järjestelyiden tulee ottaa huomioon ETA-kansalaisten oikeudet. Niin kauan kuin tällaisia järjestelyitä ylläpidetään, 1 artiklaa sovelletaan myös Irlantiin samoin ehdoin kuin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Muut jäsenvaltiot voivat pöytäkirjan *3 artiklan* mukaan ylläpitää vastaavia tarkastuksia Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin alueelta tuleviin henkilöihin.

4. Pöytäkirja Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta

Toinen Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia koskeva pöytäkirja liittyy EY:n perustamissopimuksen uuden III a osaston (uusi IV osasto) soveltamiseen.

Pöytäkirjan *1 artiklan* mukaan Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti eivät osallistu EY:n perustamissopimuksen III a osaston nojalla ehdotettujen toimenpiteiden hyväksymiseen neuvostossa. Määräenemmistöllä tarkoitetaan uuden osaston nojalla tehtävissä päätöksissä EY:n perustamissopimuksen 148 artiklan (uusi 205 artikla) 2 kohtaa vastaavaa osuutta äänistä, kun Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin ääniä ei oteta huomioon. Jos uudessa osastossa tehtävä toimenpide edellyttää yksimielisyyttä, ei Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin hallitusten edustajia vastaavasti oteta huomioon.

Pöytäkirjan *2 artikla* sisältää yksityiskohtaisemmat määräykset, joiden tarkoituksena on varmistaa, että EY:n perustamissopimuksen III a osaston nojalla hyväksyttävillä toimenpiteillä ei ole oikeudellista vaikutusta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai Irlantiin. Sama todetaan myös yhteisöjen tuomioistuimen osastoa tulkitsevista päätöksistä tai yhteisön osaston nojalla tekemistä kansainvälisistä sopimuksista. Osaston nojalla tehtävät oikeudellisesti merkitykselliset määräykset, päätökset tai toimenpiteet eivät ole osa yhteisön oikeutta, kun niitä sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai Irlantiin.

Pöytäkirjan *3 artikla* sisältää määräykset siltä varalta, että Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti haluaa osallistua III a osaston nojalla hyväksytyn toimenpiteen antamiseen tai soveltamiseen. Maat voivat ilmoittaa neuvoston puheenjohtajalle tästä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun osaston nojalla tehty ehdotus tai aloite on esitetty neuvostolle. Artikla sisältää myös määräykset, joiden nojalla tarvittava määräenemmistö tai yksimielisyys määräytyy näissä tilanteissa.

Artiklan 2 kohta sisältää määräykset, joita sovelletaan tilanteessa, jossa Yhdistyneen kuningaskunnan tai Irlannin osallistumista III a osaston mukaisen toimenpiteen hyväksymiseen ei voida kohtuullisessa ajassa toteuttaa. Tällöin neuvosto voi antaa toimenpiteen niin, ettei Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti osallistu siihen. Toimenpiteellä ei myöskään tässä tapauksessa ole 2 artiklan mukaisesti mitään vaikutuksia Yhdistyneen kuningaskunnan tai Irlannin oikeudelliseen asemaan.

Pöytäkirjan *4 artikla* koskee tilannetta, jossa Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti haluavat osallistua toimenpiteeseen, jonka neuvosto on jo hyväksynyt. Tässä tapauksessa sovelletaan EY:n perustamissopimuksen yleisiä tiiviimpää yhteistyötä koskevia määräyksiä. EY:n perustamissopimuksen 5 a artiklan (uusi 11 artikla) 3 kohdan mukaisesti asiasta tulee ilmoittaa neuvostolle ja komissiolle, joka antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Neljän kuukauden kuluessa samasta ajankohdasta komissio päättää mahdollisesti tarvittavista erityisjärjestelyistä.

Pöytäkirjan *5 artiklan* mukaan Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti eivät pääsääntöisesti osallistu EY:n perustamissopimuksen III a osaston nojalla hyväksyttyjen toimenpiteiden rahoitukseen muutoin kuin toimielimille aiheutuvien hallintomenojen osalta. Maat osallistuvat rahoitukseen vain niiden toimenpiteiden osalta, jotka ne ovat hyväksyneet pöytäkirjan 2 ja 3 artiklan menettelyjen mukaisesti.

Pöytäkirjan *6 artiklan* mukaan tilanteissa, joissa EY:n perustamissopimuksen III a osaston toimenpide sitoo pöytäkirjan mukaisesti Yhdistynyttä kuningaskuntaa tai Irlantia, näihin sovelletaan perustamissopimuksen asiaan kuuluvia määräyksiä. Artiklassa mainitaan erikseen 73 p artiklaan (uusi 68 artikla) sisältyvät yhteisöjen tuomioistuinta koskevat erityismääräykset.

Pöytäkirjan *7 artikla* koskee pöytäkirjan suhdetta Schengen-pöytäkirjaan. Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemaa koskevan pöytäkirjan 3 ja 4 artiklan määräykset maiden osallistumisesta EY:n perustamissopimuksen III a osaston toimenpiteisiin eivät rajoita Schengen-pöytäkirjan soveltamista. Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin osallistumiseen Schengen-yhteistyöhön sovelletaan siten Schengen-pöytäkirjan asiaa koskevia määräyksiä.

Pöytäkirjan *8 artiklan* mukaisesti Irlanti voi kirjallisella ilmoituksella lakata soveltamasta pöytäkirjan määräyksiä eli ryhtyä soveltamaan täysimääräisesti EY:n perustamissopimuksen III a osaston määräyksiä. Yhdistyneen kuningaskunnan osalta pöytäkirjan soveltamisen lopettaminen edellyttää unionisopimuksen N artiklan mukaista perussopimusten muuttamista koskevaa menettelyä. Hallitustenvälinen konferenssi on ottanut tiedoksi ja liittänyt päätösasiakirjaan Irlannin julistuksen, jossa se ilmoittaa aikovansa osallistua III a osaston nojalla annettavan säännöstön hyväksymiseen mahdollisimman laajalti samalla säilyttäen yhteisen matkustusalueen (Common Travel Area) Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa.

5. Pöytäkirja Tanskan asemasta

Tanskan jo unionisopimuksen ratifioinnin yhteydessä tekemät varaumat varmistettiin sisällyttämällä unionisopimukseen pöytäkirja, jossa määritetään Tanskan asema. Tanskan valtiosäännön mukaan alojen siirtäminen hallitusten välisestä yhteistyöstä yhteisön toimivaltaan edellyttää joko hyväksymistä kansanäänestyksessä tai 5/6 enemmistöllä tehtävää päätöstä parlamentissa. Tämän vuoksi Tanska joutui tekemään varauman unionisopimukseen sisältyneeseen K.9 artiklaan, jonka mukaan sisä- ja oikeusasioiden aloja voidaan

siirtää EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan perussopimuksia muuttamatta. Amsterdamin sopimuksessa siirretään pakolaisia, turvapaikkaa, maahanmuuttoa ja rajavalvontaa koskevat kysymykset yhteisön toimivaltaan EY:n perustamissopimuksen uuteen III a osastoon (uusi IV osasto).

Pöytäkirjan *1 artiklan* mukaan Tanska ei osallistu neuvostossa sellaisten toimenpiteiden antamiseen, joita ehdotetaan EY:n perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) nojalla. Tanskaa ei myöskään EY:n perustamissopimuksen määräyksistä poiketen oteta huomioon määritettäessä määräenemmistöä tai yksimielisyyttä.

Pöytäkirjan *2 artiklan* mukaan EY:n perustamissopimuksen III a osaston määräykset tai sen nojalla hyväksytyt toimenpiteet tai kansainväliset sopimukset eivät ole Tanskaa sitovia. Sama koskee Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tällaisen määräyksen tai toimenpiteen tulkinnasta antamia päätöksiä. Edellä mainitut eivät rajoita millään tavoin Tanskan toimivaltaa eivätkä ne myöskään ole osa yhteisön oikeutta kun niitä sovelletaan Tanskaan.

Pöytäkirjan *3 artiklan* mukaan Tanska ei osallistu EY:n perustamissopimuksen III a osaston toimenpiteiden rahoittamiseen muutoin toimielimille koituvien hallintomenojen osalta.

Pöytäkirjan *4 artiklan* mukaisesti Tanska osallistuu kuitenkin eräiden EY:n perustamissopimuksen 73 j artiklaan (uusi 62 artikla) sisältyvien viisumeja koskevien määräysten täytäntöönpanoon liittyviin toimenpiteisiin, joilla määritellään ne kolmannet maat, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ylittäessään jäsenvaltioiden ulkorajat sekä yhtenäisen viisumin kaavan määrittelyä koskeviin toimenpiteisiin.

Pöytäkirjan *5 artikla* koskee Tanskan osallistumista Schengenin säännöstön kehittämiseen. Tanska päättää kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun neuvosto on tehnyt EY:n perustamissopimuksen III a osaston määräysten nojalla päätöksen uudesta Schengenin säännöstöön perustuvasta ehdotuksesta tai aloitteesta, saattaako Tanska sen osaksi kansallista lainsäädäntöään. Tällöin Tanskan ja Schengen-valtioiden välille syntyy asiaa koskeva kansainvälisen oikeuden mukainen velvoite. Tanska ei siis tällöin hyväksy uutta Schengen-säädöstä osaksi Schengenin säännöstöä, johon sovelletaan unionin oikeutta.

Artiklan 2 kohta koskee tapausta, jossa Tanska päättää olla hyväksymättä 1 kohdassa tarkoitettua neuvoston päätöstä osaksi kansallista lainsäädäntöään. Tällöin Schengenin sopimuksissa mukana olevat jäsenvaltiot harkitsevat, mitä toimenpiteitä on aiheellista toteuttaa.

Pöytäkirjan *6 artiklan* mukaan Tanska ei osallistu unionisopimuksen J.3 artiklan (uusi 13 artikla) 1 kohdassa ja J.7 artiklan (uusi 17 artikla) tarkoitetuilla aloilla toteutettujen toimenpiteiden osalta niiden unionin toimien ja päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon, joilla on merkitystä puolustuksen alalla. Tämä ei kuitenkaan estä jäsenvaltioiden tiiviimmän yhteistyön kehittämistä tällä alalla. Tanska ei siten osallistu neuvostossa tällaisten toimenpiteiden antamiseen, eikä sillä myöskään ole velvollisuutta osallistua niiden operatiivisten kustannusten rahoittamiseen. Pöytäkirjan teksti perustuu valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuneen neuvoston joulukuussa 1992 Edinburghissa tekemään päätökseen eräiden poikkeusten myöntämisestä Tanskalle.

Pöytäkirjan *7 artikla* sisältää määräykset siltä varalta, että Tanska haluaa luopua kokonaan tai osittain pöytäkirjan mukaisista poikkeuksistaan. Tanska voi valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti ilmoittaa muille jäsenvaltioille, ettei se enää halua käyttää pöytäkirjaa tai sen osaa. Tällöin Tanska soveltaa täysimääräisesti kaikkia tuolloin voimassa olevia Euroopan unionin puitteissa toteutettuja toimenpiteitä. Tällainen ilmoitus ei edellytä toimenpiteitä muiden jäsenvaltioiden taholta.

C. Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat

6. Pöytäkirja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta

Pöytäkirja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta, jäljempänä turvapaikkapöytäkirja, sisältää johdannon ja yhden ainoan artiklan.

Johdannossa viitataan unionisopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 2 kohtaan, jossa määrätään, että unioni pitää arvossa perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 18 — 19/1990, Euroopan ihmisoikeusyleissopimus). Pöytäkirjassa todetaan myös se, että yhteisön tuomioistuimella on toimivalta F artiklan 2

kohdan tulkitsemisessa ja soveltamisessa. Lisäksi johdannossa vahvistetaan unionisopimuksen O artiklan (uusi 49 artikla) määräykset, joiden mukaan kaikkien valtioiden on unionin jäsenyyttä hakiessaan noudatettava F artiklan 1 kohdassa vahvistettuja periaatteita. Amsterdamin sopimuksella F artiklan 1 kohta on muutettu kuulumaan ''[u]nioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin''. Johdannossa otetaan myös huomioon EY:n perustamissopimuksen uusi 236 artikla (uusi 309 artikla), jossa määrätään sanktiomenettelystä siltä varalta, että jokin jäsenvaltio vakavasti ja jatkuvasti rikkoo näitä periaatteita. Johdannossa otetaan edelleen huomioon jäsenvaltioiden kansalaisten EY:n perustamissopimuksen toisen osan nojalla nauttima erityinen asema ja suojelu sekä perustamissopimuksella luotu alue, jossa ei ole sisäisiä rajoja ja jossa kaikille unionin kansalaisille taataan oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella. Johdannossa viitataan jäsenvaltioiden kansalaisten luovuttamiseen rikoksen johdosta, jota säännellään Euroopan neuvoston piirissä tehdyllä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevalla eurooppalaisella yleissopimuksella (SopS 32—33/1971, 15/1985) ja unionin jäsenvaltioiden välillä 27 päivänä syyskuuta 1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL N:o C 313, 23.10.1996). Viimeksi mainittu yleissopimus ei ole tullut vielä kansainvälisesti voimaan. Pöytäkirjan johdantoon on kirjattu pöytäkirjan taustalla oleva ajatus siitä, että turvapaikkajärjestelmää ei käytetä muuhun tarkoitukseen kuin siihen, mihin järjestelmällä on pyritty.

Pöytäkirjan johdannossa todetaan edelleen, että pöytäkirjassa otetaan huomioon pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (SopS 77/1968). Johdannon sanamuoto on toteava, mutta sillä on merkitystä tulkittaessa pöytäkirjan määräyksiä.

Pöytäkirjan ainoa artikla. Pöytäkirjan ainoan artiklan johdantokappaleessa määrätään, että jäsenvaltioita pidetään kaikissa turvapaikkaan liittyvissä oikeudellisissa ja käytännöllisissä seikoissa toisiinsa nähden turvallisina alkuperämaina. Ainoan artiklan johdantokappaleen mukaan jäsenvaltio voi ottaa harkittavaksi tai hyväksyä käsiteltäväksi jäsenvaltion kansalaisen jättämän turvapaikkahakemuksen ainoastaan artiklan a—d alakohdassa luetelluissa tapauksissa.

Artiklan *a alakohdan* mukaan turvapaikkahakemus voidaan ottaa käsiteltäväksi, jos jäsenvaltio, jonka kansalainen hakija on, Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen käyttäen hyväkseen Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen 15 artiklan määräyksiä ryhtyy alueellaan toimenpiteisiin, jotka poikkeavat mainitun yleissopimuksen mukaisista velvollisuuksista. Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen 15 artiklassa määrätään, että sodan tai muun yleisen hätätilan aikana, joka uhkaa kansakunnan elämää, sopimuspuolet voivat ryhtyä toimiin, jotka merkitsevät poikkeamista niiden yleissopimuksen mukaisista velvoitteista, siinä laajuudessa kuin tilanne välttämättä vaatii edellyttäen kuitenkin, etteivät tällaiset toimet ole ristiriidassa valtion muiden kansainvälisen oikeuden mukaisten velvoitteiden kanssa. Tämän artiklan nojalla ei voida poiketa sopimuksen 2 artiklassa tarkoitetusta oikeudesta elämään, paitsi silloin kun on kysymys laillisista sotatoimista johtuvista kuolemantapauksista. Poikkeamisoikeutta käyttävän valtion on ilmoitettava asiasta Euroopan neuvoston pääsihteerille ja pidettävä hänet tietoisena toimista ja niihin johtaneista syistä sekä milloin poikkeustoimista on luovuttu.

Artiklan *b alakohdan* mukaan turvapaikkahakemus voidaan ottaa käsiteltäväksi myös silloin, jos hakijan kotivaltiota vastaan on käynnistetty unionisopimuksen F.1 artiklan (uusi 7 artikla) 1 kohdassa mainittu menettely ja ennen kuin neuvosto on tehnyt siihen liittyvän päätöksen. Unionisopimuksen F.1 artiklassa määrätään uudesta sanktiomenettelystä, jolla jäsenvaltion unionisopimuksesta johtuvat oikeudet voidaan pidättää, jos sen todetaan rikkovan vakavasti ja jatkuvasti F artiklan 1 kohdassa mainittuja vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteita.

Artiklan *c alakohdan* mukaan turvapaikkahakemus voidaan ottaa myös käsiteltäväksi sen jälkeen, kun neuvosto on todennut unionisopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan nojalla, että jäsenvaltio, jonka kansalainen hakija on, rikkoo vakavasti ja jatkuvasti F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita.

Artiklan *d alakohdan* nojalla jäsenvaltio voi myös yksipuolisesti päättää ottaa käsiteltäväksi toisen jäsenvaltion kansalaisen tekemän hakemuksen. Jäsenvaltion on tuolloin ilmoitettava välittömästi asiasta neuvostolle ja käsiteltävä hakemus olettaen, että se on

ilmeisen perusteeton ja että se ei millään tavalla eikä missään tapauksessa vaikuta kyseisen valtion päätösvaltaan. Tällainen hakemus on siten käsiteltävä nopeutetussa menettelyssä. Olennaista on, että jäsenvaltiolla on yksipuolisellakin päätöksellään oikeus ottaa toisen jäsenvaltion kansalaisen hakemus käsiteltäväksi.

Turvapaikkapöytäkirjaa täydennettiin kolmella hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyllä julistuksella. *Julistuksella Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta* (julistus nro 48) selvennetään, että pöytäkirjalla ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta toteuttaa tarpeelliseksi katsomansa järjestelytoimenpiteet täyttääkseen pakolaisten oikeudellista asemaa koskevan yleissopimuksen mukaiset velvollisuutensa. *Julistuksessa Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdasta* (julistus nro 49) todetaan, että turvapaikkamenettelyjen väärinkäyttöön ja ilmeisen perusteettomiin turvapaikkahakemuksiin sovellettaviin asianmukaisiin ja nopeisiin menettelyihin liittyviä kysymyksiä olisi tarkasteltava edelleen näiden menettelyjen nopeuttamiseksi. Hallitustenvälinen konferenssi otti lisäksi tiedoksi *Belgian julistuksen Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta,* jossa todetaan, että Belgia suorittaa pakolaisyleissopimuksesta johtuvien velvollisuuksiensa mukaisesti tapauskohtaisen tutkimuksen toisen jäsenvaltion kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdan mukaisesti.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Ulkomaalaislain (378/1991) 30—36 §:ssä säädetään turvapaikan antamisesta ja menettelystä Suomessa. Lain mukaan ulkomaalaiselle voidaan antaa turvapaikka, jos hän oleskelee kansalaisuusvaltionsa tai pysyvän oleskeluvaltionsa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun valtion suojeluun.

Lain säännökset perustuvat pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 77/1968) sekä siihen liittyvään pakolaisten oikeusasemaa koskevaan pöytäkirjaan (SopS 78/1968), jäljempänä pakolaisyleissopimus. Pakolaisyleissopimuksen ja muiden kansainvälisen oikeuden periaatteiden asettamissa rajoissa turvapaikan antaminen on valtion harkinnassa oleva asia. Vainon kohteeksi joutuvalla henkilöllä ei ole subjektiivista oikeutta turvapaikkaan. Ulkomaalaislain 30 §:n 2 momentin mukaan turvapaikka voidaan jättää tietyissä tapauksissa antamatta. Turvapaikka voidaan jättää antamatta muun muassa, jos siihen on Suomen turvallisuuden johdosta erityistä syytä. Säännös voi tulla sovellettavaksi, mikäli ulkomaalainen on tehnyt kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisen rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmisyyttä vastaan taikka törkeän muun rikoksen kuin poliittisen rikoksen tai mikäli ulkomaalainen on oleskellut pakolaisyleissopimukseen liittyneessä tai muussa turvallisessa valtiossa, jossa hän on hakenut turvapaikkaa tai jossa hänellä olisi oleskelunsa aikana ollut tilaisuus hakea turvapaikkaa. Luetteloa ei ole pidettävä tyhjentävänä.

Turvapaikkahakemuksen tekemisestä ja käsittelystä säädetään ulkomaalaislain 32 — 34 a §:ssä. Eduskunta hyväksyi 8 päivänä joulukuuta 1997 hallituksen esityksen laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 207/1997 vp) ja lain muutokset (1269/1997) tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998. Uudessa laissa on luovuttu selvästi perusteettomalle turvapaikkahakemukselle säädetystä menettelystä ja käytetään yksinomaan käsitettä ilmeisen perusteeton hakemus. Ilmeisen perusteettomana pidetään ulkomaalaislain uuden 34 §:n mukaan turvapaikkahakemusta: 1) jonka perusteeksi ei ole esitetty vakavia ihmisoikeusloukkauksia tai muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin tai vainon pelkoon rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi; 2) jonka tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä; 3) jos turvapaikanhakija on saapunut turvallisesta maasta, jossa hän olisi voinut saada 30 tai 31 §:ssä tarkoitettua suojelua ja jonne hänet voidaan turvallisesti palauttaa; tai 4) jos hakija voidaan lähettää toiseen valtioon, joka on Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 85/1997) mukaan vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä. Lain 34 a §:ssä

säädetään ilmeisen perusteettoman turvapaikkahakemuksen ratkaisemisessa noudatettavasta nopeutetusta menettelystä. Ulkomaalaisviraston päätös, jolla turvapaikkahakemus hylätään ilmeisen perusteettomana, alistetaan Uudenmaan lääninoikeuden ratkaistavaksi. Lääninoikeuden on annettava päätös viipymättä ja päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Jos turvapaikkahakemusta ei ole pidettävä ilmeisen perusteettomana tai jos hakija on esittänyt käännyttämisen osalta uutta olennaista selvitystä, asia on palautettava ulkomaalaisvirastoon uudelleen käsiteltäväksi.

Jos toisen jäsenvaltion kansalainen hakee Suomesta turvapaikkaa eikä käsillä ole turvapaikkapöytäkirjan ainoan artiklan a — c alakohdassa tarkoitettu tilanne, on hakemus käsiteltävä pöytäkirjan d alakohdan mukaisesti ilmeisen perusteettomana. Sovellettavaksi tulevat ulkomaalaislain 34 §:n 1 ja 2 kohta ja 34 a §.

7. Pöytäkirja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamisesta

EY:n perustamissopimukseen lisättiin Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella 3 b artikla (uusi 5 artikla), joka koskee toissijaisuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta. Toissijaisuusperiaate tarkoittaa sitä, että yhteisön tulee toimia vain siinä laajuudessa ja siinä määrin, kuin tietty toiminta voidaan toteuttaa paremmin yhteisön kuin jäsenvaltioiden tasolla. Suhteellisuusperiaatteen ytimenä on käytettävien keinojen ja tavoiteltavien päämäärien vertailu. Suhteessa yhteisön toimielimiin suhteellisuusperiaate toimii yhteisön vallankäyttöä rajoittavana periaatteena. Jäsenvaltioiden ja yksityisten tahojen osalta suhteellisuusperiaate toimii rajoittavana periaatteena siihen nähden, missä määrin ne voivat käyttää EY:n perustamissopimuksessa niille eri yhteyksissä varattuja mahdollisuuksia poiketa yhteisön oikeuden velvoitteista. Käytännössä on ilmennyt tarvetta määritellä yksityiskohtaisemmin mainittujen periaatteiden soveltamisedellytyksiä.

EY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella lisätyn toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevan pöytäkirjan johdannossa viitataan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 28 päivänä lokakuuta 1993 toissijaisuusperiaatteen soveltamisessa noudatettavista menettelyistä tekemään toimielinten väliseen sopimukseen. Lisäksi sopimuspuolet vahvistavat Birminghamissa 16 päivänä lokakuuta 1992 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät sekä Edinburghissa 11 ja 12 päivänä joulukuuta 1992 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa sovitun, toissijaisuusperiaatteen soveltamista koskevan yleisen lähestymistavan.

Pöytäkirjan *1 kohdassa* velvoitetaan kukin toimielin huolehtimaan sille annettuja tehtäviä hoitaessaan siitä, että toissijaisuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta noudatetaan.

Pöytäkirjan *2 kohdan* mukaan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita sovellettaessa on noudatettava EY:n perustamissopimuksen yleisiä määräyksiä ja tavoitteita ja erityisesti säilytettävä yhteisön säännöstö ja toimielinten välinen tasapaino. Soveltaminen ei vaikuta yhteisöjen tuomioistuimen periaatteisiin, jotka koskevat kansallisen oikeuden ja yhteisön oikeuden suhdetta. Soveltamisessa olisi otettava huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 4 kohta, jonka mukaan unioni järjestää itselleen tavoitteidensa saavuttamiseksi ja politiikkansa toteuttamiseksi tarvittavat keinot.

Pöytäkirjan *3 kohdassa* vahvistetaan, että toissijaisuusperiaate ei aseta kyseenalaiseksi Euroopan yhteisölle EY:n perustamissopimuksen nojalla kuuluvaa toimivaltaa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin sitä tulkitsee. Kohdassa korostetaan myös sitä, että periaatetta sovelletaan vain aloilla, joissa yhteisöllä ei ole yksinomaista toimivaltaa. Toissijaisuusperiaate ohjaa toimivallan käyttöä yhteisössä. Toissijaisuus on muuttuva käsite, ja sitä olisi sovellettava EY:n perustamissopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Periaatteen soveltamisesta todetaan edelleen, että sen avulla yhteisön toimia voidaan yhteisön toimivallan rajoissa laajentaa olosuhteiden niin vaatiessa, ja kääntäen, supistaa tai lopettaa, kun ne eivät enää ole perusteltuja.

Pöytäkirjan *4 kohdassa* asetetaan perusteluvelvollisuus. Yhteisön lainsäädäntöä koskevat ehdotukset on perusteltava sen osoittamiseksi, että ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen. Lisäksi ne syyt, joiden perusteella todetaan, että yhteisön tavoite voidaan paremmin saavuttaa yhteisön tasolla, on osoitettava laadullisin, tai jos mahdollista, määrällisin osoittimin.

Pöytäkirjan *5 kohdassa* vahvistetaan toissijaisuusperiaatteen soveltamista koskevat edellytykset. Yhteisön toiminta on perusteltua vain, jos suunnitellun toiminnan tavoitteita ei voida riittävällä tavalla toteuttaa jäsenvalti-

oiden toiminnan avulla niiden valtiosääntöjärjestelmän puitteissa, ja ne voidaan tämän vuoksi toteuttaa paremmin yhteisön toiminnan kautta. Valtiosääntöihin tehty viittaus kuvastaa muun muassa sitä, että toimivaltaa on voitu delegoida alueellisille oikeussubjekteille.

Näiden edellytysten arvioinnissa noudatetaan seuraavia suuntaviivoja:

— tarkasteltavaan asiaan liittyy useisiin jäsenvaltioihin liittyviä näkökohtia, joita ei voida tyydyttävästi säännellä jäsenvaltioiden toiminnalla,

— pelkkä jäsenvaltioiden toiminta tai yhteisön toimimattomuus olisi ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen kanssa (kuten tarve oikaista kilpailun vääristyminen tai välttää peiteltyjä kaupan esteitä taikka vahvistaa taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta) tai vahingoittaisi muutoin merkittävästi jäsenvaltioiden etuja,

— yhteisön tasolla toteutetusta toiminnasta olisi selkeästi etua laajuutensa tai vaikutustensa takia jäsenvaltioiden tasolla toteutettuun toimintaan verrattuna.

Pöytäkirjan *6 kohdassa* käsitellään käytettäviä säädösinstrumentteja. Yhteisön toimintaa varten on valittava mahdollisimman yksinkertainen muoto, toiminnan on johdettava toimenpiteen tavoitteen tyydyttävään toteutumiseen ja sitä on voitava toteuttaa tehokkaasti. Yhteisö antaa säädöksiä vain siltä osin kuin se on tarpeen. Direktiivejä suositaan asetusten sijasta ja puitedirektiivejä yksityiskohtaisten toimenpiteiden sijasta edellyttäen, että tilanne muutoin on samankaltainen. Direktiivit, joista määrätään 189 artiklassa (uusi 249 artikla), velvoittavat saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle ne on osoitettu, mutta ne jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja menetelmät. Määritelmän mainitsemisella pöytäkirjassa on merkitystä sikäli, että siinä korostetaan pyrkimystä jättää jäsenvaltioille nykyistä laajempi mahdollisuus valita direktiivien täytäntöönpanoon soveltuva muoto ja menetelmät.

Pöytäkirjan *7 kohdassa* todetaan, että yhteisön toimenpiteitä toteutettaessa olisi jätettävä mahdollisimman paljon varaa kansalliselle päätöksenteolle. Yhteisön lainsäädännön noudattamisen ohella olisi huolehdittava siitä, että noudatetaan vakiintuneita kansallisia järjestelyjä ja jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien rakenteita ja toimintaa. Yhteisön toimissa olisi tarvittaessa tarjottava jäsenvaltioille vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa toimenpiteiden tavoitteet, ottaen kuitenkin huomioon tarve varmistaa moitteeton täytäntöönpano.

Pöytäkirjan *8 kohdassa* käsitellään tilannetta, jossa toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta seuraa, että yhteisön toimintaa ei toteuteta. Tällöin jäsenvaltioiden on toiminnassaan noudatettava EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan yleisiä sääntöjä ja toteutettava kaikki aiheelliset toimenpiteet täyttääkseen perustamissopimuksesta johtuvat velvoitteensa sekä pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka saattaisivat vaarantaa kyseisen sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

Pöytäkirjan *9 kohdassa* asetetaan komissiolle eräitä velvoitteita, kuitenkaan rajoittamatta sen aloiteoikeutta. Komission olisi ensinnä kuultava erityisen kiireellisiä tai luottamuksellisia tapauksia lukuun ottamatta mahdollisimman monia tahoja ennen säädösehdotusten tekemistä ja julkaistava tausta-asiakirjoja aina, kun se on aiheellista. Komission olisi myös perusteltava ehdotustensa aiheellisuus toissijaisuusperiaatteen näkökulmasta ja annettava asiasta yksityiskohtaisia tietoja ehdotukseen liitetyissä perusteluissa aina, kun se on tarpeen. Yhteisön toiminnan rahoittaminen kokonaan tai osittain yhteisön talousarviosta edellyttää selitystä. Edelleen komission olisi otettava asianmukaisesti huomioon, että yhteisölle, jäsenvaltioiden hallituksille, paikallisille viranomaisille, taloudellisille toimijoille ja kansalaisille aiheutuvan taloudellisen tai hallinnollisen rasituksen olisi pysyttävä mahdollisimman pienenä, ja sen olisi oltava suhteessa tavoitteeseen. Lisäksi komission olisi annettava Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle ja Euroopan parlamentille vuosittain selvitys EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklan soveltamisesta. Kyseinen vuosittain tehtävä selvitys lähetetään myös alueiden komitealle ja talous- sekä sosiaalikomitealle.

Pöytäkirjan *10 kohdassa* velvoitetaan Eurooppa-neuvosto ottamaan huomioon 9 kohdassa tarkoitettu komission selvitys unionin toteutunutta kehitystä koskevassa selvityksessä, joka sen on annettava Euroopan parlamentille unionisopimuksen D artiklan (uusi 4 artikla) mukaisesti.

Pöytäkirjan *11 kohdassa* todetaan, että Euroopan parlamentti ja neuvosto tutkivat, sovellettavia menettelyjä tarkasti noudattaen ja osana komission ehdotusten yleistä tarkastelua, ovatko ehdotukset 3 b artiklan mukaisia. Tämä koskee sekä komission alkuperäistä

ehdotusta että muutoksia, joita Euroopan parlamentti ja neuvosto aikovat tehdä siihen.

Pöytäkirjan *12 kohdassa* velvoitetaan neuvosto esittämään kantansa periaatteen soveltamisesta. Kohdassa todetaan, että Euroopan parlamentille ilmoitetaan 189 b ja 189 c artiklassa (uusi 251 ja 252 artikla) tarkoitettujen menettelyjen aikana 3 b artiklan soveltamista koskevasta neuvoston kannasta erityisissä perusteluissa, joissa neuvosto antaa perustelut yhteisen kannan hyväksymiselle. Neuvosto antaa tiedoksi Euroopan parlamentille ne perusteet, joiden vuoksi se ei pidä komission ehdotusta kokonaisuudessaan tai osittain EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklan mukaisena.

Pöytäkirjan *13 kohdan* mukaan toissijaisuusperiaatteen toteutumista arvioidaan EY:n perustamissopimuksen määräysten mukaisesti.

Pöytäkirjaan liittyy konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus nro 43 sekä Saksan, Itävallan ja Belgian antama julistus nro 3.

8. Pöytäkirja jäsenvaltioiden ulkosuhteista silmällä pitäen ulkorajojen ylittämistä

EY:n perustamissopimukseen Suomen aloitteesta liitetty pöytäkirja antaa jäsenvaltioille oikeuden neuvotella ja tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia ulkorajatarkastuksia koskevista kysymyksistä. Ulkorajatarkastuksia koskevat määräykset sisältyvät EY:n perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) 73 j artiklan (uusi 62 artikla) 2 alakohdan 2 alakohtaan. Mainitun määräyksen mukaan neuvosto vahvistaa vaatimukset ja menettelyt, joita jäsenvaltioiden on noudatettava ulkorajoilla tapahtuvissa henkilötarkastuksissa.

Pöytäkirja oikeuttaa jäsenvaltiot neuvottelemaan ja tekemään rajatarkastuksia koskevia sopimuksia myös yhteisön asiaa koskevien säännösten hyväksymisen jälkeen, edellyttäen että tehtävät sopimukset ovat näiden säännösten ja asiaan kuuluvien kansainvälisten sopimusten (esim. pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen, SopS 77/1968) mukaisia. Vastaava määräys sisältyy EY:n perustamissopimuksen 130 s artiklan (uusi 175 artikla) 4 kohtaan ja 130 y artiklaan (uusi 181 artikla). Ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 234 artiklan (uusi 307 artikla) sisältämiä periaatteita.

Pöytäkirja on Suomen kannalta merkittävä, koska se mahdollistaa kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvan yhteistyön jatkamisen rajatarkastuskysymyksissä. Suomella on hyviä kokemuksia suorasta kahdenvälisestä yhteistyöstä rajatarkastuskysymyksissä esimerkiksi Venäjän kanssa.

9. Pöytäkirja jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta

EY:n perustamissopimukseen on liitetty pöytäkirja julkisten yleisradioyhtiöiden asemasta. Asia on ajankohtainen siksi, että kaupalliset viestintäyhtiöt ovat tehneet komissiolle valituksia julkisten yleisradioyhtiöiden toiminnasta EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (uusi 87 artikla) rikkomisesta. Kysymys siitä, onko niiden lupamaksurahoitusta ja muuta julkista rahoitusta pidettävä valtion tukena, ja jos on, miten se vaikuttaa yhtiöiden toimintaan ja niille asetettuihin tehtäviin. Valtion tukena pitäminen saattaisi johtaa siihen, että julkisen palvelun käsite jouduttaisiin harmonisoimaan ja määrittämään yksityiskohtaisesti.

Pöytäkirjan mukaan EY:n perustamissopimuksen määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa julkisen yleisradiotoiminnan rahoituksen järjestämisessä edellyttäen, että rahoituksella turvataan julkista yleisradiotoimintaa harjoittavien yhteisöjen toimintaedellytykset julkisen palvelun tehtävän hoitamiseksi. Jäsenvaltiot voivat itse päättää julkisen yleisradiotoiminnan tehtävistä, sisällöstä ja siitä miten se on tarkoituksenmukaisinta järjestää. Pöytäkirjassa on pyritty turvaamaan julkisten ja kaupallisten yleisradioyhtiöiden välisten kilpailuolosuhteiden säilyminen sisällyttämällä pöytäkirjaan rajoitus, jonka mukaan rahoitus ei saa vaikuttaa yhteisössä vallitseviin kilpailuolosuhteisiin siinä määrin, että se olisi yleisen edun vastaista.

Pöytäkirjan mukaan julkisen yleisradiotoiminnan rahoituksesta ja siihen liittyvistä tehtävistä, sisällöstä ja organisaatiosta päättäminen jää edelleen jäsenvaltioiden päätösvaltaan. Pöytäkirja vastaa Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) keskeisiä periaatteita.

10. Pöytäkirja eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista

Eläinten suojelua ja hyvinvointia koskevan pöytäkirjan mukaan yhteisön on otettava huo-

mioon eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset laatiessaan ja pannessaan täytäntöön yhteisön maatalous- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita ja tutkimuspolitiikkaa. Pöytäkirja vastaa sisällöltään EY:n perustamissopimukseen unionisopimuksen hyväksymisen yhteydessä liitettyä eläinten suojelua koskevaa julistusta nro 24 kuitenkin siten, että edellä mainittuja toimenpiteitä suoritettaessa on otettava huomioon jäsenvaltioiden uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyvät lait, hallinnolliset määräykset ja tavat. Eläinten suojelua ja hyvinvointia koskevan pöytäkirjan liittämisellä EY:n perustamissopimukseen pyritään eläinten suojelun tason parantamiseen Euroopan unionissa sekä eläinten hyvinvoinnin huomioon ottamiseen nykyistä paremmin yhteisön lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

EY:n eläinten suojelua koskevat säädökset pannaan Suomessa täytäntöön eläinsuojelulailla (247/1996) ja -asetuksella (396/1996) sekä maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Eläinten suojelua ja eläinten hyvinvointia koskevan pöytäkirjan sisällyttäminen EY:n perustamissopimukseen ei edellytä eläinsuojelua koskevan lainsäädännön muuttamista.

D. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetyt pöytäkirjat

11. Pöytäkirja toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista

Hallitustenvälisessä konferenssissa päädyttiin väliaikaisiin ratkaisuihin keskeisimmissä laajentumiseen liittyvissä toimielimiä koskevissa kysymyksissä. Kysymyksistä määrätään unionin perussopimuksiin liitetyssä toimielimiä koskevassa pöytäkirjassa.

Pöytäkirjan *1 artiklassa* todetaan, että unionin ensimmäisen laajentumisen toteutuessa komissiossa on yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että suurimmat jäsenvaltiot luopuisivat toisesta jäsenestään komissiossa uusien jäsenvaltioiden hyväksi. Muutos edellyttää kuitenkin, että samalla muutetaan ääntenpainotusta neuvostossa joko painottamalla äänet uudelleen tai siirtymällä käyttämään niin sanottua kaksinkertaista enemmistöä, jossa paitsi jäsenvaltioiden äänimäärällä myös niiden väestömäärällä on merkitystä. Tällöin ratkaisevaksi muodostuu se, mihin väestömäärää koskeva kynnys asetetaan. Unionin nykyisessä kokoonpanossa määräenemmistön muodostavan jäsenvaltioryhmittymän vähimmäisväestömäärä on 58,3 prosenttia. Periaatteessa kaksoisenemmistö voidaan toteuttaa myös valitsemalla jokin muu kriteeri kuin jäsenvaltioiden painotetut äänimäärät väestömäärän rinnalle.

Pöytäkirjan *2 artiklassa* todetaan, että uusi hallitustenvälinen konferenssi kutsutaan koolle vähintään vuotta ennen kuin unionin jäsenmäärä ylittää 20. Tällöin tehdään toimielinten kokoonpanoa ja toimintaa koskeva perusteellinen tarkistus. Perusteellinen tarkistus voi pitää sisällään mitä tahansa toimielimiin ja niiden toimintaan liittyviä kysymyksiä, joista jäsenvaltiot pääsevät yksimielisyyteen unionisopimuksen N artiklan (uusi 48 artikla) mukaisessa menettelyssä. Näin ollen uudistus voi koskea jäsenvaltioiden niin halutessa myös ääntenpainotusta neuvostossa ja komission jäsenmäärää.

Komissio esittää 15 päivänä heinäkuuta 1997 antamassaan Agenda 2000 -asiakirjassa (KOM (97) 2000 lopull.), että neuvoston ääntenpainotuksen uudistamista varten asetettaisiin päivämäärä. Komission mukaan poliittiset päätökset asiasta tulisi tehdä hyvissä ajoin ennen vuotta 2000 eli asiassa tulisi edetä nopeammin kuin mitä toimielimiä koskevassa pöytäkirjassa määrätään. Koska ääntenpainotuksen muuttaminen ei komission käsityksen mukaan riitä suurempaa laajentumista varten, komissio esittää uuden hallitustenvälisen konferenssin koollekutsumista mahdollisimman pian vuoden 2000 jälkeen. Konferenssin tehtävänä olisi komission mukaan sopia toimielinten kokoonpanon ja toiminnan perinpohjaisesta uudistamisesta, mukaan lukien määräenemmistöpäätösten käyttäminen kautta linjan.

Valtion- ja hallitusten päämiehet sopivat Luxemburgissa 12—13 päivänä joulukuuta 1997 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa laajentumisneuvotteluiden aloittamisesta Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä Kyproksen kanssa. Neuvottelut aloitetaan keväällä 1998 Tsekin tasavallan, Slovenian, Viron, Puolan, Unkarin ja Kyproksen kanssa (ns. 5+1 -maat). Samaan aikaan vauhditetaan neuvottelujen valmisteluja Romanian, Slova-

kian, Latvian, Liettuan ja Bulgarian kanssa erityisesti näiden maiden lainsäädännön analyyttisellä tarkastelulla suhteessa unionin säännöstöön.

Italia, Ranska ja Belgia ovat antaneet hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitettävän julistuksen, jossa ne katsovat määräenemmistöpäätösten käytön merkittävän laajentamisen muodostavan välttämättömän edellytyksen laajentumisneuvotteluiden päättämiselle.

12. Pöytäkirja Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista

Unionin perussopimuksiin liitetty pöytäkirja nro 12 koskee Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijaintia.

EY:n perustamissopimuksen 216 artiklan (uusi 289 artikla), Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 77 artiklan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 189 artiklan mukaan jäsenvaltioiden hallitukset vahvistavat yhteisellä sopimuksella yhteisön toimielinten kotipaikan, mutta käytännössä kotipaikkojen lopullisesta sijainnista ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Yhteisöjen toimielinten kotipaikat on tähän mennessä vahvistettu jäsenvaltioiden hallitusten tekemin väliaikaisin sopimuksin. Toimielinten sijainnista päätettiin ensimmäisen kerran 8 päivänä huhtikuuta 1965 ja viimeisin toimielinten kotipaikkoja koskeva sopimus tehtiin Edinburghin Eurooppa-neuvoston kokouksen yhteydessä joulukuussa 1992. Yhteisöjen tuomioistuimessa on ollut ratkaistavana useita erimielisyyksiä, jotka ovat syntyneet toimielinten kotipaikkoja ja niiden eri toimintojen sijaintia koskevista sopimuksista.

Pöytäkirjan nro 12 *ainoassa artiklassa* vahvistetaan kaikkien unionin varsinaisten toimielinten, tiettyjen elinten sekä Europolin kotipaikat. Määräykset vastaavat Euroopan parlamentin, neuvoston, komission, yhteisöjen tuomioistuimen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen, talous- ja sosiaalikomitean, tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan investointipankin osalta Edinburghin Eurooppaneuvoston kokouksen yhteydessä vuonna 1992 tehtyä sopimusta ja siihen liitettyjä julistuksia sekä Europolin osalta Eurooppaneuvostossa 29 päivänä lokakuuta 1993 tehtyä sopimusta.

Artiklan a kohdan mukaan Euroopan parlamentin kotipaikka on Strasbourg, jossa pidetään kaksitoista kuukausittaista täysistuntoa, mukaan lukien talousarviota käsittelevä istunto. Ylimääräiset täysistunnot pidetään Brysselissä. Euroopan parlamentin valiokunnat kokoontuvat Brysselissä. Euroopan parlamentin pääsihteeristö ja sen osastot sijaitsevat edelleen Luxemburgissa. Artiklan b kohdan mukaan neuvoston kotipaikka on Bryssel. Neuvosto pitää huhti-, kesä- ja lokakuussa istuntonsa Luxemburgissa. Artiklan c kohdan mukaan komission kotipaikka on Bryssel. Yksiköt, jotka luetellaan 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn päätöksen 7, 8 ja 9 artiklassa, sijaitsevat Luxemburgissa. Artiklan d kohdan mukaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kotipaikka on Luxemburg. Artiklan e kohdan mukaan tilintarkastustuomioistuimen kotipaikka on Luxemburg. Artiklan f kohdan mukaan talous- ja sosiaalikomitean kotipaikka on Bryssel. Artiklan g kohdan mukaan alueiden komitean kotipaikka on Bryssel. Artiklan h kohdan mukaan Euroopan investointipankin kotipaikka on Luxemburg. Artiklan i kohdan mukaan Euroopan rahapoliittisen instituutin ja Euroopan keskuspankin kotipaikka on Frankfurt. Artiklan j kohdan mukaan Euroopan poliisiviraston (Europol) kotipaikka on Haag.

Pöytäkirjassa ei mainita Edinburghin Eurooppa-neuvoston kokouksen yhteydessä joulukuussa 1992 tehdyssä sopimuksessa vahvistettua periaatetta, jonka mukaan muiden elinten sijainnista päätettäessä etusija tulee antaa sellaisille jäsenvaltioille, joissa ei vielä sijaitse yhteisöjen toimielintä. Periaatteen on katsottava olevan voimassa tästä huolimatta.

13. Pöytäkirja kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa

Pöytäkirjassa nro 13 määrätään tietojen antamisesta kansallisille kansanedustuslaitoksille sekä yhteisasioita käsittelevien elinten konferenssin 'COSACin' (Conférence des organes spécialisés dans les affaires communautaires des parlements de la Communauté européenne) osallistumisesta unionin toimintaan. Kansallisten parlamenttien asemaan on jo ennen pöytäkirjan voimaantuloa kiinnitetty huomiota unionisopimuksen päätösasiakirjaan liitetyissä julistuksissa nro 13 ja 14, joista ensimmäinen koskee kansallisten parlamenttien informoimista sekä niiden ja

Euroopan parlamentin välistä yhteydenpitoa ja toinen kansanedustuslaitosten konferenssseja (assises). Julistus nro 13 menettää osittain merkityksensä pöytäkirjan tullessa voimaan.

Pöytäkirjan johdannossa korkeat sopimuspuolet toteavat, että jäsenvaltioiden kansalliset kansanedustuslaitokset valvovat maansa hallituksen toimintaa unioniin liittyvissä kysymyksissä kunkin jäsenvaltion valtiosäännön mukaisten järjestelmien ja käytäntöjen mukaisesti. Pöytäkirjalla pyritään kuitenkin kannustamaan kansallisia kansanedustuslaitoksia osallistumaan entistä enemmän Euroopan unionin toimintaan ja lisäämään niiden mahdollisuuksia ilmaista näkemyksensä niiden kannalta erityisen tärkeiltä vaikuttavissa asioissa.

Pöytäkirjan ensimmäisessä osassa käsitellään tietojen antamista kansallisille kansanedustuslaitoksille.

Pöytäkirjan *1 kohdassa* todetaan, että kansallisille kansanedustuslaitoksille toimitetaan viipymättä kaikki komission tausta-asiakirjat. Kohdassa mainitaan kommission vihreät ja valkoiset kirjat sekä tiedonannot. Komissio esittelee vihreissä kirjoissa tulevan toimintansa keskeisiä piirteitä tietyn säädöshankkeen osalta ja valkoisissa kirjoissa kootusti tietyn hankkeen toteuttamiseen tarvittavat lainsäädäntötoimet. Komissio antaa tiedonantoja erityisesti yhteisön lainsäädännön ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön tulkitsemisesta.

Kohdassa ei määritellä, mitä käsitteellä ''viipymättä'' tarkoitetaan. Tarkoituksena on joka tapauksessa, että kansalliset parlamentit saavat asiakirjat niin nopeasti kuin mahdollista, jotta niillä olisi riittävästi aikaa asiakirjoihin tutustumista varten. Asiakirjat saattavat käytännössä sisältää poliittisesti hyvinkin merkittäviä näkökohtia.

Pöytäkirjan *2 kohdan* mukaan neuvoston EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan (uusi 207 artikla) mukaisesti määrittelemät komission säädösehdotukset on toimitettava riittävän ajoissa, jotta kunkin jäsenvaltion hallitus voi varmistaa, että sen kansallinen kansanedustuslaitos saa ne asianmukaisesti. Säädösehdotusten toimittamisesta kansallisille parlamenteille vastaa kunkin jäsenvaltion hallitus oman valtiosääntönsä mukaisesti. Suomessa asiasta säädetään valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvussa.

Pöytäkirjan *3 kohta* koskee ehdotusten käsittelyaikataulua. Määräyksen mukaan säädösehdotus voidaan ottaa neuvoston esityslistalle päätöksen tekemiseksi joko säädöksen antamisesta tai yhteisen kannan vahvistamisesta 189 b tai 189 c artiklan (uusi 251 ja 252 artikla) mukaisesti aikaisintaan kuuden viikon kuluttua siitä, kun komissio on antanut säädösehdotuksen tai ehdotuksen unionisopimuksen VI osaston mukaisesti hyväksyttäväksi toimenpiteeksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle kaikilla yhteisön kielillä, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Määräyksen tavoitteena on varmistaa, että kansallisilla parlamenteilla on riittävästi aikaa säädösehdotusten arvioimista varten ennen kuin neuvosto tekee ehdotuksesta päätöksen ja että säädösehdotus on saatavilla ajoissa kaikilla yhteisön virallisilla kielillä. Säädösehdotuksen antamisen ja siitä päättämisen välillä kuluu nykyisinkin useimmiten yli kuusi viikkoa. Kuuden viikon säännöstä voidaan poiketa ainoastaan kiireellisissä tapauksissa, jolloin menettelyn perustelut on esitettävä säädöksessä tai yhteisessä kannassa. Pöytäkirjassa ei määritellä käsitettä ''kiireellinen'' millään tavalla. Käsitteen sisältö riippuu olosuhteista.

Toinen osa koskee Pariisissa 16 ja 17 päivänä marraskuuta 1989 perustettua yhteisöasioita käsittelevien elinten konferenssia, COSACia. Osa vastaa pitkälti COSACin 16 päivänä lokakuuta 1996 Dublinissa esittämiä päätelmiä.

Pöytäkirjan *4 kohdassa* todetaan, että COSAC voi saattaa aiheellisina pitämänsä näkemykset Euroopan unionin toimielinten tietoon. Tämä koskee etenkin niitä säädösehdotuksia, jotka jäsenvaltioiden hallitusten edustajat päättävät yhteisellä sopimuksella käsiteltävän asian luonteen huomioon ottaen toimittaa sille. Määräyksen taustalla on ajatus, jonka mukaan COSACille toimitettaisiin ehdotuksia erityisesti sellaisista kysymyksistä, joita kansanedustuslaitosten arvioidaan haluavan käsitellä yhteisesti niiden luonteen ja merkityksen vuoksi.

Pöytäkirjan *5 kohdassa* todetaan, että COSAC voi tarkastella kaikkia sellaisia säädösehdotuksia tai aloitteita, jotka liittyvät vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luomiseen ja joilla saattaa olla välittömiä vaikutuksia yksityisten ihmisten oikeuksiin ja vapauksiin. Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle tiedotetaan kaikista COSACin tämän kohdan nojalla esittämistä näkemyksistä. Määräys kohdistuu erityisesti kansalaisia ja heidän oikeuksiaan koskettaviin asioihin.

COSAC voi *6 kohdan* mukaan toimittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle aiheellisina pitämänsä unionin lainsäädäntötoimintaa koskevat näkemykset, erityisesti toissijaisuusperiaatteen soveltamisen, vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen sekä perusoikeuksia koskevien asioiden osalta.

Pöytäkirjan *7 kohdassa* todetaan, että COSACin esittämät näkemykset eivät sido kansallisia kansanedustuslaitoksia tai määrää ennalta niiden kantaa. Määräys oli hallitustenvälisessä konferensissa reunaehto useille jäsenvaltioille.

Ulkoasiainvaliokunta on todennut mietinnössään UaVM 7/1996 vp, että unionin eri parlamenttien välisen yhteistyön kehittämisessä tulisi painottaa ensisijaisesti COSACin roolia. Valiokunta suhtautui samassa yhteydessä varauksellisesti ehdotuksiin, joissa kansalliset parlamentit mainittaisiin perussopimusten määräyksessä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena. Valiokunta edellytti myös, että päätöksen pohjana olevat asiakirjat ovat saatavilla kaikilla kielillä tietyn määräajan ennen päätöksen tekemistä.

1.3. Hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirja

Päätösasiakirjassa todetaan, että jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssi kutsuttiin koolle Torinoon 29 päivänä maaliskuuta 1996 hyväksymään yhteisellä sopimuksella muutoksia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin sekä niihin liittyviin tiettyihin asiakirjoihin. Päätösasiakirjassa todetaan konferenssin hyväksyneen Amsterdamin sopimuksen tekstin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta liitteineen ja pöytäkirjoineen. Lisäksi hyväksyttiin 13 pöytäkirjan tekstit.

Päätösasiakirjassa luetellaan myös 51 konferenssin hyväksymää, oikeudellisesti ei-sitovaa julistusta sekä 8 julistusta, jotka konferenssi on ottanut tiedoksi. Lisäksi päätösasiakirjaan liitettiin ymmärrettävyyden lisäämiseksi niin sanotut konsolidoidut toisinnot unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta. Konsolidoidut versiot sisältävät sopimusartiklat siinä muodossa, missä ne ovat Amsterdamin sopimuksella tehtyjen muutosten ja yksinkertaistamisen jälkeen. Konsolidoidut versiot eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta ne on selvyyden vuoksi liitetty tähän hallituksen esitykseen.

Julistukset

Konferenssin hyväksymät julistukset

1. Julistus kuolemanrangaistuksen poistamisesta
2. Julistus yhteistyön lujittamisesta Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin välillä
3. Julistus Länsi-Euroopan unionin osalta
4. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.14 ja K.10 artiklasta
5. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.15 artiklasta
6. Julistus toimintapolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta
7. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.2 artiklasta
8. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan e alakohdasta
9. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.6 artiklan 2 kohdasta
10. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.7 artiklasta
11. Julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta
12. Julistus ympäristövaikutusten arvioinnista
13. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 d artiklasta
14. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 44 artiklan kumoamisesta
15. Julistus Schengenin säännöstön mukaisen suojelun ja turvallisuuden tason säilyttämisestä
16. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdasta
17. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklasta
18. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklan 3 kohdan a alakohdasta
19. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 l artiklan 1 kohdasta
20. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 m artiklasta
21. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 o artiklasta

22. Julistus vammaisista
23. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklassa tarkoitetuista edistämistoimenpiteistä
24. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklasta
25. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklasta
26. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklan 2 kohdasta
27. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 b artiklan 2 kohdasta
28. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 119 artiklan 4 kohdasta
29. Julistus urheilusta
30. Julistus saaristoalueista
31. Julistus 13 päivänä heinäkuuta 1987 tehdystä neuvoston päätöksestä
32. Julistus komission organisaatiosta ja toiminnasta
33. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 188 c artiklan 3 kohdasta
34. Julistus määräaikojen noudattamisesta yhteispäätösmenettelyssä
35. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 191 a artiklan 1 kohdasta
36. Julistus merentakaisista maista ja alueista
37. Julistus Saksan julkisoikeudellisista luottolaitoksista
38. Julistus vapaaehtoispalvelusta
39. Julistus yhteisön lainsäädännön valmistelun laadusta
40. Julistus Euroopan hiili- ja teräsyhteisön kansainvälisten sopimusten tekomenettelystä
41. Julistus avoimuutta, oikeutta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjuntaa koskevista määräyksistä
42. Julistus perussopimusten konsolidoinnista
43. Julistus toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevasta pöytäkirjasta
44. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 2 artiklasta
45. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 4 artiklasta
46. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 5 artiklasta
47. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 6 artiklasta
48. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta
49. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdasta
50. Julistus toimielimistä Euroopan unionin mahdollista laajentumista silmällä pitäen tehdystä pöytäkirjasta
51. Julistus Amsterdamin sopimuksen 10 artiklasta

Julistukset, jotka konferenssi on ottanut huomioon

1. Itävallan ja Luxemburgin julistus luottolaitoksista
2. Tanskan julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.14 artiklasta
3. Saksan, Itävallan ja Belgian julistus toissijaisuudesta
4. Irlannin julistus Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklasta
5. Belgian julistus Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta
6. Belgian, Ranskan ja Italian julistus toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista tehdystä pöytäkirjasta
7. Ranskan julistus merentakaisista departementeista Schengenin säännöstön saattamisesta osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan kannalta
8. Kreikan julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta tehdystä julistuksesta

Konferenssin hyväksymät julistukset

1. Julistus kuolemanrangaistuksen poistamisesta

Julistus nro 1 liittyy unionisopimuksen F artiklan (uusi 6 artikla) 2 kohtaan. Siinä viitataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen (yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, SopS 18 -19/1990) kuudenteen lisäpöytäkirjaan, jossa määrätään kuolemanrangaistuksen poistamisesta. Julistuksessa muistutetaan, että suurin osa unionin jäsenvaltioista on allekirjoittanut ja ratifioinut lisäpöytäkirjan. Lisäksi julistuksessa todetaan, että kuolemanrangaistus on poistettu useimmissa jäsenvaltioissa ja että sitä ei ole so-

vellettu missään jäsenvaltiossa lisäpöytäkirjan allekirjoittamisen jälkeen.

Suomi on ratifioinut julistuksessa mainitun kuolemanrangaistuksen poistamista koskevan lisäpöytäkirjan 10 päivänä toukokuuta 1990 samanaikaisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa. Myös hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaan kuolemanrangaistus, kidutus ja ihmisarvoa loukkaava kohtelu on kielletty.

2. Julistus yhteistyön lujittamisesta Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin välillä

Julistus nro 2 liittyy Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin (WEU) yhteistyön kehittämiseen. Sen mukaan neuvoston tulisi pyrkiä ottamaan pian käyttöön neuvoston pääsihteeristön henkilöstön luotettavuuden selvittämistä varten aiheelliset järjestelyt. Asia oli esillä myös unionisopimuksesta käytyjen neuvotteluiden jälkeen, jolloin siitä ei saavutettu yhteisymmärrystä.

Neuvoston on tarkoitus hyväksyä heti vuoden 1998 alussa päätös, jossa määrätään niistä menettelyistä, joiden nojalla neuvoston pääsihteeristön henkilöstöön kuuluvat henkilöt valtuutetaan pääsemään käsiksi salaisiksi ja luottamuksellisiksi luokiteltuihin asiakirjoihin. Päätöksen mukaan valtuutuksesta päättää nimitysvallan käyttäjä eli neuvoston pääsihteeristö. Ennen valtuutuspäätöksen tekemistä henkilöstä pyydetään luotettavuuslausunto kansallisilta viranomaisilta. Lausunnon antamiseen sovelletaan kansallisia menettelytapoja. Neuvoston päätös annetaan neuvoston työjärjestyksen vahvistamista koskevan EY:n perustamissopimuksen 151 artiklan (uusi 207 artikla) 3 kohdan sekä työjärjestyksen 23 artiklan nojalla yksinkertaisella enemmistöllä. Se täydentää neuvoston luottamuksellisia asiakirjoja koskevaa luokittelupäätöstä nro 24/95.

Suomessa toimivaltasäännökset luotettavuusselvitysten pyytämisestä sisältyvät poliisin henkilörekistereistä annettuun lakiin (509/1995) sekä lain muuttamista koskevaan lakiin (4/1998), sisäasiainministeriön päätökseen suojelupoliisin ennaltaestävässä turvallisuustyössä noudatettavista yleisistä perusteista (247/95) sekä eräisiin erityismääräyksiin.

Vastaavantyyppisiä luotettavuuslausuntomenettelyjä on käytössä tai ollaan ottamassa käyttöön muun muassa Länsi-Euroopan unionissa WEU:ssa, Euroopan poliisivirastossa Europolissa sekä kemiallisten aseiden kieltojärjestössä.

3. Julistus Länsi-Euroopan unionin osalta

Julistuksen nro 3 mukaan konferenssi ottaa huomioon Länsi-Euroopan unionin (WEU) ministerineuvoston 22 päivänä heinäkuuta 1997 hyväksymän julistuksen.

WEU hyväksyi ministerikokouksessa 22 päivänä heinäkuuta 1997 julistuksen WEU:n roolista ja sen suhteista unioniin ja NATOon samaan tapaan kuin unionisopimuksen yhteydessä tehtiin. Julistuksessa WEU sitoutuu valmistelemaan ja panemaan täytäntöön puolustuksen alaan kuuluvat unionin päätökset ja toimet sekä tunnustaa Eurooppa-neuvoston toimivallan suuntaviivojen antajana tilanteissa, joissa unioni käyttää sitä päätöstensä ja toimiensa toteuttamiseen. WEU vahvistaa myös unionin jäsenvaltioiden oikeuden täysimittaiseen osallistumiseen näiden tehtävien toteuttamiseen. Julistuksessa WEU sitoutuu kehittämään tarkkailijoiden asemaa ja hyväksymään käytännön järjestelyt, jotka tarvitaan kaikkien jäsenvaltioiden täysimittaiseen ja yhdenvertaiseen osallistumiseen, suunnitteluun ja päätöksentekoon WEU:ssa.

Julistuksessa mainitaan eräitä toimenpiteitä, joita WEU:ssa tarkastellaan unionin ja WEU:n välisen yhteistyön lujittamiseksi J.7 artiklaa (uusi 17 artikla) koskevan pöytäkirjan mukaisesti. Näitä ovat tarkkailijoiden asema, neuvottelu- ja päätöksentekomenettelyiden yhteensovittaminen erityisesti kriisitilanteissa, unionin ja WEU:n yhteiskokousten järjestäminen, neuvoston pääsihteeristön ja WEU:n pääsihteeristön toiminnan koordinoiminen, mukaan lukien henkilöstön vaihto ja siirrot, sellaisten järjestelyjen kehittäminen, joiden mukaan unionin asianomaiset elimet voivat käyttää WEU:n suunnitteluesikunnan, kriisien tarkkailukeskuksen ja satelliittikeskuksen resursseja, puolustusmateriaalialan yhteistyö, käytännön järjestelyt, joiden tarkoituksena on varmistaa yhteistyö komission kanssa, Euroopan unionin kanssa toteutettujen turvallisuusjärjestelyjen parantaminen sekä WEU:n ja unionin puheenjohtajakausien järjestyksen sekä järjestöjen hallinnollisten määräysten ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi julistuksessa käsitellään WEU:n ja NATOn välisiä suhteita sekä WEU:n operatiivista tehtävää Euroopan turvallisuus- ja puolustusidentiteetin (ESDI)

kehittämisessä. Toimenpiteitä, joihin unionissa ja WEU:ssa on ryhdytty yhteistyön parantamiseksi, on käsitelty yksityiskohtaisemmin J.7 artiklaa koskevan pöytäkirjan yhteydessä.

WEU-julistus sellaisenaan ei ole osa unionin säännöstöä (acquis communautaire), mutta hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetty julistus, jossa todetaan, että se otetaan huomioon, on. Ratkaisumalli on sama kuin se, johon jäsenvaltiot päätyivät myös unionisopimuksesta käytyjen neuvotteluiden yhteydessä. WEU-julistuksen suomenkielinen teksti ei ole todistusvoimainen, koska se on ainoastaan käännös.

4. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.14 ja K.10 artiklasta

Julistus nro 4 liittyy unionisopimuksen J.14 ja K.10 artiklan (uusi 24 ja 38 artikla) mukaiseen sopimuksentekomenettelyyn. Sopimuksen J.14 artiklan mukaan neuvosto voi yksimielisesti tehdä sopimuksia kolmansien osapuolten kanssa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan V osaston soveltamisesta. Sopimuksen K.10 artiklan mukaan tällaisiin sopimuksiin voi sisältyä määräyksiä oikeus- ja sisäasioita koskevan VI osaston soveltamisesta. Sopimus ei sido jäsenvaltiota, joka ilmoittaa neuvostossa, että sen on noudatettava valtiosääntönsä mukaisia menettelyjä. Julistuksessa täsmennetään, että mainittujen artiklojen perusteella tehtyjen sopimusten määräykset eivät merkitse toimivallan siirtoa jäsenvaltioilta Euroopan unionille.

5. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.15 artiklasta

Julistuksen nro 5 mukaan poliittinen komitea voi kokoontua milloin tahansa kansainvälisten kriisien tai muiden kiireellisten asioiden vuoksi hyvin lyhyellä varoitusajalla poliittisten osastojen päälliköiden tai heidän sijaistensa tasolla.

6. Julistus toimintapolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta

Julistus nro 6 koskee yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamista. Yksikön perustamisella halutaan vahvistaa unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä.

Tavoitteena on, että suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksiköstä muodostuisi tehokas ja toimintakykyinen yksikkö, joka toimisi itsenäisesti ja jossa kaikkien jäsenvaltioiden intressien pohjalta luodaan perusta unionin yhteiselle intressille. Sen pääasiallisiksi tehtäviksi on suunniteltu tilanneseurantaa ja varhaisvaroitusta, politiikkavaihtoehtojen laadintaa sekä suunnittelua. Yksikön tulisi toiminnassaan tukea unionin operatiivista toimintaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla sekä kiinnittää huomiota unionin ulkosuhteiden yhtenäisyyteen. Jotta yksikkö voisi toimia tehokkaasti, pääsihteeristön käytettävissä olevien tietojen kulkua ja laatua on parannettava.

Suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö sijoitetaan neuvoston pääsihteeristöön. Yksikköön tullaan rekrytoimaan henkilöstöä pääsihteeristöstä, jäsenvaltioista, komissiosta ja Länsi-Euroopan unionista WEU:sta.

7. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.2 artiklasta

Julistuksen nro 7 mukaan unionisopimuksen K.2 artiklan (uusi 30 artikla) mukaisen poliisiyhteistyön, Europolin toiminta mukaan lukien, on kuuluttava kussakin jäsenvaltiossa sovellettavien sääntöjen mukaisen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten harjoittaman asianmukaisen oikeudellisen tarkastelun piiriin. Julistuksen tavoitteena on varmistaa, ettei kansallisiin oikeussuojajärjestelmiin jää aukkoja poliisiyhteistyön osalta. Tätä on pidetty tärkeänä kansalaisten oikeusturvan kannalta.

8. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan e alakohdasta

Julistuksen nro 8 mukaan unionisopimuksen K.3 artiklan (uusi 31 artikla) e alakohdasta ei seuraa, että jäsenvaltioilla, joiden oikeusjärjestelmässä ei ole määräyksiä vähimmäisseuraamuksista, olisi velvollisuus ottaa käyttöön sellaisia.

9. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.6 artiklan 2 kohdasta

Julistuksen nro 9 mukaan unionisopimuksen K.6 artiklassa tarkoitetut (uusi 34 artikla) neuvoston ja jäsenvaltioiden tekemät aloitteet ja neuvoston hyväksymät yhteiset kannat, puitepäätökset, päätökset ja yleissopimukset julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa

lehdessä neuvoston ja komission asiaa koskevien työjärjestysten mukaisesti.

Komission työjärjestyksen (93/492/Euratom, EHTY, ETY, EYVL N:o L 230, 11.9.1993, s. 15) määräysten mukaan komissiolla on mahdollisuus julkistaa omat VI osastossa tekemänsä aloitteet EY:n virallisessa lehdessä. Sen sijaan jäsenvaltioiden VI osastossa tekemien aloitteiden julkaisemisesta ei ole määräyksiä. Niitä ei myöskään ole julkaistu.

Neuvoston työjärjestyksen (93/622/EY, EYVL N:o L 304, 10.12.1993, s. 1) määräysten mukaan VI osastossa tehdyt jäsenvaltioiden väliset yleissopimukset julkaistaan EY:n virallisessa lehdessä. Sen sijaan muut VI osastossa tehdyt päätökset voidaan työjärjestyksen määräysten mukaan julkaista virallisessa lehdessä, mikäli neuvosto yksimielisesti ja tapauskohtaisesti niin päättää.

Julistuksella halutaan sitoutua muuttamaan jo olemassa olevia työjärjestysten määräyksiä siten, että julkistaminen olisi pääsääntö.

10. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.7 artiklasta

Julistus nro 10 liittyy unionisopimuksen K.7 artiklan (uusi 35 artikla) 2 kohtaan, jossa määrätään yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta antaa ennakkoratkaisuja VI osaston puitepäätösten ja päätösten pätevyydestä ja tulkinnasta, yleissopimusten tulkinnasta sekä niitä koskevien täytäntöönpanotoimien pätevyydestä ja tulkinnasta. Kukin jäsenvaltio voi artiklan mukaan hyväksyä tuomioistuimen ennakkoratkaisuvallan tai jättää sen hyväksymättä. Se voi myös päättää, koskeeko oikeus pyytää ennakkoratkaisuja ainoastaan asiallisesti viimeisen oikeusasteen tuomioistuimia (ns. a-vaihtoehto) vai kaikkia tuomioistuimia (ns. b-vaihtoehto). Jäsenvaltio voi ilmoittaa valinnastaan joko Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamishetkellä tai milloin hyvänsä sen jälkeen.

Julistuksen nro 10 mukaan jäsenvaltio voi unionisopimuksen K.7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen antaessaan varata itselleen oikeuden tehdä ennakkoratkaisujen pyytämisestä kansallisella lainsäädännöllä viimeisen oikeusasteen tuomioistuinten velvollisuuden. Näin ollen jäsenvaltio voi antaa kansallisessa lainsäädännössä säännöksiä, joiden mukaan VI osaston instrumenttien tulkintaa tai pätevyyttä koskevan kysymyksen tullessa esille sellaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, kyseinen tuomioistuin on velvollinen siirtämään asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jäsenvaltio voi siten sitoutua EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (uusi 234 artikla) mukaiseen osittain pakolliseen ennakkoratkaisumenettelyyn myös unionisopimuksen VI osastossa. Ratkaisumalli vastaa useissa VI osastossa hyväksytyissä yleissopimuksissa omaksuttua mallia.

11. Julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta

Julistus nro 11 koskee kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa unionissa. Julistuksen mukaan unioni kunnioittaa eikä puutu siihen asemaan, joka kirkoilla ja uskonnollisilla yhdistyksillä tai yhdyskunnilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltioissa. Unioni kunnioittaa myös elämänkatsomuksellisten ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa.

Julistus on muotoiltu siten, että sekä ne jäsenvaltiot, joissa kirkoille ja uskonnollisille yhdistyksille tai yhdyskunnille on annettu kansallisella lainsäädännöllä erityisasema, että ne jäsenvaltiot, joissa kirkoille ja uskonnollisille yhdistyksille tai yhdyskunnille ei ole annettu mitään asemaa, saattoivat hyväksyä sen konferenssissa. Käsitepari ''kunnioittaa eikä puutu'' heijastaa juuri näitä jäsenvaltioiden välisiä eroja. Julistuksessa on myös otettu huomioon se, että eräissä jäsenvaltioissa elämänkatsomuksellisille ja ei-tunnustuksellisille järjestöille on annettu kansallisella lainsäädännöllä sama asema kuin kirkoille ja kirkkokunnille. Julistus ei koske sellaisia uskonnollisia tai muita järjestöjä, joiden asemasta ei säädetä kansallisella tasolla.

Julistus korostaa jäsenvaltioiden toimivallan merkitystä uskontoon liittyvissä kysymyksissä ja antaa tilaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden uskonnollisille ja kulttuurisille erityispiirteille uskonnonvapausperiaatteen mukaisesti.

12. Julistus ympäristövaikutusten arvioinnista

Julistuksen nro 12 mukaan komissio sitoutuu tekemään ympäristövaikutusten arvioinnin niiden ehdotusten yhteydessä, joilla voi

olla ympäristön kannalta merkittäviä vaikutuksia. Julistus vahvistaa käytännössä ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen huomioimisen tavoitetta kaikessa yhteisön toiminnassa.

Vaikka julistus ei ole luonteeltaan oikeudellisesti sitova, komission velvollisuus selvittää ehdotustensa ympäristövaikutuksia on merkittävä askel ympäristönsuojelun vaatimusten ja kestävän kehityksen tavoitteen huomioon ottamisessa yhteisön toiminnassa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 24 §:ssä on asetettu vastaava ympäristövaikutusten selvittämis- ja arviointivelvoite viranomaisille näiden valmistellessa sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.

13. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 d artiklasta

Julistus nro 13 liittyy julkisia palveluita koskevaan EY:n perustamissopimuksen 7 d artiklaan (uusi 16 artikla). Julistuksen mukaan 7 d artiklan määräysten täytäntöönpanossa noudatetaan täysimääräisesti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, muun muassa tasa-arvoisen kohtelun sekä palvelujen laadun ja jatkuvuuden periaatteita. Oikeuskäytäntöön viitataan 7 d artiklaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Eräät jäsenvaltiot toivoivat, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ilmenevät periaatteet olisi kirjattu itse 7 d artiklaan.

14. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 44 artiklan kumoamisesta

Julistus nro 14 liittyy siihen, että EY:n perustamissopimuksen 44 artikla, joka sisältää viittauksen jäsenvaltioiden väliseen luonnolliseen suosituimmuuteen vähimmäishintoja siirtymäkauden aikana vahvistettaessa, kumotaan EY:n perustamissopimuksen yksinkertaistamisen yhteydessä. Julistuksen mukaan kumoaminen ei vaikuta yhteisöllisen suosituimmuuden periaatteeseen, sellaisena kuin se on määritelty yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tuomioistuin on kehittänyt maatalouden alalla käsitteen ''yhteisön suosituimmuus'', joka on luonnollisesta suosituimmuudesta erillinen käsite.

15. Julistus Schengenin säännöstön mukaisen suojelun ja turvallisuuden tason säilyttämisestä

Julistuksen nro 15 mukaan neuvoston toteuttamien toimenpiteiden, joilla korvataan vuoden 1990 Schengenin yleissopimukseen sisältyviä määräyksiä yhteisillä rajoilla tehtävien tarkastusten poistamisesta, olisi taattava vähintään edellä mainittujen Schengenin yleissopimuksen määräysten mukainen suojelun ja turvallisuuden taso. Tavoitteena on, ettei Schengenin yhteistyö menetä tehokkuuttaan, kun se siirretään unionin sisälle.

16. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdasta

Julistuksen mukaan unionin ja jäsenvaltioiden ulkopoliittiset näkökohdat otetaan huomioon sovellettaessa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 j artiklan (uusi 62 artikla) 2 alakohdan b alakohtaa, joka koskee alle kolme kuukautta kestävien viisumeiden myöntämistä. Julistuksella on yhteys niihin erityisjärjestelyihin, joita eräillä jäsenvaltioilla on entisten siirtomaidensa kanssa.

17. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklasta

Julistuksen nro 17 mukaan Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) ja muiden asianomaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa luodaan kuulemismenettely turvapaikkapolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä. Julistuksen tavoitteena on varmistaa, että unionin ja pakolaisasioita hoitavien järjestöjen välillä käydään säännöllistä vuoropuhelua.

18. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklan 3 kohdan a alakohdasta

Julistuksen nro 18 mukaan jäsenvaltiot voivat neuvotella ja tehdä sopimuksia kolmansien maiden kanssa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklan (uusi 63 artikla) 3 kohdan a alakohtaan kuuluvilla aloilla, jos nämä sopimukset ovat yhteisön oikeuden mukaisia. Artikla koskee maahantuloa ja oleskelua koskevia edellytyksiä ja menettelyitä sekä määräyksiä pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämisestä jäsenvaltioissa, mukaan lukien perheiden yhdistäminen. Julistuksella on yhteys tarpeeseen säilyttää tietyt erityisjärjestelyt, joita eräillä

jäsenvaltioilla on entisten siirtomaidensa kanssa, sekä tarpeen vaatiessa neuvotella niistä uudestaan.

19. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 l artiklan 1 kohdasta

Julistuksen nro 19 mukaan jäsenvaltiot saavat ottaa ulkopoliittiset näkökohdat huomioon täyttäessään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 l artiklan (uusi 64 artikla) 1 kohtaan perustuvia velvollisuuksiaan. Artiklan mukaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta, turvapaikkaa ja maahanmuuttoa koskevan III a osaston (uusi IV osasto) määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltiolla on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

20. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 m artiklasta

Julistuksen nro 20 mukaan toimenpiteet, jotka toteutetaan EY:n perustamissopimuksen 73 m artiklan (uusi 65 artikla) nojalla, eivät estä jäsenvaltioita soveltamasta valtiosääntöönsä sisältyviä lehdistönvapautta ja muiden tiedotusvälineiden ilmaisuvapautta koskevia säännöksiä. Artikla koskee yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa.

21. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 o artiklasta

Julistuksen mukaan neuvosto tarkastelee EY:n perustamissopimuksen 73 o artiklan (uusi 67 artikla) 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuun päätökseen liittyviä tekijöitä ennen 73 o artiklassa tarkoitetun viiden vuoden päättymistä, jotta kyseinen päätös tehtäisiin ja sitä sovellettaisiin välittömästi kyseisen määräajan päättymisen jälkeen. Julistuksen tavoitteena on varmistaa, että neuvosto aloittaa hyvissä ajoin valmistautumisen päätökseen, jolla III a osastossa (uusi IV osasto) siirrytään 189 b artiklan (uusi 251 artikla) mukaiseen yhteispäätösmenettelyyn ja määräenemmistöpäätöksiin.

22. Julistus vammaisista

Julistuksen mukaan konferenssi on yhtä mieltä siitä, että suunniteltaessa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 100 a artiklan (uusi 95 artikla) mukaisia toimenpiteitä yhteisön toimielimet ottavat huomioon vammaisten tarpeet. Julistuksen tavoitteena on, että vammaisten tarpeet otetaan entistä paremmin huomioon sisämarkkinalainsäädäntöä annettaessa. Vammaisten oikeuksiin kiinnitetään huomiota myös EY:n perustamissopimuksen 6 a artiklan (uusi 13 artikla) syrjimättömyyslausekkeessa.

23. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklassa tarkoitetuista edistämistoimenpiteistä

Julistus nro 23 koskee EY:n perustamissopimuksen 109 r artiklan (uusi 129 artikla) mukaisten työllisyyttä koskevien edistämistoimenpiteiden toteuttamisen perustelemista, toimenpiteiden enimmäiskeston määrittelemistä sekä rahoitukseen annettavan enimmäismäärän ilmoittamista.

Edistämistoimenpiteiden yhteydessä olisi aina perusteltava toimenpiteiden toteuttaminen. Perustelun on tukeuduttava objektiiviseen arvioon toimenpiteiden tarpeellisuudesta sekä niiden tuottamaan lisäarvoon yhteisön tasolla. Myös toimenpiteiden enimmäiskesto, joka ei saisi olla pidempi kuin viisi vuotta, tulisi määritellä. Rahoitukseen annettava markkamäärä tulee ilmoittaa. Määrän pitäisi ilmentää sitä, että toimet ovat kannustavia.

24. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklasta

Julistus nro 24 koskee työllisyyttä koskevien edistämistoimenpiteiden rahoituksesta johtuvien menojen sijoittamista rahoitusnäkymien puitteissa. Sen mukaan menot kuuluvat rahoitusnäkymien otsikkokohtaan 3.

25. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklasta

Julistuksessa nro 25 todetaan, että sosiaalipolitiikkaa koskevasta EY:n perustamissopimuksen 118 artiklasta (uusi 137 artikla) johtuvat menot kuuluvat rahoitusnäkymien otsikkokohtaan 3.

26. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklan 2 kohdasta

Julistuksen nro 26 mukaan yhteisön tarkoituksena ei ole syrjiä pienten ja keskisuurten yritysten työntekijöitä sen asettaessa vähimmäisvaatimuksia työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelulle.

27. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 b artiklan 2 kohdasta

Julistuksen nro 27 mukaan EY:n perustamissopimuksen 118 b artiklan (uusi 139 artikla) 2 kohdassa tarkoitettujen yhteisön tasolla tehtyjen työnantajien ja työntekijöiden välisten sopimusten sisällön kehittäminen työehtosopimuksin on tehtävä kunkin jäsenvaltion sääntöjen mukaisesti. Järjestely ei velvoita jäsenvaltioita soveltamaan sopimuksia tai laatimaan sääntöjä niiden saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä tai muuttamaan kansallista lainsäädäntöä.

28. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 119 artiklan 4 kohdasta

Julistuksen nro 28 mukaan EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan (uusi 141 artikla) 4 kohdassa tarkoitettuja positiivisia erityistoimia toteuttaessaan jäsenvaltioiden olisi ensisijaisesti pyrittävä parantamaan naisten asemaa työelämässä. Julistus täsmentää kyseisen artiklakohdan tarkoitusta.

29. Julistus urheilusta

Julistuksessa nro 29 todetaan urheilun yhteiskunnallinen merkitys ja kehotetaan unionin elimiä kuuntelemaan urheilujärjestöjä urheiluun liittyvistä tärkeistä asioista päätettäessä. Tällöin huomiota tulisi kiinnittää erityisesti amatööriurheilun erityispiirteisiin. Yhteisöllä ei ole toimivaltaa liikunnan alalla, eikä hyväksytty julistus muuta tilannetta tältä osin.

30. Julistus saaristoalueista

Julistus nro 30 liittyy saaristoalueiden asemaan unionissa. Julistuksen mukaan saaristoalueet kärsivät saaristoasemaansa liittyvistä rakenteellisista puutteista, joiden pysyvyys vaikeuttaa näiden alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Nämä puutteet on otettava yhteisön lainsäädännössä huomioon, minkä lisäksi perustelluissa tapauksissa voidaan toteuttaa erityistoimenpiteitä näiden alueiden hyväksi, jotta ne voitaisiin paremmin yhdentää oikeudenmukaisin edellytyksin sisämarkkinoihin. Saaristoalueiden asemaa on vahvistettu myös lisäämällä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevaan EY:n perustamissopimuksen 130 a artiklaan (uusi 158 artikla) maininta saarista.

31. Julistus 13 päivänä heinäkuuta 1987 tehdystä neuvoston päätöksestä

Julistuksen nro 31 mukaan komissiota kehotetaan antamaan neuvoston käsiteltäväksi viimeistään vuoden 1998 loppuun mennessä ehdotus menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 13 päivänä heinäkuuta 1987 tehdyn neuvoston päätöksen muuttamisesta (ns. komitologiamenettely). Komissio on käynnistänyt ehdotuksen valmistelemisen ja antanee sen neuvostolle jo kesällä 1998.

Komitologiamenettelyn ottamisesta hallitustenvälisen konferenssin asialistalle sovittiin 20 päivänä joulukuuta 1994 hyväksytyssä komitologiaa koskevassa niin sanotussa modus vivendissä.

32. Julistus komission organisaatiosta ja toiminnasta

Julistuksessa nro 32 pannaan merkille, että komission tarkoituksena on valmistella kollegion tehtävien uudelleenorganisointia hyvissä ajoin vuonna 2000 toimintansa aloittavaa uutta komissiota varten varmistaakseen parhaan mahdollisen jaon perinteisten salkkujen ja erityistehtävien välillä. Julistus liittyy hallitustenvälisessä konferenssissa käytyyn keskusteluun siitä, tulisiko komission jäsenten tehtävät jakaa erityistehtäviin ja perinteisiin tehtäviin erityisesti laajentumista silmällä pitäen. Unionin perussopimuksiin on liitetty Amsterdamin sopimuksella toimielimiä ja laajentumista koskeva pöytäkirja nro 11.

Julistuksen mukaan konferenssi katsoo, että komission puheenjohtajalla on oltava laaja harkintavalta kollegion sisäisessä tehtävänjaossa ja silloin, kun tehtävänjako tapahtuu uudelleen komission toimikauden aikana. Komission puheenjohtajan asemaa vahvistetaan myös EY:n perustamissopimuksen 163 artiklassa (uusi 219 artikla), jonka mukaan komission poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja.

Julistuksessa kiinnitetään myös huomiota siihen, että komissiolla on tarkoitus uudistaa samanaikaisesti yksiköidensä organisointia. Tällöin olisi suotavaa, että ulkosuhteista tehdään komission varapuheenjohtajan vastuualue. Nykyisessä komissiossa ulkosuhteet kuuluvat ainakin neljän komission jäsenen tehtäväkenttään. Uudistuksen toivotaan lisäävän yhteisön ja unionin ulkosuhteiden johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä.

33. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 188 c artiklan 3 kohdasta

Julistuksessa nro 33 tilintarkastustuomioistuinta, Euroopan investointipankkia ja komissiota kehotetaan pitämään voimassa nykyinen kolmikantasopimus. Sopimuksella hallinnoidaan muun muassa tilintarkastustuomioistuimen tiedonsaantia. Vaikka sopimusta ei olisikaan, tilintarkastustuomioistuimella on oikeus saada tietoja EY:n perustamissopimuksen sanamuodon perusteella. Tilintarkastustuomioistuimella on pääsääntöisesti oikeus päättää, mikä tieto on tarkastuksen edellyttämää tietoa tarkastettaessa unionin varojen käyttöä. Jos jokin osapuoli vaatii uutta tekstiä tai tekstin tarkistusta, osapuolten on pyrittävä pääsemään sopimukseen tällaisesta tekstistä ottaen huomioon kunkin edut.

34. Julistus määräaikojen noudattamisesta yhteispäätösmenettelyssä

Julistuksen nro 34 mukaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission tulisi pyrkiä kaikin mahdollisin tavoin siihen, että yhteispäätösmenettely toimii mahdollisimman joutuisasti. Julistuksessa korostetaan EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) vahvistettujen määräaikojen noudattamisen tärkeyttä ja todetaan, että 189 b artiklan 7 kohdan mukaiseen mahdollisuuteen kyseisten määräaikojen pidentämiseen olisi turvauduttava vain, jos se on ehdottoman tarpeellista. Mainitun kohdan mukaan yhteispäätösmenettelyssä määrättyä kolmen kuukauden määräaikaa voidaan pidentää enintään kuukaudella ja kuuden viikon määräaikaa enintään kahdella viikolla Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta.

Lisäksi julistuksessa katsotaan, ettei Euroopan parlamentin toisen käsittelyn ja sovittelukomiteakäsittelyn päättymisen välinen aika saisi olla missään tapauksessa pidempi kuin yhdeksän kuukautta.

35. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 191 a artiklan 1 kohdasta

Julistuksen nro 35 mukaan konferenssi on yhtä mieltä siitä, että EY:n perustamissopimuksen 191 a artiklan (uusi 255 artikla) 1 kohdassa tarkoitettujen periaatteiden ja edellytysten mukaan jäsenvaltio voi vaatia, ettei komissio tai neuvosto toimita kolmansille osapuolille kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa, ellei kyseinen valtio ole siihen etukäteen antanut suostumusta.

Julistuksella jäsenvaltiot haluavat jo etukäteen sitoutua siihen, että myöhemmin 191 a artiklan 2 kohdan nojalla annettavaan unionin toimielinten asiakirjojen avoimuutta koskevaan yhteisön lainsäädäntöön sisällytetään säännös, jonka mukaan jäsenvaltio voi itse niin halutessaan yksin päättää kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevien asiakirjojen avoimuudesta.

36. Julistus merentakaisista maista ja alueista

EY:n perustamissopimuksen 136 artiklassa (uusi 187 artikla) määrätään eräiden merentakaisten maiden ja alueiden assosioimisesta yhteisöön. Konferenssissa katsottiin, ettei neljäkymmentä vuotta sitten luotu järjestelmä ole enää ajan tasalla ja että merentakaisten maiden ja alueiden asemaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota niiden rakenteellisen jälkeenjääneisyyden vuoksi. Jälkeenjääneisyys johtuu muun muassa maantieteellisistä ja taloudellisista rasitteista. Alueita on nykyisellään kaksikymmentä ja ne sijaitsevat erittäin laajalla alueella.

Julistuksessa nro 36 tunnustetaan erityisjärjestelyiden tarve ja kehotetaan neuvostoa tarkistamaan helmikuuhun 2000 mennessä assosiointijärjestelmää ottaen huomioon seuraavat neljä tavoitetta: maiden ja alueiden taloudellinen ja sosiaalinen kehitys, niiden ja Euroopan unionin väliset taloudelliset suhteet, maiden ja alueiden moninaisuus ja omaleimaisuus sekä rahoitusvälineiden tehostaminen. Julistuksella on välillinen yhteys 15 päivänä joulukuuta 1989 tehdyn niin sanotun Lomén sopimuksen uudistamiseen. Lomén sopimus on laaja yhteistyöjärjestely, jonka sopimuspuolina ovat unionin jäsenvaltiot, Euroopan yhteisö ja 70 Afrikan, Karibian ja Tyynen Valtameren valtiota.

37. Julistus Saksan julkisoikeudellisista luottolaitoksista

Julistuksessa nro 37 konferenssi panee merkille komission näkemyksen, jonka mukaan yhteisön nykyiset kilpailusäännöt sallivat ottaa täysimääräisesti huomioon Saksan nykyisten julkisoikeudellisten luottolaitosten tarjoamat yleishyödylliset taloudelliset palvelut sekä näille laitoksille suodut järjestelyt palveluihin liittyvien kustannusten korvaami-

seksi. Saksan tehtävänä on määrittää, millä tavoin se mahdollistaa paikallisille ja alueellisille viranomaisille sen, että ne voivat omilla alueillaan täyttää palvelutehtävänsä eli tarjota käyttöön kattavan ja tehokkaan rahoituksen perusrakenteen. Tällaiset järjestelyt eivät saa haitata kilpailun edellytyksiä enemmän kuin on tarpeellista näiden erityisten tehtävien suorittamiseksi, eivätkä ne saa olla yhteisön edun vastaisia. Lisäksi konferenssi muistuttaa, että Eurooppa-neuvosto on kehottanut komissiota tarkastelemaan, onko muissa unionin jäsenvaltioissa samanlaisia tapauksia, soveltamaan tarvittaessa samoja määräyksiä samanlaisiin tapauksiin ja ilmoittamaan niistä neuvostolle sen kokoontuessa ECOFIN-kokoonpanossa (jäsenvaltioiden talous- ja valtiovarainministerit).

Julistuksen taustalla on eräiden Saksan julkisoikeudellisten luottolaitosten epäselvä asema yhteisön kilpailusääntöjen kannalta. Komissio on saamiensa valitusten perusteella ryhtynyt selvittämään, ovatko Saksan julkisoikeudelliset luottolaitokset saaneet EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (uusi 87 artikla) kieltämiä, unionin jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja kilpailua vääristäviä tukia julkisten takausten ja muiden järjestelyiden muodossa. Komissio ei ole toistaiseksi kuitenkaan puuttunut kyseisiin järjestelyihin. EY:n perustamissopimuksen 90 artiklan (uusi 86 artikla) mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sovelletaan perustamissopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailumääräyksiä siltä osin kuin ne eivät estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Komissio valvoo näiden määräysten noudattamista. Saksan julkisoikeudellisten luottolaitosten osalta on epäselvää, missä laajuudessa ne tarjoavat varsinaisia yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja ja ovatko näistä palveluista annettavat korvaukset tarpeettoman suuria.

Konferenssin hyväksymä julistus ei vaikuta komission mahdollisuuksiin valvoa EY:n perustamissopimuksen määräysten ja erityisesti kilpailusääntöjen noudattamista.

Itävalta ja Luxemburg ovat antaneet oman julistuksen julkisoikeudellisista luottolaitoksista.

38. Julistus vapaaehtoispalvelusta

Julistuksessa nro 38 todetaan vapaaehtoispalvelun merkitys yhteiskunnallisen yhteisvastuullisuuden kehittymisessä. Yhteisö edistää muun muassa tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä nuorten ja iäkkäiden osallistumista vapaaehtoistyöhön. Unionisopimuksessa luotuun unionin kansalaisuuteen ei ole sisällytetty julistuksessa tarkoitetun kaltaisia oikeuksia tai mahdollisuuksia. Yhteisöllä on kuitenkin meneillään nuorten vapaaehtoistyön koehanke ja komissio on tehnyt ehdotuksen nuorten toimintaohjelmaksi tällä alalla. Vapaaehtoistyötä voidaan pitää yhtenä eurooppalaisten monista oikeuksista ja mahdollisuuksista heidän toimiessaan kansalaisyhteiskunnissaan. Se kehittää nuorten kansalaisvalmiuksia ja kansalaisyhteiskuntaan kuuluvaa solidaarisuutta. Iäkkäille se antaa mahdollisuuden elämänkokemuksen ja -taitojen käyttämiseen.

39. Julistus yhteisön lainsäädännön valmistelun laadusta

Julistus nro 39 koskee yhteisön säädöstekstien laadun parantamista. Avoimuutta ja oikeusvarmuutta ja siten myös kansalaisten luottamusta unionia kohtaan voidaan edistää varmistamalla, että unionin lainsäädäntö on selkeää ja ymmärrettävää.

Yhteisön lainsäädännön laatu on keskeinen edellytys sille, että kansalliset viranomaiset soveltavat yhteisön lainsäädäntöä moitteettomasti ja että kansalaiset ja taloudelliset toimijat ymmärtävät sitä paremmin.

Julistuksen mukaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission tulisi pyrkiä parantamaan yhteisön lainsäädännön valmistelun laatua laatimalla asiaa koskevat suuntaviivat. Lisäksi kyseisten toimielinten tulisi tehdä parhaansa nopeuttaakseen yhteisön säädösten kodifiointia eli lainsäädännön yksinkertaistamista siten, että kodifioinnin kohteena olevat säädökset kumotaan ja ne korvataan yhdellä ainoalla säädöksellä asiasisältöä muuttamatta.

Yhteisön toimielimet ovat eri yhteyksissä kiinnittäneet huomiota yhteisön lainsäädännön laadun parantamiseen. Eurooppa-neuvoston Edinburghin kokousta koskevissa puheenjohtajan päätelmissä vaadittiin toimenpiteitä yhteisön lainsäädännön selventämiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Neuvosto antoi vuonna 1993 päätöslauselman yhteisön lainsäädännön valmistelun laadusta (EYVL N:o C 166, 17.6.1993, s. 1). Komissio määritteli vuonna 1996 ohjeet lainsäädäntöehdotusten arvioinnista. Julistuksessa konferenssi esittää, että toimielimet jatkaisivat tätä työtä laatimalla yhteiset asiaa koskevat suuntaviivat.

Yhteisön lainsäädännön kodifioinnista on tehty vuonna 1994 toimielinten välinen sopimus (EYVL N:o C 293, 8.11.1995, s. 2), jonka mukaisesti kodifiointityö on aloitettu. Julistuksessa konferenssi ilmaisee tyytyväisyytensä asiaan ja korostaa kodifiointityön tärkeyttä kehottamalla toimielimiä ponnistelemaan työn nopeuttamiseksi.

Yhteisössä on ryhdytty vuoden 1998 alussa lainsäädännön laatua koskevan julistuksen mukaisiin toimenpiteisiin.

40. Julistus Euroopan hiili- ja teräsyhteisön kansainvälisten sopimusten tekomenettelystä

Julistuksen nro 40 mukaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) perustamissopimukseen liitetyn siirtymämääräyksistä tehdyn yleissopimuksen 14 pykälän poistamisella ei muuteta EHTY:n nykyistä käytäntöä kansainvälisten sopimusten tekemisessä. Yleissopimuksen 14 pykälässä määrätään EHTY:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten kansainvälisten sopimusten tekemisessä noudatettavasta menettelystä siirtymäkauden aikana. Koska EHTY:n perustamissopimuksessa ei ole määräyksiä kansainvälisten sopimusten tekemisestä, neuvotteluissa kolmansien maiden kanssa on noudatettu käytännössä yleissopimuksen mukaista menettelyä siirtymäkauden päätyttyä vuonna 1957, jolloin komissio edustaa jäsenvaltioita neuvoston yksimielisesti antamien ohjeiden mukaisesti ja jäsenvaltioiden edustajat voivat osallistua neuvotteluihin.

41. Julistus avoimuutta, oikeutta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjuntaa koskevista määräyksistä

Julistuksen nro 41 mukaan konferenssi katsoo, että Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen puitteissa tapahtuvassa toiminnassaan pidettävä lähtökohtanaan EY:n perustamissopimuksen voimassa olevia määräyksiä avoimuudesta, asiakirjoja koskevasta tiedonsaantioikeudesta ja petosten torjunnasta. Julistus liittyy konferenssin loppuvaiheessa käytyyn keskusteluun siitä, tuleeko EHTY:n ja Euratomin perustamissopimuksia mukauttaa sisällyttämällä niihin yhteisöpetoksia ja asiakirjajulkisuutta koskevat määräykset. Koska nimenomaisista määräyksistä ei syntynyt yhteisymmärrystä, asiasta tehtiin julistus. Vastaavasti unionisopimuksen J.18 artiklaan (uusi 28 artikla) sisältyy viittaus, jonka perusteella EY:n perustamissopimuksen 191 a artiklaa sovelletaan myös unionisopimuksen V osastossa. Unionisopimuksen K.13 artiklan (uusi 41 artikla) mukaan tiedonsaantioikeutta koskevaa EY:n perustamissopimuksen 191 a artiklaa (uusi 255 artikla) sovelletaan myös unionisopimuksen VI osastossa.

42. Julistus perussopimusten konsolidoinnista

Julistuksen nro 42 mukaan hallitustenvälisen konferenssin kuluessa aloitetun teknisen työn on jatkuttava mahdollisimman nopeasti, tavoitteena saada kaikista unionin perussopimuksista, mukaan lukien unionisopimus, laadittua konsolidoitu versio. Teknisen työn lopputuloksilla ei ole oikeudellista merkitystä, mutta ne on tarkoitus julkaista asian havainnollistamiseksi neuvoston pääsihteerin nimissä.

Julistuksessa viitataan siihen tekniseen työhön, jota konferenssissa tehtiin unionin perussopimusten yksinkertaistamisen yhteydessä unionin perussopimusten yhdistämiseksi yhdeksi ainoaksi sopimukseksi. Vaihtoehtoina oli unionisopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen yhdistäminen yhdeksi sopimukseksi siten, että EHTY:n ja Euratomin perustamissopimukset jäävät kodifioinnin ulkopuolelle tai EY:n perustamissopimuksen ja unionisopimuksen yhdistäminen yhdeksi sopimukseksi siten, että EHTY:n ja Euratomin perustamissopimukset liitetään niihin pöytäkirjoina.

Lisäksi konferenssin päätösasiakirjaan on liitetty ymmärrettävyyden lisäämiseksi niin sanotut konsolidoidut versiot unionisopimuksesta ja EY:n perustamissopimuksesta. Konsolidoidut versiot sisältävät sopimusartiklat siinä muodossa, jossa ne ovat Amsterdamin sopimuksella tehtyjen muutosten ja yksinkertaistamisen jälkeen. Myöskään konsolidoidut versiot eivät ole oikeudellisesti sitovia.

43. Julistus toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevasta pöytäkirjasta

Julistuksen nro 43 mukaan sopimuspuolet vahvistavat toisaalta unionisopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn julistuksen yhteisön oi-

keuden soveltamisesta ja toisaalta Essenin Eurooppa-neuvoston joulukuussa 1994 antamat päätelmät, joiden mukaan yhteisön oikeuden hallinnollinen soveltaminen kuuluu pääasiassa jäsenvaltioiden toimivaltaan niiden valtiosäännön mukaisesti. Toimivaltaa on voitu esimerkiksi delegoida alueellisille yksiköille. Tämä ei vaikuta yhteisön toimielinten EY:n perustamissopimuksen 145 ja 155 artiklan (uusi 202 ja 211 artikla) mukaiseen valvonta-, seuranta- ja täytäntöönpanovaltaan.

Saksa, Itävalta ja Belgia ovat antaneet erillisen julistuksen toissijaisuudesta.

44. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 2 artiklasta

Julistuksen mukaan neuvosto toteuttaa kaikki Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 2 artiklassa mainitut tarvittavat toimet Amsterdamin sopimuksen tullessa voimaan. Ratkaistavana on erityisesti Schengenin säännöstöön kuuluvien määräysten oikeusperustasta päättäminen. Tätä varten tarvittavaan valmistelutyöhön ryhdytään riittävän ajoissa, jotta se saadaan päätökseen ennen kyseistä päivämäärää. Toimenpiteet on käynnistetty syksyllä 1997 yleisten asiain neuvoston alaisessa työryhmässä.

45. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 4 artiklasta

Julistuksessa nro 45 neuvostoa kehotetaan hankkimaan komission lausunto ennen kuin se tekee päätöksen pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti Irlannin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan esittämästä pyynnöstä saada osallistua Schengenin säännöstöön kokonaisuudessaan tai osaan siitä. Jäsenvaltiot myös sitoutuvat tekemään parhaansa, jotta Irlannin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan olisi niin tahtoessaan mahdollista käyttää mainitun pöytäkirjan 4 artiklaa siten, että neuvoston olisi mahdollista tehdä kyseisessä artiklassa tarkoitetut päätökset, kun kyseinen pöytäkirja tulee voimaan tai sen jälkeen. Ne Schengenin yhteistyöalueet, joihin Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti haluavat liittyä mahdollisimman pian, on tarkoitus yksilöidä syksyllä 1997 työskentelynsä aloittaneessa yleisten asiain neuvoston alaisessa työryhmässä.

46. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 5 artiklasta

Julistuksen nro 46 mukaan jäsenvaltiot sitoutuvat pyrkimään kaikin tavoin siihen, että kaikki jäsenvaltiot voisivat toimia yhdessä Schengenin säännöstöön kuuluvilla aloilla, erityisesti siinä tapauksessa, että Irlanti sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ovat Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti hyväksyneet säännöstön joko osittain tai kokonaan.

47. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 6 artiklasta

Julistuksen nro 47 mukaan jäsenvaltiot sopivat ryhtyvänsä kaikkiin tarpeellisiin toimiin sen varmistamiseksi, että Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 6 artiklassa mainitut sopimukset voivat tulla voimaan samana päivänä kuin Amsterdamin sopimus. Artiklan ensimmäisessä kohdassa mainitaan Islannin ja Norjan kanssa tehtävä sopimus Schengenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välillä 19 päivänä joulukuuta 1996 tehdyn yhteistyösopimuksen mukauttamisesta. Artiklan toisessa kohdassa mainitaan Islannin ja Norjan kanssa tehtävä sopimus yhtäältä Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan ja toisaalta Islannin ja Norjan välisten oikeuksien määrittelemiseksi niillä Schengenin säännöstön aloilla, joita sovelletaan näihin valtioihin. Julistuksessa mainittuun velvoitteeseen viitataan myös kesäkuussa 1997 pidetyn Amsterdamin Eurooppaneuvoston ja joulukuussa 1997 pidetyn Luxemburgin Eurooppa-neuvoston päätelmissä.

48. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta

Julistuksella nro 48 selvennetään Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehtyä pöytäkirjaa toteamalla, että pöytäkirjalla ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta toteuttaa tarpeelliseksi katsomansa järjestelytoimenpiteet täyttääkseen pakolaisten oikeu-

dellista asemaa koskevan yleissopimuksen (SopS 77/1968) mukaiset velvollisuutensa. Näihin velvoitteisiin kuuluu muun muassa kielto olla karkottamatta tai palauttamatta pakolaista sellaiseen maahan, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi.

49. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdasta

Julistus nro 49 liittyy Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohtaan, jonka mukaan jäsenvaltion yksipuolisesti käsiteltäväkseen ottama toisen Euroopan unionin jäsenmaan kansalaisen turvapaikkahakemus on käsiteltävä nopeutetussa menettelyssä olettaen, että se on ilmeisen perusteeton. Julistuksen mukaan turvapaikkamenettelyjen väärinkäyttöön ja ilmeisen perusteettomiin turvapaikkahakemuksiin sovellettaviin asianmukaisiin ja nopeisiin menettelyihin liittyviä kysymyksiä olisi tarkasteltava edelleen näiden menettelyjen nopeuttamiseksi. Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden turvapaikka-asioista vastaavat ministerit ovat antaneet 30 päivänä marraskuuta ja 1 päivänä joulukuuta 1992 ilmeisen perusteettomia turvapaikkahakemuksia koskevan päätöslauselman ja neuvosto on antanut 20 päivänä kesäkuuta 1995 päätöslauselman turvapaikkamenettelyjen vähimmäistakuista.

50. Julistus toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin mahdollista laajentumista tehdystä pöytäkirjasta

Julistuksen nro 50 mukaan jäsenvaltiot ovat yksimielisiä siitä, että 29 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen (ns. Ioanninan välitysratkaisu, EYVL N:o C 105, 13.4.1994, s. 1) soveltamista jatketaan edelleen, kunnes unionin seuraava laajentuminen tulee voimaan. Lisäksi julistuksessa mainitaan erikseen, että Espanjan erityistapaukseen tulee löytää ratkaisu kyseiseen päivämäärään mennessä.

Ioanninan välitysratkaisu liittyy määrävähemmistökynnyksestä viime laajentumisneuvottelujen yhteydessä käytyihin keskusteluihin. Suomen, Ruotsin, Itävallan ja Norjan liittyessä unioniin määrävähemmistön muodostama äänimäärä olisi noussut neuvostossa matemaattisesti laskettuna 23 äänestä 27 ääneen. Yhdistynyt kuningaskunta ja Espanja vaativat kuitenkin määrävähemmistökynnyksen säilyttämistä 23 äänessä. Ioanninan välitysratkaisun mukaan puheenjohtajavaltio ei voi viedä asiaa päätökseen, mikäli sitä vastustaa 23 — 26 ääntä eli päätöksen taakse saadaan vain juuri ja juuri määräenemmistön edellyttämä äänimäärä. Asiasta on tällöin keskusteltava edelleen ja neuvoston on pyrittävä kaikin keinoin ja kohtuullisessa ajassa saamaan päätöksen taakse vähintään 67 ääntä. Neuvoston päätöstä on muutettu Norjan päätettyä olla liittymättä unioniin (EYVL N:o C 1, 1.1.1995, s. 1). Ioanninan välitysratkaisussa viitataan tarpeeseen käsitellä kysymystä vuoden 1996 hallitustenvälisessä konferenssissa.

51. Julistus Amsterdamin sopimuksen 10 artiklasta

Julistuksessa nro 51 muistutetaan, että Amsterdamin sopimuksella kumotaan ja poistetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen, sellaisina kuin ne ovat voimassa ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, vanhentuneet määräykset ja mukautetaan niiden tietyt määräykset muun muassa sisällyttämällä niihin tietyt Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen määräykset ja edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla tehdyn asiakirjan määräykset. Näillä toimilla ei ole vaikutusta yhteisön säännöstöön (''acquis communautaire'').

Julistukset, jotka konferenssi on ottanut huomioon

1. Itävallan ja Luxemburgin julistus luottolaitoksista

Itävalta ja Luxemburg katsovat tekemässään julistuksessa, että julistus nro 37 Saksan julkisoikeudellisista luottolaitoksista koskee myös rakenteeltaan vastaavia Itävallan ja Luxemburgin luottolaitoksia.

2. Tanskan julistus K.14 artiklasta

Tanskan tekemässä julistuksessä selvitetään

eräitä Tanskan valtiosääntöön liittyviä kysymyksiä. Unionisopimuksen K.14 artiklassa (uusi 42 artikla) edellytetään kaikkien Euroopan unionin neuvoston jäsenten eli kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisyyttä tehtäessä päätöstä soveltaa K.1 artiklassa (uusi 29 artikla) tarkoitetuilla aloilla toteutettaviin toimiin EY:n perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) määräyksiä viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikasta ja muusta henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevasta politiikasta. Lisäksi neuvoston yksimielisesti tekemä päätös on ennen kuin se tulee voimaan, hyväksyttävä jokaisessa jäsenvaltiossa sen valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Tanskassa tällainen hyväksyminen, jos se merkitsee Tanskan valtiosäännössä määritellyn suvereniteetin siirtämistä, edellyttää Tanskan kansanedustuslaitoksen Folketingin jäsenten viiden kuudesosan enemmistöä tai sekä Folketingin jäsenten enemmistöä että kansanäänestyksessä annettujen äänten enemmistöä.

3. Saksan, Itävallan ja Belgian julistus toissijaisuudesta

Julistuksen mukaan Saksan, Itävallan ja Belgian hallitukset pitävät itsestään selvänä, että Euroopan yhteisön toiminta koskee toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden lisäksi myös niiden alueita siltä osin kuin niillä on omaa, kansallisen valtiosäännön mukaista lainsäädäntövaltaa.

4. Irlannin julistus Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklasta

Julistuksen mukaan Irlanti aikoo käyttää Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan mukaista oikeuttaan osallistua EY:n perustamissopimuksen III a osaston (uusi IV osasto) nojalla toteutettaviin toimenpiteisiin siinä määrin kuin se on sopusoinnussa Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä voimassa olevan yhteisen matkustusalueen ylläpitämisen kanssa. Irlanti muistuttaa, että sen osallistuminen EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan (uusi 14 artikla) tiettyjen näkökohtien soveltamisesta tehtyyn pöytäkirjaan nro 3 on osoitus siitä, että se haluaa säilyttää yhteisen matkustusalueen Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa, jotta turvattaisiin mahdollisimman vapaa liikkuvuus Irlantiin ja Irlannista.

5. Belgian julistus Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta

Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseen liittyvän Belgian antaman julistuksen mukaan Belgia suorittaa pakolaisten oikeusasemaa koskevasta yleissopimuksesta (SopS 77/1968) johtuvien velvollisuuksiensa mukaisesti tapauskohtaisen tutkimuksen toisen jäsenvaltion kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdan mukaisesti. Vaikka muut jäsenvaltiot eivät ole antaneet vastaavaa julistusta, on jokaisella jäsenvaltiolla mahdollisuus käsitellä turvapaikkahakemukset tapauskohtaisesti pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen. Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyllä pöytäkirjalla ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta toteuttaa tarpeelliseksi katsomansa järjestelytoimenpiteet täyttääkseen pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa.

6. Belgian, Ranskan ja Italian julistus toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista tehdystä pöytäkirjasta

Julistuksen mukaan Belgia, Ranska ja Italia toteavat hallitustenvälisen konferenssin tulosten perusteella, että Amsterdamin sopimus ei vastaa Eurooppa-neuvoston Madridin kokouksessa joulukuussa 1995 uudelleen vahvistamaa tarvetta saada aikaan todellista edistymistä toimielinten lujittamisessa. Maat katsovat, että tällainen lujittaminen muodostaa välttämättömän edellytyksen ensimmäisten laajentumisneuvottelujen päättämiselle. Ne ovat vakaasti päättäneet antaa laajimman mahdollisen merkityksen pöytäkirjalle siltä osin kuin on kyse komission kokoonpanosta ja äänten painottamisesta sekä katsovat, että määräenemmistön käytön merkittävä laajentaminen muodostaa osan niistä asian kannalta merkityksellisistä seikoista, jotka olisi otettava huomioon.

7. Ranskan julistus merentakaisista departementeista Schengenin säännöstön saattamisesta osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan kannalta

Julistuksen mukaan Ranska katsoo, ettei

Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan nro 2 soveltamisella ole vaikutusta 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta Schengenissä 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn yleissopimuksen maantieteelliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määriteltynä kyseisen yleissopimuksen 138 artiklan ensimmäisessä kohdassa. Mainitun kohdan mukaan yleissopimus koskee vain Ranskan Euroopan puoleista aluetta.

8. Kreikan julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta tehdystä julistuksesta

Kreikan tekemä julistus liittyy kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta tehtyyn julistukseen. Siinä palautetaan mieliin Kreikan liittymisestä Euroopan yhteisöihin tehdyn sopimuksen (EYVL N:o L 291, 19.11.1979 sekä SopS N:o 103/1994, s. 2472) päätösasiakirjaan liitetty Athos-vuorta koskeva yhteinen julistus, jossa tunnustetaan vuorelle Kreikan perustuslaissa annettu erityisasema. Athos-vuori on ortodoksisen kirkkokunnan pyhä vuori, jossa on vanha munkkiluostari. Yhteisessä julistuksessa todetaan, että vuoren erityisasema johtuu puhtaasti hengellisistä ja uskonnollisista syistä ja että vuoren erityisluonne tulee ottaa huomioon yhteisön oikeuden soveltamisessa ja valmistelemisessa erityisesti kysymyksissä, jotka koskevat tulleja, verohelpotuksia sekä sijoittautumisoikeutta.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää tavanomaiset säännökset Amsterdamin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

2 §. Suomen tarkoituksena on Amsterdamin sopimuksen ratifioinnin yhteydessä antaa unionisopimuksen K.7 artiklan (uusi 35 artikla) 2 kohdan ja 3 kohdan b alakohdan mukaisesti julistus, jonka mukaan tuomioistuimet voivat pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta unionisopimuksen VI osaston säädösten pätevyyttä ja tulkintaa koskevia ennakkoratkaisuja. Julistus kuuluu lainsäädännön alaan sikäli, että tuomioistuinten oikeuksista ja velvollisuuksista on hallitusmuodon mukaan säädettävä lailla. Lakiehdotuksen 2 §:ssä täsmennetään selvyyden vuoksi julistuksen sisältö.

3 §. Lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella siten, että laki ja Amsterdamin sopimus tulisivat voimaan samanaikaisesti. Menettely on tavanomainen kansainvälisiä sopimuksia voimaansaatettaessa.

3. Voimaantulo

Amsterdamin sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kaikki allekirjoittajavaltiot ovat tallettaneet ratifioimiskirjansa. Esitykseen liittyvä laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti Amsterdamin sopimuksen kanssa.

Amsterdamin sopimuksella muutetaan eräitä unionin perussopimusten määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan eräiltä osin maakunnan toimivaltaan, kuten avoimuutta, ympäristöpolitiikkaa, työllisyyttä, sosiaalipolitiikkaa sekä oikeus- ja sisäasioita koskevat määräykset. Esitykseen liittyvään lakiehdotuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaan maakunnassa on siten saatava itsehallintolain 59 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen. Mikäli Ahvenanmaa hyväksyy voimaansaattamislain, on tästä otettava asianmukainen maininta Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamista ja lain voimaantuloa koskevaan asetukseen.

4. Säätämisjärjestys

Yleistä

Laki Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (1540/1994) säädettiin valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa tarkoitetussa niin sanotussa supistetussa perustuslainsäätämisjärjestyksessä. Siten voimaansaattamislaki on luonteeltaan niin sanottu poikkeuslaki.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa tulkintakäytännössään lähtenyt siitä, että poikkeuslakia voidaan muuttaa tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, jos muutettava laki ei laajenna sitä poikkeusta, joka on tehty poikkeuslailla perustuslakiin. Valiokunta on myös katsonut, että sellaiset kokonaisuuden kannalta epäolennaiset lisäykset ja muutokset, jotka sinänsä merkitsevät perustuslakipoikkeusten vähäistä laajentamista, voidaan toteuttaa tavallisessa lain-

säätämisjärjestyksessä, jos perustuslakipoikkeuksena säädetyn kokonaisjärjestelyn luonnetta ei tällä tavoin muuteta toisenlaiseksi (esim. PeVL 24/1994 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan näitä periaatteita on soveltuvin osin seurattava myös silloin, kun muutetaan Suomea sitovaa kansainvälistä sopimusta (PeVL 21/1995 vp).

Amsterdamin sopimuksen ratifioiminen merkitsisi eräissä suhteissa EU-liittymissopimuksella tehtyjen perustuslakipoikkeusten laajentamista. Ehdotus laiksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä olisi siten käsiteltävä supistetussa perustuslainsäätämisjärjestyksessä.

Valtiosääntöoikeudellisesti Amsterdamin sopimukseen perustuvat muutokset liittyvät myös muun muassa eduskunnan asemaan, joka unioniasioita koskevassa päätöksentekoprosessissa määräytyy hallitusmuodon 33 a §:n ja valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvun perusteella. Perustuslakivaliokunta on katsonut tämän ennakkokäsittelymenettelyn antavan eduskunnalle yleisesti ottaen hyvät mahdollisuudet vaikuttaa sisällöllisesti kansalliseen tahdonmuodostukseen EU-asioissa (PeVL 14/1997 vp).

Oikeus- ja sisäasiat

Yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa koskevat määräykset sisältyvät unionisopimuksen VI osastoon. Amsterdamin sopimuksella tätä osastoa muutetaan siten, että osa siihen sisältyvistä asioista siirretään Euroopan yhteisön toimivaltaan lisäämällä EY:n perustamissopimukseen *III a osasto (uusi IV osasto)*, joka koskee viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaa sekä muuta henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvää politiikkaa (73 i—73 q artikla, uusi 61—69 artikla). Näissä artikloissa määrätyssä laajuudessa turvapaikka- ja maahanmuuttoasiat, viisumiasiat, sisärajatarkastusten poistaminen sekä ulkorajavalvontaa koskevista toimenpiteistä päättäminen siirretään yhteisön toimivaltaan. Myös oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat toimenpiteet siirretään yhteisön toimivaltaan siinä määrin kuin se on tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

Siirron jälkeen mainituilla aloilla annettavaan sääntelyyn tulevat sovellettaviksi yhteisön oikeuteen liittyvät erityispiirteet, kuten välittömien oikeusvaikutusten periaate. Sääntelyssä tulee mahdolliseksi käyttää yhteisön säädösinstrumentteja ja norminantomenettelyjä. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta tulee niin ikään ulottumaan näihin asiaryhmiin, millä on vaikutusta myös tuomiovallan käyttämiseen Suomessa. Siirron jälkeen nämä asiat kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 73 o artiklassa (uusi 67 artikla) määrätyn viiden vuoden siirtymäajan jälkeen komission yksinomaisen aloiteoikeuden piiriin. Edelleen viiden vuoden siirtymäajan jälkeen neuvosto tekee yksimielisesti päätöksen siitä, että EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa (uusi 251 artikla) määrättyä menettelyä sovelletaan kaikkiin III a osastossa tarkoitettuihin aloihin tai osaan niistä ja että yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevia määräyksiä mukautetaan. Muutoksilla laajennetaan yhteisölle nykyisin kuuluvaa toimivaltaa olennaisesti verrattuna siihen järjestelyyn, joka saatettiin voimaan Suomen liittyessä Euroopan unioniin. Laajennus merkitsee poikkeusta Suomen valtioelimille hallitusmuodon mukaan kuuluvasta säädös-, toimeenpano- ja tuomiovallasta. Määräysten on mainituista syistä katsottava poikkeavan hallitusmuodon 1 ja 2 §:stä.

Unionisopimuksen VI osastoon sisältyvän *K.4 artiklan (uusi 32 artikla)* mukaan neuvosto vahvistaa ne edellytykset ja rajoitukset, joiden mukaisesti poliisiyhteistyön tai rikosasioissa harjoitettavan oikeudellisen yhteistyön alalla toimivaltaiset jäsenvaltion viranomaiset voivat toimia toisen jäsenvaltion alueella. Artiklan sanamuodossa sen soveltamisalaa rajataan vain osoittamalla, millä aloilla toimivia toisen jäsenvaltion viranomaisia se koskee, sekä asettamalla lisäksi ehto, jonka mukaan toiminnan toisen jäsenvaltion alueella tulee tapahtua yhteydessä kyseisen valtion viranomaisiin ja näiden suostumuksella.

Artiklan sanamuoto on suhteellisen avoin. Sen vuoksi on mahdollista, että siinä tarkoitetut neuvoston päätökset ovat luonteeltaan myös melko yleisiä. Sisällöllisesti nämä päätökset koskevat asioita, joissa on kysymys julkisen vallan käyttämisestä ja jotka siten kuuluvat lainsäädännön alaan. Neuvosto tekee päätöksensä yksimielisesti. Perustuslakivaliokunta on käytännössään (PeVL 20/1995 vp ja 28/1997 vp) katsonut, ettei lainsäädäntövaltaa siirry täysin aidosti päätöksenteon edellyttäessä yksimielisyyttä. Näissä tapauksissa on kuitenkin ollut kyseessä joko sopimusmäärä-

yksiä täydentävien sääntöjen antaminen tai muuten asiallisesti vähäiseksi katsottu järjestely. Hallituksen käsityksen mukaan K.4 artiklan mukainen järjestely poikkeaa perustuslakivaliokunnan käsiteltävinä olleista tapauksista, koska artiklassa tarkoitettuja päätöksiä voidaan tehdä koko VI osaston soveltamisalalla eikä näiden päätösten myöskään voida katsoa rajoittuvan toisten sopimusmääräysten täytäntöönpanoon.

Näistä syistä K.4 artiklan mukainen järjestely on kokonaisuutena tarkasteltuna asiallisesti niin merkittävä, että sen on yksimielisyysvaatimuksesta huolimatta katsottava muodostavan poikkeuksen eduskunnalle ja tasavallan presidentille hallitusmuodon mukaan kuuluvasta lainsäädäntövallasta. Tämän lisäksi artiklan voidaan katsoa sisältävän mahdollisuuden siihen, että sen nojalla tehtävillä neuvoston päätöksillä annettaisiin toisen jäsenvaltion viranomaiselle valtuus käyttää Suomen alueella julkista valtaa itsenäiseksi katsottavalla tavalla. Tämäntyyppisen toimivallan perustamista perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt täysivaltaisuuden rajoituksena ja katsonut sen edellyttävän perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä (PeVL 13/1978 vp, 2/1980 vp ja 2/1985 vp). Mainituista syistä artiklan mukaisen järjestelyn on katsottava poikkeavan hallitusmuodon 1 ja 2 §:stä.

Amsterdamin sopimuksella muutettavan unionisopimuksen *K.6 artiklan (uusi 34 artikla)* mukaan neuvosto saa toimivallan tehdä puitepäätöksiä unionisopimuksen VI osaston soveltamisalalla eli poliisiyhteistyötä sekä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevissa asioissa. Puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittaviksi muodon ja keinot. Sopimuksessa on nimenomaisesti suljettu pois puitepäätösten sisältämien säännösten välitön oikeusvaikutus. Puitepäätöksillä pyritään jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämiseen. Lainsäädännön harmonisointinormeina ne muistuttavat Euroopan yhteisön direktiivejä.

Unionisopimuksen K.6 artiklassa tarkoitetut puitepäätökset tehdään yksimielisesti. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmin eräiden yksimielistä päätöksentekoa edellyttäneiden sopimusjärjestelyjen osalta katsonut, ettei kyseisissä tapauksissa lainsäädäntövaltaa ole siirtynyt täysin aidosti. Valiokunnan mukaan tällöin on ollut kyse lähinnä siitä, että lainsäädäntövaltaa siirtyy eduskunnalta valtioneuvostolle. Valiokunta on kuitenkin käsiteltävinään olleissa tapauksissa kiinnittänyt huomiota siihen, että mahdollisuus lainsäädäntövallan siirtymiseen on ollut verrattain vähäinen (PeVL 20/1995 vp) ja siihen, että kyse on ollut pelkästään sopimusmääräyksiä täydentävien sääntöjen antamisesta (PeVL 28/1997 vp). Puitepäätösten nimenomaisena tarkoituksena on jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentäminen ja niitä voidaan tehdä kaikissa unionisopimuksen VI osaston alaan kuuluvissa asioissa. Nämä seikat huomioon ottaen kyse on asiallisesti niin merkittävästä järjestelystä, että yksimielisyysvaatimuksesta huolimatta sen on kokonaisuutena tarkasteltuna katsottava siinä määrin rajoittavan eduskunnalle ja tasavallan presidentille hallitusmuodon mukaan kuuluvaa lainsäädäntövaltaa, että kysymyksessä on poikkeus hallitusmuodon 1 ja 2 §:stä.

Unionisopimuksen *K.7 artiklan (uusi 35 artikla)* 7 kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan mukaan annettujen säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat. Toimivallan syntymisen edellytyksenä on, että riitaa ei ole voitu sopia neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun neuvoston jäsen on saattanut asian neuvoston käsiteltäväksi. Samoin yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat.

Määräys eroaa voimassa olevasta unionisopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdasta. Mainitun määräyksen mukaan jäsenvaltiot voivat artiklassa määritellyillä aloilla tehdä yleissopimuksia, joissa voidaan määrätä, että yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tulkita yleissopimusten määräyksiä ja ratkaista niiden soveltamista koskevat riidat. Toimivaltaa voidaan täsmentää yleissopimukseen otettavilla yksityiskohtaisilla säännöillä. Perustuslakivaliokunta on katsonut tämän määräyksen liittyvän ensisijaisesti neuvoston toimintaan sen laatiessa jäsenvaltioiden hyväksyttäväksi suositeltavia yleissopimuksia ja osoittavan, että kyseisistä asioista voidaan sisällyttää määräyksiä yleissopimukseen. Valiokunnan mukaan yleissopimus, jossa yhteisöjen tuomioistuimelle annettaisiin K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu toimivalta, tulee käsitellä valtiopäiväjärjestyksen

69 §:n mukaisessa niin sanotussa supistetussa perustuslainsäätämisjärjestyksessä (PeVL 25/1996 vp).

Hallituksen esityksestä Euroopan poliisivirastosta tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi tullilain 26 §:n muuttamisesta (HE 136/1997 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 28/1997 vp) perustuslakivaliokunta katsoi, ettei perustuslain säännösten kanssa ole ristiriidassa järjestely, jossa yleissopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat jäsenvaltioiden erimielisyydet annetaan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Mainitulla yleissopimuksella säännellään lähinnä jäsenvaltioiden viranomaisten keskinäistä yhteistyötä vakavien kansainvälisten rikosten torjumiseksi. Unionisopimuksen K.7 artiklan 7 kohdan mukainen yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta taas ulottuu myös sellaisiin säädöksiin ja sopimuksiin, joilla saattaa olla keskeinen merkitys yksityisten oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Artiklaan perustuva yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta kattaa edellä mainituin tavoin kaikki K.6 artiklassa tarkoitetut säädökset ja yleissopimukset. Tuomioistuimen ratkaistavaksi tuleva riita voi koskea joko säädöksen tai sopimuksen tulkintaa tai soveltamista. Tällaisen toimivallan ei voitane katsoa rajoittuvan kulloiseenkin yksittäistapaukseen, vaan annettavilla ratkaisuilla on yleisempää merkitystä (vrt. PeVL 13/1997 vp), minkä vuoksi niillä saattaa olla lainsäädäntövallan käyttöä rajoittava vaikutus (ks. PeVL 2/1990 vp).

Suomen EU-liittymissopimuksen voimaansaattamismenettely ei siten ole voinut kattaa uuden K.7 artiklan 7 kohtaan sisältyvän kaltaista määräystä, jossa tuomioistuimen toimivalta perustuu suoraan unionisopimukseen ja ulottuu kaikkiin VI osaston oikeudellisesti sitoviin instrumentteihin. Mainittujen seikkojen voidaan katsoa aiheuttavan sen, että kyseinen määräys merkitsee poikkeusta hallitusmuodon 1 ja 2 §:stä.

Eräät Euroopan yhteisön perustamissopimukseen sisältyvät uudet määräykset

EY:n perustamissopimukseen lisätään Amsterdamin sopimuksella *6 a artikla (uusi 13 artikla)*, jonka mukaan neuvosto voi yhteisölle perustamissopimuksessa osoitetun toimivallan rajoissa yksimielisesti toteuttaa tarvittavat toimenpiteet artiklassa luetelluilla perusteilla tapahtuvan syrjinnän torjumiseksi. Tällaisia perusteita ovat sukupuoli, rotu, etninen alkuperä, uskonto tai vakaumus, vammaisuus, ikä tai sukupuolinen suuntautuminen.

Voimassa olevassa EY:n perustamissopimuksessa on yleinen kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto sekä eräitä erityisiä syrjintäkieltoja (kuten 40 artiklan 3 kohdassa ja 119 artiklassa). Uudessa 6 a artiklassa annetaan neuvostolle toimivalta ryhtyä syrjinnän torjumiseksi norminantotoimenpiteisiin tapauksissa, joissa sitä ei ole voitu pitää nykyisen perustamissopimuksen mukaan mahdollisena. Toimenpiteet voivat liittyä asioihin, jotka eivät sellaisenaan kuulu yhteisön toimivaltaan. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi uskonto ja vakaumus. Artiklan nojalla toteutettavilla norminantotoimenpiteillä on keskeinen merkitys yksilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Näistä syistä 6 a artiklan määräyksen lienee yksimielisyysvaatimuksesta huolimatta katsottava merkitsevän sellaista yhteisölle siirretyn säädösvallan olennaista laajentamista, joka on ristiriidassa eduskunnalle ja tasavallan presidentille kuuluvan lainsäädäntövallan kanssa. Määräys merkitsee näin ollen poikkeusta hallitusmuodon 1 ja 2 §:n säännöksistä.

Yhteistä kauppapolitiikkaa koskevaa *113 artiklaa (uusi 133 artikla)* muutetaan Amsterdamin sopimuksella lisäämällä siihen uusi 5 kohta. Sen mukaan neuvosto voi yksimielisesti laajentaa artiklan 1—4 kohdan soveltamisen koskemaan palveluja ja henkistä omaisuutta koskevia kansainvälisiä neuvotteluja ja sopimuksia siltä osin kuin ne eivät jo kuulu kyseisten kohtien soveltamisalaan.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimusta koskeneessa lausunnossaan 1/94, että toimivalta tehdä palvelukauppaa koskeva yleissopimus (GATS) sekä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS) oli jaettu yhteisön ja sen jäsenvaltioiden kesken. Euroopan yhteisölle 113 artiklan perusteella kuuluva toimivalta on puolestaan yksinomaista. Näin ollen 113 artiklan 5 kohta merkitsee neuvostolle annettavaa valtuutusta tulevaisuudessa yksimielisellä päätöksellä muuttaa yhteisön ja jäsenvaltioiden välistä sopimustoimivallan jakoa kauppapolitiikan alalla. Tällaista päätöstä ei enää erikseen ratifioida jäsenvaltioissa. Tällainen toimivallan siirtäminen laajentaisi yhteisön sopimustoimivaltaa olennaisesti ver-

rattuna siihen järjestelyyn, joka saatettiin voimaan Suomen liittyessä Euroopan unioniin. Määräyksen on siksi katsottava poikkeavan hallitusmuodon 2 ja 33 §:stä.

Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimukseen lisätään jäsenvaltioihin kohdistuvaa sanktiomenettelyä koskeva *236 artikla* (uusi 309 artikla). Vastaavat määräykset on lisätty Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 96 artiklaan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 204 artiklaan. Sanktiomenettelyn käynnistäminen edellyttää unionisopimuksen F.1 artiklan (uusi 7 artikla) nojalla tehtyä päätöstä, jolla valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto on yksimielisesti todennut, että jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti F artiklan (uusi 6 artikla) 1 kohdassa mainittuja periaatteita. Kyseisessä kohdassa mainitaan vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteet. Mikäli rikkominen on näin todettu, neuvosto voi määräenemmistöllä päättää väliaikaisesti pidättää muun muassa jäsenvaltion hallitukselle kuuluvan äänioikeuden unionisopimuksen alalla. Yhteisöjen perustamissopimusten mainittujen artiklojen mukaan tällainen unionisopimuksen F.1 artiklan nojalla tehty päätös merkitsee äänioikeuden pidättämistä myös perustamissopimusten soveltamisalalla. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti myös muita yhteisöjen perustamissopimusten mukaan jäsenvaltiolle kuuluvia oikeuksia. Tällöin neuvosto kuitenkin ottaa huomioon tällaisen pidättämisen vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Voitaneen olettaa, että sanktiopäätöksestä seuraa lähinnä toimia, jotka eivät ole suoraan jäsenvaltioissa sovellettavia lainsäädäntötoimia. On kuitenkin mahdollista, että sanktiopäätöksellä on vaikutuksia lainsäädäntövallan käyttöön sekä yksityisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Artiklojen tarkoituksena on vahvistaa jäsenvaltioiden velvoitetta noudattaa unionisopimuksen F artiklan 1 kohdan periaatteita. Määräyksillä annetaan muille jäsenvaltioille mahdollisuus reagoida silloin, kun jokin jäsenvaltio ajautuu poikkeuksellisiin poliittisiin oloihin, jolloin mainittuja periaatteita rikotaan pitkäaikaisesti ja vakavalla tavalla. Arvioitaessa sanktiomenettelyn vaikutuksia Suomen osalta on huomattava, että menettelyn käynnistyminen edellyttäisi sitä, että Suomi olisi rikkonut kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin perustuvia velvoitteitaan sekä oman valtiosääntönsä keskeisiä periaatteita. Kysymys olisi lisäksi mainittujen periaatteiden ydinsisällön jatkuvasta ja vakavasta rikkomisesta. Sanktioiden kohdistuminen Suomeen saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa Suomella ei olisi neuvostossa äänioikeutta mutta jossa unionissa ja yhteisössä tehdyt päätökset sitoisivat Suomea. Samoin muut unionisopimuksesta ja yhteisöjen perustamissopimuksista johtuvat velvoitteet sitoisivat edelleen Suomea.

Artiklan sanamuoto on suhteellisen avoin siinä mielessä, ettei siinä yksityiskohtaisesti määritellä sanktiopäätöksen tekemisen edellytyksiä ja neuvostolle jätetään harkintavaltaa sanktioiden määräämisessä. Sopimusmääräyksissä mahdollistetaan Suomen lainsäädäntövallan ja ulkopoliittisen päätöksentekovallan rajoittaminen tavalla, jota ei ole otettu huomioon Suomen EU-liittymissopimuksen voimaansaattamismenettelyssä. Viitaten siihen, mitä edellä on todettu menettelyn käynnistämisen edellytyksistä, voidaan pitää tulkinnanvaraisena sitä, muodostavatko unionisopimuksen F.1 artiklan, EY:n perustamissopimuksen 236 artiklan, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 96 artiklan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 204 artiklan määräykset poikkeuksen perustuslain säännöksistä. Määräysten lienee kuitenkin periaatteessa katsottava muodostavan poikkeuksen hallitusmuodon 1 ja 2 §:stä.

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Amsterdamin sopimuksella uudistetaan päätöksentekomenettelyä myös yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Unionisopimuksen *J.3 artiklan (uusi 13 artikla)* mukaan neuvosto suosittelee yksimielisesti Eurooppaneuvostolle yhteisiä strategioita. Eurooppaneuvosto tekee näistä päätöksen yksimielisesti. Unioni toteuttaa yhteisiä strategioita aloilla, joilla jäsenvaltioilla on merkittäviä yhteisiä etuja. Päätöksentekomenettelyn kannalta on merkittävää se, että *J.13 artiklan (uusi 23 artikla)* mukaan unionin neuvosto toteuttaa yhteiset strategiat hyväksymällä yhteisiä toimintoja, yhteisiä kantoja tai tekemällä muita päätöksiä. Tällöin neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä. Unionin jäsenvaltiolla on kuitenkin mahdollisuus ilmoittaa neuvostossa, että se tärkeistä kansalliseen

politiikkaan liittyvistä syistä vastustaa päätöksen tekemistä määräenemmistöllä. Tällöin neuvosto puolestaan voi määräenemmistöllä saattaa asian Eurooppa-neuvoston ratkaistavaksi. Eurooppa-neuvosto tekee päätöksensä yksimielisesti.

Sopimuksen J.3 ja J.13 artikla laajentaa mahdollisuutta määräenemmistöpäätösten käyttöön yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Tämän seikan merkitys säätämisjärjestyksen kannalta riippuu siitä, millaisia yhteiset strategiat ovat luonteeltaan, ja siitä, miten arvioidaan J.13 artiklassa turvattua jäsenvaltion oikeutta tietyin edellytyksin vastustaa päätöksen tekemistä määräenemmistöllä. Sopimusmääräysten perusteella yhteisten strategioiden luonne ei ole täysin selvä. Sopimuksen J.3 artiklan mukaan yhteisissä strategioissa vahvistetaan niiden tavoitteet, kesto sekä keinot, jotka unionin ja jäsenvaltioiden on tarjottava niiden toteuttamista varten. Jos yhteiset strategiat ovat sisällöllisesti suhteellisen täsmällisiä, rajoittuu neuvoston määräenemmistöllä tapahtuva päätöksenteko tapauksiin, jotka muistuttavat lähinnä täytäntöönpanopäätösten tekemistä. Sopimusmääräysten ei tällaisissa tapauksessa voitane katsoa olennaisesti rajoittavan Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista toimivaltaa.

Suurempi ulkopoliittista toimivaltaa koskeva rajoitus on käsillä, jos yhteiset strategiat ovat asiasisällöltään kovin yleisiä, koska määräenemmistöllä päätettäväksi siirtyviä kysymyksiä ei näissä tapauksissa yhteistä strategiaa hyväksyttäessä välttämättä rajattaisi täsmällisesti. Toisaalta sopimuksen J.13 artiklan mukaan jäsenvaltiolla on kuitenkin oikeus esittämistään tärkeistä kansalliseen politiikkaan liittyvistä syistä estää päätöksen tekeminen määräenemmistöllä. Arvioitaessa J.3 ja J.13 artiklan vaikutusta ulkopoliittisen toimivallan kannalta merkityksellistä on lähinnä se, millaisissa tapauksissa pidetään mahdollisena vedota tärkeisiin kansalliseen politiikkaan liittyviin syihin ja estää päätöksen tekeminen määräenemmistöllä. Tiettynä rajoituksena aikaisempaan yksimielisyysvaatimukseen voidaan pitää sitä, että Suomi voi joutua sidotuksi vastustamaansa päätökseen, jos se ei käytä veto-oikeutta. Tällainen tilanne saattaa syntyä, mikäli neuvostossa päätetään asiasta, jonka osalta Suomen käsityksen mukaan ei ole perusteltua vedota tärkeisiin kansallisiin syihin.

Kokonaisuutena tarkasteltuna J.3 ja J.13 artiklan mukaista menettelyä ei tarvitse pitää sellaisena Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan päätösvallan olennaisena rajoituksena, joka edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä. Toisaalta myös päinvastainen tulkinta on mahdollinen.

Unionisopimuksen *J.14 artiklan (uusi 24 artikla)* mukaan neuvosto voi yksimielisesti valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, aloittamaan kolmansien osapuolien kanssa neuvottelut unionisopimuksen V osaston soveltamista koskevasta sopimuksesta. Neuvosto tekee sopimukset yksimielisesti. Näihin sopimuksiin voi K.10 artiklan (uusi 38 artikla) mukaan sisältyä määräyksiä myös unionisopimuksen VI osastoon kuuluvista asioista eli poliisiyhteistyöstä sekä oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa. Tehtävä sopimus ei sido sellaista jäsenvaltiota, jonka edustaja ilmoittaa neuvostossa, että kyseisen jäsenvaltion on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä. Sopimusmääräys turvaa siis jäsenvaltiolle erillisen ratifiointimahdollisuuden. Ratifiointimahdollisuus ei kuitenkaan välttämättä kata kaikkia niitä elementtejä, joiden voidaan katsoa kuuluvan valtion sopimustoimivaltaan.

Eduskunnan asema J.14 artiklassa tarkoitetussa sopimuksentekomenettelyssä määräytyy hallitusmuodon 33 a §:n ja valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvun perusteella. Tässä ennakkokäsittelymenettelyssä eduskunta voi myös vaikuttaa siihen, tekeekö Suomi neuvostossa J.14 artiklan mukaisen ilmoituksen siitä, että neuvoteltu sopimus on vielä hyväksyttävä Suomen valtiosäännön mukaisesti. Lähtökohtana on, että tällainen ilmoitus tehdään aina, kun sopimus Suomen valtiosäännön mukaan olisi saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi, kuten esimerkiksi sopimuksen sisältäessä lainsäädännön alaan kuuluvia asioita, tai jos tasavallan presidentin päätös olisi asiassa tarpeen. Näin ymmärrettynä J.14 artiklassa määrätty menettely ei merkinne sellaista olennaista rajoitusta Suomen valtioelinten sopimustoimivaltaan, joka edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä. Tätä tulkintaa vahvistaa jäsenvaltioiden konferenssin Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä antama julistus nro 4, jonka mukaan J.14 tai K.10 artiklan määräykset tai niiden perusteella tehdyt sopimukset eivät merkitse toimivallan siirtoa Euroopan unionille.

Pöytäkirja Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionin säännöstöä

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetään Amsterdamin sopimuksella pöytäkirja, joka koskee Schengenin säännöstön sisällyttämistä osaksi Euroopan unionin säännöstöä. Pöytäkirjan *2 artiklan* mukaan Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen Schengenin säännöstöä, myös Schengenin sopimuksilla perustetun toimeenpanevan komitean kyseiseen päivään mennessä tekemiä päätöksiä, sovelletaan välittömästi pöytäkirjan 1 artiklassa mainittuihin valtioihin. Näihin valtioihin kuuluu myös Suomi. Pöytäkirjan 2 artiklan mukaan neuvosto vahvistaa yksimielisesti perussopimusten asiaankuuluvien määräysten mukaisesti kaikkien Schengenin säännöstöön kuuluvien määräysten ja päätösten oikeudellisen perustan.

Määräys tarkoittaa sitä, että ainakin osan säännöstöä voidaan päättää perustuvan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräyksiin ja kuuluvan täten yhteisön toimivaltaan. Tällöin tähän osaan Schengenin säännöstöä tulevat sovellettaviksi yhteisön oikeuteen liittyvät erityispiirteet, kuten välittömien oikeusvaikutusten periaate. Samoin sääntelyssä tulee siltä osin mahdolliseksi käyttää yhteisön säädösinstrumentteja. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta tulee niin ikään ulottumaan kyseiseen Schengenin säännöstön osaan, millä on vaikutusta myös tuomiovallan käyttämiseen Suomessa. Päätöksen säännöstön määrittämisestä yhteisön toimivaltaan kuuluvaksi tekee neuvosto yksimielisesti. Sisällöllisesti Schengenin säännöstö koskee asioita, joiden on ainakin osittain katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 2 artiklan määräyksen on mainituista syistä katsottava poikkeavan hallitusmuodon mukaan Suomen valtioelimille kuuluvasta lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallasta ja olevan siten ristiriidassa hallitusmuodon 1 ja 2 §:n kanssa.

Pöytäkirjan *6 artiklan* mukaan Islanti ja Norja osallistuvat Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon ja kehittämiseen edelleen Luxemburgissa 19 päivänä joulukuuta 1996 allekirjoitetun sopimuksen perusteella. Neuvosto tekee tätä varten Islannin ja Norjan kanssa sopimuksen asianmukaisista menettelyistä. Sopimus tehdään pöytäkirjan 1 artiklassa mainittujen jäsenten yksimielisellä päätöksellä. Samoin neuvosto tekee yksimielisellä päätöksellä Islannin ja Norjan kanssa erillisen sopimuksen yhtäältä Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan ja toisaalta Islannin ja Norjan välisten oikeuksien määräämiseksi niillä Schengenin säännöstön aloilla, joita sovelletaan Irlantiin ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Määräykset merkitsevät sopimuksentekotoimivallan siirtämistä neuvostolle, koska artiklassa mainittuja sopimuksia ei enää erikseen ratifioitaisi jäsenvaltioissa. Määräysten vaikutus Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamislakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen riippuu siitä, millaisia sopimukset tulevat sisällöllisesti olemaan. Artiklan sanamuoto on tältä osin varsin avoin. On mahdollista, että sopimukset tulevat sisältämään myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Tämän vuoksi pöytäkirjan 6 artiklan määräyksen on katsottava muodostavan poikkeuksen eduskunnalle ja tasavallan presidentille hallitusmuodon mukaan kuuluvasta sopimustoimivallasta ja olevan ristiriidassa hallitusmuodon 33 §:n kanssa. Tähän arvioon ei vaikuttane se, että 6 artiklassa tarkoitettu sopimustoimivalta koskee vain artiklassa määrättyä kertaluonteista tilannetta ja se perustuu jo olemassa olevaan sopimukseen.

Määräenemmistöpäätöksenteon soveltamisalan laajentaminen

Suomen liittyessä Euroopan unioniin perustuslakivaliokunta luonnehti jäsenyyden vaikutuksia Suomen täysivaltaisuuden kannalta lausumalla, että unionin jäsenenä Suomi käyttää osaa suvereniteetistaan yhdessä muiden täysivaltaisten jäsenvaltioiden kanssa eurooppalaisen yhteistoiminnan hyväksi (PeVL 14/1994 vp). Amsterdamin sopimuksella muutetaan eräitä unionin toimintaan liittyviä päätöksentekomenettelyjä, kuten edellä yksityiskohtaisissa perusteluissa on esitetty. Valtiosääntöoikeudelliselta kannalta on syytä tarkastella muutoksia, joissa yksimielisyyttä edellyttävästä päätöksenteosta siirrytään määräenemmistöpäätöksentekoon. Muutoksia arvioitaessa on otettava huomioon kulloinkin kyseessä olevan sopimusmääräyksen luonne ja asiallinen soveltamisala. Osa muutoksista koskee unionin sisäisiä menettelytapoja.

Arvioitaessa säätämisjärjestyskysymystä näistä lähtökohdista käsin huomioon otettavia ovat lähinnä sijoittautumisoikeutta koskevan 56 artiklan (uusi 46 artikla) 2 kohta, työllisyyttä koskevat 109 q ja 109 r artikla (uusi

128 ja 129 artikla), tulliyhteistyötä koskeva 116 artikla (uusi 135 artikla), tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen monivuotisten puiteohjelmien hyväksymistä koskeva 130 i artiklan (uusi 166 artikla) 1 kohdan ensimmäinen alakohta, yhteisyritysten perustamista koskeva 130 o artiklan (uusi 172 artikla) 1 kohta ja yhteisön taloudellisten etujen suojaamista koskeva 209 a artikla (uusi 280 artikla). Osa näistä artikloista merkitsee sitä, että Amsterdamin sopimuksella luodaan täsmällinen oikeusperusta säännösten antamiseen sellaisilla aloilla, joilla aikaisemmin on turvauduttu muihin oikeusperustoihin (esim. EY:n perustamissopimuksen 235 artikla, uusi 308 artikla).

Kun päätöksentekosääntöjä koskevat muutokset eivät muuta jäsenvaltioiden ja yhteisön välistä toimivallanjakoa, vaan niitä menettelyjä, joiden mukaan yhteisössä tehdään päätöksiä, artikloja koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyt seikat huomioon ottaen päätöksentekomenettelyjen muutosten ei näissä tapauksissa enää voitane katsoa merkitsevän sellaisia muutoksia Suomen liittymissopimuksen yhteydessä hyväksyttyyn ja voimaansaatettuun kokonaisjärjestelyyn, että niiden voimaansaattaminen edellyttäisi niin sanotun supistetun perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Kuten esityksessä on edellä tarkemmin selostettu, Amsterdamin sopimus sisältää määräyksiä, jotka poikkeavat perustuslain säännöksistä ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Amsterdamin sopimuksella muutetaan lähinnä unionin ja jäsenvaltioiden välisten toimivaltuuksien suhdetta unionin eri osa-alueilla sekä unionin toimielimiä koskevia määräyksiä. Suomen lainsäädännön muuttamista edellyttää EY:n perustamissopimuksen 198 a artiklan (uusi 263 artikla) muutettu kolmas kohta, jonka mukaan alueiden komitean jäsen ei voi olla samanaikaisesti Euroopan parlamentin jäsen. Samoin muutetaan Euroopan parlamentin vaalisäädöstä lisäämällä sen 6 artiklan 1 kohdan viidennessä luetelmakohdassa olevaan Euroopan parlamentin jäsenyyden kanssa yhteensopimattomia toimia koskevaan luetteloon jäsenyys alueiden komiteassa. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain (272/1995) 3 §:n 2 momentin yhteensopimattomien toimien luetteloon tulee lisätä alueiden komitean jäsenyys. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 1998.

Amsterdamin sopimuksella muutetun unionisopimuksen K.7 artiklan (uusi 35 artikla) 2 kohdassa ja 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetun yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivaltaa unionisopimuksen VI osaston alalla koskevan julistuksen antaminen koskee tuomioistuinten oikeuksia ja velvollisuuksia. Näistä kysymyksistä on säädettävä lain tasolla, joten julistuksen antaminen edellyttää eduskunnan suostumusta.

Koska Amsterdamin sopimus näin ollen sisältää hallitusmuodon 33 §:n 1 momentissa tarkoitettuja lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, edellyttävät ne eduskunnan hyväksymistä.

Hallituksen esityksen kohteena on Euroopan unionin perussopimusten muuttamista koskevan Amsterdamin sopimuksen hyväksyminen. Liittyminen Euroopan unioniin oli Suomen itsenäisyyden ajan kauaskantoisimpia ja merkittävimpiä ratkaisuja. Koska Amsterdamin sopimuksella muutetaan olennaisella tavalla unionin perustana olevia sopimuksia, hallitus olisi asian tärkeyden vuoksi pyytänyt eduskunnan suostumusta, vaikka sopimus ei muilla perusteilla olisi sitä edellyttänyt.

Edellä olevan perusteella sekä hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta 1997 Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Suomen tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välillä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen;

että Eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että Suomi antaa Amsterdamin sopimuksella muutetun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.7 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan b alakohdan mukaisen julistuksen, jossa Suomi ilmoittaa hyväksyvänsä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisuvallan siten, että kaikki kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston säädösten pätevyyttä ja tulkintaa koskevia ennakkoratkaisuja.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa määrätyllä tavalla, säädetään:

1 §

Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta 1997 Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Suomen tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välillä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tuomioistuimet voivat pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston säädösten pätevyyttä ja tulkintaa koskevia ennakkoratkaisuja Suomen mainitun sopimuksen K.7 artiklan (uusi 35 artikla) 2 kohdan ja 3 kohdan b alakohdan perusteella antaman julistuksen mukaisesti.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ulkoasiainministeri *Tarja Halonen*

AMSTERDAMIN SOPIMUS

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS,

HÄNEN MAJESTEETTINSA TANSKAN KUNINGATAR,

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI,

HELLEENIEN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ESPANJAN KUNINGAS,

RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

KOMITEA, JOKA ON IRLANNIN VALTIOSÄÄNNÖN 14 ARTIKLAN NOJALLA VALTUUTETTU KÄYTTÄMÄÄN JA HARJOITTAMAAN IRLANNIN PRESIDENTIN VALTUUKSIA JA TEHTÄVIÄ,

ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUA,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR,

ITÄVALLAN TASAVALLAN LIITTOPRESIDENTTI,

PORTUGALIN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

SUOMEN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

HÄNEN MAJESTEETTINSA RUOTSIN KUNINGAS,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN KUNINGATAR, jotka

OVAT PÄÄTTÄNEET muuttaa Euroopan unionista tehtyä sopimusta, Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksia ja niihin liittyviä tiettyjä asiakirjoja,

ja ovat tätä varten nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS:

ulkoasiainministeri
Erik Derycken,

HÄNEN MAJESTEETTINSA TANSKAN KUNINGATAR:

ulkoasiainministeri
Niels Helveg Petersenin,

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
ja liittokanslerin sijainen
Dr. Klaus Kinkelin,

HELLEENIEN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
Theodoros Pangalosin,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ESPANJAN KUNINGAS:

ulkoasiainministeri
Juan Abel Matutesin,

RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
Hubert Védrinen,

KOMITEA, JOKA ON IRLANNIN VALTIOSÄÄNNÖN 14 ARTIKLAN NOJALLA VALTUUTETTU KÄYTTÄMÄÄN JA HARJOITTAMAAN IRLANNIN PRESIDENTIN VALTUUKSIA JA TEHTÄVIÄ,

ulkoasiainministeri
Raphael P. Burken,

ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
Lamberto Dinin,

HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUA:

varapääministeri,
ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja yhteistyöministeri
Jacques F. Poosin,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR:

varapääministeri
ja ulkoasiainministeri
Hans van Mierlon,

ITÄVALLAN TASAVALLAN LIITTOPRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
ja varakansleri
Wolfgang Schüsselin,

PORTUGALIN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
Jaime Gaman,

SUOMEN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri
Tarja Halosen,

HÄNEN MAJESTEETTINSA RUOTSIN KUNINGAS:

ulkoasiainministeri
Lena Hjelm-Wallénin,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN KUNINGATAR:

ministeri (Minister of State)
ulko- ja kansainyhteisöasiainministeriössä
Douglas Hendersonin,

JOTKA, vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

ENSIMMÄINEN OSA

SISÄLTÖÄ KOSKEVAT MUUTOKSET

1 *artikla*

Muutetaan Euroopan unionista tehty sopimus tämän artiklan mukaisesti.

1) Lisätään johdanto-osan kolmannen kappaleen jälkeen kappale seuraavasti:

''VAHVISTAVAT sitoutumisensa Torinossa 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa määriteltyihin sosiaalisiin perusoikeuksiin,''

2) Korvataan nykyinen johdanto-osan seitsemäs kappale seuraavasti:

''OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistystä ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteen ja osana sisämarkkinoiden toteutumista, yhteenkuuluvuuden lujittamista ja ympäristön suojelemista sekä toteuttaa politiikkaa, jolla turvataan, että taloudellinen yhdentyminen edistyy rinnakkain muiden alojen edistyksen kanssa,''

3) Korvataan nykyinen johdanto-osan yhdeksäs ja kymmenes kappale seuraavasti:

''OVAT PÄÄTTÄNEET toteuttaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen tämän sopimuksen J.7 artiklan mukaisesti, sekä näin lujittaa Euroopan ominaislaatua ja riippumattomuutta rauhan, turvallisuuden ja edistyksen edistämiseksi Euroopassa ja maailmassa,

OVAT PÄÄTTÄNEET helpottaa henkilöiden vapaata liikkuvuutta varmistaen samalla kansojensa suojan ja turvallisuuden toteuttamalla tämän sopimuksen määräysten mukaisesti vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen,''

4) Korvataan A artiklan toinen kohta seuraavasti:

''Tämä sopimus merkitsee uutta vaihetta kehityksessä sellaisen yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi, jossa päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.''

5) Korvataan B artikla seuraavasti:

''B artikla

Unioni asettaa tavoitteekseen:

— edistää taloudellista ja sosiaalista edistystä sekä työllisyyden korkeaa tasoa ja saavuttaa tasapainoinen ja kestävä kehitys etenkin luomalla alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja, lujittamalla taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä perustamalla talous- ja rahaliiton, johon tämän sopimuksen määräysten mukaisesti lopulta sisältyy yhtenäisvaluutta;

— korostaa ominaislaatuaan kansainvälisellä tasolla erityisesti toteuttamalla yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen J.7 artiklan määräysten mukaisesti;

— lujittaa jäsenvaltioidensa kansalaisten oikeuksien ja etujen suojaa ottamalla käyttöön unionin kansalaisuuden;

— pitää yllä ja kehittää unionia vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvana alueena, jossa henkilöiden vapaa liikkuvuus taataan toteuttamalla samalla ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa, maahanmuuttoa sekä rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevat aiheelliset toimenpiteet;

— pitää kaikilta osin voimassa yhteisön säännöstön ja kehittää sitä tarkastelemalla, missä määrin tällä sopimuksella käyttöön otettuja politiikkaa ja yhteistyön muotoja on tarkistettava yhteisön menetelmien ja yhteisön toimielimien tehokkuuden turvaamiseksi.

Unionin tavoitteet toteutetaan tämän sopimuksen määräysten mukaisesti, niissä mää-

rätyin edellytyksin ja niissä määrätyssä aikataulussa noudattaen toissijaisuusperiaatetta, sellaisena kuin se on määriteltynä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 3 b artiklassa.''

6) Korvataan C artiklan toinen kohta seuraavasti:

''Unioni huolehtii erityisesti kaiken ulkoisen toimintansa johdonmukaisuudesta ulkosuhde-, turvallisuus-, talous- ja kehityspolitiikassaan. Neuvosto ja komissio vastaavat tämän johdonmukaisuuden varmistamisesta ja toimivat tätä varten yhteistyössä. Ne turvaavat, kumpikin toimivaltansa mukaisesti, tällaisen politiikan toteuttamisen.''

7) Korvataan E artikla seuraavasti:

''E artikla

Euroopan parlamentti, neuvosto, komissio, yhteisön tuomioistuin ja tilintarkastustuomioistuin käyttävät toimivaltuuksiaan yhtäältä Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten sekä niiden muuttamisesta tai täydentämisestä myöhemmin tehtyjen sopimusten ja asiakirjojen määräyksissä sekä toisaalta tämän sopimuksen muissa määräyksissä määrätyin edellytyksin ja niissä määrätyssä tarkoituksessa.''

8) Muutetaan F artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohta seuraavasti:

''1. Unioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin.''

b) Nykyisestä 3 kohdasta tulee 4 kohta ja uusi 3 kohta lisätään seuraavasti:

''3. Unioni pitää arvossa jäsenvaltioidensa kansallista ominaislaatua.''

9) Lisätään I osaston loppuun artikla seuraavasti:

''F.1 artikla

1. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto voi yksimielisesti jäsenvaltioiden yhden kolmasosan ehdotuksesta tai komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon todeta, että jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita, kehotettuaan ensin asianomaisen jäsenvaltion hallitusta esittämään huomautuksensa.

2. Jos rikkominen on näin todettu, neuvosto voi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien kyseisen jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeuden neuvostossa. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tätä artiklaa sovellettaessa neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättyminen äänestämästä ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä. Määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 2 kohdan nojalla.

5. Tätä artiklaa sovellettaessa Euroopan parlamentti tekee ratkaisunsa kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä, jotka edustavat sen jäsenten enemmistöä.''

10) Korvataan V osasto seuraavasti:

''V osasto

Määräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta

J.1 artikla

1. Unioni määrittelee ja toteuttaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, joka kattaa kaikki ulko- ja turvallisuuspolitiikan alat ja jonka tavoitteena on:

— turvata unionin yhteiset arvot, perusedut, riippumattomuus ja koskemattomuus Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti;

— lujittaa unionin turvallisuutta sen kaikissa muodoissa;

— säilyttää rauha ja lujittaa kansainvälistä turvallisuutta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja Helsingin päätösasiakirjan periaatteiden sekä Pariisin peruskirjan tavoitteiden mukaisesti, mukaan lukien rauha ja turvallisuus ulkorajoilla;

— edistää kansainvälistä yhteistyötä;

— kehittää ja lujittaa kansanvaltaa ja oikeusvaltion periaatetta sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista.

2. Jäsenvaltiot tukevat aktiivisesti ja varauksettomasti unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa uskollisuuden ja keskinäisen yhteisvastuullisuuden hengessä.

Jäsenvaltiot toimivat yhdessä lujittaakseen ja kehittääkseen keskinäistä poliittista yhteisvastuullisuuttaan. Ne pidättyvät kaikista toimista, jotka ovat unionin etujen vastaisia tai jotka ovat omiaan haittaamaan sen tehokkuutta yhtenäisenä voimana kansainvälisissä suhteissa.

Neuvosto huolehtii siitä, että näitä periaatteita noudatetaan.

J.2 artikla

Unioni pyrkii J.1 artiklassa määrättyjen tavoitteiden saavuttamiseen:

— määrittelemällä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat;

— päättämällä yhteisistä strategioista;

— hyväksymällä yhteisiä toimintoja;

— hyväksymällä yhteisiä kantoja;

— vahvistamalla jäsenvaltioiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä niiden harjoittaessa politiikkaansa.

J.3 artikla

1. Eurooppa-neuvosto määrittelee yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat, myös asioissa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.

2. Eurooppa-neuvosto päättää yhteisistä strategioista, jotka unioni toteuttaa aloilla, joilla jäsenvaltioilla on merkittäviä yhteisiä etuja.

Yhteisissä strategioissa vahvistetaan niiden tavoitteet, kesto sekä keinot, jotka unionin ja jäsenvaltioiden on tarjottava niiden toteuttamista varten.

3. Neuvosto tekee päätökset, jotka ovat tarpeen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan määrittelemiseksi ja toteuttamiseksi Eurooppa-neuvoston määrittelemien yleisten suuntaviivojen perusteella.

Neuvosto suosittelee Eurooppa-neuvostolle yhteisiä strategioita ja toteuttaa ne erityisesti hyväksymällä yhteisiä toimintoja ja yhteisiä kantoja.

Neuvosto huolehtii unionin toiminnan yhtenäisyydestä, johdonmukaisuudesta ja tehokkuudesta.

J.4 artikla

1. Neuvosto hyväksyy yhteiset toiminnat. Yhteisiä toimintoja käytetään erityistilanteissa, joiden katsotaan edellyttävän unionin operatiivisia toimia. Yhteisissä toiminnoissa vahvistetaan niiden tavoitteet, soveltamisala, unionille niiden toteuttamiseksi tarjottavat

keinot, tarvittaessa niiden kesto sekä edellytykset niiden panemiseksi täytäntöön.

2. Jos olosuhteet muuttuvat siten, että se vaikuttaa olennaisesti kysymykseen, jossa noudatetaan yhteistä toimintaa, neuvosto tarkistaa toiminnan periaatteita ja tavoitteita sekä tekee tarpeelliset päätökset. Kunnes neuvosto tekee ratkaisunsa, noudatetaan yhteistä toimintaa.

3. Yhteiset toiminnat sitovat jäsenvaltioiden kannanottoja ja niiden toimintaa.

4. Neuvosto voi pyytää komissiota esittämään sille yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia aiheellisia ehdotuksia yhteisen toiminnan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

5. Kun suunnitellaan yhteiseen toimintaan sisältyvää kansallista kannanottoa tai kansallista toimintaa, siitä annetaan tietoja niin ajoissa, että asiasta ehditään tarvittaessa ennalta neuvotella neuvostossa. Velvollisuus antaa tietoja ennalta ei koske toimenpiteitä, joilla pelkästään saatetaan neuvoston päätöksiä osaksi kansallista lainsäädäntöä.

6. Jos se on tilanteen muuttumisen vuoksi ehdottoman välttämätöntä ja jos neuvosto ei ole tehnyt päätöstä, jäsenvaltiot saavat toteuttaa sellaiset tarpeelliset kiireelliset toimenpiteet, joissa otetaan huomioon yhteisen toiminnan yleiset tavoitteet. Jäsenvaltio, joka toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, antaa niistä välittömästi neuvostolle tiedon.

7. Jos jäsenvaltiolla on yhteisen toiminnan toteuttamisessa suuria vaikeuksia, se saattaa ne neuvoston käsiteltäväksi, joka keskustelee niistä ja pyrkii löytämään asianmukaisia ratkaisuja. Tällaiset ratkaisut eivät saa olla ristiriidassa yhteisen toiminnan tavoitteiden kanssa tai haitata sen tehokkuutta.

J.5 artikla

Neuvosto hyväksyy yhteisiä kantoja. Yhteisissä kannoissa määritellään unionin lähestymistapa tiettyyn maantieteelliseen tai aihekohtaiseen kysymykseen. Jäsenvaltiot varmistavat, että niiden kansallinen politiikka on yhteisten kantojen mukaista.

J.6 artikla

Jäsenvaltiot antavat toisilleen tietoja ja neuvottelevat keskenään neuvostossa kaikista yleisesti kiinnostavista ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksistä sen varmistamiseksi, että unionin vaikutusvaltaa käytetään mahdollisimman tehokkaasti yhteensovitetun ja johdonmukaisen toiminnan avulla.

J.7 artikla

1. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittää kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, mukaan lukien toisen alakohdan mukaisesti asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Länsi-Euroopan unioni (WEU) on Euroopan unionin kehityksen erottamaton osa, ja se muodostaa unionille mahdollisuuden operatiivisen toimintakyvyn käyttämiseen erityisesti 2 kohdan yhteydessä. WEU tukee unionia määriteltäessä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puolustukseen liittyviä näkökohtia tämän artiklan mukaisesti. Unioni pyrkii tämän mukaisesti edistämään kiinteämpiä institutionaalisia suhteita WEU:hun, silmällä pitäen mahdollisuutta sulauttaa WEU unioniin, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Tässä artiklassa tarkoitettu unionin politiikka ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, siinä pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa (Nato), ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä määritettävän yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa.

Yhteisen puolustuspolitiikan asteittaista määrittelemistä tuetaan jäsenvaltioiden pitäessä sitä aiheellisena jäsenvaltioiden välisellä puolustusmateriaaleja koskevalla yhteistyöllä.

2. Tässä artiklassa tarkoitettuihin kysymyksiin kuuluvat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen mukaan lukien.

3. Unioni käyttää WEU:ta niiden unionin päätösten ja toimien valmistelussa ja toteuttamisessa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.

Eurooppa-neuvoston toimivalta vahvistaa suuntaviivoja J.3 artiklan mukaisesti koskee myös WEU:ta niissä asioissa, joissa unioni käyttää WEU:ta.

Kun unioni käyttää WEU:ta 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevien unionin päätösten valmistelussa ja toteuttamisessa, kaikilla unionin jäsenvaltioilla on oikeus osallistua täysimääräisesti kyseisiin tehtäviin. Neuvosto hyväksyy yhteisymmärryksessä WEU:n toimielinten kanssa tarpeelliset käytännön järjestelyt, jotta kullakin kyseisiin tehtäviin osallistuvalla jäsenvaltiolla on mahdollisuus osallistua täysimääräisesti ja tasavertaisesti suunnitteluun ja päätöksentekoon WEU:ssa.

Tässä kohdassa tarkoitettujen puolustuksen alalla merkityksellisten päätösten tekeminen ei rajoita 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen politiikkojen ja velvoitteiden soveltamista.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä kiinteämmän yhteistyön kehittämistä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä kahdenvälisesti WEU:n tai Atlantin liiton yhteydessä, ellei tällainen yhteistyö ole ristiriidassa tässä osastossa määrätyn yhteistyön kanssa tai estä sitä.

5. Tämän artiklan tavoitteiden edistämiseksi tämän artiklan määräyksiä tarkistetaan N artiklan mukaisesti.

J.8 artikla

1. Puheenjohtajavaltio edustaa unionia yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä asioissa.

2. Puheenjohtajavaltio vastaa tämän osaston nojalla tehtyjen päätösten toteuttamisesta; tässä ominaisuudessaan se esittää periaatteessa unionin kannan kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa.

3. Puheenjohtajavaltiota avustaa neuvoston pääsihteeri, joka toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana.

4. Komissio osallistuu täysimääräisesti 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen. Tarvittaessa puheenjohtajavaltiota avustaa edellä mainituissa tehtävissä puheenjohtajana seuraavalla kaudella toimiva jäsenvaltio.

5. Neuvosto voi, pitäessään sitä tarpeellisena, nimittää erityisedustajan hoitamaan tiettyjä poliittisia erityistehtäviä.

J.9 artikla

1. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa. Ne tukeutuvat niissä yhteisiin kantoihinsa.

Niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joihin kaikki jäsenvaltiot eivät osallistu, ne jäsenvaltiot, jotka osallistuvat niihin, tukeutuvat yhteisiin kantoihin.

2. Niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa edustettuina olevat jäsenvaltiot, joissa kaikki jäsenvaltiot eivät ole edustettuina, antavat viimeksi mainituille jäsenvaltioille tietoja kaikista yhteistä etua koskevista asioista, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan ja J.4 artiklan 3 kohdan määräysten soveltamista.

Jäsenvaltiot, jotka ovat myös Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston jäseniä, neuvottelevat keskenään ja pitävät muut jäsenvaltiot täysin asioista selvillä. Jäsenvaltiot, jotka ovat turvallisuusneuvoston pysyviä jäseniä, huolehtivat toiminnassaan unionin kantojen ja etujen puolustamisesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niitä velvollisuuksia, joita niillä on Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan määräysten nojalla.

J.10 artikla

Jäsenvaltioiden diplomaattiset edustustot ja

konsuliedustustot sekä komission edustustot kolmansissa maissa ja kansainvälisissä konferensseissa samoin kuin niiden edustajat kansainvälisissä järjestöissä ovat yhteistoiminnassa sen varmistamiseksi, että neuvoston hyväksymiä yhteisiä kantoja ja yhteisiä toimintoja noudatetaan ja että ne toteutetaan.

Ne tiivistävät yhteistyötään vaihtamalla tietoja, laatimalla yhteisiä arvioita ja tukemalla Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 8 c artiklassa tarkoitettujen määräysten täytäntöönpanoa.

J.11 artikla

Puheenjohtajavaltio kuulee Euroopan parlamenttia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä näkökohdista ja perusvalinnoista ja huolehtii siitä, että Euroopan parlamentin näkemykset otetaan aiheellisella tavalla huomioon. Puheenjohtajavaltio ja komissio antavat Euroopan parlamentille säännöllisesti tietoja unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksestä.

Euroopan parlamentti voi tehdä kysymyksiä neuvostolle tai antaa sille suosituksia. Euroopan parlamentissa käydään vuosittain keskustelu yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteuttamisessa tapahtuneesta edistymisestä.

J.12 artikla

1. Jokainen jäsenvaltio tai komissio voi saattaa neuvoston käsiteltäväksi yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä sekä tehdä ehdotuksia neuvostolle.

2. Tapauksissa, joissa päätös on tehtävä nopeasti, puheenjohtajavaltio voi omasta aloitteestaan taikka komission tai jäsenvaltion pyynnöstä kutsua koolle neuvoston ylimääräisen kokouksen 48 tunnin kuluessa ja ehdottoman välttämättömissä tapauksissa lyhyemmänkin ajan kuluessa.

J.13 artikla

1. Neuvosto tekee päätökset tässä osastossa tarkoitetuista kysymyksistä yksimielisesti. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten äänestämästä pidättyminen ei estä näiden päätösten tekemistä.

Äänestämästä pidättyvä neuvoston jäsen voi perustella pidättymistään antamalla tämän alakohdan mukaisesti virallisen lausuman. Tällöin kyseinen jäsenvaltio ei ole velvollinen soveltamaan kyseistä päätöstä, mutta se on velvollinen hyväksymään, että päätös sitoo unionia. Keskinäistä yhteisvastuullisuutta noudattaen kyseisen jäsenvaltion on pidättäydyttävä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa mainittuun päätökseen perustuvan unionin toiminnan kanssa tai estää sen toteuttamisen, ja muiden jäsenvaltioiden on kunnioitettava sen kantaa. Jos tällä tavoin pidättäytymisensä perustelleet neuvoston jäsenet edustavat yli kolmasosaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa määrätyllä tavalla painotetuista äänistä, päätöstä ei tehdä.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa määrätään, neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä:

— hyväksyessään yhteisen strategian perusteella yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan taikka tehdessään sen perusteella muun päätöksen;

— tehdessään päätöksen yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan täytäntöönpanosta.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että se esittämistään tärkeistä kansalliseen politiikkaan liittyvistä syistä aikoo vastustaa päätöksen tekemistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia saatetaan Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Neuvoston jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa määrätyllä tavalla. Ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

Tätä kohtaa ei sovelleta päätöksiin, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

3. Neuvosto tekee ratkaisunsa menettelykysymyksistä jäsentensä enemmistöllä.

J.14 artikla

Kun on tehtävä sopimus yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa tämän osaston soveltamisesta, neuvosto voi yksimielisesti valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, aloittamaan sitä koskevat neuvottelut. Tällaiset sopimukset neuvosto tekee yksimielisesti puheenjohtajavaltion suosituksesta. Sopimus ei sido jäsenvaltiota, jonka edustaja ilmoittaa neuvostossa, että kyseisen jäsenvaltion on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä; muut neuvoston jäsenet voivat sopia, että sopimusta sovelletaan niihin väliaikaisesti.

Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan myös VI osastossa määrättyihin asioihin.

J.15 artikla

Poliittinen komitea seuraa kansainvälistä tilannetta yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvilla aloilla sekä osallistuu politiikan määrittelemiseen antamalla neuvoston pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja neuvostolle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 151 artiklan soveltamista. Komitea seuraa myös sovitun politiikan toteuttamista, tämän kuitenkaan rajoittamatta puheenjohtajavaltion ja komission toimivaltaa.

J.16 artikla

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva neuvoston pääsihteeri avustaa neuvostoa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvissa kysymyksissä erityisesti osallistumalla toimintaperiaatteita koskevien päätösten muotoilemiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon ja tarvittaessa, toimien puheenjohtajavaltion pyynnöstä neuvoston puolesta, käymällä poliittista vuoropuhelua kolmansien osapuolten kanssa.

J.17 artikla

Komissio osallistuu täysimääräisesti työhön yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla.

J.18 artikla

1. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 137, 138, 139—142, 146, 147, 150—153, 157—163, 191 a ja 217 artiklaa sovelletaan tässä osastossa tarkoitettuja aloja koskeviin määräyksiin.

2. Yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä määräyksistä toimielimille aiheutuvat hallintomenot otetaan menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon.

3. Kyseisten määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot otetaan myös menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, lukuun ottamatta sellaisista toimista johtuvia menoja, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla, sekä tapauksia, joista neuvosto yksimielisesti päättää toisin.

Jos menoja ei oteta menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, jäsenvaltiot vastaavat niistä bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin. Ne jäsenvaltiot, joiden edustaja on antanut neuvostossa viralisen lausuman J.13 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti, eivät ole velvollisia osallistumaan sellaisten menojen rahoitukseen, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

4. Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyä talousarviomenettelyä sovelletaan Euroopan yhteisöjen talousarvioon otettaviin menoihin.''

11) Korvataan VI osasto seuraavasti:

''VI osasto

Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa

K.1 artikla

Unionin tavoitteena on antaa kansalaisille korkeatasoinen suoja vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella kehittämällä jäsenvaltioiden yhteistä toimintaa poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa sekä ehkäisemällä ja torju-

malla rasismia ja muukalaisvihaa, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön toimivaltaa.

Tämä tavoite saavutetaan ehkäisemällä ja torjumalla järjestäytynyttä tai muuta rikollisuutta, erityisesti terrorismia, ihmiskauppaa ja lapsiin kohdistuvia rikoksia, laitonta huumausainekauppaa ja laitonta asekauppaa, lahjontaa ja petoksia:

— jäsenvaltioiden poliisi- ja tulliviranomaisten sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten välisellä tiiviimmällä yhteistyöllä sekä suoraan että Euroopan poliisiviraston (Europol) puitteissa K.2 ja K.4 artiklan määräysten mukaisesti;

— jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten ja muiden toimivaltaisten viranomaisten välisellä tiiviimmällä yhteistyöllä K.3 artiklan a — d alakohdan ja K.4 artiklan määräysten mukaisesti;

— lähentämällä tarvittaessa rikosasioita koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä K.3 artiklan e alakohdan määräysten mukaisesti.

K.2 artikla

1. Poliisiyhteistyön yhteistä toimintaa on:

a) jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, kuten poliisi- ja tulliviranomaisten sekä muilla erityisaloilla lain noudattamista valvovien viranomaisten operatiivinen yhteistyö rikosten ehkäisemisessä, paljastamisessa ja tutkinnassa;

b) asiaa koskevien tietojen kerääminen, tallettaminen, käsittely, analysointi ja vaihto, mukaan lukien lain noudattamista valvovien viranomaisten hallussa olevat tiedot, jotka koskevat Europolin ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista, ottaen kuitenkin huomioon henkilötietojen suojaa koskevat asianomaiset säännökset;

c) koulutusta, yhteyshenkilöiden vaihtoa, henkilöstön työhön lähettämistä, välineistön käyttöä ja rikostutkintaa koskeva yhteistyö ja yhteiset aloitteet;

d) erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden vakavien muotojen paljastamiseen liittyvien erityisten tutkintatekniikoiden yhteinen arviointi.

2. Neuvosto edistää Europolin kautta tapahtuvaa yhteistyötä ja erityisesti viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta se:

a) mahdollistaa sen, että Europol helpottaa ja tukee jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toteuttamien erityisten tutkintatoimien valmistelua ja edistää niiden yhteensovittamista ja toteuttamista, mukaan lukien sellaisten yhteisten työryhmien operatiiviset toimet, joihin Europolin edustajat osallistuvat tukemalla niitä;

b) toteuttaa toimenpiteet sen mahdollistamiseksi, että Europol voi pyytää jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia suorittamaan ja sovittamaan yhteen tutkimuksia tietyissä tapauksissa ja että Europol voi kehittää erityisasiantuntemusta jäsenvaltioiden käyttöön niiden avustamiseksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien tapausten tutkinnassa;

c) kehittää läheisessä yhteistyössä Europolin kanssa yhteydenpitojärjestelyjä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan erikoistuneiden syyttäjä- ja/tai tutkintaviranomaisten välillä;

d) perustaa valtioiden rajat ylittävää rikollisuutta koskevan tutkimus-, dokumentointi- ja tilastoverkoston.

K.3 artikla

Oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevaa yhteistä toimintaa on:

a) jäsenvaltioiden toimivaltaisten ministeriöiden sekä oikeusviranomaisten tai vastaavien viranomaisten yhteistyön helpottaminen ja nopeuttaminen rikosasioiden käsittelyn ja tuomioiden täytäntöönpanon osalta;

b) rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen helpottaminen jäsenvaltioiden välillä;

c) tällaisen yhteistyön mahdollisesti edellyttämä, jäsenvaltioissa sovellettavien sääntöjen yhteensopivuuden varmistaminen;

d) jäsenvaltioiden välisten tuomioistuimen toimivaltaa koskevien ristiriitojen ehkäiseminen;

e) toimenpiteiden toteuttaminen asteittain järjestäytynyttä rikollisuutta, terrorismia ja laitonta huumausainekauppaa koskevia rikostunnusmerkistöjä ja seuraamuksia koskevien vähimmäissääntöjen vahvistamiseksi.

K.4 artikla

Neuvosto vahvistaa edellytykset ja rajoitukset, joiden mukaisesti K.2 ja K.3 artiklassa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset voivat toimia toisen jäsenvaltion alueella yhteydessä kyseisen valtion viranomaisiin ja niiden suostumuksella.

K.5 artikla

Tämän osaston määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

K.6 artikla

1. Jäsenvaltiot antavat toisilleen tietoja ja neuvottelevat keskenään neuvostossa tässä osastossa tarkoitettuja aloja koskevista kysymyksistä toimintansa yhteensovittamiseksi. Tätä varten ne järjestävät toimivaltaisten hallintoyksikköjensä yhteistoiminnan.

2. Neuvosto toteuttaa toimenpiteitä ja edistää tämän osaston määräysten mukaisesti aiheellisin muodoin ja menettelyin yhteistyötä unionin tavoitteiden saavuttamiseksi. Tätä varten neuvosto voi jäsenvaltion tai komission aloitteesta yksimielisesti:

a) hyväksyä yhteisiä kantoja unionin suhtautumisen määrittämiseksi tiettyyn erityiseen kysymykseen;

b) tehdä puitepäätöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä. Puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot. Niistä ei seuraa välitöntä oikeusvaikutusta;

c) tehdä muita tämän osaston tavoitteiden mukaisia päätöksiä, jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämistä lukuun ottamatta. Nämä päätökset ovat velvoittavia, mutta niillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta; neuvosto toteuttaa määräenemmistöllä kyseisten päätösten täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet unionin tasolla;

d) tehdä yleissopimuksia, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Jäsenvaltioiden on ryhdyttävä aiheellisiin menettelyihin neuvoston asettamassa määräajassa.

Yleissopimukset tulevat voimaan ne hyväksyneiden jäsenvaltioiden osalta, kun vähintään puolet jäsenvaltioista on ne hyväksynyt, jollei yleissopimuksissa toisin määrätä. Yleissopimusten soveltamista koskevat toimenpiteet vahvistetaan neuvostossa sopimuspuolten kahden kolmasosan enemmistöllä.

3. Kun neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa määrätyllä tavalla ja ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

4. Neuvosto ratkaisee menettelykysymykset jäsentensä enemmistöllä.

K.7 artikla

1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti antaa ennakkoratkaisuja puitepäätösten ja päätösten pätevyydestä ja tulkinnasta, tämän osaston nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkinnasta sekä niitä koskevien täytäntöönpanotoimenpiteiden pätevyydestä ja tulkinnasta.

2. Jäsenvaltio voi Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä tai sen jälkeen antamallaan julistuksella hyväksyä yh-

teisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa 1 kohdassa tarkoitettuja ennakkoratkaisuja.

3. Jäsenvaltio, joka antaa 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, täsmentää, kumpi seuraavista tapauksista on kyseessä:

a) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan asiasta ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen,

b) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen.

4. Jäsenvaltiolla on oikeus, riippumatta siitä, onko se antanut 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, antaa tapausta koskevia lausuntoja tai kirjallisia huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimelle 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

5. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa arvioida jäsenvaltion poliisiviranomaisen tai muun lain noudattamista valvovan viranomaisen toteuttamien toimien pätevyyttä tai oikeasuhteisuutta tai niiden velvollisuuksien täyttämistä, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

6. Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tutkia puitepäätöksen ja päätöksen laillisuus jäsenvaltion tai komission kanteesta, jonka perusteena on toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, tämän sopimuksen tai sen soveltamista koskevan oikeussäännön rikkominen tai harkintavallan väärinkäyttö. Tässä kohdassa tarkoitetut menettelyt on aloitettava kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta.

7. Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettujen säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat, jos riitaa ei voida sopia neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun neuvoston jäsen on saattanut asian neuvoston käsiteltäväksi. Yhteisöjen tuomioistuimella on myös toimivalta ratkaista K.6 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat.

K.8 artikla

1. Perustetaan koordinointikomitea, joka muodostuu johtavista virkamiehistä. Yhteensovittavan tehtävänsä lisäksi komitean tehtävänä on:

— antaa neuvostolle lausuntoja sen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan;

— osallistua neuvoston työn valmisteluun K.1 artiklassa tarkoitetuilla aloilla, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 151 artiklan soveltamista.

2. Komissio osallistuu täysimääräisesti työhön tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla.

K.9 artikla

Jäsenvaltiot ilmaisevat tämän osaston määräysten mukaisesti hyväksytyt yhteiset kannat niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joihin ne osallistuvat.

Tässä osastossa määrättyihin asioihin sovelletaan soveltuvin osin J.8 ja J.9 artiklaa.

K.10 artikla

Edellä J.14 artiklassa tarkoitettuihin sopimuksiin voi sisältyä määräyksiä tähän osastoon kuuluvista asioista.

K.11 artikla

1. Neuvosto kuulee Euroopan parlamenttia ennen K.6 artiklan 2 kohdan b, c ja d alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista. Euroopan parlamentti antaa lausun-

tonsa määräajassa, jonka neuvosto voi asettaa ja joka on vähintään kolme kuukautta. Jos lausuntoa ei ole annettu määräajassa, neuvosto saa ratkaista asian.

2. Puheenjohtajavaltio ja komissio antavat Euroopan parlamentille säännöllisesti tietoja työskentelystä tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla.

3. Euroopan parlamentti voi tehdä kysymyksiä neuvostolle tai antaa sille suosituksia. Euroopan parlamentissa käydään vuosittain keskustelu tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla tapahtuneesta edistymisestä.

K.12 artikla

1. Jäsenvaltioille, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, voidaan, ottaen huomioon, mitä K.15 ja K.16 artiklassa määrätään, myöntää oikeus käyttää perussopimuksissa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä edellyttäen, että

a) tässä yhteistyössä otetaan huomioon Euroopan yhteisöjen toimivalta ja tässä osastossa määrätyt tavoitteet, ja että

b) tämän yhteistyön tavoitteena on mahdollistaa unionin kehittyminen nopeammin vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi.

2. Neuvosto päättää 1 kohdassa tarkoitetusta oikeudesta määräenemmistöllä asianomaisten jäsenvaltioiden pyynnöstä sen jälkeen, kun komissiota on pyydetty antamaan lausuntonsa; pyyntö osoitetaan myös Euroopan parlamentille.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että kansallisesta politiikasta johtuvista tärkeistä ja perustelluista syistä se aikoo vastustaa oikeuden myöntämistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia saatetaan Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Neuvoston jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Neuvoston ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

3. Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua tämän artiklan mukaiseen yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle, joka antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta sekä mahdollisen suosituksen erityisjärjestelyistä, joita se pitää tarpeellisina, jotta kyseinen jäsenvaltio voi osallistua kyseiseen yhteistyöhön. Neuvosto tekee asiasta päätöksen neljän kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoitus tehtiin ja päättää samalla mahdollisista tarpeellisina pitämistään erityisjärjestelyistä. Päätös katsotaan tehdyksi, jollei neuvosto määräenemmistöllä päätä sen lepäämään jättämisestä; tällöin neuvosto perustelee päätöksensä ja asettaa määräajan sen käsittelemiseksi uudelleen. Tätä kohtaa sovellettaessa neuvosto tekee ratkaisunsa K.16 artiklassa määrätyllä tavalla.

4. Tämän artiklan mukaiseen tiiviimpään yhteistyöhön sovelletaan K.1 - K.13 artiklan määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai K.15 ja K.16 artiklassa toisin määrätä.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräyksiä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta ja sen käyttämisestä sovelletaan 1, 2 ja 3 kohtaan.

5. Tällä artiklalla ei rajoiteta Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan määräysten soveltamista.

K.13 artikla

1. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 137, 138, 138 e, 139—142, 146 ja 147 artiklaa, 148 artiklan 3 kohtaa, 150—153, 157—163, 191 a ja 217 artiklaa sovelletaan tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin liittyviin määräyksiin.

2. Tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin liittyvistä määräyksistä toimielimille aiheutuvat hallintomenot otetaan menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon.

3. Kyseisten määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot otetaan myös menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin. Jos menoja ei oteta menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, jäsenvaltiot vastaavat niistä

bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin.

4. Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyä talousarviomenettelyä sovelletaan Euroopan yhteisöjen talousarvioon otettaviin menoihin.

K.14 artikla

Neuvosto voi yksimielisesti komission tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää, että toiminta K.1 artiklassa tarkoitetuilla aloilla kuuluu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston alaan, ja samalla määrittää siihen liittyvät äänestysehdot. Se suosittaa jäsenvaltioille tällaisen päätöksen hyväksymistä kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.''

12) Lisätään uusi osasto seuraavasti:

''VI a osasto

Määräykset tiiviimmästä yhteistyöstä

K.15 artikla

1. Jäsenvaltiot, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, saavat käyttää tässä sopimuksessa ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä, edellyttäen, että

a) yhteistyöllä pyritään edistämään unionin tavoitteiden saavuttamista sekä suojelemaan sen etuja ja toimimaan niiden mukaisesti;

b) yhteistyössä otetaan huomioon mainittujen perussopimusten periaatteet ja unionin yhteinen toimielinjärjestelmä;

c) yhteistyö otetaan käyttöön ainoastaan viimeisenä keinona, jos mainittujen perussopimusten tavoitteita ei voida saavuttaa soveltamalla niissä määrättyjä asiaa koskevia menettelyjä;

d) yhteistyö koskee ainakin suurinta osaa jäsenvaltioista;

e) yhteistyö ei vaikuta yhteisön säännöstöön ja mainittujen perussopimusten muiden määräysten nojalla hyväksyttyihin toimiin;

f) yhteistyö ei vaikuta niiden jäsenvaltioiden toimivaltaan, oikeuksiin, velvoitteisiin ja etuihin, jotka eivät osallistu yhteistyöhön;

g) yhteistyö on avoinna kaikille jäsenvaltioille ja ne voivat liittyä yhteistyöhön milloin tahansa edellyttäen, että ne noudattavat peruspäätöstä ja yhteistyön yhteydessä jo tehtyjä päätöksiä;

h) yhteistyössä noudatetaan kyseessä olevan alan mukaan joko Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 a artiklassa ja tämän sopimuksen K.12 artiklassa määrättyjä erityisiä lisäedellytyksiä ja että neuvosto on hyväksynyt yhteistyön kyseisissä artikloissa määrättyjen menettelyjen mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot soveltavat niitä koskevin osin sen yhteistyön toteuttamiseksi hyväksyttyjä säädöksiä ja päätöksiä, johon ne osallistuvat. Jäsenvaltiot, jotka eivät osallistu kyseiseen yhteistyöhön, eivät saa olla esteenä sille, että yhteistyöhön osallistuvat valtiot toteuttavat sitä.

K.16 artikla

1. Edellä K.15 artiklassa tarkoitetun yhteistyön toteuttamisen edellyttämät säädökset ja päätökset hyväksytään ja tehdään tämän sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen toimielimiä koskevien määräysten mukaisesti. Neuvoston kaikki jäsenet voivat osallistua keskusteluihin, mutta vain yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltioiden edustajat osallistuvat päätöksentekoon. Määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa. Yksimielisyyteen vaaditaan ainoastaan kyseisten neuvoston jäsenten äänet.

2. Yhteistyön toteuttamisesta aiheutuvista muista kuin toimielinten hallintomenoista

huolehtivat yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot, jollei neuvosto yksimielisesti toisin päätä.

K.17 artikla

Neuvosto ja komissio ilmoittavat säännöllisesti Euroopan parlamentille tämän osaston nojalla toteutetun tiiviimmän yhteistyön edistymisestä.''

13) Korvataan L artikla seuraavasti:

''L artikla

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa ja tämän toimivallan käyttämistä, sovelletaan ainoastaan tämän sopimuksen seuraaviin määräyksiin:

a) Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön perustamiseksi, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta annetut määräykset;

b) VI osaston määräykset K.7 artiklassa määrätyin edellytyksin;

c) VI a osaston määräykset Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 a artiklassa ja tämän sopimuksen K.12 artiklassa määrätyin edellytyksin;

d) F artiklan 2 kohta toimielinten toiminnan osalta edellyttäen, että tuomioistuimella on tuomiovalta Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja tämän sopimuksen mukaisesti;

e) L—S artikla.''

14) Poistetaan N artiklan 2 kohta ja poistetaan 1 kohdan numerointi.

15) Korvataan O artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

''Jokainen Euroopan valtio, joka noudattaa F artiklan 1 kohdassa määrättyjä periaatteita, voi hakea unionin jäsenyyttä. Se osoittaa hakemuksensa neuvostolle, joka tekee ratkaisunsa yksimielisesti kuultuaan komissiota ja saatuaan Euroopan parlamentin kaikkien jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä antaman puoltavan lausunnon.''

16) Lisätään S artiklaan uusi kohta seuraavasti:

''Tämä sopimus on vuoden 1994 liittymissopimuksen nojalla todistusvoimainen myös ruotsin ja suomen kielellä.''

2 *artikla*

Muutetaan Euroopan yhteisön perustamissopimus tämän artiklan mukaisesti.

1) Lisätään johdanto-osan kahdeksannen kappaleen jälkeen kappale seuraavasti:

''OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansojensa mahdollisimman korkeaa tiedontasoa luomalla laajat mahdollisuudet koulutuksen saantiin sekä jatkuvan koulutuksen avulla,''

2) Korvataan 2 artikla seuraavasti:

''2 artikla

Yhteisön päämääränä on yhteismarkkinoiden toteuttamisella ja talous- ja rahaliiton perustamisella sekä 3 ja 3 a artiklassa tarkoitetun yhteisen politiikan tai yhteisen toiminnan toteuttamisella edistää taloudellisen toiminnan sopusointuista, tasapainoista ja kestävää kehitystä koko yhteisössä, työllisyyden ja sosiaalisen suojelemisen korkeaa tasoa, miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, kestävää kasvua, joka ei edistä rahan arvon alenemista, edistää hyvää kilpailukykyä ja talouden suorituskyvyn korkeaa lähentymisastetta, ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja ympäristön laadun parantamista, elintason ja elämän laadun nousua sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja yhteisvastuullisuutta jäsenvaltioiden välillä.''

3) Muutetaan 3 artikla seuraavasti:

a) numeroidaan artiklan nykyinen teksti, josta tulee 1 kohta;

b) korvataan uuden 1 kohdan d alakohta seuraavasti:

''d) jäljempänä III a osastossa määrätyt henkilöiden maahantuloa ja liikkumista koskevat toimenpiteet;''

c) lisätään uuteen 1 kohtaan h alakohdan jälkeen uusi i alakohta seuraavasti:

''i) jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamisen edistäminen tämän politiikan tehostamiseksi kehittämällä yhteensovitettu työllisyysstrategia;''

d) uuden 1 kohdan nykyisestä i alakohdasta tulee j alakohta ja tätä seuraavat alakohdat numeroidaan uudelleen vastaavasti;

e) lisätään kohta seuraavasti:

''2. Toteuttaessaan tässä artiklassa tarkoitettua toimintaa yhteisö pyrkii poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa.''

4) Lisätään artikla seuraavasti:

''3 c artikla

Ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä 3 artiklassa tarkoitetun yhteisön politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävän kehityksen edistämiseksi.''

5) Lisätään artikla seuraavasti:

''5 a artikla

1. Jäsenvaltioille, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, voidaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.15 ja K.16 artikla huomioon ottaen myöntää oikeus käyttää tässä sopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä sillä edellytyksellä, että tämä yhteistyö:

a) ei koske aloja, jotka kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan;

b) ei vaikuta yhteisön politiikkaan, toimiin tai ohjelmiin;

c) ei koske unionin kansalaisuutta tai saata jäsenvaltioiden kansalaisia keskenään eriarvoiseen asemaan;

d) ei ylitä yhteisölle tällä sopimuksella annetun toimivallan rajoja;

e) ei ole keino syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoittamiseen eikä vääristä niiden välisen kilpailun edellytyksiä.

2. Neuvosto myöntää 1 kohdassa tarkoitetun oikeuden määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että se esittämistään tärkeistä kansalliseen politiikkaan liittyvistä syistä aikoo vastustaa oikeuden myöntämistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia saatetaan valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvan neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Jäsenvaltiot, jotka aikovat toteuttaa 1 kohdassa tarkoitettua tiiviimpää yhteistyötä, voivat esittää pyynnön komissiolle, joka voi tehdä asiasta ehdotuksen neuvostolle. Jos komissio ei tee ehdotusta, se antaa asianomaisille jäsenvaltioille tiedon päätöksensä perusteluista.

3. Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua tämän artiklan mukaiseen yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle, joka antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Komissio tekee asiassa päätöksen neljän kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoitus tehtiin ja päättää samalla tarpeellisina pitämistään erityisjärjestelyistä.

4. Yhteistyötoimien toteuttamiseksi vaadittaviin säädöksiin ja päätöksiin sovelletaan kaikkia tämän sopimuksen asiaa koskevia määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai Euroo-

pan unionista tehdyn sopimuksen K.15 ja K.16 artiklassa toisin määrätä.

5. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita niiden määräysten soveltamista, jotka ovat Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyssä pöytäkirjassa."

6) Korvataan 6 artiklan toinen kohta seuraavasti:

"Neuvosto voi 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toteuttaa sääntelyn tällaisen syrjinnän kieltämiseksi."

7) Lisätään artikla seuraavasti:

"6 a artikla

Neuvosto voi tässä sopimuksessa yhteisölle uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista."

8) Lisätään ensimmäisen osan loppuun artikla seuraavasti:

"7 d artikla

Ottaen huomioon yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen tärkeän aseman unionin yhteisten arvojen joukossa ja niiden merkityksen sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat kukin toimivaltansa mukaisesti ja tämän sopimuksen soveltamisalalla siitä, että tällaiset palvelut toimivat sellaisin perustein ja edellytyksin, että ne voivat täyttää tehtävänsä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 77, 90 ja 92 artiklan soveltamista."

9) Korvataan 8 artiklan 1 kohta seuraavasti:

"1. Otetaan käyttöön unionin kansalaisuus. Unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisuus täydentää, mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta."

10) Korvataan 8 a artiklan 2 kohta seuraavasti:

"2. Neuvosto voi antaa säännöksiä 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttämisen helpottamiseksi; jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, neuvosto tekee ratkaisunsa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen. Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa tässä tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti."

11) Lisätään 8 d artiklaan kohta seuraavasti:

"Jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa tässä artiklassa tai 4 artiklassa tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle jollakin 248 artiklassa mainitulla kielellä ja saada vastauksen samalla kielellä."

12) Korvataan 51 artikla seuraavasti:

"51 artikla

Neuvosto toteuttaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen komission ehdotuksesta sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti ottamalla käyttöön järjestelmän, joka turvaa siirtotyöläisille ja heidän huollettavilleen sen, että:

a) kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen;

b) etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville.

Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa 189 b artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti."

13) Korvataan 56 artiklan 2 kohta seuraavasti:

"2. Neuvosto antaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivit edellä mainittujen säännösten yhteensovittamisesta."

14) Korvataan 57 artiklan 2 kohta seuraavasti:

"2. Samaa tarkoitusta varten neuvosto antaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivit itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa direktiiveistä kaikissa 189 b artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti, jos niiden panemiseksi täytäntöön ainakin yhdessä jäsenvaltiossa on muutettava niitä ammatin harjoittamisesta lailla säädettyjä periaatteita, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden koulutusta ja ammattiin pääsyn edellytyksiä. Muissa tapauksissa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä."

15) Lisätään kolmanteen osaan osasto seuraavasti:

"III a osasto

Viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka sekä muu henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä politiikka

73 i artikla

Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseksi asteittain neuvosto toteuttaa:

a) viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta toimenpiteet henkilöiden vapaan liikkuvuuden takaamiseksi 7 a artiklan mukaisesti yhdessä suoraan niihin liittyvien 73 j artiklan 2 ja 3 alakohdan, 73 k artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja 2 alakohdan a alakohdan mukaisten, ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa ja maahanmuuttoa koskevien rinnakkaistoimenpiteiden kanssa, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan e alakohdan mukaiset toimenpiteet rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi;

b) turvapaikkaa ja maahanmuuttoa sekä kolmansien maiden kansalaisten oikeuksien turvaamista koskevia muita 73 k artiklan mukaisia toimenpiteitä;

c) 73 m artiklan mukaiset oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat toimenpiteet;

d) 73 n artiklan määräysten mukaiset aiheelliset toimenpiteet hallinnollisen yhteistyön edistämiseksi ja tiivistämiseksi;

e) poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat toimenpiteet, joilla Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräysten mukaisesti pyritään saavuttamaan korkea turvallisuustaso ehkäisemällä ja torjumalla rikollisuutta unionissa.

73 j artikla

Neuvosto toteuttaa 73 o artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta:

1) toimenpiteet, joilla 7 a artiklan mukaisesti varmistetaan, ettei sisärajojen ylittämisen yhteydessä unionin tai kolmansien maiden kansalaisiin kohdisteta henkilötarkastuksia;

2) jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä koskevat toimenpiteet, joilla vahvistetaan:

a) vaatimukset ja menettelyt, joita jäsenvaltioiden on noudatettava ulkorajoilla tapahtuvissa henkilötarkastuksissa,

b) enintään kolmeksi kuukaudeksi suunniteltua oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevat säännöt, erityisesti

i) luettelo kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske,

ii) viisumia myönnettäessä jäsenvaltioissa noudatettavat menettelyt ja edellytykset,

iii) yhtenäinen viisumin kaava, ja

iv) yhtenäistä viisumia koskevat säännöt;

3) toimenpiteet niiden edellytysten vahvis-

tamiseksi, joiden mukaisesti kolmansien maiden kansalaiset voivat vapaasti matkustaa jäsenvaltioiden alueella enintään kolmen kuukauden ajan.

73 k artikla

Neuvosto toteuttaa 73 o artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta:

1) turvapaikkaa koskevat toimenpiteet pakolaisten oikeudellista asemaa koskevan, 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaa koskevien sopimusten mukaisesti seuraavilla aloilla:

a) perusteet ja menettelyt kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määräämiseksi,

b) vähimmäisvaatimukset turvapaikanhakijoiden vastaanotosta jäsenvaltioissa,

c) vähimmäisvaatimukset pakolaisaseman myöntämisestä kolmansien maiden kansalaisille,

d) vähimmäisvaatimukset menettelystä jäsenvaltioissa pakolaisaseman myöntämisessä tai peruuttamisessa;

2) pakolaisia ja muita kotiseudultaan siirtymään joutuneita henkilöitä koskevat toimenpiteet seuraavilla aloilla:

a) vähimmäisvaatimukset tilapäisen suojelun antamisesta kolmansista maista saapuville, kotiseudultaan siirtymään joutuneille henkilöille, joita ei voida palauttaa kotimaahansa, sekä muutoin kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille,

b) pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden vastaanottamiseen ja näiden henkilöiden vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakaantumisen edistäminen;

3) maahanmuuttopolitiikkaa koskevat toimenpiteet seuraavilla aloilla:

a) maahantuloa ja oleskelua koskevat edellytykset sekä menettelyt ja määräykset pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämisessä jäsenvaltioissa, mukaan lukien perheiden yhdistäminen,

b) laiton maahantulo ja laiton oleskelu, mukaan lukien laittomasti maassa oleskelevien palauttaminen;

4) toimenpiteet niiden oikeuksien ja edellytysten määrittelemiseksi, joiden mukaisesti jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevat kolmansien maiden kansalaiset saavat oleskella muissa jäsenvaltioissa.

Neuvoston 3 ja 4 alakohdan nojalla toteuttamat toimenpiteet eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön kyseisillä aloilla kansallisia määräyksiä, jotka ovat tämän sopimuksen ja kansainvälisten sopimusten mukaisia.

Edellä mainittu viiden vuoden määräaika ei koske 2 alakohdan b alakohdan, 3 alakohdan a alakohdan ja 4 alakohdan nojalla toteutettavia toimenpiteitä.

73 l artikla

1. Tämän osaston määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltiolla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

2. Jos kolmansien maiden kansalaisten äkillinen ja joukoittainen maahantulo aiheuttaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa hätätilanteen, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa enintään kuusi kuukautta kestäviä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisten jäsenvaltioiden hyväksi, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

73 m artikla

Toimenpiteet, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat yli rajojen, toteutetaan 73 o artiklan mukaisesti ja siinä

määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, ovat:

a) seuraavilla aloilla tapahtuva kehittäminen ja yksinkertaistaminen:

— oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa valtiosta toiseen koskeva järjestelmä;

— todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö;

— yksityis- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden ja muiden päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano;

b) lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuuden edistäminen;

c) riita-asiain oikeudenkäyntien moitteettoman sujumisen esteiden poistaminen edistämällä tarvittaessa riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien jäsenvaltioissa sovellettavien säännösten yhteensopivuutta.

73 n artikla

Neuvosto toteuttaa 73 o artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen toimenpiteitä varmistaakseen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen sekä näiden viranomaisten ja komission välisen yhteistyön tähän osastoon kuuluvilla aloilla.

73 o artikla

1. Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa seuraavan viiden vuoden siirtymäkauden aikana neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

2. Tämän viiden vuoden kuluttua:

— neuvosto tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta; komissio käsittelee jäsenvaltioiden sille esittämät pyynnöt, jotka koskevat ehdotuksen tekemistä neuvostolle;

— neuvosto tekee Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti päätöksen siitä, että 189 b artiklassa tarkoitettua menettelyä sovelletaan kaikkiin tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin tai osaan niistä, ja mukautetaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevia määräyksiä.

3. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan neuvosto hyväksyy 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdan i ja iii alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

4. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, viiden vuoden kuluttua Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta neuvosto hyväksyy 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdan ii ja iv alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen.

73 p artikla

1. Tähän osastoon sovelletaan 177 artiklaa seuraavissa tilanteissa ja seuraavin edellytyksin: jos tämän osaston tulkintaan tai yhteisön toimielinten tähän osastoon perustuvien säädösten pätevyyteen ja tulkintaan liittyvä kysymys tulee esille sellaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, on pyydettävä yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan asian.

2. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole milloinkaan toimivaltaa antaa ratkaisua 73 j artiklan 1 alakohdan nojalla toteutetusta toimenpiteestä tai tehdystä päätöksestä, joka koskee yleisen järjestyksen ylläpitämistä ja sisäisen turvallisuuden suojaamista.

3. Neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ratkaisua tämän osaston tai yhteisön toimielimen antaman tähän osastoon perustuvan säädöksen tulkinnasta. Yhteisöjen tuomioistuimen tällaisen pyynnön johdosta antamaa ratkaisua ei sovelleta jäsenvaltion tuomioistuimen lainvoimaisiin tuomioihin.

73 q artikla

Mitä tässä osastossa määrätään, sovelletaan ottaen huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan ja Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan määräykset, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 a artiklan eräiden näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin tehdyn pöytäkirjan soveltamista.''

16) Korvataan 75 artiklan 1 kohdan johdantokappale seuraavasti:

''1. Neuvosto, 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, 74 artiklan täytäntöön panemiseksi ja liikenteen erityispiirteet huomioon ottaen:''

17) Korvataan 100 a artiklan 3, 4 ja 5 kohta seuraavasti:

''3. Komissio perustaa 1 kohdassa tarkoitetut, terveyttä, turvallisuutta, ympäristönsuojelua tai kuluttajansuojaa koskevat ehdotuksensa suojelun korkeaan tasoon ottaen erityisesti huomioon kaiken tieteelliseen tietoon perustuvan uuden kehityksen. Myös Euroopan parlamentti ja neuvosto pyrkivät kumpikin toimivaltansa rajoissa tähän tavoitteeseen.

4. Jos sen jälkeen, kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio pitää tärkeistä 36 artiklassa tarkoitetuista taikka ympäristön tai työympäristön suojelua koskevista syistä tarpeellisena pitää voimassa kansalliset säännöksensä tai määräyksensä, jäsenvaltio antaa nämä säännökset ja määräykset sekä perusteet niiden voimassa pitämiselle tiedoksi komissiolle.

5. Jos sen jälkeen kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio lisäksi pitää tarpeellisena ottaa käyttöön uuteen, ympäristönsuojelua tai työympäristön suojelua koskevaan tieteelliseen näyttöön perustuvia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä kyseisen jäsenvaltion erityisten ongelmien vuoksi, jotka ovat ilmenneet yhdenmukaistamistoimenpiteen toteuttamisen jälkeen, jäsenvaltio antaa suunnitellut säännökset ja määräykset sekä niiden käyttöönottamisen perusteet tiedoksi komissiolle, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

6. Komissio hyväksyy tai hylkää kyseiset kansalliset säännökset tai määräykset kuuden kuukauden kuluessa 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tiedoksi antamisista todettuaan ensin, ovatko ne keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen ja muodostavatko ne esteen sisämarkkinoiden toiminnalle.

Jollei komissio tee päätöstä määräajan kuluessa, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säännöksiä tai määräyksiä pidetään hyväksyttyinä.

Komissio voi ilmoittaa kyseiselle jäsenvaltiolle, että tässä kohdassa määrättyä määräaikaa voidaan pidentää edelleen kuudella kuukaudella, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi eikä määräajan pidentäminen vaaranna ihmisten terveyttä.

7. Jos jäsenvaltio on 6 kohdan mukaisesti oikeutettu pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön yhdenmukaistamistoimenpiteestä poikkeavia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä, komissio tutkii viipymättä, onko sillä syytä ehdottaa kyseisen toimenpiteen mukauttamista.

8. Jos jäsenvaltio ottaa esille kansanterveyttä koskevan erityisen ongelman alalla, jolla on aiemmin toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, se ilmoittaa ongelmasta komissiolle, joka tutkii välittömästi, olisiko neuvostolle ehdotettava aiheellisia toimenpiteitä.

9. Poiketen 169 ja 170 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin tämän artiklan mukaisia valtuuksiaan.

10. Edellä tarkoitettuihin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, yhteisön valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä yhdestä tai useammasta 36 artiklassa mainitusta, muusta kuin taloudellisesta syystä.''

18) Kumotaan 100 c ja 100 d artikla.

19) Lisätään VI osaston jälkeen osasto seuraavasti:

''VI a osasto

Työllisyys

109 n artikla

Jäsenvaltiot ja yhteisö pyrkivät tämän osaston määräysten mukaisesti kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen B artiklassa ja tämän sopimuksen 2 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

109 o artikla

1. Jäsenvaltiot pyrkivät omalla työllisyyspolitiikallaan edistämään 109 n artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamista 103 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot pitävät, ottaen huomioon työnantajien ja työntekijöiden velvollisuuksiin liittyvät kansalliset käytännöt, työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat neuvostossa yhteen sitä koskevan toimintansa 109 q artiklan määräysten mukaisesti.

109 p artikla

1. Yhteisö myötävaikuttaa työllisyyden korkeaan tasoon edistämällä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukemalla sekä tarvittaessa täydentämällä niiden toimintaa. Tällöin otetaan huomioon jäsenvaltioiden toimivalta.

2. Työllisyyden korkeaa tasoa koskeva tavoite otetaan huomioon yhteisön politiikkojen ja toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

109 q artikla

1. Neuvoston ja komission yhteisen vuosittaisen selvityksen perusteella Eurooppaneuvosto arvioi vuosittain työllisyystilannetta yhteisössä ja antaa siitä päätelmät.

2. Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa, alueiden komiteaa sekä 109 s artiklassa tarkoitettua työllisyyskomiteaa kuultuaan, vahvistaa Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella vuosittain suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Näiden suuntaviivojen on oltava 103 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen laajojen suuntaviivojen mukaisia.

3. Jokainen jäsenvaltio antaa neuvostolle ja komissiolle vuosittain selvityksen tärkeimmistä 2 kohdassa tarkoitettujen työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti toteuttamistaan työllisyyspolitiikan toimenpiteistä.

4. Neuvosto tarkastelee 3 kohdassa tarkoitettujen selvitysten perusteella ja työllisyyskomitean lausunnon saatuaan vuosittain jäsenvaltioiden toteuttamaa työllisyyspolitiikkaa ottaen huomioon työllisyyttä koskevat suuntaviivat. Neuvosto voi määräenemmistöllä komission suosituksesta antaa suosituksia jäsenvaltioille, jos se tämän tarkastelun perusteella pitää sitä aiheellisena.

5. Neuvosto ja komissio laativat kyseisen tarkastelun tulosten perusteella Eurooppaneuvostolle yhteisen vuosittaisen selvityksen työllisyystilanteesta yhteisössä ja työllisyyttä koskevien suuntaviivojen toteuttamisesta.

109 r artikla

Neuvosto voi 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan toteuttaa edistämistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukea niiden toimintaa työllisyyden alalla aloittein, joilla pyritään kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, tarjoamaan vertailevaa analyysia ja neuvontaa sekä edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia etenkin kokeiluhankkeita hyväksi käyttämällä.

Näihin toimenpiteisiin ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

109 s artikla

Neuvosto perustaa Euroopan parlamenttia

kuultuaan neuvoa-antavan työllisyyskomitean edistämään jäsenvaltioiden työllisyys- ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamista. Komitean tehtävänä on:

— seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön työllisyystilannetta ja -politiikkaa;

— laatia joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja sekä myötävaikuttaa 109 q artiklassa tarkoitetun, neuvostossa tapahtuvan käsittelyn valmisteluun, tämän kuitenkaan rajoittamatta 151 artiklan soveltamista.

Tehtäväänsä toteuttaessaan komitea kuulee työmarkkinaosapuolia.

Kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät komiteaan kaksi jäsentä.''

20) Lisätään 113 artiklaan kohta seuraavasti:

''5. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan laajentaa 1—4 kohdan soveltamisen koskemaan palveluja ja henkistä omaisuutta koskevia kansainvälisiä neuvotteluja ja sopimuksia, siltä osin kuin ne eivät kuulu näiden kohtien soveltamisalaan.''

21) Lisätään VII osaston jälkeen osasto seuraavasti:

''VII a osasto

Tulliyhteistyö

116 artikla

Neuvosto toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalalla 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteitä jäsenvaltioiden sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen tulliyhteistyön vahvistamiseksi. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.''

22) Korvataan 117—120 artikla seuraavasti:

''117 artikla

Yhteisön ja jäsenvaltioiden tavoitteena on, ottaen huomioon sosiaaliset perusoikeudet sellaisina kuin ne ovat Torinossa 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa, työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, inhimillisten voimavarojen kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso, ja syrjäytymisen torjuminen.

Tätä varten yhteisö ja jäsenvaltiot panevat täytäntöön toimenpiteet, joissa otetaan huomioon kansallisten käytäntöjen erot, erityisesti sopimussuhteissa, sekä tarve säilyttää yhteisön talouden kilpailukyky.

Yhteisö ja jäsenvaltiot katsovat, että tällainen kehitys seuraa paitsi siitä yhteismarkkinoiden toiminnasta, joka edistää sosiaalisten järjestelmien yhdenmukaistamista, myös tässä sopimuksessa määrätyistä menettelyistä sekä lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä.

118 artikla

1. Edellä 117 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa seuraavilla aloilla:

— erityisesti työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi;

— työehdot;

— tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen;

— työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 127 artiklan määräyksiä;

— miesten ja naisten välinen tasa-arvo

asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä.

2. Tätä varten neuvosto voi antaa direktiivein säännökset vähimmäisvaatimuksista, jotka pannaan täytäntöön asteittain ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion edellytykset ja kussakin jäsenvaltiossa voimassa oleva tekninen sääntely. Näissä direktiiveissä vältetään säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasituksia, jotka vaikeuttaisivat pienten tai keskisuurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa sopimuksen 189 b artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi neuvosto voi samaa menettelyä noudattaen toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi aloittein, joilla pyritään parantamaan tiedon saantia, kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia.

3. Seuraavilla aloilla neuvosto tekee ratkaisunsa kuitenkin yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan:

— työntekijöiden sosiaaliturva ja sosiaalinen suojeleminen;

— työntekijöiden suojelu työsopimuksen päättymisen yhteydessä;

— työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, jollei 6 kohdasta muuta johdu;

— sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot, jotka oleskelevat laillisesti yhteisön alueella;

— työllisyyden ja työpaikkojen luomisen edistämisen rahoitukseen osallistuminen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sosiaalirahastoon liittyvien määräysten soveltamista.

4. Jäsenvaltio voi antaa 2 ja 3 kohdan soveltamiseksi annettujen direktiivien täytäntöönpanon työmarkkinaosapuolten tehtäväksi niiden yhteisestä pyynnöstä.

Tällöin jäsenvaltio varmistaa, että viimeistään sinä päivänä, jona direktiivit on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä 189 artiklan mukaisesti, työmarkkinaosapuolet ovat toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet sopimuksin, ja jäsenvaltio, jota asia koskee, on toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta se voi milloin tahansa varmistaa kyseisessä direktiivissä asetettujen tulosten saavuttamisen.

5. Tämän artiklan nojalla annetut määräykset eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, jos ne ovat sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa.

6. Tämän artiklan määräyksiä ei sovelleta palkkoihin, järjestäytymisoikeuteen, lakko-oikeuteen eikä oikeuteen määrätä työsulusta.

118 a artikla

1. Komission tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön tasolla ja toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden osapuolten vuoropuhelun helpottamiseksi varmistamalla molemmille osapuolille tasapuolinen tuki.

2. Tätä varten komissio kuulee työmarkkinaosapuolia yhteisön toiminnan mahdollisista suuntaviivoista, ennen kuin se tekee ehdotuksia sosiaalipolitiikan alalla.

3. Jos komissio kuultuaan työmarkkinaosapuolia pitää yhteisön toimintaa tarkoituksenmukaisena, se kuulee työmarkkinaosapuolia suunnitellun ehdotuksen sisällöstä. Työmarkkinaosapuolet antavat komissiolle lausunnon ehdotuksesta tai tarvittaessa sitä koskevan suosituksen.

4. Tällaisen kuulemisen yhteydessä työmarkkinaosapuolet voivat ilmoittaa komissiolle halustaan aloittaa 118 b artiklassa tar-

koitettu menettely. Menettely ei saa kestää pitempään kuin yhdeksän kuukautta, jollei pidentämisestä sovita yhteisesti kyseisten työmarkkinaosapuolten ja komission kanssa.

118 b artikla

1. Työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu yhteisön tasolla voi johtaa osapuolten niin halutessa sopimussuhteisiin, mukaan lukien sopimusten tekeminen.

2. Yhteisön tasolla tehdyt sopimukset pannaan täytäntöön joko työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyjen ja käytäntöjen mukaisesti tai, 118 artiklassa tarkoitettujen kysymysten osalta allekirjoittajaosapuolten yhteisestä pyynnöstä, neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä päätöksellä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, paitsi silloin kun kyseisessä sopimuksessa on yksi tai useampi määräys, joka liittyy johonkin 118 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista aloista, jolloin se tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

118 c artikla

Edellä 117 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, rajoittamatta kuitenkaan tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista, komissio edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja helpottaa niiden toiminnan yhteensovittamista niillä sosiaalipolitiikan aloilla, joita tämä luku koskee, ja erityisesti asioissa, jotka koskevat:

— työllisyyttä;

— työoikeutta ja työehtoja;

— ammatillista perus- ja jatkokoulutusta;

— sosiaaliturvaa;

— työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä;

— työterveyttä;

— järjestäytymisoikeutta sekä työnantajien ja työntekijöiden välisiä kollektiivisia neuvotteluja.

Tätä varten komissio kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioiden kanssa tekee tutkimuksia, antaa lausuntoja ja järjestää neuvotteluja sekä kansallisista kysymyksistä että kansainvälisiä järjestöjä koskevista kysymyksistä.

Komissio kuulee talous- ja sosiaalikomiteaa ennen kuin se antaa tässä artiklassa tarkoitetun lausunnon.

119 artikla

1. Jokainen jäsenvaltio huolehtii sen periaatteen noudattamisesta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka.

2. Tässä artiklassa palkalla tarkoitetaan tavallista perus- tai vähimmäispalkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan työstä tai tehtävästä rahana tai luontoisetuna.

Samalla palkalla ilman sukupuoleen perustuvaa syrjintää tarkoitetaan, että:

a) palkka, joka maksetaan työn tuloksen perusteella, lasketaan saman mittayksikön mukaan;

b) palkka, joka maksetaan työhön käytetyn ajan perusteella, on sama samasta tehtävästä.

3. Neuvosto toteuttaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla varmistetaan miesten ja naisten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltaminen työtä ja ammattia koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien samasta tai samanarvoisesta työstä maksettavan saman palkan periaate.

4. Jotta miesten ja naisten välinen täysi tosiasiallinen tasa-arvo toteutuisi työelämässä, tasa-arvoisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta sellaisia erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa aliedustettuna olevan sukupuolen ammatillisen toiminnan harjoittamista taikka ehkäistä tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja.

119 a artikla

Jäsenvaltiot pyrkivät säilyttämään olemassa olevan palkallisia lomia koskevien järjestelmiensä samankaltaisuuden.

120 artikla

Komissio laatii vuosittain kertomuksen 117 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, mukaan lukien väestötilanne yhteisössä. Komissio toimittaa tämän kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle.

Euroopan parlamentti voi pyytää komissiota laatimaan kertomuksen sosiaalista tilannetta koskevista erityisongelmista.''

23) Korvataan 125 artikla seuraavasti:

''125 artikla

Neuvosto tekee 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan Euroopan sosiaalirahastoa koskevat soveltamispäätökset.''

24) Korvataan 127 artiklan 4 kohta seuraavasti:

''4. Neuvosto toteuttaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla myötävaikutetaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen mutta jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.''

25) Korvataan 128 artiklan 4 kohta seuraavasti:

''4. Yhteisö ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon muiden tämän sopimuksen määräysten mukaisessa toiminnassaan, erityisesti kulttuuriensa monimuotoisuuden vaalimiseksi ja edistämiseksi.''

26) Korvataan 129 artikla seuraavasti:

''129 artikla

1. Kaikkien yhteisön politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa varmistetaan ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu.

Kansallista politiikkaa täydentävä yhteisön toiminta suuntautuu kansanterveyden parantamiseen, ihmisten sairauksien ja tautien ehkäisemiseen sekä ihmisten terveyttä vaarantavien tekijöiden torjuntaan. Kyseinen toiminta käsittää laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien torjunnan edistämällä niiden syiden, leviämisen ja ehkäisemisen tutkimusta sekä terveysvalistusta ja -kasvatusta.

Yhteisö täydentää huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen tähtäävää jäsenvaltioiden toimintaa, johon kuuluu tiedotus- ja ehkäisemistoimia.

2. Yhteisö edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä tässä artiklassa tarkoitetuilla aloilla sekä tarvittaessa tukee niiden toimintaa.

Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen politiikkansa ja toimintaohjelmansa 1 kohdassa tarkoitetuilla aloilla. Komissio voi kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioihin tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä kansanterveyden alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Neuvosto myötävaikuttaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseen toteuttamalla:

a) toimenpiteitä, joilla asetetaan ihmisestä peräisin oleville elimille ja aineille sekä verelle ja verituotteille korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset; nämä toimenpiteet eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä;

b) poiketen siitä mitä 43 artiklassa määrätään, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelu-

alalla toimenpiteitä, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen;

c) edistämistoimia, joiden tarkoituksena on ihmisten terveyden suojelu ja parantaminen, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Neuvosto voi myös antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia tässä artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

5. Yhteisön toiminnassa kansanterveyden alalla otetaan täysimääräisesti huomioon jäsenvaltioiden terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen liittyvät velvollisuudet. Erityisesti 4 kohdan a alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet eivät vaikuta elinten ja veren luovuttamista tai lääketieteellistä käyttöä koskeviin kansallisiin säännöksiin ja määräyksiin."

27) Korvataan 129 a artikla seuraavasti:

"129 a artikla

1. Kuluttajien etujen suojaamiseksi ja kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi yhteisö myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä etujensa valvomiseksi.

2. Kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset otetaan huomioon yhteisön muita politiikkoja ja muuta toimintaa määriteltäessä ja toteutettaessa.

3. Yhteisö myötävaikuttaa 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseen:

a) toimenpiteillä, jotka se 100 a artiklan nojalla toteuttaa sisämarkkinoiden toteuttamisen yhteydessä;

b) toimenpiteillä, jotka tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa ja joilla sitä seurataan.

4. Neuvosto vahvistaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet.

5. Toimenpiteet, jotka on vahvistettu 4 kohdan mukaisesti, eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle."

28) Korvataan 129 c artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen luetelmakohdan ensimmäinen osa seuraavasti:

"— voi erityisesti toteuttamiskelpoisuutta koskevilla selvityksillä, lainatakuilla tai korkotuella tukea sellaisia jäsenvaltioiden tukemia yhteistä etua koskevia hankkeita, jotka yksilöidään ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuissa suuntaviivoissa;"

29) Muutetaan 129 d artikla seuraavasti:

a) korvataan 129 d artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

"Neuvosto vahvistaa 129 c artiklan 1 kohdassa tarkoitetut suuntaviivat ja muut toimenpiteet 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.";

b) poistetaan kolmas kohta.

30) Korvataan 130 a artiklan toinen kohta seuraavasti:

"Yhteisö pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden tai saarien jälkeenjääneisyyttä maaseutu mukaan luettuna."

31) Korvataan 130 e artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

"Neuvosto tekee Euroopan aluekehitysrahastoa koskevat soveltamispäätökset 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan."

32) Korvataan 130 i artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''1. Neuvosto hyväksyy kaikkea yhteisön toimintaa koskevan monivuotisen puiteohjelman 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.''

33) Korvataan 130 o artikla seuraavasti:

''130 o artikla

Neuvosto antaa 130 n artiklassa tarkoitetut säännökset määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Neuvosto antaa 130 j, 130 k ja 130 l artiklassa tarkoitetut säännökset 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan. Täydentävien toimintaohjelmien hyväksymiseen tarvitaan niiden jäsenvaltioiden suostumus, joita asia koskee.''

34) Korvataan 130 r artiklan 2 kohta seuraavasti:

''2. Yhteisön ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon yhteisön eri alueiden tilanteiden erilaisuus huomioon ottaen. Yhteisön ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle sekä periaatteille, joiden mukaan ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä, ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja saastuttajan olisi maksettava.

Tässä yhteydessä ympäristönsuojelun vaatimusten täyttämiseksi toteutettaviin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, yhteisön valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa muihin kuin taloudellisiin, ympäristöä koskeviin seikkoihin perustuvia väliaikaisia toimenpiteitä.''

35) Muutetaan 130 s artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohta seuraavasti:

''1. Neuvosto päättää 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yhteisön toimista 130 r artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.'';

b) korvataan 2 kohdan johdantokappale seuraavasti:

''2. Poiketen 1 kohdassa määrätystä päätöksentekomenettelystä ja rajoittamatta 100 a artiklan soveltamista, neuvosto yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan:'';

c) korvataan 3 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''3. Muilla aloilla neuvosto hyväksyy 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yleiset toimintaohjelmat, joissa vahvistetaan ensisijaiset tavoitteet.''

36) Korvataan 130 w artiklan 1 kohta seuraavasti

''1. Neuvosto toteuttaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 130 u artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Nämä toimenpiteet voivat olla monivuotisia toimintaohjelmia.''

37) Lisätään 137 artiklaan kohta seuraavasti:

''Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään seitsemänsataa.''

38) Muutetaan 138 artikla seuraavasti:

a) korvataan 3 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''3. Euroopan parlamentti laatii esityksen yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.''

b) lisätään kohta seuraavasti:

''4. Euroopan parlamentti vahvistaa saatuaan komission lausunnon ja neuvoston

yksimielisesti antaman suostumuksen jäsentensä tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot.''

39) Korvataan 151 artikla seuraavasti:

''151 artikla

1. Komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden pysyvistä edustajista, huolehtii neuvoston työn valmistelusta sekä suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Komitea voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa.

2. Neuvostoa avustaa pääsihteeristö, jota johtaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva pääsihteeri, ja häntä avustaa varapääsihteeri, joka vastaa pääsihteeristön toiminnasta. Neuvosto nimittää pääsihteerin ja varapääsihteerin yksimielisesti.

Neuvosto päättää pääsihteeristön organisaatiosta.

3. Neuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

Neuvosto täsmentää 191 a artiklan 3 kohdan soveltamiseksi työjärjestyksessään ne edellytykset, joilla yleisö voi tutustua neuvoston asiakirjoihin. Tämän kohdan soveltamiseksi neuvosto määrittelee, missä tilanteissa sen katsotaan toimivan lainsäätäjänä, jotta näissä tapauksissa voitaisiin laajemmin sallia yleisön tutustua asiakirjoihin, säilyttäen samalla päätöksenteon tehokkuus. Neuvoston toimiessa lainsäätäjänä äänestystulos ja äänestysselitykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan aina.''

40) Korvataan 158 artiklan 2 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta seuraavasti:

''2. Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella henkilön, jonka ne aikovat nimittää komission puheenjohtajaksi; Euroopan parlamentin on hyväksyttävä tämä nimeäminen.

Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella puheenjohtajaksi nimetyn kanssa muut henkilöt, jotka ne aikovat nimittää komission jäseniksi.''

41) Lisätään 163 artiklaan ensimmäiseksi kohdaksi kohta seuraavasti:

''Komission toiminnan poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja.''

42) Korvataan 173 artiklan kolmas kohta seuraavasti:

''Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta ratkaista Euroopan parlamentin, tilintarkastustuomioistuimen ja EKP:n oikeuksiensa turvaamiseksi nostamat kanteet.''

43) Muutetaan 188 c artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan toinen alakohta seuraavasti:

''Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistavan lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.'';

b) korvataan 2 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''2. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä sen, että varainhoito on ollut moitteetonta. Se ilmoittaa tällöin erityisesti kaikista epäkohdista.'';

c) korvataan 3 kohta seuraavasti:

''3. Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla yhteisön toimielimissä, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. Tarkastus toimitetaan jäsenvaltioissa yhdessä kansallisten tilintarkastuselinten kanssa tai, jollei niillä ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten kanssa. Tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tilintarkastuselimet toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen. Nämä tilin-

tarkastuselimet taikka viranomaiset tai laitokset ilmoittavat tilintarkastustuomioistuimelle, aikovatko ne osallistua tarkastukseen.

Muiden yhteisön toimielinten, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavien elinten, talousarviosta tuloja saavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden ja jäsenvaltioiden tilintarkastuselinten tai, jollei viimeksi mainituilla ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten on annettava tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi.

Euroopan investointipankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen osalta tilintarkastustuomioistuimen oikeudesta tutustua pankin hallussa oleviin tietoihin määrätään tilintarkastustuomioistuimen, pankin ja komission välisellä sopimuksella. Jos sopimusta ei ole tehty, tilintarkastustuomioistuimella on kuitenkin oikeus tutustua pankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen tarkastuksen edellyttämiin tietoihin.''

44) Korvataan 189 b artikla seuraavasti:

''189 b artikla

1. Jos tässä sopimuksessa viitataan tähän artiklaan säädöksen antamisen yhteydessä, noudatetaan seuraavaa menettelyä.

2. Komissio antaa ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon,

— voi antaa ehdotetun säädöksen muutettuna, jos se hyväksyy kaikki Euroopan parlamentin lausuntoon sisältyvät tarkistukset,

— voi antaa ehdotetun säädöksen, jos Euroopan parlamentti ei esitä tarkistuksia,

— vahvistaa muussa tapauksessa yhteisen kannan ja ilmoittaa sen Euroopan parlamentille. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston yhteisen kannan vahvistamiseen. Komissio antaa Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen kannastaan.

Jos Euroopan parlamentti kolmen kuukauden kuluessa edellä tarkoitetusta ilmoituksesta:

a) hyväksyy neuvoston yhteisen kannan tai ei ole tehnyt päätöstä, kyseinen säädös katsotaan annetuksi yhteisen kannan mukaisesti;

b) hylkää jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä neuvoston yhteisen kannan, katsotaan, ettei ehdotettua säädöstä ole hyväksytty;

c) tekee jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä ehdotuksia tarkistuksiksi yhteiseen kantaan, näin tarkistettu sanamuoto toimitetaan neuvostolle sekä komissiolle, joka antaa lausunnon näistä tarkistuksista.

3. Jos neuvosto kolmen kuukauden kuluessa Euroopan parlamentin tekemien tarkistusten vastaanottamisesta hyväksyy määräenemmistöllä kaikki Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset, kyseinen säädös katsotaan annetuksi näin tarkistetun yhteisen kannan muodossa; niistä tarkistuksista, joista komissio on antanut kielteisen lausunnon, neuvosto tekee kuitenkin ratkaisunsa yksimielisesti. Jos neuvosto ei hyväksy kaikkia tarkistuksia, neuvoston puheenjohtaja yhteisymmärryksessä Euroopan parlamentin puhemiehen kanssa kutsuu kuuden viikon kuluessa sovittelukomitean koolle.

4. Sovittelukomiteassa kokoontuvat neuvoston jäsenet tai heidän edustajansa sekä yhtä monta Euroopan parlamentin edustajaa; sen tehtävänä on neuvoston jäsenten tai heidän edustajiensa määräenemmistöllä sekä Euroopan parlamentin edustajien enemmistöllä päästä sopimukseen yhteisestä tekstistä. Komissio osallistuu sovittelukomitean työhön ja tekee tarpeelliset aloitteet edistääkseen Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen lähenemistä. Tehtäväänsä toteuttaessaan so-

vittelukomitea käsittelee yhteistä kantaa Euroopan parlamentin ehdottamien tarkistusten perusteella.

5. Jos sovittelukomitea hyväksyy yhteisen tekstin kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on kutsuttu koolle, Euroopan parlamentti ratkaisee annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä ja neuvosto määräenemmistöllä kumpikin kuuden viikon kuluessa tuosta hyväksymisestä, annetaanko säädös yhteisen tekstin mukaisena. Jos jompikumpi näistä kahdesta toimielimestä ei tämän määräajan kuluessa anna hyväksymistään ehdotetulle säädökselle, katsotaan, ettei sitä ole hyväksytty.

6. Jos sovittelukomitea ei hyväksy yhteistä tekstiä, katsotaan, ettei ehdotettua säädöstä ole hyväksytty.

7. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tässä artiklassa määrättyä kolmen kuukauden määräaikaa pidennetään enintään yhdellä kuukaudella ja kuuden viikon määräaikaa vastaavasti enintään kahdella viikolla.''

45) Lisätään artikla seuraavasti:

''191 a artikla

1. Kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin jäljempänä 2 ja 3 kohdan mukaisesti määriteltyjen periaatteiden ja edellytysten mukaisesti.

2. Neuvosto vahvistaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen kahden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta asiakirjoihin tutustumisoikeutta koskevat yleiset periaatteet ja rajoitukset julkisen tai yksityisen edun huomioon ottamiseksi.

3. Kukin edellä mainittu toimielin täsmentää omassa työjärjestyksessään erityismääräykset oikeudesta tutustua toimielimen asiakirjoihin.''

46) Lisätään 198 artiklaan kohta seuraavasti:

''Euroopan parlamentti voi kuulla komiteaa.''

47) Korvataan 198 a artiklan kolmas kohta seuraavasti:

''Neuvosto nimeää komitean jäsenet ja yhtä monta varajäsentä yksimielisesti asianomaisten jäsenvaltioiden ehdotuksesta neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sama jäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi. Komitean jäsen ei voi samanaikaisesti olla Euroopan parlamentin jäsen.''

48) Korvataan 198 b artiklan toinen kohta seuraavasti:

''Se vahvistaa työjärjestyksensä.''

49) Muutetaan 198 c artikla seuraavasti:

a) korvataan ensimmäinen kohta seuraavasti:

''Neuvosto tai komissio kuulee alueiden komiteaa tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa sekä muissa aiheellisiksi katsomissaan tapauksissa, erityisesti rajojen yli ulottuvan yhteistyön osalta.'';

b) lisätään kolmannen kohdan jälkeen kohta seuraavasti:

''Euroopan parlamentti voi kuulla alueiden komiteaa.''

50) Korvataan 205 artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

''Komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 209 artiklan nojalla annettujen asetusten säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistaakseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.''

51) Korvataan 206 artiklan 1 kohta seuraavasti:

''Neuvoston määräenemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Tätä varten se neuvoston jälkeen tutkii 205 a artiklassa tarkoitetut tilit ja taseen, tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja tarkastettujen toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamat vastaukset, 188 c artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun lausuman sekä tilintarkastustuomioistuimen antamat asiaa koskevat erityiskertomukset.''

52) Korvataan 209 a artikla seuraavasti:

''209 a artikla

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot suojaavat yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.

3. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa, jonka tarkoituksena on suojata yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Tätä varten ne yhdessä komission kanssa järjestävät toimivaltaisten viranomaistensa kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.

4. Neuvosto toteuttaa tämän sopimuksen 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan tarvittavat toimenpiteet yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi petolliselta menettelyltä ja tällaisen menettelyn torjumiseksi tarkoituksena tehokkaan ja yhtäläisen suojelun tarjoaminen jäsenvaltioissa. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.

5. Komissio yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa vuosittain Euroopan parlamentille ja neuvostolle selvityksen tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä.''

53) Lisätään artikla seuraavasti:

''213 a artikla

1. Neuvosto päättää 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen yhteisön toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottamisen edellyttämistä toimenpiteistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 5 artiklan noudattamista.

2. Tilastojen laatimisessa noudatetaan puolueettomuutta, luotettavuutta, objektiivisuutta, tieteellistä riippumattomuutta, kustannustehokkuutta ja tilastosalaisuutta; tilastojen laatimisesta ei saa aiheutua kohtuutonta rasitetta taloudellisille toimijoille.''

54) Lisätään artikla seuraavasti:

''213 b artikla

''1. Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuja yhteisön säädöksiä sovelletaan tällä sopimuksella tai tämän sopimuksen nojalla perustettuihin toimielimiin ja elimiin 1 päivästä tammikuuta 1999.

2. Neuvosto perustaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen 1 kohdassa tarkoitettuun päivämäärään mennessä näiden yhteisön säädösten soveltamista yhteisön toimielimiin ja elimiin valvovan riippumattoman valvontaelimen sekä antaa tarvittaessa muut aiheelliset säännökset.''

55) Korvataan 227 artiklan 2 kohta seuraavasti:

''2. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ranskan merentakaisiin departementteihin, Azoreihin, Madeiraan ja Kanariansaariin.

Ottaen huomioon Ranskan merentakaisten departementtien, Azorien, Madeiran ja Kanariansaarten rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne, jota vaikeuttaa niiden syrjäinen sijainti, saaristoluonne, pieni koko, vaikea pinnanmuodostus ja ilmasto sekä taloudellinen riippuvuus muutamista harvoista tuotteista, jotka sen vuoksi, että ne ovat

pysyviä tekijöitä ja niillä on yhteisvaikutuksia, haittaavat suuresti näiden alueiden kehitystä, neuvosto hyväksyy kuitenkin määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on erityisesti määritellä ne edellytykset, joilla tätä sopimusta sovelletaan kyseisiin alueisiin, mukaan lukien yhteiset politiikat.

Neuvosto ottaa hyväksyessään toisessa alakohdassa tarkoitettuja asiaan kuuluvia toimenpiteitä huomioon sellaiset alat, kuten tulli- ja kauppapolitiikan, veropolitiikan, tullittomat alueet, maatalous- ja kalastuspolitiikan, raaka-aineiden ja välttämättömien kulutustavaroiden toimittamisehdot, valtion tuet sekä edellytykset rakennerahastoihin ja laaja-alaisiin yhteisön ohjelmiin pääsemiselle.

Neuvosto hyväksyy toisessa alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet syrjäisimpien alueiden erityispiirteet ja rajoitukset huomioon ottaen ja heikentämättä yhteisön oikeusjärjestyksen, sisämarkkinat ja yhteiset politiikat mukaan luettuina, yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.''

56) Muutetaan 228 artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan toinen alakohta seuraavasti:

''Käyttäessään tällä kohdalla sille annettua toimivaltaa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, lukuun ottamatta tapauksia, joiden osalta 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti.'';

b) korvataan 2 kohta seuraavasti:

''2. Jollei komission toimivallasta näissä asioissa muuta johdu, sopimuksen allekirjoittamisesta, johon voi liittyä päätös sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta ennen sen voimaantuloa, sekä sopimusten tekemisestä päättää neuvosto määräenemmistöllä komission ehdotuksesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti, jos sopimus koskee alaa, jolla sisäisten sääntöjen antamisen edellytyksenä on yksimielisyys, tai jos on kysymys 238 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista.

Poiketen siitä, mitä 3 kohdassa määrätään, samoja menettelyjä noudatetaan päätettäessä sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä ja määriteltäessä yhteisön kantoja 238 artiklaan perustuvalla sopimuksella perustetussa elimessä, kun kyseisen elimen on tehtävä päätöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia, lukuun ottamatta päätöksiä kyseisen sopimuksen institutionaalisten rakenteiden täydentämisestä tai muuttamisesta.

Euroopan parlamentille on viipymättä annettava täydelliset tiedot tämän kohdan mukaisesta päätöksestä, joka koskee sopimuksen väliaikaista soveltamista tai soveltamisen keskeyttämistä, tai yhteisön kannan määrittelystä 238 artiklan nojalla tehdyllä sopimuksella perustetussa elimessä.''

57) Lisätään artikla seuraavasti:

''236 artikla

1. Kun jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeus päätetään väliaikaisesti pidättää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 2 kohdan mukaisesti, tämä äänioikeus pidätetään myös tämän sopimuksen osalta.

2. Neuvosto voi, kun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan mukaisesti on todettu kyseisen sopimuksen F artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita vakavasti ja jatkuvasti rikotun, lisäksi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tehdessään 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja

päätöksiä neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä. Poiketen siitä, mitä 148 artiklan 2 kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään 148 artiklan 2 kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 1 kohdan mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa yksimielisyyttä edellyttävä päätös tehdään ilman asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä."

58) Kumotaan pöytäkirja sosiaalipolitiikasta ja siihen liitetty sopimus sosiaalipolitiikasta.

59) Kumotaan pöytäkirja talous- ja sosiaalikomiteasta ja alueiden komiteasta.

3 *artikla*

Muutetaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimus tämän artiklan mukaisesti.

1) Korvataan 10 artiklan 2 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta seuraavasti:

"2. Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella henkilön, jonka ne aikovat nimittää komission puheenjohtajaksi; Euroopan parlamentin on hyväksyttävä tämä nimeäminen.

Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella puheenjohtajaksi nimetyn kanssa muut henkilöt, jotka ne aikovat nimittää komission jäseniksi."

2) Lisätään 13 artiklan ensimmäiseksi kohdaksi kohta seuraavasti:

"Komission toiminnan poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja."

3) Lisätään 20 artiklaan kohta seuraavasti:

"Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään seitsemänsataa."

4) Muutetaan 21 artikla seuraavasti:

a) korvataan 3 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

"3. Euroopan parlamentti laatii esityksen yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.";

b) lisätään kohta seuraavasti:

"4. Euroopan parlamentti voi saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisesti antaman suostumuksen vahvistaa sen jäsenten tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot."

5) Korvataan 30 artikla seuraavasti:

"30 artikla

1. Komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden pysyvistä edustajista, huolehtii neuvoston työn valmistelusta sekä suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Komitea voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa.

2. Neuvostoa avustaa pääsihteeristö, jota johtaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva pääsihteeri, ja häntä avustaa varapääsihteeri, joka vastaa pääsihteeristön toiminnasta. Neuvosto nimittää pääsihteerin ja varapääsihteerin yksimielisesti.

Neuvosto päättää pääsihteeristön organisaatiosta.

3. Neuvosto vahvistaa työjärjestyksensä."

6) Korvataan 33 artiklan neljäs kohta seuraavasti:

"Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta ratkaista Euroopan parlamentin ja tilintarkastustuomioistuimen oikeuksiensa turvaamiseksi nostamat kanteet."

7) Muutetaan 45 c artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan toinen alakohta seuraavasti:

''Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistavan lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.'';

b) korvataan 2 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''2. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä sen, että varainhoito on ollut moitteetonta. Se ilmoittaa tällöin erityisesti kaikista epäkohdista.'';

c) korvataan 3 kohta seuraavasti:

''3. Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla yhteisön toimielimissä, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. Tarkastus toimitetaan jäsenvaltioissa yhdessä kansallisten tilintarkastuselinten kanssa tai, jollei niillä ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten kanssa. Tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tilintarkastuselimet toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen. Nämä tilintarkastuselimet taikka viranomaiset tai laitokset ilmoittavat tilintarkastustuomioistuimelle, aikovatko ne osallistua tarkastukseen.

Muiden yhteisön toimielinten, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavien elinten, talousarviosta tuloja saavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden ja jäsenvaltioiden tilintarkastuselinten tai, jollei viimeksi mainituilla ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten on annettava tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi.

Euroopan investointipankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen osalta tilintarkastustuomioistuimen oikeudesta tutustua pankin hallussa oleviin tietoihin määrätään tilintarkastustuomioistuimen, pankin ja komission välisellä sopimuksella. Jos sopimusta ei ole tehty, tilintarkastustuomioistuimella on kuitenkin oikeus tutustua pankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen tarkastuksen edellyttämiin tietoihin.''

8) Korvataan 78 c artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

''Komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 78 h artiklan nojalla annettujen asetusten säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistaakseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.''

9) Korvataan 78 g artiklan 1 kohta seuraavasti:

''1. Neuvoston määräenemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Tätä varten se neuvoston jälkeen tutkii 78 d artiklassa tarkoitetut tilit ja taseen, tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja tarkastettujen toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamat vastaukset, 45 c artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun lausuman sekä tilintarkastustuomioistuimen antamat asiaa koskevat erityiskertomukset.''

10) Lisätään artikla seuraavasti:

''96 artikla

1. Kun jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeus päätetään väliaikaisesti pidättää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 2 kohdan mukaisesti, tämä äänioikeus pidätetään myös tämän sopimuksen osalta.

2. Neuvosto voi, kun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan mukaisesti on todettu kyseisen sopimuksen F artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita

vakavasti ja jatkuvasti rikotun, lisäksi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tehdessään 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääniä. Poiketen siitä, mitä 28 artiklan neljännessä kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään 28 artiklan neljännessä kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 1 kohdan mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa yksimielisyyttä edellyttävä päätös tehdään ilman asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä.''

4 *artikla*

Muutetaan Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus tämän artiklan mukaisesti:

1) Lisätään 107 artiklaan kohta seuraavasti:

''Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään seitsemänsataa.''

2) Muutetaan 108 artikla seuraavasti:

a) korvataan 3 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''3. Euroopan parlamentti laatii esityksen yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.'';

b) lisätään kohta seuraavasti:

''4. Euroopan parlamentti voi saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisesti antaman suostumuksen vahvistaa sen jäsenten tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot.''

3) Korvataan 121 artikla seuraavasti:

''121 artikla

1. Komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden pysyvistä edustajista, huolehtii neuvoston työn valmistelusta sekä suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Komitea voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa.

2. Neuvostoa avustaa pääsihteeristö, jota johtaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva pääsihteeri, ja häntä avustaa varapääsihteeri, joka vastaa pääsihteeristön toiminnasta. Neuvosto nimittää pääsihteerin ja varapääsihteerin yksimielisesti.

Neuvosto päättää pääsihteeristön organisaatiosta.

3. Neuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.''

4) Korvataan 127 artiklan 2 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta seuraavasti:

''2. Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella henkilön, jonka ne aikovat nimittää komission puheenjohtajaksi; Euroopan parlamentin on hyväksyttävä tämä nimeäminen.

Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella puheenjohtajaksi nimetyn kanssa muut henkilöt, jotka ne aikovat nimittää komission jäseniksi.''

5) Lisätään 132 artiklaan ensimmäiseksi kohdaksi kohta seuraavasti:

''Komission toiminnan poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja.''

6) Korvataan 146 artiklan kolmas kohta seuraavasti:

''Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta ratkaista Euroopan parlamentin ja tilintarkastustuomioistuimen oikeuksiensa turvaamiseksi nostamat kanteet.''

7) Muutetaan 160 c artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan toinen alakohta seuraavasti:

''Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistavan lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.'';

b) korvataan 2 kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

''2. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä sen, että varainhoito on ollut moitteetonta. Se ilmoittaa tällöin erityisesti kaikista epäkohdista.'';

c) korvataan 3 kohta seuraavasti:

''3. Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla yhteisön toimielimissä, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. Tarkastus toimitetaan jäsenvaltioissa yhdessä kansallisten tilintarkastuselinten tai laitosten kanssa tai, jollei niillä ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tilintarkastuselimet toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen. Nämä tilintarkastuselimet taikka viranomaiset tai laitokset ilmoittavat tilintarkastustuomioistuimelle, aikovatko ne osallistua tarkastukseen.

Muiden yhteisön toimielinten, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavien elinten, talousarviosta tuloja saavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden ja jäsenvaltioiden tilintarkastuselinten tai, jollei viimeksi mainituilla ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten on annettava tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi.

Euroopan investointipankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen osalta tilintarkastustuomioistuimen oikeudesta tutustua pankin hallussa oleviin tietoihin määrätään tilintarkastustuomioistuimen, pankin ja komission välisellä sopimuksella. Jos sopimusta ei ole tehty, tilintarkastustuomioistuimella on kuitenkin oikeus tutustua pankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen tarkastuksen edellyttämiin tietoihin.''

8) Lisätään 170 artiklaan kohta seuraavasti:

''Euroopan parlamentti voi kuulla talous- ja sosiaalikomiteaa.''

9) Korvataan 179 artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

''Komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 183 artiklan nojalla annettujen asetusten säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistaakseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.''

10) Korvataan 180 b artiklan 1 kohta seuraavasti:

''1. Neuvoston määräenemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Tätä varten se neuvoston jälkeen tutkii 179 a artiklassa

tarkoitetut tilit ja taseen, tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja tarkastettujen toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamat vastaukset, 160 c artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun lausuman sekä tilintarkastustuomioistuimen antamat asiaa koskevat erityiskertomukset.''

11) Lisätään artikla seuraavasti:

''204 artikla

1. Kun jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeus päätetään väliaikaisesti pidättää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 2 kohdan mukaisesti, tämä äänioikeus pidätetään myös tämän sopimuksen osalta.

2. Neuvosto voi, kun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan mukaisesti on todettu kyseisen sopimuksen F artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita vakavasti ja jatkuvasti rikotun, lisäksi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tehdessään 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääniä. Poiketen siitä, mitä 118 artiklan 2 kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään 118 artiklan 2 kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 1 kohdan mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa yksimielisyyttä edellyttävä päätös tehdään ilman asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä.''

5 *artikla*

Muutetaan 20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn neuvoston päätöksen liitteenä oleva edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömillä vaaleilla annettu säädös tämän artiklan mukaisesti.

1) Lisätään 2 artiklaan kohta seuraavasti:

''Jos tätä artiklaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen asianmukainen edustus.''

2) Lisätään 6 artiklan 1 kohdan viidennen luetelmakohdan jälkeen luetelmakohta seuraavasti:

''— alueiden komitean jäsen,''.

3) Korvataan 7 artiklan 2 kohta seuraavasti:

''2. Kunnes yhdenmukainen vaalimenettely tai yhteisille periaatteille perustuva menettely tulee voimaan ja jollei tämän säädöksen muista määräyksistä muuta johdu, vaalit toimitetaan kussakin jäsenvaltiossa kansallisten määräysten mukaan.''

4) Korvataan 11 artikla seuraavasti:

''Kunnes 7 artiklan 1 kohdassa määrätty yhdenmukainen vaalimenettely tai 7 artiklassa tarkoitettu yhteisille periaatteille perustuva menettely tulee voimaan, Euroopan parlamentti tarkastaa edustajien valtuudet. Tätä varten se merkitsee tiedoksi jäsenvaltioiden virallisesti julkistamat tulokset ja ratkaisee tämän säädöksen määräyksistä mahdollisesti johtuvat riidat, lukuun ottamatta niitä kansallisia määräyksiä, joihin säädöksessä viitataan.''

5) Korvataan 12 artiklan 1 kohta seuraavasti:

''1. Kunnes 7 artiklan 1 kohdassa määrätty yhdenmukainen vaalimenettely tai 7 artiklassa

tarkoitettu yhteisille periaatteille perustuva menettely tulee voimaan, ja jollei tämän säädöksen muista määräyksistä muuta johdu, jokainen jäsenvaltio laatii asianmukaiset menettelytavat 3 artiklassa tarkoitetun viisivuotiskauden aikana mahdollisesti vapautuvan edustajanpaikan täyttämiseksi loppukaudeksi.''

TOINEN OSA

YKSINKERTAISTAMINEN

6 artikla

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen vanhentuneiden määräysten poistamiseksi sekä sen tiettyjen määräysten mukauttamiseksi muutetaan Euroopan yhteisön perustamissopimus, mukaan lukien sen liitteet ja pöytäkirjat, tämän artiklan mukaisesti.

I Sopimuksen artiklojen teksti

1) Korvataan 3 artiklan a alakohdan sana ''poistaminen'' sanalla ''kieltäminen''.

2) Kumotaan 7 artikla.

3) Muutetaan 7 a artikla seuraavasti:

a) ensimmäinen ja toinen kohta numeroidaan ja niistä tulee 1 ja 2 kohta;

b) poistetaan uuden 1 kohdan seuraavat viittaukset ''7 b'', ''70 artiklan 1 kohdan'' sekä ''ja 100 b''; korvataan pilkku sanalla ''ja'' ennen ilmaisua ''100 a artiklan'';

c) lisätään 3 kohdaksi näin numeroituna 7 b artiklan toisen kohdan teksti seuraavasti:

''3. Neuvosto määrittelee määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ne suuntaviivat ja edellytykset, jotka ovat tarpeen tasapainoisen edistymisen takaamiseksi kaikilla kyseisillä aloilla.''.

4) Kumotaan 7 b artikla.

5) Muutetaan 8 b artikla seuraavasti:

a) poistetaan 1 kohdan ilmaisu ''31 päivään joulukuuta 1994 mennessä'';

b) 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä olevasta viittauksesta ''138 artiklan 3 kohdan'' tulee viittaus ''138 artiklan 4 kohdan'';

c) poistetaan 2 kohdan toisen virkkeen ilmaisu ''31 päivään joulukuuta 1993 mennessä''.

6) Poistetaan 8 c artiklan toisen virkkeen ilmaisu ''31 päivään joulukuuta 1993 mennessä''.

7) Poistetaan 8 e artiklan ensimmäisen kohdan ilmaisu ''31 päivään joulukuuta 1993 mennessä ja sen jälkeen''.

8) Korvataan 9 artiklan 2 kohdan ilmaisu ''1 luvun 1 jakson'' ilmaisulla ''12 artiklan''.

9) Poistetaan 10 artiklan 2 kohta ja poistetaan 1 kohdan numerointi.

10) Kumotaan 11 artikla.

11) Poistetaan 1 luvun, Tulliliitto, alaotsikko ''1 jakso — Jäsenvaltioiden välisten tullien poistaminen''.

12) Korvataan 12 artikla seuraavasti:

''12 artikla

Tuonti- ja vientitullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja.''.

13) Kumotaan 13—17 artikla.

14) Poistetaan otsikko ''2 jakso — Yhteisen tullitariffin toteuttaminen''.

15) Kumotaan 18 — 27 artikla.

16) Korvataan 28 artikla seuraavasti:

''28 artikla

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta yhteisen tullitariffin tullit.''.

17) Korvataan 29 artiklan johdantokappaleen sanat ''tässä jaksossa'' sanoilla ''tässä luvussa''.

18) Korvataan 2 luvun otsikon sana ''poistaminen'' sanalla ''kieltäminen''.

19) Poistetaan 30 artiklan sanat ''sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäljempänä olevien määräysten soveltamista.'' ja korvataan poistettavan osan edellä oleva pilkku pisteellä.

20) Kumotaan 31, 32 ja 33 artikla.

21) Poistetaan 34 artiklan 2 kohta ja poistetaan 1 kohdan numerointi.

22) Kumotaan 35 artikla.

23) Korvataan 36 artiklan ilmaisu ''Mitä 30 — 34 artiklassa'' ilmaisulla ''Mitä 30 ja 34 artiklassa''.

24) Muutetaan 37 artikla seuraavasti:

a) poistetaan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan sanat ''asteittain'' sekä ''siirtymäkauden jälkeen'';

b) korvataan 2 kohdan sana ''poistamista'' sanalla ''kieltämistä'';

c) poistetaan 3, 5 ja 6 kohta, jolloin 4 kohdasta tulee 3 kohta;

d) poistetaan uuden 3 kohdan sanat ''tällöin otetaan huomioon mahdollisen mukauttamisen ja tarpeellisen erikoistumisen aikataulu.'' ja poistettavan osan edellä oleva puolipiste korvataan pisteellä.

25) Muutetaan 38 artikla seuraavasti:

a) korvataan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen viittaus liitteeseen II viittauksella liitteeseen I ja poistetaan toinen virke, joka alkaa sanoilla ''Neuvosto päättää kuitenkin...'';

b) poistetaan 4 kohdan sana ''jäsenvaltioiden''.

26) Muutetaan 40 artikla seuraavasti:

a) poistetaan 1 kohta, jolloin 2, 3 ja 4 kohdasta tulee 1, 2 ja 3 kohta;

b) [ei koske suomenkielistä toisintoa];

c) muutetaan uuden 2 kohdan ensimmäisen alakohdan viittaus ''2 kohdassa'' viittaukseksi ''1 kohdassa'';

d) muutetaan uuden 3 kohdan viittaus ''2 kohdassa'' viittaukseksi ''1 kohdassa''.

27) Muutetaan 43 artikla seuraavasti:

a) poistetaan 2 kohdan kolmannen alakohdan sanat ''kahden ensimmäisen vaiheen aikana yksimielisesti ja sen jälkeen'' sekä poistettavaa tekstiä edeltävä pilkku;

b) muutetaan 2 ja 3 kohdan viittaus ''40 artiklan 2 kohdassa'' viittaukseksi ''40 artiklan 1 kohdassa''.

28) Kumotaan 44, 45 ja 47 artikla.

29) Poistetaan 48 artiklan 1 kohdan sanat ''viimeistään siirtymäkauden päättyessä''.

30) Muutetaan 49 artikla seuraavasti:

a) korvataan johdantokappaleen ensimmäisen rivin sanat ''Heti tämän sopimuksen tultua voimaan neuvosto'' sanalla ''Neuvosto'' ja poistetaan viimeisen rivin sana ''asteittain'';

b) poistetaan sekä b että c alakohdan sanat ''asteittain etenevän suunnitelman mukaisesti''.

31) Muutetaan 52 artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

a) korvataan ensimmäisen virkkeen sanat ''siirtymäkauden aikana poistetaan asteittain'' sanalla ''kielletään'';

b) korvataan toisen virkkeen sanat ''Asteittain poistetaan myös'' sanoilla ''Myös kielletään''.

32) Kumotaan 53 artikla.

33) Muutetaan 54 artikla seuraavasti:

a) poistetaan 1 kohta, ja tällöin 2 ja 3 kohdasta tulee 1 ja 2 kohta;

b) poistetaan uuden 1 kohdan sanat ''yleisen toimintaohjelman täytäntöönpanosta tai, jollei yleistä toimintaohjelmaa ole,'' sekä korvataan sanat ''toteutumisvaiheen saavuttamiseksi'' sanalla ''toteuttamiseksi''.

34) Korvataan 59 artiklan ensimmäisen kohdan sanat ''siirtymäkauden aikana poistetaan asteittain'' sanalla ''kielletään''.

35) Poistetaan 61 artiklan 2 kohdan sana ''asteittain''.

36) Kumotaan 62 artikla.

37) Muutetaan 63 artikla seuraavasti:

a) poistetaan 1 kohta, ja tällöin 2 ja 3 kohdasta tulee 1 ja 2 kohta;

b) korvataan uuden 1 kohdan sanat ''ensimmäisen vaiheen päättymiseen asti yksimielisesti ja sen jälkeen määräenemmistöllä'' sanalla ''määräenemmistöllä'', sekä poistetaan korvattavaa osaa edeltävä ja sen jäljessä oleva pilkku; lisäksi poistetaan ''yleisen toimintaohjelman täytäntöönpanosta tai, jollei yleistä toimintaohjelmaa ole, toteuttamisvaiheen saavuttamiseksi'' ja korvataan sanat ''tiettyä palvelua vapautettaessa'' sanoilla ''tietyn palvelun vapauden toteuttamiseksi'';

c) korvataan uuden 2 kohdan ilmaisu ''Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja ehdotuksia ja päätöksiä tehtäessä'' ilmaisulla ''Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja direktiivejä annettaessa''.

38) Korvataan 64 artiklan ensimmäisen kohdan viittaus ''63 artiklan 2 kohdan'' viittauksella ''63 artiklan 1 kohdan''.

39) Kumotaan 67—73 a artikla, 73 e artikla sekä 73 h artikla.

40) Poistetaan 75 artiklan 2 kohta, ja tällöin 3 kohdasta tulee 2 kohta.

41) Korvataan 76 artiklan sanat ''tämän perustamissopimuksen voimaan tullessa'' sanoilla ''1 päivänä tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, liittymispäivänä''.

42) Muutetaan 79 artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan sanat ''Viimeistään toisen vaiheen lopussa poistetaan yhteisön sisäisestä liikenteestä'' sanoilla ''Yhteisön sisäisestä liikenteestä poistetaan'';

b) korvataan 3 kohdan sanat ''Kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta neuvosto'' sanalla ''Neuvosto''.

43) poistetaan 80 artiklan 1 kohdan sanat ''toisen vaiheen alusta''.

44) Poistetaan 83 artiklan sana ''liikennejaoston''.

45) Poistetaan 84 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan viittaus ''1 ja 3 kohdan''.

46) Sulautetaan 87 artiklan 1 kohdan kaksi alakohtaa yhdeksi kohdaksi. Uusi kohta on seuraava:

''1. Neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan aiheelliset asetukset ja direktiivit 85 ja 86 artiklassa tarkoitettujen periaatteiden soveltamiseksi.''.

47) Korvataan 89 artiklan sanat ''Heti tehtävänsä aloitettuaan komissio'' sanalla ''Komissio''.

48) Poistetaan 90 artiklan jälkeen oleva otsikko ''2 jakso — Polkumyynti''.

49) Kumotaan 91 artikla.

50) Korvataan 92 artiklan edellä oleva otsikko ''3 jakso'' otsikolla ''2 jakso''.

51) Poistetaan 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan toinen virke, joka alkaa sanoilla ''Laivanrakennusteollisuudelle tarkoitettua tukea...'' ja päättyy sanoihin ''..yhteisestä kauppapolitiikasta, muuta johdu'' ja c alakohdan jäljelle jäävä teksti päättyy pilkkuun.

52) Poistetaan 95 artiklan kolmas alakohta.

53) Kumotaan 97 ja 100 b artikla.

54) Korvataan 101 artiklan sanat ''antaa, ensimmäisen vaiheen aikana yksimielisesti ja sen jälkeen määräenemmistöllä,'' sanoilla ''antaa määräenemmistöllä'' sekä poistetaan korvattavan osan jäljessä oleva pilkku.

55) Poistetaan 109 e artiklan 2 kohdan a alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan sanat '', sanotun kuitenkaan rajoittamatta 73 e artiklan soveltamista,''.

56) Muutetaan 109 f artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan toisen alakohdan sanat '', keskuspankkien pääjohtajien komitean, jäljempänä 'pääjohtajien komitea', tai ERI:n neuvoston suosituksesta'' sanoilla ''ERI:n neuvoston suosituksesta'';

b) poistetaan 1 kohdan neljäs alakohta eli sanat ''Pääjohtajien komitea lakkautetaan toisen vaiheen alkaessa.'';

c) poistetaan 8 kohdan toinen alakohta, joka alkaa sanoilla ''Tapauksissa, joissa tässä sopimuksessa...'' ja joka päättyy sanoihin ''...tarkoitetaan pääjohtajien komiteaa.''.

57) Muutetaan 112 artikla seuraavasti:

a) poistetaan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan sanat ''ennen siirtymäkauden loppua'';

b) korvataan 1 kohdan toisen alakohdan sanat ''toisen vaiheen päättymiseen asti yksimielisesti ja sen jälkeen määräenemmistöllä'' sanalla ''määräenemmistöllä'' ja poistetaan korvattavien sanojen edellä ja jäljessä oleva pilkku.

58) Korvataan 129 c artiklan 1 kohdan kolmannen luetelmakohdan sanat '' sen koheesiorahaston kautta, joka 130 d artiklan mukaisesti perustetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993'' sanoilla ''130 d artiklan mukaisesti perustetun koheesiorahaston kautta''.

59) Korvataan 130 d artiklan toisen kohdan sanat ''Neuvosto perustaa samaa menettelyä noudattaen 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä koheesiorahaston, joka'' sanoilla ''Neuvoston samaa menettelyä noudattaen perustama koheesiorahasto''.

60) Korvataan 130 s artiklan 5 kohdan toisen luetelmakohdan sanat ''siitä koheesiorahastosta annettavasta taloudellisesta tuesta, joka 130 d artiklan mukaisesti perustetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993'' sanoilla ''130 d artiklan mukaisesti perustetusta koheesiorahastosta annettavasta taloudellisesta tuesta''.

61) Korvataan 130 w artiklan 3 kohdan ilmaisu ''AKT-ETY-yleissopimuksessa'' ilmaisulla ''AKT—EY-yleissopimuksessa''.

62) Poistetaan 131 artiklan ensimmäisen kohdan sanat ''Belgiaan'' ja ''Italiaan'' ja korvataan viittaus liitteeseen IV viittauksella liitteeseen II.

63) Muutetaan 133 artikla seuraavasti:

a) korvataan 1 kohdan sanat ''poistetaan kokonaan'' sanalla ''kielletään'' sekä sanat ''asteittaisesta poistamisesta'' sanalla ''kieltämisestä'';

b) korvataan 2 kohdan sanat ''poistetaan asteittain'' sanoilla ''ovat kiellettyjä'' ja poistetaan viittaukset 13, 14, 15 ja 17 artiklaan, jolloin kohta päättyy sanoihin ''... 12 artiklan määräysten mukaisesti'';

c) korvataan 3 kohdan toisen alakohdan ensimmäisen virkkeen sanat ''tarkoitettuja tulleja alennetaan kuitenkin asteittain siitä jäsenvaltiosta tuotavista tuotteista perittävien tullien tasolle'' sanoilla ''tarkoitetut tullit eivät saa olla korkeampia kuin siitä jäsenvaltiosta tuotavista tuotteista perittävät tullit'' sekä poistetaan alakohdan toinen virke, joka alkaa sanoilla ''Tässä sopimuksessa määrättyjä'' ja päättyy sanoihin ''tullessa perittävän tullin välillä'';

d) poistetaan 4 kohdan sanat ''tämän sopimuksen tullessa voimaan''.

64) Korvataan 136 artikla seuraavasti:

''136 artikla

Neuvosto antaa maiden ja alueiden sekä yhteisön välisessä assosiaatiossa saatujen kokemusten ja tämän sopimuksen periaatteiden pohjalta yksimielisesti säännökset maiden ja alueiden sekä yhteisön välistä assosiaatiota koskevista säännöistä ja menettelyistä.''.

65) Muutetaan 138 artikla edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla annetun, 20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn neuvoston päätöksen liitteenä olevan säädöksen 1 ja 2 artiklan sekä 3 artiklan 1 kohdan sisällyttämiseksi seuraavasti; mainitun säädöksen liitettä II sovelletaan edelleen:

a) edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla tehdyn asiakirjan 14 artiklan vuoksi vanhentuneiden 1 ja 2 kohdan teksti korvataan kyseisen asiakirjan 1 ja 2 artiklan tekstillä; uusi 1 ja 2 kohta ovat seuraavat:

''1. Yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä, välittömillä vaaleilla.

2. Kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät ovat seuraavat:

Belgia	25
Tanska	16
Saksa	99
Kreikka	25
Espanja	64
Ranska	87
Irlanti	15
Italia	87
Luxemburg	6
Alankomaat	31
Itävalta	21
Portugali	25
Suomi	16
Ruotsi	22
Yhdistynyt kuningaskunta	87.

Jos tätä kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen asianmukainen edustus.'';

b) lisätään uuden 1 ja 2 kohdan jälkeen edellä mainitun asiakirjan 3 artiklan 1 kohdan teksti 3 kohdaksi; uusi 3 kohta on seuraava:

''3. Edustajat valitaan viideksi vuodeksi.'';

c) nykyisestä 3 kohdasta, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen 2 artiklalla muutettuna, tulee 4 kohta;

d) tällöin 4 kohdasta, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen 2 artiklalla lisättynä, tulee 5 kohta.

66) Poistetaan 158 artiklan 3 kohta.

67) Korvataan 166 artiklan ensimmäisen kohdan sanat ''liittymispäivästä'' sanoilla ''1 päivästä tammikuuta 1995''.

68) Poistetaan 188 b artiklan 3 kohdan toinen alakohta, joka alkaa sanoilla ''Tilintarkastustuomioistuimen jäseniä...'' ja loppuu sanoihin ''...neljäksi vuodeksi''.

69) Poistetaan 197 artiklan toinen kohta, joka alkaa sanoilla ''Siinä on ainakin...''.

70) Poistetaan 207 artiklan toinen, kolmas, neljäs ja viides kohta.

71) Lisätään 212 artiklan tilalle Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan teksti; uusi 212 artikla on siten seuraava:

''212 artikla

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja kuultuaan niitä muita toimielimiä, joita asia koskee, Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavat henkilöstösäännöt ja yhteisön muuta henkilöstöä koskevat palvelussuhteen ehdot.''.

72) Lisätään 218 artiklan tilalle Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 28 artiklan ensimmäisen kohdan teksti, sellaisena kuin se on mukautettuna; uusi 218 artikla on siten seuraava:

''218 artikla

Yhteisöllä on jäsenvaltioiden alueella Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyssä pöytäkirjassa määrätyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi. Sama koskee Euroopan keskuspankkia, Euroopan rahapoliittista instituuttia ja Euroopan investointipankkia.''.

73) Korvataan 221 artiklan sanat ''Kolmen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta jäsenvaltiot antavat'' sanoilla ''Jäsenvaltiot antavat''.

74) Sulautetaan 223 artiklan 2 ja 3 kohta ja korvataan ne seuraavasti:

''2. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta muuttaa luetteloa, jonka se on vahvistanut 15 päivänä huhtikuuta 1958 tuotteista, joihin sovelletaan 1 kohdan b alakohtaa.''.

75) Kumotaan 226 artikla.

76) Muutetaan 227 artikla seuraavasti:

a) korvataan 3 kohdan viittaus liitteeseen IV viittauksella liitteeseen II;

b) lisätään 4 kohdan jälkeen uusi kohta seuraavasti:

''5. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ahvenanmaahan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista tehtyyn asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 2 määräysten mukaisesti.'';

c) tällöin entisestä 5 kohdasta tulee 6 kohta ja sen d alakohta, joka koskee Ahvenanmaata, poistetaan; c alakohdan jälkeen tulee piste.

77) Poistetaan 229 artiklan ensimmäisen kohdan sanat ''sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen toimielimiin'', jolloin jäljelle jäävä teksti päättyy pisteeseen.

78) Korvataan 234 artiklan sanat ''ennen tämän sopimuksen voimaantuloa'' sanoilla ''ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää''.

79) Poistetaan 241 artiklan edellä oleva otsikko ''Toimielinten järjestäytyminen''.

80) Kumotaan 241—246 artikla.

81) Lisätään 248 artiklaan uusi kohta seuraavasti:

''Tämä sopimus on liittymissopimusten nojalla todistusvoimainen myös englannin, espanjan, iirin, kreikan, portugalin, ruotsin, suomen ja tanskan kielellä laadittuina toisintoina.''.

II Liitteet

1) Poistetaan liite I, ''Tämän sopimuksen 19 ja 20 artiklassa tarkoitettu A-G luettelo''.

2) Liitteestä II ''Luettelo, johon viitataan tämän sopimuksen 38 artiklassa'' tulee liite I ja nimikkeiden 22.08:sta ja 22.09:stä kohdalla olevasta viittauksesta ''Sopimuksen liitteessä II'' tulee viittaus ''Sopimuksen liitteessä I''.

3) Poistetaan liite III ''Luettelo näkymättömistä toimista, joista määrätään sopimuksen 73 h artiklassa''.

4) Liitteestä IV ''Merentakaiset maat ja alueet, joihin sovelletaan sopimuksen neljännen osan määräyksiä'' tulee liite II. Se saatetaan ajan tasalle seuraavasti:

''LIITE II

Merentakaiset maat ja alueet,

joihin sovelletaan sopimuksen neljännen osan määräyksiä

— Grönlanti,
— Uusi-Kaledonia ja siihen kuuluvat alueet,
— Ranskan Polynesia,
— Ranskan eteläiset ja antarktiset alueet,
— Wallis- ja Futunasaaret,
— Mayotte,
— Saint-Pierre ja Miquelon,
— Aruba,

— Alankomaiden Antillit:
  — Bonaire,
  — Curaçao,
  — Saba,
  — Sint Eustatius,
  — Sint Maarten,
— Anguilla,
— Caymansaaret,
— Falklandinsaaret,
— Etelä-Georgia ja Eteläiset Sandwichsaaret,
— Montserrat,
— Pitcairn,
— Saint Helena ja siihen kuuluvat alueet,
— Antarktiksen brittiläinen alue,
— Intian valtameren brittiläinen alue,
— Turks- ja Caicossaaret,
— Brittiläiset Neitsytsaaret,
— Bermuda.''.

III Pöytäkirjat ja muut asiakirjat

1) Kumotaan seuraavat pöytäkirjat ja muut asiakirjat:

a) Pöytäkirja Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan muuttamisesta;

b) Pöytäkirja Saksan sisäisestä kaupasta ja siihen liittyvistä kysymyksistä;

c) Pöytäkirja eräistä Ranskaa koskevista määräyksistä;

d) Pöytäkirja Luxemburgin suurherttuakunnasta;

e) Pöytäkirja järjestelystä, jota sovelletaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuotteisiin Algerian ja Ranskan tasavallan merentakaisten departementtien suhteen;

f) Pöytäkirja kivennäisöljyistä ja eräistä niiden johdannaisista;

g) Pöytäkirja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen soveltamisesta muualla kuin Euroopassa sijaitseviin Alankomaiden kuningaskunnan osiin;

h) Yleissopimus merentakaisten maiden ja alueiden assosioimisesta yhteisöön;

— Pöytäkirja banaanien tuontia koskevasta tariffikiintiöstä (Brysselin nimikkeistön nimikkeestä 08.01:sta);

— Pöytäkirja raakakahvin tuontia koskevasta tariffikiintiöstä (Brysselin nimikkeistön nimikkeestä 09.01:stä).

2) Poistetaan Euroopan investointipankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan lopussa oleva luettelo allekirjoittajista.

3) Muutetaan Euroopan yhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) poistetaan sanat ''OVAT tätä varten nimenneet täysivaltaisiksi edustajikseen'' sekä luettelo valtionpäämiehistä ja heidän täysivaltaisista edustajistaan;

b) poistetaan sanat ''JOTKA vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa'';

c) lisätään 3 artiklan neljänneksi kohdaksi Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 21 artiklan teksti, sellaisena kuin se on mukautettuna; tämä uusi neljäs kohta on seuraava:

''Yhteisön tuomioistuimen tuomareihin, julkisasiamiehiin, kirjaajaan sekä avustaviin esittelijöihin sovelletaan Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 12 — 15 artiklaa sekä 18 artiklaa, tämän kuitenkaan rajoittamatta tuomareiden lainkäytöllistä koskemattomuutta koskevien edellisten kohtien määräysten soveltamista.'';

d) kumotaan 57 artikla;

e) poistetaan loppufraasi ''TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan'';

f) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

4) Poistetaan Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 40 artiklan sanat ''Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja

yhteisen komission perustamisesta tehtyyn sopimukseen liitetyssä''.

5) Poistetaan Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 21 artiklan sanat ''Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehtyyn sopimukseen liitetyssä''.

6) Muutetaan Italiasta tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) korvataan viimeisen kappaleen, joka alkaa sanoilla ''TUNNUSTAVAT erityisesti, että..'' viittaukset 108 ja 109 artiklaan viittauksilla 109 h ja 109 i artiklaan;

b) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

7) Muutetaan tietyistä maista peräisin olevista ja sieltä tulevista tavaroista, jotka saavat jossakin jäsenvaltiossa erityisen tuontikohtelun, tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) 1 kohdan johdantokappaleessa:

— korvataan sanat ''tämän sopimuksen voimaan tullessa'' sanoilla ''1 päivänä tammikuuta 1958'';

— liitetään sanan ''tuontiin'' jälkeen a alakohdan teksti seuraavasti:

''....tuontiin Surinamesta ja Alankomaiden Antilleilta peräisin olevien ja sieltä tulevien tavaroiden tuonti Benelux-maihin''

b) poistetaan 1 kohdan a, b ja c alakohta;

c) korvataan 3 kohdan sanat ''Ensimmäisen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta jäsenvaltiot antavat'' sanoilla ''Jäsenvaltiot antavat'';

d) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

8) Muutetaan Alankomaiden Antilleilla jalostettujen maaöljytuotteiden tuonnista Euroopan yhteisöön tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) poistetaan loppufraasi ''TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan'';

b) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

9) Kumotaan Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä tehdyn pöytäkirjan 3 artikla.

7 artikla

Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen vanhentuneiden määräysten poistamiseksi sekä sen tiettyjen määräysten mukauttamiseksi muutetaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimus, mukaan lukien sen liitteet, pöytäkirjat ja muut asiakirjat, tämän artiklan mukaisesti.

I Sopimuksen artiklojen teksti

1) Poistetaan 2 artiklan toisen kohdan sana ''asteittain''.

2) Poistetaan 4 artiklan johdantokappaleen sanat ''poistetaan ja''.

3) Muutetaan 7 artikla seuraavasti:

a) korvataan ensimmäisen luetelmakohdan sanat ''KORKEA VIRANOMAINEN, jäljempänä 'komissio''' sanalla ''KOMISSIO'';

b) korvataan toisen luetelmakohdan sanat ''YHTEINEN EDUSTAJAKOKOUS, jäljempänä 'Euroopan parlamentti''' sanoilla ''EUROOPAN PARLAMENTTI'';

c) korvataan kolmannen luetelmakohdan sanat ''ERITYINEN MINISTERINEUVOSTO, jäljempänä 'neuvosto''' sanalla ''NEUVOSTO''.

4) Poistetaan 10 artiklan 3 kohta.

5) Poistetaan 16 artiklan ensimmäinen ja toinen kohta.

6) Muutetaan 21 artikla edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla annetun, 20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn neuvoston päätöksen

liitteenä olevan säädöksen 1 ja 2 artiklan sekä 3 artiklan 1 kohdan sisällyttämiseksi seuraavasti; mainitun säädöksen liitettä II sovelletaan edelleen:

a) edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla tehdyn asiakirjan 14 artiklan vuoksi vanhentuneiden 1 ja 2 kohdan teksti korvataan kyseisen asiakirjan 1 ja 2 artiklan tekstillä; uusi 1 ja 2 kohta ovat seuraavat:

''1. Yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä, välittömillä vaaleilla.

2. Kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät ovat seuraavat:

Belgia	25
Tanska	16
Saksa	99
Kreikka	25
Espanja	64
Ranska	87
Irlanti	15
Italia	87
Luxemburg	6
Alankomaat	31
Itävalta	21
Portugali	25
Suomi	16
Ruotsi	22
Yhdistynyt kuningaskunta	87.

Jos tätä kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen asianmukainen edustus.''

b) lisätään uuden 1 ja 2 kohdan jälkeen edellä mainitun asiakirjan 3 artiklan 1 kohdan teksti 3 kohdaksi seuraavasti:

''3. Edustajat valitaan viideksi vuodeksi.'';

c) tällöin nykyisestä 3 kohdasta, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen 3 artiklalla muutettuna, tulee 4 kohta;

d) tällöin 4 kohdasta, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen 3 artiklalla lisättynä, tulee 5 kohta.

7) Korvataan 32 a artiklan ensimmäisen kohdan sana ''liittymispäivästä'' ilmaisulla ''1 päivästä tammikuuta 1995''.

8) Poistetaan 45 b artiklan 3 kohdan toinen alakohta, joka alkaa sanoilla ''Tilintarkastustuomioistuimen jäseniä...'' ja loppuu sanoihin ''...neljäksi vuodeksi''.

9) Lisätään 50 artiklaan uudeksi 4 ja 5 kohdaksi Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 20 artiklan 2 ja 3 kohdan teksti mukautettuna; uusi 4 ja 5 kohta ovat seuraavat:

''4. Edellä 49 artiklassa tarkoitettujen maksujen kattama osuus yhteisöjen talousarvion menoista vahvistetaan 18 miljoonaksi laskentayksiköksi.

Komissio toimittaa vuosittain neuvostolle kertomuksen, jonka perusteella neuvosto tarkastelee, onko edellä mainittua lukua syytä mukauttaa yhteisöjen talousarviossa tapahtuneeseen kehitykseen. Neuvosto päättää asiasta 28 artiklan neljännen kohdan ensimmäisessä virkkeessä määrätyllä enemmistöllä. Tämä mukautus tehdään tämän sopimuksen soveltamisesta johtuvissa menoissa tapahtuneen kehityksen arvioinnin perusteella.

5. Komissio osoittaa yhteisöjen talousarvion menojen kattamiseksi tarkoitetun osan maksuista kyseisen talousarvion toteuttamiseen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 209 artiklan b alakohdan sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 183 artiklan b alakohdan nojalla annetuissa varainhoitoasetuksissa säädetyn aikataulun mukaisesti.''.

10) Kumotaan 52 artikla.

11) Lisätään 76 artiklan tilalle Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 28 artiklan ensimmäisen kohdan teksti, sellaisena kuin se on mukautettuna; uusi 76 artikla on seuraava:

''76 artikla

Yhteisöllä on jäsenvaltioiden alueella Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyssä pöytäkirjassa määrätyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi.''.

12) Muutetaan 79 artikla seuraavasti:

a) poistetaan ensimmäisen kohdan viimeinen virke, joka alkaa sanoilla ''Saarlandia koskeva'' ja loppuu sanoihin ''tämän sopimuksen liitteenä'' ja korvataan poistettavan tekstin edellä oleva puolipiste pisteellä;

b) lisätään ensimmäisen kohdan jälkeen uusi toinen kohta seuraavasti:

''Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ahvenanmaahan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista tehtyyn asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 2 määräysten mukaisesti.'';

c) korvataan nykyisen toisen kohdan johdantokappaleen sanat ''edellä olevassa kohdassa'' sanoilla ''edellä olevissa kohdissa'';

d) poistetaan nykyisen toisen kohdan d alakohta, joka koskee Ahvenanmaata, ja tällöin c alakohta loppuu pisteeseen.

13) Korvataan 84 artiklan sanat ''sen liitteiden ja liitteenä olevien pöytäkirjojen sekä siirtymämääräyksistä tehdyn yleissopimuksen'' sanoilla ''sen liitteiden ja liitteenä olevien pöytäkirjojen''.

14) Kumotaan 85 artikla.

15) Korvataan 93 artiklan sanat ''Euroopan taloudellisen yhteistyöjärjestön'' sanoilla ''taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön''.

16) Korvataan 95 artiklan kolmannen kohdan alussa olevat sanat ''Jos siirtymämääräyksistä tehdyssä yleissopimuksessa määrätyn siirtymäkauden päätyttyä saatujen'' sanoilla ''Jos saatujen''.

17) Korvataan 97 artiklan ainoa virke ''Tämä sopimus on tehty viidenkymmenen vuoden ajaksi sen voimaantulosta'' virkkeellä ''Tämän sopimuksen voimassaolo päättyy 23 päivänä heinäkuuta 2002''.

II Liitteen III ''Erikoisteräkset'' teksti

Poistetaan liitteen III lopussa olevat valtionpäämiesten täysivaltaisten edustajien nimikirjaimet.

III Pöytäkirjat ja muut sopimuksen liitteenä olevat asiakirjat

1) Kumotaan seuraavat asiakirjat:

a) Saksan liittotasavallan hallituksen ja Ranskan tasavallan hallituksen välinen Saarlandia koskeva kirjeenvaihto;

b) yleissopimus siirtymämääräyksistä.

2) Muutetaan Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) korvataan pöytäkirjan I ja II osastot Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn Euroopan yhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan I ja II osastoilla;

b) kumotaan 56 artikla ja poistetaan sitä edeltävä otsake ''Siirtymämääräys'';

c) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

3) Muutetaan suhteista Euroopan neuvostoon tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) kumotaan 1 artikla;

b) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

8 *artikla*

Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen vanhentuneiden määräysten poistamiseksi sekä sen tiettyjen määräysten mukauttamiseksi Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus, mukaan lukien sen liitteet ja pöytäkirjat, muutetaan tämän artiklan mukaisesti.

I Sopimuksen artiklojen teksti

1) Korvataan 76 artiklan toisen kohdan sanat ''tämän sopimuksen voimaantulosta'' ilmaisulla ''1 päivästä tammikuuta 1958''.

2) Korvataan 93 artiklan ensimmäisen kohdan johdantokappaleen sanat ''poistavat yhden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta kaikki'' sanoilla ''kieltävät kaikki''.

3) Kumotaan 94 ja 95 artikla.

4) Korvataan 98 artiklan toisen kohdan alussa olevat sanat ''Kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta neuvosto'' sanalla ''Neuvosto''.

5) Kumotaan 100 artikla.

6) Muutetaan 104 artikla seuraavasti:

a) korvataan ensimmäisen kohdan sanat ''tämän sopimuksen tultua voimaan'' ilmaisulla ''1 päivän tammikuuta 1958 jälkeen tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, liittymispäivän jälkeen'';

b) korvataan toisen kohdan sanat ''tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen'' sanoilla ''ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen päivien jälkeen''.

7) Muutetaan 105 artikla seuraavasti:

a) korvataan ensimmäisen kohdan sanat ''ennen tämän sopimuksen voimaantuloa'' ilmaisulla ''ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää''. Saman kohdan lopussa olevat sanat ''tämän sopimuksen voimaantulosta.'' korvataan sanoilla ''mainituista päivistä.'';

b) korvataan toisen kohdan sanat ''tämän sopimuksen allekirjoittamisen ja sen voimaantulon välisenä aikana'' ilmaisulla ''25 päivän maaliskuuta 1957 ja 1 päivän tammikuuta 1958 välisenä aikana tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, liittymisasiakirjan allekirjoittamisen ja liittymispäivän välisenä aikana''.

8) Korvataan 106 artiklan ensimmäisen kohdan sanat ''ennen tämän sopimuksen voimaantuloa'' ilmaisulla ''ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää''.

9) Muutetaan 108 artikla edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla annetun, 20 päivänä syyskuuta 1976 tehdyn neuvoston päätöksen liitteenä olevan säädöksen 1 ja 2 artiklan sekä 3 artiklan 1 kohdan sisällyttämiseksi seuraavasti; mainitun säädöksen liitettä II sovelletaan edelleen:

a) edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla tehdyn asiakirjan 14 artiklan vuoksi vanhentuneiden 1 ja 2 kohdan teksti korvataan kyseisen asiakirjan 1 ja 2 artiklan tekstillä; uusi 1 ja 2 kohta ovat seuraavat:

''1. Yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä, välittömillä vaaleilla.

2. Kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät ovat seuraavat:

Belgia	25
Tanska	16
Saksa	99
Kreikka	25
Espanja	64
Ranska	87
Irlanti	15
Italia	87
Luxemburg	6
Alankomaat	31
Itävalta	21
Portugali	25
Suomi	16
Ruotsi	22
Yhdistynyt kuningaskunta	87.

Jos tätä kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen asianmukainen edustus.'';

b) lisätään uuden 1 ja 2 kohdan jälkeen edellä mainitun asiakirjan 3 artiklan 1 kohdan teksti 3 kohdaksi seuraavasti:

''3. Edustajat valitaan viideksi vuodeksi.'';

c) tällöin nykyisestä 3 kohdasta, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen 4 artiklalla muutettuna, tulee 4 kohta;

d) tällöin 4 kohdasta, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen 4 artiklalla lisättynä, tulee 5 kohta.

10) Poistetaan 127 artiklan 3 kohta.

11) Korvataan 138 artiklan ensimmäisen kohdan sana ''liittymispäivästä'' ilmaisulla ''1 päivästä tammikuuta 1995''.

12) Poistetaan 160 b artiklan 3 kohdan toinen alakohta, joka alkaa sanoilla ''Tilintarkastustuomioistuimen jäseniä...'' ja loppuu sanoihin ''... vain neljäksi vuodeksi.''.

13) Poistetaan 181 artiklan toinen, kolmas ja neljäs kohta.

14) Lisätään 191 artiklan tilalle Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 28 artiklan ensimmäisen kohdan teksti, sellaisena kuin se on mukautettuna; tämä uusi 191 artikla on seuraava:

''191 artikla

Yhteisöllä on jäsenvaltioiden alueella Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyssä pöytäkirjassa määrätyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi.''.

15) Muutetaan 198 artikla seuraavasti:

a) lisätään toisen kohdan jälkeen uusi kolmas kohta seuraavasti:

''Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ahvenanmaahan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista tehtyyn asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 2 määräysten mukaisesti.'';

b) poistetaan nykyisen kolmannen kohdan e alakohta, joka koskee Ahvenanmaata, ja tällöin d alakohta loppuu pisteeseen.

16) Korvataan 199 artiklan ensimmäisen kohdan sanat ''tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen'' sanoilla ''Maailman kauppajärjestön''.

17) Kumotaan kuudes osasto ''Alkuvaihetta koskevat määräykset'', joka sisältää 1 jakson ''Toimielinten järjestäytyminen'', 2 jakson ''Sopimuksen soveltamista koskevat alustavat määräykset'' ja 3 jakson ''Siirtymäsäännökset'', ja 209 - 223 artikla.

18) Lisätään 225 artiklaan uusi kohta seuraavasti:

''Tämä sopimus on liittymissopimusten nojalla todistusvoimainen myös englannin, espanjan, iirin, kreikan, portugalin, ruotsin, suomen ja tanskan kielellä laadittuina toisintoina.''.

II Liitteet

Poistetaan liite V ''Ensimmäinen tutkimus- ja koulutusohjelma, jota tarkoitetaan sopimuksen 215 artiklassa'' ja siinä oleva taulukko ''Erittely pääotsikoittain...''.

III Pöytäkirjat

1) Kumotaan Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen soveltamisesta Alankomaiden kuningaskunnan Euroopan ulkopuolella sijaitseviin osiin tehty pöytäkirja.

2) Muutetaan Euroopan atomienergiayhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehty pöytäkirja seuraavasti:

a) poistetaan sanat ''OVAT tätä varten nimenneet täysivaltaisiksi edustajikseen'' sekä luettelo valtionpäämiehistä ja heidän täysivaltaisista edustajistaan;

b) poistetaan sanat ''JOTKA, vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa'';

c) lisätään 3 artiklan neljänneksi kohdaksi, joka on kumottu Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 28 artiklan toisella kohdalla, Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 21 artiklan teksti, sellaisena kuin se on mukautettuna; uusi neljäs kohta on seuraava:

''Yhteisön tuomioistuimen tuomareihin, julkisasiamiehiin, kirjaajaan sekä avustaviin esittelijöihin sovelletaan Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 12 — 15 artiklaa sekä 18 artiklaa, tämän kuitenkaan rajoittamatta tuomareiden lainkäytöllistä koskemattomuutta koskevien edellisten kohtien määräysten soveltamista.'';

d) kumotaan 58 artikla;

e) poistetaan loppufraasi ''TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan'';

f) poistetaan luettelo allekirjoittajista.

9 *artikla*

1. Kumotaan tietyistä Euroopan yhteisöille yhteisistä toimielimistä 25 päivänä maaliskuuta 1957 tehty yleissopimus sekä Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehty sopimus, mukaan lukien sen päätösasiakirja, mutta lukuun ottamatta 5 kohdassa mainittua pöytäkirjaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niissä olevien määräysten olennaisen sisällön säilyttämistä koskevien jäljempänä olevien artiklojen soveltamista.

2. Euroopan yhteisön perustamissopimuksella, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksella ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksella Euroopan parlamentille, neuvostolle, komissiolle, yhteisöjen tuomioistuimelle ja tilintarkastustuomioistuimelle uskottuja valtuuksia ja toimivaltaa käyttävät yhteiset toimielimet kyseisissä sopimuksissa ja tässä artiklassa määrätyin, kutakin toimielintä koskevin edellytyksin.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksella ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksella talous- ja sosiaalikomitealle uskottuja tehtäviä hoitaa yhteinen komitea kyseisten sopimusten määräysten mukaisesti. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 193 ja 197 artiklaa sovelletaan tähän komiteaan.

3. Euroopan yhteisöjen virkamiehet ja muu henkilöstö ovat osa näiden yhteisöjen yhteistä hallintoa ja heitä koskevat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 212 artiklan mukaisesti annetut säännökset.

4. Euroopan yhteisöillä on jäsenvaltioiden alueella 5 artiklassa tarkoitetussa pöytäkirjassa määrätyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi. Sama koskee Euroopan keskuspankkia, Euroopan rahapoliittista instituuttia ja Euroopan investointipankkia.

5. Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehtyyn pöytäkirjaan lisätään 23 artikla, sellaisena kuin siitä määrätään kyseisen pöytäkirjan muuttamisesta tehdyssä pöytäkirjassa; artikla on seuraava:

''23 artikla

Tätä pöytäkirjaa sovelletaan myös Euroopan keskuspankkiin, sen toimielinten jäseniin ja sen henkilöstöön, tämän kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmästä ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan määräysten soveltamista.

Euroopan keskuspankki vapautetaan kaikista veroista ja veronluonteisista maksuista sen pääomaa korotettaessa sekä erilaisista siihen mahdollisesti liittyvistä muodollisuuksista valtiossa, jossa pankin päämaja sijaitsee. Pankin ja sen toimielinten Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön mukaisesti harjoittama toiminta ei ole liikevaihtoveron alaista.

Edellä olevia määräyksiä sovelletaan myös Euroopan rahapoliittiseen instituuttiin. Insti-

tuutin lakkauttamisen tai selvitystilaan asettamisen yhteydessä ei kanneta veroa.''.

6. Euroopan yhteisön tulot ja menot, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön hallintomenot ja niihin liittyvät tulot sekä Euroopan atomienergiayhteisön tulot ja menot, lukuun ottamatta hankintakeskuksen ja yhteisyritysten tuloja ja menoja, otetaan Euroopan yhteisöjen talousarvioon näiden kolmen yhteisön perustamissopimuksissa määrätyllä tavalla.

7. Jäsenvaltioiden hallitusten edustajat vahvistavat yhteisellä sopimuksella tarvittavat määräykset tiettyjen Luxemburgin suurherttuakuntaa koskevien sellaisten erityiskysymysten sääntelemiseksi, jotka aiheutuvat Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta, tämän kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 216 artiklan, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 77 artiklan, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 189 artiklan ja Euroopan investointipankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 1 artiklan 2 kohdan soveltamista.

10 *artikla*

1. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen, sellaisina kuin ne olivat voimassa ennen tämän Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, vanhentuneiden määräysten tässä osassa tehdyllä kumoamisella tai poistamisella ja niiden tiettyjen määräysten mukauttamisella ei muuteta näiden perustamissopimusten määräysten oikeusvaikutuksia, erityisesti niihin olennaisesti liittyvistä määräajoista johtuvia oikeusvaikutuksia, eikä liittymissopimusten määräysten oikeusvaikutuksia.

2. Mainittujen sopimusten nojalla annettujen voimassa olevien säädösten oikeusvaikutus ei muutu.

3. Mitä edellä määrätään, sovelletaan myös Euroopan yhteisöille yhteisistä toimielimistä 25 päivänä maaliskuuta 1957 tehdyn yleissopimuksen sekä Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn sopimuksen kumoamiseen.

11 *artikla*

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa ja kyseisen toimivallan käyttöä koskevia Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan tämän osan sekä 9 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan määräyksiin.

KOLMAS OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

12 *artikla*

1. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artiklat, osastot ja jaksot, sellaisina kuin ne ovat tällä sopimuksella muutettuina, numeroidaan uudelleen tämän sopimuksen liitteenä olevien ja tämän sopimuksen erottamattoman osan muodostavien vastaavuustaulukoiden mukaisesti.

2. Vastaavasti mukautetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artikloissa, osastoissa ja jaksoissa olevat viittaukset toisiinsa. Samoin mukautetaan myös muihin yhteisön perussopimuksiin sisältyvät viittaukset mainittujen sopimusten artikloihin, osastoihin ja jaksoihin.

3. Muissa asiakirjoissa tai säädöksissä olevia viittauksia 2 kohdassa tarkoitettujen sopimusten artikloihin, osastoihin ja jaksoihin pidetään viittauksina 1 kohdan nojalla uudelleen numeroituihin sopimuksen artikloihin, osastoihin ja jaksoihin, ja vastaavasti tietyillä 6 artiklan määräyksillä uudelleen numeroituihin näiden artiklojen kohtiin.

4. Muissa asiakirjoissa tai säädöksissä olevia viittauksia 7 ja 8 artiklassa tarkoitettujen sopimusten artiklojen kohtiin pidetään viittauksina näihin kohtiin sellaisina kuin ne ovat

mainittujen 7 ja 8 artiklan tietyillä määräyksillä uudelleen numeroituina.

13 *artikla*

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

14 *artikla*

1. Korkeat sopimuspuolet ratifioivat tämän sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

2. Tämä sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun viimeisenä tämän muodollisuuden suorittava allekirjoittajavaltio on tallettanut ratifioimiskirjansa.

15 *artikla*

Tämä sopimus, joka on tehty yhtenä alkuperäiskappaleena englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä ja jonka teksti kullakin kielellä on yhtä todistusvoimainen, talletetaan Italian tasavallan hallituksen arkistoon, ja tämä hallitus toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen siitä muiden allekirjoittajavaltioiden hallituksille.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäseitsemän.

LIITE

Amsterdamin sopimuksen 12 artiklassa tarkoitettu vastaavuustaulukko

A. Sopimus Euroopan unionista

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
I osasto	I osasto
A artikla	1 artikla
B artikla	2 artikla
C artikla	3 artikla
D artikla	4 artikla
E artikla	5 artikla
F artikla	6 artikla
F.1 artikla (*)	7 artikla
II osasto	II osasto
G artikla	8 artikla
III osasto	III osasto
H artikla	9 artikla
IV osasto	IV osasto
I artikla	10 artikla
V osasto (***)	V osasto
J.1 artikla	11 artikla
J.2 artikla	12 artikla
J.3 artikla	13 artikla
J.4 artikla	14 artikla
J.5 artikla	15 artikla
J.6 artikla	16 artikla
J.7 artikla	17 artikla
J.8 artikla	18 artikla
J.9 artikla	19 artikla
J.10 artikla	20 artikla
J.11 artikla	21 artikla
J.12 artikla	22 artikla
J.13 artikla	23 artikla
J.14 artikla	24 artikla
J.15 artikla	25 artikla
J.16 artikla	26 artikla
J.17 artikla	27 artikla
J.18 artikla	28 artikla
VI osasto (***)	VI osasto
K.1 artikla	29 artikla
K.2 artikla	30 artikla
K.3 artikla	31 artikla
K.4 artikla	32 artikla
K.5 artikla	33 artikla
K.6 artikla	34 artikla
K.7 artikla	35 artikla
K.8 artikla	36 artikla
K.9 artikla	37 artikla
K.10 artikla	38 artikla
K.11 artikla	39 artikla
K.12 artikla	40 artikla
K.13 artikla	41 artikla
K.14 artikla	42 artikla
VI a osasto (**)	VII osasto
K.15 artikla (*)	43 artikla
K.16 artikla (*)	44 artikla
K.17 artikla (*)	45 artikla
VII osasto	VIII osasto
L artikla	46 artikla
M artikla	47 artikla
N artikla	48 artikla
O artikla	49 artikla
P artikla	50 artikla
Q artikla	51 artikla
R artikla	52 artikla
S artikla	53 artikla

(*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla
(**) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi osasto
(***) Amsterdamin sopimuksella uudelleen muokattu osasto

B. Euroopan yhteisön perustamissopimus

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
Ensimmäinen osa	Ensimmäinen osa
1 artikla	1 artikla
2 artikla	2 artikla
3 artikla	3 artikla
3 a artikla	4 artikla
3 b artikla	5 artikla
3 c artikla(*)	6 artikla
4 artikla	7 artikla
4 a artikla	8 artikla
4 b artikla	9 artikla
5 artikla	10 artikla
5 a artikla (*)	11 artikla
6 artikla	12 artikla
6 a artikla (*)	13 artikla
7 artikla (kumottu)	—
7 a artikla	14 artikla
7 b artikla (kumottu)	—
7 c artikla	15 artikla
7 d artikla (*)	16 artikla
Toinen osa	Toinen osa
8 artikla	17 artikla
8 a artikla	18 artikla
8 b artikla	19 artikla
8 c artikla	20 artikla
8 d artikla	21 artikla
8 e artikla	22 artikla
Kolmas osa	Kolmas osa
I osasto	I osasto
9 artikla	23 artikla
10 artikla	24 artikla
11 artikla (kumottu)	—
1 luku	1 luku
1 jakso (poistettu)	—
12 artikla	25 artikla
13 artikla (kumottu)	—
14 artikla (kumottu)	—
15 artikla (kumottu)	—
16 artikla (kumottu	—
17 artikla (kumottu)	—
2 jakso (poistettu)	—
18 artikla (kumottu)	—
19 artikla (kumottu)	—
20 artikla (kumottu)	—
21 artikla (kumottu)	—
22 artikla (kumottu)	—
23 artikla (kumottu)	—
24 artikla (kumottu)	—
25 artikla (kumottu)	—
26 artikla (kumottu)	—
27 artikla (kumottu)	—
28 artikla	26 artikla
29 artikla	27 artikla

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
2 luku	2 luku
30 artikla	28 artikla
31 artikla (kumottu)	—
32 artikla (kumottu)	—
33 artikla (kumottu)	—
34 artikla	29 artikla
35 artikla (kumottu)	—
36 artikla	30 artikla
37 artikla	31 artikla
II osasto	II osasto
38 artikla	32 artikla
39 artikla	33 artikla
40 artikla	34 artikla
41 artikla	35 artikla
42 artikla	36 artikla
43 artikla	37 artikla
44 artikla (kumottu)	—
45 artikla (kumottu)	—
46 artikla	38 artikla
47 artikla (kumottu)	—
III osasto	III osasto
I luku	I luku
48 artikla	39 artikla
49 artikla	40 artikla
50 artikla	41 artikla
51 artikla	42 artikla
2 luku	2 luku
52 artikla	43 artikla
53 artikla (kumottu)	—
54 artikla	44 artikla
55 artikla	45 artikla
56 artikla	46 artikla
57 artikla	47 artikla
58 artikla	48 artikla
3 luku	3 luku
59 artikla	49 artikla
60 artikla	50 artikla
61 artikla	51 artikla
62 artikla (kumottu)	—
63 artikla	52 artikla
64 artikla	53 artikla
65 artikla	54 artikla
66 artikla	55 artikla
4 luku	4 luku
67 artikla (kumottu)	—
68 artikla (kumottu)	—
69 artikla (kumottu)	—
70 artikla (kumottu)	—
71 artikla (kumottu)	—

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
72 artikla (kumottu)	—
73 artikla (kumottu)	—
73 a artikla (kumottu)	—
73 b artikla	56 artikla
73 c artikla	57 artikla
73 d artikla	58 artikla
73 e artikla (kumottu)	—
73 f artikla	59 artikla
73 g artikla	60 artikla
73 h artikla (kumottu)	—
III a osasto	IV osasto
73 i artikla (*)	61 artikla
73 j artikla (*)	62 artikla
73 k artikla (*)	63 artikla
73 l artikla (*)	64 artikla
73 m artikla (*)	65 artikla
73 n artikla (*)	66 artikla
73 o artikla (*)	67 artikla
73 p artikla (*)	68 artikla
73 q artikla (*)	69 artikla
IV osasto	V osasto
74 artikla	70 artikla
75 artikla	71 artikla
76 artikla	72 artikla
77 artikla	73 artikla
78 artikla	74 artikla
79 artikla	75 artikla
80 artikla	76 artikla
81 artikla	77 artikla
82 artikla	78 artikla
83 artikla	79 artikla
84 artikla	80 artikla
V osasto	VI osasto
1 luku	1 luku
1 jakso	1 jakso
85 artikla	81 artikla
86 artikla	82 artikla
87 artikla	83 artikla
88 artikla	84 artikla
89 artikla	85 artikla
90 artikla	86 artikla
2 jakso (poistettu)	—
91 artikla (kumottu)	—
3 jakso	2 jakso
92 artikla	87 artikla
93 artikla	88 artikla
94 artikla	89 artikla
2 luku	2 luku
95 artikla	90 artikla
96 artikla	91 artikla
97 artikla (kumottu)	—

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
98 artikla	92 artikla
99 artikla	93 artikla
3 luku	3 luku
100 artikla	94 artikla
100 a artikla	95 artikla
100 b artikla (kumottu)	—
100 c artikla (kumottu)	—
100 d artikla (kumottu)	—
101 artikla	96 artikla
102 artikla	97 artikla
VI osasto	VII osasto
1 luku	1 luku
102 a artikla	98 artikla
103 artikla	99 artikla
103 a artikla	100 artikla
104 artikla	101 artikla
104 a artikla	102 artikla
104 b artikla	103 artikla
104 c artikla	104 artikla
2 luku	2 luku
105 artikla	105 artikla
105 a artikla	106 artikla
106 artikla	107 artikla
107 artikla	108 artikla
108 artikla	109 artikla
108 a artikla	110 artikla
109 artikla	111 artikla
3 luku	3 luku
109 a artikla	112 artikla
109 b artikla	113 artikla
109 c artikla	114 artikla
109 d artikla	115 artikla
4 luku	4 luku
109 e artikla	116 artikla
109 f artikla	117 artikla
109 g artikla	118 artikla
109 h artikla	119 artikla
109 i artikla	120 artikla
109 j artikla	121 artikla
109 k artikla	122 artikla
109 l artikla	123 artikla
109 m artikla	124 artikla
VI a osasto (**)	VIII osasto
109 n artikla (*)	125 artikla
109 o artikla (*)	126 artikla
109 p artikla (*)	127 artikla
109 q artikla (*)	128 artikla
109 r artikla (*)	129 artikla
109 s artikla (*)	130 artikla

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
VII osasto	IX osasto
110 artikla	131 artikla
111 artikla (kumottu)	—
112 artikla	132 artikla
113 artikla	133 artikla
114 artikla (kumottu)	—
115 artikla	134 artikla
VII a osasto (**)	X osasto
116 artikla (*)	135 artikla
VIII osasto	XI osasto
1 luku (***)	1 luku
117 artikla	136 artikla
118 artikla	137 artikla
118 a artikla	138 artikla
118 b artikla	139 artikla
118 c artikla	140 artikla
119 artikla	141 artikla
119 a artikla	142 artikla
120 artikla	143 artikla
121 artikla	144 artikla
122 artikla	145 artikla
2 luku	2 luku
123 artikla	146 artikla
124 artikla	147 artikla
125 artikla	148 artikla
3 luku	3 luku
126 artikla	149 artikla
127 artikla	150 artikla
IX osasto	XII osasto
128 artikla	151 artikla
X osasto	XIII osasto
129 artikla	152 artikla
XI osasto	XIV osasto
129 a artikla	153 artikla
XII osasto	XV osasto
129 b artikla	154 artikla
129 c artikla	155 artikla
129 d artikla	156 artikla
XIII osasto	XVI osasto
130 artikla	157 artikla

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
XIV osasto	XVII osasto
130 a artikla	158 artikla
130 b artikla	159 artikla
130 c artikla	160 artikla
130 d artikla	161 artikla
130 e artikla	162 artikla
XV osasto	XVIII osasto
130 f artikla	163 artikla
130 g artikla	164 artikla
130 h artikla	165 artikla
130 i artikla	166 artikla
130 j artikla	167 artikla
130 k artikla	168 artikla
130 l artikla	169 artikla
130 m artikla	170 artikla
130 n artikla	171 artikla
130 o artikla	172 artikla
130 p artikla	173 artikla
130 q artikla (kumottu)	—
XVI osasto	XIX osasto
130 r artikla	174 artikla
130 s artikla	175 artikla
130 t artikla	176 artikla
XVII osasto	XX osasto
130 u artikla	177 artikla
130 v artikla	178 artikla
130 w artikla	179 artikla
130 x artikla	180 artikla
130 y artikla	181 artikla
Neljäs osa	Neljäs osa
131 artikla	182 artikla
132 artikla	183 artikla
133 artikla	184 artikla
134 artikla	185 artikla
135 artikla	186 artikla
136 artikla	187 artikla
136 a artikla	188 artikla
Viides osa	Viides osa
1 osasto	1 osasto
1 luku	1 luku
1 jakso	1 jakso
137 artikla	189 artikla
138 artikla	190 artikla
138 a artikla	191 artikla
138 b artikla	192 artikla
138 c artikla	193 artikla
138 d artikla	194 artikla
138 e artikla	195 artikla
139 artikla	196 artikla
140 artikla	197 artikla

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
141 artikla	198 artikla
142 artikla	199 artikla
143 artikla	200 artikla
144 artikla	201 artikla
2 jakso	2 jakso
145 artikla	202 artikla
146 artikla	203 artikla
147 artikla	204 artikla
148 artikla	205 artikla
149 artikla (kumottu)	—
150 artikla	206 artikla
151 artikla	207 artikla
152 artikla	208 artikla
153 artikla	209 artikla
154 artikla	210 artikla
3 jakso	3 jakso
155 artikla	211 artikla
156 artikla	212 artikla
157 artikla	213 artikla
158 artikla	214 artikla
159 artikla	215 artikla
160 artikla	216 artikla
161 artikla	217 artikla
162 artikla	218 artikla
163 artikla	219 artikla
4 jakso	4 jakso
164 artikla	220 artikla
165 artikla	221 artikla
166 artikla	222 artikla
167 artikla	223 artikla
168 artikla	224 artikla
168 a artikla	225 artikla
169 artikla	226 artikla
170 artikla	227 artikla
171 artikla	228 artikla
172 artikla	229 artikla
173 artikla	230 artikla
174 artikla	231 artikla
175 artikla	232 artikla
176 artikla	233 artikla
177 artikla	234 artikla
178 artikla	235 artikla
179 artikla	236 artikla
180 artikla	237 artikla
181 artikla	238 artikla
182 artikla	239 artikla
183 artikla	240 artikla
184 artikla	241 artikla
185 artikla	242 artikla
186 artikla	243 artikla
187 artikla	244 artikla
188 artikla	245 artikla
5 jakso	5 jakso
188 a artikla	246 artikla
188 b artikla	247 artikla
188 c artikla	248 artikla

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
2 luku	2 luku
189 artikla	249 artikla
189 a artikla	250 artikla
189 b artikla	251 artikla
189 c artikla	252 artikla
190 artikla	253 artikla
191 artikla	254 artikla
191 a artikla (*)	255 artikla
192 artikla	256 artikla
3 luku	3 luku
193 artikla	257 artikla
194 artikla	258 artikla
195 artikla	259 artikla
196 artikla	260 artikla
197 artikla	261 artikla
198 artikla	262 artikla
4 luku	4 luku
198 a artikla	263 artikla
198 b artikla	264 artikla
198 c artikla	265 artikla
5 luku	5 luku
198 d artikla	266 artikla
198 e artikla	267 artikla
II osasto	II osasto
199 artikla	268 artikla
200 artikla (kumottu)	—
201 artikla	269 artikla
201 a artikla	270 artikla
202 artikla	271 artikla
203 artikla	272 artikla
204 artikla	273 artikla
205 artikla	274 artikla
205 a artikla	275 artikla
206 artikla	276 artikla
206 a artikla (kumottu)	—
207 artikla	277 artikla
208 artikla	278 artikla
209 artikla	279 artikla
209 a artikla	280 artikla
Kuudes osa	Kuudes osa
210 artikla	281 artikla
211 artikla	282 artikla
212 artikla (*)	283 artikla
213 artikla	284 artikla
213 a artikla (*)	
285 artikla	
213 b artikla (*)	
286 artikla	
214 artikla	287 artikla

Aiempi numerointi	Uusi numerointi
215 artikla	288 artikla
216 artikla	289 artikla
217 artikla	290 artikla
218 artikla (*)	291 artikla
219 artikla	292 artikla
220 artikla	293 artikla
221 artikla	294 artikla
222 artikla	295 artikla
223 artikla	296 artikla
224 artikla	297 artikla
225 artikla	298 artikla
226 artikla (kumottu)	—
227 artikla	299 artikla
228 artikla	300 artikla
228 a artikla	301 artikla
229 artikla	302 artikla
230 artikla	303 artikla
231 artikla	304 artikla
232 artikla	305 artikla
233 artikla	306 artikla
234 artikla	307 artikla
235 artikla	308 artikla
236 artikla (*)	309 artikla
237 artikla (kumottu)	—
238 artikla	310 artikla
239 artikla	311 artikla
240 artikla	312 artikla
241 artikla (kumottu)	—
242 artikla (kumottu)	—
243 artikla (kumottu)	—
244 artikla (kumottu)	—
245 artikla (kumottu)	—
246 artikla (kumottu)	—
Loppumääräykset	Loppumääräykset
247 artikla	313 artikla
248 artikla	314 artikla

(*) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi artikla
(**) Amsterdamin sopimuksella sisällytetty uusi osasto
(***) Amsterdamin sopimuksella uudelleen muokattu osasto

PÖYTÄKIRJAT

A. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitetty pöytäkirja

PÖYTÄKIRJA

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklasta

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

PITÄVÄT MIELESSÄ tarpeen panna täysimittaisesti täytäntöön Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 3 kohdan määräykset,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että J.7 artiklan mukaisesti unionin politiikka ei vaikuta eräiden jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, siinä pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa (Nato), ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä toteutettavan yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa,

OVAT SOPINEET seuraavasta määräyksestä, joka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen:

Euroopan unioni laatii yhdessä Länsi-Euroopan unionin kanssa niiden välistä lujitettua yhteistyötä koskevat järjestelyt vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta.

B. Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat

PÖYTÄKIRJA
Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

TOTEAVAT, että tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehtyjen sopimusten, jotka Euroopan unionin eräät jäsenvaltiot allekirjoittivat Schengenissä 14 päivänä kesäkuuta 1985 ja 19 päivänä kesäkuuta 1990, niihin liittyvien sopimusten sekä näiden sopimusten perusteella hyväksyttyjen sääntöjen tarkoituksena on tehostaa Euroopan yhdentymistä ja erityisesti tehdä mahdolliseksi Euroopan unionin nopeampi kehittyminen vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi,

HALUAVAT sisällyttää edellä mainitut sopimukset ja säännöt osaksi Euroopan unionin säännöstöä,

VAHVISTAVAT, että ainoastaan niitä Schengenin säännöstön määräyksiä voidaan soveltaa, jotka ovat Euroopan unionin ja yhteisön lainsäädännön mukaisia,

OTTAVAT HUOMIOON Tanskan erityisaseman,

OTTAVAT HUOMIOON, että Irlanti sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta eivät ole edellä mainittujen sopimusten osapuolia eivätkä allekirjoittaneet niitä; näille jäsenvaltioille olisi kuitenkin varattava mahdollisuus hyväksyä niiden määräykset osittain tai kokonaan,

TOTEAVAT, että tämän vuoksi on tarpeen soveltaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräyksiä tiettyjen jäsenvaltioiden välisestä tiiviimmästä yhteistyöstä ja että nämä määräykset olisi otettava käyttöön ainoastaan viimeisenä keinona, ja

OTTAVAT HUOMIOON, että on tarpeen ylläpitää erityissuhteita Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan kanssa, koska molemmat valtiot ovat vahvistaneet aikovansa noudattaa edellä mainittuja määräyksiä Luxemburgissa 19 päivänä joulukuuta 1996 allekirjoitetun sopimuksen perusteella,

OVAT SOPINEET seuraavista Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liittyvistä määräyksistä:

1 *artikla*

Belgian kuningaskunta, Tanskan kuningaskunta, Saksan liittotasavalta, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta, Luxemburgin suurherttuakunta, Alankomaiden kuningaskunta, Itävallan tasavalta, Portugalin tasavalta, Suomen tasavalta ja Ruotsin kuningaskunta, jotka ovat Schengenin sopimusten allekirjoittajia, voivat toteuttaa tiiviimpää yhteistyötä keskenään tämän pöytäkirjan liitteessä lueteltujen sopimusten ja niihin liittyvien säännösten,

jäljempänä 'Schengenin säännöstö', soveltamisalalla. Yhteistyö toteutetaan Euroopan unionin toimielinten ja oikeuden puitteissa sekä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisesti.

2 *artikla*

1. Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen Schengenin säännöstöä, myös Schengenin sopimuksilla perustetun toimeenpanevan komitean tähän päivään mennessä tekemiä päätöksiä, sovelletaan välittömästi 1 artiklassa lueteltuihin kolmeentoista jäsenvaltioon, tämän kuitenkaan rajoittamatta tämän artiklan 2 kohdan määräysten soveltamista. Samasta päivästä alkaen neuvosto toimii kyseisen toimeenpanevan komitean sijasta.

Neuvosto voi 1 artiklassa lueteltujen jäsentensä yksimielisellä päätöksellä toteuttaa tämän kohdan täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimet. Neuvosto vahvistaa yksimielisesti perussopimusten asiaankuuluvien määräysten mukaisesti kaikkien Schengenin säännöstöön kuuluvien määräysten ja päätösten oikeudellisen perustan.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin käyttää sille perussopimusten asianomaisilla ja soveltuvilla määräyksillä annettuja toimivaltuuksia näiden määräysten ja päätösten osalta neuvoston vahvistaman oikeudellisen perustan mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuimella ei kuitenkaan ole toimivaltaa yleisen järjestyksen ylläpitoa ja sisäisen turvallisuuden suojelemista koskevissa toimenpiteissä tai päätöksissä.

Jollei edellä mainittuihin toimiin ole ryhdytty ja jollei 5 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, Schengenin säännöstöön kuuluvien määräysten ja päätösten katsotaan olevan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon perustuvia toimia.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, sovelletaan neuvoston 1 artiklassa mainittujen jäsentensä yksimielisellä päätöksellä vahvistamista päivämääristä alkaen niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat allekirjoittaneet Schengenin sopimusten liittymispöytäkirjat, jolleivät näiden valtioiden edellytykset Schengenin säännöstöön liittymiseen ole täyttyneet ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa.

3 *artikla*

Tanska säilyttää 2 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun määritelmän jälkeen niiden nykyisen Schengenin säännöstön osien osalta, joiden uusi oikeudellinen perusta on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen uusi osasto, suhteessa muihin Schengenin sopimusten allekirjoittajiin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin sillä oli ennen mainittua määritelmää, ottaen huomioon ne Schengenin sopimusten osat, joiden oikeudelliseksi perustaksi on määritelty Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osasto.

Niiden Schengenin säännöstön osien osalta, joiden oikeudellinen perusta on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osasto, Tanska säilyttää samat oikeudet ja velvoitteet, jotka ovat muilla Schengenin sopimusten allekirjoittajilla.

4 *artikla*

Irlanti sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, joita Schengenin säännöstö ei sido, voivat milloin tahansa pyytää saada osallistua säännöstöön kokonaisuudessaan tai sen osiin.

Neuvosto päättää pyynnön hyväksymisestä yksimielisesti 1 artiklassa mainittujen jäsentensä ja kyseisen jäsenvaltion hallituksen edustajan äänin.

5 *artikla*

1. Schengenin säännöstöön perustuvien ehdotusten ja aloitteiden on oltava perussopimusten asiaa koskevien määräysten mukaisia.

Tässä yhteydessä, jos Irlanti tai Yhdistynyt kuningaskunta taikka nämä molemmat eivät ole ilmoittaneet kirjallisesti neuvoston puheenjohtajalle kohtuullisen ajan kuluessa haluavansa osallistua, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 a artiklassa tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.12 artiklassa tarkoitettu oikeus katsotaan myönnetyn

1 artiklassa tarkoitetuille jäsenvaltioille sekä Irlannille tai Yhdistyneelle kuningaskunnalle, jos toinen niistä haluaa osallistua kyseisten alojen yhteistyöhön.

2. Edellä 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainittuja perussopimusten asiaa koskevia määräyksiä sovelletaan, vaikka neuvosto ei olisi hyväksynyt 2 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa mainittuja toimia.

6 *artikla*

Islannin tasavalta ja Norjan kuningaskunta osallistuvat Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon ja sen kehittämiseen edelleen Luxemburgissa 19 päivänä joulukuuta 1996 allekirjoitetun sopimuksen perusteella. Tätä varten sovitaan asianmukaisista menettelyistä sopimuksessa, jonka neuvosto tekee kyseisten valtioiden kanssa 1 artiklassa mainittujen jäsentensä yksimielisellä päätöksellä. Kyseinen sopimus sisältää määräykset Islannin ja Norjan osallistumisesta tämän pöytäkirjan soveltamisesta aiheutuvien rahoitustarpeiden kattamiseen.

Neuvosto tekee yksimielisellä päätöksellä erillisen sopimuksen Islannin ja Norjan kanssa yhtäältä Irlannin sekä Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan ja toisaalta Islannin ja Norjan välisten oikeuksien ja velvollisuuksien määräämiseksi niillä Schengenin säännöstön aloilla, joita sovelletaan näihin valtioihin.

7 *artikla*

Neuvosto antaa määräenemmistöllä yksityiskohtaiset säännöt Schengenin sihteeristön yhdistämisestä neuvoston pääsihteeristöön.

8 *artikla*

Neuvoteltaessa uusien jäsenvaltioiden liittymisestä Euroopan unioniin Schengenin säännöstöä ja toimielinten jatkossa sen soveltamisalalla toteuttamia toimia pidetään säännöstönä, joka kaikkien jäsenyyttä hakevien valtioiden on hyväksyttävä kokonaisuudessaan.

LIITE

Schengenin säännöstö

1. Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla Schengenissä 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehty sopimus.

2. Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan ja Alankomaiden kuningaskunnan välinen, tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla Schengenissä 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn sopimuksen soveltamisesta Schengenissä 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehty yleissopimus, ja siihen liittyvät päätösasiakirja ja yhteiset julistukset.

3. Vuoden 1985 sopimusta sekä sen soveltamisesta tehtyä vuoden 1990 yleissopimusta koskevat liittymispöytäkirjat ja -sopimukset, jotka on tehty Italian (allekirjoitettu Pariisissa 27 päivänä marraskuuta 1990), Espanjan ja Portugalin (allekirjoitettu Bonnissa 25 päivänä kesäkuuta 1991), Kreikan (allekirjoitettu Madridissa 6 päivänä marraskuuta 1992), Itävallan (allekirjoitettu Brysselissä 28 päivänä huhtikuuta 1995) sekä Tanskan, Suomen ja Ruotsin (allekirjoitettu Luxemburgissa 19 päivänä joulukuuta 1996) kanssa, mukaan lukien niihin liittyvät päätösasiakirjat ja julistukset.

4. Vuoden 1990 soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen mukaisesti perustetun toimeenpanevan komitean tekemät päätökset ja julistukset sekä niiden elinten toimet yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi, joille toimeenpaneva komitea on siirtänyt päätösvaltaa.

PÖYTÄKIRJA

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

HALUAVAT ratkaista tietyt Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia koskevat kysymykset, ja

OTTAVAT HUOMIOON erityiset matkustusjärjestelyt, joita on sovellettu useita vuosia Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin välillä,

OVAT SOPINEET seuraavista Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ja Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitettävistä määräyksistä:

1 *artikla*

Yhdistyneellä kuningaskunnalla on oikeus, ilman että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artikla, muu kyseisen sopimuksen tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräys, näiden sopimusten nojalla toteutettu toimenpide taikka yhteisön tai yhteisön ja sen jäsenvaltioiden ja yhden tai useamman kolmannen maan välisen kansainvälisen sopimuksen määräys rajoittaa sitä, suorittaa yhteisillä rajoillaan toisten jäsenvaltioiden kanssa sellaisia Yhdistyneeseen kuningaskuntaan pyrkivien henkilöiden tarkastuksia, joita se pitää tarpeellisena:

a) tarkistaakseen Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolina olevien valtioiden kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä, joilla on yhteisöoikeudesta johtuvia oikeuksia, sekä muiden valtioiden kansalaisten, joilla on sellaisesta sopimuksesta, joka sitoo Yhdistynyttä kuningaskuntaa, johtuvia oikeuksia, oikeuden päästä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan; ja

b) päättääkseen muille henkilöille myönnettävästä luvasta päästä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artikla tai mainitun sopimuksen tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen muu määräys taikka niiden nojalla hyväksytty toimenpide ei estä Yhdistyneen kuningaskunnan oikeutta ottaa käyttöön tai suorittaa tällaisia tarkastuksia. Tässä artiklassa olevilla viittauksilla Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tarkoitetaan myös alueita, joiden suhteista ulkovaltoihin Yhdistynyt kuningaskunta huolehtii.

2 *artikla*

Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti voivat edelleenkin tehdä keskenään henkilöiden liikkuvuutta alueidensa välillä koskevia järjestelyjä (''yhteinen matkustusalue'') kunnioittaen samalla täysimääräisesti tämän pöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden oikeuksia. Siten, niin kauan kuin ne säilyttävät tällaiset järjestelyt, tämän pöytäkirjan 1 artiklan määräyksiä sovelletaan Irlantiin samoin edellytyksin kuin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan määräys tai mainitun sopimuksen tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen muu määräys taikka niiden nojalla toteutettu toimenpide ei vaikuta tällaisiin järjestelyihin.

3 *artikla*

Muut jäsenvaltiot saavat suorittaa rajoillaan tai muilla rajanylityspaikoilla tarkastuksia henkilöille, jotka pyrkivät niiden alueelle Yhdistyneestä kuningaskunnasta tai muilta alueilta, joiden suhteista ulkovaltoihin se huolehtii samoista 1 artiklassa mainituista syistä, tai Irlannista, edellyttäen, että 1 artiklan määräyksiä sovelletaan Irlantiin.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan määräys tai mainitun sopimuksen tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen muu määräys taikka niiden nojalla toteutettu toimenpide ei rajoita muiden jäsenvaltioiden oikeutta ottaa käyttöön tai suorittaa tällaisia tarkastuksia.

PÖYTÄKIRJA

Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

HALUAVAT ratkaista tietyt Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia koskevat kysymykset, ja

OTTAVAT HUOMIOON pöytäkirjan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan eräiden näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin,

OVAT SOPINEET seuraavista Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ja Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitettävistä määräyksistä:

1 *artikla*

Jollei 3 artiklasta muuta johdu, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti eivät osallistu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla ehdotettujen toimenpiteiden hyväksymiseen neuvostossa. Poiketen siitä, mitä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään mainitussa 148 artiklan 2 kohdassa. Neuvoston jäsenten yksimielisyys, lukuun ottamatta Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin hallitusten edustajia, on edellytyksenä niille neuvoston päätöksille, jotka on tehtävä yksimielisesti.

2 *artikla*

Sen mukaisesti, mitä 1 artiklassa määrätään ja jollei 3, 4 ja 6 artiklasta muuta johdu, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston määräykset, mainitun osaston nojalla hyväksytyt toimenpiteet, yhteisön kyseisen osaston nojalla tekemän kansainvälisen sopimuksen määräykset tai Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tällaista määräystä tai toimenpidettä tulkitsevat päätökset eivät sido Yhdistynyttä kuningaskuntaa tai Irlantia, eikä niitä sovelleta näissä valtioissa; määräykset, toimenpiteet tai päätökset eivät vaikuta näiden valtioiden toimivaltuuksiin, oikeuksiin tai velvollisuuksiin; tällaiset määräykset, toimenpiteet tai päätökset eivät myöskään vaikuta yhteisön säännöstöön eivätkä ne ole osa yhteisön oikeutta kun niitä sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai Irlantiin.

3 *artikla*

1. Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti voi ilmoittaa neuvoston puheenjohtajalle kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla tehty ehdotus tai aloite on esitetty neuvostolle, että se haluaa osallistua ehdotetun toimenpiteen antamiseen tai soveltamiseen, jolloin kyseisellä valtiolla on oikeus tehdä niin. Poiketen siitä, mitä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään mainitussa 148 artiklan 2 kohdassa.

Neuvoston niiden päätösten edellytyksenä, jotka on tehtävä yksimielisesti, on neuvoston jäsenten yksimielisyys, lukuun ottamatta sellaista jäsentä, joka ei ole tehnyt kyseistä ilmoitusta. Tämän kohdan mukaisesti annettu toimenpide sitoo kaikkia sen hyväksymiseen osallistuneita jäsenvaltioita.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettua toimenpidettä ei voida kohtuullisen ajan kuluessa antaa siten, että Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti osallistuisi siihen, neuvosto voi antaa tällaisen toimenpiteen 1 artiklan nojalla ilman, että

Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti osallistuu siihen. Tällöin sovelletaan 2 artiklaa.

4 *artikla*

Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti voi milloin tahansa sen jälkeen, kun neuvosto on antanut toimenpiteen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla, ilmoittaa neuvostolle ja komissiolle aikomuksestaan hyväksyä kyseinen toimenpide. Tällöin sovelletaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 a artiklan 3 kohdassa määrättyä menettelyä soveltuvin osin.

5 *artikla*

Jäsenvaltio, jota Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla annettu toimenpide ei sido, ei osallistu toimenpiteen aiheuttamien rahoitusvaikutusten kantamiseen, lukuun ottamatta toimielimille aiheutuvia hallintomenoja.

6 *artikla*

Jos tässä pöytäkirjassa tarkoitetuissa tapauksissa neuvoston Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla antama toimenpide sitoo Yhdistynyttä kuningaskuntaa tai Irlantia, kyseisen sopimuksen asiaan kuuluvia määräyksiä, mukaan lukien 73 p artikla, sovelletaan toimenpiteen osalta kyseiseen jäsenvaltioon.

7 *artikla*

Mitä 3 ja 4 artiklassa määrätään, ei rajoita Schengenin säännöstön saattamisesta osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan soveltamista.

8 *artikla*

Irlanti voi ilmoittaa neuvoston puheenjohtajalle kirjallisesti, ettei se enää halua, että tämän pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan siihen. Tällöin Irlantiin sovelletaan tavanomaisia perussopimuksen määräyksiä.

PÖYTÄKIRJA

Tanskan asemasta

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

PALAUTTAVAT MIELEEN Eurooppaneuvostossa Edinburghissa kokoontuneiden valtion- tai hallitusten päämiesten 12 päivänä joulukuuta 1992 tekemän päätöksen eräistä Tanskan esittämistä Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liittyvistä ongelmista,

PANEVAT MERKILLE Edinburghin päätöksessä vahvistetun Tanskan kannan kansalaisuuden, talous- ja rahaliiton, puolustuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden osalta, ja

OTTAVAT HUOMIOON Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan,

OVAT SOPINEET seuraavista Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ja Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitettävistä määräyksistä:

I OSA

1 *artikla*

Tanska ei osallistu neuvostossa sellaisten toimenpiteiden antamiseen, joita ehdotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla. Poiketen siitä, mitä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään mainitussa 148 artiklan 2 kohdassa. Neuvoston niiden päätösten edellytyksenä, jotka on tehtävä yksimielisesti, on neuvoston jäsenten yksimielisyys, lukuun ottamatta Tanskan hallituksen edustajaa.

2 *artikla*

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston määräykset, kyseisen osaston nojalla hyväksytyt toimenpiteet, yhteisön kyseisen osaston nojalla tekemän kansainvälisen sopimuksen määräykset tai Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tällaisen määräyksen tai toimenpiteen tulkinnasta antamat päätökset eivät ole Tanskaa sitovia, eikä niitä sovelleta tässä valtiossa; nämä määräykset, toimenpiteet tai päätökset eivät rajoita millään tavoin Tanskan toimivaltaa, oikeuksia tai velvollisuuksia; tällaiset määräykset, toimenpiteet tai päätökset eivät myöskään vaikuta millään tavalla yhteisön säännöstöön eivätkä ne ole osa yhteisön oikeutta kun niitä sovelletaan Tanskaan.

3 *artikla*

Tanska ei osallistu 1 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden aiheuttamien rahoitusvaikutusten kantamiseen, lukuun ottamatta toimielimille koituvia hallintomenoja.

4 *artikla*

Mitä 1, 2 ja 3 artiklassa määrätään ei sovelleta toimenpiteisiin, joilla määritellään ne kolmannet maat, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ylittäessään jäsenvaltioiden ulkorajat, tai yhtenäistä viisumin kaavaa koskeviin toimenpiteisiin.

5 *artikla*

1. Tanska päättää kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun neuvosto on tehnyt Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston määräysten nojalla päätöksen Schengenin

säännöstöön perustuvasta ehdotuksesta tai aloitteesta, saattaako Tanska kyseisen päätöksen osaksi kansallista lainsäädäntöään. Jos Tanska tekee tällaisen päätöksen, päätös muodostaa kansainvälisen oikeuden mukaisen velvoitteen Tanskan ja niiden muiden jäsenvaltioiden välille, joita tarkoitetaan Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 1 artiklassa, samoin kuin sen ja Irlannin tai Yhdistyneen kuningaskunnan välille, jos viimeksi mainitut jäsenvaltiot osallistuvat yhteistyöhön kyseisellä alalla.

2. Jos Tanska päättää olla saattamatta 1 kohdassa tarkoitettua neuvoston päätöstä osaksi kansallista lainsäädäntöään, Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 1 artiklassa tarkoitetut jäsenvaltiot harkitsevat, mitä toimenpiteitä on aiheellista toteuttaa.

II OSA

6 *artikla*

Tanska ei osallistu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.3 artiklan 1 kohdassa ja J.7 artiklassa tarkoitetuilla aloilla toteutettujen toimenpiteiden osalta niiden unionin toimien ja päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon, joilla on merkitystä puolustuksen alalla, mutta se ei liioin estä jäsenvaltioiden tiiviimmän yhteistyön kehittämistä tällä alalla. Näin ollen Tanska ei osallistu neuvostossa näiden toimenpiteiden antamiseen. Tanskalla ei ole velvollisuutta osallistua sellaisten toimenpiteiden operatiivisten kustannusten rahoittamiseen.

III OSA

7 *artikla*

Tanska voi valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti ilmoittaa muille jäsenvaltioille, ettei se enää halua käyttää tätä pöytäkirjaa tai sen osaa. Tällöin Tanska soveltaa täysimääräisesti kaikkia tuolloin voimassa olevia Euroopan unionin puitteissa toteutettuja toimenpiteitä.

C. Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat

PÖYTÄKIRJA

Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka katsovat että

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 2 kohdan mukaisesti unioni pitää arvossa perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä, Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetussa Euroopan neuvoston yleissopimuksessa,

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta varmistaa, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 2 kohtaa tulkittaessa ja sovellettaessa Euroopan yhteisössä noudatetaan lakia,

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen O artiklan mukaisesti kaikkien Euroopan valtioiden on unionin jäsenyyttä hakiessaan noudatettava Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 1 kohdassa vahvistettuja periaatteita, ja

OTTAVAT HUOMIOON, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 236 artiklalla otetaan käyttöön järjestely, jolla tietyt oikeudet voidaan peruuttaa väliaikaisesti, jos jäsenvaltio vakavasti ja jatkuvasti rikkoo näitä periaatteita,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että jokainen jäsenvaltion kansalainen nauttii unionin kansalaisena erityistä asemaa ja suojelua, jonka jäsenvaltiot takaavat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen toisen osan määräysten mukaisesti,

OTTAVAT HUOMIOON, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksella luodaan alue, jossa ei ole sisäisiä rajoja ja jossa kaikille unionin kansalaisille taataan oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että unionin jäsenvaltioiden kansalaisten rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta määrätään rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevassa 13 päivänä joulukuuta 1957 tehdyssä eurooppalaisessa yleissopimuksessa ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 27 päivänä syyskuuta 1996 tehdyllä yleissopimuksella, joka on tehty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella,

HALUAVAT estää sen, että turvapaikkajärjestelmää käytetään muuhun tarkoitukseen kuin siihen mihin järjestelmällä on pyritty,

TOTEAVAT, että tässä pöytäkirjassa otetaan huomioon pakolaisten oikeudellista asemaa koskevan 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen tarkoitus ja tavoitteet,

OVAT SOPINEET seuraavista Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitettävistä määräyksistä:

AINOA ARTIKLA

Ottaen huomioon perusoikeuksien ja -vapauksien suojelun tason Euroopan unionin

jäsenvaltioissa, jäsenvaltioita pidetään kaikissa turvapaikkaan liittyvissä oikeudellisissa ja käytännöllisissä seikoissa toisiinsa nähden turvallisina alkuperämaina. Näin ollen jäsenvaltio voi ottaa harkittavaksi tai hyväksyä käsiteltäväksi toisen jäsenvaltion kansalaisen jättämän turvapaikkahakemuksen ainoastaan, jos:

a) jäsenvaltio, jonka kansalainen hakija on, käyttäen Amsterdamin sopimuksen voimaantultua hyväkseen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 15 artiklan määräyksiä ryhtyy alueellaan toimenpiteisiin, jotka poikkeavat sen mainitun yleissopimuksen mukaisista velvollisuuksista;

b) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 1 kohdassa mainittu menettely on käynnistetty ja ennen kuin neuvosto tekee siihen liittyvän päätöksen;

c) neuvosto on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F.1 artiklan 1 kohdan nojalla todennut sen jäsenvaltion, jonka kansalainen hakija on, vakavasti ja jatkuvasti rikkovan F artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita;

d) jäsenvaltio yksipuolisesti niin päättää toisen jäsenvaltion kansalaisen tekemän hakemuksen osalta; tällöin asiasta on ilmoitettava välittömästi neuvostolle ja hakemus käsitellään olettaen, että se on ilmeisen perusteeton ja että se ei millään tavalla eikä missään tapauksessa vaikuta kyseisen jäsenvaltion päätösvaltaan.

PÖYTÄKIRJA

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamisesta

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET vahvistaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 3 b artiklaan sisältyvien toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevat edellytykset määritelläkseen niiden soveltamisen perusteet aiempaa täsmällisemmin ja varmistaakseen, että kaikki toimielimet tarkasti noudattavat niitä ja panevat ne johdonmukaisesti täytäntöön,

HALUAVAT varmistaa, että päätökset tehdään mahdollisimman lähellä unionin kansalaisia,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 25 päivänä lokakuuta 1993 toissijaisuusperiaatteen soveltamisessa noudatettavista menettelyistä tekemän toimielinten välisen sopimuksen,

OVAT VAHVISTANEET, että Birminghamissa 16 päivänä lokakuuta 1992 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät sekä Edinburghissa 11 ja 12 päivänä joulukuuta 1992 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa sovittu, toissijaisuusperiaatteen soveltamista koskeva yleinen lähestymistapa ohjaavat edelleen unionin toimielimien toimintaa ja toissijaisuusperiaatteen soveltamisen kehittämistä, ja tätä varten

OVAT SOPINEET seuraavista Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitettävistä määräyksistä:

1) Kukin toimielin huolehtii sille uskottua toimivaltaa käyttäessään siitä, että toissijaisuusperiaatetta noudatetaan. Ne huolehtivat myös siitä, että noudatetaan suhteellisuusperiaatetta, jonka mukaan yhteisön toiminnassa ei saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

2) Sovellettaessa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita on noudatettava perustamissopimuksen yleisiä määräyksiä ja tavoitteita ja erityisesti säilytettävä yhteisön säännöstö ja toimielinten välinen tasapaino sellaisenaan; soveltaminen ei vaikuta yhteisöjen tuomioistuimen luomiin periaatteisiin, jotka koskevat kansallisen ja yhteisön oikeuden suhdetta, ja siinä olisi otettava huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 4 kohta, jonka mukaan ''unioni järjestää itselleen tavoitteidensa saavuttamiseksi ja politiikkansa toteuttamiseksi tarvittavat keinot''.

3) Toissijaisuusperiaate ei aseta kyseenalaiseksi Euroopan yhteisölle perustamissopimuksen nojalla kuuluvaa toimivaltaa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin sen tulkitsee. Perustamissopimuksen 3 b artiklan toisessa kohdassa mainitut perusteet liittyvät aloihin, joilla yhteisöllä ei ole yksinomaista toimivaltaa. Toissijaisuusperiaate ohjaa kyseisen toimivallan käyttöä yhteisössä. Toissijaisuus on muuntuva käsite, ja sitä olisi sovellettava perustamissopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Sen avulla yhteisön toimia voidaan yhteisön toimivallan rajoissa laajentaa olosuhteiden niin vaatiessa, ja kääntäen, supistaa tai lopettaa, kun ne eivät enää ole perusteltuja.

4) Yhteisön lainsäädäntöä koskevat ehdotukset on perusteltava sen osoittamiseksi, että ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen; syyt, joiden perusteella todetaan, että yhteisön tavoite voidaan paremmin saavuttaa yhteisön tasolla, on osoitettava laadullisin, tai jos mahdollista, määrällisin osoittimin.

5) Jotta yhteisön toiminta olisi perusteltua, toissijaisuusperiaatteen molempien ehtojen on täytyttävä: suunnitellun toiminnan tavoitteita ei voida riittävällä tavalla toteuttaa jäsenvaltioiden toiminnan avulla niiden valtiosääntö-

järjestelmän puitteissa, ja ne voidaan tämän vuoksi toteuttaa paremmin yhteisön toiminnan kautta.

Arvioitaessa edellä mainittujen edellytysten täyttymistä olisi noudatettava seuraavia suuntaviivoja:

— tarkasteltavaan asiaan liittyy useisiin jäsenvaltioihin vaikuttavia näkökohtia, joita ei voida tyydyttävästi säännellä jäsenvaltioiden toiminnalla,

— pelkkä jäsenvaltioiden toiminta tai yhteisön toimimattomuus olisi ristiriidassa perustamissopimuksessa olevien vaatimusten kanssa (kuten tarve oikaista kilpailun vääristyminen tai välttää peiteltyjä kaupan esteitä taikka vahvistaa taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta) tai vahingoittaisi muutoin merkittävästi jäsenvaltioiden etuja,

— yhteisön tasolla toteutetusta toiminnasta olisi selkeästi etua laajuutensa tai vaikutustensa vuoksi jäsenvaltioiden tasolla toteutettuun toimintaan verrattuna.

6) Yhteisön toimintaa varten on valittava mahdollisimman yksinkertainen muoto, toiminnan on johdettava toimenpiteen tavoitteen tyydyttävään toteutumiseen ja sitä on voitava toteuttaa tehokkaasti. Yhteisö antaa säädöksiä vain siltä osin kuin se on tarpeen. Direktiivejä suositaan asetusten sijasta ja puitedirektiivejä yksityiskohtaisten toimenpiteiden sijasta edellyttäen, että tilanne muutoin on samanlainen. Direktiivit, joista määrätään perustamissopimuksen 189 artiklassa, velvoittavat saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle ne on osoitettu, mutta ne jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja menetelmät.

7) Yhteisön toiminnan olisi laajuudeltaan ja luonteeltaan oltava sellaista, että yhteisön toimenpiteitä toteutettaessa jätetään mahdollisimman paljon varaa kansalliselle päätöksenteolle, sen on johdettava toimenpiteen tavoitteen turvaamiseen ja noudatettava perustamissopimuksen vaatimuksia. Yhteisön lainsäädännön noudattamisen ohella olisi huolehdittava siitä, että noudatetaan vakiintuneita kansallisia järjestelyjä ja jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien rakenteita ja toimintaa. Yhteisön toimissa olisi tarvittaessa tarjottava jäsenvaltioille vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa toimenpiteiden tavoitteet, ottaen kuitenkin huomioon tarve varmistaa moitteeton täytäntöönpano.

8) Jos toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta seuraa, että yhteisön toimiin ei ryhdytä, jäsenvaltioiden on toiminnassaan noudatettava perustamissopimuksen 5 artiklan yleisiä sääntöjä ja toteutettava kaikki aiheelliset toimenpiteet täyttääkseen perustamissopimuksesta johtuvat velvoitteensa sekä pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan kyseisen sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

9) Komission olisi, tämän rajoittamatta sen aloite-oikeutta:

— kuultava, lukuun ottamatta erityisen kiireellisiä tapauksia tai sellaisia tapauksia, joihin liittyy luottamuksellisia seikkoja, mahdollisimman monia tahoja ennen säädösehdotusten tekemistä ja julkaistava tausta-asiakirjoja aina, kun se on aiheellista,

— perusteltava ehdotustensa aiheellisuus toissijaisuusperiaatteen näkökulmasta ja annettava asiasta yksityiskohtaisia tietoja ehdotukseen liitetyissä perusteluissa aina, kun se on tarpeen. Yhteisön toiminnan rahoittaminen kokonaan tai osittain yhteisön talousarviosta edellyttää selitystä,

— otettava asianmukaisesti huomioon, että yhteisölle, jäsenvaltioiden hallituksille, paikallisille viranomaisille, taloudellisille toimijoille ja kansalaisille aiheutuvan taloudellisen tai hallinnollisen rasituksen olisi pysyttävä mahdollisimman pienenä, ja sen olisi oltava suhteessa tavoitteeseen,

— annettava Eurooppa-neuvostolle, Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain selvitys perustamissopimuksen 3 b artiklan soveltamisesta. Kyseinen vuosittainen selvitys lähetetään myös alueiden komitealle ja talous- ja sosiaalikomitealle.

10) Eurooppa-neuvosto ottaa huomioon 9 kohdan neljännessä luetelmakohdassa tarkoitetun komission selvityksen unionin toteutu-

nutta kehitystä koskevassa selvityksessä, joka sen on annettava Euroopan parlamentille Euroopan unionista tehdyn sopimuksen D artiklan mukaisesti.

11) Euroopan parlamentti ja neuvosto tutkivat, sovellettavia menettelyjä tarkasti noudattaen ja osana komission ehdotusten yleistä tarkastelua, ovatko ehdotukset perustamissopimuksen 3 b artiklan mukaisia. Tämä koskee sekä komission alkuperäistä ehdotusta että muutoksia, joita Euroopan parlamentti ja neuvosto aikovat tehdä siihen.

12) Euroopan parlamentille ilmoitetaan perustamissopimuksen 189 b ja 189 c artiklassa tarkoitettujen menettelyjen kuluessa 3 b artiklan soveltamista koskevasta neuvoston kannasta erityisissä perusteluissa, joissa neuvosto antaa perustelut yhteisen kannan hyväksymiselle. Neuvosto antaa tiedoksi Euroopan parlamentille ne perusteet, joiden vuoksi se ei pidä komission ehdotusta kokonaisuudessaan tai osittain perustamissopimuksen 3 b artiklan mukaisena.

13) Sitä, ovatko toimenpiteet toissijaisuusperiaatteen mukaisia, tarkastellaan perustamissopimuksen määräysten mukaisesti.

PÖYTÄKIRJA

Jäsenvaltioiden ulkosuhteista silmällä pitäen ulkorajojen ylittämistä

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

OTTAVAT HUOMIOON jäsenvaltioiden tarpeen varmistaa tehokkaat tarkastukset ulkorajoillaan tarvittaessa yhteistyössä kolmansien maiden kanssa,

OVAT SOPINEET seuraavasta määräyksestä, joka liitetään Euroopan yhteisön perustamissopimukseen:

Ulkorajojen ylittämiseen liittyviä toimenpiteitä koskevat määräykset, jotka sisältyvät III a osaston 73 j artiklan 2 alakohdan a alakohtaan, eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella tai tehdä sopimuksia kolmansien maiden kanssa, sikäli kuin ne ovat yhteisön oikeuden ja muiden asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisia.

PÖYTÄKIRJA

Jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta

KORKEAT SOPIMUSOSAPUOLET, jotka

KATSOVAT, että jäsenvaltioiden julkinen yleisradiotoiminta liittyy suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin samoin kuin tarpeeseen turvata viestinnän moniarvoisuus,

OVAT SOPINEET seuraavista tulkitsevista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan yhteisön perustamissopimukseen:

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa rahoittaa julkista yleisradiotoimintaa, siinä määrin kuin rahoitus myönnetään yleisradioyritykselle kunkin jäsenvaltion antaman, määrittelemän ja järjestämän julkisen palvelun tehtävän täyttämiseksi, ja siinä määrin kuin rahoitus ei vaikuta yhteisön kauppa- ja kilpailuolosuhteisiin sellaisessa laajuudessa, että se olisi yleisen edun vastaista, kun samalla otetaan huomioon tällaisen julkisen palvelun tehtävän toteuttaminen.

PÖYTÄKIRJA

Eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

HALUAVAT varmistaa, että eläinten suojelua parannetaan, ja niiden hyvinvointi tuntevina olentoina otetaan huomioon,

OVAT SOPINEET seuraavasta määräyksestä, joka liitetään Euroopan yhteisön perustamissopimukseen:

Laatiessaan ja pannessaan täytäntöön yhteisön maatalous- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita ja tutkimuspolitiikkaa yhteisö ja jäsenvaltiot ottavat eläinten hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon kunnioittaen samalla erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja.

D. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetyt pöytäkirjat

PÖYTÄKIRJA

toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista

KORKEAT SOPIMUSPUOLET

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksiin:

1 *artikla*

Sen estämättä, mitä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 157 artiklan 1 kohdassa, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 9 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 126 artiklan 1 kohdassa määrätään, unionin ensimmäisen laajentumisen voimaantulopäivänä komissiossa on yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta edellyttäen, että kyseiseen päivämäärään mennessä neuvoston ääntenpainotusta on muutettu kaikkien jäsenvaltioiden hyväksyttävissä olevalla tavalla, joko painottamalla äänet uudelleen tai ottamalla käyttöön kaksinkertainen enemmistö, ja siten, että otetaan huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat, erityisesti hyvityksen antaminen niille jäsenvaltioille, jotka luopuvat toisen komission jäsenen nimeämismahdollisuudesta.

2 *artikla*

Viimeistään vuosi ennen sitä, kun Euroopan unionin jäsenten määrä ylittää kaksikymmentä, kutsutaan jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssi koolle toimielinten kokoonpanoa ja toimintaa koskevien perussopimusten määräysten perusteellista uudelleentarkastelua varten.

PÖYTÄKIRJA

Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista

JÄSENVALTIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJAT, jotka

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 216 artiklan, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 77 artiklan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 189 artiklan,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, ja

PALAUTTAVAT MIELEEN JA VAHVISTAVAT 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn päätöksen ja rajoittamatta vastaisuudessa perustettavien toimielinten, elinten ja yksikköjen kotipaikkaa koskevia päätöksiä,

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksiin:

ainoa artikla

a) Euroopan parlamentin kotipaikka on Strasbourg, jossa pidetään kaksitoista kuukausittaista täysistuntoa, mukaan lukien talousarviota käsittelevä istunto. Ylimääräiset täysistunnot pidetään Brysselissä. Euroopan parlamentin valiokunnat kokoontuvat Brysselissä. Euroopan parlamentin pääsihteeristö ja sen osastot sijaitsevat edelleen Luxemburgissa.

b) Neuvoston kotipaikka on Bryssel. Neuvosto pitää huhti-, kesä- ja lokakuussa istuntonsa Luxemburgissa.

c) Komission kotipaikka on Bryssel. Yksiköt, jotka luetellaan 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn päätöksen 7, 8 ja 9 artiklassa, sijaitsevat Luxemburgissa.

d) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kotipaikka on Luxemburg.

e) Tilintarkastustuomioistuimen kotipaikka on Luxemburg.

f) Talous- ja sosiaalikomitean kotipaikka on Bryssel.

g) Alueiden komitean kotipaikka on Bryssel.

h) Euroopan investointipankin kotipaikka on Luxemburg.

i) Euroopan rahapoliittisen instituutin ja Euroopan keskuspankin kotipaikka on Frankfurt.

j) Euroopan poliisiviraston (Europol) kotipaikka on Haag.

PÖYTÄKIRJA

kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

PALAUTTAVAT MIELEEN, että jäsenvaltioiden kansalliset kansanedustuslaitokset valvovat maansa hallituksen toimintaa unioniin liittyvissä kysymyksissä kunkin jäsenvaltion valtiosäännön mukaisten järjestelmien ja käytäntöjen mukaisesti, ja

HALUAVAT kuitenkin kannustaa kansallisia kansanedustuslaitoksia osallistumaan entistä enemmän Euroopan unionin toimintaan ja parantaa niiden mahdollisuuksia ilmaista näkemyksensä niiden kannalta erityisen tärkeiltä vaikuttavissa asioissa,

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksiin:

I Tietojen antaminen jäsenvaltioiden kansallisille kansanedustuslaitoksille

1. Jäsenvaltioiden kansallisille kansanedustuslaitoksille toimitetaan viipymättä kaikki komission tausta-asiakirjat (vihreät ja valkoiset kirjat sekä tiedonannot).

2. Neuvoston Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 151 artiklan 3 kohdan mukaisesti määrittelemät komission säädösehdotukset on toimitettava riittävän ajoissa, jotta kunkin jäsenvaltion hallitus voi varmistaa, että sen oma kansallinen kansanedustuslaitos saa ne asianmukaisesti.

3. Säädösehdotus voidaan ottaa neuvoston esityslistalle päätöksen tekemiseksi joko säädöksen antamisesta tai yhteisen kannan vahvistamisesta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 189 b tai 189 c artiklan mukaisesti aikaisintaan kuuden viikon kuluttua siitä, kun komissio on antanut säädösehdotuksen tai ehdotuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston mukaisesti hyväksyttäväksi toimenpiteeksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle kaikilla yhteisön kielillä, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu, jolloin sen perustelut on esitettävä säädöksessä tai yhteisessä kannassa.

II Yhteisöasioita käsittelevien elinten konferenssi

4. Pariisissa 16 ja 17 päivänä marraskuuta 1989 perustettu yhteisöasioita käsittelevien elinten konferenssi, jäljempänä 'COSAC', voi saattaa aiheellisina pitämänsä näkemykset Euroopan unionin toimielinten tietoon, etenkin niiden säädösehdotusten perusteella, jotka jäsenvaltioiden hallitusten edustajat voivat yhteisellä sopimuksella käsiteltävän asian luonteen huomioon ottaen päättää toimittaa sille.

5. COSAC voi tarkastella kaikkia sellaisia säädösehdotuksia tai aloitteita, jotka liittyvät vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luomiseen ja joilla saattaa olla välittömiä vaikutuksia yksityisten ihmisten oikeuksiin ja vapauksiin. Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle tiedotetaan kaikista COSACin tämän kohdan nojalla esittämistä näkemyksistä.

6. COSAC voi toimittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle

aiheellisina pitämänsä unionin lainsäädäntötoimintaa koskevat näkemykset, erityisesti toissijaisuusperiaatteen soveltamisen, vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen sekä perusoikeuksia koskevien asioiden osalta.

7. COSACin esittämät näkemykset eivät sido kansallisia kansanedustuslaitoksia eivätkä määrää ennalta niiden kantaa.

PÄÄTÖSASIAKIRJA

JÄSENVALTIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJIEN KONFERENSSI, joka kutsuttiin koolle Torinoon 29 päivänä maaliskuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäkuusi päättämään yhteisellä sopimuksella Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin sekä niihin liittyviin tiettyihin asiakirjoihin tehtävistä muutoksista, on hyväksynyt seuraavat tekstit:

I

Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta

II

Pöytäkirjat

A. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitetty pöytäkirja:
   1. Pöytäkirja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklasta

B. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:
   2. Pöytäkirja Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia
   3. Pöytäkirja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin
   4. Pöytäkirja Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta
   5. Pöytäkirja Tanskan asemasta

C. Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:
   6. Pöytäkirja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta
   7. Pöytäkirja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamisesta
   8. Pöytäkirja jäsenvaltioiden ulkosuhteista silmällä pitäen ulkorajojen ylittämistä
   9. Pöytäkirja jäsenvaltioiden julkisesta yleisradiotoiminnasta
   10. Pöytäkirja eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista

D. Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetyt pöytäkirjat:
   11. Pöytäkirja toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista
   12. Pöytäkirja Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista
   13. Pöytäkirja kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa

III

Julistukset

Konferenssi antoi alla luetellut ja tähän päätösasiakirjaan liitetyt julistukset

1. Julistus kuolemanrangaistuksen poistamisesta
2. Julistus yhteistyön lujittamisesta Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin välillä
3. Julistus Länsi-Euroopan unionin osalta
4. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.14 ja K.10 artiklasta
5. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.15 artiklasta
6. Julistus toimintapolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta
7. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.2 artiklasta
8. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan e alakohdasta
9. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.6 artiklan 2 kohdasta
10. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.7 artiklasta
11. Julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta
12. Julistus ympäristövaikutusten arvioinnista
13. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 d artiklasta
14. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 44 artiklan kumoamisesta
15. Julistus Schengenin säännöstön mukaisen suojelun ja turvallisuuden tason säilyttämisestä
16. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdasta
17. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklasta
18. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklan 3 kohdan a alakohdasta
19. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 l artiklan 1 kohdasta
20. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 m artiklasta
21. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 o artiklasta
22. Julistus vammaisista
23. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklassa tarkoitetuista edistämistoimenpiteistä
24. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklasta
25. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklasta
26. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklan 2 kohdasta
27. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 b artiklan 2 kohdasta
28. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 119 artiklan 4 kohdasta
29. Julistus urheilusta
30. Julistus saaristoalueista
31. Julistus 13 päivänä heinäkuuta 1987 tehdystä neuvoston päätöksestä
32. Julistus komission organisaatiosta ja toiminnasta
33. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 188 c artiklan 3 kohdasta
34. Julistus määräaikojen noudattamisesta yhteispäätösmenettelyssä
35. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 191 a artiklan 1 kohdasta
36. Julistus merentakaisista maista ja alueista
37. Julistus Saksan julkisoikeudellisista luottolaitoksista
38. Julistus vapaaehtoispalvelusta
39. Julistus yhteisön lainsäädännön valmistelun laadusta
40. Julistus Euroopan hiili- ja teräsyhteisön kansainvälisten sopimusten tekomenettelystä
41. Julistus avoimuutta, oikeutta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjuntaa koskevista määräyksistä
42. Julistus perussopimusten konsolidoinnista
43. Julistus toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevasta pöytäkirjasta
44. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 2 artiklasta
45. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 4 artiklasta

46. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 5 artiklasta
47. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 6 artiklasta
48. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta
49. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdasta
50. Julistus toimielimistä Euroopan unionin mahdollista laajentumista silmällä pitäen tehdystä pöytäkirjasta
51. Julistus Amsterdamin sopimuksen 10 artiklasta

Konferenssi on ottanut myös huomioon alla luetellut, tähän päätösasiakirjaan liitetyt julistukset:

1. Itävallan ja Luxemburgin julistus luottolaitoksista
2. Tanskan julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.14 artiklasta
3. Saksan, Itävallan ja Belgian julistus toissijaisuudesta
4. Irlannin julistus Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklasta
5. Belgian julistus Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta
6. Belgian, Ranskan ja Italian julistus toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista tehdystä pöytäkirjasta
7. Ranskan julistus merentakaisista departementeista Schengenin säännöstön saattamisesta osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan kannalta
8. Kreikan julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta tehdystä julistuksesta

Lopuksi konferenssi sopi, että tähän päätösasiakirjaan liitetään havainnollisuuden vuoksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen sekä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen tekstit sellaisina kuin ne ovat konferenssin tuloksena tehtyjen muutosten jälkeen.

Tehty Amsterdamissa 2 päivänä lokakuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäseitsemän.

KONFERENSSIN HYVÄKSYMÄT JULISTUKSET

1. Julistus kuolemanrangaistuksen poistamisesta

Viitaten Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 2 kohtaan konferenssi muistuttaa, että ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4 päivänä marraskuuta 1950 Roomassa tehtyyn Euroopan yleissopimukseen liitetyssä kuudennessa pöytäkirjassa, jonka suurin osa jäsenvaltioista on allekirjoittanut ja ratifioinut, määrätään kuolemanrangaistuksen poistamisesta.

Tässä yhteydessä konferenssi toteaa, että edellä mainitun pöytäkirjan 28 päivänä huhtikuuta 1983 tapahtuneen allekirjoittamisen jälkeen kuolemanrangaistus on poistettu useimmissa jäsenvaltioissa ja että sitä ei ole sovellettu missään niistä.

2. Julistus yhteistyön lujittamisesta Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin välillä

Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin yhteistyön kehittämistä silmällä pitäen konferenssi kehottaa neuvostoa pyrkimään ottamaan pian käyttöön neuvoston pääsihteeristön henkilöstön luotettavuuden selvittämistä varten aiheelliset järjestelyt.

3. Julistus Länsi-Euroopan unionin osalta

Konferenssi ottaa huomioon seuraavan Länsi-Euroopan unionin (WEU) ministerineuvoston 22 päivänä heinäkuuta 1997 hyväksymän julistuksen

''LÄNSI-EUROOPAN UNIONIN JULISTUS LÄNSI-EUROOPAN UNIONIN TEHTÄVÄSTÄ JA SEN SUHTEISTA EUROOPAN UNIONIIN JA ATLANTIN LIITTOON (käännös)

JOHDANTO

1. Länsi-Euroopan unionin (WEU) jäsenvaltiot sopivat vuonna 1991 Maastrichtissa siitä, että on tarpeen kehittää todellinen Euroopan turvallisuus- ja puolustusidentiteetti ja lisätä Euroopan vastuuta puolustuksen alalla. Ottaen huomioon Amsterdamin sopimuksen ne vahvistavat tarpeen jatkaa ja lisätä näitä ponnisteluja. WEU on Euroopan unionin (EU) kehityksen erottamaton osa, joka tarjoaa unionille mahdollisuuden operatiivisen toimintakyvyn käyttämiseen erityisesti Petersbergin tehtävien osalta, ja se on olennainen osa Euroopan turvallisuus- ja puolustusidentiteetin kehitystä Atlantin liitossa Pariisin julistuksen ja Naton ministerien Berliinissä tekemien päätösten mukaisesti.

2. WEU:n neuvostoon kuuluvat nykyään kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ja kaikki Atlantin liiton eurooppalaiset jäsenet asemansa mukaisesti. Tässä neuvostossa kokoontuvat myös nämä valtiot ja Euroopan unionin kanssa assosiaatiosopimuksen tehneet Keski- ja Itä-Euroopan maat, jotka ovat hakeneet sekä Euroopan unionin että Atlantin liiton jäsenyyttä. WEU muodostaa näin asianmukaiset puitteet Euroopan maiden vuoropuhelulle ja yhteistyölle kysymyksissä, jotka koskevat turvallisuutta ja puolustusta niiden laajassa merkityksessä.

3. Tässä yhteydessä WEU ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston, joka koskee EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja erityisesti sen J.3 artiklan 1 kohdan ja J.7 artiklan sekä pöytäkirjan J.7 artiklasta, jotka kuuluvat seuraavasti:

J.3 artiklan 1 kohta

''*1. Eurooppa-neuvosto määrittelee yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat, myös asioissa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.*''

J.7 artikla

''*1. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittää kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, mukaan lukien toisen alakohdan mukaisesti asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.*

Länsi-Euroopan unioni (WEU) on Euroopan unionin kehityksen erottamaton osa, ja se muodostaa unionille mahdollisuuden operatiivisen toimintakyvyn käyttämiseen erityisesti 2 kohdan yhteydessä. WEU tukee unionia määriteltäessä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puolustukseen liittyviä näkökohtia tämän artiklan mukaisesti. Unioni pyrkii tämän mukaisesti edistämään kiinteämpiä institutionaalisia suhteita WEU:hun, silmällä pitäen mahdollisuutta sulauttaa WEU unioniin, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Tässä artiklassa tarkoitettu unionin politiikka ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, siinä pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa (Nato), ja se on

sopusoinnussa tuossa yhteydessä määritettävän yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa.

Yhteisen puolustuspolitiikan asteittaista määrittelemistä tuetaan jäsenvaltioiden pitäessä sitä aiheellisena jäsenvaltioiden välisellä puolustusmateriaaleja koskevalla yhteistyöllä.

2. Tässä artiklassa tarkoitettuihin kysymyksiin kuuluvat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen mukaan lukien.

3. Unioni käyttää WEU:ta niiden unionin päätösten ja toimien valmistelussa ja toteuttamisessa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.

Eurooppa-neuvoston toimivalta vahvistaa suuntaviivoja J.3 artiklan mukaisesti koskee myös WEU:ta niissä asioissa, joissa unioni käyttää WEU:ta.

Kun unioni käyttää WEU:ta 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevien unionin päätösten valmistelussa ja toteuttamisessa, kaikilla unionin jäsenvaltioilla on oikeus osallistua täysimääräisesti kyseisiin tehtäviin. Neuvosto hyväksyy yhteisymmärryksessä WEU:n toimielinten kanssa tarpeelliset käytännön järjestelyt, jotta kullakin kyseisiin tehtäviin osallistuvalla jäsenvaltiolla on mahdollisuus osallistua täysimääräisesti ja tasavertaisesti suunnitteluun ja päätöksentekoon WEU:ssa.

Tässä kohdassa tarkoitettujen puolustuksen alalla merkityksellisten päätösten tekeminen ei rajoita 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen politiikkojen ja velvoitteiden soveltamista.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä kiinteämmän yhteistyön kehittämistä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä kahdenvälisesti WEU:n tai Atlantin liiton yhteydessä, ellei tällainen yhteistyö ole ristiriidassa tässä osastossa määrätyn yhteistyön kanssa tai estä sitä.

5. Tämän artiklan tavoitteiden edistämiseksi tämän artiklan määräyksiä tarkistetaan N artiklan mukaisesti.''

Pöytäkirja J.7 artiklasta

''*KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka*

PITÄVÄT MIELESSÄ tarpeen panna täysimittaisesti täytäntöön Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 3 kohdan määräykset,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että J.7 artiklan mukaisesti unionin politiikka ei vaikuta eräiden jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, siinä pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa (Nato), ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä toteutettavan yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa,

OVAT SOPINEET seuraavasta määräyksestä, joka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen:

Euroopan unioni laatii yhdessä Länsi-Euroopan unionin kanssa niiden välistä lujitettua yhteistyötä koskevat järjestelyt vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta.''

A. WEU:N SUHTEET EUROOPAN UNIONIIN: OSALLISTUMINEN AMSTERDAMIN SOPIMUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOON

4. WEU:n jäsenvaltiot asettivat 10 päivänä joulukuuta 1991 antamassaan julistuksessa Länsi-Euroopan unionin tehtävästä ja sen suhteista Euroopan unioniin ja Atlantin liittoon tavoitteekseen ''toteuttaa WEU vaiheittain puolustusta koskevana Euroopan unionin osana''. Ne vahvistavat nyt tämän tavoitteen sellaisena kuin sitä on kehitetty Amsterdamin sopimuksessa.

5. Kun unioni käyttää WEU:ta, WEU valmistelee ja toteuttaa niitä unionin päätöksiä ja toimia, joilla on merkitystä puolustuksen kannalta.

Valmistellessaan ja toteuttaessaan niitä EU:n päätöksiä ja toimia, joihin unioni käyt-

tää WEU:ta, WEU toimii Eurooppa-neuvoston määrittelemien suuntaviivojen mukaisesti.

WEU tukee Euroopan unionia määriteltäessä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puolustukseen liittyviä näkökohtia Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklan mukaisesti.

6. WEU vahvistaa, että kun Euroopan unioni käyttää WEU:ta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevien unionin päätösten valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi, kaikilla unionin jäsenvaltioilla on oikeus osallistua täysimääräisesti kyseisiin tehtäviin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

WEU kehittää tarkkailijoiden asemaa WEU:ssa J.7 artiklan 3 kohdan mukaisesti ja hyväksyy tarpeelliset käytännön järjestelyt, jotta kaikilla WEU:n EU:n pyynnöstä toteuttamiin tehtäviin osallistuvilla EU:n jäsenvaltioilla on mahdollisuus osallistua täysimääräisesti ja tasavertaisesti suunnitteluun ja päätöksentekoon WEU:ssa.

7. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.7 artiklaa koskevan pöytäkirjan mukaisesti WEU laatii yhdessä Euroopan unionin kanssa niiden välistä lujitettua yhteistyötä koskevat järjestelyt. Tässä yhteydessä voidaan jo nyt mainita joukko toimenpiteitä, joista eräitä jo tarkastellaan WEU:ssa. Näitä ovat muun muassa:

— järjestelyt, joiden tarkoituksena on parantaa neuvottelu- ja päätöksentekomenettelyjen yhteensovittamista molemmissa järjestöissä erityisesti kriisitilanteissa,

— molempien järjestöjen asianomaisten elinten yhteisten kokousten järjestäminen,

— WEU:n ja EU:n puheenjohtajakausien järjestyksen sekä molempien järjestöjen hallinnollisten määräysten ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen mahdollisuuksien mukaan,

— WEU:n pääsihteeristön ja EU:n neuvoston pääsihteeristön yksiköiden toiminnan tiivis koordinointi, mukaan lukien henkilöstön vaihto ja siirto,

— sellaisten järjestelyjen kehittäminen, joiden avulla EU:n asianomaiset elimet, mukaan lukien toimintapolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö, voivat käyttää WEU:n suunnitteluesikunnan, kriisien tarkkailukeskuksen ja satelliittikeskuksen resursseja,

— tarvittaessa EU:n ja WEU:n puolustusmateriaalialan yhteistyö eurooppalaisen puolustusmateriaalialan yhteistyöelimen, Länsi-Euroopan varusteluryhmän (WEAG) puitteissa ja Euroopan varustelualan markkinoiden järkiperäistämiseen ja Euroopan varustelutoimiston perustamiseen liittyen,

— käytännön järjestelyt, joiden tarkoituksena on varmistaa yhteistyö Euroopan komission kanssa ja joissa otetaan huomioon komission tehtävä YUTP:ssa sellaisena kuin se on määritelty Amsterdamin sopimuksessa,

— Euroopan unionin kanssa toteutettujen turvallisuusjärjestelyjen parantaminen.

B. WEU:N JA NATON VÄLISET SUHTEET ATLANTIN LIITOSSA KEHITETTÄVÄN EUROOPAN TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSIDENTITEETIN OSALTA

8. Atlantin liitto säilyy Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisen yhteisen puolustuksen perustana. Sillä on edelleen erittäin tärkeä asema Atlantin liittoon kuuluvien maiden keskinäisenä neuvottelupaikkana ja kehyksenä, jossa ne sopivat maiden Washingtonin sopimuksen mukaisia turvallisuus- ja puolustussitoumuksia koskevasta politiikasta. Atlantin liitto on aloittanut mukautus- ja uudistusprosessin voidakseen toteuttaa tehokkaammin kaikki eri tehtävänsä. Tämän prosessin tarkoituksena on vahvistaa ja uudistaa transatlanttista kumppanuutta ja siihen sisältyy Euroopan turvallisuus- ja puolustusidentiteetin rakentaminen Atlantin liitossa.

9. WEU on olennainen osa Euroopan turvallisuus- ja puolustusidentiteetin kehittämistä Atlantin liitossa ja se pyrkii jatkuvasti vah-

vistamaan institutionaalista ja konkreettista yhteistyötään Naton kanssa.

10. Sen lisäksi, että WEU tukee yhteistä puolustusta Washingtonin sopimuksen 5 artiklan ja muutetun Brysselin sopimuksen V artiklan mukaisesti, sillä on aktiivinen tehtävä konfliktien ehkäisemisessä ja kriisien hallinnassa, kuten Petersbergin julistuksessa todetaan. WEU sitoutuu tässä yhteydessä toteuttamaan täysimääräisesti sille osoitetut tehtävät kunnioittaen näiden kahden järjestön välistä täydellistä avoimuutta ja niiden keskinäistä täydentävyyttä.

11. WEU vahvistaa, että tämä identiteetti perustuu asianmukaisille sotilaallisille periaatteille ja sitä tukee tarkoituksenmukainen sotilaallinen suunnittelu ja että se mahdollistaa sotilaallisesti yhtenäisten ja tehokkaiden joukkojen perustamisen, jotka pystyvät toimimaan WEU:n poliittisessa valvonnassa ja strategisella johdolla.

12. Tätä tarkoitusta varten WEU kehittää yhteistyötään Naton kanssa, erityisesti seuraavilla aloilla:

— WEU:n ja Naton välillä kriisitilanteen neuvottelujärjestelmät,

— WEU:n aktiivinen osallistuminen Naton puolustussuunnitteluprosessiin,

— WEU:n ja Naton toiminnalliset suhteet sellaisten operaatioiden suunnittelua, valmistelua ja johtamista varten, joissa käytetään Naton voimavaroja ja toimintakykyä WEU:n poliittisessa valvonnassa ja strategisella johdolla, erityisesti:

* Naton yhteistyössä WEU:n kanssa toteuttama sotilaallinen suunnittelu sekä harjoitukset,

* puitesopimuksen laatiminen Naton keinojen ja mahdollisuuksien siirrosta, seurannasta ja palauttamisesta,

* WEU:n ja Naton väliset suhteet eurooppalaisten komentojärjestelyjen yhteydessä.

Tämä yhteistyö kehittyy edelleen, erityisesti ottaen huomioon Atlantin liiton mukauttamisen.

C. WEU:N OPERATIIVINEN TEHTÄVÄ EUROOPAN TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSIDENTITEETIN (ESDI) KEHITTÄMISESSÄ

13. WEU kehittää tehtäväänsä eurooppalaisena poliittisena ja sotilaallisena kriisinhallinnan elimenä, joka käyttää WEU-mailta käyttöönsä saamia kansallisia tai monikansallisia voimavaroja ja toimintakykyä ja joka turvautuu tarvittaessa Naton keinoihin ja mahdollisuuksiin kehitteillä olevien järjestelyjen mukaisesti. Tässä yhteydessä WEU tukee myös Yhdistyneitä Kansakuntia ja ETYJ:iä niiden kriisinhallintatoimissa.

WEU edistää Euroopan Unionin perustamissopimuksen J.7 artiklan puitteissa asteittain määriteltävää yhteistä puolustuspolitiikkaa ja huolehtii sen käytännön toteuttamisesta kehittämällä edelleen toiminnallista tehtäväänsä.

14. Tätä tarkoitusta varten WEU jatkaa työtään seuraavilla aloilla:

— WEU on kehittänyt kriisinhallinnan järjestelmät ja menettelyt, jotka saatetaan ajan tasalle sitä mukaa kuin WEU:n kokemus kasvaa harjoitusten ja operaatioiden myötä. Petersbergin tehtävien täytäntöönpano vaatii joustavia toimintamuotoja, jotka on mukautettu erilaisiin kriisitilanteisiin ja joissa hyödynnetään parhaalla tavalla käytettävissä olevia voimavaroja, mukaan lukien turvautuminen kansalliseen esikuntaan, joka voi olla toimintaa johtavan valtion käyttöön tarjoama, tai monikansalliseen, WEU:lle vastuulliseen esikuntaan, tai Naton voimavaroihin ja toimintakykyyn.

— WEU on jo laatinut alustavat päätelmät yhteisen eurooppalaisen puolustuspolitiikan määrittelystä, mikä on yhteisen eurooppalaisen puolustuspolitiikan tavoitteiden, soveltamisalan ja keinojen ensimmäinen edistysaskel.

WEU jatkaa työtään tukeutuen erityisesti

Pariisin julistukseen ja ottaen huomioon Birminghamin kokouksen jälkeen pidettyjen WEU:n ja Naton huippukokousten ja ministerikokousten päätösten asiaankuuluvat osat. Se keskittyy erityisesti seuraaviin aloihin:

* määrittelee periaatteet, joita noudatetaan WEU:n valtioiden asevoimien käytössä WEU:n Petersberg-tyyppisissä operaatioissa eurooppalaisten yhteisten turvallisuutta koskevien etujen tukemiseksi,

* järjestää sellaiset toiminnalliset välineet Petersbergin tehtäviin kuten yleis- ja tilannesuunnittelu sekä harjoitustoiminta, asevoimien valmistelu ja yhteentoimivuus, mukaan luettuna WEU:n osallistuminen tarvittaessa Naton puolustuksen suunnitteluun,

* strateginen liikkuvuus sen käynnissä olevan työskentelynsä pohjalta,

* puolustusta koskeva tiedustelu sen suunnitteluyksikkönsä, kriisien tarkkailukeskuksensa ja satelliittikeskuksensa toimesta.

— WEU on toteuttanut useita toimenpiteitä, joiden avulla se on vahvistanut toiminnallista tehtäväänsä (suunnitteluyksikkö, kriisien tarkkailukeskus, satelliittikeskus). WEU:n päätoimipaikan sotilaallisten yksiköiden toiminnan parantaminen ja sotilaallisen komitean perustaminen neuvoston johdolla antavat uutta vahvistusta tärkeille rakenteille WEU:n operaatioiden valmistelun ja johtamisen onnistumista ajatellen.

— WEU:n liitännäisjäsenten ja tarkkailijoiden kaikkiin sen operaatioihin osallistumisen mahdollistamiseksi WEU tutkii myös tarpeelliset yksityiskohtaiset säännöt, jotta sen liitännäisjäsenet ja tarkkailijat voisivat täysimääräisesti ja asemansa mukaisesti osallistua kaikkiin WEU:n operaatioihin.

— WEU muistuttaa, että liitännäisjäsenet osallistuvat samalta pohjalta kuin täysjäsenet operaatioihin, joita ne edistävät, sekä niihin liittyviin harjoituksiin ja suunnitteluun. WEU tutkii lisäksi kysymystä tarkkailijoiden mahdollisimman täysimääräisestä osallistumisesta asemansa mukaisesti WEU:ssa tapahtuvaan suunnitteluun ja päätöksentekoon kaikkien operaatioiden osalta, joihin ne osallistuvat.

— WEU tutkii tarvittaessa neuvottelemalla toimivaltaisten elinten kanssa liitännäisjäsentensä ja tarkkailijoiden mahdollisimman suurta osallistumismahdollisuutta sen toimintaan asemansa mukaisesti. Se käsittelee erityisesti toimintaa puolustusmateriaalikysymyksissä, avaruustoiminnan ja sotilasopintojen aloilla.

— WEU tutkii, miten se voisi vahvistaa liitännäiskumppanien osallistumista yhä useampiin eri toimintoihin.''

4. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.14 ja K.10 artiklasta

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.14 ja K.10 artiklan tai niiden perusteella tehtyjen sopimusten määräykset eivät merkitse toimivallan siirtoa jäsenvaltioilta Euroopan unionille.

5. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.15 artiklasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että jäsenvaltiot huolehtivat, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.15 artiklassa tarkoitettu poliittinen komitea voi kokoontua milloin tahansa kansainvälisten kriisien tai muiden kiireellisten asioiden vuoksi hyvin lyhyellä varoitusajalla poliittisten osastojen päälliköiden tai heidän sijaistensa tasolla.

6. Julistus toimintapolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön perustamisesta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että:

1. Neuvoston pääsihteeristöön perustetaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) korkeana edustajana toimivan neuvoston pääsihteerin alainen toimintapolitiikan suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö. Komission kanssa luodaan asianmukainen yhteistyö sen varmistamiseksi, että toiminta on täysin yhdenmukaista unionin taloudellisten ulkosuhteiden ja kehityspolitiikan kanssa.

2. Yksikön tehtävänä on:

a) seurata ja analysoida YUTP:han liittyvillä aloilla tapahtuvaa kehitystä;

b) laatia arvioita unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisista eduista ja määrittää aloja, joihin YUTP voisi keskittyä tulevaisuudessa;

c) laatia arvioita ja varoittaa riittävän ajoissa sellaisista tapahtumista tai tilanteista, mahdolliset poliittiset kriisit mukaan lukien, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan;

d) laatia joko neuvoston tai puheenjohtajavaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan perusteltuja esityksiä politiikkavaihtoehdoista, jotka esitetään neuvostossa puheenjohtajavaltion valtuutuksella politiikkaa suunniteltaessa, ja jotka voivat sisältää analyysejä, suosituksia ja toimintasuunnitelmia YUTP:tä varten.

3. Yksikön muodostaa pääsihteeristöstä, jäsenvaltioista, komissiosta ja WEU:sta tehtävään otettu henkilöstö.

4. Jäsenvaltiot ja komissio voivat tehdä yksikölle ehdotuksia käsiteltävistä asioista.

5. Jäsenvaltiot ja komissio osallistuvat politiikan suunnitteluvaiheeseen antamalla mahdollisimman laajasti asiaa koskevia, myös luottamuksellisia tietoja.

7. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.2 artiklasta

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.2 artiklan mukainen poliisiyhteistyö, Europolin toiminta mukaan lukien, on kuuluttava kussakin jäsenvaltiossa sovellettavien sääntöjen mukaisen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten harjoittaman asianmukaisen oikeudellisen tarkastelun piiriin.

8. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan e alakohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että K.3 artiklan e alakohdasta ei seuraa, että jäsenvaltioilla, joiden oikeusjärjestelmässä ei ole määräyksiä vähimmäisseuraamuksista, olisi velvollisuus ottaa käyttöön sellaisia.

9. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.6 artiklan 2 kohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevat aloitteet ja neuvoston kyseisen määräyksen nojalla antamat säädökset julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* neuvoston ja komission asiaa koskevien työjärjestysten mukaisesti.

10. Julistus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.7 artiklasta

Konferenssi toteaa, että jäsenvaltio voi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen antaessaan varata itselleen oikeuden antaa kansallisessa lainsäädännössä säännöksiä, joiden mukaan, kun K.7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa koskeva kysymys tulee esille sellaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, kyseinen tuomioistuin on velvollinen siirtämään asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11. Julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta

Euroopan unioni kunnioittaa eikä puutu siihen asemaan, joka kirkoilla ja uskonnollisilla yhdistyksillä tai yhdyskunnilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltioissa.

Euroopan unioni kunnioittaa myös elämänkatsomuksellisten ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa.

12. Julistus ympäristövaikutusten arvioinnista

Konferenssi toteaa, että komissio sitoutuu tekemään ympäristövaikutusten arvioinnin niiden ehdotusten yhteydessä, joilla voi olla ympäristön kannalta merkittäviä vaikutuksia.

13. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 d artiklasta

Julkisia palveluja koskevien Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 d artiklan määräysten täytäntöönpanossa noudatetaan täysimääräisesti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, muun muassa tasa-arvoisen kohtelun sekä palvelujen laadun ja jatkuvuuden periaatteita.

14. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 44 artiklan kumoamisesta

Se, että kumotaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 44 artikla, joka sisältää viittauksen jäsenvaltioiden väliseen luonnolliseen suosituimmuuteen vähimmäishintoja siirtymäkauden aikana vahvistettaessa, ei vaikuta yhteisöllisen suosituimmuuden periaatteeseen, sellaisena kuin se on määriteltynä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

15. Julistus Schengenin säännöstön mukaisen suojelun ja turvallisuuden tason säilyttämisestä

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että neuvoston toteuttamien toimenpiteiden, joilla korvataan vuoden 1990 Schengenin yleissopimukseen sisältyviä määräyksiä yhteisillä rajoilla tehtävien tarkastusten poistamisesta, olisi taattava vähintään edellä mainittujen Schengenin yleissopimuksen määräysten mukainen suojelun ja turvallisuuden taso.

16. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että unionin ja jäsenvaltioiden ulkopoliittiset näkökohdat otetaan huomioon sovellettaessa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 j artiklan 2 alakohdan b alakohtaa.

17. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklasta

Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun ja muiden asianomaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa luodaan kuulemismenettely turvapaikkapolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä.

18. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklan 3 kohdan a alakohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että jäsenvaltiot voivat neuvotella ja tehdä sopimuksia kolmansien maiden kanssa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 k artiklan 3 kohdan a alakohtaan kuuluvilla aloilla, jos nämä sopimukset ovat yhteisön oikeuden mukaisia.

19. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 l artiklan 1 kohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että jäsenvaltiot saavat ottaa ulkopoliittiset näkökohdat huomioon täyttäessään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 l artiklan 1 kohtaan perustuvia velvollisuuksiaan.

20. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 m artiklasta

Toimenpiteet, jotka toteutetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 m artiklan nojalla, eivät estä jäsenvaltioita soveltamasta valtiosääntöönsä sisältyviä lehdistönvapautta ja muiden tiedotusvälineiden ilmaisuvapautta koskevia säännöksiä.

21. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 o artiklasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että neuvosto tarkastelee Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 73 o artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuun päätökseen liittyviä tekijöitä ennen 73 o artiklassa tarkoitetun viiden vuoden päättymistä, jotta kyseinen päätös tehtäisiin ja sitä sovellettaisiin välittömästi kyseisen määräajan päättymisen jälkeen.

22. Julistus vammaisista

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että suunniteltaessa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 100 a artiklan mukaisia toimenpiteitä yhteisön toimielimet ottavat huomioon vammaisten tarpeet.

23. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklassa tarkoitetuista edistämistoimenpiteistä

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklassa tarkoitettujen edistämistoimenpiteiden yhteydessä olisi aina:

— perusteltava toimenpiteiden toteuttaminen; perustelun on tukeuduttava objektiiviseen arvioon toimenpiteiden tarpeellisuudesta sekä toimenpiteiden tuottamaan lisäarvoon yhteisön tasolla;

— määriteltävä toimenpiteiden kesto, joka voi olla enintään viisi vuotta;

— ilmoitettava toimenpiteiden rahoitukseen annettava enimmäismäärä, jonka pitäisi ilmentää sitä, että toimenpiteet ovat luonteeltaan edistäviä.

24. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklasta

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 109 r artiklasta johtuvien menojen on katsottava kuuluvan rahoitusnäkymien otsikkokohtaan 3.

25. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklasta

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklasta johtuvien menojen on katsottava kuuluvan rahoitusnäkymien otsikkokohtaan 3.

26. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklan 2 kohdasta

Korkeat sopimuspuolet toteavat, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 artiklan 2 kohtaa koskevissa keskusteluissa vallitsi yhteisymmärrys siitä, että yhteisön tarkoituksena sen asettaessa vähimmäisvaatimuksia työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelulle ei ole olosuhteisiin nähden aiheettomalla tavalla syrjiä pienten ja keskisuurten yritysten työntekijöitä.

27. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 b artiklan 2 kohdasta

Korkeat sopimuspuolet julistavat, että ensimmäisenä järjestelynä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 b artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen, työnantajien ja työntekijöiden välisten yhteisön tason sopimusten soveltamiseksi on sopimusten sisällön kehittäminen työehtosopimuksin kunkin jäsenvaltion sääntöjen mukaisesti, joten tämä järjestely ei velvoita jäsenvaltioita soveltamaan sopimuksia sellaisenaan tai laatimaan sääntöjä niiden saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä taikka velvoita jäsenvaltioita muuttamaan voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä sopimusten täytäntöönpanon helpottamiseksi.

28. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 119 artiklan 4 kohdasta

Toteuttaessaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 119 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä jäsenvaltioiden olisi ensisijaisesti pyrittävä parantamaan naisten asemaa työelämässä.

29. Julistus urheilusta

Konferenssi korostaa urheilun yhteiskunnallista merkitystä, erityisesti sen merkitystä identiteetin luomisessa ja ihmisiä yhdistävänä tekijänä. Tämän vuoksi konferenssi kehottaa Euroopan unionin elimiä kuuntelemaan urheilujärjestöjä silloin, kun on kyse tärkeistä urheiluun vaikuttavista asioista. Tällöin on erityisesti kiinnitettävä huomiota amatööriurheilun erityispiirteisiin.

30. Julistus saaristoalueista

Konferenssi on tietoinen siitä, että saaristoalueet kärsivät saaristoasemaansa liittyvistä rakenteellisista puutteista, joiden pysyvyys vaikeuttaa näiden alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

Konferenssi on niin ikään tietoinen siitä, että nämä puutteet on otettava yhteisön lainsäädännössä huomioon ja että perustelluissa tapauksissa voidaan toteuttaa erityistoimenpiteitä näiden alueiden hyväksi, jotta ne voitaisiin yhdentää paremmin oikeudenmukaisin edellytyksin sisämarkkinoihin.

31. Julistus 13 päivänä heinäkuuta 1987 tehdystä neuvoston päätöksestä

Konferenssi kehottaa komissiota antamaan neuvoston käsiteltäväksi viimeistään vuoden 1998 loppuun mennessä ehdotuksen menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 13 päivänä heinäkuuta 1987 tehdyn neuvoston päätöksen muuttamisesta.

32. Julistus komission organisaatiosta ja toiminnasta

Konferenssi panee merkille, että komission tarkoituksena on valmistella kollegion tehtävien uudelleenorganisointia hyvissä ajoin vuonna 2000 toimintansa aloittavaa uutta komissiota varten varmistaakseen parhaan mahdollisen jaon perinteisten salkkujen ja erityistehtävien välillä.

Konferenssi katsoo tässä yhteydessä, että komission puheenjohtajalla on oltava laaja harkintavalta kollegion sisäisessä tehtävänjaossa ja silloin kun tehtävänjako tapahtuu uudelleen komission toimikauden aikana.

Konferenssi kiinnittää myös huomiota siihen, että komissiolla on tarkoitus uudistaa samanaikaisesti yksiköidensä organisointia. Se toteaa erityisesti, että on suotavaa antaa ulkosuhteet komission varapuheenjohtajan vastuualueeksi.

33. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 188 c artiklan 3 kohdasta

Konferenssi kehottaa tilintarkastustuomioistuinta, Euroopan investointipankkia ja komissiota pitämään voimassa nykyisen kolmikantasopimuksen. Jos jokin osapuoli vaatii uutta tekstiä tai tekstin tarkistusta, osapuolten on pyrittävä pääsemään sopimukseen tällaisesta tekstistä ottaen huomioon kunkin edut.

34. Julistus määräaikojen noudattamisesta yhteispäätösmenettelyssä

Konferenssi kehottaa Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja komissiota pyrkimään kaikin mahdollisin tavoin siihen, että yhteispäätösmenettely toimii mahdollisimman joutuisasti. Konferenssi muistuttaa, että on tärkeää noudattaa täsmällisesti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 189 b artiklassa vahvistettuja määräaikoja, ja painottaa, että mainitun artiklan 7 kohdan mukaiseen mahdollisuuteen kyseisten määräaikojen pidentämiseen olisi turvauduttava vain, jos se on ehdottoman tarpeellista. Missään tapauksessa Euroopan parlamentin toisen käsittelyn ja sovittelukomiteakäsittelyn päättymisen välinen aika ei saisi olla pidempi kuin yhdeksän kuukautta.

35. Julistus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 191 a artiklan 1 kohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 191 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen periaatteiden ja edellytysten mukaan jäsenvaltio voi vaatia, ettei komissio tai neuvosto toimita kolmansille osapuolille kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa, ellei kyseinen valtio ole siihen etukäteen antanut suostumusta.

36. Julistus merentakaisista maista ja alueista

Konferenssi toteaa, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen neljännessä osassa perustettu merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatiota koskeva erityisjärjestelmä luotiin maille ja alueille, joiden lukumäärä oli suuri, yhteispinta-ala oli laaja ja väestömäärä huomattava. Tämä järjestelmä on kehittynyt vain vähän vuodesta 1957.

Konferenssi toteaa, että nykyisin merentakaisia maita ja alueita on vain 20 ja että kyse on erittäin laajalla alueella sijaitsevista saarialueista, joiden asukasmäärä on yhteensä noin 900 000. Sen lisäksi suurin osa merentakaisista maista ja alueista on rakenteeltaan varsin jälkeenjääneitä, mikä johtuu erityisen vakavista maantieteellisistä ja taloudellisista haitoista. Näissä olosuhteissa erityinen assosiaatiojärjestelmä sellaisena kuin se luotiin vuonna 1957 ei voi enää vastata tehokkaasti merentakaisten maiden ja alueiden kehityksen haasteisiin.

Konferenssi palauttaa juhlallisesti mieliin, että assosiaation tavoitteena on edistää näiden maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä luoda kiinteät taloudelliset suhteet niiden ja koko Euroopan unionin välille.

Tämän vuoksi konferenssi kehottaa neuvostoa helmikuuhun 2000 mennessä tarkastelemaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 136 artiklan määräysten mukaisesti kyseistä assosiaatiojärjestelmää ottaen huomioon seuraavat neljä tavoitetta:

— edistää tehokkaammin merentakaisten maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä,

— kehittää merentakaisten maiden ja alueiden ja Euroopan unionin välisiä taloudellisia suhteita,

— ottaa paremmin huomioon kunkin merentakaisen maan ja alueen moninaisuus ja omaleimaisuus, myös sijoittautumisvapauden osalta,

— varmistaa, että rahoitusvälineen tehokkuutta parannetaan.

37. Julistus Saksan julkisoikeudellisista luottolaitoksista

Konferenssi panee merkille komission näkemyksen, jonka mukaan yhteisön nykyiset kilpailusäännöt sallivat ottaa täysimääräisesti huomioon Saksan nykyisten julkisoikeudellisten luottolaitosten tarjoamat yleishyödylliset taloudelliset palvelut sekä näille laitoksille suodut järjestelyt palveluihin liittyvien kustannusten korvaamiseksi. Saksan tehtävänä on siten määrittää, millä tavalla se mahdollistaa paikallisille ja alueellisille viranomaisille sen, että ne voivat omilla alueillaan täyttää tehtävänsä eli tarjota käyttöön kattavan ja tehokkaan rahoituksen perusrakenteen. Tällaiset järjestelyt eivät saa haitata kilpailun edellytyksiä enemmän kuin on tarpeellista näiden erityisten tehtävien suorittamiseksi, eivätkä ne myöskään saa olla yhteisön edun vastaisia.

Konferenssi muistuttaa, että Eurooppa-neuvosto kehotti komissiota tarkastelemaan, onko muissa jäsenvaltioissa samanlaisia tapauksia, soveltamaan tarvittaessa samoja määräyksiä samanlaisiin tapauksiin ja ilmoittamaan niistä neuvostolle sen kokoontuessa ECOFIN-kokoonpanossa.

38. Julistus vapaaehtoispalvelusta

Konferenssi tunnustaa vapaaehtoispalvelun merkittävän osuuden yhteiskunnallisen yhteisvastuullisuuden kehittämisessä.

Yhteisö edistää vapaaehtoisjärjestöjen Euroopan laajuista ulottuvuutta painottamalla erityisesti tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä nuorten ja ikääntyneiden osallistumista vapaaehtoistyöhön.

39. Julistus yhteisön lainsäädännön valmistelun laadusta

Konferenssi toteaa, että yhteisön lainsäädännön valmistelun laatu on keskeinen edellytys sille, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat soveltaa lainsäädäntöä moitteettomasti ja että kansalaiset ja taloudelliset toimijat voivat ymmärtää sitä paremmin. Konferenssi palauttaa mieleen 11 ja 12 päivänä joulukuuta 1992 kokoontuneen Edinburghin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan asiaa koskevat päätelmät sekä 8 päivänä kesäkuuta 1993 annetun neuvoston päätöslauselman yhteisön lainsäädännön valmistelun laadusta (*Euroopan yhteisöjen virallinen lehti* N:o C 166, 17.6.1993, s. 1).

Konferenssi katsoo, että yhteisön lainsäädäntömenettelyyn osallistuvat kolme toimielintä, Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio, antavat lainsäädännön valmistelun laatua koskevia suuntaviivoja. Konferenssi korostaa, että yhteisön lainsäädännön olisi oltava helpommin yleisön saatavilla ja ilmaisee sen vuoksi tyytyväisyytensä 20 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä toimielinten välisellä sopimuksella käyttöön otetun, säädöstekstien virallista kodifiointia koskevan nopeutetun menetelmän (*Euroopan yhteisöjen virallinen lehti* N:o C 102, 4.4.1996, s. 2) hyväksymisestä ja sen täytäntöönpanon aloittamisesta.

Konferenssi toteaa sen vuoksi, että Euroo-

pan parlamentin, neuvoston ja komission olisi:

— laadittava yhteisellä sopimuksella suuntaviivat yhteisön lainsäädännön valmistelun laadun parantamiseksi ja noudatettava kyseisiä suuntaviivoja tarkastellessaan ehdotuksia tai suunnitelmia yhteisön säädöksiksi ja toteutettava tarpeellisina pitämänsä sisäiset organisaatiotoimenpiteet sen varmistamiseksi, että kyseisiä suuntaviivoja sovelletaan asianmukaisesti,

— tehtävä parhaansa nopeuttaakseen säädöstekstien kodifiointia.

40. Julistus Euroopan hiili- ja teräsyhteisön kansainvälisten sopimusten tekomenettelystä

Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen liitetyn siirtymämääräyksistä tehdyn yleissopimuksen 14 pykälän poistamisella ei muuteta Euroopan hiili- ja teräsyhteisön nykyistä käytäntöä kansainvälisten sopimusten tekemisessä.

41. Julistus avoimuutta, oikeutta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjuntaa koskevista määräyksistä

Konferenssi katsoo, että Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen puitteissa tapahtuvassa toiminnassaan pidettävä lähtökohtanaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen voimassa olevia määräyksiä avoimuudesta, oikeudesta tutustua asiakirjoihin ja petosten torjunnasta.

42. Julistus perussopimusten konsolidoinnista

Korkeat sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että hallitustenvälisen konferenssin kuluessa aloitetun teknisen työn on jatkuttava mahdollisimman nopeasti, tavoitteena saada kaikista asianomaisista sopimuksista, mukaan luettuna Euroopan unionista tehty sopimus, laadituksi konsolidoitu versio.

Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämän teknisen työn lopputuloksilla, jotka neuvoston pääsihteeri julkaisee asian havainnollistamiseksi, ei ole oikeudellista merkitystä.

43. Julistus toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamista koskevasta pöytäkirjasta

Korkeat sopimuspuolet vahvistavat toisaalta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn julistuksen yhteisön oikeuden soveltamisesta ja toisaalta Essenin Eurooppa-neuvoston päätelmät, joiden mukaan yhteisön oikeuden hallinnollinen soveltaminen kuuluu pääasiassa jäsenvaltioiden toimivaltaan niiden valtiosäännön mukaisesti. Tämä ei vaikuta yhteisön toimielinten Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 145 ja 155 artiklan mukaiseen valvonta-, seuranta- ja täytäntöönpanovaltaan.

44. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 2 artiklasta

Korkeat sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että neuvosto toteuttaa kaikki Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 2 artiklassa mainitut tarvittavat toimet Amsterdamin sopimuksen tullessa voimaan. Tätä varten tarvittavaan valmistelutyöhön ryhdytään riittävän ajoissa, jotta se saadaan päätökseen ennen kyseistä päivämäärää.

45. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 4 artiklasta

Korkeat sopimuspuolet kehottavat neuvostoa hankkimaan komission lausunnon ennen kuin se tekee päätöksen pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti Irlannin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan esittämästä pyynnöstä saada osallistua Schengenin säännöstöön kokonaisuudessaan tai osaan siitä. Ne myös sitoutuvat tekemään parhaansa, jotta Irlannin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan olisi niin tahtoessaan mahdollista käyttää mainitun pöytäkirjan 4 artiklaa siten, että neuvoston olisi mahdollista tehdä kyseisessä artiklassa tarkoitetut päätökset, kun kyseinen pöytäkirja tulee voimaan tai sen jälkeen.

46. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 5 artiklasta

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat pyrkimään kaikin tavoin siihen, että kaikki jäsenvaltiot voisivat toimia yhdessä Schengenin säännöstöön kuuluvilla aloilla, erityisesti siinä tapauksessa, että Irlanti sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ovat Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti hyväksyneet säännöstön joko osittain tai kokonaan.

47. Julistus Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 6 artiklasta

Korkeat sopimuspuolet sopivat ryhtyvänsä kaikkiin tarpeellisiin toimiin sen varmistamiseksi, että Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan 6 artiklassa mainitut sopimukset voivat tulla voimaan samana päivänä kuin Amsterdamin sopimus.

48. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta

Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyllä pöytäkirjalla ei rajoiteta kunkin jäsenvaltion oikeutta toteuttaa tarpeelliseksi katsomansa järjestelytoimenpiteet täyttääkseen pakolaisten oikeudellista asemaa koskevan 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen mukaiset velvollisuutensa.

49. Julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdasta

Konferenssi toteaa, että vaikka se tunnustaakin Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden turvapaikka-asioista vastaavien ministerien 30 päivänä marraskuuta ja 1 päivänä joulukuuta 1992 ilmeisen perusteettomista turvapaikkahakemuksista antaman päätöslauselman sekä neuvoston 20 päivänä kesäkuuta 1995 turvapaikkamenettelyjen vähimmäistakuista antaman päätöslauselman merkityksen, se katsoo, että turvapaikkamenettelyjen väärinkäyttöön ja ilmeisen perusteettomiin turvapaikkahakemuksiin sovellettaviin asianmukaisiin ja nopeisiin menettelyihin liittyviä kysymyksiä olisi tarkasteltava edelleen näiden menettelyjen nopeuttamiseksi.

50. Julistus toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin mahdollista laajentumista tehdystä pöytäkirjasta

Yksimielisyys vallitsee siitä, että 29 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen (''Ioanninan välitysratkaisu'') soveltamista jatketaan edelleen, kunnes ensimmäinen laajentuminen tulee voimaan, ja että kyseiseen päivämäärään mennessä löydetään ratkaisu Espanjan erityistapaukseen.

51. Julistus Amsterdamin sopimuksen 10 artiklasta

Amsterdamin sopimuksella kumotaan ja poistetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen, sellaisina kuin ne olivat voimassa ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, vanhentuneet määräykset ja mukautetaan niiden tietyt määräykset muun muassa sisällyttämällä niihin tietyt Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen määräykset ja edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömillä vaaleilla tehdyn asiakirjan määräykset. Näillä toimilla ei ole vaikutusta yhteisön säännöstöön (''acquis communautaire'').

JULISTUKSET, JOTKA KONFERENSSI ON OTTANUT HUOMIOON

1. Itävallan ja Luxemburgin julistus luottolaitoksista

Itävalta ja Luxemburg katsovat, että julistus Saksan julkisoikeudellisista luottolaitoksista koskee myös rakenteeltaan vastaavia Itävallan ja Luxemburgin luottolaitoksia.

2. Tanskan julistus K.14 artiklasta

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.14 artiklassa edellytetään kaikkien Euroopan unionin neuvoston jäsenten eli kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisyyttä tehtäessä päätöstä soveltaa K.1 artiklassa tarkoitetuilla aloilla toteutettaviin toimiin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen uuden III a osaston määräyksiä viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikasta ja muusta henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevasta politiikasta. Lisäksi neuvoston yksimielisesti tekemä päätös on, ennen kuin se tulee voimaan, hyväksyttävä jokaisessa jäsenvaltiossa sen valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Tanskassa tällainen hyväksyminen, jos se merkitsee Tanskan valtiosäännössä määritellyn suvereniteetin siirtämistä, edellyttää Folketingin jäsenten viiden kuudesosan enemmistöä tai sekä Folketingin jäsenten enemmistöä että kansanäänestyksessä annettujen äänten enemmistöä.

3. Saksan, Itävallan ja Belgian julistus toissijaisuudesta

Saksan, Itävallan ja Belgian hallitukset pitävät itsestään selvänä, että Euroopan yhteisön toiminta koskee toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden lisäksi myös niiden alueita siltä osin kuin niillä on omaa, kansallisen valtiosäännön mukaista lainsäädäntövaltaa.

4. Irlannin julistus Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklasta

Irlanti julistaa, että se aikoo käyttää Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan mukaista oikeuttaan osallistua Euroopan yhteisön perustamissopimuksen III a osaston nojalla toteutettaviin toimenpiteisiin siinä määrin kuin se on sopusoinnussa Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa yhteisen matkustusalueen ylläpitämisen kanssa. Irlanti muistuttaa, että sen osallistuminen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 7 a artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta tehtyyn pöytäkirjaan on osoitus siitä, että se haluaa säilyttää yhteisen matkustusalueen Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa, jotta turvattaisiin mahdollisimman vapaa liikkuvuus Irlantiin ja Irlannista.

5. Belgian julistus Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdystä pöytäkirjasta

Hyväksyessään Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan Belgia toteaa, että vuoden 1951 Geneven yleissopimuksesta ja vuoden 1967 New Yorkin pöytäkirjasta johtuvien velvollisuuksiensa mukaisesti se suorittaa tapauskohtaisen tutkimuksen toisen jäsenvaltion kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta kyseisen pöytäkirjan ainoan artiklan d alakohdan mukaisesti.

6. Belgian, Ranskan ja Italian julistus toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista tehdystä pöytäkirjasta

Belgia, Ranska ja Italia toteavat hallitustenvälisen konferenssin tulosten perusteella, että Amsterdamin sopimus ei vastaa Eurooppa-neuvoston Madridin kokouksessa uudelleen vahvistamaa tarvetta saada aikaan todellista edistymistä toimielinten lujittamisessa.

Nämä maat katsovat, että tällainen lujittaminen muodostaa välttämättömän edellytyksen ensimmäisten laajentumisneuvottelujen päättämiselle. Ne ovat vakaasti päättäneet toimia siten, että pöytäkirjalla koskien komission kokoonpanoa ja äänten painottamista on kaikki aiheelliset vaikutukset, sekä katsovat, että määräenemmistön käytön merkittävä laajentaminen muodostaa osan niistä asian kannalta merkityksellisistä seikoista, jotka olisi otettava huomioon.

7. Ranskan julistus merentakaisista departementeista Schengenin säännöstön saattamisesta osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan kannalta

Ranska katsoo, ettei Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan soveltamisella ole vaikutusta 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta Schengenissä 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn yleissopimuksen maantieteelliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määriteltynä kyseisen yleissopimuksen 138 artiklan ensimmäisessä kohdassa.

8. Kreikan julistus kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta tehdystä julistuksesta

Viitaten kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemasta tehtyyn julistukseen Kreikka muistuttaa mieliin Kreikan liittymisestä Euroopan yhteisöihin tehdyn sopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn yhteisen julistuksen Athos-vuoresta.

EUROOPAN UNIONISTA TEHDYN SOPIMUKSEN KONSOLIDOITU TOISINTO

Sisällys

I Sopimusteksti

Johdanto-osa

I osasto — Yhteiset määräykset

II osasto — Määräykset Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön perustamiseksi

III osasto — Määräykset Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukset muuttamisesta

IV osasto — Määräykset Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta

V osasto — Määräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta

VI osasto — Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa

VII osasto — Määräykset tiiviimmästä yhteistyöstä

VIII osasto — Loppumääräykset

II Pöytäkirjat (pöytäkirjojen tekstiä ei esitetä)

Huomautus: Pöytäkirjoissa olevat viittaukset sopimuksen artikloihin, osastoihin ja jaksoihin on mukautettu Amsterdamin sopimuksen liitteinä olevien vastaavuustaulukoiden mukaisesti.

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen liitetty pöytäkirja:

— Pöytäkirja (N:o 1) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklasta (1997)

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:

— Pöytäkirja (N:o 2) Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia (1997)

— Pöytäkirja (N:o 3) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 14 artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin (1997)

— Pöytäkirja (N:o 4) Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta (1997)

— Pöytäkirja (N:o 5) Tanskan asemasta (1997)

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetyt pöytäkirjat:

— Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja (N:o 6) (1992)

— Pöytäkirja (N:o 7) toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista (1997)

— Pöytäkirja (N:o 8) Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista (1997)

— Pöytäkirja (N:o 9) kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa (1997)

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS, HÄNEN MAJESTEETTINSA TANSKAN KUNINGATAR, SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI, HELLEENIEN TASAVALLAN PRESIDENTTI, HÄNEN MAJESTEETTINSA ESPANJAN KUNINGAS, RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI, IRLANNIN PRESIDENTTI, ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI, HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUA, HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR, PORTUGALIN TASAVALLAN PRESIDENTTI, HÄNEN MAJESTEETTINSA ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN KUNINGATAR,

jotka

OVAT PÄÄTTÄNEET toteuttaa uuden vaiheen siinä Euroopan yhdentymiskehityksessä, joka on aloitettu luomalla Euroopan yhteisöt,

PALAUTTAVAT MIELEEN Manner-Euroopan jaon päättymisen historiallisen merkityksen ja tarpeen luoda vakaa perusta tulevaisuuden Euroopan rakentamiselle,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa vapauden ja kansanvallan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa Torinossa 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa määriteltyihin sosiaalisiin perusoikeuksiin,

HALUAVAT syventää kansojensa välistä yhteisvastuullisuutta niiden historiaa, kulttuuria ja perinteitä kunnioittaen,

HALUAVAT lujittaa toimielinten toiminnan kansanvaltaisuutta ja tehokkuutta, jotta ne voivat yhteisenä toimielinjärjestelmänä paremmin täyttää niille uskotut tehtävät,

OVAT PÄÄTTÄNEET lujittaa kansantalouksiaan ja varmistaa niiden lähentymisen sekä perustaa talous- ja rahaliiton, joka käsittää tämän sopimuksen määräysten mukaisesti yhtenäisen ja vakaan valuutan,

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistystä ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteen ja osana sisämarkkinoiden toteutumista, yhteenkuuluvuuden lujittamista ja ympäristön suojelemista sekä toteuttaa politiikkaa, jolla turvataan, että taloudellinen yhdentyminen edistyy rinnakkain muiden alojen edistyksen kanssa,

OVAT PÄÄTTÄNEET ottaa käyttöön yhteisen kansalaisuuden maidensa kansalaisille,

OVAT PÄÄTTÄNEET toteuttaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen tämän sopimuksen 17 artiklan mukaisesti, sekä näin lujittaa Euroopan ominaislaatua ja riippumattomuutta rauhan, turvallisuuden ja edistyksen edistämiseksi Euroopassa ja maailmassa,

OVAT PÄÄTTÄNEET helpottaa henkilöiden vapaata liikkuvuutta varmistaen samalla kansojensa suojan ja turvallisuuden toteuttamalla tämän sopimuksen määräysten mukaisesti vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen,

OVAT PÄÄTTÄNEET jatkaa kehitystä sellaisen yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi, jossa päätökset toissijaisuusperiaatteen mukaisesti tehdään mahdollisimman lähellä kansalaisia, ja

OTTAVAT HUOMIOON ne myöhemmät vaiheet, jotka on toteutettava Euroopan yhdentymisen edistämiseksi,

OVAT PÄÄTTÄNEET perustaa Euroopan unionin ja tätä varten nimenneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS:

ulkoasiainministeri Mark EYSKENSin,
valtiovarainministeri Philippe MAYSTADTin;

HÄNEN MAJESTEETTINSA TANSKAN KUNINGATAR:

ulkoasiainministeri Uffe ELLEMANN-JENSENin,
talousministeri Anders FOGH RASMUSSENin;

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI:

liittotasavallan ulkoasiainministeri Hans-Dietrich GENSCHERin,
liittotasavallan valtiovarainministeri Theodor WAIGELin;

HELLEENIEN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri Antonios SAMARASin,
talousministeri Efthymios CHRISTODOULOUn;

HÄNEN MAJESTEETTINSA ESPANJAN KUNINGAS:

ulkoasiainministeri Francisco FERNÁNDEZ ORDÓÑEZin,
talous- ja valtiovarainministeri Carlos SOLCHAGA CATALÁNin;

RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri Roland DUMAS'n,
talous-, valtiovarain- ja budjettiministeri Pierre BÉRÉGOVOYn;

IRLANNIN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri Gerard COLLINSin,
valtiovarainministeri Bertie AHERNin;

ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri Gianni DE MICHELISin,
valtiovarainministeri Guido CARLIn;

HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUA:

varapääministeri, ulkoasiainministeri Jacques F. POOSin,
valtiovarainministeri Jean-Claude JUNCKERin;

HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR:

ulkoasiainministeri Hans van den BROEKin,
valtiovarainministeri Willem KOKin;

PORTUGALIN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri João de Deus PINHEIROn,
valtiovarainministeri Jorge BRAGA de MACEDOn;

HÄNEN MAJESTEETTINSA ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN KUNINGATAR:

ulko- ja kansainyhteisöasiain ministeri The Rt. Hon. Douglas HURDin,
valtiovarainministeri The Hon. Francis MAUDEn;

JOTKA vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa ovat sopineet seuraavaa:

I OSASTO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

1 artikla (ent. A artikla)

Tällä sopimuksella korkeat sopimuspuolet perustavat keskenään Euroopan unionin, jäljempänä 'unioni'.

Tämä sopimus merkitsee uutta vaihetta kehityksessä sellaisen yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi, jossa päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.

Unionin perustana ovat Euroopan yhteisöt täydennettyinä sillä politiikalla ja niillä yhteistyön muodoilla, jotka otetaan käyttöön tällä sopimuksella. Unionin päämääränä on johdonmukaisella ja yhteisvastuullisella tavalla järjestää jäsenvaltioiden väliset suhteet ja jäsenvaltioiden kansojen väliset suhteet.

2 artikla (ent. B artikla)

Unioni asettaa tavoitteekseen:

— edistää taloudellista ja sosiaalista edistystä sekä työllisyyden korkeaa tasoa ja saavuttaa tasapainoinen ja kestävä kehitys etenkin luomalla alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja, lujittamalla taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä perustamalla talous- ja rahaliiton, johon tämän sopimuksen määräysten mukaisesti lopulta sisältyy yhtenäisvaluutta;

— korostaa ominaislaatuaan kansainvälisellä tasolla erityisesti toteuttamalla yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen 17 artiklan määräysten mukaisesti;

— lujittaa jäsenvaltioidensa kansalaisten oikeuksien ja etujen suojaa ottamalla käyttöön unionin kansalaisuuden;

— pitää yllä ja kehittää unionia vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvana alueena, jossa henkilöiden vapaa liikkuvuus taataan toteuttamalla samalla ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa, maahanmuuttoa sekä rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevat aiheelliset toimenpiteet;

— pitää kaikilta osin voimassa yhteisön säännöstön ja kehittää sitä tarkastelemalla, missä määrin tällä sopimuksella käyttöön otettuja politiikkaa ja yhteistyön muotoja on tarkistettava yhteisön menetelmien ja yhteisön toimielimien tehokkuuden turvaamiseksi.

Unionin tavoitteet toteutetaan tämän sopimuksen määräysten mukaisesti, niissä määrätyin edellytyksin ja niissä määrätyssä aikataulussa noudattaen toissijaisuusperiaatetta, sellaisena kuin se on määriteltynä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 artiklassa.

3 artikla (ent. C artikla)

Unionilla on yhteinen toimielinjärjestelmä, joka turvaa unionin tavoitteiden saavuttamiseksi suoritettavien toimien johdonmukaisuuden ja jatkuvuuden yhteisön säännöstöä noudattaen ja kehittäen.

Unioni huolehtii erityisesti kaiken ulkoisen toimintansa johdonmukaisuudesta ulkosuhde-, turvallisuus-, talous- ja kehityspolitiikassaan. Neuvosto ja komissio vastaavat tämän johdonmukaisuuden varmistamisesta ja toimivat tätä varten yhteistyössä. Ne turvaavat, kumpikin toimivaltansa mukaisesti, tällaisen politiikan toteuttamisen.

4 artikla (ent. D artikla)

Eurooppa-neuvosto antaa unionille sen kehittämiseksi tarvittavat virikkeet ja määrittelee kehittämisen yleiset poliittiset suuntaviivat.

Eurooppa-neuvostossa kokoontuvat jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet sekä komission puheenjohtaja. Heitä avustavat jäsenvaltioiden ulkoasiainministerit sekä yksi komission jäsenistä. Eurooppa-neuvosto kokoontuu ainakin kahdesti vuodessa puheen-

johtajanaan sen jäsenvaltion valtion- tai hallituksen päämies, joka on neuvoston puheenjohtajana.

Eurooppa-neuvosto antaa Euroopan parlamentille kertomuksen jokaisesta kokouksestaan sekä kirjallisen vuosikertomuksen unionin toteutuneesta kehityksestä.

5 artikla (ent. E artikla)

Euroopan parlamentti, neuvosto, komissio, yhteisön tuomioistuin ja tilintarkastustuomioistuin käyttävät toimivaltuuksiaan yhtäältä Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten sekä niiden muuttamisesta tai täydentämisestä myöhemmin tehtyjen sopimusten ja asiakirjojen määräyksissä sekä toisaalta tämän sopimuksen muissa määräyksissä määrätyin edellytyksin ja niissä määrätyssä tarkoituksessa.

6 artikla (ent. F artikla)

1. Unioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin.

2. Unioni pitää arvossa yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä, Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetussa Euroopan yleissopimuksessa ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä.

3. Unioni pitää arvossa jäsenvaltioidensa kansallista ominaislaatua.

4. Unioni järjestää itselleen tavoitteidensa saavuttamiseksi ja politiikkansa toteuttamiseksi tarvittavat keinot.

7 artikla (ent. F.1 artikla)

1. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto voi yksimielisesti jäsenvaltioiden yhden kolmasosan ehdotuksesta tai komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon todeta, että jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti 6 artiklan 1 kohdassa mainittuja periaatteita, kehotettuaan ensin asianomaisen jäsenvaltion hallitusta esittämään huomautuksensa.

2. Jos rikkominen on näin todettu, neuvosto voi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien kyseisen jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeuden neuvostossa. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tätä artiklaa sovellettaessa neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättyminen äänestämästä ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä. Määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 2 kohdan nojalla.

5. Tätä artiklaa sovellettaessa Euroopan parlamentti tekee ratkaisunsa kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä, jotka edustavat sen jäsenten enemmistöä.

II OSASTO

MÄÄRÄYKSET EUROOPAN TALOUSYHTEISÖN PERUSTAMISSOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA EUROOPAN YHTEISÖN PERUSTAMISEKSI

8 artikla (ent. G artikla)

(tekstiä ei esitetä)

III OSASTO

MÄÄRÄYKSET EUROOPAN HIILI- JA TERÄSYHTEISÖN PERUSTAMISö SOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA

9 artikla (ent. H artikla)

(tekstiä ei esitetä)

IV OSASTO

MÄÄRÄYKSET EUROOPAN ATOMIENERGIAYHTEISÖN PERUSTAMISSOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA

10 artikla (ent. I artikla)

(tekstiä ei esitetä)

V OSASTO

MÄÄRÄYKSET YHTEISESTÄ ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKASTA

11 artikla (ent. J.1 artikla)

1. Unioni määrittelee ja toteuttaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, joka kattaa kaikki ulko- ja turvallisuuspolitiikan alat ja jonka tavoitteena on:

— turvata unionin yhteiset arvot, perusedut, riippumattomuus ja koskemattomuus Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti;

— lujittaa unionin turvallisuutta sen kaikissa muodoissa;

— säilyttää rauha ja lujittaa kansainvälistä turvallisuutta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja Helsingin päätösasiakirjan periaatteiden sekä Pariisin peruskirjan tavoitteiden mukaisesti, mukaan lukien rauha ja turvallisuus ulkorajoilla;

— edistää kansainvälistä yhteistyötä;

— kehittää ja lujittaa kansanvaltaa ja oikeusvaltion periaatetta sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista.

2. Jäsenvaltiot tukevat aktiivisesti ja varauksettomasti unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa uskollisuuden ja keskinäisen yhteisvastuullisuuden hengessä.

Jäsenvaltiot toimivat yhdessä lujittaakseen ja kehittääkseen keskinäistä poliittista yhteisvastuullisuuttaan. Ne pidättyvät kaikista toimista, jotka ovat unionin etujen vastaisia tai jotka ovat omiaan haittaamaan sen tehokkuutta yhtenäisenä voimana kansainvälisissä suhteissa.

Neuvosto huolehtii siitä, että näitä periaatteita noudatetaan.

12 artikla (ent. J.2 artikla)

Unioni pyrkii 11 artiklassa määrättyjen tavoitteiden saavuttamiseen:

— määrittelemällä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat;

— päättämällä yhteisistä strategioista;

— hyväksymällä yhteisiä toimintoja;

— hyväksymällä yhteisiä kantoja;

— vahvistamalla jäsenvaltioiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä niiden harjoittaessa politiikkaansa.

13 artikla (ent. J.3 artikla)

1. Eurooppa-neuvosto määrittelee yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteet ja yleiset suuntaviivat, myös asioissa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.

2. Eurooppa-neuvosto päättää yhteisistä strategioista, jotka unioni toteuttaa aloilla, joilla jäsenvaltioilla on merkittäviä yhteisiä etuja.

Yhteisissä strategioissa vahvistetaan niiden

tavoitteet, kesto sekä keinot, jotka unionin ja jäsenvaltioiden on tarjottava niiden toteuttamista varten.

3. Neuvosto tekee päätökset, jotka ovat tarpeen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan määrittelemiseksi ja toteuttamiseksi Eurooppa-neuvoston määrittelemien yleisten suuntaviivojen perusteella.

Neuvosto suosittelee Eurooppa-neuvostolle yhteisiä strategioita ja toteuttaa ne erityisesti hyväksymällä yhteisiä toimintoja ja yhteisiä kantoja.

Neuvosto huolehtii unionin toiminnan yhtenäisyydestä, johdonmukaisuudesta ja tehokkuudesta.

14 artikla (ent. J.4 artikla)

1. Neuvosto hyväksyy yhteiset toiminnat. Yhteisiä toimintoja käytetään erityistilanteissa, joiden katsotaan edellyttävän unionin operatiivisia toimia. Yhteisissä toiminnoissa vahvistetaan niiden tavoitteet, soveltamisala, unionille niiden toteuttamiseksi tarjottavat keinot, tarvittaessa niiden kesto sekä edellytykset niiden panemiseksi täytäntöön.

2. Jos olosuhteet muuttuvat siten, että se vaikuttaa olennaisesti kysymykseen, jossa noudatetaan yhteistä toimintaa, neuvosto tarkistaa toiminnan periaatteita ja tavoitteita sekä tekee tarpeelliset päätökset. Kunnes neuvosto tekee ratkaisunsa, noudatetaan yhteistä toimintaa.

3. Yhteiset toiminnat sitovat jäsenvaltioiden kannanottoja ja niiden toimintaa.

4. Neuvosto voi pyytää komissiota esittämään sille yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia aiheellisia ehdotuksia yhteisen toiminnan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

5. Kun suunnitellaan yhteiseen toimintaan sisältyvää kansallista kannanottoa tai kansallista toimintaa, siitä annetaan tietoja niin ajoissa, että asiasta ehditään tarvittaessa ennalta neuvotella neuvostossa. Velvollisuus antaa tietoja ennalta ei koske toimenpiteitä, joilla pelkästään saatetaan neuvoston päätöksiä osaksi kansallista lainsäädäntöä.

6. Jos se on tilanteen muuttumisen vuoksi ehdottoman välttämätöntä ja jos neuvosto ei ole tehnyt päätöstä, jäsenvaltiot saavat toteuttaa sellaiset tarpeelliset kiireelliset toimenpiteet, joissa otetaan huomioon yhteisen toiminnan yleiset tavoitteet. Jäsenvaltio, joka toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, antaa niistä välittömästi neuvostolle tiedon.

7. Jos jäsenvaltiolla on yhteisen toiminnan toteuttamisessa suuria vaikeuksia, se saattaa ne neuvoston käsiteltäväksi, joka keskustelee niistä ja pyrkii löytämään asianmukaisia ratkaisuja. Tällaiset ratkaisut eivät saa olla ristiriidassa yhteisen toiminnan tavoitteiden kanssa tai haitata sen tehokkuutta.

15 artikla (ent. J.5 artikla)

Neuvosto hyväksyy yhteisiä kantoja. Yhteisissä kannoissa määritellään unionin lähestymistapa tiettyyn maantieteelliseen tai aihekohtaiseen kysymykseen. Jäsenvaltiot varmistavat, että niiden kansallinen politiikka on yhteisten kantojen mukaista.

16 artikla (ent. J.6 artikla)

Jäsenvaltiot antavat toisilleen tietoja ja neuvottelevat keskenään neuvostossa kaikista yleisesti kiinnostavista ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksistä sen varmistamiseksi, että unionin vaikutusvaltaa käytetään mahdollisimman tehokkaasti yhteensovitetun ja johdonmukaisen toiminnan avulla.

17 artikla (ent. J.7 artikla)

1. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittää kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, mukaan lukien toisen alakohdan mukaisesti asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Länsi-Euroopan unioni (WEU) on Euroopan unionin kehityksen erottamaton osa, ja se muodostaa unionille mahdollisuuden operatiivisen toimintakyvyn käyttämiseen erityisesti 2 kohdan yhteydessä. WEU tukee unionia määriteltäessä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puolustukseen liittyviä näkökohtia tämän artiklan mukaisesti. Unioni pyrkii tämän mukaisesti edistämään kiinteämpiä institutionaalisia suhteita WEU:hun, silmällä pitäen mahdollisuutta sulauttaa WEU unioniin, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Tässä artiklassa tarkoitettu unionin politiikka ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, siinä pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa (Nato), ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä määritettävän yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa.

Yhteisen puolustuspolitiikan asteittaista määrittelemistä tuetaan jäsenvaltioiden pitäessä sitä aiheellisena jäsenvaltioiden välisellä puolustusmateriaaleja koskevalla yhteistyöllä.

2. Tässä artiklassa tarkoitettuihin kysymyksiin kuuluvat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen mukaan lukien.

3. Unioni käyttää WEU:ta niiden unionin päätösten ja toimien valmistelussa ja toteuttamisessa, joilla on merkitystä puolustuksen alalla.

Eurooppa-neuvoston toimivalta vahvistaa suuntaviivoja 13 artiklan mukaisesti koskee myös WEU:ta niissä asioissa, joissa unioni käyttää WEU:ta.

Kun unioni käyttää WEU:ta 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevien unionin päätösten valmistelussa ja toteuttamisessa, kaikilla unionin jäsenvaltioilla on oikeus osallistua täysimääräisesti kyseisiin tehtäviin. Neuvosto hyväksyy yhteisymmärryksessä WEU:n toimielinten kanssa tarpeelliset käytännön järjestelyt, jotta kullakin kyseisiin tehtäviin osallistuvalla jäsenvaltiolla on mahdollisuus osallistua täysimääräisesti ja tasavertaisesti suunnitteluun ja päätöksentekoon WEU:ssa.

Tässä kohdassa tarkoitettujen puolustuksen alalla merkityksellisten päätösten tekeminen ei rajoita 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen politiikkojen ja velvoitteiden soveltamista.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä kiinteämmän yhteistyön kehittämistä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä kahdenvälisesti WEU:n tai Atlantin liiton yhteydessä, ellei tällainen yhteistyö ole ristiriidassa tässä osastossa määrätyn yhteistyön kanssa tai estä sitä.

5. Tämän artiklan tavoitteiden edistämiseksi tämän artiklan määräyksiä tarkistetaan 48 artiklan mukaisesti.

18 artikla (ent. J.8 artikla)

1. Puheenjohtajavaltio edustaa unionia yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä asioissa.

2. Puheenjohtajavaltio vastaa tämän osaston nojalla tehtyjen päätösten toteuttamisesta; tässä ominaisuudessaan se esittää periaatteessa unionin kannan kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa.

3. Puheenjohtajavaltiota avustaa neuvoston pääsihteeri, joka toimii yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana.

4. Komissio osallistuu täysimääräisesti 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen. Tarvittaessa puheenjohtajavaltiota avustaa edellä mainituissa tehtävissä puheenjohtajana seuraavalla kaudella toimiva jäsenvaltio.

5. Neuvosto voi, pitäessään sitä tarpeellisena, nimittää erityisedustajan hoitamaan tiettyjä poliittisia erityistehtäviä.

19 artikla (ent. J.9 artikla)

1. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa. Ne tukeutuvat niissä yhteisiin kantoihinsa.

Niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joihin kaikki jäsenvaltiot eivät osallistu, ne jäsenvaltiot, jotka osallistuvat niihin, tukeutuvat yhteisiin kantoihin.

2. Niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa edustettuina olevat jäsenvaltiot, joissa kaikki jäsenvaltiot eivät ole edustettuina, antavat viimeksi mainituille jäsenvaltioille tietoja kaikista yhteistä etua koskevista asioista, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan ja 14 artiklan 3 kohdan määräysten soveltamista.

Jäsenvaltiot, jotka ovat myös Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston jäseniä, neuvottelevat keskenään ja pitävät muut jäsenvaltiot täysin asioista selvillä. Jäsenvaltiot, jotka ovat turvallisuusneuvoston pysyviä jäseniä, huolehtivat toiminnassaan unionin kantojen ja etujen puolustamisesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niitä velvollisuuksia, joita niillä on Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan määräysten nojalla.

20 artikla (ent. J.10 artikla)

Jäsenvaltioiden diplomaattiset edustustot ja konsuliedustustot sekä komission edustustot kolmansissa maissa ja kansainvälisissä konferensseissa samoin kuin niiden edustajat kansainvälisissä järjestöissä ovat yhteistoiminnassa sen varmistamiseksi, että neuvoston hyväksymiä yhteisiä kantoja ja yhteisiä toimintoja noudatetaan ja että ne toteutetaan.

Ne tiivistävät yhteistyötään vaihtamalla tietoja, laatimalla yhteisiä arvioita ja tukemalla Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 20 artiklassa tarkoitettujen määräysten täytäntöönpanoa.

21 artikla (ent. J.11 artikla)

Puheenjohtajavaltio kuulee Euroopan parlamenttia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä näkökohdista ja perusvalinnoista ja huolehtii siitä, että Euroopan parlamentin näkemykset otetaan aiheellisella tavalla huomioon. Puheenjohtajavaltio ja komissio antavat Euroopan parlamentille säännöllisesti tietoja unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksestä.

Euroopan parlamentti voi tehdä kysymyksiä neuvostolle tai antaa sille suosituksia. Euroopan parlamentissa käydään vuosittain keskustelu yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteuttamisessa tapahtuneesta edistymisestä.

22 artikla (ent. J.12 artikla)

1. Jokainen jäsenvaltio tai komissio voi saattaa neuvoston käsiteltäväksi yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä sekä tehdä ehdotuksia neuvostolle.

2. Tapauksissa, joissa päätös on tehtävä nopeasti, puheenjohtajavaltio voi omasta aloitteestaan taikka komission tai jäsenvaltion pyynnöstä kutsua koolle neuvoston ylimääräisen kokouksen 48 tunnin kuluessa ja ehdottoman välttämättömissä tapauksissa lyhyemmänkin ajan kuluessa.

23 artikla (ent. J.13 artikla)

1. Neuvosto tekee päätökset tässä osastossa tarkoitetuista kysymyksistä yksimielisesti. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten äänestämästä pidättyminen ei estä näiden päätösten tekemistä.

Äänestämästä pidättyvä neuvoston jäsen voi perustella pidättymistään antamalla tämän alakohdan mukaisesti virallisen lausuman. Tällöin kyseinen jäsenvaltio ei ole velvollinen soveltamaan kyseistä päätöstä, mutta se on velvollinen hyväksymään, että päätös sitoo unionia. Keskinäistä yhteisvastuullisuutta noudattaen kyseisen jäsenvaltion on pidättäydyttävä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa mainittuun päätökseen perustuvan unionin toiminnan kanssa tai estää sen toteuttamisen, ja muiden jäsenvaltioiden on kunnioitettava sen kantaa. Jos tällä tavoin pidättäytymisensä perustelleet neuvoston jäsenet edustavat yli

kolmasosaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa määrätyllä tavalla painotetuista äänistä, päätöstä ei tehdä.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa määrätään, neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä:

— hyväksyessään yhteisen strategian perusteella yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan taikka tehdessään sen perusteella muun päätöksen;

— tehdessään päätöksen yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan täytäntöönpanosta.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että se esittämistään tärkeistä kansalliseen politiikkaan liittyvistä syistä aikoo vastustaa päätöksen tekemistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia saatetaan Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Neuvoston jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa määrätyllä tavalla. Ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

Tätä kohtaa ei sovelleta päätöksiin, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

3. Neuvosto tekee ratkaisunsa menettelykysymyksistä jäsentensä enemmistöllä.

24 artikla (ent. J.14 artikla)

Kun on tehtävä sopimus yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa tämän osaston soveltamisesta, neuvosto voi yksimielisesti valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, aloittamaan sitä koskevat neuvottelut. Tällaiset sopimukset neuvosto tekee yksimielisesti puheenjohtajavaltion suosituksesta. Sopimus ei sido jäsenvaltiota, jonka edustaja ilmoittaa neuvostossa, että kyseisen jäsenvaltion on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä; muut neuvoston jäsenet voivat sopia, että sopimusta sovelletaan niihin väliaikaisesti.

Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan myös VI osastossa määrättyihin asioihin.

25 artikla (ent. J.15 artikla)

Poliittinen komitea seuraa kansainvälistä tilannetta yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvilla aloilla sekä osallistuu politiikan määrittelemiseen antamalla neuvoston pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja neuvostolle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 207 artiklan soveltamista. Komitea seuraa myös sovitun politiikan toteuttamista, tämän kuitenkaan rajoittamatta puheenjohtajavaltion ja komission toimivaltaa.

26 artikla (ent. J.16 artikla)

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva neuvoston pääsihteeri avustaa neuvostoa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvissa kysymyksissä erityisesti osallistumalla toimintaperiaatteita koskevien päätösten muotoilemiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon ja tarvittaessa, toimien puheenjohtajavaltion pyynnöstä neuvoston puolesta, käymällä poliittista vuoropuhelua kolmansien osapuolten kanssa.

27 artikla (ent. J.17 artikla)

Komissio osallistuu täysimääräisesti työhön yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla.

28 artikla (ent. J.18 artikla)

1. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 189, 190, 196 — 199, 203, 204, 206 — 209, 213 - 219, 255 ja 290 artiklaa sovelletaan tässä osastossa tarkoitettuja aloja koskeviin määräyksiin.

2. Yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä määräyksistä toimielimille ai-

heutuvat hallintomenot otetaan menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon.

3. Kyseisten määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot otetaan myös menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, lukuun ottamatta sellaisista toimista johtuvia menoja, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla, sekä tapauksia, joista neuvosto yksimielisesti päättää toisin.

Jos menoja ei oteta menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, jäsenvaltiot vastaavat niistä bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin. Ne jäsenvaltiot, joiden edustaja on antanut neuvostossa virallisen lausuman 23 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti, eivät ole velvollisia osallistumaan sellaisten menojen rahoitukseen, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

4. Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyä talousarviomenettelyä sovelletaan Euroopan yhteisöjen talousarvioon otettaviin menoihin.

VI OSASTO

MÄÄRÄYKSET POLIISIYHTEISTYÖSTÄ JA OIKEUDELLISESTA YHTEISTYÖSTÄ RIKOSASIOISSA

29 artikla (ent. K.1 artikla)

Unionin tavoitteena on antaa kansalaisille korkeatasoinen suoja vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella kehittämällä jäsenvaltioiden yhteistä toimintaa poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa sekä ehkäisemällä ja torjumalla rasismia ja muukalaisvihaa, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön toimivaltaa.

Tämä tavoite saavutetaan ehkäisemällä ja torjumalla järjestäytynyttä tai muuta rikollisuutta, erityisesti terrorismia, ihmiskauppaa ja lapsiin kohdistuvia rikoksia, laitonta huumausainekauppaa ja laitonta asekauppaa, lahjontaa ja petoksia:

— jäsenvaltioiden poliisi- ja tulliviranomaisten sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten välisellä tiiviimmällä yhteistyöllä sekä suoraan että Euroopan poliisiviraston (Europol) puitteissa 30 ja 32 artiklan määräysten mukaisesti;

— jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten ja muiden toimivaltaisten viranomaisten välisellä tiiviimmällä yhteistyöllä 31 artiklan a — d alakohdan ja 32 artiklan määräysten mukaisesti;

— lähentämällä tarvittaessa rikosasioita koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä 31 artiklan e alakohdan määräysten mukaisesti.

30 artikla (ent. K.2 artikla)

1. Poliisiyhteistyön yhteistä toimintaa on:

a) jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, kuten poliisi- ja tulliviranomaisten sekä muilla erityisaloilla lain noudattamista valvovien viranomaisten operatiivinen yhteistyö rikosten ehkäisemisessä, paljastamisessa ja tutkinnassa;

b) asiaa koskevien tietojen kerääminen, tallettaminen, käsittely, analysointi ja vaihto, mukaan lukien lain noudattamista valvovien viranomaisten hallussa olevat tiedot, jotka koskevat Europolin ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista, ottaen kuitenkin huomioon henkilötietojen suojaa koskevat asianomaiset säännökset;

c) koulutusta, yhteyshenkilöiden vaihtoa, henkilöstön työhön lähettämistä, välineistön käyttöä ja rikostutkintaa koskeva yhteistyö ja yhteiset aloitteet;

d) erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden vakavien muotojen paljastamiseen liittyvien erityisten tutkintatekniikoiden yhteinen arviointi.

2. Neuvosto edistää Europolin kautta tapahtuvaa yhteistyötä ja erityisesti viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta se:

a) mahdollistaa sen, että Europol helpottaa ja tukee jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toteuttamien erityisten tutkintatoimien valmistelua ja edistää niiden yhteensovittamista ja toteuttamista, mukaan lukien sellaisten yhteisten työryhmien operatiiviset toimet, joihin Europolin edustajat osallistuvat tukemalla niitä;

b) toteuttaa toimenpiteet sen mahdollistamiseksi, että Europol voi pyytää jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia suorittamaan ja sovittamaan yhteen tutkimuksia tietyissä tapauksissa ja että Europol voi kehittää erityisasiantuntemusta jäsenvaltioiden käyttöön niiden avustamiseksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien tapausten tutkinnassa;

c) kehittää läheisessä yhteistyössä Europolin kanssa yhteydenpitojärjestelyjä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan erikoistuneiden syyttäjä- ja/tai tutkintaviranomaisten välillä;

d) perustaa valtioiden rajat ylittävää rikollisuutta koskevan tutkimus-, dokumentointi- ja tilastoverkoston.

31 artikla (ent. K.3 artikla)

Oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevaa yhteistä toimintaa on:

a) jäsenvaltioiden toimivaltaisten ministeriöiden sekä oikeusviranomaisten tai vastaavien viranomaisten yhteistyön helpottaminen ja nopeuttaminen rikosasioiden käsittelyn ja tuomioiden täytäntöönpanon osalta;

b) rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen helpottaminen jäsenvaltioiden välillä;

c) tällaisen yhteistyön mahdollisesti edellyttämä, jäsenvaltioissa sovellettavien sääntöjen yhteensopivuuden varmistaminen;

d) jäsenvaltioiden välisten tuomioistuimen toimivaltaa koskevien ristiriitojen ehkäiseminen;

e) toimenpiteiden toteuttaminen asteittain järjestäytynyttä rikollisuutta, terrorismia ja laitonta huumausainekauppaa koskevia rikostunnusmerkistöjä ja seuraamuksia koskevien vähimmäissääntöjen vahvistamiseksi.

32 artikla (ent. K.4 artikla)

Neuvosto vahvistaa edellytykset ja rajoitukset, joiden mukaisesti 30 ja 31 artiklassa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset voivat toimia toisen jäsenvaltion alueella yhteydessä kyseisen valtion viranomaisiin ja niiden suostumuksella.

33 artikla (ent. K.5 artikla)

Tämän osaston määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

34 artikla (ent. K.6 artikla)

1. Jäsenvaltiot antavat toisilleen tietoja ja neuvottelevat keskenään neuvostossa tässä osastossa tarkoitettuja aloja koskevista kysymyksistä toimintansa yhteensovittamiseksi. Tätä varten ne järjestävät toimivaltaisten hallintoyksikköjensä yhteistoiminnan.

2. Neuvosto toteuttaa toimenpiteitä ja edistää tämän osaston määräysten mukaisesti aiheellisin muodoin ja menettelyin yhteistyötä unionin tavoitteiden saavuttamiseksi. Tätä varten neuvosto voi jäsenvaltion tai komission aloitteesta yksimielisesti:

a) hyväksyä yhteisiä kantoja unionin suhtautumisen määrittämiseksi tiettyyn erityiseen kysymykseen;

b) tehdä puitepäätöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä. Puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valitta-

vaksi muodon ja keinot. Niistä ei seuraa välitöntä oikeusvaikutusta;

c) tehdä muita tämän osaston tavoitteiden mukaisia päätöksiä, jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämistä lukuun ottamatta. Nämä päätökset ovat velvoittavia, mutta niillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta; neuvosto toteuttaa määräenemmistöllä kyseisten päätösten täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet unionin tasolla;

d) tehdä yleissopimuksia, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Jäsenvaltioiden on ryhdyttävä aiheellisiin menettelyihin neuvoston asettamassa määräajassa.

Yleissopimukset tulevat voimaan ne hyväksyneiden jäsenvaltioiden osalta, kun vähintään puolet jäsenvaltioista on ne hyväksynyt, jollei yleissopimuksissa toisin määrätä. Yleissopimusten soveltamista koskevat toimenpiteet vahvistetaan neuvostossa sopimuspuolten kahden kolmasosan enemmistöllä.

3. Kun neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa määrätyllä tavalla ja ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

4. Neuvosto ratkaisee menettelykysymykset jäsentensä enemmistöllä.

35 artikla (ent. K.7 artikla)

1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti antaa ennakkoratkaisuja puitepäätösten ja päätösten pätevyydestä ja tulkinnasta, tämän osaston nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkinnasta sekä niitä koskevien täytäntöönpanotoimenpiteiden pätevyydestä ja tulkinnasta.

2. Jäsenvaltio voi Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä tai sen jälkeen antamallaan julistuksella hyväksyä yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa 1 kohdassa tarkoitettuja ennakkoratkaisuja.

3. Jäsenvaltio, joka antaa 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, täsmentää, kumpi seuraavista tapauksista on kyseessä:

a) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan asiasta ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen,

b) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen.

4. Jäsenvaltiolla on oikeus, riippumatta siitä, onko se antanut 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, antaa tapausta koskevia lausuntoja tai kirjallisia huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimelle 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

5. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa arvioida jäsenvaltion poliisiviranomaisen tai muun lain noudattamista valvovan viranomaisen toteuttamien toimien pätevyyttä tai oikeasuhteisuutta tai niiden velvollisuuksien täyttämistä, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

6. Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tutkia puitepäätöksen ja päätöksen laillisuus jäsenvaltion tai komission kanteesta, jonka perusteena on toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, tämän sopimuksen tai sen soveltamista koskevan oikeussäännön rikkominen tai harkintavallan väärinkäyttö. Tässä kohdassa tarkoitetut menettelyt on aloitettava kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta.

7. Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista 34 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettujen säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat, jos riitaa ei voida sopia neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun neuvoston jäsen on saattanut asian neuvoston käsiteltäväksi. Yhteisöjen tuomioistuimella on myös toimivalta ratkaista 34 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat.

36 artikla (ent. K.8 artikla)

1. Perustetaan koordinointikomitea, joka muodostuu johtavista virkamiehistä. Yhteensovittavan tehtävänsä lisäksi komitean tehtävänä on:

— antaa neuvostolle lausuntoja sen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan;

— osallistua neuvoston työn valmisteluun 29 artiklassa tarkoitetuilla aloilla, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 207 artiklan soveltamista.

2. Komissio osallistuu täysimääräisesti työhön tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla.

37 artikla (ent. K.9 artikla)

Jäsenvaltiot ilmaisevat tämän osaston määräysten mukaisesti hyväksytyt yhteiset kannat niissä kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa, joihin ne osallistuvat.

Tässä osastossa määrättyihin asioihin sovelletaan soveltuvin osin 18 ja 19 artiklaa.

38 artikla (ent. K.10 artikla)

Edellä 24 artiklassa tarkoitettuihin sopimuksiin voi sisältyä määräyksiä tähän osastoon kuuluvista asioista.

39 artikla (ent. K.11 artikla)

1. Neuvosto kuulee Euroopan parlamenttia ennen 34 artiklan 2 kohdan b, c ja d alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista. Euroopan parlamentti antaa lausuntonsa määräajassa, jonka neuvosto voi asettaa ja joka on vähintään kolme kuukautta. Jos lausuntoa ei ole annettu määräajassa, neuvosto saa ratkaista asian.

2. Puheenjohtajavaltio ja komissio antavat Euroopan parlamentille säännöllisesti tietoja työskentelystä tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla.

3. Euroopan parlamentti voi tehdä kysymyksiä neuvostolle tai antaa sille suosituksia. Euroopan parlamentissa käydään vuosittain keskustelu tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla tapahtuneesta edistymisestä.

40 artikla (ent. K.12 artikla)

1. Jäsenvaltioille, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, voidaan, ottaen huomioon, mitä 43 ja 44 artiklassa määrätään, myöntää oikeus käyttää perussopimuksissa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä edellyttäen, että

a) tässä yhteistyössä otetaan huomioon Euroopan yhteisöjen toimivalta ja tässä osastossa määrätyt tavoitteet, ja että

b) tämän yhteistyön tavoitteena on mahdollistaa unionin kehittyminen nopeammin vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi.

2. Neuvosto päättää 1 kohdassa tarkoitetusta oikeudesta määräenemmistöllä asianomaisten jäsenvaltioiden pyynnöstä sen jälkeen, kun komissiota on pyydetty antamaan lausuntonsa; pyyntö osoitetaan myös Euroopan parlamentille.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että kansallisesta politiikasta johtuvista tärkeistä ja perustelluista syistä se aikoo vastustaa oikeuden myöntämistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia saatetaan Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Neuvoston jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Neuvoston ratkaisun edellytyksenä on vähintään 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

3. Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua tämän artiklan mukaiseen yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle, joka antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta sekä mahdollisen suosituksen erityisjärjestelyistä, joita se pitää tarpeellisina, jotta kyseinen jäsenvaltio voi osallistua kyseiseen yhteistyöhön. Neuvosto tekee asiasta päätöksen neljän kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoitus tehtiin ja päättää samalla mahdollisista tarpeellisina pitämistään erityisjärjestelyistä. Päätös katsotaan tehdyksi, jollei neuvosto määräenemmistöllä päätä sen lepäämään jättämisestä; tällöin neuvosto perustelee päätöksensä ja asettaa määräajan sen käsittelemiseksi uudelleen. Tätä kohtaa sovellettaessa neuvosto tekee ratkaisunsa 44 artiklassa määrätyllä tavalla.

4. Tämän artiklan mukaiseen tiiviimpään yhteistyöhön sovelletaan 29—41 artiklan määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai 43 ja 44 artiklassa toisin määrätä.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräyksiä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta ja sen käyttämisestä sovelletaan 1, 2 ja 3 kohtaan.

5. Tällä artiklalla ei rajoiteta Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan määräysten soveltamista.

41 artikla (ent. K.13 artikla)

1. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 189, 190, 195, 196—199, 203 ja 204 artiklaa, 205 artiklan 3 kohtaa, 206—209, 213—219, 255 ja 290 artiklaa sovelletaan tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin liittyviin määräyksiin.

2. Tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin liittyvistä määräyksistä toimielimille aiheutuvat hallintomenot otetaan menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon.

3. Kyseisten määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot otetaan myös menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin. Jos menoja ei oteta menoina Euroopan yhteisöjen talousarvioon, jäsenvaltiot vastaavat niistä bruttokansantulon mukaan määräytyvän asteikon mukaisesti, jollei neuvosto yksimielisesti päätä toisin.

4. Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyä talousarviomenettelyä sovelletaan Euroopan yhteisöjen talousarvioon otettaviin menoihin.

42 artikla (ent. K.14 artikla)

Neuvosto voi yksimielisesti komission tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää, että toiminta 29 artiklassa tarkoitetuilla aloilla kuuluu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen IV osaston alaan, ja samalla määrittää siihen liittyvät äänestysehdot. Se suosittaa jäsenvaltioille tällaisen päätöksen hyväksymistä kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

VII OSASTO (ent. VI a osasto)

MÄÄRÄYKSET TIIVIIMMÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ

43 artikla (ent. K.15 artikla)

1. Jäsenvaltiot, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, saavat käyttää tässä sopimuksessa ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä, edellyttäen, että

a) yhteistyöllä pyritään edistämään unionin tavoitteiden saavuttamista sekä suojelemaan sen etuja ja toimimaan niiden mukaisesti;

b) yhteistyössä otetaan huomioon mainittujen perussopimusten periaatteet ja unionin yhteinen toimielinjärjestelmä;

c) yhteistyö otetaan käyttöön ainoastaan viimeisenä keinona, jos mainittujen perussopimusten tavoitteita ei voida saavuttaa soveltamalla niissä määrättyjä asiaa koskevia menettelyjä;

d) yhteistyö koskee ainakin suurinta osaa jäsenvaltioista;

e) yhteistyö ei vaikuta yhteisön säännöstöön ja mainittujen perussopimusten muiden määräysten nojalla hyväksyttyihin toimiin;

f) yhteistyö ei vaikuta niiden jäsenvaltioiden toimivaltaan, oikeuksiin, velvoitteisiin ja etuihin, jotka eivät osallistu yhteistyöhön;

g) yhteistyö on avoinna kaikille jäsenvaltioille ja ne voivat liittyä yhteistyöhön milloin tahansa edellyttäen, että ne noudattavat peruspäätöstä ja yhteistyön yhteydessä jo tehtyjä päätöksiä;

h) yhteistyössä noudatetaan kyseessä olevan alan mukaan joko Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 11 artiklassa ja tämän sopimuksen 40 artiklassa määrättyjä erityisiä lisäedellytyksiä ja että neuvosto on hyväksynyt yhteistyön kyseisissä artikloissa määrättyjen menettelyjen mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot soveltavat niitä koskevin osin sen yhteistyön toteuttamiseksi hyväksyttyjä säädöksiä ja päätöksiä, johon ne osallistuvat. Jäsenvaltiot, jotka eivät osallistu kyseiseen yhteistyöhön, eivät saa olla esteenä sille, että yhteistyöhön osallistuvat valtiot toteuttavat sitä.

44 artikla (ent. K.16 artikla)

1. Edellä 43 artiklassa tarkoitetun yhteistyön toteuttamisen edellyttämät säädökset ja päätökset hyväksytään ja tehdään tämän sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen toimielimiä koskevien määräysten mukaisesti. Neuvoston kaikki jäsenet voivat osallistua keskusteluihin, mutta vain yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltioiden edustajat osallistuvat päätöksentekoon. Määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa. Yksimielisyyteen vaaditaan ainoastaan kyseisten neuvoston jäsenten äänet.

2. Yhteistyön toteuttamisesta aiheutuvista muista kuin toimielinten hallintomenoista huolehtivat yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot, jollei neuvosto yksimielisesti toisin päätä.

45 artikla (ent. K.17 artikla)

Neuvosto ja komissio ilmoittavat säännöllisesti Euroopan parlamentille tämän osaston nojalla toteutetun tiiviimmän yhteistyön edistymisestä.

VIII OSASTO (ent. VII osasto)

LOPPUMÄÄRÄYKSET

46 artikla (ent. L artikla)

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa ja tämän toimivallan käyttämistä, sovelletaan ainoastaan tämän sopimuksen seuraaviin määräyksiin:

a) Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön perustamiseksi, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta annetut määräykset;

b) VI osaston määräykset 35 artiklassa määrätyin edellytyksin;

c) VII osaston määräykset Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 11 artiklassa ja tämän sopimuksen 40 artiklassa määrätyin edellytyksin;

d) 6 artiklan 2 kohta toimielinten toiminnan osalta edellyttäen, että tuomioistuimella on tuomiovalta Euroopan yh-

teisöjen perustamissopimusten ja tämän sopimuksen mukaisesti;

e) 46—53 artikla.

47 artikla (ent. M artikla)

Jollei Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön perustamiseksi, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta taikka Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta annetuista määräyksistä tai näistä loppumääräyksistä muuta johdu, tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksiin taikka niiden muuttamisesta tai täydentämisestä myöhemmin tehtyihin sopimuksiin tai asiakirjoihin.

48 artikla (ent. N artikla)

Jäsenvaltion hallitus tai komissio voi tehdä neuvostolle ehdotuksia niiden sopimusten tarkistamiseksi, joihin unioni perustuu.

Jos neuvosto Euroopan parlamenttia ja tarvittaessa komissiota kuultuaan antaa jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin järjestämisestä myönteisen lausunnon, neuvoston puheenjohtaja kutsuu konferenssin koolle hyväksymään yhteisellä sopimuksella noihin sopimuksiin tehtävät muutokset. Myös Euroopan keskuspankkia kuullaan, jos kyse on toimielimiä koskevista muutoksista raha-asiain alalla.

Muutokset tulevat voimaan, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet ne valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

49 artikla (ent. O artikla)

Jokainen Euroopan valtio, joka noudattaa 6 artiklan 1 kohdassa määrättyjä periaatteita, voi hakea unionin jäsenyyttä. Se osoittaa hakemuksensa neuvostolle, joka tekee ratkaisunsa yksimielisesti kuultuaan komissiota ja saatuaan Euroopan parlamentin kaikkien jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä antaman puoltavan lausunnon.

Liittymisehdoista ja liittymisen edellyttämistä mukautuksista niihin sopimuksiin, joihin unioni perustuu, määrätään jäsenvaltioiden ja jäsenyyttä hakevan valtion välisellä sopimuksella. Sopimusvaltiot ratifioivat sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

50 artikla (ent. P artikla)

1. Kumotaan Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn, Brysselissä 8 päivänä huhtikuuta 1965 allekirjoitetun sopimuksen 2 — 7 ja 10 — 19 artikla.

2. Kumotaan Luxemburgissa 17 päivänä helmikuuta 1986 ja Haagissa 28 päivänä helmikuuta 1986 allekirjoitetun Euroopan yhtenäisasiakirjan 2 artikla, 3 artiklan 2 kohta ja III osasto.

51 artikla (ent. Q artikla)

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

52 artikla (ent. R artikla)

1. Korkeat sopimuspuolet ratifioivat tämän sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

2. Tämä sopimus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993, jos kaikki ratifioimiskirjat on talletettu siihen mennessä, tai muussa tapauksessa viimeisen ratifioimiskirjan talletamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä.

53 artikla (ent. S artikla)

Tämä sopimus, joka on laadittu yhtenä kappaleena englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, saksan ja tanskan kielellä, ja jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen, talletetaan Italian tasavallan hallituksen arkistoon, ja

tämä hallitus toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen siitä muiden allekirjoittajavaltioiden hallituksille.

Tämä sopimus on vuoden 1994 liittymissopimuksen nojalla todistusvoimainen myös ruotsin ja suomen kielellä laadittuina toisintoina.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Maastrichtissa seitsemäntenä päivänä helmikuuta vuonna tuhat yhdeksänsataayhdeksänkymmentäkaksi.

Mark EYSKENS	Philippe MAYSTADT
Uffe ELLEMANN-JENSEN	Anders FOGH RASMUSSEN
Hans-Dietrich GENSCHER	Theodor WAIGEL
Antonios SAMARAS	Efthymios CHRISTODOULOU
Francisco FERNÁNDEZ ORDÓÑEZ	Carlos SOLCHAGA CATALÁN
Roland DUMAS Pierre	BÉRÉGOVOY
Gerard COLLINS	Bertie AHERN
Gianni DE MICHELIS	Guido CARLI
Jacques F. POOS	Jean-Claude JUNCKER
Hans VAN DEN BROEK	Willem KOK
João de Deus PINHEIRO	Jorge BRAGA DE MACEDO
Douglas HURD	Francis MAUDE

EUROOPAN YHTEISÖN PERUSTAMISSOPIMUKSEN KONSOLIDOITU TOISINTO

Sisällys

I — Sopimusteksti

Johdanto-osa

Ensimmäinen osa — Periaatteet

Toinen osa — Unionin kansalaisuus

Kolmas osa — Yhteisön politiikka

I osasto — Tavaroiden vapaa liikkuvuus
1 luku — Tulliliitto
2 luku — Jäsenvaltioiden välisten määrällisten rajoitusten kieltäminen

II osasto — Maatalous

III osasto — Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus
1 luku — Työntekijät
2 luku — Sijoittautumisoikeus
3 luku — Palvelut
4 luku — Pääomat ja maksut

IV osasto — Viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka sekä muu henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä politiikka

V osasto — Liikenne

VI osasto — Kilpailua, verotusta ja lainsäädännön lähentämistä koskevat yhteiset säännöt
1 luku — Kilpailusäännöt
1 jakso — Yrityksiin sovellettavat säännöt
2 jakso — Valtion tuki
2 luku — Veroja ja maksuja koskevat määräykset
3 luku — Lainsäädännön lähentäminen

VII osasto — Talous- ja rahapolitiikka
1 luku — Talouspolitiikka
2 luku — Rahapolitiikka
3 luku — Institutionaaliset määräykset
4 luku — Siirtymämääräykset

VIII osasto — Työllisyys

IX osasto — Yhteinen kauppapolitiikka

X osasto — Tulliyhteistyö

XI osasto — Sosiaalipolitiikka, koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso
1 luku — Sosiaaliset määräykset
2 luku — Euroopan sosiaalirahasto
3 luku — Koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso

XII osasto — Kulttuuri

XIII osasto — Kansanterveys

XIV osasto — Kuluttajansuoja

XV osasto — Euroopan laajuiset verkot

XVI osasto — Teollisuus

XVII osasto — Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus

XVIII osasto — Tutkimus ja teknologinen kehittäminen

XIX osasto — Ympäristö

XX osasto — Kehitysyhteistyö

Neljäs osa — Merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi

Viides osa — Yhteisön toimielimet

I osasto — Institutionaaliset määräykset
1 luku — Toimielimet
1 jakso — Euroopan parlamentti
2 jakso — Neuvosto
3 jakso — Komissio
4 jakso — Yhteisön tuomioistuin
5 jakso — Tilintarkastustuomioistuin
2 luku — Toimielimiä koskevat yhteiset määräykset
3 luku — Talous- ja sosiaalikomitea
4 luku — Alueiden komitea
5 luku — Euroopan investointipankki

II osasto — Varainhoitoa koskevat määräykset

Kuudes osa — Yleiset määräykset ja loppumääräykset

Loppumääräykset

Liitteet
Liite I — Luettelo, johon viitataan tämän sopimuksen 32 artiklassa
Liite II — Merentakaiset maat ja alueet, joihin sovelletaan sopimuksen neljännen osan määräyksiä

II — Pöytäkirjat (pöytäkirjojen tekstiä ei esitetä)

Huomautus: Pöytäkirjoissa olevat viittaukset sopimuksen artikloihin, osastoihin ja jaksoihin on mukautettu Amsterdamin sopimuksen liitteinä olevien vastaavuustaulukoiden mukaisesti.

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:

— Pöytäkirja (N:o 2) Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia (1997)

— Pöytäkirja (N:o 3) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 14 artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin (1997)

— Pöytäkirja (N:o 4) Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta (1997)

— Pöytäkirja (N:o 5) Tanskan asemasta (1997)

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen sekä Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetyt pöytäkirjat:

— Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja (N:o 6) (1992)

— Pöytäkirja (N:o 7) toimielimistä silmällä pitäen Euroopan unionin laajentumista (1997)

— Pöytäkirja (N:o 8) Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista (1997)

— Pöytäkirja (N:o 9) kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa (1997)

Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:

— Pöytäkirja (N:o 10) Euroopan investointipankin perussäännöstä (1957)

— Pöytäkirja (N:o 11) Euroopan yhteisön tuomioistuimen perussäännöstä (1957)

— Pöytäkirja (N:o 12) Italiasta (1957)

— Pöytäkirja (N:o 13) tietyistä maista peräisin olevista ja sieltä tulevista tavaroista, jotka saavat jossakin jäsenvaltiossa erityisen tuontikohtelun (1957)

— Pöytäkirja (N:o 14) Alankomaiden Antilleilla jalostettujen maaöljytuotteiden tuonnista Euroopan talousyhteisöön (1962)

— Pöytäkirja (N:o 15) Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä (1985)

— Pöytäkirja (N:o 16) kiinteän omaisuuden hankkimisesta Tanskassa (1992)

— Pöytäkirja (N:o 17) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 141 artiklasta (1992)

— Pöytäkirja (N:o 18) Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä (1992)

— Pöytäkirja (N:o 19) Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä (1992)

— Pöytäkirja (N:o 20) liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä (1992)

— Pöytäkirja (N:o 21) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 121 artiklassa tarkoitetuista lähentymisperusteista (1992)

— Pöytäkirja (N:o 22) Tanskasta (1992)

— Pöytäkirja (N:o 23) Portugalista (1992)

— Pöytäkirja (N:o 24) siirtymisestä talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen (1992)

— Pöytäkirja (N:o 25) eräistä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan liittyvistä määräyksistä (1992)

— Pöytäkirja (N:o 26) eräistä Tanskaa koskevista määräyksistä (1992)

— Pöytäkirja (N:o 27) Ranskasta (1992)

— Pöytäkirja (N:o 28) taloudellisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta (1992)

— Pöytäkirja (N:o 29) Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta (1997)

— Pöytäkirja (N:o 30) toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamisesta (1997)

— Pöytäkirja (N:o 31) jäsenvaltioiden ulkosuhteista silmällä pitäen ulkorajojen ylittämistä (1997)

— Pöytäkirja (N:o 32) jäsenvaltioiden julkisesta yleisradiotoiminnasta (1997)

— Pöytäkirja (N:o 33) eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista (1997)

Euroopan yhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksiin liitetty pöytäkirja:

— Pöytäkirja (N:o 34) Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista (1965)

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS,

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI,

RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI,

HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA
LUXEMBURGIN SUURHERTTUATAR,

HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR [1], jotka

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET luoda perustan Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle,

OVAT PÄÄTTÄNEET yhteisellä toiminnalla turvata maittensa taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat,

ASETTAVAT ponnistelujensa keskeiseksi tavoitteeksi kansojensa elin- ja työolojen jatkuvan parantamisen,

TUNNUSTAVAT, että olemassa olevien esteiden poistamiseksi tarvitaan yhtenäistä toimintaa takaamaan kasvun vakaus, kauppavaihdon tasapaino ja kilpailun rehellisyys,

PYRKIVÄT lujittamaan talouksiensa ykseyttä ja takaamaan niiden sopusointuisen kehityksen vähentämällä eri alueiden välisiä eroavuuksia ja muita heikommassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä,

HALUAVAT yhteisellä kauppapolitiikalla edistää kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista,

PYRKIVÄT lujittamaan sitä yhteisvastuullisuutta, joka yhdistää Eurooppaa ja merentakaisia maita, ja haluavat turvata niiden hyvinvoinnin kehityksen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti, ja

OVAT PÄÄTTÄNEET yhdistämällä tällä tavoin voimavaransa turvata ja lujittaa rauhaa ja vapautta ja kehottavat niitä Euroopan muita kansoja, joilla on sama ihanne, yhtymään heidän pyrkimyksiinsä, ja

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansojensa mahdollisimman korkeaa tiedontasoa luomalla laajat mahdollisuudet koulutuksen saantiin sekä jatkuvan koulutuksen avulla,

OVAT TEHNEET PÄÄTÖKSEN perustaa Euroopan yhteisö ja tätä varten nimenneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS:

ulkoasiainministeri Paul-Henri SPAAKin,
talousministeriön kansliapäällikön, hallitustenvälisen konferenssin Belgian valtuuskunnan puheenjohtajan, paroni J. Ch. SNOY ET D'OPPUERSin;

1) Tanskan kuningaskunta, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Irlanti, Itävallan tasavalta, Portugalin tasavalta, Suomen tasavalta, Ruotsin kuningaskunta sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ovat sittemmin liittyneet jäseniksi Euroopan yhteisöön.

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI:

liittokansleri, tohtori Konrad ADENAUERin,
ulkoasiainministeriön valtiosihteerin, professori, tohtori Walter HALLSTEINin;

RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ulkoasiainministeri Christian PINEAUn,
ulkoasiainministeriön valtiosihteerin Maurice FAUREn;

ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

ministerineuvoston puheenjohtajan Antonio SEGNIn,
ulkoasiainministeri, professori Gaetano MARTINOn;

HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUATAR:

pääministeri ja ulkoasiainministeri Joseph BECHin,
suurlähettiläs, hallitustenvälisen konferenssin Luxemburgin valtuuskunnan puheenjohtajan Lambert SCHAUSin;

HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR:

ulkoasiainministeri Joseph LUNSin,
hallitustenvälisen konferenssin Alankomaiden valtuuskunnan puheenjohtajan J. LINTHORST HOMANin;

JOTKA vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa ovat sopineet seuraavaa:

ENSIMMÄINEN OSA

PERIAATTEET

1 artikla (ent. 1 artikla)

Tällä sopimuksella KORKEAT SOPIMUSPUOLET perustavat keskenään EUROOPAN YHTEISÖN.

2 artikla (ent. 2 artikla)

Yhteisön päämääränä on yhteismarkkinoiden toteuttamisella ja talous- ja rahaliiton perustamisella sekä 3 ja 4 artiklassa tarkoitetun yhteisen politiikan tai yhteisen toiminnan toteuttamisella edistää taloudellisen toiminnan sopusointuista, tasapainoista ja kestävää kehitystä koko yhteisössä, työllisyyden ja sosiaalisen suojelemisen korkeaa tasoa, miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, kestävää kasvua, joka ei edistä rahan arvon alenemista, edistää hyvää kilpailukykyä ja talouden suorituskyvyn korkeaa lähentymisastetta, ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja ympäristön laadun parantamista, elintason ja elämän laadun nousua sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja yhteisvastuullisuutta jäsenvaltioiden välillä.

3 artikla (ent. 3 artikla)

1. Edellä 2 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisön toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja siinä määrätyssä aikataulussa:

a) tavaroiden tuontiin ja vientiin kohdistuvien tullien ja määrällisten rajoitusten sekä muiden vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden kieltäminen jäsenvaltioiden väliltä;

b) yhteinen kauppapolitiikka;

c) sisämarkkinat, joille on ominaista, että tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaata liikkuvuutta rajoittavat esteet poistetaan jäsenvaltioiden väliltä;

d) jäljempänä IV osastossa määrätyt henkilöiden maahantuloa ja liikkumista koskevat toimenpiteet;

e) yhteinen maatalouspolitiikka ja kalastuspolitiikka;

f) yhteinen liikennepolitiikka;

g) järjestelmä, jolla taataan, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy;

h) jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön lähentäminen siinä määrin kuin se on tarpeen yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta;

i) jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamisen edistäminen tämän politiikan tehostamiseksi kehittämällä yhteensovitettu työllisyysstrategia;

j) sosiaalipolitiikka, johon sisältyy Euroopan sosiaalirahasto;

k) taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittaminen;

l) ympäristöpolitiikka;

m) yhteisön teollisuuden kilpailukyvyn lujittaminen;

n) tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen edistäminen;

o) Euroopan laajuisten verkkojen perustamisen ja kehittämisen rohkaiseminen;

p) myötävaikuttaminen korkean terveyden suojelun tason saavuttamiseen;

q) myötävaikuttaminen korkealaatuisen koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen edistämiseen sekä siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit kehittyvät kukoistaviksi;

r) kehitysyhteistyöpolitiikka;

s) merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi kaupankäynnin lisäämiseksi sekä yhteiset pyrkimykset taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi;

t) myötävaikuttaminen kuluttajansuojan lujittamiseen;

u) toimenpiteet energian, pelastuspalvelun ja matkailun aloilla.

2. Toteuttaessaan tässä artiklassa tarkoitettua toimintaa yhteisö pyrkii poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasaarvoa.

4 artikla (ent. 3 a artikla)

1. Edellä 2 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi jäsenvaltioiden ja yhteisön toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja siinä määrätyssä aikataulussa sellaisen talouspolitiikan käyttöön ottaminen, joka perustuu jäsenvaltioiden talouspolitiikan tiiviiseen yhteensovittamiseen, sisämarkkinoihin ja yhteisten tavoitteiden määrittelemiseen ja jota harjoitetaan vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti.

2. Sen ohella tähän toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja siinä määrätyssä aikataulussa sekä siinä määrättyjä menettelyjä noudattaen valuuttakurssien peruuttamaton vahvistaminen, joka johtaa yhtenäisvaluutan, ecun käyttöön ottamiseen sekä sellaisen yhtenäisen rahapolitiikan ja sellaisen yhtenäisen valuuttapolitiikan määrittelemiseen ja harjoittamiseen, joiden ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta, ja mainittua tavoitetta kuitenkaan rajoittamatta tukea yleistä talouspolitiikkaa yhteisössä vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti.

3. Tämä jäsenvaltioiden ja yhteisön toiminta merkitsee, että seuraavia johtavia periaatteita noudatetaan: vakaa hintataso, terve julkistalous ja rahatalous sekä kestävä maksutase.

5 artikla (ent. 3 b artikla)

Yhteisö toimii sille tällä sopimuksella annetun toimivallan ja asetettujen tavoitteiden rajoissa.

Aloilla, jotka eivät kuulu yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, yhteisö toissijaisuusperiaatteen mukaisesti toimii vain siinä tapauksessa ja siinä laajuudessa kuin jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, jotka suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten takia voidaan tämän vuoksi toteuttaa paremmin yhteisön tasolla.

Yhteisön toiminnassa ei saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

6 artikla (ent. 3 c artikla)

Ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä 3 artiklassa tarkoitetun yhteisön politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävän kehityksen edistämiseksi.

7 artikla (ent. 4 artikla)

1. Yhteisölle uskottuja tehtäviä hoitavat:

— EUROOPAN PARLAMENTTI,
— NEUVOSTO,
— KOMISSIO,
— TUOMIOISTUIN,
— TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN.

Kukin toimielin toimii sille tällä sopimuksella annettujen toimivaltuuksien rajoissa.

2. Neuvostoa ja komissiota avustavat neuvoa-antava talous- ja sosiaalikomitea sekä neuvoa-antava alueiden komitea.

8 artikla (ent. 4 a artikla)

Perustetaan tässä sopimuksessa määrättyjä menettelyjä noudattaen Euroopan keskuspankkijärjestelmä, jäljempänä 'EKPJ', sekä Euroopan keskuspankki, jäljempänä 'EKP'; ne toimivat niille tällä sopimuksella sekä siihen liitetyllä EKPJ:n ja EKP:n perussäännöllä, jäljempänä 'EKPJ:n perussääntö', annettujen valtuuksien rajoissa.

9 artikla (ent. 4 b artikla)

Perustetaan Euroopan investointipankki, joka toimii sille tällä sopimuksella sekä siihen liitetyllä perussäännöllä annettujen toimivaltuuksien rajoissa.

10 artikla (ent. 5 artikla)

Jäsenvaltiot toteuttavat kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tästä sopimuksesta tai yhteisön toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Ne helpottavat yhteisön päämäärän toteuttamista.

Ne pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

11 artikla (ent. 5 a artikla)

1. Jäsenvaltioille, jotka aikovat toteuttaa keskenään tiiviimpää yhteistyötä, voidaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 43 ja 44 artiklan mukaisesti myöntää oikeus käyttää tässä sopimuksessa määrättyjä toimielimiä, menettelyjä ja järjestelyjä sillä edellytyksellä, että tämä yhteistyö:

a) ei koske aloja, jotka kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan;

b) ei vaikuta yhteisön politiikkaan, toimiin tai ohjelmiin;

c) ei koske unionin kansalaisuutta tai saata jäsenvaltioiden kansalaisia keskenään eriarvoiseen asemaan;

d) ei ylitä yhteisölle tällä sopimuksella annetun toimivallan rajoja;

e) ei ole keino syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoittamiseen eikä vääristä niiden välisen kilpailun edellytyksiä.

2. Neuvosto myöntää 1 kohdassa tarkoitetun oikeuden määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että se esittämistään tärkeistä kansalliseen politiikkaan liittyvistä syistä aikoo vastustaa oikeuden myöntämistä määräenemmistöllä, asiasta ei äänestetä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia saatetaan valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvan neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Jäsenvaltiot, jotka aikovat toteuttaa 1 kohdassa tarkoitettua tiiviimpää yhteistyötä, voivat esittää pyynnön komissiolle, joka voi tehdä asiasta ehdotuksen neuvostolle. Jos komissio ei tee ehdotusta, se antaa asianomaisille jäsenvaltioille tiedon päätöksensä perusteluista.

3. Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua tämän artiklan mukaiseen yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle, joka antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Komissio tekee asiassa päätöksen neljän kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoitus tehtiin ja päättää samalla tarpeellisina pitämistään erityisjärjestelyistä.

4. Yhteistyötoimien toteuttamiseksi vaadittaviin säädöksiin ja päätöksiin sovelletaan kaikkia tämän sopimuksen asiaa koskevia määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 43 ja 44 artiklassa toisin määrätä.

5. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita niiden määräysten soveltamista, jotka ovat Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyssä pöytäkirjassa.

12 artikla (ent. 6 artikla)

Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen erityismääräysten soveltamista.

Neuvosto voi 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toteuttaa sääntelyn tällaisen syrjinnän kieltämiseksi.

13 artikla (ent. 6 a artikla)

Neuvosto voi tässä sopimuksessa yhteisölle

uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.

14 artikla (ent. 7 a artikla)

1. Yhteisö hyväksyy toimenpiteet, joiden tarkoituksena on toteuttaa sisämarkkinat asteittain 31 päivänä joulukuuta 1992 päättyvän kauden kuluessa tämän artiklan, 15 ja 26 artiklan, 47 artiklan 2 kohdan sekä 49, 80, 93 ja 95 artiklan mukaisesti, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.

2. Sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus taataan tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

3. Neuvosto määrittelee määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ne suuntaviivat ja edellytykset, jotka ovat tarpeen tasapainoisen edistymisen takaamiseksi kaikilla kyseisillä aloilla.

15 artikla (ent. 7 c artikla)

Laatiessaan ehdotuksiaan 14 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi komissio ottaa huomioon sen, kuinka paljon tiettyjen eri kehitystasoilla olevien kansantalouksien täytyy ponnistella sisämarkkinoiden toteuttamiskauden aikana, ja se voi tehdä ehdotuksia aiheellisiksi säännöksiksi.

Jos nämä säännökset ovat muodoltaan poikkeussäännöksiä, niiden tulee olla väliaikaisia ja sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä yhteismarkkinoiden toiminnalle.

16 artikla (ent. 7 d artikla)

Ottaen huomioon yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen tärkeän aseman unionin yhteisten arvojen joukossa ja niiden merkityksen sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat kukin toimivaltansa mukaisesti ja tämän sopimuksen soveltamisalalla siitä, että tällaiset palvelut toimivat sellaisin perustein ja edellytyksin, että ne voivat täyttää tehtävänsä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 73, 86 ja 87 artiklan soveltamista.

TOINEN OSA

UNIONIN KANSALAISUUS

17 artikla (ent. 8 artikla)

1. Otetaan käyttöön unionin kansalaisuus. Unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisuus täydentää, mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta.

2. Unionin kansalaisilla on tässä sopimuksessa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet.

18 artikla (ent. 8 a artikla)

1. Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella, jollei tässä sopimuksessa määrätyistä tai sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu.

2. Neuvosto voi antaa säännöksiä 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttämisen helpottamiseksi; jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, neuvosto tekee ratkaisunsa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen. Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa tässä tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti.

19 artikla (ent. 8 b artikla)

1. Jokaisella unionin kansalaisella on kunnallinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole, samoin edellytyksin kuin tuon jäsenvaltion omilla kansalaisilla. Tätä oikeutta käytetään niiden yksityiskohtaisten

sääntöjen mukaisesti, jotka neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan; näihin yksityiskohtaisiin sääntöihin voi sisältyä poikkeussäännöksiä, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.

2. Jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole, samoin edellytyksin kuin tuon jäsenvaltion omilla kansalaisilla, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 190 artiklan 4 kohdan ja sen soveltamisesta annettujen säännösten soveltamista. Tätä oikeutta käytetään niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan; näihin yksityiskohtaisiin sääntöihin voi sisältyä poikkeussäännöksiä, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.

20 artikla (ent. 8 c artikla)

Jokainen unionin kansalainen saa kolmannen maan alueella, jossa jäsenvaltiolla, jonka kansalainen hän on, ei ole edustusta, suojelua minkä tahansa jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset. Jäsenvaltiot vahvistavat tarpeelliset säännöt keskenään ja aloittavat tällaisen suojelun turvaamiseksi tarvittavat kansainväliset neuvottelut.

21 artikla (ent. 8 d artikla)

Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vedota Euroopan parlamenttiin 194 artiklan mukaisesti.

Jokainen unionin kansalainen voi kääntyä 195 artiklan mukaisesti asetettavan oikeusasiamiehen puoleen.

Jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa tässä artiklassa tai 7 artiklassa tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle jollakin 314 artiklassa mainitulla kielellä ja saada vastauksen samalla kielellä.

22 artikla (ent. 8 e artikla)

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle joka kolmas vuosi kertomuksen tämän osan määräysten soveltamisesta. Tässä kertomuksessa otetaan huomioon unionin kehitys.

Tältä pohjalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista, neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa tässä osassa tarkoitettujen oikeuksien täydentämisestä säännöksiä, joiden hyväksymistä jäsenvaltioiden valtiosääntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti se suosittaa jäsenvaltioille.

KOLMAS OSA

YHTEISÖN POLITIIKKA

I OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIIKKUVUUS

23 artikla (ent. 9 artikla)

1. Yhteisön perustana on tulliliitto, joka käsittää kaiken tavaroiden kaupan ja merkitsee, että vienti- ja tuontitullit sekä kaikki vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä ja että toteutetaan yhteinen tullitariffi suhteessa kolmansiin maihin.

2. Tämän osaston 25 artiklan ja 2 luvun määräyksiä sovelletaan jäsenvaltioista peräisin oleviin tuotteisiin sekä sellaisiin kolmansista maista tuleviin tuotteisiin, jotka ovat jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa.

24 artikla (ent. 10 artikla)

Kolmansista maista tulevien tuotteiden katsotaan olevan jäsenvaltiossa vapaassa vaihdannassa, jos tuontimuodollisuuksia on noudatettu ja tuotteista on tässä jäsenvaltiossa kannettu niistä menevät tullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut eikä näitä tulleja tai maksuja ole kokonaan tai osittain palautettu.

1 LUKU

TULLILIITTO

25 artikla (ent. 12 artikla)

Tuonti- ja vientitullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja.

26 artikla (ent. 28 artikla)

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta yhteisen tullitariffin tullit.

27 artikla (ent. 29 artikla)

Hoitaessaan tässä luvussa määrättyjä tehtäviään komissio pitää lähtökohtanaan:

a) tarvetta edistää jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välistä kauppaa;

b) kilpailun edellytysten kehitystä yhteisössä siltä osin kuin se parantaa yritysten kilpailukykyä;

c) raaka-aineiden ja puolivalmisteiden saantia koskevia yhteisön tarpeita, jolloin komissio huolehtii siitä, että jäsenvaltioiden välisiä kilpailun edellytyksiä valmiiden tuotteiden osalta ei vääristetä;

d) tarvetta välttää vakavia häiriöitä jäsenvaltioiden taloudessa sekä tarvetta varmistaa tuotannon järkiperäinen kehitys ja kulutuksen kasvu yhteisössä.

2 LUKU

JÄSENVALTIOIDEN VÄLISTEN MÄÄRÄLLISTEN RAJOITUSTEN KIELTÄMINEN

28 artikla (ent. 30 artikla)

Jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

29 artikla (ent. 34 artikla)

Jäsenvaltioiden väliset viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

30 artikla (ent. 36 artikla)

Mitä 28 ja 29 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

31 artikla (ent. 37 artikla)

1. Jäsenvaltiot mukauttavat kaupallisia valtion monopolejaan niin, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia.

Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin toimielimiin, joiden välityksellä jäsenvaltio lain nojalla tai tosiasiallisesti suoraan tai välillisesti valvoo tai ohjaa jäsenvaltioiden välistä tuontia tai vientiä taikka olennaisesti vaikuttaa siihen. Näitä määräyksiä sovelletaan myös monopoleihin, jotka perustuvat valtion myöntämään yksinoikeuteen.

2. Jäsenvaltiot eivät toteuta uusia toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa 1 kohdan periaatteiden kanssa tai joilla rajoitetaan jäsenvaltioiden välisten tullien ja määrällisten rajoitusten kieltämistä koskevien artiklojen soveltamisalaa.

3. Jos kaupalliseen valtion monopoliin liittyy sääntely, jonka tarkoituksena on helpottaa maataloustuotteiden menekkiä tai varmistaa niistä paras mahdollinen tuotto, tätä artiklaa sovellettaessa on tarpeen antaa yhtäläiset takeet niiden tuottajien työllisyydestä ja elintasosta, joita asia koskee.

II OSASTO

MAATALOUS

32 artikla (ent. 38 artikla)

1. Yhteismarkkinat käsittävät myös maatalouden ja maataloustuotteiden kaupan. Maataloustuotteilla tarkoitetaan maanpinnan kasvutuotteita, kotieläintalouden tuotteita ja kalataloustuotteita sekä sellaisia ensimmäisen jalostusasteen tuotteita, jotka suoraan liittyvät näihin tuotteisiin.

2. Yhteismarkkinoiden toteuttamista koskevia määräyksiä sovelletaan maataloustuotteisiin, jollei 33 - 38 artiklassa toisin määrätä.

3. Tuotteet, joihin sovelletaan 33—38 artiklan määräyksiä, mainitaan tämän sopimuksen liitteessä I olevassa luettelossa.

4. Maataloustuotteiden yhteismarkkinoiden toiminnan ja kehittämisen yhteydessä on toteutettava yhteinen maatalouspolitiikka.

33 artikla (ent. 39 artikla)

1. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena on:

a) lisätä maatalouden tuottavuutta edistämällä teknistä kehitystä sekä varmistamalla, että maataloustuotantoa kehitetään järkiperäisesti ja että tuotannontekijöitä, varsinkin työvoimaa, hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla;

b) taata näin maatalousväestölle kohtuullinen elintaso erityisesti lisäämällä maataloudessa työskentelevien henkeä kohti laskettuja tuloja;

c) vakauttaa markkinat;

d) varmistaa tarvikkeiden saatavuus;

e) taata kohtuulliset kuluttajahinnat.

2. Yhteistä maatalouspolitiikkaa ja sen mahdollisia erityismenetelmiä suunniteltaessa otetaan huomioon:

a) maatalouselinkeinon erityisluonne, joka johtuu maatalouden yhteiskunnallisesta rakenteesta sekä eri maatalousalueiden välisistä rakenteellisista eroista ja luonnonolojen eroista;

b) tarve toteuttaa aiheelliset mukautukset asteittain;

c) se, että maatalous on jäsenvaltioissa tuotannonala, joka liittyy läheisesti talouteen kokonaisuudessaan.

34 artikla (ent. 40 artikla)

1. Edellä 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan yhteinen maatalouden markkinajärjestely.

Tuotteen mukaan järjestelynä on jokin seuraavista:

a) yhteiset kilpailusäännöt;

b) erilaisten kansallisten markkinajärjestelyjen pakollinen yhteensovittaminen;

c) Euroopan markkinajärjestely.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu yhteinen järjestely voi käsittää kaikki 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet, erityisesti hintasääntelyn, tuen tuotteiden tuotantoa ja myyntiä varten, varastoimis- ja tasausjärjestelyt sekä yhteiset viennin ja tuonnin vakauttamisjärjestelmät.

Yhteisen järjestelyn tulee rajoittua vain 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseen, eikä siinä saa syrjiä tuottajia tai kuluttajia yhteisössä.

Mahdollisen yhteisen hintapolitiikan tulee pohjautua yhteisiin perusteisiin ja yhdenmukaisiin laskentamenetelmiin.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun yhteisen järjestelyn tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan perustaa yksi tai useampi maatalouden ohjaus- ja tukirahasto.

35 artikla (ent. 41 artikla)

Edellä 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi yhteisessä maatalouspolitiikassa voidaan:

a) sovittaa tehokkaalla tavalla yhteen pyrkimykset ammatillisessa koulutuksessa, tutkimuksessa ja maatalous-neuvonnassa, jolloin voidaan yhteisesti rahoittaa hankkeita tai laitoksia;

b) yhteisin toimin edistää joidenkin tuotteiden kulutusta.

36 artikla (ent. 42 artikla)

Maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan sovelletaan kilpailusääntöjä koskevan luvun määräyksiä vain siltä osin kuin neuvosto 37 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti ja niissä määrättyä menettelyä noudattaen sekä ottaen huomioon 33 artiklassa luetellut tavoitteet määrittää.

Neuvosto voi erityisesti antaa luvan tuen myöntämiseen:

a) rakenteellisista syistä tai luonnonolojen vuoksi epäedullisessa asemassa olevien yritysten suojelemiseksi;

b) taloudellisten kehitysohjelmien mukaisesti.

37 artikla (ent. 43 artikla)

1. Yhteisen maatalouspolitiikan suuntaviivojen laatimista varten komissio kutsuu heti tämän sopimuksen tultua voimaan koolle jäsenvaltioiden konferenssin, jonka tehtävänä on jäsenvaltioiden maatalouspolitiikan vertaileminen erityisesti laatimalla selvitys jäsenvaltioiden tuotantomahdollisuuksista ja tarpeista.

2. Ottaen huomioon 1 kohdassa tarkoitetun konferenssin työn tulokset komissio tekee kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan ehdotuksia yhteisen maatalouspolitiikan suunnittelemisesta, sen toteuttamisesta ja kansallisten järjestelyjen korvaamisesta jollakin 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla järjestelmällä sekä tässä osastossa erityisesti mainittujen toimenpiteiden toteuttamisesta.

Näissä ehdotuksissa on otettava huomioon tässä osastossa mainittujen maatalousasioiden keskinäinen riippuvuus.

Neuvosto antaa määräenemmistöllä, komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan asetuksia ja direktiivejä sekä tekee päätöksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta suositusten antamista.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä edellistä kohtaa noudattaen korvata kansalliset markkinajärjestelyt 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla yhteisellä järjestelyllä, jos:

a) yhteinen järjestely antaa niille korvaamista vastustaville jäsenvaltioille, joilla on kansallinen järjestely kyseistä tuotantoa varten, yhtäläiset takeet niiden tuottajien työllisyydestä ja elintasosta, joita asia koskee; tällöin otetaan huomioon mahdollisen mukauttamisen ja tarpeellisen erikoistumisen aikataulu; ja

b) tämä järjestely takaa kaupankäynnille yhteisössä vastaavat edellytykset kuin kansallisilla markkinoilla.

4. Jos joitakin raaka-aineita varten muodostetaan yhteinen järjestely ennen kuin on olemassa yhteinen järjestely vastaavia jalostettuja tuotteita varten, näitä raaka-aineita voidaan tuoda yhteisön ulkopuolelta, jos niitä käytetään jalostettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu vietäviksi kolmansiin maihin.

38 artikla (ent. 46 artikla)

Jos jotakin tuotetta koskee jäsenvaltiossa sellainen kansallinen markkinajärjestely tai siihen sovelletaan sellaista vaikutukseltaan vastaavaa kansallista sääntelyä, joka vaikuttaa toisen jäsenvaltion vastaavanlaiseen tuotantoon, jäsenvaltiot perivät tasoitusmaksua tuotaessa tätä tuotetta jäsenvaltiosta, jossa kyseinen järjestely on tai jossa kyseistä sääntelyä sovelletaan, jollei tämä valtio peri tasoitusmaksua tuotteen viennistä.

Komissio vahvistaa nämä maksut niin suu-

riksi kuin tasapainon palauttamiseksi on tarpeen; komissio voi myös antaa luvan muihin toimenpiteisiin, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt se määrittelee.

III OSASTO

HENKILÖIDEN, PALVELUJEN JA PÄÄOMIEN VAPAA LIIKKUVUUS

1 LUKU

TYÖNTEKIJÄT

39 artikla (ent. 48 artikla)

1. Turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä.

2. Se merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.

3. Yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi perustelluin rajoituksin se sisältää oikeuden:

a) hakea tosiasiallisesti tarjottua työtä;

b) liikkua tässä tarkoituksessa vapaasti jäsenvaltioiden alueella;

c) oleskella jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi tämän valtion kotimaisten työntekijöiden työsuhdetta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti;

d) työsuhteen päätyttyä jäädä jäsenvaltion alueelle komission antamissa soveltamisasetuksissa säädetyin edellytyksin.

4. Tämän artiklan määräykset eivät koske julkishallinnon palvelussuhteita.

40 artikla (ent. 49 artikla)

Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivein tai asetuksin ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 39 artiklassa tarkoitetun työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti:

a) varmistamalla kansallisten työvoimaviranomaisten kiinteän yhteistoiminnan;

b) poistamalla sellaiset kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat hallinnolliset menettelyt ja käytännöt sekä avoinna oleviin työpaikkoihin pääsyä koskevat määräajat, joiden voimassa pitäminen olisi esteenä työntekijöiden liikkuvuuden vapauttamiselle;

c) poistamalla kaikki sellaiset kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat määräajat ja muut rajoitukset, joilla asetetaan muiden jäsenvaltioiden työntekijöille erilaiset työpaikan vapaata valintaa koskevat ehdot kuin jäsenvaltion kotimaisille työntekijöille;

d) toteuttamalla järjestelmiä, joiden avulla työtä välitetään ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan välinen tasapaino säilytetään siten, että eri alueilla ja teollisuudenaloilla vältetään elintasoa ja työllisyyttä uhkaavat vakavat vaarat.

41 artikla (ent. 50 artikla)

Jäsenvaltiot edistävät nuorten työntekijöiden vaihtoa osana yhteistä toimintaohjelmaa.

42 artikla (ent. 51 artikla)

Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen komission ehdotuksesta sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti ottamalla käyttöön järjestelmän, joka turvaa siirtotyöläisille ja heidän huollettavilleen sen, että:

a) kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen;

b) etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville.

Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa 251 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti.

2 LUKU

SIJOITTAUTUMISOIKEUS

43 artikla (ent. 52 artikla)

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Myös kielletään rajoitukset, jotka estävät jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita jäsenvaltion kansalaisia perustamasta kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä.

Jollei pääomia koskevan luvun määräyksistä muuta johdu, sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuja yhtiöitä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia.

44 artikla (ent. 54 artikla)

1. Neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivein säännöksiä sijoittautumisvapauden toteuttamiseksi tietyllä toimialalla.

2. Neuvosto ja komissio suorittavat niille edellä määrätyt tehtävät erityisesti:

a) suomalla yleensä etusijan niille toimialoille, joilla sijoittautumisvapaus vaikuttaa hyvin suotuisasti tuotantoon ja kauppaan;

b) varmistamalla jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen kiinteän yhteistoiminnan saadakseen tietoa niiden eri toimialojen erityisoloista yhteisössä, joita asia koskee;

c) poistamalla kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat sellaiset hallinnolliset menettelyt ja käytännöt, joiden voimassa pitäminen olisi sijoittautumisvapauden esteenä;

d) huolehtimalla jäsenvaltion alueella työtä tekevien, toisesta jäsenvaltiosta olevien työntekijöiden mahdollisuudesta jäädä tämän valtion alueelle harjoittamaan itsenäistä ammattia, jos he täyttävät ne edellytykset, jotka heidän olisi täytettävä, jos he tulisivat tähän jäsenvaltioon silloin, kun he aikovat ryhtyä harjoittamaan tätä ammattia;

e) tekemällä jäsenvaltion kansalaisille mahdolliseksi hankkia ja käyttää toisen jäsenvaltion alueella olevaa kiinteää omaisuutta, sikäli kuin se ei ole ristiriidassa 33 artiklan 2 kohdassa määrättyjen periaatteiden kanssa;

f) poistamalla jokaisella kyseeseen tulevalla toimialalla sijoittautumisvapauden rajoitukset asteittain niin edellytyksistä, jotka koskevat kauppaedustajan liikkeiden, sivuliikkeiden ja tytäryhtiöiden perustamista jäsenvaltion alueelle, kuin edellytyksistä, jotka koskevat päätoimipaikan henkilöstön pääsyä näiden johto- ja valvontatehtäviin;

g) sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja pyrkimällä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi;

h) huolehtimalla siitä, että jäsenvaltioiden myöntämä tuki ei vääristä sijoittautumisen edellytyksiä.

45 artikla (ent. 55 artikla)

Tämän luvun määräyksiä ei jäsenvaltiossa sovelleta toimintaan, joka jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa.

Neuvosto voi määräenemmistöllä komissi-

on ehdotuksesta päättää, että tämän luvun määräykset eivät koske tiettyä toimintaa.

46 artikla (ent. 56 artikla)

1. Tämän luvun määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita niiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joiden mukaan ulkomaalaisiin sovelletaan erityissääntelyä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella.

2. Neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivit edellä mainittujen säännösten yhteensovittamisesta.

47 artikla (ent. 57 artikla)

1. Helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivejä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta.

2. Samaa tarkoitusta varten neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivit itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa direktiiveistä kaikissa 251 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti, jos niiden panemiseksi täytäntöön ainakin yhdessä jäsenvaltiossa on muutettava niitä ammatin harjoittamisesta lailla säädettyjä periaatteita, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden koulutusta ja ammattiin pääsyn edellytyksiä. Muissa tapauksissa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä.

3. Lääkärinammattia, lääketieteeseen liittyviä ammatteja ja apteekkialan ammatteja koskevien rajoitusten asteittainen poistaminen riippuu niiden harjoittamisen edellytysten yhteensovittamisesta eri jäsenvaltioissa.

48 artikla (ent. 58 artikla)

Jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella, rinnastetaan tämän luvun määräyksiä sovellettaessa luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia.

Yhtiöillä tarkoitetaan siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

3 LUKU

PALVELUT

49 artikla (ent. 59 artikla)

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat muuhun yhteisön valtioon kuin palvelujen vastaanottajan valtioon sijoittautuneen jäsenvaltion kansalaisen vapautta tarjota palveluja yhteisössä.

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ulottaa tämän luvun määräykset koskemaan myös sellaisia palvelujen tarjoajia, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia, mutta jotka ovat sijoittautuneet yhteisöön.

50 artikla (ent. 60 artikla)

Tässä sopimuksessa palveluilla tarkoitetaan suorituksia, joista tavallisesti maksetaan korvaus ja joita määräykset tavaroiden, pääomien tai henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske.

Palveluihin kuuluu erityisesti:

a) teollinen toiminta;

b) kaupallinen toiminta;

c) käsityöläistoiminta;

d) vapaiden ammattien harjoittamiseen kuuluva toiminta.

Palvelun tarjoaja saa tilapäisesti harjoittaa toimintaansa valtiossa, jossa palvelu tarjotaan, niillä edellytyksillä, jotka tämä valtio asettaa kansalaisilleen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten soveltamista.

51 artikla (ent. 61 artikla)

1. Palvelujen tarjoamisen vapauteen liikenteen alalla sovelletaan liikennettä koskevan osaston määräyksiä.

2. Pääomien liikkuvuuteen liittyvät pankki- ja vakuutuspalvelut vapautetaan yhdessä pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa.

52 artikla (ent. 63 artikla)

1. Neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja Euroopan parlamenttia kuultuaan direktiivein säännöksiä tietyn palvelun vapauden toteuttamiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja direktiivejä annettaessa etusijalla ovat yleensä palvelut, jotka suoraan vaikuttavat tuotantokustannuksiin tai joiden vapauttaminen osaltaan edistää tavaroiden kauppaa.

53 artikla (ent. 64 artikla)

Jäsenvaltiot ovat valmiit etenemään palvelujen vapauttamisessa pidemmälle kuin 52 artiklan 1 kohdan nojalla annetuissa direktiiveissä säädetään, jos niiden yleinen taloudellinen tilanne ja olot asianomaisella elinkeinoelämän alalla sen sallivat.

Komissio antaa asiasta suosituksia niille jäsenvaltioille, joita asia koskee.

54 artikla (ent. 65 artikla)

Kunnes rajoitukset, jotka koskevat palvelujen tarjoamisen vapautta, on poistettu, kukin jäsenvaltio soveltaa näitä rajoituksia 49 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuihin palvelujen tarjoajiin heidän kansalaisuudestaan tai asuinpaikastaan riippumatta.

55 artikla (ent. 66 artikla)

Mitä 45—48 artiklassa määrätään, sovelletaan tässä luvussa tarkoitettuihin kysymyksiin.

4 LUKU

PÄÄOMAT JA MAKSUT

56 artikla (ent. 73 b artikla)

1. Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat pääomanliikkeitä jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

2. Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat maksuja jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

57 artikla (ent. 73 c artikla)

1. Mitä 56 artiklassa määrätään, ei estä soveltamasta kolmansiin maihin sellaisia rajoituksia, jotka ovat kansallisen lainsäädännön tai yhteisön oikeuden mukaan voimassa 31 päivänä joulukuuta 1993 ja jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille.

2. Pyrkien mahdollisimman laajalti toteuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisen pääomien vapaan liikkuvuuden tavoitteen neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa toimenpiteitä, jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden lukujen soveltamista. Yksimielisyys on kuitenkin niiden tässä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisen edellytyksenä, jotka yhteisön oikeudessa mer-

kitsevät taantumista kolmansiin maihin tai kolmansista maista suuntautuvien pääomanliikkeiden vapauttamisessa.

58 artikla (ent. 73 d artikla)

1. Mitä 56 artiklassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta:

a) soveltaa niitä verolainsäädäntönsä säännöksiä, joiden mukaan verovelvollisia kohdellaan eri tavoin heidän asuinpaikkansa tai heidän pääomansa sijoituspaikan perusteella;

b) toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä, jotta estetään verotusta ja rahoituslaitosten toiminnan vakauden valvontaa koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten rikkominen, taikka säätää pääomanliikkeitä koskevista ilmoitusmenettelyistä hallinnollisten tietojen tai tilastotietojen saamiseksi taikka toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta.

2. Tämän luvun määräykset eivät rajoita sellaisten sijoittautumisoikeuden rajoitusten soveltamista, jotka ovat sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet ja menettelyt eivät saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään taikka 56 artiklassa tarkoitetun pääomien ja maksujen vapaan liikkuvuuden peiteltyä rajoittamista.

59 artikla (ent. 73 f artikla)

Jos pääomanliikkeet kolmansiin maihin tai kolmansista maista poikkeuksellisissa olosuhteissa aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia vaikeuksia talous- ja rahaliiton toiminnalle, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan enintään kuuden kuukauden ajan toteuttaa suojatoimenpiteitä suhteessa kolmansiin maihin, jos tällaiset toimenpiteet ovat ehdottomasti tarpeen.

60 artikla (ent. 73 g artikla)

1. Jos yhteisön toimia pidetään tarpeellisina 301 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa, neuvosto voi suhteessa niihin kolmansiin maihin, joita asia koskee, mainitussa artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toteuttaa tarpeelliset kiireelliset pääomien liikkuvuutta ja maksuja koskevat toimenpiteet.

2. Ennen kuin neuvosto on toteuttanut 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, jäsenvaltio voi, vakavin poliittisin perustein ja kiireellisyyssyistä, suhteessa kolmanteen maahan toteuttaa pääomien liikkuvuutta ja maksuja koskevia yksipuolisia toimenpiteitä, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 297 artiklan soveltamista. Näistä toimenpiteistä on annettava tieto komissiolle ja muille jäsenvaltioille viimeistään niiden tullessa voimaan.

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta päättää, että jäsenvaltion, jota asia koskee, on muutettava näitä toimenpiteitä tai kumottava ne. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon neuvoston päätöksestä.

IV OSASTO (ent. III a osasto)

VIISUMI-, TURVAPAIKKA- JA MAAHANMUUTTOPOLITIIKKA SEKÄ MUU HENKILÖIDEN VAPAASEEN LIIKKUVUUTEEN LIITTYVÄ POLITIIKKA

61 artikla (ent. 73 i artikla)

Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseksi asteittain neuvosto toteuttaa:

a) viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta toimenpiteet henkilöiden vapaan liikkuvuuden takaamiseksi 14 artiklan mukaisesti yhdessä suoraan niihin liittyvien 62 artiklan 2 ja 3 alakohdan, 63 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja 2 alakohdan a alakohdan mukaisten, ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa ja maahanmuuttoa koskevien rinnakkaistoimenpiteiden kanssa, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan e alakoh-

dan mukaiset toimenpiteet rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi;

b) turvapaikkaa ja maahanmuuttoa sekä kolmansien maiden kansalaisten oikeuksien turvaamista koskevia muita 63 artiklan mukaisia toimenpiteitä;

c) 65 artiklan mukaiset oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat toimenpiteet;

d) 66 artiklan määräysten mukaiset aiheelliset toimenpiteet hallinnollisen yhteistyön edistämiseksi ja tiivistämiseksi;

e) poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat toimenpiteet, joilla Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräysten mukaisesti pyritään saavuttamaan korkea turvallisuustaso ehkäisemällä ja torjumalla rikollisuutta unionissa.

62 artikla (ent. 73 j artikla)

Neuvosto toteuttaa 67 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta:

1) toimenpiteet, joilla 14 artiklan mukaisesti varmistetaan, ettei sisärajojen ylittämisen yhteydessä unionin tai kolmansien maiden kansalaisiin kohdisteta henkilötarkastuksia;

2) jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä koskevat toimenpiteet, joilla vahvistetaan:

a) vaatimukset ja menettelyt, joita jäsenvaltioiden on noudatettava ulkorajoilla tapahtuvissa henkilötarkastuksissa,

b) enintään kolmeksi kuukaudeksi suunniteltua oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevat säännöt, erityisesti

i) luettelo kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske,

ii) viisumia myönnettäessä jäsenvaltioissa noudatettavat menettelyt ja edellytykset,

iii) yhtenäinen viisumin kaava, ja

iv) yhtenäistä viisumia koskevat säännöt;

3) toimenpiteet niiden edellytysten vahvistamiseksi, joiden mukaisesti kolmansien maiden kansalaiset voivat vapaasti matkustaa jäsenvaltioiden alueella enintään kolmen kuukauden ajan.

63 artikla (ent. 73 k artikla)

Neuvosto toteuttaa 67 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta:

1) turvapaikkaa koskevat toimenpiteet pakolaisten oikeudellista asemaa koskevan, 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaa koskevien sopimusten mukaisesti seuraavilla aloilla:

a) perusteet ja menettelyt kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määräämiseksi,

b) vähimmäisvaatimukset turvapaikanhakijoiden vastaanotosta jäsenvaltioissa,

c) vähimmäisvaatimukset pakolaisaseman myöntämisestä kolmansien maiden kansalaisille,

d) vähimmäisvaatimukset menettelystä jäsenvaltioissa pakolaisaseman myöntämisessä tai peruuttamisessa;

2) pakolaisia ja muita kotiseudultaan siirtymään joutuneita henkilöitä koskevat toimenpiteet seuraavilla aloilla:

a) vähimmäisvaatimukset tilapäisen suojelun antamisesta kolmansista maista saapuville, kotiseudultaan siirtymään jou-

tuneille henkilöille, joita ei voida palauttaa kotimaahansa, sekä muutoin kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille,

b) pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden vastaanottamiseen ja näiden henkilöiden vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakaantumisen edistäminen;

3) maahanmuuttopolitiikkaa koskevat toimenpiteet seuraavilla aloilla:

a) maahantuloa ja oleskelua koskevat edellytykset sekä menettelyt ja määräykset pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämisessä jäsenvaltioissa, mukaan lukien perheiden yhdistäminen,

b) laiton maahantulo ja laiton oleskelu, mukaan lukien laittomasti maassa oleskelevien palauttaminen;

4) toimenpiteet niiden oikeuksien ja edellytysten määrittelemiseksi, joiden mukaisesti jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevat kolmansien maiden kansalaiset saavat oleskella muissa jäsenvaltioissa.

Neuvoston 3 ja 4 alakohdan nojalla toteuttamat toimenpiteet eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön kyseisillä aloilla kansallisia määräyksiä, jotka ovat tämän sopimuksen ja kansainvälisten sopimusten mukaisia.

Edellä mainittu viiden vuoden määräaika ei koske 2 alakohdan b alakohdan, 3 alakohdan a alakohdan ja 4 alakohdan nojalla toteutettavia toimenpiteitä.

64 artikla (ent. 73 l artikla)

1. Tämän osaston määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltiolla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

2. Jos kolmansien maiden kansalaisten äkillinen ja joukoittainen maahantulo aiheuttaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa hätätilanteen, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa enintään kuusi kuukautta kestäviä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisten jäsenvaltioiden hyväksi, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

65 artikla (ent. 73 m artikla)

Toimenpiteet, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat rajojen yli, toteutetaan 67 artiklan mukaisesti ja siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, ovat:

a) seuraavilla aloilla tapahtuva kehittäminen ja yksinkertaistaminen:

— oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa valtiosta toiseen koskeva järjestelmä;

— todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö;

— yksityis- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden ja muiden päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano;

b) lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuuden edistäminen;

c) riita-asiain oikeudenkäyntien moitteettoman sujumisen esteiden poistaminen edistämällä tarvittaessa riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien jäsenvaltioissa sovellettavien säännösten yhteensopivuutta.

66 artikla (ent. 73 n artikla)

Neuvosto toteuttaa 67 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen toimenpiteitä varmistaakseen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen sekä näiden viranomaisten ja komission välisen yhteistyön tähän osastoon kuuluvilla aloilla.

67 artikla (ent. 73 o artikla)

1. Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa seuraavan viiden vuoden siirtymäkauden aikana neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

2. Tämän viiden vuoden kuluttua:

— neuvosto tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta; komissio käsittelee jäsenvaltioiden sille esittämät pyynnöt, jotka koskevat ehdotuksen tekemistä neuvostolle;

— neuvosto tekee Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti päätöksen siitä, että 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä sovelletaan kaikkiin tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin tai osaan niistä, ja mukautetaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevia määräyksiä.

3. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan neuvosto hyväksyy 62 artiklan 2 alakohdan b alakohdan i ja iii alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

4. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, viiden vuoden kuluttua Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta neuvosto hyväksyy 62 artiklan 2 alakohdan b alakohdan ii ja iv alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen.

68 artikla (ent. 73 p artikla)

1. Tähän osastoon sovelletaan 234 artiklaa seuraavissa tilanteissa ja seuraavin edellytyksin: jos tämän osaston tulkintaan tai yhteisön toimielinten tähän osastoon perustuvien säädösten pätevyyteen ja tulkintaan liittyvä kysymys tulee esille sellaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, on pyydettävä yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan asian.

2. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole milloinkaan toimivaltaa antaa ratkaisua 62 artiklan 1 alakohdan nojalla toteutetusta toimenpiteestä tai tehdystä päätöksestä, joka koskee yleisen järjestyksen ylläpitämistä ja sisäisen turvallisuuden suojaamista.

3. Neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ratkaisua tämän osaston tai yhteisön toimielimen antaman tähän osastoon perustuvan säädöksen tulkinnasta. Yhteisöjen tuomioistuimen tällaisen pyynnön johdosta antamaa ratkaisua ei sovelleta jäsenvaltion tuomioistuimen lainvoimaisiin tuomioihin.

69 artikla (ent. 73 q artikla)

Mitä tässä osastossa määrätään, sovelletaan ottaen huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan ja Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan määräykset, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 14 artiklan eräiden näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin tehdyn pöytäkirjan soveltamista.

V OSASTO (ent. IV osasto)

LIIKENNE

70 artikla (ent. 74 artikla)

Kysymyksissä, joita tämä osasto koskee, jäsenvaltiot toteuttavat tämän sopimuksen tavoitteita yhteisellä liikennepolitiikalla.

71 artikla (ent. 75 artikla)

1. Neuvosto, 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, 70 artiklan täytäntöön panemiseksi ja liikenteen erityispiirteet huomioon ottaen:

a) antaa yhteisiä sääntöjä, joita sovelletaan kansainväliseen liikenteeseen jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta;

b) vahvistaa ne edellytykset, joilla muut

kuin jäsenvaltiossa asuvat liikenteenharjoittajat saavat harjoittaa liikennettä siellä;

c) toteuttaa toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi;

d) antaa muut aiheelliset säännökset.

2. Poiketen 1 kohdassa määrätystä menettelystä neuvosto antaa sellaiset liikenteen sääntelyperiaatteita koskevat säännökset, joiden soveltaminen olisi omiaan vakavasti vaikuttamaan elintasoon ja työllisyyteen joillakin alueilla sekä kuljetuskaluston käyttöön, yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sekä ottaen huomioon tarpeen mukautua yhteismarkkinoiden toteuttamisesta johtuvaan taloudelliseen kehitykseen.

72 artikla (ent. 76 artikla)

Ennen kuin 71 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut säännökset on annettu, jäsenvaltiot eivät saa ilman neuvoston yksimielistä suostumusta muuttaa liikennettä koskevia, 1 päivänä tammikuuta 1958, tai kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, liittymispäivänä voimassa olleita säännöksiään sellaisiksi, että ne ovat muista jäsenvaltioista oleville liikenteenharjoittajille suoralta tai välilliseltä vaikutukseltaan epäedullisempia kuin kyseisestä jäsenvaltiosta oleville liikenteenharjoittajille.

73 artikla (ent. 77 artikla)

Tuki on tämän sopimuksen mukainen, jos se on tarpeen liikenteen yhteensovittamiseksi tai korvausta julkisten palvelujen käsitteeseen kuuluvien velvoitteiden täyttämisestä.

74 artikla (ent. 78 artikla)

Tämän sopimuksen nojalla toteutetuissa kuljetusmaksuja ja -ehtoja koskevissa toimenpiteissä otetaan huomioon liikenteenharjoittajien taloudellinen tilanne.

75 artikla (ent. 79 artikla)

1. Yhteisön sisäisestä liikenteestä poistetaan syrjintä, joka ilmenee siten, että liikenteenharjoittaja soveltaa kuljetettavien tavaroiden alkuperä- tai määrämaan perusteella eri kuljetusmaksuja tai -ehtoja samanlaisten tavaroiden kuljetuksiin samoilla reiteillä.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei estä neuvostoa toteuttamasta muita toimenpiteitä 71 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

3. Neuvosto toteuttaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sääntelyn, jolla turvataan 1 kohdan määräysten täytäntöönpano.

Neuvosto voi erityisesti antaa säännökset, jotka ovat tarpeen, jotta yhteisön toimielimet voivat valvoa, että 1 kohtaa noudatetaan ja että käyttäjät saavat siitä täyden hyödyn.

4. Komissio tutkii omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä kaikki 1 kohdassa tarkoitetut syrjintätapaukset ja kuultuaan niitä jäsenvaltioita, joita asia koskee, tekee tarvittavat päätökset 3 kohdan nojalla toteutetun sääntelyn mukaisesti.

76 artikla (ent. 80 artikla)

1. Sellaiset jäsenvaltion yhteisön sisäisessä liikenteessä käytettäviksi määräämät kuljetusmaksut ja -ehdot, joilla tavalla tai toisella tuetaan tai suojellaan tiettyä yritystä tai toimialaa taikka tiettyjä yrityksiä tai toimialoja, ovat kiellettyjä, jollei komissio anna lupaa niihin.

2. Komissio tutkii omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä 1 kohdassa tarkoitetut maksut ja ehdot ottaen erityisesti huomioon yhtäältä tarkoituksenmukaisen alueellisen talouspolitiikan vaatimukset, alikehittyneiden alueiden tarpeet ja niiden alueiden ongelmat, joihin poliittiset olot ovat vakavasti vaikuttaneet, sekä toisaalta tällaisten maksujen ja ehtojen vaikutukset eri liikennemuotojen väliseen kilpailuun.

Komissio tekee tarvittavat päätökset kuultuaan niitä jäsenvaltioita, joita asia koskee.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu kielto ei koske kilpailutariffeja.

77 artikla (ent. 81 artikla)

Maksut tai kulut, jotka liikenteenharjoittaja veloittaa rajanylityksestä kuljetusmaksujen lisäksi, eivät saa olla kohtuuttomia rajanylityksestä tosiasiallisesti aiheutuviin kustannuksiin nähden.

Jäsenvaltiot pyrkivät asteittain pienentämään näitä kustannuksia.

Komissio voi antaa jäsenvaltioille suosituksia tämän artiklan soveltamisesta.

78 artikla (ent. 82 artikla)

Tämän osaston määräykset eivät estä toteuttamasta Saksan liittotasavallassa toimenpiteitä Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi, jos toimenpiteet ovat tarpeen sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin jako on vaikuttanut.

79 artikla (ent. 83 artikla)

Komission yhteyteen perustetaan neuvoa-antava komitea, jossa on jäsenvaltioiden hallitusten nimeämät asiantuntijat. Komissio kuulee komiteaa liikenneasioissa, kun se katsoo sen tarpeelliseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta talous- ja sosiaalikomitean toimivaltuuksia.

80 artikla (ent. 84 artikla)

1. Tämän osaston määräyksiä sovelletaan rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteeseen.

2. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää, annetaanko meri- ja lentoliikennettä koskevia aiheellisia säännöksiä sekä missä laajuudessa ja mitä menettelyä noudattaen niitä annetaan.

Tällöin sovelletaan 71 artiklan määräyksiä menettelystä.

VI OSASTO (ent. V osasto)

KILPAILUA, VEROTUSTA JA LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHENTÄMISTÄ KOSKEVAT YHTEISET SÄÄNNÖT

1 LUKU

KILPAILUSÄÄNNÖT

1 JAKSO

YRITYKSIIN SOVELLETTAVAT SÄÄNNÖT

81 artikla (ent. 85 artikla)

1. Yhteismarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat:

a) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;

b) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;

c) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;

d) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;

e) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

2. Tämän artiklan mukaan kielletyt sopimukset ja päätökset ovat mitättömiä.

3. Voidaan kuitenkin julistaa, että 1 kohdan määräykset eivät koske

— yritysten välistä sopimusta tai yritysten välisten sopimusten ryhmää,

— yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yritysten yhteenliittymien päätösten ryhmää,

— yhdenmukaistettua menettelytapaa tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmää,

joka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä:

a) asettamatta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi;

b) antamatta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

82 artikla (ent. 86 artikla)

Yhteismarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Tällaista väärinkäyttöä voi olla erityisesti:

a) kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen;

b) tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;

c) erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;

d) sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

83 artikla (ent. 87 artikla)

1. Neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan aiheelliset asetukset ja direktiivit 81 ja 82 artiklassa tarkoitettujen periaatteiden soveltamiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten tavoitteena on erityisesti:

a) ottamalla käyttöön sakot ja uhkasakot varmistaa, että 81 artiklan 1 kohdassa ja 82 artiklassa tarkoitettuja kieltoja noudatetaan;

b) vahvistaa 81 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt ottaen huomioon yhtäältä tarve turvata tehokas valvonta ja toisaalta tarve yksinkertaistaa hallintoa niin paljon kuin mahdollista;

c) täsmentää tarvittaessa 81 ja 82 artiklan määräysten soveltamisala elinkeinoelämän eri aloilla;

d) määritellä komission ja yhteisön tuomioistuimen tehtävänjako tämän kohdan määräysten soveltamisessa;

e) määritellä kansallisen lainsäädännön suhde yhtäältä tämän jakson määräyksiin ja toisaalta tämän artiklan nojalla annettuihin säännöksiin.

84 artikla (ent. 88 artikla)

Ennen 83 artiklan nojalla annettujen säännösten voimaantuloa jäsenvaltioiden viranomaiset päättävät kansallista lainsäädäntöään sekä 81 artiklaa, erityisesti sen 3 kohtaa, ja 82 artiklaa noudattaen asioista, jotka koskevat sopimusten, päätösten tai yhdenmukaistettu-

jen menettelytapojen luvallisuutta taikka määräävän aseman väärinkäyttöä yhteismarkkinoilla.

85 artikla (ent. 89 artikla)

1. Komissio huolehtii 81 ja 82 artiklassa määrättyjen periaatteiden soveltamisesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 84 artiklan soveltamista. Komissio tutkii jäsenvaltion hakemuksesta tai omasta aloitteestaan yhteydessä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ja niiden avustuksella tapaukset, joissa epäillään, että näitä periaatteita on rikottu. Jos se toteaa, että periaatteita on rikottu, se tekee ehdotuksen rikkomisen lopettamiseksi aiheellisista toimenpiteistä.

2. Jos rikkomista jatketaan, komissio toteaa periaatteiden rikkomisen päätöksellä, jonka se perustelee. Komissio voi julkaista päätöksensä ja antaa jäsenvaltioille luvan toteuttaa rikkomisen lopettamiseksi tarvittavat toimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

86 artikla (ent. 90 artikla)

1. Jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen, etenkin sen 12 ja 81—89 artiklan määräysten kanssa.

2. Yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä fiskaalisiin monopoleihin sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa.

3. Komissio valvoo, että tämän artiklan määräyksiä noudatetaan, ja antaa jos se on tarpeen jäsenvaltioille osoitetut aiheelliset direktiivit tai tekee niille osoitetut aiheelliset päätökset.

2 JAKSO

VALTION TUKI

87 artikla (ent. 92 artikla)

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

2. Yhteismarkkinoille soveltuu:

a) yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella;

b) tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi;

c) tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi.

3. Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

a) tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma,

b) tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen,

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla,

d) tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla,

e) muuta tukea, josta neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

88 artikla (ent. 93 artikla)

1. Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

Jos kyseinen valtio ei noudata päätöstä asetetussa määräajassa, komissio tai mikä tahansa jäsenvaltio, jota asia koskee, voi 226 ja 227 artiklan määräyksistä poiketen saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jäsenvaltion pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti päättää, että tukea, jota tämä jäsenvaltio myöntää tai aikoo myöntää, pidetään 87 artiklan määräyksistä tai 89 artiklassa tarkoitettujen asetusten säännöksistä poiketen yhteismarkkinoille soveltuvana, jos tällainen päätös on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltu. Jos komissio on aloittanut kyseistä tukea koskevan, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun menettelyn, asianomaisen jäsenvaltion neuvostolle osoittama pyyntö keskeyttää menettelyn siihen asti, kunnes neuvosto on esittänyt kantansa.

Jos neuvosto ei kuitenkaan ole esittänyt kantaansa kolmen kuukauden määräajassa pyynnöstä, komissio tekee päätöksen asiassa.

3. Komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

89 artikla (ent. 94 artikla)

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa aiheelliset asetukset 87 ja 88 artiklan soveltamisesta ja etenkin vahvistaa ne edellytykset, joilla 88 artiklan 3 kohtaa sovelletaan, sekä ne tukimuodot, joihin tätä menettelyä ei sovelleta.

2 LUKU

VEROJA JA MAKSUJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

90 artikla (ent. 95 artikla)

Jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja, kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.

Jäsenvaltiot eivät liioin määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa.

91 artikla (ent. 96 artikla)

Tuotteita toisen jäsenvaltion alueelle vietäessä sisäisten maksujen palautus ei saa olla suurempi kuin tuotteista sisäisesti peritty välitön tai välillinen maksu.

92 artikla (ent. 98 artikla)

Muusta maksusta kuin liikevaihtoverosta, valmisteverosta tai muusta välillisestä verosta ei myönnetä vapautusta tai suoriteta palautusta maastaviennissä muihin jäsenvaltioihin eikä tasoitusmaksua peritä maahantuonnissa jäsenvaltioista, ellei neuvosto määräenemmis-

töllä komission ehdotuksesta ole ennalta hyväksynyt suunniteltuja toimenpiteitä määräajaksi.

93 artikla (ent. 99 artikla)

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan säännökset liikevaihtoveroja, valmisteveroja ja muita välillisiä veroja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisesta siltä osin kuin yhdenmukaistaminen on tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan varmistamiseksi 14 artiklassa mainitussa määräajassa.

3 LUKU

LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHENTÄMINEN

94 artikla (ent. 100 artikla)

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivejä jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, jotka suoraan vaikuttavat yhteismarkkinoiden toteuttamiseen tai toimintaan.

95 artikla (ent. 100 a artikla)

1. Poiketen siitä, mitä 94 artiklassa määrätään, ja jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, 14 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sovelletaan seuraavia määräyksiä. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevat toimenpiteet jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta veroja, henkilöiden vapaata liikkuvuutta eikä työntekijöiden oikeuksia tai etuja koskeviin säännöksiin tai määräyksiin.

3. Komissio perustaa 1 kohdassa tarkoitetut, terveyttä, turvallisuutta, ympäristönsuojelua tai kuluttajansuojaa koskevat ehdotuksensa suojelun korkeaan tasoon ottaen erityisesti huomioon kaiken tieteelliseen tietoon perustuvan uuden kehityksen. Myös Euroopan parlamentti ja neuvosto pyrkivät kumpikin toimivaltansa rajoissa tähän tavoitteeseen.

4. Jos sen jälkeen, kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio pitää tärkeistä 30 artiklassa tarkoitetuista taikka ympäristön tai työympäristön suojelua koskevista syistä tarpeellisena pitää voimassa kansalliset säännöksensä tai määräyksensä, jäsenvaltio antaa nämä säännökset ja määräykset sekä perusteet niiden voimassa pitämiselle tiedoksi komissiolle.

5. Jos sen jälkeen kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio lisäksi pitää tarpeellisena ottaa käyttöön uuteen, ympäristönsuojelua tai työympäristön suojelua koskevaan tieteelliseen näyttöön perustuvia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä kyseisen jäsenvaltion erityisten ongelmien vuoksi, jotka ovat ilmenneet yhdenmukaistamistoimenpiteen toteuttamisen jälkeen, jäsenvaltio antaa suunnitellut säännökset ja määräykset sekä niiden käyttöönottamisen perusteet tiedoksi komissiolle, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

6. Komissio hyväksyy tai hylkää kyseiset kansalliset säännökset tai määräykset kuuden kuukauden kuluessa 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tiedoksi antamisista todettuaan ensin, ovatko ne keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen ja muodostavatko ne esteen sisämarkkinoiden toiminnalle.

Jollei komissio tee päätöstä määräajan kuluessa, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säännöksiä tai määräyksiä pidetään hyväksyttyinä.

Komissio voi ilmoittaa kyseiselle jäsenvaltiolle, että tässä kohdassa määrättyä määräaikaa voidaan pidentää edelleen kuudella kuukaudella, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi eikä määräajan pidentäminen vaaranna ihmisten terveyttä.

7. Jos jäsenvaltio on 6 kohdan mukaisesti oikeutettu pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön yhdenmukaistamistoimenpiteestä poikkeavia kansallisia säännöksiä tai

määräyksiä, komissio tutkii viipymättä, onko sillä syytä ehdottaa kyseisen toimenpiteen mukauttamista.

8. Jos jäsenvaltio ottaa esille kansanterveyttä koskevan erityisen ongelman alalla, jolla on aiemmin toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, se ilmoittaa ongelmasta komissiolle, joka tutkii välittömästi, olisiko neuvostolle ehdotettava aiheellisia toimenpiteitä.

9. Poiketen 226 ja 227 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin tämän artiklan mukaisia valtuuksiaan.

10. Edellä tarkoitettuihin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, yhteisön valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä yhdestä tai useammasta 30 artiklassa mainitusta, muusta kuin taloudellisesta syystä.

96 artikla (ent. 101 artikla)

Jos komissio toteaa, että jokin eroavuus jäsenvaltioiden lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten välillä vääristää kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla ja johtaa näin vääristymään, joka on poistettava, se ryhtyy neuvotteluihin niiden jäsenvaltioiden kanssa, joita asia koskee.

Jollei neuvotteluissa päästä sopimukseen vääristymän poistamisesta, neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta tarvittavat direktiivit. Komissio ja neuvosto voivat toteuttaa muitakin aiheellisia, tämän sopimuksen mukaisia toimenpiteitä.

97 artikla (ent. 102 artikla)

1. Jos on aihetta epäillä, että lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen antaminen tai muuttaminen johtaa 96 artiklassa tarkoitettuun vääristymään, jäsenvaltio, joka haluaa toteuttaa uudistuksen, neuvottelee asiasta komission kanssa. Jäsenvaltioita kuultuaan komissio suosittaa valtioille, joita asia koskee, vääristymän välttämiseksi aiheellisia toimenpiteitä.

2. Jos jäsenvaltio, joka haluaa antaa kansallisia säännöksiä tai määräyksiä taikka muuttaa niitä, ei noudata komission sille antamaa suositusta, muiden jäsenvaltioiden ei tarvitse 96 artiklan nojalla muuttaa kansallisia säännöksiään tai määräyksiään tällaisen vääristymän poistamiseksi. Jos jäsenvaltio, joka ei ole noudattanut komission suositusta, aiheuttaa vääristymää vain omaksi vahingokseen, 96 artiklaa ei sovelleta.

VII OSASTO (ent. VI osasto)

TALOUS- JA RAHAPOLITIIKKA

1 LUKU

TALOUSPOLITIIKKA

98 artikla (ent. 102 a artikla)

Jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa niin, että ne myötävaikuttavat 2 artiklassa määriteltyjen yhteisön tavoitteiden toteuttamiseen 99 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut laajat suuntaviivat huomioon ottaen. Jäsenvaltiot ja yhteisö toimivat 4 artiklassa määrättyjen periaatteiden mukaisesti noudattaen voimavarojen tehokasta kohdentamista suosivan, vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatetta.

99 artikla (ent. 103 artikla)

1. Jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat talouspolitiikkansa yhteen neuvostossa 98 artiklan mukaisesti.

2. Neuvosto laatii määräenemmistöllä komission suosituksesta ehdotuksen jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi ja antaa niistä kertomuksen Eurooppa-neuvostolle.

Eurooppa-neuvosto keskustelee neuvoston kertomuksen pohjalta jäsenvaltioiden ja yh-

teisön talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista tehtävästä päätelmästä.

Tämän päätelmän perusteella neuvosto antaa määräenemmistöllä suosituksen, jossa vahvistetaan nämä laajat suuntaviivat. Neuvosto antaa suosituksestaan tiedon Euroopan parlamentille.

3. Turvatakseen jäsenvaltioiden talouspolitiikan tiiviimmän yhteensovittamisen ja niiden taloudellisen suorituskyvyn jatkuvan lähentymisen neuvosto valvoo komission antamien kertomusten perusteella jokaisen jäsenvaltion sekä yhteisön taloudellista kehitystä sekä sitä, onko niiden talouspolitiikka 2 kohdassa tarkoitettujen laajojen suuntaviivojen mukaista, ja suorittaa säännöllisesti kokonaisarvion.

Jäsenvaltiot toimittavat komissiolle tiedot toteuttamistaan tärkeistä talouspoliittisista toimenpiteistä sekä muut tarpeellisina pitämänsä tiedot tätä monenvälistä valvontaa varten.

4. Jos 3 kohdassa tarkoitetussa menettelyssä todetaan, että jäsenvaltion talouspolitiikka ei ole 2 kohdassa tarkoitettujen laajojen suuntaviivojen mukaista tai että se voi vaarantaa talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta antaa tarpeelliset suositukset jäsenvaltiolle, jota asia koskee. Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta päättää julkistaa suosituksensa.

Neuvoston puheenjohtaja ja komissio antavat Euroopan parlamentille kertomuksen monenvälisen valvonnan tuloksista. Neuvoston puheenjohtaja voidaan kutsua kuultavaksi Euroopan parlamentin toimivaltaiseen valiokuntaan, jos neuvosto on julkistanut suosituksensa.

5. Neuvosto voi 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen antaa yksityiskohtaiset säännöt tämän artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetusta monenvälisestä valvontamenettelystä.

100 artikla (ent. 103 a artikla)

1. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta päättää, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden tässä sopimuksessa määrättyjen menettelyjen soveltamista, taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä, erityisesti jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa.

2. Jos poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa, ovat aiheuttaneet tuolle jäsenvaltiolle vaikeuksia tai vakavasti uhkaavat aiheuttaa sille suuria vaikeuksia, neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta tietyin edellytyksin myöntää kyseiselle jäsenvaltiolle yhteisön taloudellista apua. Jos suuret vaikeudet aiheutuvat luonnonmullistuksista, neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdystä päätöksestä.

101 artikla (ent. 104 artikla)

1. Tilinylitysoikeudet ja muut sellaiset luottojärjestelyt EKP:ssa tai jäsenvaltioiden keskuspankeissa, jäljempänä 'kansalliset keskuspankit', yhteisön toimielinten tai laitosten, jäsenvaltioiden keskushallintojen, alueellisten, paikallisten tai muiden viranomaisten, muiden julkisoikeudellisten laitosten tai julkisten yritysten hyväksi ovat kiellettyjä samoin kuin se, että EKP tai kansalliset keskuspankit hankkivat suoraan niiltä velkasitoumuksia.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta julkisessa omistuksessa oleviin luottolaitoksiin, joita kansallisten keskuspankkien ja EKP:n on kohdeltava samalla tavalla kuin yksityisiä luottolaitoksia keskuspankkirahoituksen osalta.

102 artikla (ent. 104 a artikla)

1. Kaikki toimenpiteet, joilla yhteisön toimielimille tai laitoksille, jäsenvaltioiden keskushallinnoille, alueellisille, paikallisille tai muille viranomaisille, muille julkisoikeudellisille laitoksille tai julkisille yrityksille annetaan erityisoikeuksia rahoituslaitoksissa, ovat kiellettyjä, jos ne eivät perustu toiminnan vakauden valvontaan liittyviin seikkoihin.

2. Neuvosto täsmentää 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen 1 kohdassa tar-

koitetun kiellon soveltamiseksi tarvittavat määritelmät 1 päivään tammikuuta 1994 mennessä.

103 artikla (ent. 104 b artikla)

1. Yhteisö ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita jäsenvaltioiden keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi. Jäsenvaltio ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita toisen jäsenvaltion keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi.

2. Neuvosto voi 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen tarvittaessa täsmentää 101 artiklassa ja tässä artiklassa tarkoitettujen kieltojen soveltamiseksi tarvittavat määritelmät.

104 artikla (ent. 104 c artikla)

1. Jäsenvaltiot välttävät liiallisia julkistalouden alijäämiä.

2. Komissio valvoo jäsenvaltioiden talousarviotilanteen ja julkisen velan määrän kehitystä vakavien virheiden tunnistamiseksi. Se tarkastelee erityisesti talousarviota koskevan kurinalaisuuden noudattamista seuraavilla kahdella arviointiperusteella:

a) ylittääkö ennakoidun tai toteutuneen julkistalouden alijäämän osuus bruttokansantuotteesta viitearvon, paitsi

— jos tämä osuus on pienentynyt merkittävästi ja jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa, taikka

— jos viitearvon ylittäminen on vain poikkeuksellista ja väliaikaista ja osuus pysyy lähellä viitearvoa;

b) ylittääkö julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta viitearvon, ottamatta lukuun tapauksia, joissa tämä osuus pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa.

Viitearvot täsmennetään tähän sopimukseen liitetyssä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa.

3. Jos jäsenvaltio ei täytä jommankumman tai kummankaan arviointiperusteen mukaisia vaatimuksia, komissio laatii asiasta kertomuksen. Komission kertomuksessa otetaan huomioon myös se, ylittääkö julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja talousarviotilanne mukaan luettuina.

Komissio voi laatia kertomuksen silloinkin, kun arviointiperusteiden mukaiset vaatimukset täyttyvät, jos se katsoo, että jäsenvaltiossa on liiallisen alijäämän vaara.

4. Jäljempänä 114 artiklassa tarkoitettu komitea antaa lausunnon komission kertomuksesta.

5. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltiossa on tai siellä voi ilmetä liiallinen alijäämä, komissio antaa asiasta lausunnon neuvostolle.

6. Neuvosto päättää määräenemmistöllä komission suosituksesta ja ottaen huomioon sen jäsenvaltion mahdolliset huomautukset, jota asia koskee, sekä kokonaistilanteen arvioituaan, onko liiallinen alijäämä olemassa.

7. Jos neuvosto 6 kohdan mukaisesti päättää, että on olemassa liiallinen alijäämä, se antaa jäsenvaltiolle, jota asia koskee, suosituksia tilanteen lopettamiseksi määräajassa. Jollei 8 kohdasta muuta johdu, näitä suosituksia ei julkisteta.

8. Jos neuvosto toteaa, että suositus ei asetetussa määräajassa ole johtanut tuloksellisiin toimiin, se voi julkistaa suosituksensa.

9. Jos jäsenvaltio ei edelleenkään noudata neuvoston suosituksia, neuvosto voi päättää vaatia jäsenvaltiota määräajassa toteuttamaan

sellaisia alijäämää pienentäviä toimenpiteitä, joita neuvosto pitää tarpeellisina tilanteen korjaamiseksi.

Neuvosto voi tällaisessa tilanteessa pyytää jäsenvaltiota, jota asia koskee, antamaan tietyn aikataulun mukaisesti kertomuksia voidakseen tarkastella tuon jäsenvaltion mukauttamispyrkimyksiä.

10. Sitä kanneoikeutta, josta määrätään 226 ja 227 artiklassa, ei voida käyttää tämän artiklan 1 - 9 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.

11. Kunnes jäsenvaltio on alkanut noudattaa 9 kohdan nojalla tehtyä päätöstä, neuvosto voi päättää soveltaa tai tarvittaessa tehostaa jotakin tai joitakin seuraavista toimenpiteistä:

— kyseistä jäsenvaltiota vaaditaan julkistamaan neuvoston täsmentämät lisätiedot ennen kuin se laskee liikkeeseen obligaatioita ja arvopapereita;

— Euroopan investointipankkia pyydetään tarkistamaan kyseiseen jäsenvaltioon soveltamaansa lainoituspolitiikkaa;

— kyseistä jäsenvaltiota vaaditaan tekemään yhteisölle aiheellisen suuruinen koroton talletus ajaksi, joka päättyy silloin, kun liiallinen alijäämä on neuvoston käsityksen mukaan oikaistu;

— määrätään aiheellisen suuruinen sakko.

Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdyistä päätöksistä.

12. Neuvosto kumoaa 6—9 ja 11 kohdassa tarkoitetut päätöksensä tai jotkin niistä siltä osin kuin liiallinen alijäämä jäsenvaltiossa, jota asia koskee, on neuvoston käsityksen mukaan oikaistu. Jos neuvosto on ennen tätä julkistanut suosituksensa, se antaa heti, kun 8 kohdassa tarkoitettu päätös on kumottu, julkisuuteen lausuman siitä, että kyseisessä jäsenvaltiossa ei enää ole liiallista alijäämää.

13. Neuvosto tekee 7—9 sekä 11 ja 12 kohdassa tarkoitetut päätöksensä komission suosituksesta kahden kolmasosan enemmistöllä jäsentensä 205 artiklan 2 kohdan mukaisesti painotetuista äänistä, ottamatta lukuun sen jäsenvaltion edustajan ääniä, jota asia koskee.

14. Täydentävät määräykset tässä artiklassa tarkoitetun menettelyn täytäntöönpanosta ovat tähän sopimukseen liitetyssä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa.

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja EKP:a kuultuaan aiheelliset säännökset, joilla mainittu pöytäkirja korvataan.

Jollei tämän kohdan muista määräyksistä muuta johdu, neuvosto vahvistaa 1 päivään tammikuuta 1994 mennessä määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksityiskohtaiset säännöt ja määritelmät mainitun pöytäkirjan määräysten soveltamisesta.

2 LUKU

RAHAPOLITIIKKA

105 artikla (ent. 105 artikla)

1. EKPJ:n ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. EKPJ tukee yleistä talouspolitiikkaa yhteisössä osallistuakseen 2 artiklassa määriteltyjen yhteisön tavoitteiden saavuttamiseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta hintatason vakauden tavoitetta. EKPJ toimii sellaiseen vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti, joka suosii voimavarojen tehokasta kohdentamista, ja se noudattaa sopimuksen 4 artiklassa määrättyjä periaatteita.

2. EKPJ:n perustehtäviä ovat:

— yhteisön rahapolitiikan määritteleminen ja toteuttaminen;

— valuuttamarkkinatoimien suorittaminen 111 artiklan mukaisesti;

— jäsenvaltioiden virallisten valuuttavarantojen hallussapito ja hoito;

— maksujärjestelmien moitteettoman toiminnan edistäminen.

3. Mitä 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa määrätään, sovelletaan sen kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden hallitusten mahdollisuutta pitää hallussaan ja hoitaa valuuttamääräisiä käyttövaroja.

4. EKP:a kuullaan:

— ehdotuksista yhteisön säädöksiksi EKP:n toimivaltaan kuuluvilla aloilla;

— suunnitelmista lainsäädännöksi EKP:n toimivaltaan kuuluvilla aloilla, mutta niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa 107 artiklan 6 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen; tällöin EKP:a kuulevat kansalliset viranomaiset.

EKP voi toimivaltaansa kuuluvilla aloilla antaa lausuntoja asianomaisille yhteisön toimielimille ja laitoksille sekä kansallisille viranomaisille.

5. EKPJ myötävaikuttaa luottolaitosten toiminnan vakauden valvontaan ja rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyvän toimivaltaisten viranomaisten politiikan moitteettomaan harjoittamiseen.

6. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan sekä Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon saatuaan antaa EKP:lle erityistehtäviä, jotka koskevat luottolaitosten sekä muiden rahoituslaitosten kuin vakuutusyritysten toiminnan vakauden valvontaan liittyvää politiikkaa.

106 artikla (ent. 105 a artikla)

1. EKP:lla on yksinoikeus antaa lupa setelien liikkeeseen laskemiseen yhteisössä. EKP ja kansalliset keskuspankit voivat laskea liikkeeseen seteleitä. Ainoastaan EKP:n ja kansallisten keskuspankkien liikkeeseen laskemat setelit ovat laillisina maksuvälineinä kelpaavia seteleitä yhteisössä.

2. Jäsenvaltiot voivat laskea liikkeeseen metallirahoja saatuaan EKP:n hyväksymisen liikkeeseen laskemisen määrälle. Neuvosto voi 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja EKP:a kuultuaan toteuttaa toimenpiteitä kaikkien liikkeeseen tarkoitettujen metallirahojen yksikköarvojen ja teknisten eritelmien yhdenmukaistamiseksi, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen niiden moitteettoman liikkeen turvaamiseksi yhteisössä.

107 artikla (ent. 106 artikla)

1. EKPJ:n muodostavat EKP ja kansalliset keskuspankit.

2. EKP on oikeushenkilö.

3. EKPJ:ää johtavat EKP:n päätöksentekoelimet, jotka ovat EKP:n neuvosto ja johtokunta.

4. EKPJ:n perussääntö on tähän sopimukseen liitetyssä pöytäkirjassa.

5. Neuvosto voi muuttaa EKPJ:n perussäännön 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4 ja 32.6 artiklaa, 33.1 artiklan a alakohtaa sekä 36 artiklaa joko määräenemmistöllä EKP:n suosituksesta ja komissiota kuultuaan taikka yksimielisesti komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan. Kummassakin tapauksessa tarvitaan Euroopan parlamentin puoltava lausunto.

6. Neuvosto antaa määräenemmistöllä joko komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja EKP:a kuultuaan taikka EKP:n suosituksesta sekä Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan EKPJ:n perussäännön 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 ja 34.3 artiklassa tarkoitetut säännökset.

108 artikla (ent. 107 artikla)

Käyttäessään sille tällä sopimuksella ja EKPJ:n perussäännöllä annettuja valtuuksiaan tai suorittaessaan niillä sille annettuja tehtäviään ja velvollisuuksiaan EKP tai kansallinen keskuspankki taikka EKP:n tai kansallisen keskuspankin päätöksentekoelimen jäsen ei pyydä eikä ota ohjeita yhteisön toimielimiltä tai laitoksilta, jäsenvaltioiden hallituksilta eikä miltään muultakaan taholta. Yhteisön toimielimet ja laitokset sekä jäsenvaltioiden hallitukset sitoutuvat kunnioittamaan tätä pe-

riaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa EKP:n tai kansallisten keskuspankkien päätöksentekoelinten jäseniin heidän suorittaessaan tehtäviään.

109 artikla (ent. 108 artikla)

Jokainen jäsenvaltio huolehtii siitä, että viimeistään päivänä, jona EKPJ perustetaan, sen kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, on sopusoinnussa tämän sopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa.

110 artikla (ent. 108 a artikla)

1. EKPJ:lle uskottujen tehtävien suorittamiseksi EKP tämän sopimuksen määräysten mukaisesti ja EKPJ:n perussäännössä määrätyin edellytyksin:

— antaa asetuksia, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen EKPJ:n perussäännön 3.1 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa taikka 19.1, 22 tai 25.2 artiklassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi, sekä tapauksissa, joista säädetään 107 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuissa neuvoston säädöksissä;

— tekee päätökset, jotka ovat tarpeen EKPJ:lle tällä sopimuksella sekä EKPJ:n perussäännöllä uskottujen tehtävien suorittamiseksi;

— antaa suosituksia ja lausuntoja.

2. Asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Suositukset ja lausunnot eivät ole sitovia.

Päätös velvoittaa kaikilta osiltaan niitä, joille se on osoitettu.

Mitä 253—256 artiklassa määrätään, sovelletaan EKP:n antamiin asetuksiin ja sen tekemiin päätöksiin.

EKP voi päättää julkistaa päätöksensä, suosituksensa ja lausuntonsa.

3. Niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa 107 artiklan 6 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen, EKP voi määrätä yrityksille sakkoja ja uhkasakkoja, jollei sen antamia asetuksia tai tekemiä päätöksiä noudateta.

111 artikla (ent. 109 artikla)

1. Poiketen siitä, mitä 300 artiklassa määrätään, neuvosto voi yksimielisesti EKP:n tai komission suosituksesta sekä kuultuaan EKP:a pyrkimyksin saavuttaa hintatason vakauden tavoitteen kanssa sopusoinnussa oleva yhteisymmärrys ja Euroopan parlamenttia kuultuaan sekä noudattaen 3 kohdassa määrättyä menettelyä mainitussa kohdassa tarkoitettujen järjestelyjen määrittämiseksi, tehdä muodollisia sopimuksia valuuttakurssijärjestelmästä, joka koskee ecun suhdetta muihin valuuttoihin kuin yhteisön valuuttoihin. Neuvosto voi määräenemmistöllä EKP:n tai komission suosituksesta sekä kuultuaan EKP:a pyrkimyksin saavuttaa hintatason vakauden tavoitteen kanssa sopusoinnussa oleva yhteisymmärrys, vahvistaa tai kumota ecun keskuskurssit valuuttakurssijärjestelmässä taikka muuttaa niitä. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon ecun keskuskurssien vahvistamisesta, muuttamisesta tai kumoamisesta.

2. Jos ei ole olemassa 1 kohdassa tarkoitettua valuuttakurssijärjestelmää suhteessa yhteen tai useampaan muuhun valuuttaan kuin yhteisön valuuttaan, neuvosto voi määräenemmistöllä joko komission suosituksesta ja EKP:a kuultuaan taikka EKP:n suosituksesta laatia yleiset suuntaviivat tällaisia valuuttoja koskevaa valuuttakurssipolitiikkaa varten. Nämä yleiset suuntaviivat eivät vaikuta EKPJ:n ensisijaiseen tavoitteeseen pitää yllä hintatason vakautta.

3. Poiketen siitä, mitä 300 artiklassa määrätään, tapauksissa, joissa on tarve yhteisön sekä yhden tai useamman valtion taikka kansainvälisen järjestön kesken neuvotella raha- ja valuuttaoloja koskevista sopimuksista, neuvosto päättää määräenemmistöllä komission suosituksesta ja EKP:a kuultuaan näiden neuvottelujen järjestelyistä sekä näiden sopimusten tekemisestä. Näillä järjestelyillä

turvataan se, että yhteisö esittää yhtenäisen kannan. Komissio liitetään neuvotteluihin täysin.

Tämän kohdan mukaisesti tehdyt sopimukset sitovat yhteisön toimielimiä, EKP:a ja jäsenvaltioita.

4. Jollei 1 kohdasta muuta johdu, neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan kannasta, joka yhteisöllä on kansainvälisellä tasolla talous- ja rahaliiton kannalta erityisen merkittävissä kysymyksissä, ja yksimielisesti siitä, miten sitä edustetaan noudattaen 99 ja 105 artiklassa määrättyä toimivallanjakoa.

5. Jäsenvaltiot voivat neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia, sen kuitenkaan rajoittamatta yhteisön toimivaltaa ja yhteisön sopimuksia talous- ja rahaliittoon liittyvillä aloilla.

3 LUKU

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

112 artikla (ent. 109 a artikla)

1. EKP:n neuvoston muodostavat EKP:n johtokunnan jäsenet sekä kansallisten keskuspankkien pääjohtajat.

2. a) Johtokunnan muodostavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä.

b) Johtokunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla neuvoston suosituksesta tekemällä yhteisellä sopimuksella henkilöistä, joilla on arvostettu asema ja ammattikokemus rahatalouden tai pankkitoiminnan alalla; neuvosto antaa suosituksensa Euroopan parlamenttia ja EKP:n neuvostoa kuultuaan.

Heidän toimikautensa on kahdeksan vuotta, eikä heitä voida nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Johtokunnan jäsenenä voi olla vain jäsenvaltion kansalainen.

113 artikla (ent. 109 b artikla)

1. Neuvoston puheenjohtaja ja yksi komission jäsen voi osallistua EKP:n neuvoston kokouksiin, mutta heillä ei ole äänioikeutta.

Neuvoston puheenjohtaja voi tehdä aloitteen EKP:n neuvostossa käsiteltäväksi asiaksi.

2. EKP:n puheenjohtaja kutsutaan neuvoston kokouksiin, jos niissä käsitellään EKPJ:n tavoitteisiin ja tehtäviin liittyviä asioita.

3. EKP laatii vuosittain EKPJ:n toiminnasta sekä edellisen ja kuluvan vuoden rahapolitiikasta kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle sekä Eurooppa-neuvostolle. EKP:n puheenjohtaja esittelee tämän kertomuksen neuvostolle sekä Euroopan parlamentille, joka voi käydä yleiskeskustelun sen pohjalta.

EKP:n puheenjohtajaa ja muita EKP:n johtokunnan jäseniä voidaan Euroopan parlamentin pyynnöstä tai heidän omasta aloitteestaan kuulla Euroopan parlamentin toimivaltaisissa valiokunnissa.

114 artikla (ent. 109 c artikla)

1. Perustetaan neuvoa-antava raha-asiain komitea edistämään jäsenvaltioiden politiikan yhteensovittamista sisämarkkinoiden toiminnan kannalta tarpeellisessa laajuudessa.

Komitean tehtävänä on:

— seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön rahamarkkinoiden tilaa ja rahoitustilannetta ja jäsenvaltioiden yleisiä maksujärjestelmiä sekä antaa niistä säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle;

— antaa neuvostolle ja komissiolle lausuntoja niiden pyynnöstä tai omasta aloitteestaan;

— osallistua neuvoston 59 ja 60 artiklassa, 99 artiklan 2 — 5 kohdassa, 100, 102, 103 ja 104 artiklassa, 116 artiklan 2 kohdassa, 117 artiklan 6 kohdassa, 119 ja 120 artiklassa, 121 artiklan 2 kohdassa sekä 122 artiklan 1 kohdassa

tarkoitetun työn valmisteluun, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 207 artiklan soveltamista;

— ainakin kerran vuodessa tarkastella tämän sopimuksen sekä neuvoston toteuttamien toimenpiteiden soveltamisen tuloksena saavutettua pääomanliikkeiden ja maksujen vapauden tilannetta; tarkastelu koskee kaikkia pääomanliikkeisiin ja maksuihin liittyviä toimenpiteitä; komitea antaa komissiolle ja neuvostolle kertomuksen tarkastelun tuloksista.

Jäsenvaltiot ja komissio nimeävät kukin kaksi jäsentä raha-asiain komiteaan.

2. Kolmannen vaiheen alkaessa perustetaan talous- ja rahoituskomitea. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu raha-asiain komitea lakkautetaan.

Talous- ja rahoituskomitean tehtävänä on:

— antaa neuvostolle ja komissiolle lausuntoja niiden pyynnöstä tai omasta aloitteestaan;

— seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön taloudellista tilannetta ja rahoitustilannetta sekä antaa niistä, erityisesti rahoitussuhteista kolmansiin maihin ja kansainvälisiin laitoksiin, säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle;

— osallistua neuvoston 59 ja 60 artiklassa, 99 artiklan 2 — 5 kohdassa, 100, 102, 103 ja 104 artiklassa, 105 artiklan 6 kohdassa, 106 artiklan 2 kohdassa, 107 artiklan 5 ja 6 kohdassa, 111 ja 119 artiklassa, 120 artiklan 2 ja 3 kohdassa, 122 artiklan 2 kohdassa sekä 123 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetun työn valmisteluun sekä suorittaa muut neuvoston sille antamat neuvoa-antavat tehtävät ja valmistelutehtävät, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 207 artiklan soveltamista;

— ainakin kerran vuodessa tarkastella tämän sopimuksen sekä neuvoston toteuttamien toimenpiteiden soveltamisen tuloksena saavutettua pääomanliikkeiden ja maksujen vapauden tilannetta; tarkastelu koskee kaikkia pääomanliikkeisiin ja maksuihin liittyviä toimenpiteitä; komitea antaa komissiolle ja neuvostolle kertomuksen tarkastelun tuloksista.

Jäsenvaltiot, komissio ja EKP nimeävät kukin enintään kaksi jäsentä komiteaan.

3. Neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä EKP:a ja tässä artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan yksityiskohtaiset säännöt talous- ja rahoituskomitean kokoonpanosta. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tällaisesta päätöksestä.

4. Edellä 2 kohdassa määrättyjen tehtävien lisäksi komitea seuraa asianomaisten jäsenvaltioiden rahamarkkinoiden tilaa ja rahoitustilannetta sekä niiden yleisiä maksujärjestelmiä ja antaa niistä säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle, jos on ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita 122 ja 123 artiklassa tarkoitetut poikkeukset koskevat.

115 artikla (ent. 109 d artikla)

Asioissa, jotka kuuluvat 99 artiklan 4 kohdan, 104 artiklan, sen 14 kohtaa lukuun ottamatta, 111, 121 ja 122 artiklan sekä 123 artiklan 4 ja 5 kohdan soveltamisalaan, neuvosto tai jäsenvaltio voi pyytää komissiota tapauksen mukaan joko antamaan suosituksen tai tekemään ehdotuksen. Komissio tutkii tällaisen pyynnön ja esittää viipymättä päätelmänsä neuvostolle.

4 LUKU

SIIRTYMÄMÄÄRÄYKSET

116 artikla (ent. 109 e artikla)

1. Talous- ja rahaliiton toteuttamisen toinen vaihe alkaa 1 päivänä tammikuuta 1994.

2. Ennen tuota päivämäärää:

a) jokainen jäsenvaltio

— toteuttaa tarvittaessa aiheelliset toimenpiteet 56 artiklassa määrättyjen kielto-

jen noudattamiseksi, sekä 101 artiklassa ja 102 artiklan 1 kohdassa määrättyjen kieltojen noudattamiseksi;

— hyväksyy tarvittaessa b alakohdassa määrätyn arvioinnin mahdollistamiseksi monivuotisia ohjelmia, joiden tarkoituksena on turvata talous- ja rahaliiton toteuttamiseksi tarvittava kestävä lähentyminen erityisesti hintatason vakauden ja terveen julkistalouden osalta;

b) neuvosto arvioi komission kertomuksen perusteella talouden ja raha-asiain alalla lähentymisessä toteutunutta edistymistä, erityisesti hintatason vakauden ja terveen julkistalouden osalta toteutunutta edistymistä, samoin kuin sisämarkkinoita koskevan yhteisön oikeuden täytäntöönpanossa saavutettua edistymistä.

3. Toisen vaiheen alusta sovelletaan 101 artiklan, 102 artiklan 1 kohdan, 103 artiklan 1 kohdan sekä 104 artiklan, sen 1, 9, 11 ja 14 kohtaa lukuun ottamatta, määräyksiä.

Kolmannen vaiheen alusta sovelletaan 100 artiklan 2 kohdan, 104 artiklan 1, 9 ja 11 kohdan, 105, 106, 108, 111, 112 ja 113 artiklan sekä 114 artiklan 2 ja 4 kohdan määräyksiä.

4. Toisen vaiheen aikana jäsenvaltiot pyrkivät välttämään liiallisia julkistalouden alijäämiä.

5. Toisen vaiheen aikana jokainen jäsenvaltio aloittaa tarvittaessa menettelyn, jolla sen keskuspankin itsenäisyys toteutuu 109 artiklan mukaisesti.

117 artikla (ent. 109 f artikla)

1. Toisen vaiheen alkaessa perustetaan Euroopan rahapoliittinen instituutti, jäljempänä 'ERI', ja se ryhtyy hoitamaan tehtäviään; se on oikeushenkilö, ja sitä johtaa ja hoitaa neuvosto, jonka muodostavat puheenjohtaja sekä kansallisten keskuspankkien pääjohtajat ja yksi heistä varapuheenjohtajana.

Puheenjohtaja nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla tekemällä yhteisellä sopimuksella ERI:n neuvoston suosituksesta, sekä kun Euroopan parlamenttia ja neuvostoa on kuultu. Puheenjohtaja valitaan henkilöistä, joilla on arvostettu asema ja ammattikokemus rahatalouden tai pankkitoiminnan alalla. Ainoastaan jäsenvaltion kansalainen voi olla ERI:n puheenjohtajana. ERI:n neuvosto nimittää varapuheenjohtajan.

ERI:n perussääntö on tähän sopimukseen liitetyssä pöytäkirjassa.

2. ERI:n tehtävänä on:

— lujittaa kansallisten keskuspankkien välistä yhteistyötä;

— lujittaa jäsenvaltioiden rahapolitiikan yhteensovittamista hintatason vakauden turvaamiseksi;

— seurata Euroopan valuuttajärjestelmän toimintaa;

— neuvotella sellaisista kansallisten keskuspankkien toimivaltaan kuuluvista kysymyksistä, jotka vaikuttavat rahoituslaitosten ja -markkinoiden vakauteen;

— ottaa vastatakseen niistä tehtävistä, jotka lakkautettavalla Euroopan raha-asiain yhteistyörahastolla on; lakkauttamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan ERI:n perussäännössä;

— helpottaa ecun käyttöä ja seurata sen kehitystä, ecu-selvitysjärjestelmän moitteeton toiminta mukaan luettuna.

3. Kolmannen vaiheen valmistelemiseksi ERI:

— valmistelee kolmannen vaiheen aikana harjoitettavaa yhtenäistä rahapolitiikkaa varten tarvittavat välineet ja menettelyt;

— edistää tarvittaessa niiden sääntöjen ja menettelyjen yhdenmukaistamista, jotka koskevat tilastotietojen keräämistä, laatimista ja levittämistä sen toimivaltaan kuuluvilla aloilla;

— valmistelee säännöt, jotka koskevat

kansallisten keskuspankkien EKPJ:n yhteydessä toteuttamia toimia;

— edistää rajojen yli suoritettavien maksujen tehokkuutta;

— valvoo ecu-setelien teknistä valmistelua.

Viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1996 ERI täsmentää ne sääntelyyn, hallintoon ja logistiikkaan liittyvät kehykset, jotka EKPJ tarvitsee tehtäviensä hoitamiseksi kolmannen vaiheen aikana. Nämä kehykset saatetaan EKP:n päätettäviksi sen perustamispäivänä.

4. ERI voi kahden kolmasosan enemmistöllä neuvostonsa jäsenistä:

— antaa lausuntoja ja suosituksia raha- ja valuuttakurssipolitiikan yleisistä suuntaviivoista sekä näihin liittyvistä kussakin jäsenvaltiossa toteutetuista toimenpiteistä;

— antaa hallituksille ja neuvostolle lausuntoja ja suosituksia politiikasta, joka on omiaan vaikuttamaan yhteisön rahatalouden sisäiseen tai ulkoiseen tilanteeseen ja erityisesti Euroopan valuuttajärjestelmän toimintaan;

— antaa jäsenvaltioiden rahaviranomaisille suosituksia niiden rahapolitiikan harjoittamisesta.

5. ERI voi yksimielisesti päättää julkistaa lausuntonsa ja suosituksensa.

6. Neuvosto kuulee ERI:a ehdotetuista yhteisön säädöksistä ERI:n toimivaltaan kuuluvalla alalla.

Jäsenvaltioiden viranomaisten on niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja ERI:a kuultuaan, kuultava ERI:a suunnitelmista lainsäädännöksi sen toimivaltaan kuuluvalla alalla.

7. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja ERI:a kuultuaan uskoa ERI:lle muita tehtäviä kolmannen vaiheen valmistelemiseksi.

8. Tapauksissa, joissa tässä sopimuksessa määrätään EKP:n neuvoa-antavista tehtävistä, ennen EKP:n perustamista viittauksilla EKP:iin tarkoitetaan ERI:a.

9. Toisen vaiheen aikana ilmaisulla 'EKP' tarkoitetaan 230, 232, 233, 234, 237 ja 288 artiklassa ERI:a.

118 artikla (ent. 109 g artikla)

Ecu-korin valuuttakokoonpanoa ei muuteta.

Kolmannen vaiheen alusta ecun arvo vahvistetaan lopullisesti 123 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

119 artikla (ent. 109 h artikla)

1. Jos jäsenvaltiolla on maksutasettaan koskevia vaikeuksia tai tällaiset vaikeudet uhkaavat sitä vakavasti joko sen kokonaismaksutaseen epätasapainon tai sen käytettävissä olevan valuutan laadun vuoksi ja nämä vaikeudet ovat omiaan erityisesti vaarantamaan yhteismarkkinoiden toimintaa tai yhteisen kauppapolitiikan asteittaista toteuttamista, komissio tutkii viipymättä kyseisen valtion tilanteen sekä toimet, jotka tämä valtio on kaikin käytettävissään olevin keinoin toteuttanut tai voi toteuttaa tämän sopimuksen määräysten mukaisesti. Komissio ilmoittaa, mitä toimenpiteitä se suosittaa kyseisen jäsenvaltion toteuttavan.

Jos jäsenvaltion toteuttamat toimet ja komission ehdottamat toimenpiteet eivät osoittaudu riittäviksi syntyneiden tai uhkaavien vaikeuksien voittamiseksi, komissio 114 artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan suosittaa neuvostolle keskinäisen avun antamista ja sen antamiseksi aiheellisia menetelmiä.

Komissio antaa neuvostolle säännöllisesti tietoja tilanteesta ja sen kehittymisestä.

2. Neuvosto tekee ratkaisunsa keskinäisen avun antamisesta määräenemmistöllä; se antaa direktiivit tai tekee päätökset, joilla vahvistetaan apua koskevat edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt. Keskinäistä apua voivat olla etenkin:

a) niihin muihin kansainvälisiin järjestöihin kohdistuva yhtenäinen toiminta, joiden puoleen jäsenvaltiot voivat kääntyä;

b) kaupan vinoutumisen välttämiseksi tarvittavat toimenpiteet silloin, kun vaikeuksissa oleva valtio pitää voimassa tai ottaa uudelleen käyttöön kolmansiin maihin kohdistuvia määrällisiä rajoituksia;

c) rajoitetut luotot muilta jäsenvaltioilta niiden suostumuksella.

3. Jos neuvosto ei anna komission suosittamaa keskinäistä apua tai jos annettu keskinäinen apu ja toteutetut toimenpiteet ovat riittämättömät, komissio antaa vaikeuksiin joutuneelle valtiolle luvan toteuttaa suojatoimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

Neuvosto voi määräenemmistöllä peruuttaa tämän luvan taikka muuttaa sen edellytyksiä tai sitä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä.

4. Jollei 122 artiklan 6 kohdasta muuta johdu, tätä artiklaa ei sovelleta enää kolmannen vaiheen alusta.

120 artikla (ent. 109 i artikla)

1. Jos syntyy äkillinen maksutasetta koskeva kriisi eikä 119 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua päätöstä tehdä välittömästi, jäsenvaltio, jota asia koskee, voi kaiken varalta toteuttaa tarvittavat suojatoimenpiteet. Toimenpiteiden on oltava sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä yhteismarkkinoiden toiminnalle, eivätkä ne saa olla laajempia kuin on ehdottomasti tarpeen syntyneiden äkillisten vaikeuksien poistamiseksi.

2. Näistä suojatoimenpiteistä on annettava tieto komissiolle ja muille jäsenvaltioille viimeistään niiden tullessa voimaan. Komissio voi suosittaa neuvostolle keskinäisen avun antamista 119 artiklan mukaisesti.

3. Neuvosto voi komission lausunnon saatuaan ja 114 artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan määräenemmistöllä päättää, että asianomaisen valtion on muutettava edellä tarkoitettuja suojatoimenpiteitä, lykättävä niitä tai kumottava ne.

4. Jollei 122 artiklan 6 kohdasta muuta johdu, tätä artiklaa ei enää sovelleta kolmannen vaiheen alusta.

121 artikla (ent. 109 j artikla)

1. Komissio ja ERI antavat neuvostolle kertomuksia jäsenvaltioiden edistymisestä talous- ja rahaliiton toteuttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämisessä. Näissä kertomuksissa tarkastellaan erityisesti, onko kunkin jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, sopusoinnussa tämän sopimuksen 108 ja 109 artiklan sekä EKPJ:n perussäännön kanssa. Kertomuksissa tarkastellaan myös sitä, onko kestävän lähentymisen korkea taso saavutettu, arvioimalla missä määrin kukin jäsenvaltio on täyttänyt seuraavat arviointiperusteet:

— hintatason korkeatasoisen vakauden toteutuminen; tämä on ilmeistä, jos rahanarvon alenemisaste on lähellä korkeintaan kolmen hintatason vakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion vastaavaa astetta;

— kestävä julkistalouden tilanne; tämä on ilmeistä, jos valtion julkisyhteisöjen talousarvioiden osalta on tilanne, jossa ei ole 104 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua liiallista alijäämää;

— Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmässä määrättyjen tavanomaisten vaihteluvälien noudattaminen ainakin kahden vuoden ajan siten, ettei valuutan ulkoista arvoa ole alennettu suhteessa toisen jäsenvaltion valuuttaan;

— jäsenvaltion saavuttaman lähentymisen ja jäsenvaltion Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmään osallistumisen pysyvyys, sellaisena kuin se ilmenee pitkän aikavälin korkokantojen tasossa.

Tässä kohdassa mainittuja neljää arvioin-

tiperustetta ja ajanjaksoja, joina niitä on noudatettava, täsmennetään tähän sopimukseen liitetyssä pöytäkirjassa. Komission ja ERI:n kertomuksissa otetaan huomioon myös ecun kehitys, markkinoiden yhdentymisen tulokset, vaihtotaseiden tasapainon tilanne ja kehitys sekä yksikkötyökustannusten ja muiden hintaosoittimien kehityksen tarkastelu.

2. Näiden kertomusten perusteella neuvosto arvioi määräenemmistöllä komission suosituksesta:

— kunkin jäsenvaltion osalta, täyttääkö jäsenvaltio yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset ja

— täyttääkö jäsenvaltioiden enemmistö yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset,

ja antaa päätelmänsä suosituksina valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvalle neuvostolle. Euroopan parlamenttia kuullaan asiasta, ja se antaa lausuntonsa valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvalle neuvostolle.

3. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto, joka ottaa aiheellisella tavalla huomioon 1 kohdassa tarkoitetut kertomukset ja 2 kohdassa tarkoitetun Euroopan parlamentin lausunnon, viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1996 määräenemmistöllä:

— päättää 2 kohdassa tarkoitettujen neuvoston suositusten perusteella, täyttääkö jäsenvaltioiden enemmistö yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset,

— päättää, onko yhteisön aiheellista siirtyä kolmanteen vaiheeseen,

ja, jos näin katsotaan,

— vahvistaa kolmannen vaiheen alkamispäivän.

4. Jollei kolmannen vaiheen alkamispäivää ole vahvistettu vuoden 1997 loppuun mennessä, kolmas vaihe alkaa 1 päivänä tammikuuta 1999. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto, toistettuaan 1 ja 2 kohdassa, 2 kohdan toista luetelmakohtaa lukuun ottamatta, tarkoitetun menettelyn sekä ottaen huomioon 1 kohdassa tarkoitetut kertomukset ja Euroopan parlamentin lausunnon, vahvistaa ennen 1 päivää heinäkuuta 1998 määräenemmistöllä 2 kohdassa tarkoitettujen neuvoston suositusten perusteella, mitkä jäsenvaltiot täyttävät yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset.

122 artikla (ent. 109 k artikla)

1. Jos 121 artiklan 3 kohdan mukaisesti on tehty päätös päivän vahvistamisesta, neuvosto päättää 121 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen suositustensa perusteella määräenemmistöllä komission suosituksesta, tehdäänkö joidenkin jäsenvaltioiden osalta tämän artiklan 3 kohdassa määritelty poikkeus ja, jos tehdään, minkä jäsenvaltioiden osalta poikkeus tehdään. Näistä jäsenvaltioista käytetään jäljempänä nimitystä 'jäsenvaltiot, joita koskee poikkeus'.

Jos neuvosto on 121 artiklan 4 kohdan perusteella vahvistanut, mitkä jäsenvaltiot täyttävät yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset, niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka eivät täytä näitä edellytyksiä, tehdään tämän artiklan 3 kohdassa määritelty poikkeus. Näistä jäsenvaltioista käytetään jäljempänä nimitystä 'jäsenvaltiot, joita koskee poikkeus'.

2. Ainakin kerran kahdessa vuodessa tai sellaisen jäsenvaltion pyynnöstä, jota koskee poikkeus, komissio ja EKP antavat neuvostolle kertomuksen 121 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti. Neuvosto, Euroopan parlamenttia kuultuaan ja keskusteltuaan asiasta kokoonpanossa, jonka muodostavat valtion- tai hallitusten päämiehet, päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta, mitkä niistä jäsenvaltioista, joita koskee poikkeus, täyttävät vaadittavat edellytykset 121 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen arviointiperusteiden perusteella ja kumoaa poikkeukset noiden jäsenvaltioiden osalta.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu poikkeus merkitsee, että seuraavia määräyksiä ei sovelleta jäsenvaltioon, jota asia koskee: 104 artiklan 9 ja 11 kohta, 105 artiklan 1, 2, 3

ja 5 kohta, 106, 110 ja 111 artikla sekä 112 artiklan 2 kohdan b alakohta. Siitä, että EKPJ:ään sisältyvät oikeudet ja velvollisuudet eivät koske tällaista jäsenvaltiota ja sen keskuspankkia, määrätään EKPJ:n perussäännön IX luvussa.

4. 'Jäsenvaltioilla' tarkoitetaan 105 artiklan 1, 2 ja 3 kohdassa, 106, 110 ja 111 artiklassa sekä 112 artiklan 2 kohdan b alakohdassa jäsenvaltioita, joita ei koske poikkeus.

5. Niiden jäsenvaltioiden äänioikeus, joita koskee poikkeus, pidätetään 3 kohdassa mainituissa tämän sopimuksen määräyksissä tarkoitettujen neuvoston päätösten osalta. Tuolloin 205 artiklasta ja 250 artiklan 1 kohdasta poiketen määräenemmistöllä tarkoitetaan kahta kolmasosaa niiden jäsenvaltioiden edustajien äänistä 205 artiklan 2 kohdan mukaisesti painotettuina, joita ei koske poikkeus, ja yksimielisyyttä vaativien säädösten edellytyksenä on noiden jäsenvaltioiden yksimielisyys.

6. Mitä 119 ja 120 artiklassa määrätään, sovelletaan edelleen jäsenvaltioihin, joita koskee poikkeus.

123 artikla (ent. 109 l artikla)

1. Välittömästi sen jälkeen, kun päätös kolmannen vaiheen alkamispäivän vahvistamisesta on tehty 121 artiklan 3 kohdan mukaisesti tai tarvittaessa välittömästi 1 päivän heinäkuuta 1998 jälkeen:

— neuvosto antaa 107 artiklan 6 kohdassa tarkoitetut säännökset;

— niiden jäsenvaltioiden hallitukset, joita ei koske poikkeus, nimittävät EKPJ:n perussäännön 50 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen EKP:n johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä johtokunnan muut jäsenet. Jos on jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, johtokunnan jäsenmäärä voi olla pienempi kuin EKPJ:n perussäännön 11.1 artiklassa määrätään, mutta se ei missään tapauksessa voi olla neljää pienempi.

EKPJ ja EKP perustetaan, kun johtokunta on nimitetty, ja ne valmistautuvat tuolloin aloittamaan kaiken tässä sopimuksessa ja EKPJ:n perussäännössä tarkoitetun toimintansa. Ne käyttävät toimivaltaansa täysimääräisesti kolmannen vaiheen ensimmäisestä päivästä.

2. Kun EKP on perustettu, se ottaa tarvittaessa ERI:n tehtävät. ERI asetetaan selvitystilaan, kun EKP on perustettu; selvitystilaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt ovat ERI:n perussäännössä.

3. Jos on ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, EKPJ:n perussäännön 45 artiklassa tarkoitettu EKP:n yleisneuvosto toimii EKP:n kolmantena päätöksentekoelimenä, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan soveltamista.

4. Kolmannen vaiheen alkamispäivänä neuvosto antaa niiden jäsenvaltioiden yksimielisyydellä, joita ei koske poikkeus, komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan, ne lopulliset vaihtokurssit, joihin näiden jäsenvaltioiden valuutat vahvistetaan, sekä sen lopullisesti vahvistetun kurssin, jolla ecu korvaa nämä valuutat, ja ecusta tulee itsenäinen valuutta. Tällä toimenpiteellä ei sinänsä muuteta ecun ulkoista arvoa. Neuvosto toteuttaa samaa menettelyä noudattaen myös muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen otettaessa ecu nopeasti käyttöön näiden jäsenvaltioiden yhtenäisvaluuttana.

5. Jos 122 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti on päätetty kumota poikkeus, neuvosto vahvistaa niiden jäsenvaltioiden, joita ei koske poikkeus, ja sen jäsenvaltion, jota asia koskee, yksimielisyydellä komission ehdotuksesta sekä EKP:a kuultuaan kurssin, jolla ecu korvaa kyseisen jäsenvaltion valuutan, sekä toteuttaa muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen otettaessa ecu käyttöön yhtenäisvaluuttana kyseisessä jäsenvaltiossa.

124 artikla (ent. 109 m artikla)

1. Kolmannen vaiheen alkamiseen asti jokainen jäsenvaltio pitää valuuttakurssipolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana. Tällöin jäsenvaltiot ottavat huomioon kokemukset,

jotka on saatu Euroopan valuuttajärjestelmään (EVJ) liittyvästä yhteistyöstä sekä ecun kehittämisestä, ja noudattavat tällä alalla olemassa olevaa toimivaltaa.

2. Kolmannen vaiheen alusta ja niin kauan kuin on yksikin jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, 1 kohtaa sovelletaan vastaavasti tuon jäsenvaltion valuuttakurssipolitiikkaan.

VIII OSASTO (ent. VI a osasto)

TYÖLLISYYS

125 artikla (ent. 109 n artikla)

Jäsenvaltiot ja yhteisö pyrkivät tämän osaston määräysten mukaisesti kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa ja tämän sopimuksen 2 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

126 artikla (ent. 109 o artikla)

1. Jäsenvaltiot pyrkivät omalla työllisyyspolitiikallaan edistämään 125 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamista 99 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot pitävät, ottaen huomioon työnantajien ja työntekijöiden velvollisuuksiin liittyvät kansalliset käytännöt, työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat neuvostossa yhteen sitä koskevan toimintansa 128 artiklan määräysten mukaisesti.

127 artikla (ent. 109 p artikla)

1. Yhteisö myötävaikuttaa työllisyyden korkeaan tasoon edistämällä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukemalla sekä tarvittaessa täydentämällä niiden toimintaa. Tällöin otetaan huomioon jäsenvaltioiden toimivalta.

2. Työllisyyden korkeaa tasoa koskeva tavoite otetaan huomioon yhteisön politiikkojen ja toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

128 artikla (ent. 109 q artikla)

1. Neuvoston ja komission yhteisen vuosittaisen selvityksen perusteella Eurooppa-neuvosto arvioi vuosittain työllisyystilannetta yhteisössä ja antaa siitä päätelmät.

2. Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa, alueiden komiteaa sekä 130 artiklassa tarkoitettua työllisyyskomiteaa kuultuaan, vahvistaa Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella vuosittain suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Näiden suuntaviivojen on oltava 99 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen laajojen suuntaviivojen mukaisia.

3. Jokainen jäsenvaltio antaa neuvostolle ja komissiolle vuosittain selvityksen tärkeimmistä 2 kohdassa tarkoitettujen työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti toteuttamistaan työllisyyspolitiikan toimenpiteistä.

4. Neuvosto tarkastelee 3 kohdassa tarkoitettujen selvitysten perusteella ja työllisyyskomitean lausunnon saatuaan vuosittain jäsenvaltioiden toteuttamaa työllisyyspolitiikkaa ottaen huomioon työllisyyttä koskevat suuntaviivat. Neuvosto voi määräenemmistöllä komission suosituksesta antaa suosituksia jäsenvaltioille, jos se tämän tarkastelun perusteella pitää sitä aiheellisena.

5. Neuvosto ja komissio laativat kyseisen tarkastelun tulosten perusteella Eurooppa-neuvostolle yhteisen vuosittaisen selvityksen työllisyystilanteesta yhteisössä ja työllisyyttä koskevien suuntaviivojen toteuttamisesta.

129 artikla (ent. 109 r artikla)

Neuvosto voi 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan toteuttaa edistämistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukea niiden toimintaa

työllisyyden alalla aloittein, joilla pyritään kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, tarjoamaan vertailevaa analyysia ja neuvontaa sekä edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia etenkin kokeiluhankkeita hyväksi käyttämällä.

Näihin toimenpiteisiin ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

130 artikla (ent. 109 s artikla)

Neuvosto perustaa Euroopan parlamenttia kuultuaan neuvoa-antavan työllisyyskomitean edistämään jäsenvaltioiden työllisyys- ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamista. Komitean tehtävänä on:

— seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön työllisyystilannetta ja -politiikkaa;

— laatia joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja sekä myötävaikuttaa 128 artiklassa tarkoitetun, neuvostossa tapahtuvan käsittelyn valmisteluun, tämän kuitenkaan rajoittamatta 207 artiklan soveltamista.

Tehtäväänsä toteuttaessaan komitea kuulee työmarkkinaosapuolia.

Kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät komiteaan kaksi jäsentä.

IX OSASTO (ent. VII osasto)

YHTEINEN KAUPPAPOLITIIKKA

131 artikla (ent. 110 artikla)

Jäsenvaltiot pyrkivät keskinäisen tulliliiton perustamisella edistämään yhteisen edun mukaisesti maailmankaupan sopusointuista kehitystä, kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista sekä tulliesteiden purkamista.

Yhteisessä kauppapolitiikassa otetaan huomioon jäsenvaltioiden välisten tullien poistamisen mahdollinen suotuisa vaikutus yritysten kilpailukykyyn jäsenvaltioissa.

132 artikla (ent. 112 artikla)

1. Jäsenvaltiot yhdenmukaistavat asteittain, siinä määrin kuin on tarpeen yhteisössä olevien yritysten välisen kilpailun vääristymisen estämiseksi, järjestelmänsä, joilla ne myöntävät tukea kolmansiin maihin suuntautuvaan vientiin, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta niitä jäsenvaltioiden velvoitteita, joihin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet muissa kansainvälisissä järjestöissä.

Neuvosto antaa tätä varten tarvittavat direktiivit määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

2. Edellä olevia määräyksiä ei sovelleta sellaisiin tullien tai vaikutukseltaan vastaavien maksujen taikka välillisten verojen palautuksiin, liikevaihtoverojen, valmisteverojen ja muiden välillisten verojen palautukset mukaan luettuina, joita myönnetään jäsenvaltiosta kolmanteen maahan suuntautuvassa viennissä, jos nämä palautukset eivät ole suurempia kuin vientituotteille välillisesti tai suoraan määrätyt maksut.

133 artikla (ent. 113 artikla)

1. Yhteinen kauppapolitiikka perustuu yhtenäisiin periaatteisiin etenkin tullien muuttamisessa, tulli- ja kauppasopimusten tekemisessä, vapauttamista koskevien toimenpiteiden yhtenäistämisessä, vientipolitiikassa sekä kauppaa suojaavissa toimenpiteissä, kuten polkumyynti- ja tukipalkkiotapauksissa toteutettavissa toimenpiteissä.

2. Komissio tekee neuvostolle ehdotuksia yhteisen kauppapolitiikan toteuttamiseksi.

3. Jos on neuvoteltava yhden tai useamman valtion taikka kansainvälisen järjestön kanssa tehtävistä sopimuksista, komissio antaa asiasta suosituksia neuvostolle, joka valtuuttaa komission aloittamaan tarpeelliset neuvottelut.

Komissio käy näitä neuvotteluja kuullen erityiskomiteaa, jonka neuvosto nimeää avustamaan komissiota tässä tehtävässä, sekä niiden direktiivien mukaisesti, joita neuvosto voi antaa komissiolle osoitettuina.

Sovelletaan 300 artiklan asiaa koskevia määräyksiä.

4. Käyttäessään sille tällä artiklalla annettua toimivaltaansa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä.

5. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan laajentaa 1—4 kohdan soveltamisen koskemaan palveluja ja henkistä omaisuutta koskevia kansainvälisiä neuvotteluja ja sopimuksia, siltä osin kuin ne eivät kuulu näiden kohtien soveltamisalaan.

134 artikla (ent. 115 artikla)

Varmistaakseen, että kaupan vinoutuminen ei estä jäsenvaltioiden tämän sopimuksen mukaisten kauppapoliittisten toimenpiteiden toteuttamista, tai jos tällaisten toimenpiteiden väliset erot aiheuttavat taloudellisia vaikeuksia yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa, komissio suosittaa menetelmiä, joilla muut jäsenvaltiot osallistuvat tarvittavaan yhteistyöhön. Jos tämä osoittautuu riittämättömäksi, komissio voi antaa jäsenvaltioille luvan toteuttaa tarvittavat suojatoimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

Kiireellisissä tapauksissa jäsenvaltiot pyytävät komissiolta lupaa itse toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, ja komissio päättää asiasta mahdollisimman pian; sen jälkeen jäsenvaltiot, joita asia koskee, ilmoittavat toimenpiteistä muille jäsenvaltioille. Komissio voi milloin tahansa päättää, että kyseisten valtioiden on muutettava näitä toimenpiteitä tai kumottava ne.

Ensisijaisesti on valittava toimenpiteet, jotka aiheuttavat yhteismarkkinoiden toiminnalle vähiten häiriötä.

X OSASTO (ent. VII a osasto)

TULLIYHTEISTYÖ

135 artikla (ent. 116 artikla)

Neuvosto toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalalla 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteitä jäsenvaltioiden sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen tulliyhteistyön vahvistamiseksi. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.

XI OSASTO (ent. VIII osasto)

SOSIAALIPOLITIIKKA, KOULUTUS, AMMATILLINEN KOULUTUS JA NUORISO

1 LUKU

SOSIAALISET MÄÄRÄYKSET

136 artikla (ent. 117 artikla)

Yhteisön ja jäsenvaltioiden tavoitteena on, ottaen huomioon sosiaaliset perusoikeudet sellaisina kuin ne ovat Torinossa 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa, työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, inhimillisten voimavarojen kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso, ja syrjäytymisen torjuminen.

Tätä varten yhteisö ja jäsenvaltiot panevat täytäntöön toimenpiteet, joissa otetaan huomioon kansallisten käytäntöjen erot, erityisesti sopimussuhteissa, sekä tarve säilyttää yhteisön talouden kilpailukyky.

Yhteisö ja jäsenvaltiot katsovat, että tällainen kehitys seuraa paitsi siitä yhteismarkkinoiden toiminnasta, joka edistää sosiaalisten järjestelmien yhdenmukaistamista, myös tässä sopimuksessa määrätyistä menettelyistä sekä lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä.

137 artikla (ent. 118 artikla)

1. Edellä 136 artiklassa tarkoitettujen ta-

voitteiden toteuttamiseksi yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa seuraavilla aloilla:

— erityisesti työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi;

— työehdot;

— tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen;

— työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 150 artiklan määräyksiä;

— miesten ja naisten välinen tasa-arvo asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä.

2. Tätä varten neuvosto voi antaa direktiivein säännökset vähimmäisvaatimuksista, jotka pannaan täytäntöön asteittain ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion edellytykset ja kussakin jäsenvaltiossa voimassa oleva tekninen sääntely. Näissä direktiiveissä vältetään säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasituksia, jotka vaikeuttaisivat pienten tai keskisuurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa sopimuksen 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi neuvosto voi samaa menettelyä noudattaen toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi aloittein, joilla pyritään parantamaan tiedon saantia, kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia.

3. Seuraavilla aloilla neuvosto tekee ratkaisunsa kuitenkin yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan:

— työntekijöiden sosiaaliturva ja sosiaalinen suojeleminen;

— työntekijöiden suojelu työsopimuksen päättymisen yhteydessä;

— työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, jollei 6 kohdasta muuta johdu;

— sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot, jotka oleskelevat laillisesti yhteisön alueella;

— työllisyyden ja työpaikkojen luomisen edistämisen rahoitukseen osallistuminen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sosiaalirahastoon liittyvien määräysten soveltamista.

4. Jäsenvaltio voi antaa 2 ja 3 kohdan soveltamiseksi annettujen direktiivien täytäntöönpanon työmarkkinaosapuolten tehtäväksi niiden yhteisestä pyynnöstä.

Tällöin jäsenvaltio varmistaa, että viimeistään sinä päivänä, jona direktiivit on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä 249 artiklan mukaisesti, työmarkkinaosapuolet ovat toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet sopimuksin, ja jäsenvaltio, jota asia koskee, on toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta se voi milloin tahansa varmistaa kyseisessä direktiivissä asetettujen tulosten saavuttamisen.

5. Tämän artiklan nojalla annetut määräykset eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, jos ne ovat sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa.

6. Tämän artiklan määräyksiä ei sovelleta palkkoihin, järjestäytymisoikeuteen, lakko-oikeuteen eikä oikeuteen määrätä työsulusta.

138 artikla (ent. 118 a artikla)

1. Komission tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön tasolla ja toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden osapuolten vuoropuhelun helpot-

tamiseksi varmistamalla molemmille osapuolille tasapuolinen tuki.

2. Tätä varten komissio kuulee työmarkkinaosapuolia yhteisön toiminnan mahdollisista suuntaviivoista, ennen kuin se tekee ehdotuksia sosiaalipolitiikan alalla.

3. Jos komissio kuultuaan työmarkkinaosapuolia pitää yhteisön toimintaa tarkoituksenmukaisena, se kuulee työmarkkinaosapuolia suunnitellun ehdotuksen sisällöstä. Työmarkkinaosapuolet antavat komissiolle lausunnon ehdotuksesta tai tarvittaessa sitä koskevan suosituksen.

4. Tällaisen kuulemisen yhteydessä työmarkkinaosapuolet voivat ilmoittaa komissiolle halustaan aloittaa 139 artiklassa tarkoitettu menettely. Menettely ei saa kestää pitempään kuin yhdeksän kuukautta, jollei pidentämisestä sovita yhteisesti kyseisten työmarkkinaosapuolten ja komission kanssa.

139 artikla (ent. 118 b artikla)

1. Työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu yhteisön tasolla voi johtaa osapuolten niin halutessa sopimussuhteisiin, mukaan lukien sopimusten tekeminen.

2. Yhteisön tasolla tehdyt sopimukset pannaan täytäntöön joko työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyjen ja käytäntöjen mukaisesti tai, 137 artiklassa tarkoitettujen kysymysten osalta allekirjoittajaosapuolten yhteisestä pyynnöstä, neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä päätöksellä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, paitsi silloin kun kyseisessä sopimuksessa on yksi tai useampi määräys, joka liittyy johonkin 137 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista aloista, jolloin se tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

140 artikla (ent. 118 c artikla)

Edellä 136 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, rajoittamatta kuitenkaan tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista, komissio edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja helpottaa niiden toiminnan yhteensovittamista niillä sosiaalipolitiikan aloilla, joita tämä luku koskee, ja erityisesti asioissa, jotka koskevat:

— työllisyyttä;

— työoikeutta ja työehtoja;

— ammatillista perus- ja jatkokoulutusta;

— sosiaaliturvaa;

— työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä;

— työterveyttä;

— järjestäytymisoikeutta sekä työnantajien ja työntekijöiden välisiä kollektiivisia neuvotteluja.

Tätä varten komissio kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioiden kanssa tekee tutkimuksia, antaa lausuntoja ja järjestää neuvotteluja sekä kansallisista kysymyksistä että kansainvälisiä järjestöjä koskevista kysymyksistä.

Komissio kuulee talous- ja sosiaalikomiteaa ennen kuin se antaa tässä artiklassa tarkoitetun lausunnon.

141 artikla (ent. 119 artikla)

1. Jokainen jäsenvaltio huolehtii sen periaatteen noudattamisesta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka.

2. Tässä artiklassa palkalla tarkoitetaan tavallista perus- tai vähimmäispalkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan työstä tai tehtävästä rahana tai luontoisetuna.

Samalla palkalla ilman sukupuoleen perustuvaa syrjintää tarkoitetaan, että:

a) palkka, joka maksetaan työn tuloksen perusteella, lasketaan saman mittayksikön mukaan;

b) palkka, joka maksetaan työhön käytetyn ajan perusteella, on sama samasta tehtävästä.

3. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla varmistetaan miesten ja naisten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltaminen työtä ja ammattia koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien samasta tai samanarvoisesta työstä maksettavan saman palkan periaate.

4. Jotta miesten ja naisten välinen täysi tosiasiallinen tasa-arvo toteutuisi työelämässä, tasa-arvoisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta sellaisia erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa aliedustettuna olevan sukupuolen ammatillisen toiminnan harjoittamista taikka ehkäistä tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja.

142 artikla (ent. 119 a artikla)

Jäsenvaltiot pyrkivät säilyttämään olemassa olevan palkallisia lomia koskevien järjestelmiensä samankaltaisuuden.

143 artikla (ent. 120 artikla)

Komissio laatii vuosittain kertomuksen 136 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, mukaan lukien väestötilanne yhteisössä. Komissio toimittaa tämän kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle.

Euroopan parlamentti voi pyytää komissiota laatimaan kertomuksen sosiaalista tilannetta koskevista erityisongelmista.

144 artikla (ent. 121 artikla)

Neuvosto voi yksimielisesti ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan antaa komissiolle tehtäviä, jotka liittyvät yhteisten toimenpiteiden, varsinkin 39 — 42 artiklassa tarkoitettujen, siirtotyöläisten sosiaaliturvaa koskevien toimenpiteiden, toteuttamiseen.

145 artikla (ent. 122 artikla)

Komission Euroopan parlamentille antamassa vuosikertomuksessa on erillinen luku, joka koskee sosiaalisten olojen kehitystä yhteisössä.

Euroopan parlamentti voi kehottaa komissiota laatimaan kertomuksia sosiaalisia oloja koskevista erityisongelmista.

2 LUKU

EUROOPAN SOSIAALIRAHASTO

146 artikla (ent. 123 artikla)

Työntekijöiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi sisämarkkinoilla ja siten osaltaan elintason nostamiseksi perustetaan jäljempänä määrätyn mukaisesti Euroopan sosiaalirahasto, joka pyrkii edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan yhteisössä sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleenkoulutuksella.

147 artikla (ent. 124 artikla)

Rahaston hallintoa hoitaa komissio.

Tässä tehtävässä komissiota avustaa komitea, jonka puheenjohtajana on komission jäsen ja jossa on hallitusten sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöjen edustajat.

148 artikla (ent. 125 artikla)

Neuvosto tekee 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan Euroopan sosiaalirahastoa koskevat soveltamispäätökset.

3 LUKU

KOULUTUS, AMMATILLINEN KOULUTUS JA NUORISO

149 artikla (ent. 126 artikla)

1. Yhteisö myötävaikuttaa korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä sekä niiden sivistyksellistä ja kielellistä monimuotoisuutta.

2. Yhteisön toiminnalla pyritään:

— kehittämään eurooppalaista ulottuvuutta koulutuksessa erityisesti jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämisellä;

— edistämään opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta muun muassa rohkaisemalla tutkintotodistusten ja opintojaksojen tunnustamista akateemisessa maailmassa;

— edistämään koulutuslaitosten välistä yhteistyötä;

— kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä;

— edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä;

— rohkaisemaan etäopetuksen kehittämistä.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä koulutusalan toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen neuvosto:

— vahvistaa jäljempänä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista;

— antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia.

150 artikla (ent. 127 artikla)

1. Yhteisö toteuttaa ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa, joka tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia, pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta ammatillisen koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä.

2. Yhteisön toiminnalla pyritään:

— helpottamaan teollisiin muutoksiin mukautumista erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleenkoulutuksella;

— parantamaan valmentavaa ammatillista koulutusta ja jatkokoulutusta ammattiin pääsyn ja palaamisen helpottamiseksi työmarkkinoilla;

— helpottamaan pääsyä ammatilliseen koulutukseen ja edistämään ammattiin kouluttavien ja ammattia opiskelevien, erityisesti nuorison, liikkuvuutta;

— kannustamaan koulutuslaitosten tai ammatillisten koulutuslaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä ammatillista koulutusta koskevissa asioissa;

— kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden ammatillisten koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä ammatillisen koulutuksen alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla myötävaikutetaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden to-

teuttamiseen mutta jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

XII OSASTO (ent. IX osasto)

KULTTUURI

151 artikla (ent. 128 artikla)

1. Yhteisö myötävaikuttaa siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit kehittyvät kukoistaviksi pitäen arvossa niiden kansallista ja alueellista monimuotoisuutta ja korostaen samalla niiden yhteistä kulttuuriperintöä.

2. Yhteisö pyrkii toiminnallaan rohkaisemaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemaan ja täydentämään niiden toimintaa seuraavilla aloilla:

— Euroopan kansojen kulttuurin ja historian tuntemuksen ja sitä koskevan tiedon levityksen parantaminen;

— Euroopan kannalta merkittävän kulttuuriperinnön säilyttäminen ja suojaaminen;

— muu kuin kaupallinen kulttuurivaihto;

— taiteellinen ja kirjallinen luova toiminta, audiovisuaalisen alan toiminta mukaan luettuna.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä kulttuurin alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen, erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Yhteisö ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon muiden tämän sopimuksen määräysten mukaisessa toiminnassaan, erityisesti kulttuuriensa monimuotoisuuden vaalimiseksi ja edistämiseksi.

5. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen neuvosto:

— toteuttaa jäljempänä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista. Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa 251 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti;

— antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta suosituksia.

XIII OSASTO (ent. X osasto)

KANSANTERVEYS

152 artikla (ent. 129 artikla)

1. Kaikkien yhteisön politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa varmistetaan ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu.

Kansallista politiikkaa täydentävä yhteisön toiminta suuntautuu kansanterveyden parantamiseen, ihmisten sairauksien ja tautien ehkäisemiseen sekä ihmisten terveyttä vaarantavien tekijöiden torjuntaan. Kyseinen toiminta käsittää laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien torjunnan edistämällä niiden syiden, leviämisen ja ehkäisemisen tutkimusta sekä terveysvalistusta ja -kasvatusta.

Yhteisö täydentää huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen tähtäävää jäsenvaltioiden toimintaa, johon kuuluu tiedotus- ja ehkäisemistoimia.

2. Yhteisö edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä tässä artiklassa tarkoitetuilla aloilla sekä tarvittaessa tukee niiden toimintaa.

Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen politiikkansa ja toimintaohjelmansa 1 kohdassa tarkoitetuilla aloilla. Komissio voi kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioihin tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä kansanterveyden alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Neuvosto myötävaikuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuul-

tuaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseen toteuttamalla:

a) toimenpiteitä, joilla asetetaan ihmisestä peräisin oleville elimille ja aineille sekä verelle ja verituotteille korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset; nämä toimenpiteet eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä;

b) poiketen siitä mitä 37 artiklassa määrätään, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualalla toimenpiteitä, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen;

c) edistämistoimia, joiden tarkoituksena on ihmisten terveyden suojelu ja parantaminen, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Neuvosto voi myös antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia tässä artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

5. Yhteisön toiminnassa kansanterveyden alalla otetaan täysimääräisesti huomioon jäsenvaltioiden terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen liittyvät velvollisuudet. Erityisesti 4 kohdan a alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet eivät vaikuta elinten ja veren luovuttamista tai lääketieteellistä käyttöä koskeviin kansallisiin säännöksiin ja määräyksiin.

XIV OSASTO (ent. XI osasto)

KULUTTAJANSUOJA

153 artikla (ent. 129 a artikla)

1. Kuluttajien etujen suojaamiseksi ja kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi yhteisö myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä etujensa valvomiseksi.

2. Kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset otetaan huomioon yhteisön muita politiikkoja ja muuta toimintaa määriteltäessä ja toteutettaessa.

3. Yhteisö myötävaikuttaa 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseen:

a) toimenpiteillä, jotka se 95 artiklan nojalla toteuttaa sisämarkkinoiden toteuttamisen yhteydessä;

b) toimenpiteillä, jotka tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa ja joilla sitä seurataan.

4. Neuvosto vahvistaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet.

5. Toimenpiteet, jotka on vahvistettu 4 kohdan mukaisesti, eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle.

XV OSASTO (ent. XII osasto)

EUROOPAN LAAJUISET VERKOT

154 artikla (ent. 129 b artikla)

1. Myötävaikuttaakseen 14 ja 158 artiklassa määrättyjen tavoitteiden toteuttamiseen ja mahdollistaakseen sen, että unionin kansalaiset, taloudelliset toimijat sekä alueelliset ja paikalliset yhteisöt voivat saada täyden hyödyn sellaisen alueen toteuttamisesta johtuvista eduista, jolla ei ole sisäisiä rajoja, yhteisö myötävaikuttaa Euroopan laajuisten verkkojen perustamiseen ja kehittämiseen liikenteen, teletoiminnan ja energian infrastruktuurien aloilla.

2. Yhteisö pyrkii toiminnallaan avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmässä edistämään kansallisten verkkojen yhteenliittämistä ja yhteentoimivuutta sekä pääsyä tällaisiin verkkoihin. Se ottaa erityisesti huomioon tarpeen liittää saarialueita, erillisalueita ja syrjäseutualueita yhteisön keskusalueisiin.

155 artikla (ent. 129 c artikla)

1. Edellä 154 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisö:

— vahvistaa joukon suuntaviivoja, jotka koskevat suunniteltujen toimien tavoitteita, painopisteitä ja pääperiaatteita Euroopan laajuisten verkkojen alalla; näissä suuntaviivoissa yksilöidään yhteistä etua koskevat hankkeet;

— panee erityisesti teknisen standardoinnin alalla täytäntöön kaikki toimet, jotka saattavat osoittautua tarpeellisiksi verkkojen yhteentoimivuuden turvaamiseksi;

— voi erityisesti toteuttamiskelpoisuutta koskevilla selvityksillä, lainatakuilla tai korkotuella tukea sellaisia jäsenvaltioiden tukemia yhteistä etua koskevia hankkeita, jotka yksilöidään ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuissa suuntaviivoissa; yhteisö voi myös osallistua tiettyjen liikenteen infrastruktuurin alan hankkeiden rahoittamiseen jäsenvaltioissa 161 artiklan mukaisesti perustetun koheesiorahaston kautta.

Yhteisön toiminnassa otetaan huomioon hankkeiden ajateltavissa oleva taloudellinen elinkelpoisuus.

2. Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen sellaisen kansallisella tasolla harjoittamansa politiikan, jolla voi olla merkittävä vaikutus 154 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen. Komissio voi kiinteässä yhteistoiminnassa jäsenvaltioiden kanssa tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Yhteisö voi päättää yhteistyöstä kolmansien maiden kanssa yhteistä etua koskevien hankkeiden edistämiseksi ja verkkojen yhteentoimivuuden turvaamiseksi.

156 artikla (ent. 129 d artikla)

Neuvosto vahvistaa 155 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut suuntaviivat ja muut toimenpiteet 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Niihin suuntaviivoihin ja niihin yhteistä etua koskeviin hankkeisiin, jotka koskevat jonkin jäsenvaltion aluetta, tarvitaan tuon jäsenvaltion hyväksyminen.

XVI OSASTO (ent. XIII osasto)

TEOLLISUUS

157 artikla (ent. 130 artikla)

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat siitä, että yhteisön teollisuuden kilpailukyvyn kannalta tarpeelliset edellytykset turvataan.

Tällöin niiden toiminnalla pyritään avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmän mukaisesti:

— nopeuttamaan teollisuuden mukauttamista rakenteellisiin muutoksiin;

— edistämään kaikkialla yhteisössä yritysten, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, aloittamisen ja kehittämisen kannalta suotuisaa toimintaympäristöä;

— edistämään yritysten välisen yhteistyön kannalta suotuisaa toimintaympäristöä;

— edistämään keksintöjä, tutkimusta ja teknologista kehittämistä koskevan politiikan antamien teollisten mahdollisuuksien parempaa hyväksikäyttöä.

2. Jäsenvaltiot neuvottelevat keskenään yhteydessä komission kanssa ja sovittavat tarvittaessa yhteen toimintansa. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Komissio myötävaikuttaa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen tämän sopimuksen muiden artiklojen nojalla harjoittamallaan politiikalla ja toiminnalla. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan päättää erityistoimenpiteistä, joiden tarkoituksena on tukea jäsenvaltioissa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi toteutettuja toimia.

Tämän osaston määräykset eivät anna yhteisölle perusteita toteuttaa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa kilpailun vääristymiseen.

XVII OSASTO (ent. XIV osasto)

TALOUDELLINEN JA SOSIAALINEN YHTEENKUULUVUUS

158 artikla (ent. 130 a artikla)

Edistääkseen koko yhteisön sopusointuista kehitystä yhteisö kehittää ja harjoittaa toimintaansa taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi.

Yhteisö pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden tai saarien jälkeenjääneisyyttä, maaseutu mukaan luettuna.

159 artikla (ent. 130 b artikla)

Jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa ja sovittavat sitä yhteen siten, että myös 158 artiklassa tarkoitetut tavoitteet saavutetaan. Yhteisön politiikan ja toiminnan suunnittelussa ja täytäntöönpanossa sekä sisämarkkinoiden toteuttamisessa otetaan huomioon 158 artiklassa tarkoitetut tavoitteet ja osallistutaan niiden toteuttamiseen. Yhteisö tukee myös tätä toteuttamista toiminnallaan, jota se harjoittaa rakennerahastojen (Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto, Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto), Euroopan investointipankin ja muiden olemassa olevien rahoitusvälineiden kautta.

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle joka kolmas vuosi kertomuksen siitä, miten taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden toteuttamisessa on edistytty, sekä siitä, miten tässä artiklassa määrätyt eri keinot ovat myötävaikuttaneet siihen. Tähän kertomukseen liitetään tarvittaessa aiheellisia ehdotuksia.

Jos rahastojen ulkopuoliset erityistoimet osoittautuvat tarpeellisiksi, neuvosto voi toteuttaa ne yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön muussa politiikassa päätettyjen toimenpiteiden soveltamista.

160 artikla (ent. 130 c artikla)

Euroopan aluekehitysrahaston tarkoituksena on myötävaikuttaa keskeisimmän alueellisen epätasapainon poistamiseen yhteisössä osallistumalla kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämiseen ja rakenteelliseen mukauttamiseen sekä taantuvien teollisuusalueiden uudistamiseen.

161 artikla (ent. 130 d artikla)

Neuvosto määrittelee yksimielisesti komission ehdotuksesta, saatuaan Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, rakennerahastojen tehtävät, ensisijaiset tavoitteet ja rakenteet, joihin voi sisältyä rahastojen uudelleenryhmittely, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 162 artiklan soveltamista. Neuvosto vahvistaa samaa menettelyä noudattaen myös rahastoihin sovellettavat yleiset säännöt ja antaa säännökset, jotka ovat tarpeen rahastojen tehokkuuden turvaamiseksi ja eri rahastojen keskinäiseksi sekä rahastojen ja muiden rahoitusvälineiden yhteensovittamiseksi.

Neuvoston samaa menettelyä noudattaen perustama koheesiorahasto osallistuu ympäristöalan hankkeiden rahoittamiseen sekä Euroopan laajuisten verkkohankkeiden rahoittamiseen liikenteen infrastruktuurin alalla.

162 artikla (ent. 130 e artikla)

Neuvosto tekee Euroopan aluekehitysrahastoa koskevat soveltamispäätökset 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastoon ja Euroopan sosiaalirahastoon sovelletaan edelleen vastaavasti, mitä 37 ja 148 artiklassa määrätään.

XVIII OSASTO (ent. XV osasto)

TUTKIMUS JA TEKNOLOGINEN KEHITTÄMINEN

163 artikla (ent. 130 f artikla)

1. Yhteisön tavoitteena on lujittaa yhteisön teollisuuden tieteellistä ja teknologista perustaa sekä suosia yhteisön teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn kehittämistä samoin kuin edistää kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena tämän sopimuksen muiden lukujen perusteella.

2. Tätä varten yhteisö edistää kaikkialla yhteisössä yrityksiä, pienet ja keskisuuret yritykset mukaan luettuina, tutkimuskeskuksia ja korkeakouluja niiden korkealaatuiseen tutkimukseen ja teknologiseen kehittämiseen liittyvissä pyrkimyksissä; se tukee niiden pyrkimyksiä keskinäiseen yhteistyöhön varsinkin avaamalla kansalliset julkiset hankinnat, määrittelemällä yhteiset standardit sekä poistamalla yhteistyön oikeudelliset ja verotukselliset esteet pyrkien erityisesti siihen, että yritykset voivat täysin käyttää hyväkseen sisämarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia.

3. Kaikesta tähän sopimukseen perustuvasta yhteisön toiminnasta tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen aloilla, esittelyhankkeet mukaan luettuina, päätetään ja se pannaan täytäntöön tämän osaston määräyksiä noudattaen.

164 artikla (ent. 130 g artikla)

Pyrkiessään näihin tavoitteisiin yhteisö toteuttaa seuraavia jäsenvaltioissa harjoitettua toimintaa täydentäviä toimia:

a) tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevien toimintaohjelmien täytäntöönpano edistämällä yhteistyötä yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen kanssa ja niiden kesken;

b) yhteistyön edistäminen kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa yhteisön tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja esittelyn alalla;

c) yhteisön tutkimukseen, teknologiseen kehittämiseen ja esittelyyn liittyvän toiminnan tuloksia koskevan tiedon levittäminen ja näiden tulosten hyväksi käyttäminen;

d) yhteisön tutkijoiden koulutuksen ja liikkumisen kannustaminen.

165 artikla (ent. 130 h artikla)

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen alalla turvatakseen kansallisen politiikan ja yhteisön politiikan keskinäisen yhtenäisyyden.

2. Komissio voi kiinteässä yhteistoiminnassa jäsenvaltioiden kanssa tehdä aiheellisia aloitteita 1 kohdassa tarkoitetun yhteensovittamisen edistämiseksi.

166 artikla (ent. 130 i artikla)

1. Neuvosto hyväksyy kaikkea yhteisön toimintaa koskevan monivuotisen puiteohjelman 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Puiteohjelmassa:

— vahvistetaan ne tieteelliset ja teknologiset tavoitteet, jotka 164 artiklassa tarkoitetulla toiminnalla toteutetaan, sekä niihin liittyvät painopisteet;

— osoitetaan tällaisen toiminnan pääperiaatteet;

— vahvistetaan se suurin kokonaismäärä, jolla yhteisö osallistuu puiteohjelman rahoitukseen, ja yksityiskohtaiset säännöt yhteisön osallistumisesta ohjelman rahoitukseen sekä kunkin suunnitellun toiminnan osuus.

2. Puiteohjelmaa mukautetaan tai täydennetään tilanteen kehityksen mukaisesti.

3. Puiteohjelma pannaan täytäntöön kussakin toiminnassa kehitetyin erityisohjelmin. Kussakin erityisohjelmassa täsmennetään yksityiskohtaiset säännöt ohjelman toteuttami-

seksi, vahvistetaan ohjelman kesto ja määrätään tarpeellisiksi arvioiduista varoista. Erityisohjelmissa vahvistetut tarpeellisiksi arvioitujen varojen määrät eivät saa ylittää puiteohjelmalle ja kullekin toiminnalle vahvistettua suurinta kokonaismäärää.

4. Neuvosto hyväksyy erityisohjelmat määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

167 artikla (ent. 130 j artikla)

Monivuotisen puiteohjelman panemiseksi täytäntöön neuvosto vahvistaa:

— yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista koskevat säännöt;

— tutkimustuloksista saatujen tietojen levittämistä koskevat säännöt.

168 artikla (ent. 130 k artikla)

Monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa voidaan päättää täydentävistä toimintaohjelmista, joihin osallistuvat vain jotkin jäsenvaltiot; nämä jäsenvaltiot huolehtivat toimintaohjelmien rahoittamisesta, jollei yhteisö mahdollisesti osallistu.

Neuvosto antaa täydentäviä toimintaohjelmia koskevat säännöt erityisesti tiedon levittämisestä ja muiden jäsenvaltioiden mahdollisuuksista päästä täydentäviin toimintaohjelmiin.

169 artikla (ent. 130 l artikla)

Monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa yhteisö voi yhteisymmärryksessä niiden jäsenvaltioiden kanssa, joita asia koskee, määrätä osallistumisesta useiden jäsenvaltioiden käynnistämiin tutkimus- ja kehittämistyötä koskeviin toimintaohjelmiin sekä näiden toimintaohjelmien täytäntöönpanoa koskeviin järjestelmiin.

170 artikla (ent. 130 m artikla)

Yhteisö voi monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa määrätä yhteisön tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevasta yhteistyöstä kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Tätä yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

171 artikla (ent. 130 n artikla)

Yhteisö voi perustaa yhteisyrityksiä tai muita järjestelmiä, jotka ovat tarpeen, jotta yhteisön tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevat toimintaohjelmat voidaan panna täytäntöön asianmukaisesti.

172 artikla (ent. 130 o artikla)

Neuvosto antaa 171 artiklassa tarkoitetut säännökset määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Neuvosto antaa 167, 168 ja 169 artiklassa tarkoitetut säännökset 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan. Täydentävien toimintaohjelmien hyväksymiseen tarvitaan niiden jäsenvaltioiden suostumus, joita asia koskee.

173 artikla (ent. 130 p artikla)

Jokaisen vuoden alussa komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen. Kertomuksessa annetaan tiedot edellisen vuoden toiminnasta tutkimuksessa ja teknologisessa kehittämisessä sekä tulosten levittämisessä sekä kuluvan vuoden työohjelmasta.

XIX OSASTO (ent. XVI osasto)

YMPÄRISTÖ

174 artikla (ent. 130 r artikla)

1. Yhteisön ympäristöpolitiikalla myötävaikutetaan seuraavien tavoitteiden saavuttamiseen:

— ympäristön laadun säilyttäminen, suojelu ja parantaminen;

— ihmisten terveyden suojelu;

— luonnonvarojen harkittu ja järkevä käyttö;

— sellaisten toimenpiteiden edistäminen kansainvälisellä tasolla, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin.

2. Yhteisön ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon yhteisön eri alueiden tilanteiden erilaisuus huomioon ottaen. Yhteisön ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle sekä periaatteille, joiden mukaan ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä, ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja saastuttajan olisi maksettava.

Tässä yhteydessä ympäristönsuojelun vaatimusten täyttämiseksi toteutettaviin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, yhteisön valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa muihin kuin taloudellisiin, ympäristöä koskeviin seikkoihin perustuvia väliaikaisia toimenpiteitä.

3. Ympäristöpolitiikkaansa valmistellessaan yhteisö ottaa huomioon:

— saatavilla olevat tieteelliset ja tekniset tiedot;

— ympäristöolot yhteisön eri alueilla;

— toimien toteuttamisesta tai toteuttamatta jättämisestä mahdollisesti johtuvat edut ja kustannukset;

— yhteisön taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen kokonaisuutena ja yhteisön eri alueiden tasapainoisen kehityksen.

4. Yhteisö ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Yhteisön yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

Mitä edellisessä alakohdassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

175 artikla (ent. 130 s artikla)

1. Neuvosto päättää 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yhteisön toimista 174 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

2. Poiketen 1 kohdassa määrätystä päätöksentekomenettelystä ja rajoittamatta 95 artiklan soveltamista, neuvosto yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan:

— antaa säännöksiä, jotka ovat etupäässä verotuksellisia;

— toteuttaa toimenpiteet, jotka koskevat kaavoitusta ja maankäyttöä, jätehuoltoa ja yleisluonteisia toimenpiteitä lukuun ottamatta, sekä vesivarojen hoitoa;

— toteuttaa toimenpiteet, jotka vaikuttavat merkittävästi jäsenvaltion valintaan eri energianlähteiden välillä ja jäsenvaltion energiahuollon yleiseen rakenteeseen.

Neuvosto voi edellisessä alakohdassa määrätyin edellytyksin määritellä ne tässä kohdassa tarkoitetut asiat, joissa päätökset on tehtävä määräenemmistöllä.

3. Muilla aloilla neuvosto hyväksyy 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen

sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yleiset toimintaohjelmat, joissa vahvistetaan ensisijaiset tavoitteet.

Neuvosto toteuttaa tapauksen mukaan 1 tai 2 kohdassa määrätyin ehdoin näiden toimintaohjelmien täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

4. Jäsenvaltiot huolehtivat ympäristöpolitiikan rahoittamisesta ja täytäntöönpanosta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta eräitä luonteensa vuoksi yhteisölle kuuluvia toimenpiteitä.

5. Rajoittamatta kuitenkaan sen periaatteen soveltamista, jonka mukaan saastuttajan olisi maksettava, neuvosto ottaa, jos 1 kohdan määräyksiin perustuva toimenpide aiheuttaisi jäsenvaltioiden viranomaisille suhteettomina pidettäviä kustannuksia, tuon toimenpiteen toteuttamista koskevaan säädökseen aiheellisia säännöksiä:

— väliaikaisista poikkeuksista; sekä/taikka

— 161 artiklan mukaisesti perustetusta koheesiorahastosta annettavasta taloudellisesta tuesta.

176 artikla (ent. 130 t artikla)

Suojatoimenpiteet, jotka on toteutettu 175 artiklan nojalla, eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle.

XX OSASTO (ent. XVII osasto)

KEHITYSYHTEISTYÖ

177 artikla (ent. 130 u artikla)

1. Yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikalla, joka täydentää jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa, edistetään:

— kehitysmaiden ja etenkin kaikista heikoimmassa asemassa olevien kehitysmaiden kestävää taloudellista ja sosiaalista kehitystä;

— kehitysmaiden sopusointuista ja asteittaista yhdentymistä maailmantalouteen;

— köyhyyden torjuntaa kehitysmaissa.

2. Yhteisön politiikalla tällä alalla myötävaikutetaan kansanvallan ja oikeusvaltion kehittämisen ja lujittamisen yleiseen tavoitteeseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen tavoitteeseen.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot noudattavat niitä velvoitteita ja ottavat huomioon ne tavoitteet, jotka ne ovat hyväksyneet Yhdistyneissä Kansakunnissa ja muissa toimivaltaisissa kansainvälisissä järjestöissä.

178 artikla (ent. 130 v artikla)

Yhteisö ottaa 177 artiklassa tarkoitetut tavoitteet huomioon sellaisessa toteuttamassaan politiikassa, joka on omiaan vaikuttamaan kehitysmaihin.

179 artikla (ent. 130 w artikla)

1. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 177 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Nämä toimenpiteet voivat olla monivuotisia toimintaohjelmia.

2. Euroopan investointipankki myötävaikuttaa perussäännössään määrätyin ehdoin 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoon.

3. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta AKT—EY-yleissopimuksessa määrättyyn yhteistyöhön Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen maiden kanssa.

180 artikla (ent. 130 x artikla)

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot sovittavat yhteen kehitysyhteistyöpolitiikkansa sekä neuvottelevat keskenään avustusohjelmistaan, myös kansainvälisissä järjestöissä ja konferensseissa. Ne voivat ryhtyä yhteisiin toimiin. Jä-

senvaltiot myötävaikuttavat tarvittaessa yhteisön avustusohjelmien täytäntöönpanoon.

2. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita 1 kohdassa tarkoitetun yhteensovittamisen edistämiseksi.

181 artikla (ent. 130 y artikla)

Yhteisö ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Yhteisön yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

Mitä edellisessä alakohdassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

NELJÄS OSA

MERENTAKAISTEN MAIDEN JA ALUEIDEN ASSOSIOINTI

182 artikla (ent. 131 artikla)

Jäsenvaltiot sopivat assosioivansa yhteisöön ne Euroopan ulkopuoliset maat ja alueet, joilla on erityiset suhteet Tanskaan, Ranskaan, Alankomaihin ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Nämä maat ja alueet, jäljempänä 'maat ja alueet', luetellaan tämän sopimuksen liitteessä II.

Assosioinnin tavoitteena on edistää maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja vahvistaa läheiset taloudelliset suhteet niiden ja koko yhteisön välille.

Tämän sopimuksen johdanto-osassa mainittujen periaatteiden mukaisesti assosioinnin tarkoituksena on ensisijaisesti edistää näiden maiden ja alueiden väestön etuja ja vaurautta, jotta ne voivat saavuttaa sen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kehityksen, johon ne pyrkivät.

183 artikla (ent. 132 artikla)

Assosioinnilla pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

1) Jäsenvaltiot soveltavat kaupankäynnissään maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin tämän sopimuksen mukaan keskinäisessä kaupankäynnissään.

2) Jokainen maa ja alue soveltaa kaupankäynnissään jäsenvaltioiden sekä muiden maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin kaupankäynnissä sen Euroopan valtion kanssa, johon sillä on erityiset suhteet.

3) Jäsenvaltiot osallistuvat näiden maiden ja alueiden asteittaisen kehittymisen vaatimiin sijoituksiin.

4) Yhteisön rahoittamiin sijoituksiin saa tarjouksin ja toimituksin osallistua yhtäläisin ehdoin jokainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on jäsenvaltion taikka jonkin maan tai alueen kansalainen.

5) Jäsenvaltioiden sekä maiden ja alueiden välisissä suhteissa kansalaisten ja yhtiöiden sijoittautumisoikeutta säännellään sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten ja menettelyjen mukaisesti ja ketään syrjimättä, jollei 187 artiklan nojalla annetuista erityissäännöksistä muuta johdu.

184 artikla (ent. 133 artikla)

1. Maista ja alueilta peräisin olevien, jäsenvaltioihin tuotavien tavaroiden tullit kielletään niin kuin jäsenvaltioiden välisten tullien kieltämisestä tässä sopimuksessa määrätään.

2. Maahan tai alueelle jäsenvaltioista taikka muista maista tai muilta alueilta tuotavien tavaroiden tullit ovat kiellettyjä 25 artiklan määräysten mukaisesti.

3. Maat ja alueet voivat kuitenkin periä tulleja, jotka ovat tarpeen niiden kehityksen ja teollistumisen kannalta taikka jotka ovat

luonteeltaan fiskaalisia ja joiden tarkoituksena on tuottaa tuloa niiden talousarvioon.

Edellisessä alakohdassa tarkoitetut tullit eivät saa olla korkeampia kuin siitä jäsenvaltiosta tuotavista tuotteista perittävät tullit, johon maalla tai alueella on erityiset suhteet.

4. Mitä 2 kohdassa määrätään, ei sovelleta maihin tai alueisiin, jotka niitä sitovien erityisten kansainvälisten velvoitteiden vuoksi jo soveltavat tullitariffia, johon ei sisälly syrjintää.

5. Maihin tai alueille tuotavia tavaroita koskevien tullien käyttöön ottaminen tai niiden muuttaminen ei saa oikeudellisesti tai tosiasiallisesti johtaa suoraan tai välilliseen syrjintään jäsenvaltioista tapahtuvassa tuonnissa.

185 artikla (ent. 134 artikla)

Jos niiden tullien taso, joita sovelletaan kolmannesta maasta peräisin oleviin tuotteisiin niiden tullessa maahan tai alueelle, on sellainen, että se, ottaen huomioon 184 artiklan 1 kohdan määräysten soveltamisen, johtaa kaupankäynnin vinoutumiseen jonkin jäsenvaltion vahingoksi, tämä jäsenvaltio voi pyytää komissiota tekemään muille jäsenvaltioille ehdotuksia toimenpiteiksi, jotka ovat tarpeen tilanteen korjaamiseksi.

186 artikla (ent. 135 artikla)

Jollei kansanterveyttä taikka yleistä turvallisuutta tai järjestystä koskevista määräyksistä muuta johdu, maista ja alueilta olevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioissa ja jäsenvaltioista olevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta maissa ja alueilla säännellään myöhemmin tehtävin sopimuksin, joiden edellytyksenä on jäsenvaltioiden yksimielisyys.

187 artikla (ent. 136 artikla)

Neuvosto antaa maiden ja alueiden sekä yhteisön välisessä assosiaatiossa saatujen kokemusten ja tämän sopimuksen periaatteiden pohjalta yksimielisesti säännökset maiden ja alueiden sekä yhteisön välistä assosiaatiota koskevista säännöistä ja menettelyistä.

188 artikla (ent. 136 a artikla)

Grönlantiin sovelletaan, mitä 182—187 artiklassa määrätään, jollei tähän sopimukseen liitetyn Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä tehdyn pöytäkirjan erityismääräyksistä muuta johdu.

VIIDES OSA

YHTEISÖN TOIMIELIMET

I OSASTO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

1 LUKU

TOIMIELIMET

1 JAKSO

EUROOPAN PARLAMENTTI

189 artikla (ent. 137 artikla)

Euroopan parlamentti, jossa on yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat, käyttää sille tällä sopimuksella annettuja valtuuksia.

Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään seitsemänsataa.

190 artikla (ent. 138 artikla)

1. Yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä, välittömillä vaaleilla.

2. Kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät ovat seuraavat:

Belgia	25
Tanska	16
Saksa	99
Kreikka	25
Espanja	64

Ranska	87
Irlanti	15
Italia	87
Luxemburg	6
Alankomaat	31
Itävalta	21
Portugali	25
Suomi	16
Ruotsi	22
Yhdistynyt kuningaskunta	87.

Jos tätä kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen asianmukainen edustus.

3. Edustajat valitaan viideksi vuodeksi.

4. Euroopan parlamentti laatii esityksen yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Neuvosto antaa yksimielisesti, saatuaan Euroopan parlamentin sen kaikkien jäsenten ehdottomalla enemmistöllä antaman puoltavan lausunnon, säännökset, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille jäsenvaltioiden valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

5. Euroopan parlamentti vahvistaa saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisesti antaman suostumuksen jäsentensä tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot.

191 artikla (ent. 138 a artikla)

Euroopan tason poliittiset puolueet ovat tärkeä yhdentymistä edistävä tekijä unionissa. Ne myötävaikuttavat eurooppalaisen tietoisuuden muodostumiseen ja unionin kansalaisten poliittisen tahdon ilmaisemiseen.

192 artikla (ent. 138 b artikla)

Siltä osin kuin tässä sopimuksessa niin määrätään, Euroopan parlamentti osallistuu yhteisön säädösten antamiseen johtavaan käsittelyyn käyttämällä toimivaltuuksiaan 251 ja 252 artiklassa määritellyissä menettelyissä sekä antamalla puoltavia lausuntoja tai neuvoa-antavia lausuntoja.

Euroopan parlamentti voi jäsentensä enemmistöllä pyytää komissiota tekemään sille aiheellisia ehdotuksia asioista, joissa se katsoo, että on valmisteltava yhteisön säädös tämän sopimuksen panemiseksi täytäntöön.

193 artikla (ent. 138 c artikla)

Rajoittamatta kuitenkaan tällä sopimuksella muille toimielimille tai laitoksille annettuja toimivaltuuksia Euroopan parlamentti voi tehtäviään suorittaessaan, jos neljännes sen jäsenistä sitä pyytää, asettaa väliaikaisen tutkintavaliokunnan tutkimaan epäilyjä yhteisön oikeutta sovellettaessa tapahtuneesta rikkomuksesta tai epäkohdasta, niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa epäilyksenalaiset seikat ovat tutkittavina jossakin tuomioistuimessa ja oikeudenkäynti on vielä vireillä.

Väliaikainen tutkintavaliokunta lakkaa, kun se antaa kertomuksensa.

Yksityiskohtaiset säännöt tutkintaoikeuden käyttämisestä vahvistetaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisellä sopimuksella.

194 artikla (ent. 138 d artikla)

Kaikilla unionin kansalaisilla sekä niillä luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, on oikeus yksin taikka yhdessä toisten kansalaisten tai henkilöiden kanssa esittää Euroopan parlamentille vetoomus asiassa, joka kuuluu yhteisön toiminnan alaan ja koskee häntä välittömästi.

195 artikla (ent. 138 e artikla)

1. Euroopan parlamentti nimittää oikeusasiamiehen valtuuksin ottaa vastaan unionin kansalaisilta sekä niiltä luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, kanteluja yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkoh-

dista, lukuun ottamatta yhteisön tuomioistuimen ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöeliminä.

Tehtävänsä mukaisesti oikeusasiamies suorittaa tutkimukset, joita hän pitää perusteltuina, omasta aloitteestaan taikka hänelle suoraan tai Euroopan parlamentin jäsenen välityksellä toimitetun kantelun perusteella, niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa epäilyksenalaisia seikkoja käsitellään tai on käsitelty oikeudenkäynnissä. Jos oikeusasiamies toteaa epäkohdan, hän saattaa asian sen toimielimen käsiteltäväksi, jota asia koskee, ja tämä toimielin antaa lausuntonsa asiasta hänelle kolmen kuukauden määräajassa. Tämän jälkeen oikeusasiamies antaa asiasta kertomuksen Euroopan parlamentille ja asianomaiselle toimielimelle. Kantelun tekijälle annetaan tiedoksi näiden tutkimusten tulokset.

Oikeusasiamies antaa Euroopan parlamentille vuosittain kertomuksen tutkimustensa tuloksista.

2. Oikeusasiamies nimitetään jokaisten Euroopan parlamentin vaalien jälkeen Euroopan parlamentin vaalikauden ajaksi. Sama henkilö voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Yhteisön tuomioistuin voi Euroopan parlamentin pyynnöstä erottaa oikeusasiamiehen, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen.

3. Oikeusasiamies hoitaa tehtäväänsä täysin riippumattomana. Tehtäväänsä hoitaessaan hän ei pyydä eikä ota ohjeita miltään taholta. Oikeusasiamies ei saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa.

4. Euroopan parlamentti vahvistaa komission lausunnon ja neuvoston määräenemmistöllä antaman hyväksymisen saatuaan oikeusasiamiehen tehtävien hoitamista koskevan ohjesäännön ja hänen tehtäviensä hoitamista koskevat yleiset ehdot.

196 artikla (ent. 139 artikla)

Euroopan parlamentti pitää istunnon vuosittain. Se kokoontuu ilman erillistä kutsua maaliskuun toisena tiistaina.

Euroopan parlamentti voi kokoontua ylimääräiseen istuntoon jäsentensä enemmistön pyynnöstä taikka neuvoston tai komission pyynnöstä.

197 artikla (ent. 140 artikla)

Euroopan parlamentti valitsee jäsentensä keskuudesta puhemiehensä ja työvaliokuntansa.

Komission jäsenet saavat olla läsnä kaikissa kokouksissa, ja he saavat pyynnöstään käyttää puhevaltaa komission puolesta.

Komissio vastaa suullisesti tai kirjallisesti Euroopan parlamentin tai sen jäsenten sille esittämiin kysymyksiin.

Neuvosto käyttää puhevaltaa Euroopan parlamentissa siten kuin siitä neuvoston työjärjestyksessä määrätään.

198 artikla (ent. 141 artikla)

Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, Euroopan parlamentti tekee ratkaisunsa annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä.

Päätösvaltaisuudesta määrätään työjärjestyksessä.

199 artikla (ent. 142 artikla)

Euroopan parlamentti vahvistaa työjärjestyksensä jäsentensä äänten enemmistöllä.

Euroopan parlamentin asiakirjat julkaistaan siten kuin sen työjärjestyksessä määrätään.

200 artikla (ent. 143 artikla)

Euroopan parlamentti käsittelee julkisessa istunnossa komission sille vuosittain antaman yleiskertomuksen.

201 artikla (ent. 144 artikla)

Euroopan parlamentti käsittelee komission toimintaa koskevan epäluottamuslauseen, aikaisintaan kolmen päivän kuluttua siitä, kun se on annettu Euroopan parlamentille käsiteltäväksi, ja päättää siitä avoimella äänestyksellä.

Jos epäluottamuslausetta kannattaa kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, jotka edustavat Euroopan parlamentin jäsenten enemmistöä, komission jäsenten on yhdessä jätettävä tehtävänsä. He jatkavat juoksevien asioiden hoitamista, kunnes uudet komission jäsenet on nimitetty 214 artiklan mukaisesti. Tässä tapauksessa uusiksi komission jäseniksi nimitettyjen toimikausi päättyy sinä päivänä, jona yhdessä tehtävänsä jättämään velvollisten komission jäsenten toimikausi olisi päättynyt.

2 JAKSO

NEUVOSTO

202 artikla (ent. 145 artikla)

Turvatakseen tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden toteutumisen neuvosto tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin:

— huolehtii jäsenvaltioiden yleisen talouspolitiikan yhteensovittamisesta,

— käyttää päätösvaltaa,

— hyväksymissään säädöksissä siirtää komissiolle toimivallan antamiensa sääntöjen täytäntöönpanoon. Neuvosto voi asettaa ehtoja tämän toimivallan käytölle. Se voi lisäksi erityistapauksissa pidättää itselleen oikeuden käyttää välitöntä täytäntöönpanotoimivaltaa. Edellä tarkoitettujen ehtojen on oltava niiden periaatteiden ja sääntöjen mukaisia, jotka neuvosto vahvistaa ennalta yksimielisesti komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon.

203 artikla (ent. 146 artikla)

Neuvosto muodostuu jäsenvaltioiden ministeritason edustajista, joita on yksi kustakin jäsenvaltiosta ja joilla on jäsenvaltionsa hallitusta sitovat valtuudet.

Kukin neuvoston jäsenvaltio huolehtii vuorollaan puheenjohtajan tehtävästä kuuden kuukauden ajan neuvoston yksimielisesti päättämässä järjestyksessä.

204 artikla (ent. 147 artikla)

Puheenjohtaja kutsuu neuvoston koolle omasta aloitteestaan taikka neuvoston jäsenen tai komission pyynnöstä.

205 artikla (ent. 148 artikla)

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, neuvosto tekee ratkaisunsa jäsentensä enemmistöllä.

2. Kun neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenten äänet painotetaan seuraavasti:

Belgia	5
Tanska	3
Saksa	10
Kreikka	5
Espanja	8
Ranska	10
Irlanti	3
Italia	10
Luxemburg	2
Alankomaat	5
Itävalta	4
Portugali	5
Suomi	3
Ruotsi	4
Yhdistynyt kuningaskunta	10.

Neuvoston ratkaisun edellytyksenä on vähintään:

— 62 ääntä, jos ratkaisu tämän sopimuksen mukaan on tehtävä komission ehdotuksesta,

— muissa tapauksissa 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.

3. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä

olevien jäsenten pidättyminen äänestämästä ei estä neuvostoa tekemästä ratkaisua, jonka edellytyksenä on yksimielisyys.

206 artikla (ent. 150 artikla)

Neuvoston jäsen voi äänestyksessä edustaa vain yhtä muuta jäsentä.

207 artikla (ent. 151 artikla)

1. Komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden pysyvistä edustajista, huolehtii neuvoston työn valmistelusta sekä suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Komitea voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa.

2. Neuvostoa avustaa pääsihteeristö, jota johtaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva pääsihteeri, ja häntä avustaa varapääsihteeri, joka vastaa pääsihteeristön toiminnasta. Neuvosto nimittää pääsihteerin ja varapääsihteerin yksimielisesti.

Neuvosto päättää pääsihteeristön organisaatiosta.

3. Neuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

Neuvosto täsmentää 255 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi työjärjestyksessään ne edellytykset, joilla yleisö voi tutustua neuvoston asiakirjoihin. Tämän kohdan soveltamiseksi neuvosto määrittelee, missä tilanteissa sen katsotaan toimivan lainsäätäjänä, jotta näissä tapauksissa voitaisiin laajemmin sallia yleisön tutustua asiakirjoihin, säilyttäen samalla päätöksenteon tehokkuus. Neuvoston toimiessa lainsäätäjänä äänestystulos ja äänestysselitykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan aina.

208 artikla (ent. 152 artikla)

Neuvosto voi pyytää komissiolta tutkimuksia, joita se pitää yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisina, ja se voi pyytää komissiota tekemään sille aiheellisia ehdotuksia.

209 artikla (ent. 153 artikla)

Neuvosto antaa komission lausunnon saatuaan tässä sopimuksessa tarkoitettuja komiteoita koskevat säännöt.

210 artikla (ent. 154 artikla)

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission puheenjohtajan ja jäsenten sekä yhteisön tuomioistuimen presidentin, tuomareiden, julkisasiamiesten ja kirjaajan palkat, heille maksettavat korvaukset sekä heidän eläkkeensä. Se vahvistaa samalla enemmistöllä myös palkkaa vastaavat korvaukset.

3 JAKSO

KOMISSIO

211 artikla (ent. 155 artikla)

Turvatakseen yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja kehityksen komissio:

— huolehtii siitä, että tämän sopimuksen määräyksiä sekä toimielinten sen nojalla antamia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan,

— antaa suosituksia ja lausuntoja asioista, joita tämä sopimus koskee, jos sopimuksessa nimenomaisesti niin määrätään tai jos komissio pitää sitä tarpeellisena,

— käyttää itsenäistä päätösvaltaa ja osallistuu neuvoston ja Euroopan parlamentin päätöksentekoon tässä sopimuksessa määrätyllä tavalla,

— käyttää neuvoston sille siirtämää toimivaltaa neuvoston antamien sääntöjen täytäntöönpanoon.

212 artikla (ent. 156 artikla)

Komissio julkaisee vuosittain viimeistään kuukautta ennen Euroopan parlamentin istunnon alkua yleiskertomuksen yhteisön toiminnasta.

213 artikla (ent. 157 artikla)

1. Komissiossa on 20 jäsentä, jotka valitaan heidän yleisen pätevyytensä perusteella ja joiden riippumattomuus on kiistaton.

Neuvosto voi yksimielisesti muuttaa komission jäsenten määrää.

Komission jäsenenä voi olla vain jäsenvaltion kansalainen.

Komissiossa on oltava ainakin yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta, mutta saman valtion kansalaisuus saa olla enintään kahdella komission jäsenellä.

2. Komission jäsenet hoitavat tehtäväänsä täysin riippumattomina yhteisön yleisen edun mukaisesti.

Tehtäväänsä hoitaessaan he eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta. He pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa. Jokainen jäsenvaltio sitoutuu kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa komission jäseniin heidän hoitaessaan tehtäväänsä.

Komission jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa. Tehtäväänsä ryhtyessään he antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat komission jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksia ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja. Jos komission jäsen ei noudata näitä velvollisuuksiaan, yhteisön tuomioistuin voi neuvoston tai komission pyynnöstä päättää, että asiassa ilmenneiden seikkojen mukaan jäsen joko erotetaan tehtävästään 216 artiklan mukaisesti taikka että hänen oikeutensa eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin lakkaa.

214 artikla (ent. 158 artikla)

1. Komission jäsenet nimitetään 2 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen viideksi vuodeksi, jollei 201 artiklasta jossakin tapauksessa muuta johdu.

Sama jäsen voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

2. Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella henkilön, jonka ne aikovat nimittää komission puheenjohtajaksi; Euroopan parlamentin on hyväksyttävä tämä nimeäminen.

Jäsenvaltioiden hallitukset nimeävät yhteisellä sopimuksella puheenjohtajaksi nimetyn kanssa muut henkilöt, jotka ne aikovat nimittää komission jäseniksi.

Euroopan parlamentissa äänestetään komission puheenjohtajaksi ja muiksi komission jäseniksi näin nimettyjen henkilöiden hyväksymisestä yhtenä kokoonpanona. Saatuaan Euroopan parlamentin hyväksymisen puheenjohtaja ja muut komission jäsenet nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella.

215 artikla (ent. 159 artikla)

Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, komission jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai hänet erotetaan.

Jäljellä olevaksi toimikaudeksi nimitetään uusi jäsen jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella. Neuvosto voi kuitenkin yksimielisesti päättää, että uutta jäsentä ei nimitetä.

Jos puheenjohtaja eroaa, erotetaan tai kuolee, hänen tilalleen nimitetään uusi puheenjohtaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Uutta puheenjohtajaa nimitettäessä noudatetaan 214 artiklan 2 kohdassa määrättyä menettelyä.

Jollei komission jäsentä eroteta 216 artiklan mukaisesti, hän jatkaa tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen.

216 artikla (ent. 160 artikla)

Jos komission jäsen ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan

rikkomukseen, yhteisön tuomioistuin voi neuvoston tai komission pyynnöstä päättää, että hänet erotetaan.

217 artikla (ent. 161 artikla)

Komissio voi nimittää jäsentensä keskuudesta varapuheenjohtajan tai kaksi varapuheenjohtajaa.

218 artikla (ent. 162 artikla)

1. Neuvosto ja komissio neuvottelevat keskenään sekä järjestävät yhteisellä sopimuksella yhteistoimintaansa koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

2. Komissio vahvistaa työjärjestyksensä siten, että se varmistaa oman toimintansa ja eri yksiköidensä toiminnan tämän sopimuksen mukaiseksi. Komissio huolehtii työjärjestyksensä julkaisemisesta.

219 artikla (ent. 163 artikla)

Komission toiminnan poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja.

Komissio tekee ratkaisunsa 213 artiklassa mainitun jäsenmääränsä enemmistöllä.

Komissio on päätösvaltainen vain, kun sen työjärjestyksessä määrätty määrä jäseniä on läsnä.

4 JAKSO

YHTEISÖN TUOMIOISTUIN

220 artikla (ent. 164 artikla)

Yhteisön tuomioistuin varmistaa, että tätä perustamissopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa noudatetaan lakia.

221 artikla (ent. 165 artikla)

Yhteisön tuomioistuimessa on 15 tuomaria.

Yhteisön tuomioistuin kokoontuu täysistunnossa. Se voi kuitenkin perustaa keskuudestaan kolmen, viiden tai seitsemän tuomarin jaostoja käsitelläkseen tiettyjä valmistelevia tehtäviä tai ratkaistakseen tietynlaisia asioita sen mukaan kuin siitä erikseen määrätään.

Yhteisön tuomioistuin kokoontuu täysistunnossa, jos oikeudenkäynnissä asianosaisena oleva jäsenvaltio tai yhteisön toimielin pyytää sitä.

Yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti lisätä tuomareiden määrää ja tehdä tarvittavat mukautukset tämän artiklan toiseen ja kolmanteen kohtaan sekä 223 artiklan toiseen kohtaan.

222 artikla (ent. 166 artikla)

Yhteisön tuomioistuinta avustaa kahdeksan julkisasiamiestä. Yhdeksäs julkisasiamies nimitetään kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1995 alkaen 6 päivään lokakuuta 2000.

Julkisasiamiesten tehtävänä on täysin puolueettomina ja riippumattomina julkisessa istunnossa tehdä perustellut ehdotukset ratkaisuiksi yhteisön tuomioistuimen käsiteltäviksi saatetuissa asioissa ja siten avustaa yhteisön tuomioistuinta sille 220 artiklan mukaan kuuluvassa tehtävässä.

Yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti lisätä julkisasiamiesten määrää ja tehdä tarvittavat mukautukset 223 artiklan kolmanteen kohtaan.

223 artikla (ent. 167 artikla)

Tuomarit ja julkisasiamiehet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka joko täyttävät kotimaassaan korkeimpien tuomarin virkojen kelpoisuusvaatimukset tai ovat tunnetusti päteviä lainoppineita, ja heidät nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi kerrallaan.

Osa tuomareista vaihtuu joka kolmas vuosi. Tämä koskee vuoroin kahdeksaa ja vuoroin seitsemää tuomaria.

Osa julkisasiamiehistä vaihtuu joka kolmas vuosi. Tämä koskee joka kerran neljää julkisasiamiestä.

Tuomari tai julkisasiamies, jonka toimikausi päättyy, voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Tuomarit valitsevat yhteisön tuomioistuimen presidentin keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

224 artikla (ent. 168 artikla)

Yhteisön tuomioistuin nimittää kirjaajansa ja vahvistaa hänen tehtäväänsä koskevat säännöt.

225 artikla (ent. 168 a artikla)

1. Yhteisön tuomioistuimen yhteydessä on yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka ensimmäisenä oikeusasteena ratkaisee tietynlaiset 2 kohdassa määrätyin edellytyksin vahvistetut asiat ja jonka päätöksiin voidaan vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin ja perussäännössä määrätyin edellytyksin hakea muutosta yhteisön tuomioistuimelta. Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toimivaltainen ratkaisemaan asioita, joissa 234 artiklan nojalla pyydetään ennakkoratkaisua.

2. Neuvosto vahvistaa yksimielisesti yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä sekä Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan 1 kohdassa tarkoitetut tietynlaiset asiat ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanon sekä tekee tarvittavat mukautukset yhteisön tuomioistuimen perussääntöön ja antaa tarvittavat sitä täydentävät määräykset. Jollei neuvosto toisin päätä, yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen sovelletaan, mitä tässä sopimuksessa ja varsinkin mitä yhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyssä pöytäkirjassa määrätään yhteisön tuomioistuimesta.

3. Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka ovat päteviä tuomarin virkaan, ja heidät nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Osa jäsenistä vaihtuu joka kolmas vuosi. Jäsen, jonka toimikausi päättyy, voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

4. Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä yhteisymmärryksessä yhteisön tuomioistuimen kanssa. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston yksimielinen hyväksyminen.

226 artikla (ent. 169 artikla)

Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, komissio antaa asiasta lausunnon perusteluineen varattuaan ensin sille valtiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa.

Jos valtio, jota asia koskee, ei noudata lausuntoa komission asettamassa määräajassa, komissio voi saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

227 artikla (ent. 170 artikla)

Jos jäsenvaltio katsoo, että toinen jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, se voi saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ennen kuin jäsenvaltio nostaa toista jäsenvaltiota vastaan kanteen, joka perustuu väitteeseen tässä sopimuksessa määrätyn velvollisuuden rikkomisesta, sen on saatettava asia komission käsiteltäväksi.

Komissio antaa lausunnon perusteluineen sen jälkeen, kun valtioilla, joita asia koskee, on ollut tilaisuus kirjallisesti ja suullisesti esittää huomautuksensa asiasta ja vastapuolen huomautuksista.

Ellei komissio ole antanut lausuntoa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia on saatettu sen käsiteltäväksi, lausunnon puuttuminen ei estä saattamasta asiaa yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

228 artikla (ent. 171 artikla)

1. Jos yhteisön tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, jäsenvaltion on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

2. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei ole toteuttanut näitä toimenpiteitä, komissio antaa, varattuaan ensin tuolle valtiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa, sellaisen lausunnon perusteluineen, jossa täsmennetään, miltä osin asianomainen jäsenvaltio ei ole noudattanut yhteisön tuomioistuimen tuomiota.

Jos jäsenvaltio, jota asia koskee, ei toteuta yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä komission asettamassa määräajassa, komissio voi saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi. Komissio yksilöi samalla sen kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrän, joka asianomaisen jäsenvaltion tulisi sen käsityksen mukaan olosuhteet huomioon ottaen suorittaa.

Jos yhteisön tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei ole noudattanut sen tuomiota, se voi määrätä jäsenvaltion suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon.

Tämä menettely ei rajoita 227 artiklan soveltamista.

229 artikla (ent. 172 artikla)

Asetuksissa, joita Euroopan parlamentti ja neuvosto yhdessä tämän sopimuksen nojalla antavat taikka joita neuvosto tämän sopimuksen nojalla antaa, voidaan antaa yhteisön tuomioistuimelle täysi harkintavalta näissä asetuksissa säädettyjen seuraamusten osalta.

230 artikla (ent. 173 artikla)

Yhteisön tuomioistuin tutkii Euroopan parlamentin ja neuvoston yhdessä antamien säädösten sekä neuvoston, komission ja EKP:n säädösten laillisuuden, suosituksia ja lausuntoja lukuun ottamatta, samoin kuin Euroopan parlamentin sellaisten säädösten laillisuuden, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia suhteessa kolmansiin osapuoliin.

Tässä tarkoituksessa yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista jäsenvaltion, neuvoston tai komission kanne, jonka perusteena on puuttuva toimivalta, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, tämän sopimuksen tai sen soveltamista koskevan oikeussäännön rikkominen taikka harkintavallan väärinkäyttö.

Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta ratkaista Euroopan parlamentin, tilintarkastustuomioistuimen ja EKP:n oikeuksiensa turvaamiseksi nostamat kanteet.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi samoin edellytyksin nostaa kanteen hänelle osoitetusta päätöksestä tai päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen.

Tässä artiklassa tarkoitettu kanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon.

231 artikla (ent. 174 artikla)

Jos kanne on aiheellinen, yhteisön tuomioistuin julistaa säädöksen mitättömäksi.

Jos kysymyksessä on asetus, yhteisön tuomioistuin katsoessaan sen tarpeelliseksi toteaa, miltä osin mitättömäksi julistetun asetuksen vaikutuksia kuitenkin on pidettävä pysyvinä.

232 artikla (ent. 175 artikla)

Jos Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio on tämän sopimuksen vastaisesti laiminlyönyt ratkaisun tekemisen, jäsenvaltiot tai muut yhteisön toimielimet voivat saattaa

asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi laiminlyönnin toteamiseksi.

Kanne otetaan käsiteltäväksi vain, jos kyseistä toimielintä on ensin kehotettu tekemään ratkaisu. Jollei toimielin ole määritellyt kantaansa kahden kuukauden kuluessa mainitusta kehotuksesta, kanne voidaan panna vireille uuden kahden kuukauden määräajan kuluessa.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa edellisissä kohdissa määrätyin edellytyksin kannella yhteisön tuomioistuimeen siitä, että yhteisön toimielin on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon.

Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta tutkia EKP:n nostamat kanteet sen toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta tai EKP:a vastaan nostetut kanteet.

233 artikla (ent. 176 artikla)

Toimielimen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi tai jonka laiminlyönti on julistettu tämän sopimuksen vastaiseksi, on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Tämä velvollisuus ei vaikuta 288 artiklan toisen kohdan soveltamisesta johtuviin velvollisuuksiin.

Tämä artikla koskee myös EKP:a.

234 artikla (ent. 177 artikla)

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu:

a) tämän sopimuksen tulkinnasta;

b) yhteisön toimielimen tai EKP:n säädöksen pätevyydestä ja tulkinnasta;

c) neuvoston säädöksellä perustettua toimielintä koskevien sääntöjen tulkinnasta, jos näissä säännöissä niin määrätään.

Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää yhteisön tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Jos tällainen kysymys tulee esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen on saatettava kysymys yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

235 artikla (ent. 178 artikla)

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista 288 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua vahingonkorvausta koskevat riidat.

236 artikla (ent. 179 artikla)

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista yhteisön ja sen henkilöstön väliset riidat henkilöstösäännöissä määrätyin tai palvelussuhteen ehdoista johtuvin rajoituksin ja edellytyksin.

237 artikla (ent. 180 artikla)

Yhteisön tuomioistuimella on jäljempänä määrätyin rajoituksin toimivalta ratkaista riidat, jotka koskevat:

a) Euroopan investointipankin perussäännöstä johtuvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämistä. Pankin hallintoneuvostolla on tällöin samat valtuudet kuin komissiolla 226 artiklan mukaan;

b) Euroopan investointipankin valtuuston ratkaisuja. Jokainen jäsenvaltio, komissio tai pankin hallintoneuvosto voi nostaa kanteen asiassa 230 artiklassa määrätyin edellytyksin;

c) Euroopan investointipankin hallintoneuvoston ratkaisuja. Kanteen asiassa voi nostaa vain jäsenvaltio tai komissio 230 artiklassa määrätyin edellytyksin ja vain sillä perusteella, että pankin perussäännön 21 artiklan 2 ja 5 — 7 kohdassa määrättyä menettelyä ei ole noudatettu;

d) tästä sopimuksesta sekä EKPJ:n perussäännöstä johtuvien kansallisten keskuspankkien velvollisuuksien täyttämistä. Tässä yhteydessä EKP:n neuvostolla on kansallisten keskuspankkien suhteen samat valtuudet kuin komissiolla 226 artiklan mukaan jäsenvaltioiden suhteen. Jos yhteisön tuomioistuin toteaa, että kansallinen keskuspankki on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, tuon pankin on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

238 artikla (ent. 181 artikla)

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista asia yhteisön tekemässä tai sen puolesta tehdyssä julkis- tai yksityisoikeudellisessa sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla.

239 artikla (ent. 182 artikla)

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista jokainen jäsenvaltioiden välinen riita, joka on yhteydessä tämän sopimuksen kohteeseen, jos asia saatetaan sen käsiteltäväksi välityssopimuksen nojalla.

240 artikla (ent. 183 artikla)

Jollei toimivaltaa ole tällä sopimuksella annettu yhteisön tuomioistuimelle, riidat, joissa yhteisö on asianosainen, eivät yhteisön asianosaisuuden perusteella ole jäsenvaltioiden tuomioistuinten tuomiovallan ulkopuolella.

241 artikla (ent. 184 artikla)

Vaikka 230 artiklan viidennessä kohdassa mainittu määräaika on päättynyt, asianosainen voi riidassa, joka koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston yhdessä antamaa asetusta taikka neuvoston, komission tai EKP:n asetusta, vaatia yhteisön tuomioistuimessa 230 artiklan toisessa kohdassa mainitulla perusteella, että asetusta ei sovelleta.

242 artikla (ent. 185 artikla)

Yhteisön tuomioistuimen käsiteltävänä olevalla kanteella ei ole lykkäävää vaikutusta. Yhteisön tuomioistuin voi kuitenkin määrätä kanteen kohteena olevan säädöksen täytäntöönpanon lykättäväksi, jos se katsoo, että olosuhteet sitä edellyttävät.

243 artikla (ent. 186 artikla)

Yhteisön tuomioistuin voi käsiteltävänään olevassa asiassa päättää tarpeellisista välitoimista.

244 artikla (ent. 187 artikla)

Yhteisön tuomioistuimen tuomiot pannaan täytäntöön noudattaen, mitä 256 artiklassa määrätään.

245 artikla (ent. 188 artikla)

Yhteisön tuomioistuimen perussääntö vahvistetaan erillisessä pöytäkirjassa.

Neuvosto voi yksimielisesti yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä sekä komissiota ja Euroopan parlamenttia kuultuaan muuttaa perussäännön III osaston määräyksiä.

Yhteisön tuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston yksimielinen hyväksyminen.

5 JAKSO

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

246 artikla (ent. 188 a artikla)

Tilintarkastuksesta huolehtii tilintarkastustuomioistuin.

247 artikla (ent. 188 b artikla)

1. Tilintarkastustuomioistuimessa on 15 jäsentä.

2. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet va-

litaan henkilöistä, jotka kotimaassaan kuuluvat tai ovat kuuluneet ulkopuolisiin tilintarkastuselimiin taikka ovat erityisen päteviä tähän tehtävään. Heidän riippumattomuutensa on oltava kiistaton.

3. Neuvosto nimittää tilintarkastustuomioistuimen jäsenet kuudeksi vuodeksi kerrallaan yksimielisesti ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Sama jäsen voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet valitsevat keskuudestaan tilintarkastustuomioistuimen presidentin kolmeksi vuodeksi. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

4. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet hoitavat tehtäväänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina.

Tehtäväänsä hoitaessaan he eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta. He pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa.

5. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa. Tehtäväänsä ryhtyessään he antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat tilintarkastustuomioistuimen jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksiaan ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja.

6. Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, tilintarkastustuomioistuimen jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai yhteisön tuomioistuin päättää 7 kohdan määräysten mukaisesti, että hänet erotetaan.

Jäljellä olevaksi toimikaudeksi nimitetään uusi jäsen.

Jollei tilintarkastustuomioistuimen jäsentä eroteta, hän jatkaa tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen.

7. Tilintarkastustuomioistuimen jäsen voidaan erottaa tehtävästään taikka häneltä voidaan evätä oikeus eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin vain, jos yhteisön tuomioistuin tilintarkastustuomioistuimen pyynnöstä toteaa, että hän ei enää täytä tehtävänsä edellyttämiä vaatimuksia tai siihen kuuluvia velvollisuuksia.

8. Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä tilintarkastustuomioistuimen puheenjohtajan ja jäsenten palvelussuhteen ehdot, erityisesti palkat, heille maksettavat korvaukset sekä eläkkeet. Se vahvistaa samalla enemmistöllä myös palkkaa vastaavat korvaukset.

9. Niitä Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan määräyksiä, joita sovelletaan yhteisön tuomioistuimen tuomareihin, sovelletaan myös tilintarkastustuomioistuimen jäseniin.

248 artikla (ent. 188 c artikla)

1. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa yhteisön kaikkia tuloja ja menoja koskevat tilit. Se tarkastaa myös kaikkien yhteisön perustamien toimielinten tuloja ja menoja koskevat tilit, jollei toimielimen perustamisasiakirjassa toisin määrätä.

Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistavan lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.

2. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä sen, että varainhoito on ollut moitteetonta. Se ilmoittaa tällöin erityisesti kaikista epäkohdista.

Tulot tarkastetaan yhteisön tuloiksi todettujen ja yhteisölle suoritettujen määrien pohjalta.

Menot tarkastetaan maksusitoumusten ja suoritettujen maksujen pohjalta.

Nämä tarkastukset voidaan toimittaa ennen varainhoitovuoden tilinpäätöstä.

3. Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla yhteisön toimielimissä, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. Tarkastus toimitetaan jäsenvaltioissa yhdessä kansallisten tilintarkastuselinten kanssa tai, jollei niillä ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten kanssa. Tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tilintarkastuselimet toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen. Nämä tilintarkastuselimet taikka viranomaiset tai laitokset ilmoittavat tilintarkastustuomioistuimelle, aikovatko ne osallistua tarkastukseen.

Muiden yhteisön toimielinten, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavien elinten, talousarviosta tuloja saavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden ja jäsenvaltioiden tilintarkastuselinten tai, jollei viimeksi mainituilla ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten on annettava tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi.

Euroopan investointipankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen osalta tilintarkastustuomioistuimen oikeudesta tutustua pankin hallussa oleviin tietoihin määrätään tilintarkastustuomioistuimen, pankin ja komission välisellä sopimuksella. Jos sopimusta ei ole tehty, tilintarkastustuomioistuimella on kuitenkin oikeus tutustua pankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen tarkastuksen edellyttämiin tietoihin.

4. Kunkin varainhoitovuoden päätyttyä tilintarkastustuomioistuin laatii vuosikertomuksen. Se toimitetaan muille yhteisön toimielimille ja julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* yhdessä näiden toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamien vastausten kanssa.

Tilintarkastustuomioistuin voi myös milloin tahansa, varsinkin erityiskertomuksin, esittää huomautuksia erityisistä kysymyksistä sekä antaa yhteisön muun toimielimen pyynnöstä lausuntoja.

Tilintarkastustuomioistuin antaa vuosikertomuksensa, erityiskertomuksensa ja lausuntonsa jäsentensä enemmistöllä.

Tilintarkastustuomioistuin avustaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa talousarvion toteutumisen valvonnassa.

2 LUKU

TOIMIELIMIÄ KOSKEVAT YHTEISET MÄÄRÄYKSET

249 artikla (ent. 189 artikla)

Tehtäviensä täyttämiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto yhdessä sekä neuvosto ja komissio antavat tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin asetuksia ja direktiivejä, tekevät päätöksiä sekä antavat suosituksia ja lausuntoja.

Asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot.

Päätös velvoittaa kaikilta osiltaan niitä, joille se on osoitettu.

Suositukset ja lausunnot eivät ole sitovia.

250 artikla (ent. 189 a artikla)

1. Jos neuvoston säädös tämän sopimuksen mukaan annetaan komission ehdotuksesta, neuvosto saa, jollei 251 artiklan 4 tai 5 kohdasta muuta johdu, vain yksimielisesti antaa säädöksen, joka merkitsee ehdotuksen muuttamista.

2. Kunnes neuvosto on tehnyt ratkaisunsa, komissio voi milloin tahansa yhteisön säädöksen antamiseen johtavan menettelyn aikana muuttaa ehdotustaan.

251 artikla (ent. 189 b artikla)

1. Jos tässä sopimuksessa viitataan tähän

artiklaan säädöksen antamisen yhteydessä, noudatetaan seuraavaa menettelyä.

2. Komissio antaa ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon,

— voi antaa ehdotetun säädöksen muutettuna, jos se hyväksyy kaikki Euroopan parlamentin lausuntoon sisältyvät tarkistukset,

— voi antaa ehdotetun säädöksen, jos Euroopan parlamentti ei esitä tarkistuksia,

— vahvistaa muussa tapauksessa yhteisen kannan ja ilmoittaa sen Euroopan parlamentille. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston yhteisen kannan vahvistamiseen. Komissio antaa Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen kannastaan.

Jos Euroopan parlamentti kolmen kuukauden kuluessa edellä tarkoitetusta ilmoituksesta:

a) hyväksyy neuvoston yhteisen kannan tai ei ole tehnyt päätöstä, kyseinen säädös katsotaan annetuksi yhteisen kannan mukaisesti;

b) hylkää jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä neuvoston yhteisen kannan, katsotaan, ettei ehdotettua säädöstä ole hyväksytty;

c) tekee jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä ehdotuksia tarkistuksiksi yhteiseen kantaan, näin tarkistettu sanamuoto toimitetaan neuvostolle sekä komissiolle, joka antaa lausunnon näistä tarkistuksista.

3. Jos neuvosto kolmen kuukauden kuluessa Euroopan parlamentin tekemien tarkistusten vastaanottamisesta hyväksyy määräenemmistöllä kaikki Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset, kyseinen säädös katsotaan annetuksi näin tarkistetun yhteisen kannan muodossa; niistä tarkistuksista, joista komissio on antanut kielteisen lausunnon, neuvosto tekee kuitenkin ratkaisunsa yksimielisesti. Jos neuvosto ei hyväksy kaikkia tarkistuksia, neuvoston puheenjohtaja yhteisymmärryksessä Euroopan parlamentin puhemiehen kanssa kutsuu kuuden viikon kuluessa sovittelukomitean koolle.

4. Sovittelukomiteassa kokoontuvat neuvoston jäsenet tai heidän edustajansa sekä yhtä monta Euroopan parlamentin edustajaa; sen tehtävänä on neuvoston jäsenten tai heidän edustajiensa määräenemmistöllä sekä Euroopan parlamentin edustajien enemmistöllä päästä sopimukseen yhteisestä tekstistä. Komissio osallistuu sovittelukomitean työhön ja tekee tarpeelliset aloitteet edistääkseen Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen lähenemistä. Tehtäväänsä toteuttaessaan sovittelukomitea käsittelee yhteistä kantaa Euroopan parlamentin ehdottamien tarkistusten perusteella.

5. Jos sovittelukomitea hyväksyy yhteisen tekstin kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on kutsuttu koolle, Euroopan parlamentti ratkaisee annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä ja neuvosto määräenemmistöllä kumpikin kuuden viikon kuluessa tuosta hyväksymisestä, annetaanko säädös yhteisen tekstin mukaisena. Jos jompikumpi näistä kahdesta toimielimestä ei tämän määräajan kuluessa anna hyväksymistään ehdotetulle säädökselle, katsotaan, ettei sitä ole hyväksytty.

6. Jos sovittelukomitea ei hyväksy yhteistä tekstiä, katsotaan, ettei ehdotettua säädöstä ole hyväksytty.

7. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tässä artiklassa määrättyä kolmen kuukauden määräaikaa pidennetään enintään yhdellä kuukaudella ja kuuden viikon määräaikaa vastaavasti enintään kahdella viikolla.

252 artikla (ent. 189 c artikla)

Jos tässä sopimuksessa viitataan tähän artiklaan säädöksen antamisen yhteydessä, noudatetaan seuraavaa menettelyä:

a) neuvosto vahvistaa yhteisen kannan määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon;

b) neuvoston yhteinen kanta ilmoitetaan Euroopan parlamentille. Neuvosto ja komissio antavat Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston yhteisen kannan vahvistamiseen, sekä komission kannasta.

Jos Euroopan parlamentti kolmen kuukauden määräajassa edellä tarkoitetusta tiedoksi toimittamisesta hyväksyy neuvoston yhteisen kannan tai ei ole tehnyt päätöstä tässä määräajassa, neuvosto antaa kyseisen säädöksen lopullisesti yhteisen kannan mukaisesti;

c) Euroopan parlamentti voi b alakohdassa mainitussa kolmen kuukauden määräajassa jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä tehdä ehdotuksia tarkistuksiksi neuvoston yhteiseen kantaan. Euroopan parlamentti voi myös samalla enemmistöllä hylätä neuvoston yhteisen kannan. Neuvostolle ja komissiolle ilmoitetaan, mihin käsittelyssä on päädytty.

Jos Euroopan parlamentti on hylännyt neuvoston yhteisen kannan, neuvosto voi toisessa käsittelyssä tehdä ratkaisunsa vain yksimielisesti;

d) komissio käsittelee yhden kuukauden määräajassa uudelleen ehdotuksen, jonka pohjalta neuvosto on vahvistanut yhteisen kantansa, ja ottaa tällöin huomioon Euroopan parlamentin tekemät tarkistusehdotukset.

Komissio toimittaa neuvostolle yhdessä uudelleen käsittelemänsä ehdotuksen kanssa ne Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset, joita se ei ole hyväksynyt, ja antaa niistä lausuntonsa. Neuvosto voi hyväksyä nämä tarkistukset yksimielisesti;

e) neuvosto hyväksyy komission uudelleen käsittelemän ehdotuksen määräenemmistöllä.

Neuvosto voi vain yksimielisesti muuttaa komission uudelleen käsittelemää ehdotusta;

f) edellä c, d ja e alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa neuvoston on tehtävä ratkaisunsa kolmen kuukauden määräajassa. Jollei päätöstä tehdä tässä määräajassa, katsotaan, että komission ehdotusta ei ole hyväksytty;

g) edellä b ja f alakohdassa mainittuja määräaikoja voidaan neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisellä sopimuksella pidentää enintään yhdellä kuukaudella.

253 artikla (ent. 190 artikla)

Asetukset ja direktiivit, jotka Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat yhdessä taikka jotka neuvosto tai komissio antaa, samoin kuin päätökset, jotka Euroopan parlamentti ja neuvosto tekevät yhdessä taikka jotka neuvosto tai komissio tekee, perustellaan, ja niissä viitataan niihin ehdotuksiin ja lausuntoihin, jotka tämän sopimuksen mukaan on hankittava.

254 artikla (ent. 191 artikla)

1. Euroopan parlamentin puhemies ja neuvoston puheenjohtaja allekirjoittavat 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen annetut asetukset ja direktiivit sekä mainittua menettelyä noudattaen tehdyt päätökset, ja ne julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*. Ne tulevat voimaan niissä säädettynä tai määrättynä päivänä taikka, jollei voimaantulosta ole säädetty tai määrätty, kahdentenakymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.

2. Neuvoston ja komission asetukset sekä ne näiden toimielimien direktiivit, jotka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille, julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*. Ne tulevat voimaan niissä säädettynä päivänä tai, jollei voimaantulosta ole säädetty, kahdentenakymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.

3. Muut direktiivit sekä päätökset annetaan

tiedoksi niille, joille ne on osoitettu, ja ne tulevat voimaan kun ne on annettu tiedoksi.

255 artikla (ent. 191 a artikla)

1. Kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin jäljempänä 2 ja 3 kohdan mukaisesti määriteltyjen periaatteiden ja edellytysten mukaisesti.

2. Neuvosto vahvistaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen kahden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta asiakirjoihin tutustumisoikeutta koskevat yleiset periaatteet ja rajoitukset julkisen tai yksityisen edun huomioon ottamiseksi.

3. Kukin edellä mainittu toimielin täsmentää omassa työjärjestyksessään erityismääräykset oikeudesta tutustua toimielimen asiakirjoihin.

256 artikla (ent. 192 artikla)

Neuvoston tai komission päätös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen.

Täytäntöönpanoon sovelletaan sen valtion säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa, jonka alueella täytäntöönpano tapahtuu. Täytäntöönpanomääräyksen antaa, tutkimatta muuta kuin täytäntöönpanoasiakirjan oikeaperäisyyden, kansallinen viranomainen, jonka kunkin jäsenvaltion hallitus määrää tähän tehtävään ja josta se ilmoittaa komissiolle ja yhteisön tuomioistuimelle.

Kun nämä muodollisuudet on hakijan vaatimuksesta täytetty, tämä voi hakea täytäntöönpanoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattamalla asian suoraan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

Täytäntöönpanoa voidaan lykätä vain yhteisön tuomioistuimen päätöksellä. Kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluu kuitenkin tutkia, onko päätös pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.

3 LUKU

TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

257 artikla (ent. 193 artikla)

Perustetaan neuvoa-antava talous- ja sosiaalikomitea.

Komitea muodostuu talous- ja yhteiskuntaelämän eri alojen edustajista, erityisesti tuottajien, maanviljelijöiden, liikenteenharjoittajien, työntekijöiden, kauppiaiden ja käsityöläisten, vapaiden ammattien harjoittajien sekä yleisen yhteiskunnallisen edun edustajista.

258 artikla (ent. 194 artikla)

Talous- ja sosiaalikomitean jäsenten määrä on seuraava:

Belgia	12
Tanska	9
Saksa	24
Kreikka	12
Espanja	21
Ranska	24
Irlanti	9
Italia	24
Luxemburg	6
Alankomaat	12
Itävalta	12
Portugali	12
Suomi	9
Ruotsi	12
Yhdistynyt kuningaskunta	24.

Neuvosto nimeää komitean jäsenet yksimielisesti neljäksi vuodeksi. Sama jäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi.

Komitean jäseniä eivät sido mitkään ohjeet. He hoitavat tehtäväänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina.

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komitean jäsenten palkkiot.

259 artikla (ent. 195 artikla)

1. Komitean jäsenten nimeämiseksi kukin jäsenvaltio antaa neuvostolle luettelon ehdokkaista, joita on kaksi kertaa niin monta kuin jäsenvaltion kansalaisia nimetään jäseniksi.

Komitean kokoonpanossa otetaan huomioon tarve varmistaa talous- ja yhteiskuntaelämän eri alojen riittävä edustus.

2. Neuvosto kuulee komissiota. Se voi hankkia lausunnon sellaisilta talous- ja yhteiskuntaelämän eri aloja edustavilta eurooppalaisilta järjestöiltä, joita yhteisön toiminta koskee.

260 artikla (ent. 196 artikla)

Komitea valitsee jäsentensä keskuudesta puheenjohtajansa ja työvaliokuntansa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Se vahvistaa työjärjestyksensä.

Komitean puheenjohtaja kutsuu komitean koolle neuvoston tai komission pyynnöstä. Komitea voi kokoontua myös omasta aloitteestaan.

261 artikla (ent. 197 artikla)

Komiteassa on erityisjaostoja niitä pääalueita varten, joita tämä sopimus koskee.

Erityisjaostot toimivat komitean yleisen toimivallan mukaisesti. Niitä ei voida kuulla komiteasta erillisinä.

Komiteaan voidaan lisäksi perustaa alakomiteoita, joiden tehtävänä on laatia lausuntoehdotuksia tietyistä kysymyksistä tai tietyiltä aloilta annettaviksi komitealle sen käsittelyä varten.

Työjärjestyksessä vahvistetaan erityisjaostojen ja alakomiteoiden kokoonpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt sekä niiden toimivaltaa koskevat säännöt.

262 artikla (ent. 198 artikla)

Neuvoston tai komission on kuultava komiteaa tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa. Nämä toimielimet voivat kuulla komiteaa aiheellisiksi katsomissaan tapauksissa. Komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan tapauksissa, joissa se katsoo sen aiheelliseksi.

Neuvosto tai komissio voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, asettaa komitealle lausunnon antamista varten määräajan, joka on vähintään kuukausi siitä, kun asia on annettu tiedoksi komitean puheenjohtajalle. Määräajan päätyttyä asiaa voidaan käsitellä, vaikka lausuntoa ei ole annettu.

Komitean ja sen erityisjaoston lausunnot sekä selostus käsittelystä annetaan neuvostolle ja komissiolle.

Euroopan parlamentti voi kuulla komiteaa.

4 LUKU

ALUEIDEN KOMITEA

263 artikla (ent. 198 a artikla)

Perustetaan neuvoa-antava komitea, jäljempänä 'alueiden komitea', jonka muodostavat alueellisten ja paikallisten yhteisöjen edustajat.

Alueiden komitean jäsenten määrä on seuraava:

Belgia	12
Tanska	9
Saksa	24
Kreikka	12
Espanja	21
Ranska	24
Irlanti	9
Italia	24
Luxemburg	6
Alankomaat	12
Itävalta	12
Portugali	12
Suomi	9
Ruotsi	12
Yhdistynyt kuningaskunta	24.

Neuvosto nimeää komitean jäsenet ja yhtä monta varajäsentä yksimielisesti asianomaisten jäsenvaltioiden ehdotuksesta neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sama jäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi. Komitean jäsen ei voi samanaikaisesti olla Euroopan parlamentin jäsen.

Komitean jäseniä eivät sido mitkään ohjeet. He hoitavat tehtäväänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina.

264 artikla (ent. 198 b artikla)

Alueiden komitea valitsee jäsentensä keskuudesta puheenjohtajansa ja työvaliokuntansa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Se vahvistaa työjärjestyksensä.

Komitean puheenjohtaja kutsuu komitean koolle neuvoston tai komission pyynnöstä. Komitea voi kokoontua myös omasta aloitteestaan.

265 artikla (ent. 198 c artikla)

Neuvosto tai komissio kuulee alueiden komiteaa tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa sekä muissa aiheellisiksi katsomissaan tapauksissa, erityisesti rajojen yli ulottuvan yhteistyön osalta.

Neuvosto tai komissio voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, asettaa komitealle lausunnon antamista varten määräajan, joka on vähintään kuukausi siitä, kun asia on annettu tiedoksi komitean puheenjohtajalle. Määräajan päätyttyä asiaa voidaan käsitellä, vaikka lausuntoa ei ole annettu.

Neuvoston tai komission on annettava alueiden komitealle tieto lausuntopyynnöstä, joka on esitetty talous- ja sosiaalikomitealle kuultaessa sitä 262 artiklan nojalla. Alueiden komitea voi antaa lausunnon asiasta, jos se katsoo, että asiaan liittyy erityisiä alueellisia etuja.

Euroopan parlamentti voi kuulla alueiden komiteaa.

Komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan tapauksissa, joissa se katsoo sen aiheelliseksi.

Komitean lausunnot sekä selostus käsittelystä annetaan neuvostolle ja komissiolle.

5 LUKU

EUROOPAN INVESTOINTIPANKKI

266 artikla (ent. 198 d artikla)

Euroopan investointipankki on oikeushenkilö.

Euroopan investointipankin jäseniä ovat jäsenvaltiot.

Euroopan investointipankin perussääntö on tähän sopimukseen liitetyssä pöytäkirjassa.

267 artikla (ent. 198 e artikla)

Euroopan investointipankin tehtävänä on yhteisön edun mukaisesti myötävaikuttaa yhteismarkkinoiden tasapainoiseen ja vakaaseen kehitykseen käyttäen sekä pääomamarkkinoita että omia varojaan. Tätä varten pankki voittoa tavoittelematta myöntää lainoja ja antaa takauksia, jotka helpottavat seuraavien hankkeiden rahoittamista kaikilla talouden aloilla:

a) hankkeet muita heikommin kehittyneiden alueiden kehittämiseksi;

b) sellaiset hankkeet yritysten nykyaikaistamiseksi tai uudelleen järjestämiseksi taikka uusien työtilaisuuksien luomiseksi, jotka ovat tarpeen toteutettaessa yhteismarkkinoita asteittain, mutta joita ei niiden laajuuden tai laadun vuoksi ole mahdollista täysin rahoittaa kussakin jäsenvaltiossa käytettävissä olevin varoin;

c) useiden jäsenvaltioiden yhteistä etua koskevat hankkeet, joita ei niiden laajuuden tai laadun vuoksi ole mahdollista täysin rahoittaa kussakin jäsenvaltiossa käytettävissä olevin varoin.

Tehtäväänsä suorittaessaan pankki helpottaa yhteydessä rakennerahastoista ja muista yhteisön rahoitusvälineistä saatavien avustusten kanssa investointiohjelmien rahoittamista.

II OSASTO

VARAINHOITOA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

268 artikla (ent. 199 artikla)

Kaikki yhteisön tulot ja menot, Euroopan sosiaalirahastoon liittyvät tulot ja menot mukaan luettuina, arvioidaan kutakin varainhoitovuotta varten ja otetaan talousarvioon.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa koskevista määräyksistä toimielimille aiheutuvat hallintomenot otetaan menoina talousarvioon. Näiden määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot voidaan niissä määrätyin edellytyksin ottaa menoina talousarvioon.

Talousarvioon otettujen tulojen ja menojen on oltava tasapainossa.

269 artikla (ent. 201 artikla)

Talousarvio rahoitetaan kokonaisuudessaan yhteisön omin varoin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita tuloja.

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yhteisön omia varoja koskevasta järjestelmästä säännökset, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille jäsenvaltioiden valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

270 artikla (ent. 201 a artikla)

Talousarviota koskevan kurinalaisuuden turvaamiseksi komissio ei tee ehdotusta sellaiseksi yhteisön säädökseksi, ei tee sellaisia muutoksia ehdotuksiinsa eikä toteuta sellaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä, joilla saattaa olla huomionarvoisia vaikutuksia talousarvioon, ellei se vakuuta, että ehdotus tai toimenpide voidaan rahoittaa niillä yhteisön omilla varoilla, jotka ovat käytettävissä neuvoston 269 artiklan nojalla vahvistamien säännösten perusteella.

271 artikla (ent. 202 artikla)

Talousarvioon otetaan vain yhden varainhoitovuoden menoja, jollei 279 artiklan nojalla annetussa asetuksessa toisin säädetä.

Niillä edellytyksillä, jotka 279 artiklan nojalla vahvistetaan, muut kuin henkilöstömenoihin tarkoitetut määrärahat, joita ei ole käytetty varainhoitovuonna, saadaan siirtää käytettäviksi vain seuraavan varainhoitovuoden aikana.

Määrärahat jaotellaan lukuihin, joissa menot ryhmitellään laatunsa tai käyttötarkoituksensa mukaan ja jaotellaan tarvittaessa edelleen 279 artiklan nojalla annetun asetuksen mukaisesti.

Euroopan parlamentin, neuvoston, komission ja yhteisön tuomioistuimen määrärahat otetaan talousarvioon erillisinä erinä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta eräitä yhteisiä menoja koskevaa erityissääntelyä.

272 artikla (ent. 203 artikla)

1. Varainhoitovuosi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta.

2. Kukin yhteisön toimielin laatii 1 päivään heinäkuuta mennessä ennakkoarvion menoistaan. Komissio kokoaa nämä ennakkoarviot alustavaan talousarvioesitykseen. Se liittää siihen lausunnon, jossa voi olla toisenlaisia arvioita.

Alustavassa talousarvioesityksessä on arvio tuloista ja arvio menoista.

3. Komission on toimitettava alustava talousarvioesitys neuvostolle viimeistään 1 päivänä syyskuuta sitä varainhoitovuotta edeltävänä vuonna, jota esitys koskee.

Jos neuvosto haluaa poiketa alustavasta

talousarvioesityksestä, se kuulee komissiota ja tarvittaessa niitä muita toimielimiä, joita asia koskee.

Neuvosto hyväksyy talousarvioesityksen määräenemmistöllä ja toimittaa sen Euroopan parlamentille.

4. Talousarvioesitys on toimitettava Euroopan parlamentille viimeistään 5 päivänä lokakuuta sitä varainhoitovuotta edeltävänä vuonna, jota esitys koskee.

Euroopan parlamentilla on oikeus tarkistaa talousarvioesitystä jäsentensä enemmistöllä sekä tehdä annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä neuvostolle talousarvioesityksen muuttamiseksi ehdotuksia, jotka koskevat tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetuista säädöksistä johtuvia pakollisia menoja.

Jos Euroopan parlamentti antaa hyväksymisensä talousarvioesitykselle neljänkymmenenviiden päivän kuluessa siitä, kun esitys on toimitettu sille tiedoksi, talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi. Talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi myös, jos Euroopan parlamentti ei ole mainitun ajan kuluessa tarkistanut talousarvioesitystä eikä tehnyt ehdotuksia sen muuttamiseksi.

Jos Euroopan parlamentti on mainitun ajan kuluessa tarkistanut talousarvioesitystä tai tehnyt ehdotuksia sen muuttamiseksi, talousarvioesitys toimitetaan tarkistettuna tai muutosehdotuksin neuvostolle.

5. Käsiteltyään talousarvioesitystä komission ja tarvittaessa niiden muiden toimielinten kanssa, joita asia koskee, neuvosto tekee ratkaisunsa seuraavasti:

a) neuvosto voi määräenemmistöllä muuttaa mitä tahansa Euroopan parlamentin tekemää tarkistusta;

b) kun on kyse muutosehdotuksista:

— neuvosto voi määräenemmistöllä hylätä Euroopan parlamentin tekemän muutosehdotuksen, jollei muutosehdotus merkitse jonkin toimielimen kokonaismenojen kasvua varsinkaan sen vuoksi, että yhden tai useamman muutosehdotuksen toteuttamisesta johtuva menojen vähennys nimenomaisesti tasoittaisi menojen kasvun. Jollei muutosehdotuksen hylkäämisestä tehdä päätöstä, muutosehdotus hyväksytään;

— neuvosto voi määräenemmistöllä hyväksyä Euroopan parlamentin tekemän muutosehdotuksen, joka merkitsee toimielimen kokonaismenojen kasvua. Muutosehdotus katsotaan hylätyksi, jollei sen hyväksymisestä tehdä päätöstä;

— jos neuvosto jommankumman edellä olevan luetelmakohdan mukaisesti on hylännyt muutosehdotuksen, se voi määräenemmistöllä joko säilyttää talousarvioesitykseen otetun määrän tai päättää muusta määrästä.

Talousarvioesitystä muutetaan neuvoston hyväksymien muutosehdotusten mukaisesti.

Talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi, jos neuvosto ei ole muuttanut yhtään Euroopan parlamentin tekemää tarkistusta viidentoista päivän kuluessa siitä, kun talousarvioesitys on toimitettu sille tiedoksi, ja jos Euroopan parlamentin tekemät muutosehdotukset on hyväksytty. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille tiedon siitä, että se ei ole muuttanut yhtään tarkistusta ja että muutosehdotukset on hyväksytty.

Jos neuvosto on mainitun ajan kuluessa muuttanut yhtä tai useampaa Euroopan parlamentin tekemää tarkistusta taikka jos Euroopan parlamentin tekemät muutosehdotukset on hylätty tai niitä on muutettu, muutettu talousarvioesitys toimitetaan uudelleen Euroopan parlamentille tiedoksi. Neuvosto selostaa Euroopan parlamentille, mihin se on päätynyt asian käsittelyssä.

6. Kun Euroopan parlamentille on annettu tieto sen muutosehdotusten aiheuttamista toimista, se voi viidentoista päivän kuluessa siitä, kun talousarvioesitys on toimitettu sille tiedoksi, jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä muuttaa neuvoston sen tekemiin tarkistuksiin tekemiä muutoksia tai hylätä ne sekä vahvistaa talousarvion sen mukaisesti. Jos Euroopan parlamentti ei ole tehnyt ratkaisua mainitun ajan kuluessa, talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi.

7. Kun tässä artiklassa määrätty menettely on saatettu päätökseen, Euroopan parlamentin puhemies toteaa talousarvion lopullisesti vahvistetuksi.

8. Euroopan parlamentti voi kuitenkin, jos siihen on tärkeitä syitä, jäsentensä enemmistöllä ja kahdella kolmasosalla annetuista äänistä hylätä talousarvioesityksen ja pyytää, että sille annetaan uusi esitys.

9. Muille menoille kuin niille, jotka ovat tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetuista säädöksistä johtuvia pakollisia menoja, vahvistetaan vuosittain se enimmäismäärä, jolla menoja voidaan suhteessa kuluvan varainhoitovuoden samankaltaisiin menoihin korottaa.

Komissio toteaa talouspoliittista komiteaa kuultuaan tämän enimmäismäärän seuraavien seikkojen perusteella:

— bruttokansantuotteen määrän kehitys yhteisössä;

— jäsenvaltioiden talousarvioiden keskimääräinen vaihtelu;

ja

— elinkustannusten kehitys edellisen varainhoitovuoden aikana.

Enimmäismäärä annetaan 1 päivään toukokuuta mennessä tiedoksi kaikille yhteisön toimielimille. Toimielinten on otettava tämä enimmäismäärä huomioon talousarviomenettelyn aikana, jollei tämän kohdan neljännestä tai viidennestä alakohdasta muuta johdu.

Jos muiden kuin tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetusta säädöksestä johtuvien pakollisten menojen lisäys neuvoston hyväksymän talousarvioesityksen mukaan on yli puolet enimmäismäärästä, Euroopan parlamentti voi käyttäessään oikeuttaan tarkistusten tekemiseen lisätä mainittujen menojen kokonaismäärää vielä enintään puolella enimmäismäärästä.

Jos Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio katsoo, että yhteisöjen toiminta edellyttää tässä kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti asetetun enimmäismäärän ylittämistä, neuvosto, määräenemmistöllä, ja Euroopan parlamentti, jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä, voivat välisellään sopimuksella vahvistaa uuden enimmäismäärän.

10. Kukin toimielin käyttää sille tämän artiklan mukaan kuuluvia valtuuksia noudattaen tämän sopimuksen määräyksiä ja niiden nojalla annettuja säädöksiä sekä erityisesti määräyksiä, jotka koskevat yhteisöjen omia varoja taikka tulojen ja menojen tasapainoa.

273 artikla (ent. 204 artikla)

Jollei talousarviota ole käsitelty loppuun varainhoitovuoden alkuun mennessä, 279 artiklan nojalla annetun asetuksen säännösten mukaisesti menoihin voidaan käyttää kuukausittain kunkin luvun tai kunkin muun jaottelun osalta määrä, joka on enintään yksi kahdestoistaosa edellisen varainhoitovuoden talousarvioon avatuista määrärahoista; komissio saa näin kuitenkin käyttää vain määrän, joka on enintään yksi kahdestoistaosa valmisteltavana olevaan talousarvioesitykseen otetuista määrärahoista.

Neuvosto voi määräenemmistöllä, jos muut ensimmäisessä kohdassa määrätyt edellytykset otetaan huomioon, antaa luvan menoihin, jotka johtavat siihen, että yksi kahdestoistaosa ylitetään.

Jos tämä päätös koskee menoja, jotka eivät ole tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetuista säädöksistä johtuvia pakollisia menoja, neuvosto toimittaa päätöksen välittömästi Euroopan parlamentille tiedoksi; Euroopan parlamentti voi kolmenkymmenen päivän kuluessa jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä päättää toisin siitä menojen osuudesta, joka ylittää ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun yhden kahdestoistaosan. Tältä osin neuvoston päätöstä lykätään, kunnes Euroopan parlamentti on tehnyt päätöksensä. Jos Euroopan parlamentti ei tee neuvoston päätöksestä poikkeavaa päätöstä mainitun ajan kuluessa, neuvoston päätöstä pidetään lopullisena.

Edellä toisessa ja kolmannessa kohdassa tarkoitetuissa päätöksissä määrätään määrärahoja koskevista, tämän artiklan soveltamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

274 artikla (ent. 205 artikla)

Komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 279 artiklan nojalla annettujen asetusten säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistaakseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.

Asetuksessa annetaan yksityiskohtaiset erityissäännöt siitä, miten kukin toimielin osallistuu omien menojensa suorittamiseen.

Komissio voi talousarvion rajoissa sekä 279 artiklan nojalla annetussa asetuksessa säädetyin rajoituksin ja edellytyksin siirtää määrärahoja luvusta toiseen tai alajaottelusta toiseen.

275 artikla (ent. 205 a artikla)

Komissio antaa neuvostolle ja Euroopan parlamentille vuosittain edellisen varainhoitovuoden talousarvion toteuttamista koskevat tilit. Komissio antaa niille lisäksi taseen, johon on merkitty yhteisön varat ja vastuut.

276 artikla (ent. 206 artikla)

1. Neuvoston määräenemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Tätä varten se neuvoston jälkeen tutkii 275 artiklassa tarkoitetut tilit ja taseen, tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja tarkastettujen toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamat vastaukset, 248 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun lausuman sekä tilintarkastustuomioistuimen antamat asiaa koskevat erityiskertomukset.

2. Euroopan parlamentti voi, ennen kuin se myöntää vastuuvapauden komissiolle tai muussakin tarkoituksessa, joka liittyy talousarvion toteuttamista koskevien komission toimivaltuuksien käyttämiseen, kutsua komission kuultavaksi menojen käytöstä tai varainkäytön valvonnan järjestelmien toiminnasta. Komissio antaa kaikki tarpeelliset tiedot Euroopan parlamentille sen pyynnöstä.

3. Komissio ryhtyy kaikkiin aiheellisiin toimiin ottaakseen huomioon Euroopan parlamentin sen vastuuvapauden myöntämistä koskevissa päätöksissä tai muussa yhteydessä menojen käytöstä esittämät huomautukset sekä ne huomiot, jotka on liitetty vastuuvapauden myöntämisestä annettuihin neuvoston suosituksiin.

Komissio antaa Euroopan parlamentin tai neuvoston pyynnöstä kertomuksia niistä toimenpiteistä, jotka on toteutettu näiden huomautusten ja huomioiden perusteella, erityisesti ohjeista, jotka on annettu talousarvion toteuttamisesta vastuussa oleville. Nämä kertomukset toimitetaan myös tilintarkastustuomioistuimelle.

277 artikla (ent. 207 artikla)

Talousarviota laadittaessa käytetään 279 artiklan nojalla annetun asetuksen säännösten mukaisesti määriteltyä laskentayksikköä.

278 artikla (ent. 208 artikla)

Jos komissio antaa asiasta tiedon niiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille, joita asia koskee, se voi muuttaa jonkin jäsenvaltion valuuttana olevat varansa toisen jäsenvaltion valuutaksi siltä osin kuin se on tarpeen niiden käyttämiseksi tässä sopimuksessa määrättyihin tarkoituksiin. Jos komissiolla on rahaa tai rahaksi muunnettavia varoja valuuttoina, joita se tarvitsee, se välttää tällaisia valuutanvaihtoja niin paljon kuin mahdollista.

Komissio asioi jäsenvaltion kanssa jäsenvaltion nimeämän viranomaisen välityksellä. Rahaliikennettä hoitaessaan komissio käyttää jäsenvaltion setelipankkia tai muuta jäsenvaltion hyväksymää rahalaitosta.

279 artikla (ent. 209 artikla)

Neuvosto yksimielisesti komission ehdo-

tuksesta sekä Euroopan parlamenttia kuultuaan ja tilintarkastustuomioistuimen lausunnon saatuaan:

a) antaa varainhoitoasetukset, joissa täsmennetään varsinkin talousarvion laatimista ja toteuttamista sekä tilinpäätöksen esittämistä ja tilintarkastusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt;

b) vahvistaa ne yksityiskohtaiset säännöt ja sen menettelyn, joita noudattaen yhteisön omia varoja koskevan sääntelyn mukaiset talousarvioon otetut tulot annetaan komission käyttöön, sekä määrittelee ne toimenpiteet, joita tarvittaessa sovelletaan käteisvarojen hankkimiseksi;

c) vahvistaa säännöt varainhoidon valvojien, tulojen ja menojen hyväksyjien ja tilinpitäjien vastuusta sekä järjestää heidän toimintansa valvonnan.

280 artikla (ent. 209 a artikla)

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot suojaavat yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.

3. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa, jonka tarkoituksena on suojata yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Tätä varten ne yhdessä komission kanssa järjestävät toimivaltaisten viranomaistensa kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.

4. Neuvosto toteuttaa tämän sopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan tarvittavat toimenpiteet yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi petolliselta menettelyltä ja tällaisen menettelyn torjumiseksi tarkoituksena tehokkaan ja yhtäläisen suojelun tarjoaminen jäsenvaltioissa. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.

5. Komissio yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa vuosittain Euroopan parlamentille ja neuvostolle selvityksen tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

KUUDES OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

281 artikla (ent. 210 artikla)

Yhteisö on oikeushenkilö.

282 artikla (ent. 211 artikla)

Yhteisöllä on kaikissa jäsenvaltioissa laajin kansallisen lainsäädännön mukaan oikeushenkilöllä oleva oikeuskelpoisuus; se voi erityisesti hankkia ja luovuttaa irtainta ja kiinteää omaisuutta sekä esiintyä kantajana ja vastaajana oikeudenkäynneissä. Tällöin yhteisöä edustaa komissio.

283 artikla (ent. 212 artikla)

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja kuultuaan niitä muita toimielimiä, joita asia koskee, Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavat henkilöstösäännöt ja yhteisön muuta henkilöstöä koskevat palvelussuhteen ehdot.

284 artikla (ent. 213 artikla)

Komissio voi sille uskottujen tehtävien hoitamiseksi, niissä rajoissa ja niillä edellytyksin, jotka neuvosto tämän sopimuksen määräysten mukaisesti vahvistaa, hankkia kaikki tarvittavat tiedot ja toimittaa kaikki tarvittavat tarkastukset.

285 artikla (ent. 213 a artikla)

1. Neuvosto päättää 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen yhteisön toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottamisen edellyttämistä toimenpiteistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 5 artiklan noudattamista.

2. Tilastojen laatimisessa noudatetaan puolueettomuutta, luotettavuutta, objektiivisuutta, tieteellistä riippumattomuutta, kustannustehokkuutta ja tilastosalaisuutta; tilastojen laatimisesta ei saa aiheutua kohtuutonta rasitetta taloudellisille toimijoille.

286 artikla (ent. 213 b artikla)

1. Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuja yhteisön säädöksiä sovelletaan tällä sopimuksella tai tämän sopimuksen nojalla perustettuihin toimielimiin ja elimiin 1 päivästä tammikuuta 1999.

2. Neuvosto perustaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen 1 kohdassa tarkoitettuun päivämäärään mennessä näiden yhteisön säädösten soveltamista yhteisön toimielimiin ja elimiin valvovan riippumattoman valvontaelimen sekä antaa tarvittaessa muut aiheelliset säännökset.

287 artikla (ent. 214 artikla)

Yhteisön toimielimen jäsen, komitean jäsen, yhteisön virkamies tai muu sen henkilöstöön kuuluva ei saa, tehtävänsä päätyttyäkään, ilmaista salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja eikä varsinkaan tietoja yrityksistä taikka niiden liikesuhteista tai kustannustekijöistä.

288 artikla (ent. 215 artikla)

Sopimussuhteeseen perustuva yhteisön vastuu määräytyy sopimukseen sovellettavan lain mukaan.

Sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella yhteisö korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

Mitä toisessa kohdassa määrätään, sovelletaan samoin edellytyksin myös EKP:n ja sen henkilöstön tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon korvaamiseen.

Yhteisön henkilöstöön kuuluvien henkilökohtaisesta vastuusta yhteisöä kohtaan määrätään heihin sovellettavissa henkilöstösäännöissä tai heitä koskevissa palvelussuhteen ehdoissa.

289 artikla (ent. 216 artikla)

Jäsenvaltioiden hallitukset vahvistavat yhteisellä sopimuksella yhteisön toimielinten kotipaikan.

290 artikla (ent. 217 artikla)

Neuvosto vahvistaa yksimielisesti yhteisön toimielimissä käytettäviä kieliä koskevan sääntelyn, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön tuomioistuimen työjärjestyksen määräysten soveltamista.

291 artikla (ent. 218 artikla)

Yhteisöllä on jäsenvaltioiden alueella Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyssä pöytäkirjassa määrätyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi. Sama koskee Euroopan keskuspankkia, Euroopan rahapoliittista instituuttia ja Euroopan investointipankkia.

292 artikla (ent. 219 artikla)

Jäsenvaltiot sitoutuvat ratkaisemaan tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat vain tässä sopimuksessa määrätyllä tavalla.

293 artikla (ent. 220 artikla)

Jäsenvaltiot ryhtyvät keskenään tarvittaessa neuvotteluihin taatakseen kansalaistensa hyväksi:

— henkilöiden turvallisuuden sekä oikeuksien nauttimisen ja niiden suojan samoin edellytyksin kuin kukin valtio ne suo omille kansalaisilleen;

— kaksinkertaisen verotuksen poistamisen yhteisön alueella;

— edellä 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettujen yhtiöiden vastavuoroisen tunnustamisen, yhtiöiden säilymisen oikeushenkilöinä niiden kotipaikan siirtyessä maasta toiseen sekä mahdollisuuden sellaisten yhtiöiden sulautumiseen, jotka eivät kuulu saman kansallisen lainsäädännön alaisuuteen;

— tuomioistuinten päätösten ja välitystuomioiden vastavuoroiseen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovellettujen menettelyjen yksinkertaistamisen.

294 artikla (ent. 221 artikla)

Jäsenvaltiot antavat muiden jäsenvaltioiden kansalaisille saman oikeuden osallistua 48 artiklassa tarkoitettujen yhtiöiden pääomaan kuin omille kansalaisilleen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.

295 artikla (ent. 222 artikla)

Tällä sopimuksella ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin.

296 artikla (ent. 223 artikla)

1. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä soveltamasta seuraavia sääntöjä:

a) mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi;

b) jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan; nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.

2. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta muuttaa luetteloa, jonka se on vahvistanut 15 päivänä huhtikuuta 1958 tuotteista, joihin sovelletaan 1 kohdan b alakohtaa.

297 artikla (ent. 224 artikla)

Jäsenvaltiot neuvottelevat keskenään, jotta ne voivat yhdessä antaa tarvittavat säännökset estääkseen sen, että toimenpiteet, joihin jäsenvaltio voi joutua turvautumaan yleisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavissa vakavissa sisäisissä levottomuuksissa, sodassa tai sodan uhkaa merkitsevässä vakavassa kansainvälisessä jännitystilassa taikka täyttääkseen velvoitteet, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämiseksi, vaikuttaisivat yhteismarkkinoiden toimintaan.

298 artikla (ent. 225 artikla)

Jos 296 tai 297 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa toteutetut toimenpiteet vääristävät kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, komissio tutkii yhdessä sen valtion kanssa, jota asia koskee, miten kyseiset toimenpiteet voidaan mukauttaa tämän sopimuksen määräyksiin.

Poiketen 226 ja 227 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin 296 tai 297 artiklassa tarkoitettuja valtuuksia, saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi. Yhteisön tuomioistuin ratkaisee asian yleisön läsnä olematta.

299 artikla (ent. 227 artikla)

1. Tätä sopimusta sovelletaan Belgian kuningaskuntaan, Tanskan kuningaskuntaan, Saksan liittotasavaltaan, Helleenien tasavaltaan, Espanjan kuningaskuntaan, Ranskan tasavaltaan, Irlantiin, Italian tasavaltaan, Luxemburgin suurherttuakuntaan, Alankomaiden kuningaskuntaan, Itävallan tasavaltaan, Portugalin tasavaltaan, Suomen tasavaltaan, Ruotsin kuningaskuntaan sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

2. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ranskan merentakaisiin departementteihin, Azoreihin, Madeiraan ja Kanariansaariin.

Ottaen huomioon Ranskan merentakaisten departementtien, Azorien, Madeiran ja Kanariansaarten rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne, jota vaikeuttaa niiden syrjäinen sijainti, saaristoluonne, pieni koko, vaikea pinnanmuodostus ja ilmasto sekä taloudellinen riippuvuus muutamista harvoista tuotteista, jotka sen vuoksi, että ne ovat pysyviä tekijöitä ja niillä on yhteisvaikutuksia, haittaavat suuresti näiden alueiden kehitystä, neuvosto hyväksyy kuitenkin määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on erityisesti määritellä ne edellytykset, joilla tätä sopimusta sovelletaan kyseisiin alueisiin, mukaan lukien yhteiset politiikat.

Neuvosto ottaa hyväksyessään toisessa alakohdassa tarkoitettuja asiaan kuuluvia toimenpiteitä huomioon sellaiset alat, kuten tullija kauppapolitiikan, veropolitiikan, tullittomat alueet, maatalous- ja kalastuspolitiikan, raaka-aineiden ja välttämättömien kulutustavaroiden toimittamisehdot, valtion tuet sekä edellytykset rakennerahastoihin ja laaja-alaisiin yhteisön ohjelmiin pääsemiselle.

Neuvosto hyväksyy toisessa alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet syrjäisimpien alueiden erityispiirteet ja rajoitukset huomioon ottaen ja heikentämättä yhteisön oikeusjärjestyksen, sisämarkkinat ja yhteiset politiikat mukaan luettuina, yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

3. Tämän sopimuksen neljännessä osassa määrättyä, assosiointia koskevaa erityissääntelyä sovelletaan tämän sopimuksen liitteessä II lueteltuihin merentakaisiin maihin ja alueisiin.

Tätä sopimusta ei sovelleta niihin merentakaisiin maihin ja alueisiin, joilla on erityissuhteet Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja joita ei ole mainitussa luettelossa.

4. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan niihin Euroopassa sijaitseviin alueisiin, joiden suhteista ulkovaltoihin huolehtii jäsenvaltio.

5. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ahvenanmaahan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista tehtyyn asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 2 määräysten mukaisesti.

6. Poiketen siitä, mitä edellä olevissa kohdissa määrätään, noudatetaan seuraavaa:

a) Tätä sopimusta ei sovelleta Färsaariin.

b) Tätä sopimusta ei sovelleta Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluviin alueisiin Kyproksessa.

c) Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Kanaalisaariin ja Mansaareen vain siltä osin kuin uusien jäsenvaltioiden liittymisestä Euroopan talousyhteisöön ja Euroopan atomienergiayhteisöön 22 päivänä tammikuuta 1972 allekirjoitetussa sopimuksessa tarkoitetun mainittuja saaria koskevan sääntelyn toteuttamisen turvaamiseksi on tarpeen.

300 artikla (ent. 228 artikla)

1. Tapauksissa, joissa tämän sopimuksen määräysten mukaan tehdään yhteisön ja yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön välinen sopimus, komissio antaa suosituksia neuvostolle, joka valtuuttaa komission aloittamaan tarvittavat neuvottelut. Komissio käy näitä neuvotteluja kuullen erityiskomiteoita, joita neuvosto nimeää avustamaan komissiota tässä tehtävässä, sekä

noudattaen direktiivejä, joita neuvosto voi antaa komissiolle osoitettuina.

Käyttäessään tällä kohdalla sille annettua toimivaltaa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, lukuun ottamatta tapauksia, joiden osalta 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

2. Jollei komission toimivallasta näissä asioissa muuta johdu, sopimuksen allekirjoittamisesta, johon voi liittyä päätös sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta ennen sen voimaantuloa, sekä sopimusten tekemisestä päättää neuvosto määräenemmistöllä komission ehdotuksesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti, jos sopimus koskee alaa, jolla sisäisten sääntöjen antamisen edellytyksenä on yksimielisyys, tai jos on kysymys 310 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista.

Poiketen siitä, mitä 3 kohdassa määrätään, samoja menettelyjä noudatetaan päätettäessä sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä ja määriteltäessä yhteisön kantoja 310 artiklaan perustuvalla sopimuksella perustetussa elimessä, kun kyseisen elimen on tehtävä päätöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia, lukuun ottamatta päätöksiä kyseisen sopimuksen institutionaalisten rakenteiden täydentämisestä tai muuttamisesta.

Euroopan parlamentille on viipymättä annettava täydelliset tiedot tämän kohdan mukaisesta päätöksestä, joka koskee sopimuksen väliaikaista soveltamista tai soveltamisen keskeyttämistä, tai yhteisön kannan määrittelystä 310 artiklan nojalla tehdyllä sopimuksella perustetussa elimessä.

3. Neuvosto tekee sopimukset Euroopan parlamenttia kuultuaan, 133 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja sopimuksia lukuun ottamatta, sopimukset aloilla, joilla sisäiset säännöt annetaan 251 tai 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen, mukaan luettuina. Euroopan parlamentti antaa lausuntonsa määräajassa, jonka neuvosto voi asettaa asian kiireellisyyden mukaan. Jos lausuntoa ei anneta määräajassa, neuvosto voi tehdä ratkaisunsa.

Poiketen siitä, mitä edellisessä alakohdassa määrätään, 310 artiklassa tarkoitetut sopimukset, sopimukset, joissa määrätään erityisistä toimielinjärjestelmistä järjestämällä yhteistyömenettelyjä, sopimukset, joilla on huomionarvoisia vaikutuksia yhteisön talousarvioon, sekä sopimukset, joista aiheutuu muutos 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen annettuun säädökseen, tehdään sen jälkeen, kun Euroopan parlamentin puoltava lausunto on saatu.

Neuvosto ja Euroopan parlamentti voivat kiireellisissä tapauksissa sopia määräajasta puoltavan lausunnon antamiselle.

4. Sopimusta tehdessään neuvosto voi 2 kohdan määräyksistä poiketen valtuuttaa komission hyväksymään muutokset yhteisön puolesta, jos sopimuksessa määrätään, että muutokset on hyväksyttävä yksinkertaistetussa menettelyssä tai että sopimuksella perustetun toimielimen on hyväksyttävä ne; neuvosto voi liittää valtuutukseen tiettyjä erityisehtoja.

5. Jos neuvosto aikoo tehdä sopimuksen, jonka tekeminen edellyttää tämän sopimuksen muuttamista, muutokset on ennalta hyväksyttävä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen.

6. Neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi hankkia yhteisön tuomioistuimen lausunnon siitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa tämän sopimuksen määräysten kanssa. Jos yhteisön tuomioistuimen lausunto on kielteinen, sopimus voi tulla voimaan vain Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklassa määrätyin edellytyksin.

7. Tässä artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti tehdyt sopimukset sitovat yhteisön toimielimiä ja jäsenvaltioita.

301 artikla (ent. 228 a artikla)

Jos Euroopan unionista tehdyn sopimuksen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien määräysten nojalla hyväksytyssä yhteisessä kannassa tai yhteisessä toiminnassa on päätetty yhteisön toimesta, jonka tarkoituksena on kokonaan tai osittain keskeyttää taloudelliset suhteet yhden tai useamman kolmannen maan kanssa taikka vähentää niitä,

neuvosto toteuttaa tarpeelliset kiireelliset toimenpiteet määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

302 artikla (ent. 229 artikla)

Komissio huolehtii kaikista tarvittavista yhteyksistä Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen toimielimiin.

Komissio huolehtii myös tarvittavista yhteyksistä kaikkiin kansainvälisiin järjestöihin.

303 artikla (ent. 230 artikla)

Yhteisö toteuttaa kaiken tarvittavan yhteistyön Euroopan neuvoston kanssa.

304 artikla (ent. 231 artikla)

Yhteisö toteuttaa taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön kanssa kiinteän yhteistoiminnan, jota koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan yhteisellä sopimuksella.

305 artikla (ent. 232 artikla)

1. Tällä sopimuksella ei muuteta Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen määräyksiä, varsinkaan jäsenvaltioiden oikeuksia tai velvollisuuksia, mainitun yhteisön toimielinten valtuuksia eikä mainitussa sopimuksessa hiilen ja teräksen yhteismarkkinoiden toiminnasta annettuja määräyksiä koskevilta osin.

2. Tällä sopimuksella ei poiketa Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen määräyksistä.

306 artikla (ent. 233 artikla)

Tämän sopimuksen määräykset eivät ole esteenä Belgian ja Luxemburgin eikä Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden välisen alueellisen liiton olemassaololle ja toteuttamiselle siltä osin kuin näiden alueellisten liittojen tavoitteita ei saavuteta tätä sopimusta soveltamalla.

307 artikla (ent. 234 artikla)

Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta.

Siltä osin kuin tällaiset sopimukset eivät ole sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa, asianomaiset jäsenvaltiot käyttävät kaikkia aiheellisia keinoja todettujen ristiriitojen poistamiseksi. Tällöin jäsenvaltiot tarvittaessa avustavat toisiaan ja tapauksissa, joissa se on aiheellista, vahvistavat yhteisen kannan.

Soveltaessaan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja sopimuksia jäsenvaltiot ottavat huomioon sen, että ne edut, jotka kukin jäsenvaltio on tässä sopimuksessa myöntänyt, ovat erottamaton osa yhteisön toteuttamista ja liittyvät sen vuoksi kiinteästi yhteisten toimielinten perustamiseen ja niille annettuun toimivaltaan sekä siihen, että kaikki jäsenvaltiot myöntävät samat edut.

308 artikla (ent. 235 artikla)

Jos jokin yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi yhteismarkkinoiden toiminnassa eikä tässä sopimuksessa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto antaa aiheelliset säännökset yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

309 artikla (ent. 236 artikla)

1. Kun jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeus päätetään väliaikaisesti pidättää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti, tämä äänioikeus pidätetään myös tämän sopimuksen osalta.

2. Neuvosto voi, kun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti on todettu kyseisen sopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita vakavasti ja jatkuvasti rikotun, lisäksi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti

tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tehdessään 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä. Poiketen siitä, mitä 205 artiklan 2 kohdassa määrätään, määräenemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään 205 artiklan 2 kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 1 kohdan mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa yksimielisyyttä edellyttävä päätös tehdään ilman asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä.

310 artikla (ent. 238 artikla)

Yhteisö voi tehdä yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä.

311 artikla (ent. 239 artikla)

Tähän sopimukseen jäsenvaltioiden yhteisellä sopimuksella liitetyt pöytäkirjat ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

312 artikla (ent. 240 artikla)

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

LOPPUMÄÄRÄYKSET

313 artikla (ent. 247 artikla)

Korkeat sopimuspuolet ratifioivat tämän sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

Tämä sopimus tulee voimaan viimeisen ratifioimiskirjan tallettamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Jos asiakirja talletetaan myöhemmin kuin viisitoista päivää ennen seuraavan kuukauden alkua, tämä perustamissopimus tulee kuitenkin voimaan vasta tallettamista seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

314 artikla (ent. 248 artikla)

Tämä sopimus, joka on laadittu yhtenä kappaleena hollannin, italian, ranskan ja saksan kielellä, ja jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen, talletetaan Italian tasavallan hallituksen arkistoon, ja tämä hallitus toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen siitä muiden allekirjoittajavaltioiden hallituksille.

Tämä sopimus on liittymissopimusten nojalla todistusvoimainen myös englannin, espanjan, iirin, kreikan, portugalin, ruotsin, suomen ja tanskan kielellä laadittuina toisintoina.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Roomassa kahdentenakymmenentenäviidentenä päivänä maaliskuuta vuonna tuhat yhdeksänsataaviisikymmentäseitsemän.

P. H. SPAAK	J. Ch. SNOY ET D'OPPUERS
ADENAUER	HALLSTEIN
PINEAU	M. FAURE
Antonio SEGNI	Gaetano MARTINO
BECH	Lambert SCHAUS
J. LUNS	J. LINTHORST HOMAN

LIITTEET

LIITE I

Luettelo,

johon viitataan tämän sopimuksen 32 artiklassa

Brysselin nimikkeistön numero	Tuotteen kuvaus
1. RYHMÄ	Elävät eläimet
2. RYHMÄ	Liha ja syötävät eläimenosat
3. RYHMÄ	Kalat, äyriäiset ja nilviäiset
4. RYHMÄ	Meijerituotteet; linnunmunat; luonnonhunaja
5. RYHMÄ	
05.04	Eläinten (muiden kuin kalan) suolet, rakot ja vatsat, kokonaisina tai kappaleina
05.15	Muualle kuulumattomat eläintuotteet; ihmisravinnoksi soveltumattomat kuolleet 1. tai 3. ryhmän eläimet
6. RYHMÄ	Elävät puut ja muut elävät kasvit; sipulit, juuret ja niiden kaltaiset tuotteet; leikkokukat ja leikkovihreä
7. RYHMÄ	Vihannekset ja kasvikset sekä eräät syötävät juuret ja mukulat
8. RYHMÄ	Syötävät hedelmät ja pähkinät; sitrushedelmien ja melonin kuoret
9. RYHMÄ	Kahvi, tee ja mausteet, ei kuitenkaan mate (nimike 09.03)
10. RYHMÄ	Vilja
11. RYHMÄ	Myllyteollisuustuotteet; maltaat ja tärkkelys; gluteeni; inuliini
12. RYHMÄ	Öljysiemenet ja -hedelmät; erinäiset siemenet ja hedelmät; teollisuus- ja lääkekasvit; oljet ja kasvirehu
13. RYHMÄ	
13.03:sta	Pektiini
15. RYHMÄ	
15.01	Sianihra (laardi) ja muu sulatettu, puristettu sianrasva; sulatettu, puristettu siipikarjan rasva
15.02	Nautakarjan, lampaan tai vuohen sulattamattomat, puristamattomat rasvat; näistä rasvoista saatu tali (myös ''premier jus'')
15.03	Laardi-, oleo- ja talistearíini; laardiöljy, oleomargariini ja taliöljy, muut kuin emulgoidut, sekoitetut tai muuten valmistetut
15.04	Kala- ja merinisäkäsrasvat ja -öljyt, myös raffinoidut
15.07	Rasvaiset kasviöljyt, juoksevat tai jähmeät, raa'at, raffinoidut tai puhdistetut
15.12	Eläin- ja kasvirasvat ja -öljyt, kokonaan tai osittain vedytetyt, myös raffinoidut mutta ei enempää valmistetut
15.13	Margariini, tekoihra ja muut valmistetut ravintorasvat
15.17	Rasva-aineiden tai eläin- tai kasvivahojen käsittelyssä syntyneet jätteet
16. RYHMÄ	Liha-, kala-, äyriäis- ja nilviäisvalmisteet
17. RYHMÄ	
17.01	Juurikas- ja ruokosokeri, jähmeä

Brysselin nimikkeistön numero	Tuotteen kuvaus
17.02	Muu sokeri; sokerisiirapit; keinotekoinen hunaja (myös luonnonhunajan kanssa sekoitettuna); sokeriväri
17.03	Melassi, myös värittömäksi tehty
17.05 (*)	Maku- tai väriainetta sisältävät sokerit, siirapit ja melassit, ei kuitenkaan hedelmämehut, jotka sisältävät lisättyä sokeria sen määrästä riippumatta
18. RYHMÄ	
18.01	Kaakaopavut, kokonaiset tai rouhitut, raa'at tai paahdetut
18.02	Kaakaonkuoret, -kalvot ja -jättee
20. RYHMÄ	Vihanneksista, kasviksista, hedelmistä tai muista kasvinosista valmistetut tuotteet
22. RYHMÄ	
22.04	Rypälemehu, käymistilassa oleva tai jonka käyminen on pysäytetty muuten kuin alkoholia lisäämällä
22.05	Viini tuoreista rypäleistä; rypälemehu, jonka käyminen on pysäytetty alkoholia lisäämällä
22.07	Muut käymistietä valmistetut juomat (esim. omenaviini, päärynäviini ja sima)
22.08:sta (*) 22.09:sta (*)	Sopimuksen liitteessä I mainituista maataloustuotteista valmistettu etyylialkoholi, myös denaturoitu, väkevyydestä riippumatta, ei kuitenkaan likööri tai muut alkoholipitoiset juomat tai alkoholipitoiset valmisteet (ns. tiivistetyt ekstraktit) juomien valmistusta varten
22.10 (*)	Viinietikka ja sen korvikkeet
23. RYHMÄ	Elintarviketeollisuuden jätetuotteet ja jätteet; valmistettu rehu
24. RYHMÄ	
24.01	Valmistamaton tupakka, tupakanjätteet
45. RYHMÄ	
45.01	Valmistamaton luonnonkorkki, rouhittu, rakeistettu tai jauhettu; korkkijätteet
54. RYHMÄ	
54.01	Pellava, valmistamaton tai valmistettu, ei kuitenkaan kehrätty; pellavarohtimet ja -jätteet (myös revityt tai garnetoidut lumput)
57. RYHMÄ	
57.01	Hamppu *(Cannabis sativa)*, valmistamaton tai valmistettu, ei kuitenkaan kehrätty; hamppurohtimet ja -jätteet (myös revityt tai garnetoidut lumput ja köydet)

(*) Nimike lisätty Euroopan talousyhteisön neuvoston asetuksessa N:o 7a, annettu 18 päivänä joulukuuta 1959, olevalla 1 artiklalla (EYVL 7, 30.1.1961, s. 71/61).

LIITE II

Merentakaiset maat ja alueet,
joihin sovelletaan sopimuksen neljännen osan määräyksiä

— Grönlanti,
— Uusi-Kaledonia ja siihen kuuluvat alueet,
— Ranskan Polynesia,
— Ranskan eteläiset ja antarktiset alueet,
— Wallis- ja Futunasaaret,
— Mayotte,
— Saint-Pierre ja Miquelon,
— Aruba,
— Alankomaiden Antillit:
— Bonaire,
— Curaçao,
— Saba,
— Sint Eustatius,
— Sint Maarten,
— Anguilla,
— Caymansaaret,
— Falklandinsaaret,
— Etelä-Georgia ja Eteläiset Sandwichsaaret,
— Montserrat,
— Pitcairn,
— Saint Helena ja siihen kuuluvat alueet,
— Antarktiksen brittiläinen alue,
— Intian valtameren brittiläinen alue,
— Turks- ja Caicossaaret,
— Brittiläiset Neitsytsaaret,
— Bermuda.